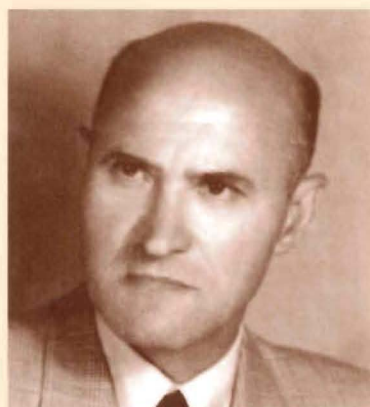
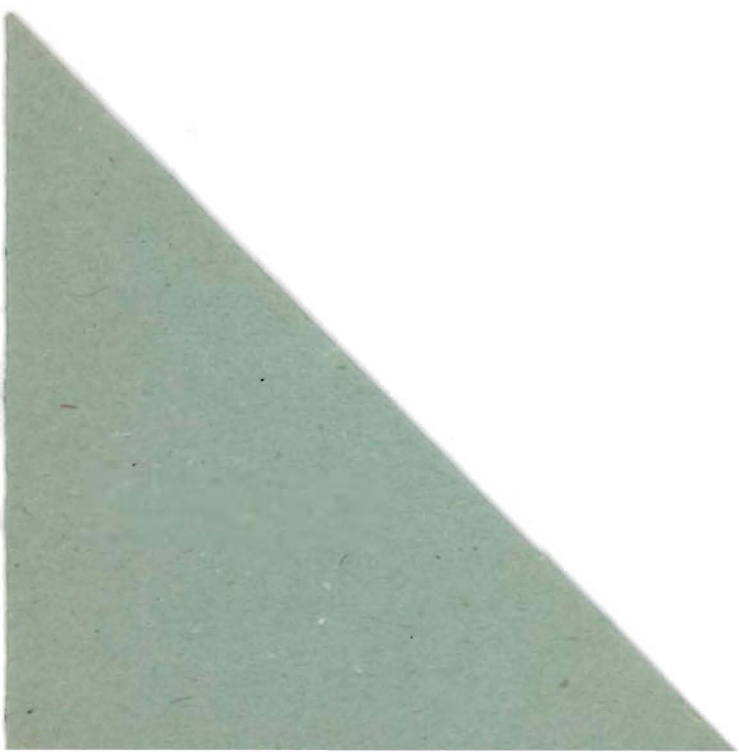

*Gy*OMAENDRŐDI KI KICSODA?

920 H60 908
683

683

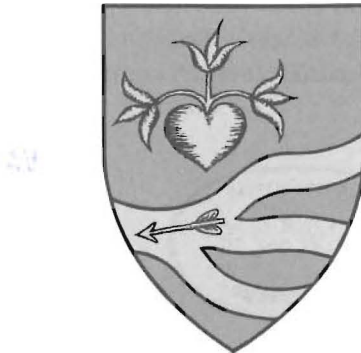
A gomaandüdi Väinö Kozma's

Olvasinon neesittel:

Sild'ajine Nemein Eals
fmetr.

GYOMAENDRŐDI KI KICSODA?

Gyomaendrődi ki kicsoda?

HONISMERETI EGYESÜLET – SZÜLŐFÖLD BARÁTI KÖR
GYOMAENDRŐD
2004

Felelős szerkesztő:
Szilágyiné Németh Eszter

Szerkesztő:
Kovácsné Nagy Katalin

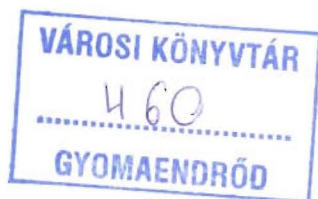
Szócikkek írói:

Bálint Sándorné
Bula Teréz
Cs. Szabó István
Császár Ferenc
Császárné Gyuricza Éva
Fülöp Imréné
Füzesné Hudák Julianna
Gellainé Tuboly Zsuzsanna
Gyuricza Zoltánné
Halász István

Hangya Lajosné
Iványi László
Kiszely Lászlóné
dr. Koleszár Józsefné
Kovács Antalné
Kovácsné Nagy Katalin
dr. Köhler Mihály
Ladányi Gáborné
M. Kondor Viktória
Marsiné Giricz Erzsébet
Molnár Albert

Preisz György
Szendrei László
Szendrei Lászlóné
dr. Szilágyi Ferenc
Szilágyiné Németh Eszter
Szonda István
Szurovecz Istvánné
Tímár Antal
Vaszkó András
dr. Weigert József

A kiadványt támogatta:
Gyomaendrőd Város Önkormányzata

ISBN 963 214 961 0

Készült a Gyomai Kner Nyomda Rt.-ben,
a nyomda alapításának 122. esztendejében
Felelős vezető: Papp Lajos vezérigazgató
Telefon: 66/386-211

<http://www.lang.hu/gykner.nyomda>

E-mail: gykner@lang.hu; knernyomda@gyomaikner.hu

Kedves Olvasó!

Egy olyan könyvet tart a kezében, amely nemcsak azért gyomaendrődi, mert a Kner Nyomda Rt.-ben készült el, illetve gyomaendrődi emberek állították össze, hanem elsősorban azért, mert rólunk, Gyomán és Endrődön – később Gyomaendrődön – élő emberekről szól.

A Honismereti Egyesület, összefogva a Szülőföld Baráti Körrel, közel két évig tartó kutató és gyűjtő munkával több, mint ezer, a városunkhoz valamilyen módon kötődő ember életútját mutatja be e kiadvány lapjain.

Helyet kaptak azok az emberek, akik a régmúltban születtek, nevelkedtek, éltek településünkön. Helyet kaptak azok a Gyomaendrődről elszármazottak, akik a hivatásukban elért eredményeikkel és a közösségért végzett tevékenységükkel kapcsolatban megérdemelten váltak híressé.

Úgy vélem, ez a könyv attól vált igazán élővé, hogy olyan emberek is helyet kaptak benne, akik ma itt élnek településünkön. Évek, évtizedek óta lelkiismeretesen végzik munkájukat, legyen az a gyermekek tanítása vagy egyéb, az itt élők számára fontos szolgáltatás. És talán a munkájukon túl még valamit, többet is nyújtottak szülőhelyünknek. A szerzők méltán adják meg a tiszteletet e könyv lapjain keresztül ezeknek az embereknek, mert egész életükkel, munkájukkal hozzájárultak Gyomaendrőd mai arculatának kialakításához.

Gyomaendrőd Város Képviselő-testülete, felismerve e kiadvány helytörténeti jelentőségét – a Kner Nyomda Rt. támogatásával – a könyv kiadásának finanszírozását vállalta fel.

Tisztelettel megköszönöm a gyűjtésben részt vevők munkáját.

Remélem, hogy a kedves Olvasó örömmel forgatja majd e kiadványt, sok-sok ismerős arcot és nevet fedezve fel benne.

Gyomaendrőd, 2004. április

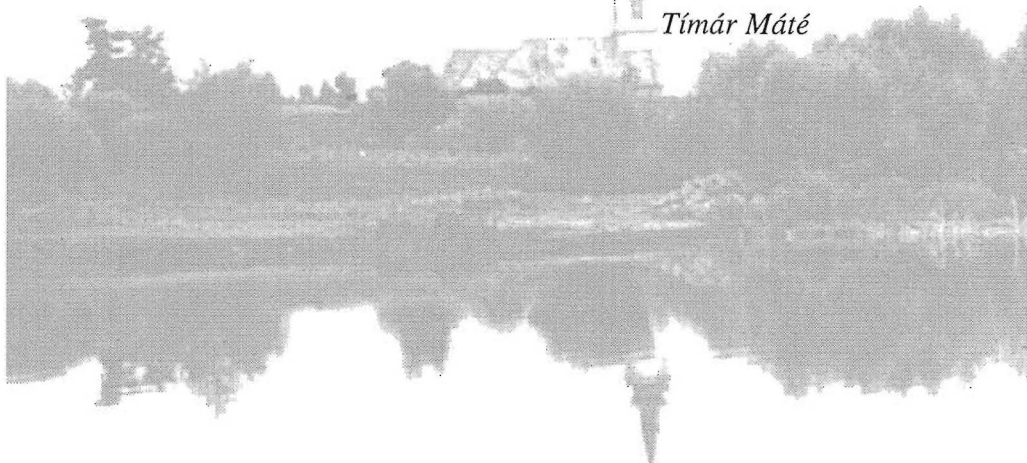
dr. Dávid Imre
polgármester

Az utolsó Ámen

Endrőd: megviselt, vén szívem
érted dobogja az utolsó áment.
Te vagy az én Jeruzsálemem,
melyre egész életem ráment.
Öröme, búja, sikere, kínja,
teljes egésze vagy és voltál,
fél életem is odaadnám
többé tenni kallódó sorsnál...
Szívárványom, jó anyám könnye,
bölcességem – ha lenne – édesapámé,
szép-szavam is szájáról való
a Körgát alól. S a szorgalmáé
minden tette serkentő példa,
melyről a Körös is suttog néha,
ha álmomban elém fodroz
az én szóke Amazonászom,
s Himalájám, a Polyákhalmá,
hová bárhonnán hazavágyom.
Szerelem, szépség, ihlet-álom,
melyből műveim születtek
dícsértességgel köszönteni
a sorstiprott endrődieknek...
Lehet, ez az utolsó ámen,
mely után már nem futja többre:
légy áldott, drága szülőföldem
mostan és mindörökre...

1998. június 14.

Tímár Máté

Szülőhelyemen

Innen jöttem: a holt-Körösünk hol holdalakúan
félkarral a falunk' halk-szeliden öleli.
Hajdan vad-szilajon, rombolván, dúlva, miként a
történet folyamán úz, besenyő, a tatár;
ám most megszeliült – az Idő is –, zöld tükörében
kertek villognak s csőszül a barna torony:
mint nagyapám kucsmás, szálas figurája
gyermekszívemnek: bajsza a két mutató –

Mennyi idő folyt el, hogy az első házbul e hányszor
elpusztult falakon új falu, új fal ivelt
a buzogány-csillag pásztorkampója alatt hogy
egybegyüle a nyáj, védve, ha kelle, magát:
összebb bújva a jég, a csikasz tépő foga ellen –
S megmaradott! – Új ház friss cserepe pirosul
sorban a víz tükrén, ahol egykor a jég sima kérgén
ívelgettem a nád barna bugái alatt,
s nyúl szökkent fel odább, s fácán pirosan rikkanta a torzson,
fut s fel-felröppen, húzva királyi diszét...

– S túl a Pocos: nyáron ahová úgy szállt ki a lélek,
mint sárkány a foci-pálya fölé, szabadon,
tornyozván lombon s a toronygombon, fel az égig:
míntha a farkában zizegő libatoll
húzná föl tarkán – vadlúd-ék erejével,
kék Bábelt írván Napba-törőn maga is –
El s fel véle! Ahol nincs bú, baj. Az égi magasból
törpül a föld gondja: kőkapu, léckerítés,
egybefoly az őskert, s keritetlen köz-ragyogásban
újult Édenként ontja a föld aranyát –

Itt szálltam szabadon, s ide tértem most meg örömmel
hozva a szívem, amely szállani itt tanula,
s most sem nyugszik még: ahogy a föld terhit a sárkány:
küzd le *tollával* földi nyugök nehezét:
közgondok terhét, oda törve egyre a Fénybe!
s *írván* is az utat: fölfele, egyre tovább!
Láthatlan szállal köttetve örökre e tájhoz
mert csak így szállhat: kötve, madárszabadon –

Szilágyi Ferenc

Bevezető

A Gyomaendrődi ki kicsoda? az Endrődi Honismereti Egyesület és a Gyomai Szülőföld Baráti Kör összefogásával készült el. A kiadvány tervét városunk polgármestere és az önkormányzat támogatta, a nyomdai költségeket felvállalta. A munkálatokat másfél évvel ezelőtt kezdtük el. Mindkét egyesületben munkaközösségek alakultak. A gyűjtő munkát foglalkozások szerint osztottuk szét. Adatlapokat készítettünk, szétküldtük, a beérkező válaszok alapján folyamatosan készítettük a szócikkeket. A lexikonban való részvétel önkéntes volt és ingyenes. A felkértekből csupán 5–6% nem válaszolt. Amikor elkészültek a szócikkek, azokat az élő személyeknek vagy a hozzátartozóknak visszaküldtük, adategyeztetés céljából. Ezzel egyrészt biztosítottuk a korrekt együttműködést adatközlőinkkel, másrészt az elírt vagy megváltozott adatokat kijavíthattuk, közvetlenül a kiadvány megjelenése előtt.

* * *

A kiadvány együtt sorolja fel a gyomai és az endrődi embereket a nevek szerinti betűrendben. Időhatár: a XX. század; ennél korábról akkor közlünk adatokat, ha azok településtörténeti szinten fontosak. A kötet gyomaendrődi lexikon, tehát a helyhez kötődés volt a kiindulópont. Attól, persze, még endrődi vagy gyomai valaki, ha máshol született. 1997-től, mint tudjuk, senki nem születet Gyomaendrődön, mert megszűnt a szülőotthon. Mint ahogy gyomaendrődi valaki, ha másfelől jött ugyan, de itt éli életét velünk, ebben a közösségben.

* * *

Ki került be kiadványunkba? Bárki bekerülhetett, akinek az életpályája a kenyérkereseten túl arról is szól, hogy fontos neki a szülőhelye. A lexikon terveit és kereteit szerkesztőségünk meghirdette a három helyi újságban, várva a javaslatokat.

I. A század első feléből – lehetőség szerint – összegyűjtöttünk mindenkit, akinek életpályája, munkássága a ma élőkre hatással volt, emlékeznek rájuk az emberek, valami maradandót kaptunk tőlük.

II. Elszármazott földijeink közül azokat kerestük meg, akiknek volt valamilyen publikációjuk vagy önálló kiállításuk, felvette őket más lexikon, tehát az átlagnál jelentősebb az életpályájuk. Látjuk a maga teljességében, hogy milyen sok csillagot: író, költőt, művészt, tudóst, sportolót adott szülőhelyünk az ország egére. Lélekmelengető érzés. Amikor róluk olvasgatunk, biztosan sokunkban ott feszül a gondolat: ha legalább csak kis részük itthon talált volna életlehetőséget... Szócikkeikben közreadunk szülőhelyhez kötődő adatot, élményt is (pl. szülőháza, családja).

III. Életlehetőségünket, hogy most, itthon jól érezzük magunkat vagy nem, mégiscsak a város jelenlegi lakói határozzák meg. A ma itthon élő embereket foglalkozás szerint igyekeztük feldolgozni, olyan arányban, ahogyan az városunk mostani összetételére jellemző. A gazdálkodásban jelentőseket, a vállalkozóinkat lehetőség szerint teljes mértékben, hiszen szülőhelyünk jövője talán elsősorban az ő kezükben van. Az egyik vállalkozó el is mondja: „Nagyon jó érzés, nagy boldogság, amikor munkahelyet tudunk adni az embereknek.” Felvettük kedves tanárainkat, az óvó néniket. Megtaláljuk a lexikonban orvosainkat, felvettünk más egészségügyi dolgozóinkat, helyi művészeinket, sportolóinkat. Felvettük drága halott barátainkat. A kereskedelemből, az üzleti életből is sok embert megkerestünk. Sok olyan ember él közöttünk, akiknek az élet adott diplomát: fel-

vettünk a vasutasok közül is néhányat, cipészt, ácsot, asztalost, halászt stb. Reméljük, hogy azok, akik nem kerültek be, de jog szerint itt lenne a helyük, nem sértettséget éreznek majd, hanem azt látják, hogy van a kötetben néhány idősebb az ő foglalkozásukból is.

* * *

Senkit nem minősítünk; adatokat közlünk. Sokan közölték a párt-hovatartozásukat; mi kihagytuk az adatokból. Úgy gondoljuk, ez is, mint a vallási hovatartozás, magánügy.

Reméljük, érdekes lesz a kiadvány a szülőhelyünk történelme iránt érdeklődők részére is. Gyoma és Endrőd személyneveivel kapcsolatban érdekes adatokat, új kutatási eredményt közlünk, jelezzük a nemesi családokat, a Holler családot, a Kollmann családot, írunk a Bethlenekről, a Csuda családról és még sok közös ismerősünkről: Vidovszky Béláról, Corini Margitról, Pásztor Jánosról, Kis Bálintról, Kató Józsefről.

Készült szócikk olyan országos jelentőségű emberekről is, akikkel szülőhelyünknek kapcsolata volt, pl. leírjuk Kossuth Lajos gyomai díszpolgárságát, vagy Kovács Imre gyomai kapcsolatait.

* * *

Bizonyos, hogy a lexikon tartalmát illetően az olvasói vélemények majd megoszlanak. Lesznek, akik azt mondják, hogy egyes személyeket nem kellett volna felvenni, másokat viszont igen. Ismét mások majd éppen fordítva vélekednek, és így tovább. Ezzel a veszéllyel szerkesztőségünk már a munkálatok eleje óta számol; tudjuk, hogy olyat nem készíthetünk, ami mindenkinek tetszik. Mégsem gondoljuk, hogy emiatt az lett volna a jó megoldás, hogy semmilyen ne készüljön.

* * *

Írtuk mindezt a magunk örömére, a gyomaendrődiek örömére. Nem lesz országos jelentőségű kiadvány, nem is annak szántuk. *Magunk* miatt írtuk, *egymásnak*. Ez a kiadvány arra biztat bennünket, hogy „magasságokra” függesztett tekintetünket fordítsuk egymás felé is, nézzünk körül saját környezetünkben. Ne csak a máshonnan jött ötleteket, eszméket figyeljük. Úgy tűnik, egyre inkább a „segíts magadon, az Isten is megsegít” korszak következik ránk. Értéket hagytak ránk elődeink, van saját kultúránk, vannak belső képességeink. Nem fújhat el minket se a keleti, se a nyugati szél.

Közismert az a tragikus tény: míg 1930-ban 14 000 ember élt Endrődön, ma nem sokkal több, mint 5000. A munka során szembetalálkoztunk egy jelenséggel, ami eléggé tipikus, és összefügg az elvándorlással. Sok család élt meg itthon igazságtalan, gyakran tragédiába torkolló megtorlást; ezek a családok többnyire el is költöztek szülőhelyünkről, és sokan gondolnak fájdalommal, sőt haraggal Gyomára és Endrődre vissza. Voltak olyanok, akik nem is közöltek adatokat nekünk emiatt. Ezt meg lehet érteni, de nem lehet vele egyetérteni. Nem a szülőhelyünk az oka a bántságoknak (maradjunk ennél a szónál). A szülőhelyünk olyan, mint az édesanya, ő örülne a legjobban, ha mi mindig csak elégedettek lennénk. Az egyes családokat ért bántságok a szülőhelyünket is megviselték, lásd a fenti adatot! A szülőhely nemcsak az az időszak, amire rossz visszagondolni, a szülőhely egy *folyamat*. Bennünk vannak a középkorban itt élt endrődi nemes családok, bennünk van a harc a megélhetésért, a csendőrsortúz, bennünk vannak a póhalmi honfoglalók, akik már onnan, a tanyáról két országgyűlési képviselőt juttattak be a parlamentbe, és magas szintű kulturális életet éltek. Bennünk vannak a gyomai gazdák, akik már akkor kiváló „vállalkozók” voltak, amikor ezt a szót még nem is ismerték, felépítették gyönyörű, polgári jellegű házaikat, amelyek máig meghatározzák Gyoma arculatát. Bennünk vannak a

Knerek, akik már száz évvel ezelőtt idehozták nekünk Európát. És persze, bennünk vannak a bántások is. Ezek, együtt, alapvető jellemvonásainkat adják. De hová mehetnének sajtómagunk elől?

* * *

A két egyesület – az Endrődi Honismereti Egyesület és a Gyomai Szülőföld Baráti Kör – tagjainak összefogása ismét bebizonyította, hogy aki igazán szereti szülőhelyét, az másokban is tiszteli ugyanezt az érzést. Fontosnak tartjuk közölni, hogy a kiadvány a két egyesület tagjainak másfél éves munkája eredményeként látott napvilágot, amelynek során mindenki ingyen, térítés nélkül dolgozott. A kiadvány árusításából befolyó összeg az egyesületek számlájára kerül, hogy újabb helytörténeti célokat szolgáljon.

* * *

Tisztelettel megköszönjük városunk Önkormányzatának támogatását, amellyel a teljes nyomdai költséget téríteni tudtuk. Köszönjük a Kner Nyomda Rt. kedvező árajánlatát, a gyomaendrődi Városi Könyvtár, a Rózsahegy Kálmán Általános Iskola Könyvtára segítségét. Név szerint mondunk köszönetet azoknak, akik a gyűjtésben részt vettek: Balog Bálintné, Balogh Lajosné, Bátori Gyuláné, Bela Imréné, Csoma Antalné, Dinya Máté, dr. Legeza Tibor, Fekete László, Garai Sándorné, Gardi Lajosné, Gellai Imre, Gombár Mátyásné, Gonda Károly, Halászné dr. Balogh Erzsébet, Jakus Imre, Jakus Mária, Kissné Kovács Adrienn, Kovács Károly, Kónya Márta, Kulik Istvánné, Pelyva Imre, Stef Istvánné, Szabó Zoltánné, Tankó Andrásné, Varjú József, Váry József, Vincze Józsefné.

Kötetünk minden munkatársa nevében jó olvasgatást kívánunk!

Szilágyiné Németh Eszter–Kovácsné Nagy Katalin

Szócikkek szerkezete, rövidítések feloldása:

Az adatok közlése önkéntes volt. Amennyiben lehetőségünk volt rá, az alábbi adatokat közöltük a szócikk szerkezete szerinti sorrendben:

Név, névváltozatok, szakképzettség, beosztás. Itt tüntetjük fel azt a foglalkozást vagy foglalatosságot is, ami miatt valaki bekerült a lexikonba (tsz-tag, tájnyelvi gyűjtő). Nem a nevek előtt, hanem utána szerepeltetjük a dr. rövidítést, mert az nem lehet besorolási adat.

A névváltozatokhoz – a lánynevek kivételével – utalók készültek.

A név után az anyakönyvi adatokat írjuk kerek zárójelben: hely, év, hó – betűvel –, nap.

Az egyes adatszoportokat vastagon szedett kiemelés választja el egymástól, ami után kisbetűt használunk. A kiemelések feloldása, értelmezése: **Sz.:** szülők: apa neve, foglalkozása, anya neve, foglalkozása. Ha a szülőknél a köz számára fontos adat van, itt közöljük. **H.:** családi állapota, házastársa neve és foglalkozása. **Gy.:** gyermekei neve, foglalkozása, kerek zárójelben a születési év. **T.:** tanulmányai: befejezés éve, kettőspont, intézmény megnevezése, közöttük pontosvessző van, ha felsorolás. **É.:** életútja: munkahelyek, munkakörök, közöttük pontosvessző van. Voltak, akik idegenkedtek az adatszermi felsorolástól, olyankor folyamatos szövegben közöltük az adatokat. **Tk.:** társadalmi, közéleti tevékenysége: itt soroljuk fel a köz számára, szülőhelyünkért végzett tevékenységet, a kulturális vagy sporttevékenységet. Itt közöljük, ha valaki tanácsstag volt, képviselő, egyházközség vagy egyéb szervezet tagja. Itt írunk arról, ha valaki adományozó vagy rendszeresen támogat intézményeket. Itt írunk hobbiról, különleges tevékenységekről.

Öm.: önálló művek, a kiadási évvel és a műfajjal együtt (v., = vers, r., = regény, ksr., = kisregény, tan., = tanulmány). Az önálló művek címét dőlt betűvel közöljük. **M.:** itt közöljük a műveket, ha társszerzőkkel írták. **Mf.:** műfordítások. **Szerk.:** szerkesztések. **Ct.:** cikkek, tanulmányok: cím = folyóirat neve, megjelenés éve – vagy folyóiratszám –, lapszám. **Szea.:** szakmai előadások: nagy számú előfordulás esetén az előadások számát adjuk meg, a helyet, az időpontot. **Rtv.:** rádió- és televíziós műsorok, interjúk, amelyet a szócikk szereplője állított össze, vagy vele készítettek. **Kut. ter.:** kutatási terület. **Kiáll.:** kiállítások: külön közöljük a csoportos kiállításokban való részvételt és külön az önálló kiállításokat: téma, hely, intézmény, időpont. **Dk.:** díjak, kitüntetések: díj megnevezése és az adományozás éve. Ha nem pontos az év, anélkül is közöljük a díjakat. **I.:** róla szóló irodalom. Könyvek esetében: cím/szerző, megjelenés helye és éve. Folyóiratok esetében: cím/szerző = folyóirat neve, megjelenés éve, lapszám. Nem rövidítünk, közérthetően írunk; arra számítunk, hogy szülőhelyünk általános és középiskolás tanulói dolgozatokat írnak helyi művészekről, írókról vagy másokról. **E.:** egyéb. A kérdőívben bárki írhatott a szülőhelyhez való kötődésről, annak formájáról néhány mondatot. Idézőjelben közöljük a szebbnél-szebb gondolatokat, érzéseket. Kiadványunk tehát az *adatok* mellett – röviden – helyet ad ezeknek a *gondolatoknak, érzéseknek* is; hitünk szerint így vagyunk teljes emberek. **Mj.:** itt olyan adatokat közlünk, ami az olvasó számára fontos lehet, pl.: a cikkek teljes felsorolása megtalálható a Honismereti Egyesület Helytörténeti Gyűjteményében.

A fenti szerkezetet néhány különleges esetben kibővítettük (pl. **találmánya:**), de ezekben az esetekben rövidítést nem használunk.

Könyvek és folyóiratok címleírásánál a könyvtári szabvány szerint járunk el.

Egyenrangú adatok között minden adatszoportban elválasztásként pontosvesszőt használunk.

A betűrendbe sorolásnál figyelembe vettük azt a helyi szokást, mely szerint a név előtti rövidítés szorosan a névhez kötődik, pl.: Cs. Szabó Istvánt a Cs.-nél vettük fel, ugyanakkor utalóval adunk eligazítást a Szabó-nál.

• Vastag pont után dőlt zárójelben a szócikk gondozójának monogramját közöltük. A szócikk forrása: élő személy esetében minden esetben saját közlés alapján dolgoztunk, ezt külön nem jelöltük. Nem élő személyeknél vagy családi közlés alapján dolgoztunk, vagy kutatás alapján készült a szócikk, ezt mindkét esetben jelöltük.

A szócikknél használt rövidítések feloldása:

• (B. S.-né)	=	Bálint Sándorné
• (B. T.)	=	Bula Teréz
• (Cs. F.)	=	Császár Ferenc
• (Cs.-né Gy. É.)	=	Császárné Gyuricza Éva
• (Cs. Sz. I.)	=	Cs. Szabó István
• (F. I.-né)	=	Fülöp Imréné
• (F. H. J.)	=	Füzesné Hudák Judit
• (G.-né T. Zs.)	=	Gellainé Tuboly Zsuzsa
• (Gy. Z.-né)	=	Gyuricza Zoltánné
• (H. I.)	=	Halász István
• (H. L.-né)	=	Hangya Lajosné
• (I. L.)	=	Iványi László
• (K. J.-né)	=	dr. Koleszár Józsefné
• (K. L.-né)	=	Kiszely Lászlóné
• (K. A.-né)	=	Kovács Antalné
• (K. N. K.)	=	Kovácsné Nagy Katalin
• (K. M.)	=	dr. Köhler Mihály
• (L. G.-né)	=	Ladányi Gáborné
• (M.-né G. E.)	=	Marsiné Giricz Erzsébet
• (M. K. V.)	=	M. Kondor Viktória
• (M. A.)	=	Molnár Albert
• (P. Gy.)	=	Preisz György
• (Sz. L.)	=	Szendrei László
• (Sz. L.-né)	=	Szendrei Lászlóné
• (Sz. F.)	=	dr. Szilágyi Ferenc
• (Sz.-né N. E.)	=	Szilágyiné Németh Eszter
• (Sz. I.-né)	=	Szurovecz Istvánné
• (Sz. I.)	=	Szonda István
• (T. A.)	=	Tímár Antal
• (V. A.)	=	Vaszkó András
• (W. J.)	=	dr. Weigert József

Utalások:

B. Nagy Margit, lásd Benkőné Nagy Margit

Bánfalvi Zsigmond, lásd Bánfi Zsigmond

Beinschróth Márton, lásd Bérci Márton

Bekes Sámuel, lásd Dávidházy Bekes Sámuel

Bella János, lásd Endrődi Bella János

Benkő Samuné Nagy Margit, lásd Benkőné Nagy Margit

Berkovits Erzsébet, lásd Mágori Erzsébet

Berkovits Imre, lásd Patkó Imre

Bíró Ilona, lásd Diószegi Bíró Ilona

Braun Zsigmond, lásd Bánfi Zsigmond

Brichse Ernő, lásd Bányai Ernő

Brichse Judit, lásd György Elemérné

Buczko Mária, lásd Iványi Mária

Diamant Ferenc, lásd Déri Ferenc

Dinya Vilmos, lásd Radnóti Vilmos

Fekete Éva, lásd G. Fekete Éva

Grimm Zsigmond, lásd Gyomai Zsigmond

Hack Győző, lásd Határ Győző

Hargita Ferenc, lásd Schröder Ferenc

Hazadi Zsuzsanna, lásd K. Nagy Zsuzsanna

Heinfarth Mihály, lásd Hazai Mihály

Hornok József, lásd Homoki József

Hornok Lajosné, lásd Szilágyi Ferencné

Horváth János, lásd Árva János

Iványi Istvánné, lásd Iványi Mária

Kiszely Lajosné, lásd Kis-Kováts Viktória

Knapp Lajos, lásd Kertes Lajos

Kovács Gábor, lásd H. Kovács Gábor

Kovács László, lásd Kunkovács László

Laki Sándorné, lásd Szmola Katalin

Latorcai Jánosné, lásd Ujházi Aranka

Markovits Pálné, lásd Kondor Viktória

Nagy Lajos, lásd Cs. Nagy Lajos

Nagy László, lásd G. Nagy László

Nagy Margit, Benkőné, lásd Benkőné Nagy Margit

Potven Imre, lásd Bujdosó Imre

Salacz Gyula, lásd Endrődi Salacz Gyula

Sóváry Margit, lásd Corini Margit

Szabó Ernő, lásd Endrődi Szabó Ernő

Szabó G. Mária, lásd Udvari Mária

Szabó Zoltán, lásd E. Szabó Zoltán

Szentannai Gyula, lásd Spett Gyula

Vargáné Nagy Zsuzsanna, lásd K. Nagy Zsuzsanna

Váry József, lásd Wagner család

Wagner József festőművész, lásd Csabai Wagner József

Weinberger Imre, lásd Gyomai Imre

Zsombok Tímár Mátyás Géza, lásd Tímár Mátyás

ÁDÁM Mihályné Bódi Margit általános asszisztens. (Gyoma, 1942. május 16.) **Sz.:** Bódi József főkönyvelő és Dávid Margit szakácsnő. **H.:** férjhez, 1964, Ádám Mihály gépésztechnikus. **Gy.:** Anikó (1966), Mihály (1969). **T.:** 1960: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1962: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula. **É.:** 1962-től, az oklevél megszerzésétől nyugdíjazásáig (1997) a gyomai körzeti orvosi rendelőben volt asszisztens. **Dk.:** Kiváló Munkáért. • (K. A.-né)

ÁGOSTON Gáborné Kovács Mária körzeti védőnő. (Gyoma, 1944. október 28.) **Sz.:** Kovács János fodrász és Kéri Julianna. **H.:** férjhez, 1967, Ágoston Gábor nehézgépezető. **Gy.:** Gábor (1968), Éva (1971). **T.:** 1964: gimnáziumi érettségi, Gyoma; 1966: Állami Védőnőképző, Szeged. **É.:** 1966–67: Budapest, 1967–68: Endrőd, 1969-től napjainkig: a gyomai városrészben dolgozik. **Tk.:** Vöröskereszt megyei vezetőségi tag; Egészségügyi Szakszervezet; Magyar Védőnők Egyesülete. **Dk.:** Kiváló Munkáért. • (K. A.-né)

ÁGOSTON István biztosító-berendezési műszerész, sportoló (tornász, birkózó, kézilabdázó, asztaliteniszező). (Gyoma, 1953. december 19.) **Sz.:** Ágoston Sándor és Zergi Mária. **H.:** nős, 1985, Marticsék Katalin adminisztrátor. **Gy.:** Gergő (1991), Kata (1994).

T.: 1971: elektroműszerész MŰM, Székesfehérvár; 1976: szakközépiskolai érettségi, Békéscsaba; 1998: középfokú sportedzői tanfolyam, asztalitenisz T. E. Szolnoki tag. **É.:** MÁV Rt. Biztosító-berendezési Osztálymérnökség Szeged-Rókus, biztosító-berendezési szakasz, Mezőtúr. Univerzális diáksportoló volt, korának ismert sportembere. Sportpályafutása: 1965–1968: torna; 1965–67: birkózás; 1968: kézilabda; 1972–1973: labdarúgás; 1974–1976: kézilabda (Gyoma); 1973-tól asztalitenisz; 1973-tól Vésztői KSK; 1974–1976: Békéscsaba, VTSK, NB III.; 1976–1983: Mezőtúr Főiskolai SE, NB III.; 1984: Szolnok Vízügy SE NB II.; 1985: Kiskunhalasi SE NB III; 1986–1994: Mezőtúri AFC, NB III.; 1995-től napjainkig: Kisújszállás SE, NB III. Eredmények: torna: úttörő olimpián szekrényugrásban megyei I., területi I. helyezés (1968); birkózás: megyei úttörő olimpián I., területi III., országos VI. helyezés (1965); asztaliteniszben megyei egyéni bajnok (1974), megyei csapatbajnok (Bcs. VTSK, 1975), Szolnok megyei II. oszt. II. (1988), III. oszt. I. helyezés (1988, 1990). Nemzetközi verseny (Püspökladány, 2002). I. hely. Jelenleg is aktívan asztaliteniszezik és versenyez a Kisújszállási SE színeiben, valamint edzői és szaktanácsadói, illetve a sporttitkári teendőket is végez. • (H. I.)

ÁGOSTON Sándor dr. történész, történelem szakos középiskolai tanár. (Gyoma, 1946. július 17.) **Sz.:** Ágoston Sándor malomipari munkás és Zergi Mária konyhai dolgozó. **H.:** nős, 1975, D. Tóth Erzsébet magyar-történelem szakos tanár. **Gy.:** Anita (1970), Sándor (1976), Zita (1978). **T.:** 1961–1962: gimnázium, Gyoma; 1962–1966:

vegyipari technikum, Debrecen; 1969–1973: Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola, Miskolc; 1975–1978: Könnyűipari Műszaki Főiskola, Budapest; 1981–1983: Bánki Donát Műszaki Főiskola, Budapest, műszaki tanár szak; 1989–1992: ELTE Bölcsészettudományi Kar, politológiai szak; 1996-ban az ELTÉ-n doktorált új- és legújabb kori magyar történelemből; 1996–1999: KLTE Bölcsészettudományi Kar, történelem szak; 1999–2001: BME Társadalomtudományi Kar közoktatás-vezetői szak. **É.:** 1966–1971: Tiszavasvári Alkaloida, vegyésztechnikus; 1972–1974: Nyíregyházi VOLÁN, üzemszervezési csoportvezető; 1974–1979: ENCI, üzemszervező mérnök; 1980–1989: Dévaványai 2. Sz. Általános Iskola, tanár; 1989–1990: a dévaványai Ványai Ambrus Általános Iskola vezetője, a két általános iskola egyesítője; 1991–1992; 1997–1998: a dévaványai Ipari Iskola megszervezője és vezetője; 1998–2000: a dévaványai Eötvös József Gimnázium és Szakképző Iskola megszervezője és az első (alapító) igazgató-tanára; 2000–2001: a budapesti Kontyfa Középiszkola és Általános Iskola tanára; 2001–2003: Csökmön óraadó tanár. **Tk.:** Összefogás Békés Megyéért Egyesület tagja 2002-től; 1994 óta Dévaványa Város Képviselő-testületének tagja. **M.:** *A Szociáldemokrata Párt története Békés vármegyében 1944–1948*, 1995; *Dévaványai önkéntesek és honvédek az 1848–49-es szabadságharcban*, 2000. *A dévaványai középfokú oktatás megvalósítása 1989–1999*, 2003. **Kut. ter.:** az 1848–49-es szabadságharc katonai és helytörténeti eseményei; az 1919–20-as román megszállás; a II. világháború utáni magyarországi helyzet; az 1956-os események, az 1990 utáni politikai-társadalmi változások. • (Sz.-né N. E.)

AILER Márton téglagyár-tulajdonos. (Gyoma, 1875–1968.) **H.:** nő, 1899, Herter Magdolna. **Gy.:** Magdolna (1900), Erzsébet (1902), Mária (1905), Márton (1907), József (1911), Mihály (1916). **T.:** tanulmányait Gyomán végezte. **É.:** 1911-

ben vásárolta meg a téglagyárat a „Veres” malom mögött. A gyár kezdetleges volt: úgynevezett tábori kemencével. Építettek „körkemencét”, amelynek a tetején voltak az aknák, ide tolták fel talicskákon a szenet, és ezeken keresztül fűtötték a kemencét. Szegedről és Dorozsmáról jöttek ide a munkások, tavasztól őszig itt laktak családdal. A termékekben a tulajdonos jele: A. M. Készítettek hódfarkú kiscserepet és kúpcserepet is. Állandó vevői voltak a kondrosiak. Rá is beszélték, hogy ott is létesítsen gyárat, de ennek csak tábori kemencéje volt. Megvette még a közelben lévő (mai Fatelep területe) Hartenstein-féle téglagyárat, valamint Mezőberényben az állomás mellett lévő téglagyárat. A Körösön túli területen gazdálkodott, gazdasága korszerűen felszerelt volt, cséplőgéppel és traktorral. 1915–18 között az orosz és román fronton harcolt. Téglyagyárat 1944-ben, a háború végén lebombázták, a rengeteg téglát az emberek széthordták. Őt kulákká nyilvánították, meghurcolták. 93 évesen halt meg, megérve azt, hogy vagyonából teljesen kiforgatták. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

ALAPY Andor gyógyszerész. (Törökbecse [Torontál megye], 1886. október 6.–1951. december 24.) **Sz.:** Alapy János és Antok Jolán. **H.:** Jankovics Ilona védőnő. **T.:** A Magyar Királyi Tudományegyletmen, Budapesten szerzett gyógyszerészi diplomát 1908-ban. **É.:** magyar, német és szerb nyelven beszélt. Az endrődi *Megváltóhoz* elnevezésű gyógyszertár dolgozója volt 1911. július 1-jétől, majd vezetője 1914-től 1951. augusztus 28-ig, az intézmény államosításáig. A gyógyszertár a jelenleg is működő intézmény helyén volt (Gyomaendrőd, Dózsa u. 1.), 1876-ban alapította Katona Lajos. Tulajdonosok: Hegedűs Lajos és felesége (1889–1904), Suller Károly (1904–1908), Hoitsy Lajos (1908–1911), Zaka Mária (1911–1914), Alapy Andor (1914–1950). Alapy Andor tevékenyen részt vett Endrőd közéletében, számos szervezet munkáját segítette. Korát

messze megelőzve a gyógyszertár előtt benzinkutat létesített. **I.:** Levéltár, Gyula, Gyógyszertári jelentések. • (Sz.-né N. E.)

ALT Jánosné Salamon Terézia tanító.

(Endrőd, 1934. december 13.) **Sz.:** Salamon János tsz-tag, Giricz Jolán htb. **H.:** özvegy, Alt János gépkocsivezető. **Gy.:** László (1962), Zoltán (1965), János (1973). **T.:** 1953: Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1953/54: Kisújszállás; 1954–1957: Kisújszállás-Göröngyös tanyai iskola; 1957–1970: Endrőd-Ugar tanyai iskola; 1970–1989: Endrőd. **E.:** „Pedagógiai munkám során a legszebb élményeim közé sorolnám azt a 13 évet, amelyet az Endrőd-Ugar tanyai iskolánál töltöttem el. Ott éreztem azoknak az egyszerű tanyai embereknek a ragaszkodását és szeretetét a tanyai tanítójukhoz. Ennél az iskolánál, azt hiszem, én töltöttem el a leghosszabb időt, egészen az iskola haláláig. Ami viszont a legfájóbb emlékem, hogy ezzel együtt megszűnt a tanyavilág is.” (Alt Jánosné). • (G.-né T. Zs.)

AMBRÓZI Erzsébet mérlegképes könyvelő.

(Gyoma 1966. július. 6.) **Sz.:** Ambrózi László gépkocsiszerelő, esztergályos, Varjú Erzsébet cipőipari betanított munkás. **H.:** férjezett, 2000, Rácz József gépkocsivezető.

Gy.: Varga Tibor (1987), Varga Beáta (1992), Rácz Ádám (2001). **T.:** 1980: általános iskola, Endrőd, 1984: Vajda Péter Gimnázium és Szakközépiskola, Szarvas; 1991: Perfekt Továbbképző Intézet, Békéscsaba. **É.:** 1991–1998: Béke Tsz, mérlegképes könyvelő, Gyomaendrőd, 1998–2001: Villám-tours Kht. ügyvezető, Gyomaendrőd. A Villám-tours Kht. bonyolította Gyomaendrődön a menetrendszerű autóbusz-közlekedést. „Szülővárosomért és az itt lakó

emberekért az idő alatt tudtam a legtöbbet tenni, míg ennek ügyvezetője voltam. A halmozottan fogyatékos gyerekeket minden évben egy hétig táborhelyükre, Gyoma és Endrőd között oda-vissza naponta ingyen utaztattuk. Jótékonyossági rendezvények résztvevőinek a két városrész között – igény szerint – különjáratot biztosítottunk díjtanul, ez volt a mi hozzájárulásunk a jótékonyossági célhoz.” (Ambrózi Erzsébet) **Tk.:** Templomzugi Természetvédő és Horgász Egyesület. • (M.-né G. E.)

AMBRÓZI László mezőgazdasági vállalkozó.

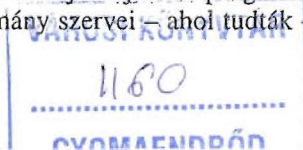

(Endrőd, 1933. július 28.) **Sz.:** Ambrózi György földműves, Tímár Margit. **H.:** nő, 1956, Varjú Erzsébet. **Gy.:** László (1957), Erzsébet (1966). **T.:** 1948: Gimnázium, Mezőtúr;

autó-, motorszerelő mester. **É.:** 1955: Talajjavító Vállalat, Szarvas; 1978: ENCI. 2002-től családi gazdálkodásra tért át. 80 hektár földön gazdálkodnak (bérlet és saját föld) Csejten, Peresen, Ugaron. Napraforgót, kukoricát, búzát, fénymagot termesztenek. **Tk.:** egyházközségi képviselő gondnok; Gazdakör tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó. • (Sz.-né N. E.)

ANDAHÁZI KASNYA Béla festő, politikus, országgyűlési képviselő.

(Budapest, 1888. november 16.–Buenos Aires, 1931.) Az Iparművészeti Főiskolán, majd Rómában és Velencében tanult. Posztimpreszionista festőként 1905-ben állította ki először a képeit. Hosszabb ideig Párizsban élt. Később hazajött, és itthon a hazai viszonyokért felelős értelmiségiként tanácskozásokat szervezett, majd – politikusként – több pártban is megfordult már, amikor – 1935-ben – a Kisgazdapárt képviselőjelöltje lett, nevezetesen az endrői választókerületben is. A Kisgazdapárt akkor komoly ellenzéki szerepet töltött be a kormánnyal szemben, ezért a párt képviselőjelöltjeinek programbeszédeit a kormány szervei – ahol tudták – aka-

dályozták. Így volt ez Andaházi 1935. március 20-i endródi választási nagygyűlésekor is (helyszín: Endrőd, Hősök tere). Az előjáróság nem engedte, hogy Andaházi megtartsa a gyűlését, emiatt Andaházi Budapestről szerzett engedélyt, de ezt már az előjáróságnak nem tudta bemutatni, mert azok a helyszínről eltűntek (!). Viszont a tömeg akkorra már legalább 3000 főre növekedett. Emiatt a kirendelt 6 csendőr mellé Gyomárról lovas csendőrök érkeztek, és ezután szinte azonnal a csendőrök mindkét irányból a tömegbe lőttek. Nyolc ember meghalt, sokan megsebesültek. A szolgabírók és a csendőrök felelősségét már a per első tárgyalásain elvetették. Andaházit a szolgabírórság jelentette fel izgatás vádjával. A gyulai törvényszék 1935. október elsején 500 pengő pénzbüntetésre vagy 25 napi elzárásra ítélte. A per Szegedre került, itt az ítéletet 4 hónapi szabadságvesztésre változtatták. A per Budapesten fejeződött be, a Magyar Királyi Kúria 1936. április 21-én mindkét alsó fokú határozatot hatályon kívül helyezte és felmentette Andaházi Kasnya Bélát. **I.:** Endródi csendőrsortűz 1935 / szerkesztette Orbán Sándor, Szakács Kálmán. Bp., 1975. • (M. K. V.)

ANDÓDY György Gusztáv könyvkötő, vállalkozó. (Budapest, 1945. augusztus 25.) **Sz.:** Andódy Gusztáv hentes és mészáros, Waczulik Mária könyvkötő **H.:** nő, 1971, Nagy Erzsébet, könyvkötőmester **Gy.:** István (1980), Norbert (1983) **T.:** 1960–63: 617. Sz. Ipari Iskola magántanulás, mester-vizsga (1966) **É.:** a Kner Nyomda dolgozója 1963–65-ig, 1965-től özv. Petró Béláné kisiparosnál dolgozott Miskolcon, 1967-től magánvállalkozó Gyomán. **Tk.:** KIOSZ, majd IPOSZ vezetőségi tagság, elnök, Hazafias Népfront tag, **Dk.:** 1976: Szervezeti Jó Munkáért kitüntetés, Kiváló Kisiparos ezüst fokozata (1979), Szervezeti Munkáért 25 éves ezüstgyűrű. **E.:** „Nagyapám, Waczulik Márton az első Magyar Betűöntőde betűvésnöke volt az I. világháborúig. Édesanyám is könyvkötő volt Budapesten, majd 1946-tól a Kner Nyomda dolgozója. Fiam,

István apjánál tanult, kitűnő eredménnyel végzett, jelenleg a Könnyűipari Főiskola nyomtatás szakának hallgatója.” (Andódy György) • (K. N. K.)

ANDÓDY Györgyné Nagy Erzsébet vállalkozó, könyvkötő mester. (1950. március 31.) **Sz.:** Nagy Antal földműves, Garai Erzsébet háziipari dolgozó **H.:** férjezett, 1971. **Gy.:** István (1980. november 29.), Norbert (1983. március 23.) **T.:** 1964–67: 617. Sz. Ipari Szakmunkásképző Iskola, Gyomaendrőd. **É.:** 1967–1971: Kner Nyomda dolgozója; 1972-től Andódy György besegítője; 1992-től vállalkozó. • (K. N. K.)

ANDÓDY Tibor dr. vezető főállatorvos, újságíró. (Budapest, 1938. július 21.) **Sz.:** Andódy Gusztáv tsz-tag és Waczulik Mária könyvkötő. **T.:** 1952: Gyoma, Általános Iskola (osztályfőnök: Darvas Tibor); 1962: Állatorvostudományi Egyetem; 1972: Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK. **É.:** határállomás, Gyula; Békés Megyei Népjárási; KözHírnök; Terézváros és különböző szakszervezeti újságok külső munkatársa. **I.:** Ki kicsoda a magyar hírközlésben? Szekszárd, 1993. **E.:** „A háború után, 1946 telén kerültünk Gyomára. Szüleim halálukig ott éltek. Őcsém ott lett kiváló könyvkötő... Bár csak gyerekkoromban éltem a Körös-parti községben..., ha kérlek, hová való vagyok, ma is egyet mondhatok: gyomai!” (Andódy Tibor) • (SZ.-né N. E.)

ANDRÉSI Pál matematika–fizika szakos középiskolai tanár. (Mezőberény, 1934. december 4.) **Sz.:** Andrési Pál gazdálkodó és Bobály Judit. **H.:** nő, 1957, Hajkó Anna élelmészvezető. **Gy.:** Pál (1959) erdőmérnök [lásd ott], Attila (1961), gépészmérnök. **T.:** Általános Iskola, Mezőberény; 1949–1953: gimnázium, Békéscsaba; 1953–1957: JATE TTK. Szeged, **É.:** 1957–1958: Általános Iskola, Gyoma; 1958–1996 között a gyomai gimnázium tanára, igazgatóhelyettese és a felnőttoktatás ve-

zetője volt. **Tk.:** 1963–1982 között tanács-tag volt; 1967–1982 között tanács v. b.-tag; 1960–1986 között MHSZ tag. **Dk.:** Dicséről Oklevél, 1964; Megyei Tanács Elnöki Dicséret, 1974; Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1977; MHSZ Dicséről Oklevél, 1985; Felnőttoktatási Dicséről Oklevél, 1985. • (K. N. K.)

ANDRÉSI Pál erdőmérnök, tanár, természetvédelmi szakmérnök.

(Mezőberény, 1959. július 26.) **Sz.:** Andrési Pál középiskolai tanár és Hajkó Anna élelmezésvezető. **H.:** nős, dr. Ambrus Ildikó. **Gy.:** Dániel (1988), Réka

(1992). **T.:** 1966–1973: 1. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1978–1983: Erdészeti és Faispári Egyetem Erdőmérnöki Kar, Sopron, okl. erdőmérnök; 1992–1994: okl. természetvédelmi szakmérnök; 1997–2000: JGYTF Szeged, környezetvédelem szakos tanár. **É.:** 1983–1985: Geodéziai és Térképészeti Vállalat Soproni Irodája, geodéta; 1985–1993: Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Ásotthalmi Erdészete, gyakornok, majd fahasználati műszaki vezető; 1993-tól a Bedő Albert Erdészeti Szakiskola és Kollégium ásotthalmi tanterdjének vezetője és tanára. **Tk.:** Országos Erdészeti Egyesület tagja; Orchis Természetvédelmi Egyesület elnöke; Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagja; Magyar Biológiai Társaság tagja; Kiss Ferenc Csongrád megyei Természetvédelmi Egyesület tagja. **M.:** *Erdőhasználatlan*, [társszerző Ambrus Ildikóval], 1995; *Cselekvő természetvédelem*, 1996, 2002. **Szerk.:** *115 éves az erdészeti oktatás Ásotthalmon*, 1999; *Diák voltam Ásotthalmon*, 2003; *Az ásotthalmi Tanulmányi erdő*, [megjelenés alatt]; Erdészeti Lapok szerk. biz. tagja. **Ct.:** több mint 100 tudományos és ismeretterjesztő írás szerzője, pl.: *Adatok a fekete gólya Körös-ártéri előfordulásairól* = Madártani Tájékoztató, 1980, 2. sz.; *Álfoldi madármenedékeink* =

Búvár, 1987, 12. sz. **Szea.:** Adatok fészkelő bagolyfajaink táplálkozásökológiájához, Sódor Mártonnal közösen, a Magyar Madártani Egyesület II. tudományos ülésén, Szeged, 1986; Gyoma és környékének gólyaállományának vizsgálata 1974 és 1985 között, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület III. tudományos ülése, Szombathely, 1991; Atlaszcédrus erdőszítési kísérlete dél-alföldi homokterületeken, Veperdi Gáborral közösen, Budapest, 2000. **Kut. ter.:** az Alföld fásítása; aktív természetvédelmi eljárások. **Dk.:** A természetvédelem érdekében végzett kiemelkedő tevékenységért Miniszteri Elismerő Oklevél, 1993; Alföldi Erdőkért Emlékérem, 2001. **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? I. A–H, Szekszárd, Babits Kiadó, 1997; Ki kicsoda? 2000, Bp., Biográf Kiadó, 36. p. **E.:** „Több mint harminc éve kezdtem el felfedezni Gyoma környékének természeti értékeit. A madarak iránti érdeklődésemet Puskás Laci bácsi – általános iskolás biológia tanárom –, akkori példaképem keltette fel. Ismereteimet fokozatosan kibővítve ismertem meg a madarak világát. Az ártéri kubikgödörökben táplálkozó gémek, kócsagok vagy a csudabalai pusztákon látott tűzok mind-mind egy kedves emlékem. A természet iránti érdeklődésem meghatározta pályaválasztásomat, egész életemet. A természet szeretetét gyermekeimnek is sikerült átadnom. Ma már csak ritka vendég vagyok Gyomán, de a Körösök vidéke az egész családom legkedvesebb tája, ahová hazajárunk.” • (K. N. K.)

ANTAL László labdarúgó. (Dorog, 1918. december 31.–Bp., 1990.) **Sz.:** Antal Lóránt hegesztő, Fehér Róza. **H.:** nős, Demján Mária, 1946-tól. **Gy.:** Mária (1947), Ilona (1949), Erzsébet (1950), Éva (1954), László (1957). **T.:** az általános iskola után hegesztő végzettséget szerzett. **É.:** Dorogon kezdett dolgozni, majd Gyomán, Nagylapason, később Körösladányban volt csatornaőr és gátőr. Nyugállományba vonulásáig a budapesti Duna Tsz-ben dolgozott mint kábelfektető. Labdarúgó volt Do-

rogon, Grosics Gyulával együtt játszott. Gyomán a GYTK játékos volt, nagyon jól focizott. Tagja volt az 1949–51 közötti NB III-as csapatnak. Körösladányban, mint labdarúgóedző tevékenykedett. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1970. • (SZ. L.)

ARANY Géza református elemi iskolai tanító. (Gyoma, 1887. február 17–?) **Sz.:** apja Arany András református tanító, anyja Szilágyi Eszter. **É.:** oklevelét Debrecenben megszerezvén, Beregszászon segédkántor, 1910-től Poroszlón tanító, 1932-től ugyanott igazgató lett. **M.:** *Énektárgymutató a prédikációkhoz való alkalmazkodáshoz, Poroszló* [nyomatott: Tahitótfalu], 1928, 500 példányban. **I.:** Magyar írók élete és munkái, 1. k. / Gulyás Pál, Bp., 1990. • (Sz.-né N. E.)

ARANY Lajos gazdálkodó. (Gyoma, 1884. június 7.) **Sz.:** Arany Gy. Sándor szücs-mester és Szabó Sára htb. **H.:** nős, 1918, Izsó Regina htb. **Gy.:** Regina (1909), Ilona (1911), Lajos (1913), Sára (1928). **T.:** Református Elemi

Népiskola hat osztálya, 1896; Ismétlő Iskola három osztálya, Gyoma; 1899: Téli Gazdasági Iskola, Békéscsaba (1905). **É.:** fiatal éveiben testvérbátyjai mellett dolgozott, és megtanulta a gazdálkodás fogásait. 1905–1908-ig tényleges katonai szolgálatot teljesített a Császári és Királyi Közös Hadseregben, Ausztriában. Leszerelése után saját földjén gazdálkodott az I. világháború kitöréséig. 1914. június 14-én behívták katonának, és 1918. november 10-én szerelt le. Ezután 1930-ig ismét gazdálkodott. **Tk.:** 1930–1939-ig tagja volt a községi elöljáróságnak, ahol pénztári ellenőr, közgyám és pénztárosi állásokat töltött be. 1945–49-ig a Parasztszövetkezet tagja és pénztárosa. Tagja és gondnoka a gyomai 48-as Kaszinónak, a FKgP Gyomai Szervezetének. 1939–1943-ig a Hombár Szövetkezet részvényese, vezetőségi tagja és pénz-

tárosa volt. A 48-as Kaszinóban döntötték el, hogy meg kell alakítani egy gabona-felvásárló társulást, amit 1939-ben Hombár Szövetkezet néven jegyeztek be. Egy részvény ára 500 pengő volt, és induláskor az állam 50 000 pengő hiteltámogatást biztosított. A szövetkezet jól működött, de a II. világháború okozta gondok miatt 1943-ban a Futura részére eladásra került. • (K. M.)

ARANYOS Ferencné Galambos Mária

szülésznök. (Füzesgyarmat, 1938. október 15.)

Sz.: Galambos Mihály és Szalsi Róza. **H.:** elvált, 1962–1982 között élt házasságban Aranyos Ferencel. **Gy.:** Mária (1964), Ildikó (1968).

T.: 1958: gimnáziumi érettségi Gyomán; 1960: Megyei Szülésznekképző Iskola, Szolnok. **É.:** 1960–1998: Gyoma, Szülőotthon. **Dk.:** Kiváló Munkáért. • (K. A.-né)

ÁRVA János színész (eredeti neve: **Horváth János**). (Gyoma, 1923. augusztus 9.–Budapest 1993. július 13.) **É.:** anyai nagyanyja nevelte. Az elemi iskolát Gyomán végezte, azután Békéscsabára került a Felsőkereskedelmi Iskolába, de nem fejezte be. Komoly elhatározása volt, hogy színész lesz! A Színművészeti Akadémia elvégzése után, 1947-ben a Nemzeti Színház szerződteti. 1954-ben az Állami Déryné Színházhoz kerül. 1959 és 1980 között a Madách Színházban játszott. 1982-ig a Népszínház és a Várszínház foglalkoztatta, majd 1982-től ismét a Nemzeti Színház tagja volt. Karakterszínész, epizód szerepekben nyújtott kiváló teljesítményt. 1952–54-ig színészmesterséget és beszédtechnikát tanított a Színművészeti Akadémián. **Dk.:** Jászai Mari-díj, 1958. **Fsz.:** Shakespeare: Hamlet – *Leartes, Rosencrantz*; Büchner: Danton halála – *Robespierre*; Madách Imre: Mózes – *Fáraó*; Shakespeare: A vihar – *Antonio*; Goldoni: Furfangos özvegy – *Bosco Néró*. **I.:** Magyar Színházművészeti Lexikon, Bp., 1994. **E.:**

Békéscsabán, a kereskedelmi iskolában történt másodéves korában: az egyik órán, felelés közben bohóckodott, miután tanára kioktatta, csak annyit válaszolt: – „Nem baj, tanár úr, én úgyis színész leszek!” Tehetségének, elszántságának és „gyomai nyakasságának” köszönhetően valóban színész lett, de nagy valószínűséggel e nyakasság akadályozta meg abban is, hogy nagyobb ívű színészi pályát fusson be. • (M. A.)

ÁTS Tamás dr. állatorvos. (Szekszárd

1949. április 3.) **Sz.:** dr. Áts Kálmán állatorvos, Szabó Irén. **H.:** nő, első házassága: 1974–1985; második házassága 1987, Vincze Anna, élelmiszeripari technikus. **Gy.:** Annamária,

1977, nevelt gyermeke Pinkert Márta,

1978. **T.:** általános iskola: Decs; középiskola: Szekszárd, Garai János Gimnázium; Állatorvosi Egyetem, Budapest 1967–1973. **É.:** Bonyhádi Állatkórház, 1973, katonaság, 1974. július 15-től Endrődön üzemi állatorvos, 1989-től magán állatorvos. Dr. Vörös Béla állatorvostól vette át a községi állatorvosi feladatokat. Legendássá vált állatszeretetén, szakértelmén kívül ezzel vívta ki a lakosság tiszteletét és szeretetét. **Tk.:** Állatorvosi Kamara tagja. **E.:** Sárköz fővárosában született és nőtt fel, így büszke arra, hogy birtokában van a sárközi szőtteskészítés „tudományának”. Számon tart egy családi számmisztikát, mely szerint: nagyapja 1889-ben született, állatorvosi diplomáját 1913-ban szerezte, édesapja 1919-ben született, állatorvosi diplomájának kelte: 1943, az ő születési éve 1949, állatorvosi diplomájának kelte 1973. • (Cs.-né Gy. É.)

B. MOLNÁR Zsuzsa. (Gyomaendrőd,

1983. augusztus 7.) **Sz.:** Molnár Albert, tanár, Oláh Gizella, tanár. **T.:** 1997: 2. Sz. Általános Iskola, Gyomaendrőd; 2001: Tömörkény István Művészeti Szak-

középiskola, textil szak; 2003-tól a Magyar Iparművészeti Egyetem hallgatója, textiltervező szak. **É.:** 2000 óta több országos, megyei és helyi pályázaton volt eredményes. 2000-ben az Art-tér Műhely pályázatán 3. helyezést ért el. 2001 márciusában „Az idő természete” című Országos Középiskolai Vizuális pályázat 6. helyezette és különdíjasa. Az Alföld Művészeti Egyesület országos vers- és novellaíró pályázat 2. díját és a legeredményesebb Békés megyei pályázó díjat nyerte el 2001-ben, vers kategóriában. A Falvak Kultúrájáért Alapítvány pályázatán bronzminősítés kap 2001-ben. **Öm.:** *Hajnal*, v., 2002. *Boldogság*, v.; *Ego*, v.; *Gyöngyeim*, v. = Békés Megyei Nap, 2000. november 18., 9. p.; *Álmatlanság*, v.; *Nézlek*, v. = Irodalmi Műhely, Csongrád, 2001/2., 5. p.; *Álmatlanság*, v., *Nézlek*, v. = Alföld Antológia, 2001, 29. p.; *Gyöngyeim*, v. = Hazádnak rendületlenül, 2001, 207. p. **Kiáll.:** tájkép, portré, tűzzománc, Gyomaendrődi Őszi Tárlat, közös 1999, 2000, 2001, 2003; Portrék, Szeged, Art-tér Képzőművészeti Műhely, 2000; Tájkép, Bukarest, Nagyenyed, 2001, közös; Festmények, Nagyenyed, Inter-Art Galéria, 2002. (Polányi Lászlóval); tájkép, portré, tűzzománc, Dévaványa, Művelődési Központ, 2002. (Simon Matcliff angol festővel). **Dk.:** Tömörkény István-émlékérem, 2001. **I.:** Digitális homokóra / Zombori = Országjáró, 2001, 3. sz., 5. p.; Együtt: apja és lánya / Molnár Lajos = Békés Megyei Napló, 2002. április 12., 4. p. Egy könyv, két szerző / Sass Ervin = Békés Megyei Nap,

2002. április 27., 11. p.; A Költészet Napján / Szonda István = Városunk, 2002. május, 94. p. • (M. A.)

BABARIK Vince zenész. (Törökszentmiklós, 1953. június 8.) **Sz.:** Poós Magdolna MOL csoportvezető. **H.:** nős, Tankó Ildikó óvónő. **T.:** 1971–1973: Jávori Vilmos magántanárnál tanult; 1973–1976: Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola Jazz Tanszék. **É.:** 1974–1976: Sprint Együttes Komár Lászlóval; 1979: Tomsits Együttes (Koós János-turné); 1980–1990: Kati és a Kerek Perc: két év hazai szereplés után külföldi turnék következtek: Szovjetunió, Németország, Finnország, Svédország, Kuwait, Svájc, Ausztria, Franciaország, Spanyolország. **M.:** *Kati és a Kerek Perc II.* nagylemez *Serpentin* címmel, 1981. **Rtv.:** számos rádió- és televíziós felvétel készült az *Egy-millió fontos hangjegy* c. műsor számára 1974–1976, 1979–1982 között. A Vígszínházban közreműködött a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* c. előadásban [zenei kíséret]. **E.:** »A legjobb bulikat a gimnáziumi éveimben a Lézer Együttessel csináltuk, persze, ez a tanulmányi eredményre negatív hatással volt. Tanárain – köztük Fekete Laci bácsi – nem igazán nézték jó szemmel a hajnalig tartó bálkat. Laci bácsi többször mondogatta is: – „Fiam, belőled akkor lesz zenész, amikor belőlem római pápa!” Érettségi után elkerültem Gyomárról, megszakadtak a kapcsolatok. 25 év után, 1996. június 29-re meghívót kaptam a Millicentenárius Gálaestjére a városi önkormányzattól. Megérkeztünk, elfoglaltuk a helyünket, majd pár perc múlva leült mellém Fekete Laci bácsi. Felém fordult, kezét nyújtott, és mosolyogva csak ennyit mondott: – Elnézést, tévedtem... belőlem nem lett pápa...” Nem kell hangsúlyoznom, ez tőle mindennél nagyobb elismerés volt a számomra. Nagyon meghatódtam.« (Babarik Vince) • (K. N. K.)

BABOS László tanár. (Gara, 1947. szeptember 18.) **Sz.:** Babos János kőműves és Szabó Erzsébet. **H.:** nő, 1970, Gecsei Éva kistérségi megbízott. **Gy.:** László (1973), Éva (1974). **T.:** Gyoma, Fiúiskola; 1962–1965,

Tokaj, SZÖVOSZ Iskola, 1971–1975, Békéscsaba, Sebes György Közgazdasági Szakközépiskola, Kereskedelmi Főiskola, kihelyezett tagozat. **É.:** Földművesszövetkezet, Gyoma; **ÁFÉSZ** Gyomaendrőd; Bethlen Gábor Szakképző Iskola, Gyomaendrőd. **Tk.:** 1980–1990: tanácstag, v. b-tag; 1998-tól képviselő-testületi tag. **Dk.:** Településfejlesztő Társadalmi Munkáért Érem bronz fokozata, 1990; Szövetkezeti Munkáért Érem ezüst fokozata, 1991. • (K. N. K.)

BABOS Lászlóné Gecsei Éva kistérségi megbízott. (Gyoma, 1952. március 8.) **Sz.:** Gecsei Gábor tetőfedő és Batori Piroska könyvkötő. **H.:** férjhez, 1970, Babos László tanár. **Gy.:** László (1973), Éva (1974).

T.: Gyoma, 2. Sz. Általános Iskola; 1966–1970: Sebes György Közgazdasági Szakközépiskola, Békéscsaba; 1989–1993: Magyar Testnevelési Egyetem, Budapest; 1996–1998: Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar; 2003: ELTE Európai Tanulmányi Központ. **É.:** Sütőipari Vállalat, Gyoma, könyvelő; Háziipari Szövetkezet, belső ellenőr; Gyomaendrőd Spartacus Testnevelési Kör, ügyvezető elnök; Gyomaendrőd, Városi Tanács, sportfelügyelő, sportcsarnok-igazgató, Miniszterelnöki Hivatal, kistérségi megbízott. **Tk.:** Gyoma, Testnevelési Kör, szabadidősport-szervező, elnökségi tag; Lakás- és garázsépítő Szövetkezet elnöke; szövetkezetek női kispályás labdarúgó-bajnokságainak szervezője, aktív játékos. **Dk.:** Nemzetközi Olimpiai

Bizottság oklevele [Juan Antonio Samaranch NOB-elnök adományozta az 1986. évi olimpiai ötpróba sportakcióban végzett kiemelkedő szervező munkáért]; Sportlétesítmények Magyarországi Szövetségének elismerése, 2001. • (K. N. K.)

BACSA Boldizsárné Harnos Irén tanító-nő. (Endrőd, 1935. január 12.) **Sz.:** Harnos Mátyás földműves, Girciz Ilona htb. **H.:** özvegy, Bacsa Boldizsár mérnök tanár. **Gy.:** Béla (1958), Attila (1962). **T.:** 1954: Szarvasi Állami Tanítóképző; 1964: szaktanítói képesítés. **É.:** negyvenégy évig tanította szülőhelyünk gyermekeit. 1953–1954: Endrőd-Öregszőlő 1–4. o.; 1954–1955: Endrőd-Ugar, 1–8. o.; 1955–1956: Endrőd; 1956–1957. Kisar; 1957–1998: Endrőd, 3. Sz. Általános Iskola. **T.:** járási tanácstag; csapatvezető; úttörővezető volt. Részt vett országos szintű tankönyvbírálatban, ezen kívül országos kísérleti matematika és megyei szintű környezetismeret-oktatásban is közreműködött. **Dk.:** Kiváló Tanító Emlékérem, 1976, 1989; Kiváló Úttörővezető, 1989. • (K. J.-né)

BACSA Vendel dr. agrármérnök. (Endrőd, 1935. december 23.) **Sz.:** Bacsa Mátyás, Varga Margit. **H.:** nő, Hajdú Ilona nyugdíjas. **Gy.:** ifj. dr. Bacsa Vendel 1964, Szilvia 1972. **T.:** Agrártudományi Egyetem, Debrecen 1966; Öntözéses szakmérnök, Debrecen 1969; doktori diploma Agrártudományi Egyetem, Gödöllő, 1983. **É.:** Endrőd, Béke Tsz; Körösi Állami Gazdaság, Gyoma, igazgatóhelyettes; Békéscsabai Állami Gazdaság, vezérigazgató. **Tk.:** Vezetőségi tagja az Endrődiek Baráti Köre Egyesületének. **Szerk.:** Bócsa Iván: *Pillangós növények* c. szakkönyv lektorálása. **Ct.:** Magyar Mezőgazdaság és Gyomnövények c. folyóiratokban jelennek meg írásai. **Szea.:** MEM Továbbképző Intézetben 1979; Agrárgazdasági Kutató Intézetben 1984-ben

hangzottak el előadásai. **Rtv.:** Falurádióban szerepelt. **Kut. ter.:** áramlástan. **Dk.:** Munka Érdemrend arany fokozata. • (Cs. né Gy. É.)

BAGAMÉRI János dr. járási tüdőgondozó vezető főorvos. (Makó, 1932. június 6.–1982. június 6.) **Sz.:** Bagaméri János földműves és Kiss Margit. **H.:** nős, 1957, Mészáros-Bodnár Edit röntgenasszisztens. **Gy.:** László (1962), Csilla (1968). **T.:** 1957: KLTE Szeged; 1960: szakorvosi diploma, Debrecen. **É.:** 1956–1957: Szeged Városi Tüdőgondozó; 1958–1968: József Attila Szanatórium, Gyula. 1960-ig altató orvos, 1960–1968: mb. osztályvezető főorvos a tüdő belgyógyászatban, EKG és a légzésfunkciós labor vezetője volt. Békés megyében elsőnek ő vezette be a tüdősebészetben a korszerű anesztéziát a József Attila Szanatóriumban, majd 1959-ben a tüdőbetegek légzésfunkciós és keringési zavarainak vizsgálatára laboratóriumot hozott létre. 1968-tól Gyomán a Járási Tüdőgondozó vezető főorvosa, rtg. orvos volt, őt község tartozott hozzá, ahol mint rtg. szakorvos is működött. 1970-ben elsőnek szervezte meg az üzemorvosi rendelést a Győzelem Tsz.-nél, amit másodállásban látott el. **Tk.:** TIT-előadó volt. **Szea.:** 1958: József Attila Szanatórium, Gyula, 1959: Megyei Kórház, Gyula – gépi altatással kapcsolatos felmérés a modern aneszteziológiában. **Ct.:** Orvosi Hetilapban, Tuberkulózis c. szakfolyóiratban. **Kut. ter.:** tüdőbetegek légzésfunkciós vizsgálata. **Dk.:** Miniszteri dicséret, 1977, 1980. • (Felesége közlése alapján K. N. K.)

BAGAMÉRI Jánosné Mészáros-Bodnár Edit röntgenasszisztens. (Budapest, 1937. február 15.) **Sz.:** Mészáros-Bodnár János művezető és Vetró Ilona. **H.:** férjezett, 1957, dr. Bagaméri János orvos. **Gy.:** László (1962), Csilla (1968). **T.:** 1955: textilipari technikum, Szeged; 1958: államháztartási könyvelői vizsga, Békéscsaba; 1970: Röntgenasszisztens-képző tanfolyam Békéscsaba. **É.:** Textil-nagykereske-

delmi Vállalat, Szeged; József Attila Tüdőszanatórium, Gyula; Járási Tüdőgondozó, Gyoma – ehhez a munkakörhöz tartozott az őt környező község, amelyben a tüdőorvos férjével elvégezték a gyógyászati teendőket. • (K. N. K.)

BAK János virágkertész. (Körösladány, 1910. március 15.–Gyoma, 1985. január 10.) **Sz.:** Bak János virágkertész Merán grófnál, édesanyja Bakondi Róza. **H.:** 1938, Szilágyi Róza könyvelő **Gy.:** Anna, János. **T.:** az elemi iskola után Merán gróf kertészetében dolgozott, majd 1929–31-ben Tokaj városában Szőlészeti-Borászati Szakiskolát végzett. **É.:** 1932-től Gyomán földet bérelt a mai mozi, cukrászda és a gimnázium területén [ez volt a gróf Wodianer Albert díszkertje a maga idejében; a kastélya pedig a sarki épület volt, ma lottózó]. Évelő növényekkel kezdett foglalkozni, majd felesége virágkötészetet tanult. Karrierjébe durván beleszólt a világháború. 1944. október elején a visszavonuló németek elhurcolták, később orosz fogságba került, ahonnan négy és fél év kényszermunka után tért haza. Egész életében gyötörték a fogságban felszedett tüdő- és szívproblémák. 54 évig volt Gyoma virágkertésze. Kertészete volt a Hősök utcán üvegházzal, valamint a Somogyi Béla úton is. A községi kertészetet szakmailag és virág alapanyagokkal segítette. Mindenki tisztelte lelkiismeretes munkájáért. • (Gyermekei közlése alapján K. N. K.)

BAK Jánosné Szilágyi Róza könyvelő, pénztáros, virágkertész. (Gyoma, 1907. május 7.–1985. február 16.) **Sz.:** Szilágyi László aradi vasutas, fiatal korában elhunyt, Szabó Róza, 1936-ban elhunyt. **H.:** Bak János virágkertész, 1938. **Gy.:** Anna (1941), János (1943). **T.:** 6 elemi és 4 polgári után kettőskönyvelést tanult **É.:** szülei korai halála miatt órá maradt két testvére kitanítatása a kereskedői szakmára. 12 évig dolgozott a gyomai községhezán könyvelő és pénztáros munkakörben. Bu-

dapesten kitanulta a virágkötészetet, házasságkötésétől kezdve virágkerteszként dolgozott Gyomán. Több ezer menyasszonyi és névnapki csokor került ki a kezei közül, ezen munkában a kor elismert szakembere volt. Törekény alkatával a nehéz fizikai munkát kitartóan végezte. **Mj.:** Bak Jánosné Szilágyi Róza nagyszülei: **K.** Szilágyi Péter és felesége 1874-ben a református templomnak 105 forintot adományoztak [akkor egy ház árának megfelelő összeg volt], amiből a templom szélfogóját készítették el a bejáratnál. A szélfogóba arany betűkkel beírták az adományozók nevét. • (*Gyermekei közlése alapján K. N. K.*)

BAKONYI István fuvaros, vadász, a Körösmenti Vadásztársaság elnöke. (Nyíregyháza, 1911. március 7.–Gyoma, 1985. február 2.) **Sz.:** Bakonyi Sándor és Évald Szidónia. **H.:** Bódi Erzsébet. **Gy.:** István (1938), László (1941), Miklós (1946). **É.:** az 1950-es évek közepétől haláláig ő vezette a vadásztársaságot Gyomán. Sokat tett azért, hogy Gyoma jó hírneve az országban elterjedjen. Az 1960-as évekre a környék legjobb vadászterülete lett a gyomai: gondozták az állatokat, szakszerű dúvad-irtás volt, terület-ellenőrzés, vadőrök tartottak fenn. Gyakran szerveztek külföldi vadásztatásokat: németek, osztrákok, franciák, angolok vadásztak itt, illetve szívesen jöttek ide vadászni a magyar politikai élet akkori kiválóságai: Kádár János, Biszku Béla és mások. Bakonyi István építtette a megyében az első koronglövő versenypályát. Halála után vadásztársai évente rendszeresen országos szintű Bakonyi István Emlékverseny szerveznek koronglövés sportágban. • (*Fia, ifjabb Bakonyi István közlése alapján K. N. K.*)

BAKONYI István szövetkezeti elnök. (Gyoma, 1938. május 23.) **Sz.:** Bakonyi István, a gyomai Vadásztársaság elnöke és Bódi Erzsébet. **H.:** nős, 1968, Naphegyi Erzsébet sportkórházi főnővér. **Gy.:** István (1970). **T.:** 1952–1956: Esztergomi Ferencs Gimnázium; GATE (két év). **É.:** 1957–

1971: Autóvillamosági Gyár; 1971-től a Diana Fegyverszaküzlet dolgozója, majd tulajdonosa. 1991-től a Diana Ipari Szolgáltató Szövetkezet elnöke volt nyugdíjazásáig. Sportpályafutása: 1959–1971 között a galamblövő sportág magyar válogatott kerettagja. Csapatban (Bakonyi István, Vári József [ő szintén gyomai, eredeti neve: Wagner], Kulin Károly, Szomjas Ede) nem hitelesített világsúccsal 800 galambból 766-ot eltaláltak. Nagy értékű trófea-gyűjteménye van (többek között 10 muflon, 217 őzbak, 70 gúmszarvas, 10 dámvad). • (*K. N. K.*)

BALÁSSY László író, költő, műfordító. (Budapest, 1928. június 26.–1990. július 21.) **T.:** az ELTÉ-n magyar-filozófia-néprajz szakon szerzett diplomát, majd a Hit tudományi Főiskolán tanult. **É.:** a II. világháború után katolikus lapokban, elsősorban a Vigília hasábjain vált ismertté. Gyomán a háború éveiben jelent meg, szülei a bombázások elől jöttek le a fővárosból, édesapja itt gazdálkodott. A postával szemben laktak, a Baráth házban. Már kiskorától a Magyar Rádió gyermekszínésze volt, Gyomán is így mutatkozott be, s szerepléseit jelmezes fényképfelvétellel is dokumentálta, de irodalmi vonzalmáról is beszélt. Büszkén mutatta meg a Szabó Lőrincről kapott, nevére dedikált kis kötetet: Heinrich Heine *Reise im Hartz* című munkáját. Gyomán irodalmi életet kezdeményezett: az Erzsébet-ligeti pavilonban mutatták be 1946-ban ibseni ihletésű színművét, *A fekete vándor*-t (ebben az egyik főbb szerepet Gyökössy Zsolt [lásd ott] játszotta, a színpadképet a képzőművész hajlamú ifjabb Bay Zoltán készítette). Gyomai tárgyú verset írt Papp Zsigmondról („Barátai, a szobrok és a képek...”), bölcselő versét („Egyszer bölcső, majd koporsó, / fon, fon, fon az örök orsó...”) gyomai ideálja, Szász Erzsike szavalta el egy műsoros esten. Gyomai tartózkodása pezsgést hozott a kisváros szellemi életébe. (Szilágyi Ferenc) 1952–1959-ben az Ecclesia Kiadó szerkesztője, majd a Szent István Társulat lektora, 1959-től a

Magyar Rádió irodalmi osztályának állandó külső munkatársa volt. 1956 után önálló verseskötettel, majd világirodalmi antológiák anyagának fordításával s összeállításával jelentkezett. Korunk katolikus nagyjairól, Bogner Mária Margitról, Kaszap Istvánról és legutóbb Apor Vilmosról átfogó monográfiát írt. Számos ázsiai és afrikai költő művét fordította magyarra, köztük sok vietnami verset és mesét. Élete utolsó éveiben kínai tanulmányúton is részt vett. Haláláig 12 önálló kötete jelent meg. **I.:** Új magyar irodalmi lexikon I. köt. Bp., 1994; Balássy László / Szeghalmi Elemér = Új Misszió, 1990; [Balássy László] = Új Ember, 1965, 52. sz., 6. p.; [Balássy László] / Szeghalmi Elemér = Kortárs, 1966, 1829–1831. p.; Balássy László halálára / Szeghalmi Elemér = Új Ember, 1990. augusztus 5. Életművének teljes bibliográfiája megtalálható a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. • (Sz. F.)

BALÁZS Imre boltvezető. (Endrőd, 1945.

június 14.) **Sz.:** Balázs Vince tsz-tag és Vaszkó Mária háziipari bedolgozó. **H.:** nő, 1968, Palotai Éva. **Gy.:** Éva (1972), Beáta (1980). **T.:** 1960–1963: Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba: háztartási, vegyi-, illatszer-bolti eladó; 1975: Kereskedelmi Szakközépiskola, érettségi. **É.:** 1960-tól tanuló a háztartási boltban; 1963–1965: bolti eladó; 1965–1967: katona; 1968-tól a háztartási bolt vezetője, 1990-től magánvállalkozásban. **Tk.:** önkéntes tűzoltó; 1990–1998 között önkormányzati képviselő. Mindig segítette Endrőd sportéletét. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1979, 1984. Az általa vezetett bolt „Kiváló Bolt” címet kapott 1982-ben és 1985-ben. • (K. L.-né)

BÁLINT Sándorné Kató Klára tanítónő. (Zombor, 1919. március 2.) **Sz.:** dr. Kató József volt pénzügyi titkár, újságíró, költő

és Bryk Angela htb. **H.:** férjezett, 1941, vitéz Bálint Sándor okleveles tanító, t. hadnagy, lőporgyári tisztviselő (Balatonfűzfő), aki a II. világháborúban mint vitéz hadnagy életét áldozta.

Gy.: Klára (1942) középiskolai tanár, Mária Katalin (1944) általános iskolai tanár. **T.:** 1938: Constantinum Tanítóképző, Kiskunfélegyháza. **É.:** tanítói hivatását 1947-ben kezdte. Gyoma-Keselyősen tanított 1951-ig. Nagy szerepe volt az iskola megszervezésében és a tanyavilágból összegyűjtött 72 tanuló oktatásában-nevelésében. 1951–1955 között az ugari iskola 1–8. osztályát vezette. Megalakította a tanyai kulturális ifjúsági szervezetet. Rendszeres összejöveteleket, előadásokat tartottak. 1955–1978-ig, nyugdíjazásáig a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában tanított. **Tk.:** alsó tagozatos munkaközösség-vezető, úttörővezető, a járási és a megyei Pedagógiai Bizottság tagja volt. Jelenleg is tevékeny részt vállal a Hadirokkantak és Hadigondozottak Gyomaendrődi Szervezetében (HONSZ) mint gazdaságvezető. Szeretettel ápolja és gondozza édesapja, Kató József író szellemi hagyatékát. **Dk.:** 1971-ben a járási Pedagógiai Hetek keretében saját készítésű szemléltető eszközök bemutatásáért Járási Elismerő Oklevelet kapott; 1974-ben eredményes pedagógiai munkájáért miniszteri dicséretben részesült; jelenleg arany- és gyémántdiplomás nyugdíjas. • (B. S.-né)

BALLA Mátyás tanító. (Endrőd, 1837. február 24.–Endrőd, 1892. január 11.) **Sz.:** édesapja Balla Károly volt, aki 41 évig (1829–1870) szolgált az endrődi egyháznál. Édesanyja Salacz Franciska. **T.:** a gimnázium hat osztályát Nagyváradon a premonstreieknél, Debrecenben és Budapesten, a piaristáknál, a hetediket Szarvason az ág. Ev. Főgimnáziumban, a tanítóképzőt pedig ismét Nagyváradon végezte **É.:** 1860-tól, az akkor átadott gyomavégyi isko-

la [Fő út 45.] épületében tanító lett; ezt az épületet az endrődiek egy időben „Ballaiskolá”-nak nevezték el. Az iskola ún. „vegyes iskola” volt, 120 fiú és 108 leány járt Balla tanító úr „keze alá” [1880. évi adat, *Historia Domus*]. **M.:** íróként is számon tartja a szakirodalmat: miseénekei és offertóriumi énekei önálló kötetben is megjelentek: *Húsvéti r. k. magánájtatosság*. Gyula, 1868; *Üdvözlő örömdal ft. Léhner Mihály ...honfiú... érdemeinek elismerésül*. Arad, 1861. Egyházi himnuszokat, néplegendákat és más vallási énekeket gyűjtött. **Ct.:** publikált: a Magyar Állam c. folyóiratban, Egri Népújságban. Népdal- és népballada gyűjtései az alábbi korabeli folyóiratokban jelentek meg: Keresztény Magyarország, Kath. Néplap, Népbarát, Idők Tanúja, Pesti Hírnök, Mező-Túr és Vidéke, Békésmegyei Népbarát, Szarvasi Újság. **I.:** Magyar írók élete és munkái / Szinnyi József [elektronikus dokumentum], Bp., Arcanum, 2002; Magyar írók élete és munkái 2. köt. / Gulyás Pál, Bp., 1993; Magyar könyvszet 1712–1920 / Petrik Géza [elektronikus dokumentum], Bp., Arcanum, 2001. • (Sz.-né N. E.)

BALOG Bálint matematika szakos tanár, igazgatóhelyettes. (Endrőd, 1929. szeptember 1.–1966. október 23.) **Sz.:** Balogh Bálint és Szurovecz Franciska. **H.:** nő, 1953, Kondacs Etelka tanár. **Gy.:** Katalin (1957), közgazdász; Bálint (1963) gépészmérnök. **T.:** 1949–1952: Szegedi Állami Pedagógiai Főiskola; 1951–1955: ELTE matematika–fizika szak. **É.:** 1951–1952: Kengyel, Általános Iskola; 1952–1953: Kim Ir Szen Középiskola és Diákotthon, nevelőtanár, óraadó a Baár Madas iskolában; 1953–1954: a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában igazgató; 1954–1966 között tanított a gyomai gimnáziumban, ebből 1959–1966 között igazgatóhelyettesként. A gimnázium kezdő éveinek tevékeny résztvevője volt Szabó Ernővel, Csó-

kási Bélával. Megszervezte a felnőtt levelező oktatást, amit rövid élete végéig vezetett. 1965 tavaszán súlyos vesebetegség támadta meg. Korai halálával a középiskolai matematikaoktatás az egyik legjobb szakemberét veszítette el. A kiváló tanár emlékére a gimnázium Balog Bálint Emlékversenyeket szervezett, amely az 1970-es években indult, majd – megszakítással – az 1990-es években folytatódott. Az emlékverseny jellegét tekintve helyi tantárgyi verseny, amellyel az évfolyamok legjobbjait keresik. **T.:** Bolyai János Matematikai Társaság tagja volt. **E.:** „...a gimnáziumban volt egy tanár-példaképem: Balog Bálint. Ő hihetetlenül egyszerűen, tiszta, világos logikával magyarázta a matematikát. Mindent meg lehetett neki érteni rögtön.” (Ladányi Gáborné, az endrődi iskola ny. igazgatója.) • (Felesége közlése alapján K. N. K.)

BALOG Bálintné Kondacs Etelka általános iskolai történelem–földrajz szakos tanár. (Szarvas, 1937. február 9.) **Sz.:** Kondacs Sámuel férfiszbabó és Kasnyik Etelka, 1950-től tsz-tagok **H.:** 1953–1966: Balog Bálint középiskolai matematikatanár **Gy.:** Katalin (1957.) közgazdász, Bálint (1963.) gépészmérnök **T.:** 1949: Szarvas Állami Gimnázium, óvónői oklevél; 1953: Szegedi Állami Pedagógiai Főiskola, általános iskolai tanári oklevél. **É.:** 38 évig tanította a gyomai gyerekeket: 1952-ben mint gyakorlóéves került a gyomai 2. Sz. Általános Iskolába történelem–földrajz szakos tanárként, 1965-től napköziotthon-vezető 1990-ig, nyugdíjazásáig. **Tk.:** tagja a Népművészeti Szakkörnek és a Mozgáskorlátozottak Egyesületének **Dk.:** Oktatási Miniszteri Dicséret (1979), A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Kiváló Munkáért (1984), Pedagógus Szolgálati Emlékérem. **E.:** szívesen vesz részt különböző rendezvényeken, kiállításokon, kirándulásokon. Amikor megalakultak az általános iskolák, sok tanárra volt szükség. Egyetemista fiatalok járták a középiskolákat, továbbtanulásra hívatgatva, így lett ennek a szép, nemes hivatásnak hosszú ideig dolgozó tagja. Szerette

a gyerekeket, szívesen találkozik volt tanítványaival. • (K. N. K.)

BALOG Lajosné Almási Cecília költségvetési csoportvezető. (Endrőd, 1934. november 18.) **Sz.:** Almási Mihály földműves és Látkóczki Etelka. **H.:** férjezett, Balog Lajos. **Gy.:** Majoros Katalin (1956) tanárnő.

T.: 1954: gimnáziumi érettségi; 1961: technikum; 1969: pénzügyi felsőfokú szakirányú végzettség. **É.:** 1961–1966 között az endrődi Kultúrház igazgatója volt. Munkássága idején számos szakkörnek, csoportnak, adott otthont az intézmény; rendszeresen szervezett előadásokat a lakosság részére fővárosi előadóművészekkel. 1966-tól Endrőd Községi Tanács költségvetési csoportvezetője volt. Ez idő alatt szakértelmével segítette az alábbi intézmények létrehozását: Idősek Napközi Otthona (1971), az új Köztetető és Ravatalozó (1972), a száz férőhelyes Általános Iskola és Diákotthon (1975). Közreműködött az 1970-es nagy árvíz után az új házhelyek kialakításában. 1975-től az Általános Iskola és Diákotthon gazdasági vezetője volt. **Tk.:** mindig szívesen vett részt szülőhelyünk közösségi életében. 1964–1976 között a Közalkalmazottak Szakszervezete munkahelyi titkára volt; Takarékszövetkezet felügyelő bizottsági tag; Endrődi Gazdakör vezetőségi tag. **Dk.:** Tanácsi Munkáért (1975); Kiváló Munkáért (1988); Kiváló Pénzügyi Dolgozó (1989). • (Sz.-né N. E.)

BALOGH Tamás író, irodalomtörténész. (Gyoma, 1975. június 19.) **Sz.:** Balogh Tamás, Molnár Mária. **H.:** nőtlen. **T.:** 1981–1989: 2. Sz. Általános Iskola Gyoma; 1989–1993: Kner Imre Gimnázium, Gyoma; 1993–1994: Tollpróba Újságíró Stúdió, Budapest és a szegedi József Attila Tudományegyetem újságírói szakának le-

vezető hallgatója; 1994–2000: szegedi József Attila Tudományegyetem magyar szak, valamint 20. századi magyar irodalom speciális képzés. **É.:** két évig meghívott előadóként szemináriumot tartott az egyetemen a Nyugatosok prózájáról, Karinthy Frigyes és Schöpflin Aladár munkásságáról, valamint a XX. századi magyar utópia-regényekről; jelenleg a szegedi Lazi kiadó lektora és a Szeged c. kulturális lap segédszerkesztője. **Tk.:** 1998 óta a József Attila Kör tagja. **Öm.:** *Egy füzet magánélete*, Bp., 1993. Ez a kötet országosan komoly hírnevet eredményezett, a rádióban és televízióban gyakran adtak hírt a könyvről. **Szerk.:** Schöpflin Aladár levelezésének sajtó alá rendezése. **Ct.:** írásai az alábbi tanulmánykötetekben jelentek meg: *Az ismeretlen Fekete István*, A MFM Évkönyve, 2002. Munkái a következő folyóiratokban jelentek meg: *Alföld*, *Bárka*, *Életünk*, *Forrás*, *Fosszília*, *Holmi*, *Irodalomismeret*, *Irodalomtörténet*, *Korunk*, *Lyukasóra*, *Pompeji*, *Somogy*, *Symposion*, *Tiszatáj*, *Új Dunatáj*, *Új Forrás*. Az író tervei szerint a közeljövőben jelenik meg egy novelláskötete, három kisregénye egy kötetben, egy önálló tanulmánykötet és Schöpflin Aladár levelezése. **Kut. ter.:** 20. századi magyar próza, elsősorban Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső és Schöpflin Aladár munkássága, valamint a magyar utópista regények története. **Dk.:** Faludy-díj, 1996; OTDK harmadik helyezése, 1997; MTA Szegedi Területi Bizottságának szaktudományos pályázatán második helyezése, 2001; NKA-ösztöndíj, 2002. **I.:** Kortárs magyar írók 1945–1997. Bp., 1998; Tarján Tamás = Népszabadság, 1993. november 13.; Nyerges András = Magyar Hírlap, 1994. február 8.; Palotay Ferencné = Köznevelés, 1994. április 15. Az író teljes műveinek jegyzéke a szerkesztőknél megtalálható. **É.:** „...Balogh nagyapám, a Holler egykori főnöke hosszú ideig annál a nagy pultnál tevékenykedett, amely most a fürdőben található...” (Balogh Tamás) • (Sz.-né N. E.)

BÁNFI Gyuláné Mészáros Margit kereskedő. (Endrőd, 1940. október 20.) **Sz.:** Mészáros István tsz-tag és Harnos Margit. **H.:** férjezett, 1960, Bánfi Gyula nehéziparvezető. **Gy.:** Gyula (1961), István (1964). **T.:** 1974: Keres-

kedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba, kereskedelmi és vendéglátóipari eladó; 1978 ugyanott: vendéglátó üzletvezetői szakvizsga. **É.:** 1954–1966 között a tsz-ben besegítő családtag, majd a HISZ, illetve a Szőnyegszövő beolgozója; 1966–1993 között Endrődön vendéglátó eladó, üzletvezető, majd élelmiszerbolt-vezető; 1995-től egyéni vállalkozásban kereskedő. • (K. L.-né)

BÁNFI Zsigmond (1879-ig **Braun**; írói álneve: **Bánfalvi Zsigmond**) irodalomtörténész, fordító. (Gyoma, 1857. március 6.–Gyula, 1894. április 13.) **T.:** Szarvason járt gimnáziumba, Pesten és Párizsban bölcsészhallgató volt, 1882-ben tanári és bölcsészdoktori oklevelet szerzett. Budapesten, a II. kerületi főreáliskolában tanított, majd 1884–1894 között a Kereskedelmi Akadémia tanára volt. **M.:** *A francia dráma fejlődése a XIX. század első felében*, 1882; *Alceste és a mizantropia*, 1890; *Tanulmányok* [bev.: Beöthy Zsolt], 1895. **Mf.:** [Braun névvel] *Lessing: Laokoon, vagy a festészet és a költészet határaitól*, 1877; *Lindau: Molière*, 1879. **Ct.:** cikkei, melyek különösen a francia irodalmat tárgyalták, megjelentek a Hon-ban (1880., 61., 177.), a Fővárosi Lapokban (1880–1885) és a Budapesti Szemlében (XXXI–XXXII. k.). Versei a Magyar Géniuszban (1892) és a Népszavában (1894) jelentek meg. **I.:** Révai lexikon, 544. p.; Magyar írók élete és munkái / Szinyei József, [elektronikus dokumentum]. Bp., Arcanum, 2002; Magyar írók élete és munkái 2. k. / Gulyás Pál, Bp., 1993; Új magyar irodalmi lexikon / főszerk. Péter László [elektronikus dokumentum], Bp., 2000. • (Sz.-né N. E.)

BÁNYAI (Brichse) Ernő kántortanító és családja. (Vizsoly, 1883.–Bikács és Vajta között, 1958.) **Sz.:** Brichse Emil tanító és Muzsinszki Mária. **H.:** nős, 1905, felesége Orosz Mária volt. A házasságból 10 gyermek

született. Közülük öten szereztek tanítóitanári oklevelet **T.:** Budapesten érettségizett, a tanítóképzőt Iglón és Eperjesen végezte. Oklevelet 1907-ben kapott. **É.:** pedagógiai működését kántortanítóként, Tarcán kezdte, majd Oszikón, Tacca-Dobón, Pogonyon, Tályán, Vizsolyban működött. 1930-ban került az Endrőd-öregszőlői Szent Imre Iskolához, ahol nyugdíjazásáig kántortanítóként tanított. Ugar tanyán 6, Öregszőlőben 4 összevont osztályt tanított. A hajdani felvidéki születésű ember családjával együtt igazi endrődivé vált. Nevét 1937-ben magyarosította. Pedagógiai munkáját példás gyermekszeretettel végezte. A kiemelkedő képességűek továbbtanulását biztató utána-járással egyengette. Tanítója volt Tímár Máté írónak, aki később megörökítette emléket *Az én nevelőszüleim* és a *Hazai harangszó* c. munkáiban. Felnőtt gyermekei a Dunántúlra települtek, ahová a nyugdíjazása után ő is követte őket. Bikácson telepedett le. A szomszédos Vajta községben helyettesítést vállalt. Kerékpárral járt át tanítani. Egy ilyen útja során érte a halál: aorta-repedésben elvérzett. **Tk.:** az iskolai tanítás mellett fáradhatatlan apostola volt a népművelésnek. Az olvasóköri ismeretterjesztő előadásokon kívül ő volt a lelke a hajdani öregszőlői színjátszásnak. Ugar tanyán négyeszólamú dalárdát vezetett. Közéleti eseményekre érzékenyen és áldozatvállalóan reagált. Bírósági tárgyaláson önként tanúskodott, hogy megvédje a község apátplébánosát. Poétikus lélek volt, verseket írt és zenésített meg. **E.:** Tímár Máté író a *Hazai harangszó* c. regényében így emlékszik meg róla: „Bányai Ernő bácsi, hát nem hősi élet és hősi halál volt a tiéd? Hatvan évi világítás után úgy csuktad be az osztálykönyvet,

valahol a Dunántúlon, mikor éppen delet harangoztak, hogy az egyik faluból a másikba kerékpároztál helyettesíteni.”

Gyermekei:

Piroska htb. (Eperjes, 1907–Szekszárd, 1988). Endrődön Csernus Mihály ún. Delikátesz kisboltjának volt a vezetője, majd az Öregszőlőben kétszemélyes postaügynökséget vezetett.

Cecília htb. (Oszikó, 1911–Gyula, 1966).

Viktória (Tarca-Dobó, 1913–Endrőd, 1934), tanítóképzős korában halt meg.

Emil kántortanító, magyar–történelem szakos tanár, igazgatóhelyettes. (Pogony, 1915–Szekszárd, 1995). **T.:** a kántortanítói oklevelet a nyíregyházi Magyar Királyi Tanítóképzőben szerezte 1936-ban. **É.:** a pályát Endrődön kántortanítóként és segédkántorként kezdte. A polgári iskolában óraadó énektanár volt, s tanított az ipari iskolában is. Később Erdélyben, Csöbön tanított. Tatabányán, majd Felsőgallán is tanított, a bányatársulati iskolában. A II. világháború alatt fogságba került; ezután Felsőgallán, majd Endrődön, később Gyomán tanított, ahol igazgatóhelyettes lett. A Dunántúlra települve tanított Monostorapátiban, Bakonynánán.

Stefánia (Pogony, 1918–Gyula, 1934.).

Tivadar tanító, általános iskolai igazgató,

(Pogony, 1920–Letenye, 1998). **H.:** felesége Dudás Ildikó vezető óvónő. **Gy.:** Ildikó (1955), Ágnes (1956), Tivadar (1959). **T.:** tanítói oklevelet 1942-ben szerzett a nyíregyházi Magyar

Királyi Állami Tanítóképzőben. **É.:** pályáját tanítóként kezdte Gyimesfelsőlokon. A háború után Endrődre, az ugari tanyára került tanítani. A Dunántúlon Gutarfölde, Nova, Lenti, Letenye voltak az állomáshelyei. Volt általános iskolai igazgató, városi tanácsnál oktatási osztályvezető, majd pedagógiai elnökhelyettes, és mint gyógype-

dagógiai iskola igazgatója ment nyugdíjba. **Dk.:** Kiváló Tanító, Szocialista Hazáért Szolgálati Emlékérem.

Ernő (Pogony, 1923–Magyaralmás, 1944.

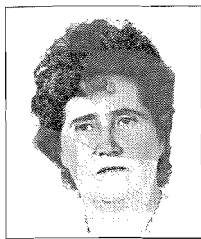
Hősi halált halt a februári harcok során. **T.:** az elemi és a polgári iskolát Endrődön végezte. A Nyíregyházai Állami Tanítóképzőben 1942-ben szerzett tanítói oklevelet. **É.:** a Szegedi Királyi Katolikus Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola hallgatójaként került katonai szolgálatba.

Árpád tanító, biológia–földrajz–pedagógia szakos tanár, iskolaigazgató, tanulmányi felügyelő (Pogony, 1924–Lenti, 2000) **H.:** nős, felesége Kertész Erzsébet tanítónő. **Gy.:** Árpád (1953), Zsuzsa (1956).

T.: az elemi és a polgári iskolát Endrődön végezte. Kántortanítói oklevelét a szegedi Királyi Katolikus Tanítóképzőben szerezte 1944-ben, mint Horthy Miklós-ösztöndíjas. **É.:** pályáját Endrődön kezdte, majd Érmihályfalván igazgató kántortanítóként dolgozott; a háború után ismét Endrődön, Öregszőlőben tanított. A Dunántúlra kerülve Tófej, Zalaszentmihály, Resznek és Lenti voltak az állomáshelyei. Közben biológia, földrajz és pedagógia szakon szerzett másoddiplomát. Volt iskolaigazgató, megyei tanulmányi felügyelő, megyei igazgató munkaközösség vezetője. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló dolgozója; Kiváló Tanár; Szolgálati emlékérem; Lenti városért kitüntetés. **I.:** In memoriam Bányai Árpád / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2000. május.

Judit (György Elemérné) tanító, járási népművelési ügyvezető, dolgozók iskolája igazgató, járási számadó igazgató, iskola-vezető, gazdasági előadó, (Vizsoly, 1926) **H.:** férjezett, 1955, György Elemér garázs-mester. **Gy.:** Elemér (1956), Judit (1958). **T.:** az elemi és a polgári iskolát Endrődön

végezte. Ezután a Tanítóképző négy évfolyamát Szarvason, az ötödik évfolyamot Zalaegerszezen végezte. **É.:** a háborús évek alatt édesapja iskolájában segédtanítóként dolgozott. Az oklevél megszerzése után Diszel, Tapolca, Hegyesd, majd Budapest voltak munkahelyei. **Dk.:** Veszprém megyéért kitüntetés; Szolgálati emlékérem. • (L. G.-né)

BARANYI József mezőgazdasági mérnök, melegégővi szakmérnök. (Endrőd, 1929. augusztus 12.) **Sz.:** Baranyi József földműves és Fehér Róza. **H.:** nős, Kiss Judit rajztanár. **T.:** 1948: Mezőtúron gimnáziumi érettségi; 1950–1955: GATE mezőgazdasági mérnök; 1984–1986: melegégővi szakmérnöki oklevél. **É.:** 1955: a Pusztabánrévei Á. G. gyakornoka; 1956–1961: Mezőtúron az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet Talajlaboratóriumának szikjavító mérnöke; 1958–1960: részt vett az országos talajismereti térképszervezésben; 1962–1966: a Mezőgazdasági Gépésztechnikum szaktanára; 1966–1971: Törökszentmiklóson az Aranykalász Mgtsz agrokémiai, 1972: a KE kutató mérnöke, 1973–1989: Szolnokon az Agrobber tervező mérnöke; 1989-től nyugdíjas. **Kut. ter.:** talajjavítás, digózás gépi módszerei; 1990-től: az erdőpusztulás okai. **Tk.:** a MTESZ tagja. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1961; a csszl. Földm. Min. aranyérme földeskomposzt készítés eljárásáért, 1969; Nagy Aranyérem Diploma a respirométerért, 1970; OMÉK-ezüstérem a respirométerért. **Találmányai:** két gyümölcsstárolásra vonatkozó találmánya és tíz vízgazdálkodási, hígtrágyázás-kezelés hasznosítási újítása van. **Ct.:** írásai rendszeresen megjelennek a szaklapokban: Kertészet és Szőlészet, Élet és Tudomány. **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997; Újítók Lapja 1970. december 22.; M. Hírek 1987. március 23. • (Sz.-né N. E.)

BARÁTH Elek borbély. (Gyoma, 1912. november 2.–1982. december 30.) **Sz.:** Szaniszlai Lídia és Baráth Elek (1917-ben a háborúban elesett). **H.:** nős, 1937, Fekete Margit. **Gy.:** Margit (1937), Elek (1944). **T.:** Gyomai Ipari Iskola. **É.:** egész életében Gyomán volt borbély: 1953-ig kisiparosként dolgozott, 1953-tól szövetkezetet alakítottak és abban dolgozott 1982-ig. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

BÁRDI Zoltán építész tervező. (Baja, 1955. október 1.) **Sz.:** Bárdi Lajos mezőgazdasági technikus, Máté Irén óvónő. **H.:** nős, (1978) Tímár Piroska óvónő. **Gy.:** Gabriella (1979), Edina (1982). **T.:** 1970: Általános Iskola, Kiskunlacháza, 1970–1972: Pollack Mihály Építőipari Szakközépiskola, Pécs, 1973–1974: Szabó Ilonka Utcai Építőipari Szakközépiskola, Budapest, technikus minősítő. **É.:** 1976–1993: tsz építésvezető, ezzel párhuzamosan magántervezéssel is foglalkozik. 1993-tól magántervező napjainkig. A tervei alapján elkészült épületek – a hasznosság mellett – a szépségükkel is segítenek minket abban, hogy jól érezzük magunkat szülőhelyünkön. Munkái közül néhány: Kner Nyomda bővítés; Dosszié Kft. Nyomda, Mirhóhádi u.; Pizzéria, Szabadság tér; Kávézó-Apolló Mozi, Szabadság tér; Építőanyag Ker. és üzletek, Szabadság tér. **Tk.:** Városvédő Egyesület 1990–1992. **M.:** több terve megjelent a „Családi Ház Ötlettár” és az „Álomház, Álomkert” c. országos szaklapokban. **E.:** „Bár nem itt születtem, de 1979 óta itt élek, így ma már gyomaendródinek számítom magam. Szeretem a szép környezetet, és amit ennek érdekében munkálkodom, azt itt, ebben a városban teszem.” (Bárdi Zoltán) • (M.-né G. E.)

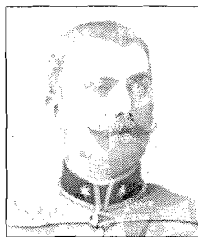
BÁRDI Zoltánné Tímár Piroska óvodavezető. (Dévaványa, 1957. június 10.) **Sz.:** Tímár Lajos és Gellai Piroska. **H.:** férjezett, 1978, Bárdi Zoltán építész tervező. **Gy.:** Gabriella (1979), Edina (1982). **T.:** 1978: Budapesti Tanítóképző Főiskola óvónői szak. **É.:** 1975–1980: budapesti óvodában dolgozott; 1980-tól folyamatosan hét évig tagóvoda-vezető, 1999-től vállalkozó óvónő. Mindent elkövetnek annak érdekében, hogy óvodájukból a gyermekek iskolaéretten távozzanak: folyamatos logopédiai fejlesztés folyik, és fejlesztő pedagógusok segítségével felzárkóztató foglalkozást tartanak a rászorulóknak. **Tk.:** anyanyelvi munkaközösségi tag, a báb-munkaközösség vezetője. • (F. I.-né)

BARNA Ferencné MÁV személypénztáros. (Gyoma, 1947. október 10.) **Sz.:** Garai Imre földműves és Harmati Eszter. **Gy.:** Szabó Mária (1965), Barna Ildikó (1970). **T.:** 1978: Kemény Gábor Közlekedési Szak-középfiskola, Békéscsaba. **É.:** 1973. április 1-jétől – harminc éve dolgozik a gyomai vasútállomás pénztáránál. • (H. L.-né)

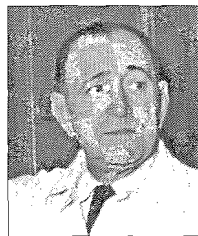
BAROK Gyula pékmester. (Jászkisér, 1892. november 5.–?) **Sz.:** Barok Sámuel és Klein Rozália használtruha-kereskedő. **H.:** nő, 1918, Klein Erzsébet. **Gy.:** Erzsébet (1926). **É.:** 1928-ban költöztek Mezőtúrról Gyomára. Itt a Bajcsy út Mezőberény felőli végén volt a pékségük. Az 1944-ben deportált család 1945-ben szerencsésen visszatért, és az államosításig folytathatták a péküzem munkáját. Az államosítás után Jászkisérré költöztek. • (Lánya közlése alapján Sz. L.-né)

BARTHA Gusztáv dr. orvos és családja. (1868–1923. december 7.) Gyomán, 1894 őszén mint a báró Wodianer uradalom orvosa kezdte meg működését Endrődön 1944 előtt, egy elemi iskolában, ami akkor

tisztartói ház volt 1894 szeptemberében a Budai Várban nősült [Mátyás-templom]. 1896-ban Gyomán, az Endrődi út 6. sz. alatt, a katolikus plébániával szemben nyolcszobás kúria-szerű házat építettek. Bartha Gusztáv gyomai rendelőjét ebben a házban rendezte be. MÁV-főorvos és községi orvos is volt. A MÁV-nál később egészségügyi főtanácsos lett – ez méltóságos címmel járt. Bartha doktor úr a környék nagyra becsült orvosa lett. Az 1914–18-as háború idején a volt zárda [árvaház], majd a polgári iskola épületében a sebesültek részére létesített kórház főorvosa volt. Egy fia született (Gusztáv) és egy lánya (Emília). • (Sz.-né N. E.)

Bartha Gusztáv dr. (Endrőd, 1895–1968).

A középiskoláit Békésgyulán végezte el. 1924-ben lett uradalmi, MÁV-és községi orvos Gyomán. Rendelőjét a családi házban rendezte be. Felesége Szörényi Erzsébet volt. Három lányuk és egy fiuk született. Tagja volt a község képviselő-testületének, a római katolikus egyház világi elnöke volt, r. k. iskolaszéki tag, az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár igazgatósági tagja volt. Az I. világháborút 1915-től kezdve küzdötte végig. A II. világháború alatt 1943–1944-ben katoniorvos volt: a Berlin és Budapest között közlekedő kórházvonatnak volt a parancsnoka. Később amerikai hadifogságba került [Poking]. Amikor a Bartha család a háború végén visszaköltözött Gyomára, csak az üres falak maradtak a lakásban. A doktor úr SZTK-orvosként működött tovább. Legidősebb lányuk, **Erzsébet** (Erdei Sándorné) tanár volt: Hódmezővásárhelyen és Budapesten tanított, majd Pilisvörösvárra költöztek. Fiuk, Sándor főorvos Kazincbarcikán. Az ő fia, aki szintén orvos,

Budapesten, a Szent István Kórházban dolgozik. Bartha Erzsébetnek lánya is született, ő vállalkozó Pilisvörösváron. Az ő legkisebb lánya is az orvosi pályára készül. Középső lányuk, **Magdolna** (Gregus Istvánné) pedagógus volt, két lányuk született, az egyik jogász, a másik óvónő. A legfiatalabb lány, **Katalin** (Szabados Lászlóné) bölcsődei dolgozó volt, a férje kántortanító, három lányuk született: Katalin vegyésztechnikus, Magdolna pedagógus, Andrea adminisztrátor. Fia, **Gusztáv** ügyész volt Gyulán, 1992-ben bekövetkezett haláláig. Anikó lányuk NB I-es kézilabdázó volt, Edit lányuk gyes-en van, Gyulán él. **Bartha Emília** (Gyoma, 1896–1987) a gyomai elemi iskola után a nagyváradi Immaculata zárdában polgári iskolát végzett, majd porcelánfestéssel foglalkozott. 1919-ben férjhez ment Papp László gyomai községi mérnökhöz, aki Papp Zsigmond öccse volt. Született egy fiuk (1923), **László**, aki szintén mérnök lett. Majd a család Karcagra került, az apa a Középtiszai Ármentesítő Társulat szakaszmérnökségén dolgozott tovább. • (Papp László és Szabados Lászlóné közlése alapján Sz.-né N. E.)

BARTOS Máté gazdálkodó, községi bíró.

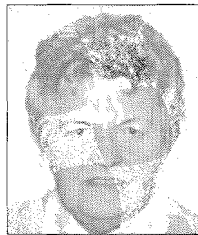

(Endrőd, 1886. február 9.–Endrőd, 1978. június 30.) **Sz.:** Bartos János őstermelő és Németh Rozália. **H.:** nő, 1930, Knapp Mária. **Gy.:** Mária (1931), Margit (1932). **T.:** hat elemi.

É.: 1906-ban kivándorolt az USA-ba. Gyárban dolgozott, majd szabó üzletet nyitott, megtanult angolul és németül. 1922-ben tért haza; a munkával szerzett pénzből földet, házat vett és gazdálkodott. 1943-ban a kommunistákkal együtt őt is begyűjtötték az ún. Nagyóvoda helyiségébe mint Amerikát járt, „veszélyes” egyént. Az oroszok bejövetele után a nyelveket beszélő, tekintélyes gazdát felkérték községi bírónak. Igyekezett szélsőségektől mentesen irányí-

tani a községet, és segítette az emberek hétköznapi gondjait: irányította a közmunkát (robot), próbálták enyhíteni a cukorhiányt, a NOSTRA-magtárból búzát osztatott, hogy senki ne szenvedjen szükségét. 1947-ig a Parasztpárt vezetője is volt, és részt vett a debreceni Ideiglenes Nemzetgyűlésen. 1948-ban egy – az emberek védelmében tett – köznyilatkozata után nem sokkal elvitték Szegedre, a Csillag börtönbe. 1950 januárjában szabadult, de az egyre keményedő adó- és kuláktörvények miatt gazdálkodni már nem tudott. 1952-ben Sztálinvárosba ment dolgozni (66 éves volt ekkor). 1953-ban a földjét, a házát elvették, majd 1958-ban visszakapta a házát. Nyugdíja nem volt, így 1960-ban (74 évesen) Tatabányára ment dolgozni, ott is éjjeliőr volt. Végül – 82 évesen – nyugdíjazták. Ezután még tíz évig élhetett a vagyonától megfosztva ugyan, de a saját házában, a családja körében. 92 évesen halt meg. • (Gy. Z.-né)

BÁTORI Gyuláné Kardos Ilona történelem–testnevelés szakos tanár. (Dévaványa, 1932. január 4.) **Sz.:** Kardos Károly és Dékány Zsuzsanna, akik 1947-ig gazdálkodtak; 1952-től lóápoló lett az

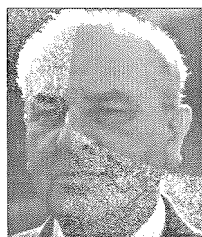

édesapa Budapesten, innen ment nyugdíjba. **H.:** elvált. Férje Batori Gyula agrármérnök volt. **Gy.:** Cecília (1956–1981), Györgyi (1957). **T.:** elemi iskola: Dévaványa; 1943–47: Református Leánygimnázium (Dóczi), Debrecen, 1947–49: Mezőtúri Leánygimnázium; 1949–51: Péter András Gimnázium, Szeghalom; 1961–1965: Szeged, Tanárképző Főiskola testnevelés–történelem szak. **É.:** érettségi után egy évig az Újpesti Cérnagárban dolgozott, 1952 szeptemberétől képesítés nélküli nevelőként Gyoma-Telekpusztán tanított, 1955-től Gyoma-Keselyősen, ekkor elbocsátották, 1957-ben visszahívták, és Dévaványa-Kéthalomra helyezték, ekkor engedélyt kapott a képesít-

tés megszerzésére. Szarvason tette le a tanítói különbözetit, majd Kecskeméten a tanítói képesítói vizsgát. 1958-ban mint képesített alsó tagozatos tanítót helyezték Endrőd-Öregszőlőbe – ez volt ugyanis a legközelebbi iskola tanyasi lakásához: 8 km. 1961-ben a gyomai 2. Sz. Általános Iskolába helyezték: testnevelést, majd történelmet tanított 1986-ig. Közben levelező tagozaton elvégezte a pedagógiai főiskolát. 1986-ban ment nyugdíjba. Nyugdíj mellett még 3 évig tanított volt iskolájában, majd a gimnáziumban és Hunyán is dolgozott, 1994-ig. • (K. N. K.)

BÁTORI Sándor betűszedő. (Budapest, 1943. január 6.) **Sz.:** Bátori Sándor villamoskalauz és Bódi Erzsébet. **H.:** nős, 1965-től, Marjai Piroska géptermi berakónő. **Gy.:** Sándor (1970). **T.:** 1961-ben tett gimnáziumi érettségi vizsgát, majd 1963-ban betűszedő szakvizsgát. **É.:** 1961-től 1997-ig a Gyomai Kner Nyomdában dolgozott mint kéziszedő, géptermi revizor, majd fényszedő. **Tk.:** 1974-től tagja a budapesti székhelyű Miniatürkönyv-gyűjtők Klubjának, ötszázdarabos minikönyv gyűjteménye van. 1974-től részt vett a Gyomai Kner Nyomda által kiadott Klasszikusok miniben című sorozat első öt kötetének szerkesztésében. Önálló tervezésű minikönyvei: Kner Izidor aforizmái 1–2. kötet (1990); Kner Izidor: Apró lurkóságok (1992) c. bibliofil könyvecskék. • (F. H. J.)

BAY József református lelkész. (Gyulavári, 1891. augusztus 18.–Budapest, 1984. augusztus 1.) **Sz.:** édesapja, aki szintén Bay József volt, Gyulaváriban református lelkészi hivatást töltött be. **(Sz.:** Alsókállosa [Gömör vármegye], 1858. november 29. – meghalt Gyulaváriban, 1910. november 11-én). Édesanyja Böszörményi Julianna volt, a nagyzerindi református lelkész leánya. **(Sz.:** Árpád, 1864. szeptember 30. – meg-

halt Biharzsadányban, 1931. december 1.)

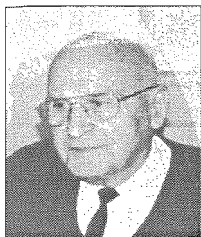
H.: nős, felesége Jánosi Róza **(Sz.:** Hajdúsámsonban, 1901. január 20. – meghalt Gyulán, 1976. február 22.) Zsadányi tanítónő, a gyomai református nőegylet vezetője volt. Jánosi Róza édesapja az a Jánosi Zoltán református lelkész volt, akiről utcát ne-

veztek el Debrecenben, s akiről Móricz Zsigmond így ír az Atyafiság (1903) c. novellájában: „...olyan volt, mint Jánosi Zoltán... a Kollégium büszkesége, a költő és tornász. A daliás férfi ideálja.” Bay József középiskoláit Hódmezővásárhelyen, a Református Főgimnáziumban, a teológiát Debrecenben végezte. Nagyszalontán volt káplán, majd vallástanár, és az Arany János Múzeum vezetője. 1916-ban harctéri szolgálatra vonult be, egy vöröskeresztes kórházban „teljesítette hazafias kötelességét”, 1918-ban szerelt le. A család 1935-ben került Gyomára, ahol Bay József református lelkész volt 1935-től 1956-ig. Lelkészi beiktatásakor a gyülekezeti béke megteremtését ígérte, beszédét azzal a később szlogenné vált kívánsággal fejezte be, hogy: „Gyomának ne legyen gyoma!” Az ő nevéhez fűződik a templom nagyszabású renoválása. Felismerte a templom építészeti értékeit, s eredményesen pályázta meg az Országos Műemlékvédelmi Bizottságnál az anyagi hozzájárulást. A templom renoválása el is készült. A Békés-Bánáti Református Egyházmegye tanácsbírája, majd lelkészi főjegyzője, esperes-helyettes volt. **Tk.:** lelkészsége alatt számos közéleti tevékenységet folytatott: a Gyoma-Endrődi Hitelszövetkezet alelnöke, a Hangya Szövetkezet elnöke, a Hombár Szövetkezet felügyelő bizottságának elnöke. Papp Zsigmondról egy levelében írja: „... leghűségesebb barátom volt, ... átvettük a Hitelszövetkezet vezetését és szociális programot dolgoztunk ki a lakosság, főleg a fiatalok otthonépítése érdekében, kölcsönrel támogatva őket... A helybeli gazdákkal Hombár értékesítő, termelő szövetkezetet hoztunk létre a termény-

árak leszorítására, illetve a termények legmagasabb áron való átvételére. ... Hajóállomást építettünk ki termények vízi szállítására, így a Fekete Tengerig olcsón szállítottuk a gabonát, ... felújítottuk a templomot, orgonát, templomkertet, az Öreg temetőt.”

I.: Békés vármegye / szerk. Márkus György. Bp., 1936. **Gy.:** Zoltán (Debrecen, 1921.

március 29.). Aranydiplomás és kiváló feltaláló, aranyérmes gépészmérnök. Nős, felesége Kun Ibolya ny. boltvezető.

Gy.: Zoltán Ferenc üzemmérnök, kiemelkedő elektroakusztikai

eredményekkel. Nős, felesége: Brender Andrea. Gyermekük: Lilla, Andrea, Diana.

Rózsa (Biharzsádány, 1923. február 2.)

gyémántdiplomás testnevelő tanár és diplomás tanítónő. Dr. Gallé Tibor

röntgenes-belgyógyász főorvos özvegye. 1948–1980 között Budapes-

ten, a Lónyai úti IX. kerületi református tizen-

két évfolyamos iskolában tanított, 1980–1984 között pedig a Jurányi úti közgazdasági szakközépiskolában, szintén Budape-

sten. **Rtv.:** egy éven át tartott alkalmanként 20 perces adásban nyugdíjas tv-tornát Nagy Sándorral, az egyetemi testnevelés tanszékvezető tanárával. **Gy.:** Tibor (1950)

és Katalin (1953). Gallé Tibor belgyógyász, reumatológus, fizioterápiás, család- és üzemorvos szakképesítéssel. Nős,

felesége dr. Poprócsi Zsuzsanna, a hévízi kórház főorvosa. Gyermekük: Réka, Veronika, Zsuzsanna. Gallé Katalin (Gönczy

Andrásné) jelenleg az új-zélandi Auckland Pető-intézetének alapító igazgatója. Gyermekük: Gergely Bálint, Ányos Barna,

Zoárd. • (Unokaöccse, Bay Zoltán közlése alapján Sz. L.-né és Cs. Sz. I.)

BAY Zoltán fizikus. (Gyulavári, 1900. július 24.–Washington, 1992. október 4.) A II. világháború idején a magyarországi ra-

darkutatások vezetője volt. Később az amerikai tudósokkal egy időben észlelte a Holdra irányított hullámok visszaverődését. Neumann Jánossal a számítógépek számítási sebessége megnövelésének módszereit kutatta. 1965-ben módszert dolgozott ki a fény hullámhosszának és frekvenciájának egyidejű mérésére, s javaslatára elfogadták a méter új, fénysebességre és az idő egységére alapozott meghatározását. A világhírűvé lett tudós öccse volt a gyomai lelkésznek, Bay Józsefnek [lásd ott]. A fővárosi zaklatott életből nyaranta szívesen járt kikapcsolódni bátyja családjához a nyaralóhelynek is kiváló Gyomára. Az Újpesten átélt ostrom után (ahol az ellenállási mozgalomban is részt vett), 1945 kora tavaszán teherautóval hosszabb időre jött Gyomára, hogy az ostromban legyengült egészségét helyreállítsa. Két tehetséges gyomai fiatal: a fizikus és matematikus Pál Lénárd és Szabó Ferenc továbbtanulásának útját örömmel egyengette. Gyomai kötődését mutatja az is, hogy 1946-ban a gyomai református templomban tartotta esküvőjét második feleségével, Herczegh Júliával. Önéletrajzi jellegű munkája: *Az élet erősebb*. Debrecen–Bp., 1990 [angolul is megjelent]. • (Sz. L.-né)

BECHER család. Régi gyomai család. A szülők is Gyomán vannak eltemetve: Becher **Sándor** 1852 és 1926 között élt, felesége: Schwartz Fáni volt, síremlékük a gyomai zsidó temetőben van. Két fia volt: Ernő és Rezső. **Ernő** (1883–1952) a rőfösüzlet [Gyoma, Fő út 218.] melletti lakásban lakott, ugyanott cukorlerakatuk volt. A Szolnoki Cukorgyár vezérigazgatója – Kádár Gyula kormányfőtanácsos – rokona volt. Tőle kapott Ernő egy monopóliumot, mely szerint a cukrot csak ő adhatja tovább a kereskedőknek. Sok ember dolgozott nála, teherautójuk volt, vitték szét a kereskedőknek. 1942-ben Pesten vásároltak házat, és hamarosan felköltöztek. Felesége: Holló Erzsébet (1895–1985), egy fiuk született, Gábor (1923–1997), aki Kiss Erzsébettel kötött házasságot. Egy lányuk

született: Gabriella (1965), akinek szintén van egy lánya: Sára. **Rezső** is Gyomán született. Kereskedő volt, az apja Fő úti rőfösüzletét vitte tovább. 1921-ben nősült, felesége Eisler Ella volt, akinek az édesapja dr. Eisler Vilmos járási tisztiorvos volt. Sebész, és az akkori idők értelmében, mivel nem voltak gyógyszerek a vérmérgezés ellen, ő amputált végtagokat, hogy életet menthessen. Becher Rezső és felesége a Kossuth úton, Berkovitsék mellett lakott [most bisztró]. A férj 1944. március 10-én szívbajban meghalt, Gyomán van eltemetve. A feleségét deportálták, és nem jött vissza. Két fia volt: **János** (1923) és **András** (1926). Az idősebbik fiú, **János** (1923) Szolnokon és Pesten végezte iskoláit. A háború alatt munkatáborba került, ahonnan 1945 tavaszán hazajött. Majd felköltözött Pestre, megnősült, különböző vállalatoknál mint tisztviselő dolgozott, 1996-ban halt meg. Az ő fia, Károly, sofőr lett. A fiatalabbik fiú, **András** (1926. március 15.), Békésen járt gimnáziumban. 1944-ben a gettóból munkaszolgálatra vitték, ahonnan 1944 októberében megszökött, és Pestre került. Életét két nemes lelkű, bátor embernek köszönheti. Az egyik Ladnai László volt, akinek Pesten, az Aradi u. 40. sz. alatt volt szabóműhelye. Ez volt a Pesten bujkáló gyomai üldözöttek, katonaszökevények menedéke. A másik Szendrei Feri – „Frigi” –, akivel a szabóműhelyben találkozott, és a bujkálás alatt számtalan veszélyes élethelyzetből kisegítette, így maradt életben. András 1946-ban feleségül vette Bohák Lídiát, aki egy régi gyomai családból származik, és együtt elhagyták Magyarországot. Most Izraelben élnek. Van egy lányuk, Németországba ment férjhez. • (Családi közlés alapján P. Gy. és Sz. L.)

BEDŐ család. Bedő Imrének rőfös kereskedése volt a zsidó templom mellett [Jókai u. 2.] 1944-ben elvitték munkaszolgálatra, azóta semmit nem tud róla a családja. A feleségét és a két lányát (Magdát és Évát) Gyomáról deportálták Ausztriába. Magda a deportálás alatt

Bécsben fiút szült [lásd a Böhm Ádám szócikket]. 1945 áprilisában mindnyájan visszatértek Gyomára. Bedő Éva 1949-ben Ausztráliába vándorolt ki. • (Családi közlés alapján P. Gy.)

BEINSCHRÓTH Ádám, a baromfikellető vezetője. (Gyoma, 1900. augusztus 15.–1978.) **Sz.:** Beinschróth Ádám földműves és Kaizer Erzsébet. **H.:** nős, 1923, Wagner Magdolna. **Gy.:** Ádám, Mihály, József, Mária és Erzsébet. **É.:** amíg lehetett, a család tanyán élt, a földdel és kisállattenyésztéssel foglalkoztak, később beköltöztek Gyomára. Beinschróth Ádámnak nagy szerepe volt a gyomai baromfikellető üzem létrehozásában és évtizedekig való sikeres működtetésében. A baromfikelletést édesapja után Ádám fia vette át. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

BEINSCHRÓTH Károly revizor. (Gyoma, 1946. február 8.) **Sz.:** Beinschróth Mihály földműves, Knap Mária htb. **H.:** nős, 1973, Bálint Éva. **Gy.:** Károly (1979). **T.:** 1964: érettségi vizsga, 1967: magasnyomó gépmester szakképesítés, 1977: nyomdaipari technikum. 1974-ben a MÚOSZ Békés Megyei Népújság által szervezett oktatás keretében újságírói oklevelet szerzett. **É.:** 1965 óta a Gyomai Kner Nyomda dolgozója. **Tk.:** mind a nyomda, mind a gyomai városrész közösségi életében aktívan részt vett. Rendszeresen fényképezte a nyomda és a város eseményeit. Tagja a szavalókórusnak, a színjátszó körnek; a Körösmenti Néptánc-együttes alapító tagja volt, aktívan közreműködött a Besenyszegi Gyermeknap-program életre hívásában. **Öm.:** *Himnusz a szerelemhez*, v., 1999; *Ha újra előlről*, v., 2000; *Gyomaendrődi fonotkalács*, nov., 2002; *Betűzsongás*, 2004. **M.:** 1959 óta több mint ezer verset írt, közülük több a helyi lapokban is megjelent. **Szrk.:** közreműködött a Gyomai Híradó című lap elin-

dításában, a Kner Nyomda üzemi lapjainak (Kner Híradó, Kner Tükör, Gyomai Nyomdász) munkatársa volt. • (F. H. J.)

BÉKÉSI Mihályné Vass Gabriella Anna tanár. (Dévaványa, 1937. december 2.) **Sz.:** Vass András tanító és Gyűjtő Krisztina Piroška. **H.:** néhai Békési Mihály tanár. **Gy.:** Békési Csilla (1960) okleveles gépészmérnök, iparjogvédelmi szakértő, három idegen nyelvből felsőfokú nyelvvizsgát tett, hivatásos katonatiszt (mérnök alezredes). **T.:** 1960: Tanítóképző Intézet, Szeged; 1963–1967: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola; 1977–1979: Képzőművészeti Főiskola (posztgraduális továbbképzés). **É.:** 1956–1958: adminisztratív munkakörök; 1958–1962: tanító; 1962–1993 általános iskolai tanár; 1982–1989: Békés megyei vezető rajzszafelelygelyelő; 1989–1991: általános iskolai igazgató. Szabad idejében egész életútja során a képzőművészettel foglalkozott (művészettörténeti ismereteit mélyítette, továbbá maga is aktív alkotói tevékenységet végzett, számos nyári országos pedagógus képzőművészeti alkotótábor résztvevője volt). **Kiáll.:** csoportos pedagógus tárlatokon (legutóbb a békéscsabai és jászberényi Tanítóképző Főiskolákon, továbbá néhány gyomaendrődi Őszi Tárlaton) olaj-, pasztell-, tűzzománc, illetve egyes technikájú képekkel. **Tk.:** nyugdíjba vonulásáig tagja volt a Magyar Földrajzi Társaságnak, valamint a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületének, ahol a Békés megyei szekció megalakítója volt. **Szea.:** képzőművészeti tárgykörben nagy tapasztalattal rendelkező előadó (1982–1989 között megyei és országos szakmai továbbképzéseken, konferenciákon szerepelt). **Kut. ter.:** oktatási módszerek korszerűsítése. **Dk.:** Kiváló Tanár, 1982; Kiváló Pedagógiai és Művészi Munkáért Emlékplakett, 1989. **E.:** „Nagyon sok jó tanítványom volt, örömmel tölt el, hogy többen szívesen emlékeznek vissza még ma is a közösen eltöltött tanóráinkra.” (Békési Mihályné) • (M.-né Cs. I.)

BELA Imréné Tarr Mária történelem-földrajz szakos általános iskolai tanár. (Boly – Szlovákia, 1944. augusztus 25.) **Sz.:** Tarr József pék, Szabó Margit varrónő. **H.:** férjezett, Bela Imre cipész. **Gy.:** Attila (1970),

Györgyi (1974). **T.:** 1968. Szegedi Tanárképző Főiskola, történelem-földrajz szak. **É.:** 1965: Ecsegfalva; 1966–1969: Nagylapos; 1969–2001: Endrőd. **Tk.:** fiatal kora óta az endrődi Tájházban folyó munkát segítette. A Múzeumbarátok Körének vezetője 1992. óta. A Régészeti Kiállítást az ő szervező munkájának köszönhetjük. Szereti a magas, hegyi utakat térképpel bejárni, ezekről a túrákról szívesen mesélt tanítványainak. • (G.-né T. Zs.)

BELA Lajosné Fülöp Terézia csecsemő- és gyermekgondozónő. (Mezőtúr, 1942. június 13.) **Sz.:** Fülöp János kovács és Hornok Viktória. **H.:** férjezett, 1967, Bela Lajos könyvelő. **Gy.:** Csilla (1968), Zoltán (1970), Csaba (1974).

T.: 1964–1965: Fővárosi Tanács Csecsemő- és Gyermekgondozónő-képző Iskola. **É.:** 1965–1967: hetes bölcsőde, Budapest; 1967–1993: Bölcsőde, Endrőd; 1993–1996: Idősek Otthona, Gyomaendrőd. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1987. • (K. A.-né)

BELLA Rózsa gimnáziumi tanár, grafikusművész. (Endrőd, 1951. november 24.) **Sz.:** Bella József cipész és Szakállas Róza cipőfelsőrész-készítő. **H.:** férjezett, első férje dr. Dinya László; második férje Márton József közlekedési mérnök. **Gy.:** Anikó (1977). **T.:** 1970: Táncsics Mihály Gimnázium, Orosháza

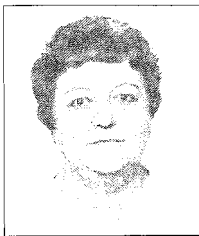
biológia–kémia tagozat; 1975: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola biológia–rajz szak. **É.:** Békésszentandrás, Általános Iskola; Arany János Általános Iskola, Kecskemét; Bányai Júlia Gimnázium, Kecskemét. Diákjaival az elmúlt évek során több díjat elnyert a képző- és fotóművészeti versenyeken: nemzetközi helyezések: kilenc első, három második és egy harmadik díjat nyertek el a tanulói. Finnországban 56, Angliában 50 tanulója munkáját állították ki. Magyarországon: 39 országos első, 6 országos második és 5 országos harmadik helyezést értek el diákjai. **Tk.:** [tag]: Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete; Országos Ómagyar Kultúra Baráti Társaság; TIT Biológiai Szakosztály; Endrődi Honismereti Egyesület; Magyarok Világszövetsége; Magyar Biológiai Társaság; Váci Múzsza Egyesület; Kecskeméti Képzőművészek Köre; Gyomaendrőd Közgyműteményeiért Kuratórium; Kutató Diákokért Alapítvány. **M.:** *Múzeumi kutatások Bács-Kiskun megyében*, Kecskemét, 1995; *Kecskemét kulturális öröksége*, Kecskemét, 1998; *A kecskeméti Bányai Júlia Gimnázium 50. évfordulójára* [jubileumi évkönyv, borítóterv és néhány írás]. **Szea.:** rendszeresen tart művészettörténeti témájú előadásokat. **Rtv.:** MTV1; Duna TV; MTV2; Kecskeméti Televízió. **Kiáll.:** önálló kiállítások: 1987: Kecskemét, Gyomaendrőd, Szarvas; 1988: Baja; 1993: Nagykőrös, Kecskemét; 1994: Budapest, Kecskemét, Pusztaszabolcs, Kalocsa; 1995: Kecskemét; 1997: Kecskemét, Gyomaendrőd, Hatvan; 1998: Budapest, Gyomaendrőd, Kecskemét, Leányfalu; 1999: Pilisborosjenő, Vác; 2000: Orosháza; 2002: Gyomaendrőd, Lajosmizse, Békéscsaba; 2003: Kecskemét, Pusztaföldvár, Békéscsaba, Párkány (Szlovákia); 2004: Kiskunfélegyházán, Szögyén. Kollektív kiállítások száma 1988–2003 között: 55 alkalommal; az országon belül, illetve Japánban, Spanyolországban, Szlovákiában, Romániában, Egyiptomban. **III.:** Endrődi füzetek 1–6. kötet; *Forradások / Kada Erika–Bella Rózsa; Bányai Júlia Gimnázium 50. évfor-*

dulójának évkönyve. Dk.: Pilinszky János Alapítvány Díja, 1993; Gyomaendrődért Emlékplakett [Endrődi Füzetek Szerkesztősége tagjaként], 1994; Kiemelkedő Nevelő-oktató Munkáért, Kecskemét Megyei Jogú Város Vezetésétől, 2000; az Alkotó Pedagógusok Nemzetközi Tárlatán nyújtott kimagasló teljesítményért Szentes Város Önkormányzatától, 2001; eredményes felkészítő munkáért Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata elismerő oklevele, 2002. **I.:** kb. 40 cikk jelent meg munkásságáról, ebből a fontosabbak: Egy kiállítás margójára = *Városunk*, Gyomaendrőd, 2002. július, 130. p.; Bella Rózsa kiállítása = *Petőfi Népe*, Bajai Hírlap, 1988. január 27.; Beszélgetés Bella Rózsa Pilinszky-díjas tanár, grafikusművésszel / *Marsiné Giricz Erzsébet* = *Városunk*, Gyomaendrőd, 2001. február, 34. p. **E.:** „az ember életének akkor van értelme, ha van olyan hely, ahová minden körülmények között akár valóságban, akár gondolatban, akár egy hang, egy arc, egy utca, egy fa, egy illat felidézésével visszatérhet... Számomra a Hármaskörös agyagos, sáros partja az a hely...” (Bella Rózsa) • (Sz.-né N. E.)

BELLA József festőművész, költő. (Endrőd, 1954. január 14.) **Sz.:** Bella Ferenc és Hegedűs Irén. **T.:** Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma. **É.:** ENCI-ben technikusként dolgozott 10 évet, majd egy évet Karcagon élt. 1988-tól a kínai CANTON cipőgyárban dolgozott 6 évig. 2 évig Oroszországban (Moszkva, Kijev, Belorusszia) dolgozott, majd a németországi Elefanten cipőgyárhoz került mint gyártmányfejlesztő. Cipőgyárakat tervez, épít. A német cég megbízásából 1996–2001 között Mexikóban, 2001 tavaszától Ázsiában (Indonézia, Vietnam) dolgozott. Folyamatosan foglalkozik versírással és 1976 óta festéssel. Versei, rajzai, útinaplói több újságban, folyóiratban megjelentek. Fotóin, festményein elsősorban az egzotikus távol-keleti tájat és életet örökíti meg. Az utóbbi években ismét Kínában él, itt telepedett le. Újrafestette mexikói képeinek nagy részét, és kiegé-

szította azokat a Dél-kínai-tengerről ihletett képeivel. **M.:** *Egyúttal koccanunk*, 1995. **Kiáll.:** Karcag, Gyomaendrőd. **E.:** a Mexikóban készült képei megtekinthetők az Interneten: www.szentgellert.hu • (Sz.-né N. E.)

BELLÁNE Fülöp Ilona pénzügyi főelő-

adó. (Endrőd, 1936. november 3.) **Sz.:** Fülöp Imre mezőgazdasági főelőadó és Valuska Ilona. **H.:** férjezett, 1987, Bella Miklós hivatásos katonatiszt. **T.:** 1965: Közgazdasági Technikum

pénzügyi tagozat, Békéscsaba. **É.:** egész életében tanácsai dolgozó volt: Endrődön, majd a Járási Tanácsnál dolgozott Gyomán, azután ismét Endrődön [Gyomaendrődön] szolgálta a település lakosait. **Tk.:** élénk közösségi életet élt; részt vett az ifjúsági mozgalomban, a község színjátszó csoportjának munkájában, majd a szakszervezetben. Az Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet Felügyelő Bizottságának elnöke volt. **Dk.:** Tanácsai Munkáért arany fokozat; Tanács Kiváló Dolgozója. • (Sz.-né N. E.)

BENCZE József tanító. (1897. Endrőd-?) **Sz.:** Bencze Sándor, Nitzmann Ilona. **H.:** nő, felesége Tihanyi Mária, Szobieszky lengyel fejedelem egyenes leszármazottja. Szintén okleveles tanító volt, s 1922-től tanított férjével együtt az iskolában. **I.:** Gyulán végezte a középiskolát. A tanítói oklevelet Nagyváradon szerezte 1917-ben. **É.:** pedagógiai működését Endrődön, Kondorostanyán [ma Hunya] kezdte, római katolikus iskolában. 1926-tól mint leventeoktató, 1930-tól mint levente főoktató működött. **Tk.:** a tanítás mellett jelentős társadalmi megbízatásai voltak. A Hangya Szövetkezet ügyvezetője lett 1919-ben. A Szent László Dalkör karnagya volt 1933-tól. Tagja volt az Országos Tanító Egyesületnek, amelyben mint járási pénztárnok vállalt feladatot. Elnöke volt a Kondoros-

tanyai Nep. Ifjúsági Csoportjának. **Dk.:** a világháborúban mint önkéntes tizedes vett részt; a Sebesülési Érem és a Háborús Emlékérem kitüntetésekkel kapta. **I.:** Historia Domus. • (L. G.-né)

BENCZE Sándor tanító. (Érsekújvár, 1851.–Endrőd, 1937. október 28.) **H.:** nő, felesége Nitzmann Ilona, aki 1884 és 1904 között tíz gyermekkel ajándékozta meg. **Gy.:** Lajos, Sándor, János, Kálmán, László, József, Ilona, Margit, Mária és Erzsébet. **I.:** a középiskolát és a képzőt Esztergomban végezte, ahol jegyzői oklevelet is szerzett 1874-ben. **É.:** pályafutását Zsámbokon kezdte, s 1882-ben került Endrődre. Először a lányiskolába, majd a fiúiskolához választották meg tanítónak. Sokoldalú, tehetséges személyiség volt. Fiatalabb éveiben a kántort is többször helyettesítette. Az Ipari Tanonciskola igazgatója is volt. Felkarolta a tehetségeket, egyengette útjukat. Híres tanítványi voltak: Farkasinszki Imre prímás és nótaszerző, Uhrin Péter parasztfestő. Munkásságát elismerés, őt magát tisztelet övezte. Tanítói szolgálatának 25. évfordulóján, 1902-ben, az Egyházmegyei Főhatóság fényes ünnepséget rendezett a tiszteletére, ahol Spett Gyula kerületi esperes és Resey Silvius királyi tanfelügyelő is köszöntötték. **M.:** Grócz Béla prépost kérésére 1895-ben összeállította *Az endrődi iskolák történetét*. Csernus Mihály plébános idején, 1930-ban Kovács Mátyás, Palotai Ferenc, Lesniczky József tanítók és Koczka Sándor iskolaigazgató közreműködésével elkészítette az *Endrőd története* c. összeállítást. **Dk.:** a háborúban mint népfelkelő hadnagy vett részt, s a Boszniai Hadiérem kitüntetésben részesült. Nyugdíjba vonult 1924-ben. Ebből az alkalomból „Hosszú, derék, dicséretreméltó munkásságáért Bencze Sándort XI. Pius pápa Őszentsége a legmagasabb kitüntetések egyikében részesítette, aminő egyszerű polgárt érhet: a Pro Ecclesia és Pontifice érdemrendet adta neki.” – olvashatjuk a História Domusban. **I.:** In memoriam Bencze Sándor, Endrőd első igazgatója =

Városunk, Gyomaendrőd, 2000. január. •
(L. G.-né)

BENKŐNÉ NAGY Margit (névváltozat: **Benkő Samuné Nagy Margit**) művészet-történész. (Gyoma, 1928. május 4.) **Sz.:** Nagy Mihály honvéd-huszártiszthelyettes, édesanyja Makkai Zsófia. Református vallásúak. **H.:** férjezett, 1951, dr. Benkő Samu. **Gy.:** Elek (1954) régész. **T.:** négyéves koráig éltek Gyomán, majd Kecskemétre költözött a család. Mivel szülei erdélyi származásúak voltak, 1940-ben visszaköltöztek, és a háború után sem jöttek vissza Magyarországra. Középiskolai tanulmányait Kecskeméten és Marosvásárhelyen végezte, majd Kolozsváron, a Bolyai Tudományegyetemen folytatta, ahol 1950-ben magyar-történelem-művészettörténet szakon végzett. **É.:** 1949–1950: gyakornok; 1950–1952: tanársegéd a Bolyai Tudományegyetem történelem szakán. 1953-tól a Román Akadémia kolozsvári történeti fiókjának munkatársa, nyugdíjazásakor (1985) főkutatói beosztásban. **Tk.:** a kolozsvári EME (Erdélyi Múzeum-Egyesület) tagja. **Öm.:** *Reneszánsz és barokk Erdélyben*, Bukarest, 1973; *Várak, várkastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták XVII–XVIII. századi erdélyi összeírások és leltárak*, Bukarest, 1977; *Stílusok, művek, mesterek*, Bukarest, 1977. **M.:** *Művészettörténeti tanulmányok* / Kelemen Lajos I–II. (sajtó alá rendezte és magyarázó jegyzetekkel látta el B. Nagy Margit), Bukarest, 1957, 2. kiad.: 1984; *Adatok a bethlenszentmiklósi kastély építéstörténetéhez* = Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára, Kolozsvár, 1959, 486–498. p.; *Unele aspecte din istoricul construirii palatului Bánffy* = din Cluj Studii si cercetări de istoria artei Seria Arta Plastica 2. sz., 1967, 105–120. p.; *Problemele urbanistice ale orasului Cluj in primus jumătate a secolului al XIX. Lea* = SCIA, 2. sz., 237–243. p.; Ugyanaz magyar nyelven is: *Városrendezés Kolozsvárt a múlt század első felében* = Korunk, 1973, 6. sz., 853–857. p.; *A klasszicizmus és a*

romantika építőmesterei Kolozsváron = Korunk Évkönyv, 1981, 114–125. p.; *A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei* / Dávid László (lektorálta: B. Nagy Margit), Bukarest. **Kut. ter.:** reneszánsz és barokk építészet. **I.:** Romániai magyar irodalmi lexikon, Bukarest, 1981, 245–246. p.; Romániai magyar ki kicsoda? 1997, 88. p.; Pallérozás és pallériasság Erdélyben / Szócs István = Igaz Szó 1970, 10. sz.; Reneszánsz és barokk Erdélyben / Debreczeni László = Utunk 1970, 43. sz.; Régi erdélyi épületekről / Debreczeni László = Utunk 1974, 3. sz.; B. N. M.: Reneszánsz és barokk Erdélyben / Entz Géza. = Művészettörténeti értesítő Bp. 1971, 3. sz.; Száraz leltárak színes káprázata / Balogh Edgár = A Hét 1973, 41. sz.; B. N. M.: Várak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták / Komlovszki Tibor = Irodalomtörténeti közlemények Bp., 1977, 5. sz.; Forrás a műelemzéshez / Balogh Ferenc = A Hét, 1978, 22. sz.; Jegyzetek művészekről és mesterekről / Imreh István = Utunk, 1978, 42. sz.; Nyersmérleg félúton. B. N. M. köszöntése / Jakó Zsigmond = Korunk 1978, 10. sz. (*Fia közlése alapján F. H. J.*)

BERANEK Ottóné Németh Gizella okleveles tanító. (Gyoma, 1909. március 4.) **Sz.:** Németh Géza vízmester, Papp Julianna. **H.:** férjezett, 1951, Beranek Ottó üzemgazdász. **Gy.:** Gizella (1955) tanár. **T.:** Kecskeméti Tanítóképző Intézet, 1929. **É.:** mindig Gyomán élt. Közel 40 éven keresztül tanította szülőhelyünk kisgyermekkeit. **Dk.:** 1989-ben példamunkát nevelői munkája elismeréseként átvehette a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola gyémánt fényben csillogó oklevelét. **É.:** 1985-ben ezt nyilatkozta egy nevelőtanárszakos főiskolai hallgatónak, volt tanítványának: „A pedagógusi pálya össze nem hasonlítható más mesterséggel. Mindig felelősnek érzem magam, hogy gyermekeim tudása, műveltségi szintje koruknak megfelelően maximális legyen. Szinte anyjuk voltam; mind egyformán szerettem, jókat, pajko-

sakat egyaránt.” (Beranek Ottóné) • (M.-né G. E.)

BÉRCI Márton (eredeti név: **Beinschróth**) kőműves mester, a gyomai Építőipari Munkások Házépítő Szövetkezetének elnöke (1922–1939). (Gyoma, 1898. december 8.–Budapest, 1953. december 13.) **Sz.:** Beinschróth József kőműves, Piltz Katalin. **H.:** nős, Ladnai Etelka. **Gy.:** Etelka (1925). **T.:** gyomai evangélikus elemi iskola, ipariskola, mestervizsga; 1951–1952: Gazdasági és Műszaki Akadémia levelező tag. **É.:** kőműves segéd Budapesten, Gyomán; 1922–1939 között a gyomai Építőipari Munkások Házépítő Szövetkezetének elnöke; 1945-től: MÉMOSZ [Budapest] újjáépítési titkáráként Budapest újjáépítésén munkálkodott; 1948: Magasépítő-ipari Igazgatóság [Budapest] vezetője; 1948–1949: Lakás- és Középítési Ipari Központ [Budapest] vezetője; 1949-től Budapest Székesfőváros III. Műszaki Ügyosztály vezetője, székesfővárosi tanácsnok 1952-ben bekövetkezett haláláig. **Tk.:** 16 évig volt Gyomán községi képviselő-testületi tag; ő kezdte meg Gyomán szervezni a Szociáldemokrata Pártot, és lett 1922-től (megszakításokkal) 1944-ig – Budapestre költözésükig – a Szociáldemokrata Párt gyomai jegyzője, majd titkára; 1919–1951: Magyar Építőmunkások Országos Szövetsége tagja; 1951–1952: Közalkalmazott Szakszervezet tagja; 1945-től az MKP–MDP tagja; 1928–1931-ig tagja volt a MÉMOSZ Országos Választmányának. **Ct.:** az 1920–1930-as években rendszeresen jelentek meg cikkei a MÉMOSZ Építőmunkás lapjában. **Mj.:** Bérci Márton életével és a szövetkezettel kapcsolatos dokumentumokat és iratokat a szerkesztők rendelkezésére bocsátotta a család. • (Lánya közlése alapján Sz.-né N. E.)

BEREGSZÁSZI Béláné Boldog Emília tanítónő. (Mezőtúr, 1926. január 5.) **Sz.:** Boldog Gergely gazdálkodó és Csípes Eszter. **H.:** férjezett, 1945, Beregszászi Béla Mesterséges Termékenyítő Állomás dolgo-

zója. **Gy.:** Emília (1946), Gabriella (1954). **T.:** 1937–1945: Állami Teleki Blanka Leánygimnázium; 1950–1952: Állami Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1952–1959: Endrőd-Öregszőlő 1–4 [összevont] osztály; 1959–1981 között, nyugdíjazásáig: 1. Sz. Általános Iskola, Gyoma; nyugdíjazása után (1982–1989) Székesfehérváron tanított, a Május 1. Általános Iskolában. **Tk.:** járási szakszervezeti nőfelelős volt; a nyugdíjazása előtti négy évben Sz. B.-titkár. **Dk.:** többször kapott rendkívüli jutalmat, feljebb sorolást, országjárást. Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1976; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1981; Arany Díszoklevél, 2003. **E.:** »Jól éreztem magam a munka- és lakóhelyemen... segítséget kaptam, és ha kellett, adtam is. Szeretettel gondolok az ott töltött 22 évre. Rendkívüli élményem volt: tanítottam a két lányomat és az egyik unokámat. Egyszer az Oktatási Minisztériumban (1953) én képviseltem a Gyomai járást. Endrőd-Öregszőlőben egy alkalommal rendkívüli látogatóm volt: Erdei-Grúz Tibor oktatási miniszter. Hálás vagyok a sorsnak, hogy pedagógus lehettem. Az utánam jövőknek üzenem, hogy vegyék emberszámba a gyerekeket, beszélgessenek velük sokat, hogy érezzék a szeretetet. Mottóként javaslom: „Ne szóval szeressünk, se nyelvvel, hanem cselekedettel és valósággal” (János 3/18). (Beregszászi Béláné) • (K. N. K.)

BERÉNÉ dr. Katona Piroska gyermekorvos. (Mezőtúr, 1960. december 13.) **Sz.:** Katona Béla asztalos, bogárnár és Tímár Mónika főelőadó az endrődi tanácsnál. **H.:** férjezett, 1982, Bere József tanár. **Gy.:** Gabriella Katalin (1986). **T.:** általános iskola, Endrőd, gimnázium Gyoma, Orvostudományi Egye-

tem, Szeged; 1989: csecsemő- és gyermekgyógyászat szakvizsga, Szeged; 1997: iskola-egészségtan és ifjúságvédelem szakvizsga, Budapest; 2000: sportorvostan szakvizsga, Budapest. **É.**: az Orvostudományi Egyetem elvégzése után 1985–1989-ig a békéscsabai kórház gyermekosztályán dolgozott, majd visszajött a szülővárosába. 1989 decemberétől házi gyermekorvosként, iskolaorvosként, ezen kívül 1999-től sportorvosként dolgozik. 1999-ben a rendkívül leromlott állapotú, régi Egészségház épületét megvásárolták. Családi összefogással az eredeti stílusának megfelelően felújították, helyet adva a gyermekorvosi és a sportorvosi rendelőnek; a felszerelést is saját erővel biztosították. Terveik között szerepel az épület további bővítése, szépitése. **Tk.**: Magyar Orvosi Kamara tagja; Magyar Praktizáló Orvosok Szövetsége tagja; Magyar Gyermekgyógyász Társaság tagja. **I.**: Gyomaendrőd ászai / Hajdú László = Gyomaendrődi Híradó, 1991. december, 11. p. • (K. N. K.)

BÉRES István kertészmérnök, mérnök-tanár. (Gyoma, 1943. március 24.) **Sz.**: Béres Mihály földműves. **H.**: nő, Kalkovits Katalin kisiparos. **T.**: 1964–1969: Kertészeti Egyetem kertészmérnök; 1984–1985: GATE Tanárképző Intézet mérnök-tanári oklevél; 1964–1969: az Alagi Tangazdaság szőlőtermesztési brigádvezetője, telepvezetője; 1969–1973: a Mg. Gépkísérleti Intézet szőlőgépesítő munk.; 1973–1991: a Földművelési Minisztérium Műszaki Int. Agrotan Iroda vezetője, gépüzemeltetési, vállalkozási, kertészeti továbbképzések szervezője, gépkönyvek, oktatóanyagok, diasorozatok összeállítója; 1991-től az Agráció Kft. vezetője, lapkiadó, szaktanácsadó, kereskedő. **Kut. ter.**: 1970–1973: a szőlőtermelés, betakarítás gépesítése, talajművelés, -erőutánpótlás; 1973-tól a szakoktatás és -tanácsadás módszerei. Szerk: 1971-től az AGROMARKET hirdetői újság és a Hasznos tudnivalók mg. vállalkozóknak szerk. **I.**: Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997. • (Sz.-né N. E.)

BÉRES János. (Mezőtúr, 1961. április 19.) **Sz.**: Béres János és Szilágyi Erzsébet. **H.**: nő, 1983, Szűcs Irén Valéria. **Gy.**: János (1986), Tamás (1991). **T.**: 1975–1979: Dózsa György Mezőgazdasági Gépészeti Szakközépiskola, Mezőtúr; 1988: DATE üzemi földnyilvántartók tanfolyama. **É.**: 1979–1988: Győzelem Tsz; 1988–1994: Alkotmány Tsz háztáji ügyintéző, üzemi földnyilvántartó; 1994. augusztus 1.: Gyoma-Gada Bt. élőállat-felvásárló. **Tk.**: Körösök Vidékeért Egyesület tagja; 2002-től a 4. sz. választókerület önkormányzati képviselője. • (Sz.-né N. E.)

BÉRES Mária dr. régész, műemlékvédelmi szakmérnök, magyar-történelem szakos középiskolai tanár, vezető felügyelő, 1987. dr. univ. régészet (JATE BTK), 2002. Ph. D. történettudományok–régészet (ELTE BTK). (Gyoma, 1959. szeptember 2.) **Sz.**: Béres József, Fridrich Mária. **H.**: férjezett, 1984, dr. Bognár Ferenc tanár. **Gy.**: Júlia (1987), Zsófia (1988), Ágnes (2001). **T.**: általános és középiskolai tanulmányok Gyomán, a 2. Sz. Általános Iskolában; 1974–1978: Kiss Lajos Gimnázium; 1978–1983: JATE BTK történelem tanári – régészeti speciális képzés; 1978–1988 [megszakításokkal]: JATE BTK magyar-tanári szak; 1992–1994: BME Építész-mérnöki Kar műemlékvédelmi szak; 1996–1998: ELTE BTK Régészeti Doktori Iskola. **É.**: 1984–1986: a Magyar Tudományos Akadémia régészeti továbbképzési ösztöndíjasa; 1985: kutatási ösztöndíj Berlinben, a Német Tudományos Akadémia Régészeti Intézetében; 1987–2000: a Móra Ferenc Múzeum (Szeged) régésze; 2000-től: a Kulturális Örökség Igazgatósága Szegedi Kirendeltsége munkatársa, majd ez a hivatal 2001-ben átalakult a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Szegedi Regionális Irodájává. A Szegedi Egyetem Régészeti Tanszékének meghívott előadója, középkor tárgykörben előadásokat tart és gyakorlatot vezet 1992-től. **Tk.**: a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat, valamint a Hódmezővásárhelyi Szeremlei

Társaság tagja. Részt vesz a nemzetközi Rurália Társaság (az európai középkori falusi települések kutatóinak társulata) munkájában. Több régészeti ismeretterjesztő előadást tartott helytörténeti társaságok, körök, iskolák, művelődési házak, múzeum baráti körök és önkormányzatok meghívására. A szegedi Móra Ferenc Múzeumban a KKDSZ helyi titkára és megyei ügyvivője volt. Lakóhelyén tagja a Deszki Hagyományörző Polgári Körnek. **M.:** *Egy kavicsboltozós Árpád-kori téglakemence vizsgálata* = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged, 1985; *Algyő régészeti topográfiája és településtörténete*. Egyetemi szakdolgozat. Szeged, 1983; *Régészeti adatok Csongrád megye Árpád-kori településtörténetéhez*. Doktori disszertáció. Szeged, 1986; *Adatok az Árpád-kori gabonátárolás kérdéséhez* = A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged, 1988; *Az Óföldrégi erődtemplom* = Makói Múzeumi Füzetek 81., *Archäologische Angaben zur Trachtensitte der mittelalterlichen Korollen*. Régészeti adatok középkori pártaviseleti szokásainkról = Acta Ethn. Hung. Budapest, 1996; *A Hódmezővásárhely-csomorkányi egyház* = A középkori Dél-Alföld és Szer. Szeged, 2000; *Regionale Beziehungen der Dorfsiedlungen Südostungarns im 10. bis 13. Jahrhundert*. = Rurália II. Prague, 1988; *Archäologische Angaben zur Einzelhöfe in der Türkenzeit zwischen Donau und Theiß*. = Rurália III. Prague, 2000; *Csongrád megyei honfoglalás és Árpád-kori falvak régészeti emlékeanyaga*. Ph. D. disszertáció. Budapest–Szeged, 2000; *Szent István vármegye-jelvármegyeszékhelye: Csongrád*. (Csongrád megye 10–11. századi emlékeanyaga. Kiállítás Csongrádon és Szegeden, a Millenniumi Kormánybiztosi Hivatal támogatásával. = Múzeumi Füzetek Csongrád 4. Csongrád, 2001. **Szea.:** számos kutatási területéhez kapcsolódó hazai szakmai konferencián és tudományos ülészen vett részt előadással az MTA, az egyetemek és a múzeumok szervezésében (Szegeden, Budapesten, Székesfehérváron, Baján, Pé-

csen stb.), a Rurália II–III–IV. konferenciáin Belgiumban, Írországon, Németországban, valamint a Középkor Kutatásának Nemzetközi Régészeti Kongresszusán (International Conference of Medieval Archaeology, 1997), Bruggeben. **Rtv.:** az óföldrégi és a csomorkányi feltárások kapcsán több tv-, rádióműsor és riport is készült vele. Ezeket a 10–30 perces anyagokat a helyi adókon kívül a Duna és a TV1 televíziók sugározták. Munkáiról hosszabb-rövidebb írásokban a helyi lapok és az országos szakfolyóiratok is tudósítottak (pl. Délmagyarország, Csongrád Megyei Hírlap, Marosvidék, Archaeológiai Értesítő, Régészeti Füzetek, Múzeumi Kutatások Csongrád megyében stb.). **Kut. ter.:** egyetemi tanulmányai megkezdésétől a régészeti kutatómunka és a muzeológia érdekelte. Az ezredforduló óta – kutató- és oktatómunkája megtartásával – a dél-alföldi régió: Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye régészeti örökségének védelmét szervezi és irányítja. A honfoglalás és középkor településrégészete iránti elkötelezettsége egyetemi tanulmányai végén alakult ki. Eleinte feltárási és leletfeldolgozási gyakorlatába az őskoros tell ásások kifinomult és pontos módszertanát igyekezett átültetni. Ez a kutatási forma a nyolcvanas években egyáltalán nem volt megszokott és általánosan használt a középkoros ásásokon. A hétköznapi élet maradványainak vattatása, az egykori élet minél pontosabb rekonstruálásának igénye vezették el a néprajz és a természettudományok régészethez szorosan kapcsolódó területeire. Elsősorban terepkutató régésznek tartja magát, s legnagyobb ásatai – önállóan vagy más kutatókkal közösen (Szegevár, M5 nyomvonal: Balástya, Szatymaz) – e téren valósultak meg. Mégis kiemelkedő szerepet játszott szakmai életében az óföldrégi erődített és a Hódmezővásárhely-csomorkányi középkori templom feltárása, valamint helyreállításukban való részvétele. Tudományos eredményei közt említést érdemel a Csongrád megyei 10. századi települések egy részére jel-

lemző edények, kerámiatöredékek elkülönítése, valamint a rövid életű, az Árpád-kori falusias kistelepek, azaz a szórványok jelentőségének megrajzolása, csoportosítása. Azonosított szarmata kori gerendavázás épületegyütteseket, valamint régészeti szempontból jellemezte a török kori szállást mint települési formát. **Dk.:** 1983-ban férjével életmentő emlékérmét kaptak. **E.:** „napi munkámban törekszem arra, hogy ma hazánk gazdasági szempontból leghátrányosabb helyzetben lévő megyéit – így szülőhelyemet is – segítsem európai viszonylatban is kiemelkedően gazdag régészeti öröksége teljes számba vételében. Fontos, hogy ez a térség természeti kincsei mellett régészeti leleteit és lelőhelyeit is megőrizhesse az utókor számára. Mindnyájan tudjuk: nincs messze az az idő, amikor kulturális értékeink a legfontosabb gazdasági erőforrásainkká válnak.” (Béres Mária) • (K. N. K.)

BERKOVITS család. Berkovitsék Gyomán, a Kossuth u. 33. sz. alatti tekintélyes emeletes ház tulajdonosai voltak. Berkovits Adolfnak fűszer-, vas- és építőanyag kereskedése volt. A szép épületben a földszinten volt az üzlet, az emeleten pedig a család lakott. Az első ablak alatt volt a szárazbejáró. Berkovits Adolfnak és feleségének, Schwarz Paulának öt gyermekük volt. A legidősebb **László**, aki az 1920-as években országszerte dülő spanyoljárványban halt meg. **Miklós** Olaszországba ment orvosi egyetemre – Mussolini hívta a magyar zsidó fiatalokat az olasz egyetemekre. Sallai Lászlóval mentek ki, és mindketten orvosok lettek. **Mária** fényképészetet tanult, ott volt a műhelye a házban. Sorsa 1944. március 19-én pecsételődött meg [lásd Messinger szócikk]. **Erzsébet** lányuk 1945 előtt zongoraművésznek tanult. 1945 után Pestre került [lásd a Mágori Erzsébet szócikket]. A legkisebb fiú, **Imre** később felvette a Patkó vezetéknevet [lásd ott]. Gyomán a háború előtt nagy társadalmi életet élt a Berkovits család. Erzsébethez Fischer Annie jött minden nyáron zongorát

tanítani. Solti György, a későbbi híres karmester is sokat járt hozzájuk vendégségbe. A II. világháború alatt az egész családot deportálták. A szülők nem éltek túl a deportálást. • (P. Gy.)

BERTA János (?–1830) É.: Endrődre került tanítónak 1791-ben. Az előjárók 1797-ben lemondásra akarták kényszeríteni, de a plébános, Jánossy József és Verner tanfelügyelő nem engedtek. A plébános 1802-ben 50 váltóforintot adott Berta tanítónak iskolai könyvekre. Később a könyvekre már csak 20 váltóforintot adtak. 1803-ban a fiú- és leányiskolát szétválasztották. A fiúkat tanította továbbra is a „Rendes Professor”, a lányokat pedig a kántor. Berta tanító fizetését 1810-ben megemelték, tekintettel régi és szorgalmas tanítására és a növendékek számának megemelkedésére. Berta tanító készítette 1803-ban és tartotta fenn folyamatosan a Nepomuki Szent János-szobrot, 1824-ben pedig az ő költségén készült a Szent János-kápolna. A püspök júliusban áldotta meg az új épületet. Berta tanító a kápolna fenntartására 125 váltóforintot hagyott. **I.:** Historia Domus. • (L. G.-né)

BETHLEN család (Az iktári Bethlen ágazat) Gyoma birtokosai. **Bethlen János.** Előnevét a család a temesi bánságban fekvő iktári birtokairól kapta. Gyoma területének is birtokosai 1338-ban. Gyoma birtoklása miatt 1347-ben per indult köztük, és a velük rokonságban lévő Nccpáli család között. A család címerét 1350-ben Bethlen János kapta Zsigmond királytól. Rajta két, szemközt álló hattyú látható, nyakuk egyetlen nyállal átlőve; annak emlékére, hogy valóban sikerült egy ilyen vadásztettet véghezvinnie. (A címer a város polgármesteri hivatalának dísztermében látható.) Gyermek: Bethlen Gergely (I.) (†1393).

Bethlen Gergely (II.). Sz.: Bethlen Domokos (II.) **É.:** Nccpáli György és Bethlen Gergely 1412-ben megosztotta Gyomát a Sáros ér mentén. Később a Nccpáli család a saját részét elzalogosította. Ennek a Beth-

lenek ellentmondtak. Lemondtak a Necpáliak felvidéki birtokaihoz fűződő jogaikról, s visszaszerezték Gyomát. Később, a XV. század végén a területet eladták Szegi Dóczi Gergelynek. Ősi birtokaikat később a török foglalta el. Gyermekei: Kata és István.

Bethlen Farkas (†1590). **Sz.:** Bethlen Gábor (II.) és Kinisy N. Felesége: szárhegyi Lázár Druzsána **É.:** Vitézsége miatt köztiszteletnek örvendett. 1566-ban hadnagyként lovas csapatot vezetett Gyulán. A várkapitány egyezséget kötött a törökökkel, akik szabad elvonulást ígértek a védőknek. A rendben elvonuló keresztény hadsereget azonban mégis megtámadták. Bethlen Farkas a megszámlálhatatlan ellenség sorai közt utat tört magának és övéinek. Lovát elveszítve súlyos sérülésekkel menekült meg. János Zsigmond udvarába hívatta, s tisztes ranggal adományozta meg. Báthori István lengyel király és erdélyi fejedelem hűségéért és a Beke Gáspár elleni küzdelemben tett jó szolgálataiért neki ajándékozta a marosillyei királyi birtokot összes falvaival és szolgáló népével, 1575-ben. Gyermekei: Gábor és István.

Bethlen Gábor (III.), Erdély fejedelme (1613–1629). (1580. november 15., Marosillye–1629. november 15., Gyulafehérvár) **Sz.:** Bethlen Farkas és Lázár Druzsána. Feleségei: Károlyi Zsuzsanna 1605; Brandenburgi Katalin hercegnő 1624. **É.:** Bocskai tehetséges hadvezére, majd Báthori Gábor fejedelem tanácsosa és az udvari hadak főkapitánya. 1613. október 23-án az erdélyi rendek a Torda mellett táborozó török hadak jelenlétében választották fejedelemmé. Erdély Bethlen Gábor fejedelemsége alatt élte aránykorát. Nagy gondot fordított a kincstári bevételek gyarapítására. Fellen-dítette Erdély gazdaságát, segítette külföldi mesteremberek letelepítését. Új adózási politikát vezetett be, közteherviselésre kötelezve a nemességet is, akiknek gondoskodniuk kellett a várak fenntartásáról. Építkezett, iskolát alapított, türelmi egyházpolitikát folytatott. Habsburg-ellenes külpolitikája és eredményes hadjáratai kivál-

tották a magyar rendek elismerését: 1620. augusztus 25-én felajánlották neki a magyar koronát. Az 1625. november 22-én Kolozsvárott kelt oklevélben „Bethlen Gábor nemesi előjogokban részesíti Palffy György endrődi lakost és utódjait, annál inkább, minthogy Endrődnek minden lakosai, Biharmegye bizonyítványa szerint, mint ilyenek nemesi előjogokkal bírnak”. Az oklevél Endrődöt úgy említi, mint „nemes curiális helységet”. Lakosai a közönséges nemesi szavazati jogon kívül más, különleges kiváltságokkal is felruházva voltak, mely kiváltságokat a haza, s a király ügyében tett dicsőséges érdeméért kellett nyerniük. Az oklevél fejedelmi pecsétjén is látható az iktári Bethlenek hatytyús címere. (MOL) Gyermekei: Mihályt és Gábort korán elveszítette.

Gróf Bethlen István (1874. okt. 8., Gernyeszeg–1946. okt. 5.?), miniszterelnök (1921–1931), a fejedelmi család leszármazott tagja. Iskolái: bécsi Theresianum, budapesti egyetem állam- és jogtudományi kara, angol egyetemek, magyaróvári agrár főiskola. Élete, politikai pályája: 1901 és 1912 között Erdélyben, birtokain gazdálkodik. 1914 és 18 között az Erdélyi Szövetség elnöke. 1919-ben megalakítja a jobboldali konzervatív Nemzeti Egyesülés Pártját, majd az Antibolsevista Comité vezetője, s a szegedi kormány bécsi képviselője lett. 1920-ban a magyar béke delegáció főmegbízottja, 1921. április 14.–1931. aug. 24. között Magyarország miniszterelnöke. „A 20. századi magyar politika egyik legjelentősebb, s a konzervatív – nacionalista magyar politikai gondolkodás egyik utolsó nagy alakja.” (Romsics Ignác, 1991.) Az ő nevéhez fűződik a Horthy-rendszer kül- és belpolitikai konszolidációja, a Trianon utáni Magyarország gazdasági stabilizálása. Fontosnak tartotta az oktatás fejlesztését, s ezzel a magyar kultúrfölény megmentését a Kárpát-medencében. Éles kritikával illette a Németország melletti túlszoros felzárkózást és a Nyugattól való elszakadást. A német megszállás alatt az ország különböző pontjain bujkált a Ges-

tapó elől. A magyarországi szovjet főparancsnokság elfogatta. A Szovjetunióba szállították, s Moszkva mellett házi őrizetben tartották. Ismeretlen helyen, tisztázatlan körülmények között halt meg, jelentelen tömegsírba temették. Gyoma Nagyközség Elöljárósága, tisztelete jeléül, 1926-ban a település díszpolgárává választotta. A díszpolgári oklevél ma az Iparművészeti Múzeum tulajdona. A településen a család emlékéét őrzi a Bethlen Gáborról elnevezett középiskola, a Nagyenyeddel kialakított testvérvárosi kapcsolat, s a polgármesteri hivatal dísztermének falán elhelyezett családi címer. **I.:** MOL Erdélyi Kancelláriai Levéltár B2 Acta generália, Békés vármegye története / Karácsonyi János, Gyula, 1896; Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936; Gyomai tanulmányok, 1977; Bethlen István [politikai életrajz] / Romcsics Ignác, Bp., 1991. Magyarságkutató Intézet • (L. G.-né, Cs. Sz. I.)

BETHLEN nemzetség gyomai és iktári [Bethlen – Beklen = védett, óvott, őrzött jelentésű ótürk személynév]. Nem lehetetlen, hogy a nemzetség közös őse az ismeretlen jelentésű „törökös” ómagyar Gyoma volt [lásd ott]. Személynévként többször előfordul oklevelekben (pl. Várad Regestrum), földrajzi névként Baskíriában folyó- és településnév. Gyoma birtokot s a hozzá tartozó pusztahelyeket 1338-ban Gyomai Bethlen fiai, az iktári Bethlenek ősei birtokolták. A nemzetségnek három ága volt ismeretes: Bethlen, Lökös, Maconka. A Lökös ág magvaszakadt, a Maconka ágból erednek a Túróc megyei Necpál birtokosai, a Neczpáliak, a Bethlen ág a későbbi iktári Bethlenek. Megemlítenéd, hogy a Necpáli és az iktári Bethlen család közös őstől származott, s jogilag közösen birtokolták Túróc, Árva, Liptó, Békés, Zaránd és Temes megyei birtokaikat. **I.:** a kun nyelv magyarországi emlékei / Mándoki-Kongur István, Karcag, 1993, 134. p. (A gyomai és iktári Bethlen nemzetség származására nézve – oklevelekben hiteles származásuk ismeretének hiányában –

ves következtetésekkel). A Justh cs. levéltára 1274–1525 / Borsa István, Bp., 1991, 5., 16., 36., 40. p.; Bethlen Gábor erdélyi fejedelem ősei / Karácsonyi János = Turul, 1897, 15. kötet 2. sz. füzet; Békés megyei Oklevéltár II. / Haan Lajos–Zsilinszky Mihály, Bp., 1877; Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I. kötet / Györffy György, Bp., 1987, 137., 507. p.; A Várad Regestrum / Kandra Kabos, Bp., 1898, 123., 448. sz. okl. • (Cs. Sz. I.)

BÍRÓ Béla Lajos dr. (William L. Bíró)

geográfus, ny. egy. tanár, sportoló. (Endrőd, 1937. augusztus 26.–) **Sz.:** Bíró Lajos kereskedő, Gyuricza Katalin htb. **H.:** 1998-tól Posztós Anna testnevelés-földrajz szakos tanár. **T.:** Mezőtúri Református Gimnázium (1947–48), Rózsa Ferenc Gimnázium, Békéscsaba (1951–52), University of Pittsburgh, Penna. USA (1968) BA diploma, uo. (1973) MA magiszteri diploma, uo. (1983) Ph. D. fokozat. **É.:** University of Pittsburgh Titusvilli kihelyezett tagozat tanárság, majd (1972–1983) adjunktus; California State University Northridge (1985–1989) adjunktus; University of California Los Angeles (UCLA) vendégprofesszor; Santa Monica College (1990–1999) vendégprofesszor; California State University Long Beach (1990–1999) adjunktus, docens. **Tk.:** MAHART Vitorlás Club (1954–56) Szabadságharcosok Világszövetsége (1957-től); Magyar Baráti Közösség alapító tag (1970-től); American Association of Geographers (1970-től); American Hungarian Educators Association (Amerikai Magyar tanárok Egyesülete) alapító tag (1974-től); Los Angeles, Első Magyar Ref. Egyház főgondnok (1987–1999); Budapest, Magyar Professzorok Világtanácsa (2000-től), kibővített vezetőségi tag (2002-től). **Dk.:** Pro Universitate et Scientia kitüntetés a Magyar Professzorok Világtanácsától a kimagasló oktató, kutató, tudomá-

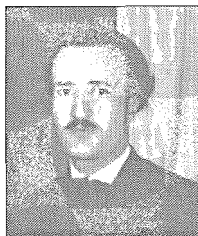
nyos, oktatás- és tudományszervező munkásságának elismeréseként, 2003; Balatoni Ifi Vitorlás Bajnokság, Dingi hajóosztály, második helyezés (1956); USAEUR (USA Európai Hadsereg) Kisegítő Hadtest 45-ös kaliberű pisztoly gyorstüzlővő bajnokság, második helyezés (1962); USAEUR 8. Hadosztály 22-es kaliberű pisztolylövő bajnokság, első helyezés. **Ct.:** több angol nyelvű klimatológiai tanulmánya jelent meg; a Kaliforniai Magyarság c. lapban a Los Angeles-i Első Magyar Ref. Egyház heti rovatát írta 1987–1995 között. **Szea.:** Amerikai Földrajzi Társaság (AAG) vándorgyűlésein természetföldrajzi témájú előadások 1973-tól; Amerikai Magyar Tanárok (AHEA) Vándorgyűlésein több előadás az amerikai magyarság településrendszeréről; III., IV., V. Anyanyelvi konferenciákon előadások az amerikai magyarságról; MPV Kárpát-medencei Professzorok 6. találkozója (Miskolc, 2002. november). **Rtv.:** WWDE Radio (Pittsburgh) magyar nyelvű adásainak hírszerkesztője. **Kut. ter.:** természetföldrajzi problémák az USA és Dél-Amerika területén; a magyarság élete külföldön (*saját közlés alapján F. H. J.*). **E.:** „Endrődön születtem, Gyomán nőttem fel. Gyerekkori élmények: Holt-Körös, kubikgödörök, úszkálások, barangolások, bandázás, galambászkodás, ...Katona József Néptánccsoport ...sok-sok felejthetetlen élmény Gyoma és környékéről...” (Bíró Béla) • (SZ. L.)

BIRÓ Benedek épület- és bútorasztalos, 1907-től mint temetkezési vállalat tulajdonos. (Gyoma, 1881.–Gyoma, 1952.) **H.:** nő, Bere Etelka. **Gy.:** Károly (1907–1978), Benedek (1909–1986). **É.:** 1896-ban szabadult fel Gyomán, Budapesten tett szert nagyobb szaktudásra. 1904-től lett önálló iparos Gyomán. Hamarosan elismert szakember lett, tagja volt az előjáróságnak, elnöke a tanoncvizsga-bizottságnak és a helyi önképzőkörnek. Fiait is a szakmára nevelte: Károly is és Benedek is az apjuknál szabadultak fel, majd külön-

külön folytatták a szakmát halálukig: Károlynak a Hősök útján volt bútorüzlete, a református templommal szemben, Benedek a Bíró-házban dolgozott [Arany János u. 25. sz., ott, ahol az Arany János és a Rákóczi utca összeér; a sarkon volt egy kút, Gyomán Ehrmann-kútnak és Bíró-kútnak is mondták]. Utánuk a szakmát nem folytatta a család. **Károlynak** két lánya volt: Erzsébet és Mária. **Benedeknek** egy lánya, **Margit** [Putnoki Elemérné] és két fia volt: **Károly** újságíró [lásd külön] és **Benedek** (Gyoma, 1943. július 8.) **Gy.:** Gabriella (1964), Henriette (1971). **T.:** Általános Iskola, Gyoma; Közgazdasági Technikum, Békéscsaba; mérlegképes könyvelői tanfolyam. **É.:** 1961–62: az OTP Gyomai Fiókjánál dolgozott; 1962–65: Békéscsabai Konzervgyár; 1965–74: Gabonáipari Vállalat, Békéscsaba; 1974–95: Állami Biztosító, Békéscsaba. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, három alkalommal. **E.:** „Gyomán tanultam meg, hogy a becsület a legfontosabb. Büszke vagyok arra, hogy gyomai emberek között nőhettem fel.” (ifj. Bíró Benedek) • (Sz. L.-né)

BIRÓ Károly felelős szerkesztő. (Gyoma, 1949. január 22.) **Sz.:** Bíró Benedek asztalosmester és Kenyeres Gizella koszorúköttő. **Gy.:** Zsanna (1976), Emese (1995). **T.:** 1963–67: közgazdasági technikum, Békéscsaba; 1967–69: Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakközépiskola, Budapest; 1967–71: OSZK Előadóművész Zeneiskola, Budapest; 1994–95: MÚK Móricz Zsigmond Újságíró Iskola, Budapest. **É.:** 1993 októberétől Gyomaendrőd Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatala lapjának, a *Gyomaendrőd Híradó*-nak felelős szerkesztője. **E.:** „Összességében 16 esztendőös norvégiai tartózkodásom után a honvágy is jelentős szerepet játszott abban, hogy ismét haza kellett jönnöm, és – valószínűleg – véglegesen. Látom: itthon várt rám a folytatás, s eltéphetetlen szálon itt tartva, elvégzendő feladatokat oszt ki a sors...” (Bíró Károly) • (Sz. L.-né)

BLUM család. Blum Mór Gyöngyösön született 1872-ben, kereskedő családban. Egy öccse volt: **Hermann.** Blum Mór 1897-ben kötött házasságot Klein Rózával, egy szolnoki nyolcgyermekes cipészmeister lányával. Házasságkötésük után Gyomára költöztek, és üzletet nyitottak: fűszer-, női, férfi divatáru és rőfös üzletük volt a Bajcsy-Zs. és a Kossuth utca sarkán, [az ÁFÉSZ épülete folytatása, a sarok felé]. Akkoriban az a ház a Bajcsy-Zs. út felé dupla hosszúságú volt, azon a részen volt az üzlet; a sarkon volt a bejárat, a Kossuth utca felé pedig a lakás. A család azért költözött Gyomára, mert Klein Róza bátyja, Klein Vilmos akkorra már szépen felfejlesztett Gyomán egy üzletet (Kis Klein nagyáruház néven vált ismertté). Bluméknek 1899-ben született egyetlen lányuk, **Margit,** aki az iskoláit részben Gyomán, részben Mezőtúron, a líceumban végezte, ott is érettségizett. 1921-ben férjhez ment a nagykáta Preisz Gyulához. Esküvő után Pestre költöztek, itt született **György** nevű egyetlen fiuk (1922. július 5.). Preisz Gyulát 1941-ben váratlanul elbocsátották munkahelyéről a II. zsidótörvényre hivatkozva; ezután egyre betegbb lett, és 1944-ben meghalt. A Blum házaspár szépen élt Gyomán. Nagy közmegebecsülés vette őket körül, az üzlet jól ment. Idővel még egy házat és egy 30 holdas birtokot is szereztek. 1944-ben a németek bejövetele után a gyomai gettóba hurcolták a két hetvenéves, idős embert, majd Szolnokon keresztül a németországi Bergen-belseni haláltáborba kerültek, ahol mindketten elpusztultak. De még az megadatott nekik, hogy ott találkozzanak egyetlen lányukkal, akit a nyilasok Pestről hurcoltak ugyanoda. A lányuk is ott pusztult el. Az egész családból csak az unoka, Preisz György maradt meg; ő most Pesten él a családjával. • (P. Gy.)

az ő tanácsára Budapestre került, rajziskolába. Nehezen tűrte a fővárosi életet, a kötöttségeket, hazaszökött, s nem fejezte be tanulmányait. Művészi ambícióit azonban nem adta

fel, szorgalmasan rajzolt, kocs mákban krokikat készített. Megpróbálkozott az olaj- és falfestéssel is. Kovács Mátyás mellett kitanulta a szobafestő szakmát. Az emberek felfigyeltek képeire, rengeteg megrendelést kapott. Az önálló művek mellett nagyon sokat másolt, híres festők reprodukcióiról. Különösen Bihari János képeit kedvelte. Száznál több olajfestménye (csendélet, portré, a paraszti életet bemutató alkotás) ceruzarajza, vázlata lelhető fel gyűjtőknél, családoknál. Készített falfestményeket néhány Békés megyei templomba (Orosháza). A harmincas években restaurálta a magyarbánhegyesi templomot. Falfestményeket találhatunk gyomai középületekben is: „'48-as Kaszinó” és a Városháza dísztermének mennyezetén a paraszti élet mozzanatait ábrázolta. A volt Körösi Á. G. kultúrtermének színpadhomlokzatát [a körösladányi út mellett] szintén az ő munkája díszítette. Magánházaknál a mai napig fellelhetőek falfestményei. Endrődön, a Homoki-házban – ma Rózsakert Idősek Otthona – szépen megőrizték két falfestményét: az egyikben szüret látható (saját műve), a másik egy orosz festő képéről készült másolat (Játszó medvebocsk). Családot nem alapított. Az alacsony ember idősebb korában mindig fekete, nagyszélű művészkalapban és csokornyakkendőben járt. Talán megfelelő pártfogó segítségével igazán elismert művésszé válhatott volna. Összegyűjtött munkáiból Kruchió László rendezett kiállítást a Katona József Művelődési Központban 1982. február 5–18. között. **I.:** Kiállítás Bódi Károly festményeiből / Kovács Károly = Gyomaendrődi Híradó, 1982. május, 3. p. • (Családi közlés alapján M. A.)

BÓDI Károly szobafestő, amatőr festő. (Gyoma, 1902. szeptember 22.–Gyoma, 1966. október 26.). **Sz.:** Bódi Károly, Kozsár Rozália. **H.:** nőtlen. **É.:** tehetségére már az elemi iskolában felfigyelt tanítója,

BOGÁR Dániel városi hivatalnok, közgyám, adományozó. (Gyoma, 1826. március 9.–Békéscsaba, 1909.) **Sz.:** Bogár Imre földműves és Oláh Zsuzsanna. **H.:** első felesége (1852): Rafai Zsuzsanna; második felesége: Povázsay Mária. Mindkét házassága gyermektelen volt. **É.:** fiatal korában mezőberényi hivatalnok volt. Nyugdíjas városi hivatalnokként, idős kora ellenére nagy aktivitással közreműködött az 1900-as évek elején szerveződő békéscsabai református egyház megalakításában: „lankadatlan szorgalommal és nem szűnő anyagi bőkezűséggel. Bogár Dániel és neje, Povázsay Mária fejedelmi adományaik nélkül, a számban és anyagi erőben gyenge kis református gyülekezet nem tudta volna négy év alatt felépíteni templomát (szentelés: 1912. december) és lelkeszlakást. Kézpénzben és alapítványokban több mint 50 000 koronával támogatta az egyházat. Halála után özvegye folytatta egyház- és gyülekezetépítő munkáját”. **I.:** A békéscsabai református egyház története / Cs. Szabó István, Békéscsaba, 1994, 23–24., 94–95. p. **E.:** nagyméretű olaj-vászon arcképük a békéscsabai református egyháznál látható. Bogár Dánielről Békéscsabán 1930-ban utca volt elnevezve [a mai Móricz Zsigmond utca]. • (Cs. Sz. I.)

BOHUS Géza dr. egyetemi docens, a műszaki tudomány kandidátusa. (Endrőd, 1943. július 26.) **Sz.:** édesapja, Bohus János Endrődön a Takarékpénztár vezetője, majd a Futura Rt. gyomai kirendeltség vezetője volt; édesanyja Varga Jolán női szabó. **H.:** nős, első házassága: 1965, Koszorus Margit technikus; második házassága: 1985, Rabi Magda énektanár. **Gy.:** nevelt gyermekei: Drótos Attila (1967), Drótos Edina (1968). **T.:** 1957: Petőfi utcai Általános Iskola, Békéscsaba; 1961: Cséti Ottó Bányaiipari Technikum; 1967: Nehézipari Műszaki Egyetem: okleveles bányamérnök; 1978: a Szovjetunió Tudományos Akadémia Bányászati Intézete: a műszaki tudományok kandidátusa. **É.:** 1961–1962: Bányászati Aknamélyítő Vállalat, Pécs,

aknász; 1967–1976: Bányászati Kutató Intézet, Tatabánya, tudományos főmunkatárs; 1980-tól Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc, dékánhelyettes, ill. a Továbbképzési Intézet vezetője volt, majd oktató egyetemi docensi beosztásba került. **Tk.:** a Magyar Mérnöki Kamara alapító tagja, tagozati vezetőségi tag, az OMBKE (Magyar Bányászati–Kohászati Egyesület) vezetőségi tagja, a robbantástechnikai szakmai szervezet vezetője, a már megszűnt miskolci Szemere Bertalan Kör titkára; az MTA Bányászati Tudományos Bizottság tagja. **Öm.:** *Bányászati jövésztéstechnika*, 1986. **M.:** [társszerzőként] *A robbantómester*, 1976; *Ipari robbantástechnika*, 1983; *Tűz- és robbantásvédelem*, 1990. **Szerk.:** több éven át szerkesztette a Bányászati Lapok-at. **Ct.:** Magyarországon 93, külföldön 31 publikációja jelent meg. 124 kutatási jelentést és 107 szakvéleményt készített. **Szea.:** itthon 49, külföldön 35 előadás szakmai konferenciákon **Rtv.:** Több – Bohus Géza által kivitelezett – jelentős épületrobbantást mutattak be televízióban, pl. a Millenáris Park helyén volt Ganz-gyári épületet is. **Kut. ter.:** kőzetmegbontás robbantással, a robbantás polgári célú hasznosítása, környezetvédelem, főleg zaj- és rezgésvédelem, külfejtések (külszíni bányák) tervezése, rekultivációja. **Dk.:** Becsületdiploma; Kiváló Nevelő; Kiváló Dolgozó; Péch Antal-emlékérem; Bányászati Szolgálati Érdemérem; Cséti Ottó-díj; bányászati kitüntetések; a Jemeni Köztársaság Becsület Érdemérem I. fokozata. **Mj.:** publikációinak részletes jegyzéke a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében megtalálható. • (Cs. F.)

BOHUS K. Zoltán gyorsíró-szakíró. (Gyoma, 1902. november 24.–Budapest, 1929. július 17.) **Sz.:** Bohus K. György MÁV-segédttiszt és Mohaupt Katalin. **T.:** az aradi felsőkereskedelmi iskolában érettségizett. **É.:** 1922-től Budapesten a MÁV Fogyasztási Szövetkezetének tisztviselője; 1923-tól a 8 Órai Újság munkatársa; 1924-től a Duna–Száva–Adria Vasúttársaság díj-

noka volt. **Tk.:** Fabó Henrik gyorsíró hatására elsősorban a kettőshangzók elméleti és gyakorlati feldolgozásával foglalkozott, melyekből példagyűjteményt is készített. A Gabelsberger–Markovits – és a Radnai-rendszer szerint öt éven keresztül autográfálta Az Írás c. szaklapot. Az eszperantónak is híve volt. **M.:** *A kettőshangzós rövidítések gyakorlókönyve. Dr. Fabro Henrik elvei alapján az eredeti Gabelsberger–Markovits-rendszer szerint I–IV.*, Bp., 1924–1925. **I.:** Makoldy S: Magyar gyorsírók Pantheonja, Bp., 1940; Magyar írók élete és munkái 3. k. / Gulyás Pál, Bp., 1995; Magyar életrajzi lexikon [elektronikus dokumentum], Bp., Arcanum, 2002; Új magyar életrajzi lexikon I. k. A–Cs, Bp., 2001. • (Sz.-né N. E.)

BOHUS Zoltán szobrászművész és üveg

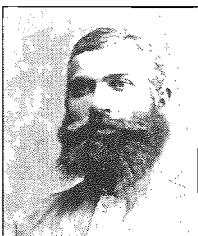
tervező, egyetemi tanár. (Endrőd, 1941. december 21.) **Sz.:** Bohus János terményforgalmi ellenőr, Varga Jolán női szabó. **H.:** nős, Lugossy Mária ötvös és szobrászművész. **Gy.:** Áron (1971) ötvös- és szobrászművész, Eszter (1979) állat- és környezetvédő, Réka (1992) tanuló. **T.:** 1960: békéscsabai gimnázium; 1966: Magyar Iparművészeti Főiskola, díszítő-festő szak. (Z. Gács György tanítványa). **É.:** 1966: Magyar Iparművészeti Főiskola. 1978-tól tanár, szilikát tanszékvezető, 1993–1996: egyetemi docens, 1993-tól egyetemi tanár. 1999-től Széchenyi prof. ösztöndíjas. Így vall önmagáról: „...mintegy húsz éve egyre inkább saját tereimet kezdtem létrehozni. Olyan téri szituációkat, amelyek a matematika törvényei szerint épültek fel eleinte, másokat maga az építészet inspirált, azután régi kultúrákat idéző sorozatokat és a fény misztikumát kereső munkákat létesítettem. Mindemellett régóta foglalkoztat az üveg nyelvének, sajátos nyelvtani szabályainak megismerése, hogy minél érthetőbben fejezzem ki magam.” **Tk.:** Magyar Képző- és Iparmű-

vészek Szövetsége tagja, (korábban szakosztályvezető, vezetőségi tag); Művészeti Alap (ma MAOE – Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete) tagja. **Szea.:** szimpóziumok: 1975: Acélszobrász művésztelep, Dunaújváros, Győri Művésztelep; 1976–1977–1978: Acélszobrász szimpózium, Rába Művek, Győr; 1981: Nemzetközi Üveg-szimpózium, Novy Bor, Csehszlovákia; 1982: Nemzetközi Üveg-szimpózium, Fraenau, Németország; 1984: Üveg és Építészet, Sars-Poteries, Franciaország; 1984: Üveg-szobrászat és építészet, Royal College, London; 1984: Nemzetközi Üveg-szimpózium Glasi Hergiswil, Svájc; 1986: Amsterdam, Chambersymposium, Valkema Studio Amsterdam, Hollandia; 1988: Summer School, Sars-poteries, Franciaország, mint vendégtanár; 1988: Nemzetközi Szobrászkonferencia, Dublin, Írország, mint az üveg-szobrász kurzus vezetője; 1998: Plichuk Summer School, Pilchuk, USA („Visting Artist”). **Szerk.:** több éven át volt szerkesztőbizottsági tagja a Bányászati Lapoknak. **Rtv.:** Lugossy István: Genézis (15. p. film; Kernács Gabriella és B. Farkas Tamás: Az üveg valami más... (rövidfilm magyar üvegművészekről és munkáikról) 1955. **Kiáll.:** Ferencvárosi Pincetárlat, Bp., 1972; Magyar Építőművészek Szövetsége, Bp. (Lugossy Máriával és Aradi Ildikóval), 1974; Petőfi Ifjúsági Ház, Győr (Lugossy Máriával és Csiky Tiborral), 1975; Stúdió Galéria, Bp., 1976; Szoboszlói Kisgaléria, Hajdúszoboszló (Lugossy Máriával), 1977; Egri Kisgaléria, Eger (Lugossy Máriával), 1977; Művelődési Központ, Salgótarján (Lugossy Máriával), 1978; Uitz-terem, Dunaújváros (Lugossy Máriával), 1978; Vasas Galéria, Diósgyőr (Lugossy Máriával), 1979; Magyar Intézet, Varsó (Lugossy Máriával), 1980; Magyar Iparművészeti Múzeum, 1981; Vörös Kápolna, Balatonboglár, 1982; Lobmeyr Stúdió, Bécs (Lugossy Máriával, Buckó Györggyel), 1984; Pécsi Galéria, Pécs (Lugossy Máriával), 1985; Kaposvári Galéria (Lugossy Máriával), 1985; Heller Galéria, New York, USA

(Lugossy Máriával), 1985; Galerie D'Amon, Párizs (Lugossy Máriával), 1986; Mária Lugossy und Zoltán Bohus, Kunst im Rathaus, Fellbach, Németország – Galeria Ingrid Mensendiek, Düsseldorf – Galerie Trois, Genf (Lugossy Máriával), 1988; „Üveg-szobrok”, Tihanyi Múzeum (Lugossy Máriával és Buczkó Györggyel), 1988; Habatat Galleries, Detroit, USA (Lugossy Máriával), 1989; Galerie „L” Hamburg (Lugossy Máriával és Schrammel Imrével), 1990; Ueda Galery, Tokyo, Japán (Lugossy Máriával), 1991; Carpe Diem Galery, Párizs, 1992; Hotel de Region, Rouen, 1993; Galerie Rob van Doel, Hága, Hollandia, 1993; Pécsi Galéria, Pécs 1993; Habatat Galleries, Pontiac, Detroit, USA (Lugossy Máriával), 1994; Magyar Iparművészeti Múzeum (Lugossy Máriával és Buczkó Györggyel), 1996; Galerie „L” Hamburg (Lugossy Máriával), 1996; Városi Művészeti Múzeum, Győr (Lugossy Máriával), 1998; Galerie Chapelotte, Luxemburg (Lugossy Máriával, Lukácsi Lászlóval), 1998; St'Art Galeria, Bp., 1998; Heller Galery, New York (Lugossy Máriával), 1999; Portia Galery, Chicago, USA (Lugossy Máriával és Lukácsi Lászlóval), 2000; Körmendi Galéria, Sopron, 2001; „Terek és Áramlások”, Üvegpiramis Galéria, Bp. (Lugossy Máriával), 2002. Csoportos kiállításai: Würzburg, Miskolc, 1970; Szeged, 1972, Bp., 1974/75; Pécs, Berlin, 1976; Padova, Olaszország, Sopron, Bp., 1977; Bp., Erfurt, 1978; New York, Stockholm, Helsinki, Firenze, Milánó, 1979; Düsseldorf, Monza, Olaszország, 1980; Padova, Óbudai Galéria, Bp., 1981; Sapporo, Japán, Bp., Hamburg, Leningrád, Bari, Olaszország, Moszkva, Nápoly, 1982; Essen, Madrid, Lisszabon, Hága, Valencia, Bp., 1983; Bp., London, Luzern, Monza, Olaszország, Óbudai Galéria, Bp., 1984; Hága, Rotterdam, Veste Coburg, Balatonfüred, Rouen, 1985; Chicago, Fellbach, Detroit, USA, Amsterdam, Hága, Oakland California, Chicago, USA, 1986; Horgen, München, Dortmund, Detroit, New York, Múcsarnok Bp., 1987; Antibes, Detroit, Múcsarnok Bp., Dublin, Aachen, 1988; Berlin, Hága, Maastricht, Hollandia, Fraenau, Detroit, USA, 1989; Brüsszel, Párizs, Düsseldorf, Tihany, 1990; Bp., Barcelona, Pécs, Biot, 1991; Detroit, USA, Párizs, Mexikóváros, 1992; USA, Taiwan, Szentendre, 1993; USA, Bp., 1994; Bp., Florida, 1995; Chicago, Mexikó, Velence, USA, Tihany, 1996; Detroit, Indianapolis, Arizona, USA, Tihany, Pécs, 1997; Detroit, Pontiac, Pilchuk, USA, Veszprém, Luxemburg, Győr, 1998; Pontiac USA, Pontiamo és Porto, Portugália, Madrid, 1999; Detroit, Louisville, New York, USA, Bp., Győr 2000; Bp., Peking, Shanghai, Kína, Tokyo, Japán, Pontiac, USA, San Ildefonso, La Granja, Spanyolország, 2001; **Megbízások munkái:** rákoskeresztúri Új Köztemető krematóriumának kapuja, Bp., 1967; Afít Irodaház, Sopron, krómaccél fríz, 1969; Balatonszárszó, József Attila Múzeum, festett üvegfal (Horányi Ágnessel közös munka), 1972; Bp., MÁV-jegyiroda, krómaccél dombormű, 1974; Bp., Belvárosi Telefonközpont (Csiky Tiborral közös munka), krómaccél dombormű, 1976; Bp., Állatorvosi Egyetem szabadtéri üvegpasztika, 1977; Bp., Mill. Földalatti Vasút végállomásán szökőkút (Hámori Béla építéssel közösen), Bp., Békéscsaba – Veszely híd, Tanácsközt. Emlékmű (Mengyán Andrással közös munka), 1979; Pécs, Hunyor Motel, üvegfal, 1984; Bp., Hotel Hungária Főnix bár, üvegfal fényjáték, 1985; Tihany, Hotel Club Tihany, világító mennyezetplasztika, 1986; Közgyűjtemények: Magyar Nemzeti Galéria, Bp.; Magyar Iparművészeti Múzeum, Bp.; Janus Pannonius Múzeum, Pécs; Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár; Bakony Múzeum, Veszprém; Musée du Verre, Sars-Poteries; Kunstmuseum, Düsseldorf; Stadt Fellbach; Kunstammlungen der Veste Coburg; Süßmuth Museum, Immenhausen; Musée Bellerive, Zürich; Museum für Angewandte Künste, Hamburg; The Detroit Institut of Arts, Detroit, USA; Indianapolis Museum of Art, Indianapolis; Musée des Arts Déco-

ratifs, Lausanne; Corning Museum of Art, Corning, USA. **Dk.:** Nógrád megyei Tanács Díja II. Országos Zománcművészeti Biennálé, Salgótarján, 1973; Művelődési Minisztérium nívódíj, 1976, 1977, 1980; II. díj „Glaskunst 81” Kiállítás Orangerie, Kassel, 1982; különdíj, Vicointer Nemzetk. Kerámia és Üvegkiállítás, Valencia, 1983; Munkácsy-díj, 1984; különdíj, Coburg, 1985; Pápa város díja, Veszprém, 1989; a Francia Belsőépítészeti Szindikátusának díja, Troyes, a Pannonglas díja, Tihany, 1990; XII. Országos Kiplasztikai Biennálé I. díj, 1991; Érdemes Művész, 1997. **I.:** Az új budapesti krematórium / Pomsár János = Magyar Építőművészet, 1969. I. sz. **Mj.:** csoportos kiállításainál csupán a helységet (város, ország) és évszámot jelöltük. A teljes részletesség a róla szóló irodalommal együtt a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében: „Terek és áramlások” c. 2002. március 22.–április 30. között megtartott kiállításra kiadott katalógus teljes dokumentációjából. • (Cs. F.)

BOLEHOVSZKY család. Bolehovszky

Jenő Adolf nyomdász, a nyomdász Bolehovszky dinasztia alapítója. (Szeged, 1887–Gyoma, 1942. május 18.) **Sz.:** Bolehovszky Adolf. **H.:** 1907-től Móricz Mária (Móricz Zsigmond unokatestvére). **Gy.:** Jenő (1909–2001), Anna (1910–1987), Gusztáv (1912–1963), Borbála (1913–1992), György (1914–1914), Aranka (1915–), Pál (1919–1997), László (1923–2001), Károly (1926–1999). **É.:** Szegeden volt nyomdász, Knerék hívására jött Gyomára. 1909 augusztusától haláláig dolgozott a Kner-nyomdában, mint gépmester. Beszélte a német, angol, olasz, valamint lengyel származása miatt a szláv nyelveket. **Tk.:** a Könyvnyomdai Munkások Egyesülete gyomai csoportjának vezetőségi tagja, a Szociáldemokrata Párt tagja, a Gyomai Dalárda tamburmajorja volt. **Dk.:** a M. Kir. Iparügyi Miniszter Elismerő

Oklevele, 1936. **I.:** Dinasztia a 100 éves Kner nyomdából / (A gyomai Bolehovszky család története), 1–3. rész. / Szabó Iréne = Népszava, 1982. aug. 27–28–29. számok, 7. p., ill. Nyomdász-dinasztia / Tandi Lajos = Typographia, 1982. október, 9. p.: ill. Egy évszázad mezsgyéjén: A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története. Békéscsaba–Gyoma, 1982, p. 257.

Bolehovszky Jenő György könyvkötő.

(Makó, 1909. május 6.–Gyomaendrőd, 2001. december 18.) **Sz.:** Bolehovszky Jenő Adolf nyomdász, Móricz Mária. **H.:** nős, 1934-től Veres Erzsébet női szabó. **Gy.:** Erzsébet (1935),

Jenő (1940). **É.:** a 6 elemi osztály elvégzése után suszterinasként szabadult fel. Alkalmi, napszámos munkákból élt, majd 1928-ban a Kner-nyomdába került, ahol könyvkötőként dolgozott 1969-ig. **Tk.:** a Szociáldemokrata Párt helyi nyomdai alapszervezetének pénztárosa volt. A GYSC labdarúgója, az 1950–60-as években a GYTK szakosztályvezetője volt. **Dk.:** könyvkötő munkájáért több szakmai elismerést kapott. **I.:** Dinasztia a 100 éves Kner nyomdából (A gyomai Bolehovszky család története) 1–3. rész / Szabó Iréne = Népszava 1982. augusztus 27–28–29. számok, 7. p., ill. Nyomdász-dinasztia / Tandi Lajos = Typographia 1982. október, 9. p., ill. Egy évszázad mezsgyéjén: A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története. Békéscsaba–Gyoma, 1982, p. 257.

Bolehovszky Jenő Sándor nyomdász. (Gyoma, 1940. október 30.) **Sz.:** Bolehovszky Jenő György könyvkötő, Veres Erzsébet női szabó. **H.:** nős, 1964-től Bajári Klára. **Gy.:** Jenő (1966), Klára (1971). **T.:** az általános iskola elvégzése után a gyomai szakmunkásképző iskolában tanult 1955–1958 között. **É.:** szakmunkásként 1955. július 1-jétől nyugdíjazásáig, 1997 áprilisáig a Kner Nyomdában dolgozott mint betűszedő, mono- és tömöntő.

Dk.: több alkalommal kiváló dolgozó elismerést kapott, 1987-ben a Könnyűipar Kiváló Dolgozója lett. **I.:** Dinasztia a 100 éves Kner Nyomdából / A gyomai Bolehovszky család története/ 1–3. rész / Szabó Iréne = Népszava 1982. augusztus 27–28–29. számok, 7. p., ill. Egy évszázad mezején: A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története Békéscsaba–Gyoma, 1982.

Bolehovszky Gusztáv hentes és mézszáros. (Gyoma, 1912–1963) **Sz.:** Bolehovszky Jenő Adolf és Móricz Mária. **É.:** Gyomán hentessegéd volt Valner hentesnél és Oláh hentesnél, majd gépész volt, végül a Körösi Állami Gazdaságban dolgozott. Kiváló sportoló volt: a GYTK futballistája, igazolt ökölvívó, később ökölvívó-oktató.

Bolehovszky Aranka kalapos, kereskedő. (Gyoma, 1915–) **Sz.:** Bolehovszky Jenő Adolf és Móricz Mária. **H.:** férjezett, Nagy Imre és Vitovszki József. **Gy.:** Krisztina (1952). **É.:** a gyomai Glück-áruházban kezdett dolgozni a férjével – később a Földművesszövetkezet dolgozójaként szolgált az üzletek méteráru részlegén a vásárolni kívánó gyomaiakat.

Bolehovszky Pál cukrász. (Gyoma, 1919–1997) **Sz.:** Bolehovszky Jenő Adolf és Móricz Mária. **É.:** magáncukrász volt 1951-ig, az Attila utca sarkán, majd Dévaványán, a Vadkacsa étteremben dolgozott 1952–1972 között cukrászként, 1972-től Siófokon, egy magáncukrászdában, nyugdíjazásáig.

Bolehovszky László pék. (Gyoma, 1923–2001). **Sz.:** Bolehovszky Jenő Adolf és Móricz Mária. **H.:** nő, 1945, Bíró Mária. **Gy.:** László (1947), István (1950). **É.:** a gyomai Sütőipari Vállalatnál dolgozott 1951-től nyugdíjazásáig.

Bolehovszky Károly kereskedő. (Gyoma, 1926–1999). **Sz.:** Bolehovszky Jenő Adolf és Móricz Mária. **H.:** nő, 1953, Mézszáros Piroska. **Gy.:** Andrea (1958), Retta (1960). **É.:** először magánkereskedő volt, majd a Gyomai Földművesszövetkezet dolgozója a rövid-kötött-cipő osztályon. • (Családi közlés alapján F. H. J.)

BORBÉLY Sándor tanító, matematika-

fizika szakos általános iskolai tanár, igazgató. (Mikepércs, 1915. február 18.–Békéscsaba, 1990. október 16.) **Sz.:** Borbély János vasutas, Juhász Zsófia htb. **H.:** nős, Végh Klára; Gábr

riel Irma Mária. **Gy.:** Sándor (1946); Klára (1948). **T.:** 1939: Debreceni Református Kollégium Tanítóképző Intézete, tanító, orgonista, kántor, leventeoktató; 1954: matematika–fizika szak. **É.:** 1936–1938: Dancsháza, Túrístvádi, Sonkád, Református Népiskola; 1938–1940: Hajdúböszörmény, állami vándortanító; 1940–1950: Újszalonta, Községi Iskola; 1950–1975: Endrődi Általános Iskola, igazgató. Szaktárgyait a tanítványai számára érthetően, kiváló pedagógiai érzékkel tanította. **Dk.:** Társadalmi Munkáért ezüst és arany fokozat; Aranydiplomás Pedagógus. • (G.-né T. Zs.)

BORBÉLY Sándor rádió-televízió műszerész. (Sarkad 1946. június 12.) **Sz.:** Borbély Sándor általános iskola igazgató, Végh Klára háztartásbeli. **H.:** nő, 1980, Frankó Erzsébet cipőfelsőrész-készítő. **Gy.:** Ezsébet (1982), Sándor (1987), nevelt lánya: Jánosik Zsuzsanna (1972). **T.:** 1960: általános iskola, Endrőd, 1964: általános gimnázium, Békéscsaba, 1966: Rádió-televízió Műszerész Szakmunkásképző, Székesfehérvár. **É.:** 1964–1970: Videoton Gyár; 1970–1982: Gelka-szerviz; 1982–1983: Komádi Tv-adóállomás; 1983–1988: Elektro-szerviz, Gyomaendrőd; 1988 márciusától egyéni vállalkozó. **E.:** „Bár vállalkozásom bizonyos szempontból már nem is lehetne kisebb (hiszen egyszemélyes), de azt is elmondhatom, hogy alig van olyan ház Endrődön, melyben meg ne fordultam volna. Szeretek beszélgetni is, bármennyi is a munka, egy kis időt nem sajnállok egy jóízű beszélgetésre! El kell még mondanom, milyen szívesen emlékszem Hornok Béla kollégámra, akitől a gyakorlatban so-

kat tanultam, amikor visszakerültem Endrődre. Nekem a javító-szolgáltató munkában akkor még nem volt gyakorlatom, és Béla, akinek már több éves gyakorlat volt a háta mögött, eleinte sokat segített, bizony, sok gyakorlati fogást tőle tanultam meg a kétszemélyes Gelka-szervizben, ahol ő volt a vezető.” (Borbély Sándor) • (M.-né G. E.)

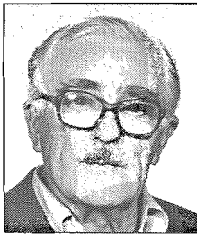
BORBÉLY Sándorné Gábrriel Irma Mária tanító. (Gyermely,

1906. október 26.–Gyomaendrőd, 1982. október 16.) **Sz.:** Gábrriel József asztalos, Reh Zsófia htb. **H.:** Borbély Sándor tanár. **T.:** 1927: Tanítóképző Intézet,

Esztergom. **É.:** több mint negyven éven keresztül tanított szülőhelyünkön (1928–1970) az endrődi általános iskola alsó tagozataiban. Következetes, szigorú volt, amivel biztosította tanítványai továbbhaladását. • (G.-né T. Zs.)

BORSI (eredeti családneve: **Hanyecz**)

Vince dr. főjegyző. (Endrőd, 1905. augusztus 1.–Orosháza, 2001. január 4.) **Sz.:** Hanyecz Vince gazdálkodó és Kovács Eszter. **H.:** 1934, Finta Jolán tanítónő **Gy.:** Péter (1937) tanár, Vince (1938) tanár. **T.:** elemi iskoláit Endrődön végezte, majd Békéscsabán járt a Rudolf Főgimnáziumba. Ezután a Szegedi Egyetem Államtudományi Karán szerzett egyetemi végzettséget. 1933-ban doktorált. **É.:** 1933-tól Endrőd község – utolsó – főjegyzője lett. Nevéhez fűződik a II. világháború után a község közigazgatási életének újjászervezése. 1949-ben áthelyezték Gerendásra, 1950-től 1970-ig, nyugdíjazásáig az orosházi Városi Kórházban dolgozott gazdaságvezető-helyettesi munkakörben. **I.:** In memoriam dr. Borsi (Hanyecz) Vince / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd,

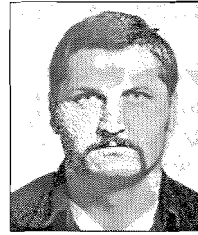
2001. június, 104. p. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

BORSI Vincéné Finta Jolán tanítónő.

(Hosdát, 1909. április 24.–Orosháza, 2001. szeptember 27.) **Sz.:** Finta Albert és Láger Róza. **H.:** 1934, dr. Borsi Vince főjegyző. **Gy.:** Péter (1937) tanár, Vince (1938) tanár. **É.:** 1932-től 1951-ig tanított Endrődön alsó tagozatos kisgyerekeket. **I.:** In memoriam / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. január. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

BORSOS János fűrőmester, amatőr régész, csillagász, nyelvész. (Túrkeve, 1949. október 31.) **Sz.:** Borsos János és Kornis Erzsébet nevelőapja, Kun Sándor, az utolsó csejti csordás volt, aki kiveréstől bezsorulásig őrizte a rábí-

zott állatokat. **H.:** nő, Pongó Mária. **Gy.:** Mariann (1973), Péter (1975), Ágnes (1979), Melinda (1979), György (1989), Miklós (1997). **T.:** mg. gépszerező, géplakatos, ív- és lánghegesztő, darukezelő, gépkocsivezető, fűrés szakmákban szakvizsgázott, illetve gimnáziumi érettségit tett le 1968-ban. **É.:** dolgozott a Csepel Vas- és Fémműveknél, a jászkiséri MÁV-géptelepen, a MÉM repülőgépes szolgálatánál, a jászapáti tsz-ben, az Országos Földtani Kutató és Fűrő Vállalatnál – itt talajtisztítást végeznek –, végül a MÁV Ép-Szerelő Vállalatánál. 1963-ban költözött a család a túrkeddi híd közeléből Csejtre, a Szikszai tanyába. Ezt a tanyát és még másik nyolcat a Wodianer-kastély romjaiból építették fel az emberek. A közelben vezet a narancsliiget vagy narancsos: ez egy nyári alléut, a sűrűcsejti dűlőutat és az ún. Iskola utat köti össze, eredetileg a kastélyhoz tervezték. Öt méter magas narancsfák, fölül a lombjuk már összeér. (A ritkaságnak számító faszor

megérdemelné a védettséget.) Borsos János különlegesen sokféle érdeklődésű ember, megállás nélkül hajtja őt a megismerés vágya: barlangász, érdeklí a csillagászat, az űrkutatás, a hegymászás (Északi-középhegység), a nyelvészet. Eljár az őt érdeklő kongresszusokra, járja az országot, keresi a különleges köveket, kavicseszközöket (ütőkő, kőbalta, nyílhegyek, őrlőkövek stb.) Tizenegy általa felfedezett olyan régészeti lelőhelyünk van, amelyet – az ő bejelentése nyomán – regisztráltak a hivatalok is (Néprajzi Múzeum, Egri Vármúzeum stb.). Rengeteget gyalogol, „Nincs általam taposatlan helye az országnak” – mondja; egy alkalommal 42 km-t gyalogolt egyfolytában. Szívesen kerékpározik, 1967-ben 1500 km-t kerékpározott egyedül, ez egy tíznapos országjáró körút volt. Megtanulta az önvédelmi sportot, és 1974-től 1980-ig díjmentesen oktatta a jelentkezőket. Foglalkozik fafaragással is, jelentősebb faragásai: 2,75 m × 0,70 m-es kép, Kiskunhalas sziluett-képe a Városi Könyvtárban található; szüleinek fejfát faragott: Kun Sándor csordás fejfájára rákerült a Kun Miatyánk is. Kavicsszobrásszal is foglalkozik – a talált kavicsokat egymáshoz ragasztja, így formál alakokat – (Sírátóasszony, Döbrögi). **Tk.:** Magyar Barlangász Szövetség tagja; Magyar Asztronautikai Társaság tagja; a Magyar Csillagászok Baráti Köre tagja; a Magyar UFÓ Szövetség tagja; 2004-től a National Geographic Society tagja. **Kiállításai:** kb. 70–80 alkalommal rendeztek kiállítást a gyűjteményeiből (mintegy tíz állandó kiállítása is van). Ezek közül a legjelentősebbek voltak: 1986: Kőbe zárt évmilliók [kőzetkiállítás]; 1986: Bolygók, csillagok világa; 1987: ásványtani kiállítás; 1988: Üzenet az őskorból; 1988: Ősember-eszközök; 1988: Kőzetek, ásványok; 1990: Gyűjtő és világító eszközök az őskortól napjainkig; 1990: Mit ránk hagytak a századok [néprajzi témából]; 1991: Itt vannak az ufók!; 1991: Írástörténeti kiállítás; 1994: Őskori kőszerszámok [Jászapátiban, Monoron,

2001-ben Záhonyban]. 2003-ban a kiskunhalasi MÉH-telep több mint tízezer darabos gyűjteményét rendezte kiállításá. **Ct.:** a felsorolt témákban számos népszerűsítő cikke jelent meg, pl.: Az ősgyerekek talple nyomata = Bányamunkás, 1987. július, 2. p.; Rengett a föld Jászapáti közelében = Jász Újság, 2002. november, ua. = Jász Hírmondó 2002. november. **Szea.:** a csillagászat, a barlangászat, a régészet az ufókutatás témakörében számos népszerűsítő előadást tartott Budapest, Túrkeve, Mezőtúr, Kiskunhalas, Debrecen, Esztergom, Miskolc városában az érdeklődők körében. **Rtv.:** rádiós felvételek: szolnoki adó, miskolci adó és két alkalommal a Petőfi adó készített riportot a polihisztorról; hat alkalommal televíziós felvételt is készítettek vele. Szobrainról a Halasi tv 2003 augusztusában adott ismertetést. **Kut. ter.:** régészet, csillagászat, nyelvészet. **Dk.:** Árvízvédelemért, 1970; Hatvanadik Véréadásért; számos sportérmet kapott a birkózás, az atlétika sportágakban; a legszélesebb érdeklődési körű olvasónak járó Különleges olvasói díjat is megkapta a kiskunhalasi könyvtártól. **I.:** kiállításairól rendszeresen jelentek meg ismertetések a helyi sajtóban, pl.: Üzenet az őskorból: Járt utat a járatlanért / J. Gy. = Szolnok Megyei Néplap, 1987. november 16.; Az első kődarabtól az elektrotechnikáig / Tál Gizella = Szolnok Megyei Néplap, 1990. október 16., 4. p.; Őseink szerszámjai / Hutás József = Záhony-Port, 2001. november, 8–9. p. **E.:** „Túrkevét, a szülővárosomat nem szerettem annyira, mint Csejtet: a szabadságot, a nagy térséget, az emberek közvetlenségét, kedvességét: Földváriékat, a két Szabó családot, Lengyel Istvánékat, Hadi Istvánékat, Nagy Lajost, a postást.” (Borsos János) Életének mottója Rudyard Kipling gondolata: „Lelked legmélyén szól hozzád a mardosó hang szüntelen. Örökös suttagás ismétli az éj s a nap során – így: Menj. Kutas. Tekints a hegylánc mögé, mit rejt a végtelen. Valami lappang túl a körön. A titok. Rád vár. Eridj.” • (Sz. né N. E.)

BOZÓ Sándorné Hunya Ilona magyar-

történelem szakos tanár, könyvtáros tanár. (Endrőd, 1948. november 6.)

Sz.: Hunya Elek cipész, Katona Magdolna betanított munkás volt a Cipész Ktsz.-nél. **H.:** özvegy; férje Bozó Sándor

középiskolai tanár volt, 1972-ben kötöttek házasságot Endrődön. **Gy.:** Katalin (1983). **T.:** 1967: Péter András Gimnázium, Szeghalom; 1974: Tanárképző Főiskola, Eger, magyar-történelem szak. **É.:** munkahelyei: Általános Iskola, Mátramindszent; Általános Iskola, Nagybátony; Fáy András Szakiskola, Bátortereny. **Dk.:** Miniszteri Dicséret pedagógus munkáért. **E.:** „A Damjanich utcában laktunk, a templomhoz közel. A reggeli harangszóra ébredtünk. Mindig a tornaudvaron játszottunk, olyan volt ez nekünk, mint a Pál utcai fiúknak a grund. ...Katona nagyapám a szarvasi út végén lakott; országos nagyvásárkor tíz-szer is kicsaltuk a vásárba a húgossal, Erzsikével, s ő kisgyűrűt, hosszúcukrot vitt nekünk... Hunya nagyapám Miklós napon mindig vendégül látta a három fiát családdal. Közel húszan ültünk körül az asztal. Nagyanyám legtöbbször gyöngytyúklevest és birkapörköltet főzött. Estig maradtunk, s akkor legtöbbször már hó borította a diófákkal szegélyezett kondorosi utat, mikor hazafelé tartottunk.” (Hunya Ilona) • (Sz.-né N. E.)

BÖHM Ádám dr. orvos, egyetemi tanár, az MTA doktora, sebész, belgyógyász, kardiológus szakorvos. (Bécs, 1944. október 5.) Édesanyját 1944-ben deportálták, ezért született Bécsben; 1945 áprilisában térhetek vissza Gyomára. **Sz.:** Böhm Endre kereskedő, Bedő Magda. A szülők méteráru boltja a gyomai Fő úti iskolával (Kis Bálint iskola) részüt szemben volt. Később ezt a boltot államosították, ezután az édesapa volt Glück-féle házban lévő méteráru boltban volt eladó. **H.:** nő, 1973, Böhm (Szegeő) Ágnes újságíró. **Gy.:** Judit (1977). **T.:**

1969: Orvostudományi Egyetem, Budapest. **É.:** Semmelweis Egyetem, II. Kardiológiai Tanszék (korábban Haynal Imre Egyetem, II. Belgyógyászati Klinika); 1994: orvostudomány kandidátus fokozat megszerzése; 1998: med. habilitáció fokozat megszerzése; 2001: az MTA doktora tudományos fokozat megszerzése. **Tk.:** Európai Kardiológus Társaság-tag; Magyar Kardiológusok Társasága-tag; Magyar Belgyógyász Társaság-tag; az Amerikai-Magyar Orvosszövetségnek is tagja. **Ct.:** 105 publikáció, amelyből 23 szakmailag jelentős (amerikai és angol) folyóiratokban jelent meg. Hét szakkönyvben írt egy-egy fejezetet. **Szea.:** számos előadás nemzetközi és hazai orvoskongresszusokon. Külföldi tanulmányutak: New York (USA); Toronto (Canada); Berlin; München. **Kut. ter.:** kardiológia, ritmuszavarok elektromos kezelése. **Dk.:** 1966-ban az Orvostovábbképző Intézet Stiller Bertalan-díjban; 1988-ban a Művelődési Minisztérium Kiváló Munkáért díjban részesítette. **E.:** „Gyomáról 1957-ben költöztünk Budapestre. Ezt követően is még évekig Gyomán nyaraltam. Most is szeretettel gondolok vissza gyermekkorom gyomai éveire. Szerettem nyáron a Körösben úszni, télen a Holt-Körösön korcsolyázni... Igyekszem minden évben lemenni Gyomára, mivel anyai nagymamám – Bedő Imréné – ott van eltemetve.” (Böhm Ádám) • (Sz.-né N. E.)

BRACZKÓ István postahivatal vezető. (Gyapjú, 1918. november 24.) **H.:** özvegy, Vajda Margit postatisztviselő (1922–1992). **Gy.:** István (1944–2000), Éva (1946). **T.:** 8 polgári, majd a postai alap- és szakvizsga. **É.:** harminc évig vezette postahivatalainkat: 1948–1957: Postahivatal, Endrőd; 1957–1978: Postahivatal, Gyoma. **Tk.:** Magyar Ellenállási Szövetség tagja. • (K. N. K.)

BRAUN András áruház vezető. (Gyoma, 1916. február 28.–1974. szeptember 11.) **Sz.:** Braun Julianna, háztartásbeli. Nős, Bíró Ilona boltvezető. **Gy.:** Éva (1941),

Ildikó (1946). **É.:** pályáját a 30-as években kereskedősegédként kezdte, majd üzletet nyitott a Tari-házban a feleségével. 1941-ben behívták katonának, 4 évig harcolt az orosz fronton, majd hadifogságba esett, 1945-ben tért haza. Távollétében felesége vezette az üzletet. Az államosítás után be kellett zárnia, végül az ÁFÉSZ-nél helyezkedett el eladóként. Rátermettsége miatt hamarosan kiemelték, áruházvezető lett a Hősök úti áruházban. Ezt a posztot két évtizedig töltötte be, munkatársai és a vásárlók tisztelték, megbecsülték. Jó munkájáért többször kiváló dolgozói kitüntetésben részesült. • (K. N. K.)

BRAUN Mihály agrármérnök, filozófia szakos tanár. (Gyoma, 1956. június 12.–Gyula, 1996. április 9.) **Sz.:** Braun Mihály cipész, Kovács Piroska kereskedő. **H.:** nős, 1980–1984 között Nagy Piroska könyvtáros. **Gy.:** Gergely (1981) **T.:** a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Növénytermesztő szakán végzett 1980-ban, majd 1981–84 között elvégezte az ELTE BTK filozófia szakát. **É.:** a Somogy megyei Szakoson agrármérnök. Dolgozott Budapesten, majd Gyomaendrődön közművelődési előadóként, ezt követően Orosházán középiskolai kollégiumi nevelő, Dévanyán biológia–kémia szakos tanár és nevelőtanár volt. **Tk.:** létrehozta a Körösi Műhely Alapítványt. **Sz.:** a Körösi Műhely Alapítvány égisze alatt 1990–92 között jelent meg a Körösi Műhely című lap négy száma. A Körös menti magyar–román területeket érintő „Értékkereső és közvetítő időszaki lap” valamennyi számának szerkesztője és kiadója munkálatait végezte. 1. évf. 1. sz. (1990. szept.); 1. évf. 2. sz. (1990. nov.); 2. évf. 1. sz. (1991); 3. évf. 1. sz. (1992). **I.:** Üdvözlét a „Körösi Műhely”-nek = Gyomaendrődi Híradó, 1990. 9. sz., 4. p. • (Volt felesége közlése alapján F. H. J.)

BREUER család. Breuer Lipót óras és ékszerész családjával együtt a mai Fő utcai házukban éltek, itt volt az üzletük. Órát,

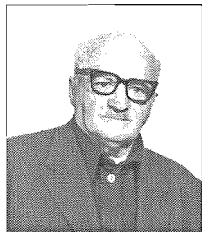
ékszereket, rádiókészülékeket és rádióalkatrészeket árultak. Felesége Steiner Etel volt. Hat gyerekük született. Mindketten a gyomai gettóból Auschwitzba kerültek, és ott is haltak meg 1944-ben. A legidősebb fiú **Vilmos** volt. Kereskedő lett, Pestre került, a Kálvin téri Fenyves áruházban dolgozott. Megnősült, született két gyermeke. A feleségét és a gyerekeket a Dunába lőtték; Vilmos háború utáni sorsa ismeretlen. **Sándor** 1902-ben született Gyomán. Kitanulta az óras mesterséget, és apja üzletében dolgozott. Megnősült, felesége Klein Róza (1910 Gyoma–1971 Budapest), a lányuk, Zsuzsa, 1936-ban született. Mindhármukat deportálták, de visszajöhettek Gyomára. Sándor továbbra is a szülei üzletében dolgozott, 1962-ben halt meg. Felesége és a lánya feljött Pestre, Zsuzsa ott férjhez ment Maros Róberthez. Egy lánya született, Judit (1960), aki 1983-ban férjhez ment Bihari Andrásához. Három gyermekük született: Zsolt (1987) és egy ikerpár 1990-ben, Viktória és Gábor. **Béla** is Gyomán született, a Kner-Nyomdában dolgozott. Felesége Ellenbogen Hilda, a gyomai rabbi lánya volt. Béla is munkatáborban halt meg 1944-ben. Felesége hazajött a deportálásból, Mezőtúron halt meg, az Öregek Otthonában. **László** is Gyomán született, hamar behívták munkaszolgálatra, majd öt évig szovjet fogságban volt. László 1975-ben halt meg Pesten. **Ilonka** is Gyomán született, Békéscsabára ment férjhez Klein Mórhoz. Öt Auschwitzba vitték, ott is halt meg. **Lenke** is Gyomán született, férjhez ment Gold Árpádhoz. Bécsbe disszidáltak, ott kereskedéssel foglalkoztak. Lenke 1998-ban halt meg. • (Családi közlés alapján P. Gy.)

BUCZKÓ Imre sporttiszt. (Bp., 1931). Édesapja korai halála után Endrődre került anyai nagyszüleivel. Itt élt, nevelkedett, itt végezte el az általános iskolát, majd 1947-ben visszakérült Pestre, ahol befejezte középiskolai

tanulmányait. Aktívan sportolni kezdett a Magyar Repülő Szövetségben. A Katonai Akadémiára került, ahol 1951-ben sporttisztai tagozaton szerzett diplomát. Ezután az MHSZ Országos Központjában dolgozott nyugdíjazásáig. Előbb munkatársként, majd mint a szövetség nemzetközi osztályának vezetője, ehhez kapcsolódóan mint az OTSH Technikai Sportágak Bizottságának titkára részt vett a repülő szakágak, a rádió, a modellező, a könnyűbúvár sportágak nemzetközi szintű tevékenysége szervezésében, irányításában. Munkásságának elismeréséül számos hazai és külföldi díjban részesült, amelyek közül kiemelkedő volt a Munka Érdemrend ezüst fokozata állami és a Kiváló szolgálatért katonai kitüntetés. **E.:** Endrőddel soha nem szűnt meg a kapcsolata. „Ott vannak a gyökereim, túl a Körösön, a rigalyosi, a varjasi és a pusztacsejti földeken, kitephetetlenül.” • *(Cs.-né Gy. É.)*

BUJDOSÓ Imre (1936 előtt: **Potven**)

szövetkezeti elnök. (Szeged, 1907. január 9.–Szeghalom, 1987. július 22.) **Sz.:** Potven Henrik szabóság, aki Nagybecskereken született, édesanyja, Bujdosó Izabella temesvári születésű.

A család lakott Nagyikindán, Nagybecskereken, Újvidéken, Szabadkán, majd Szegeden. Nyolc gyermekük volt, Bujdosó Imre volt a hatodik. **H.:** elvált, felesége Sóbujtó Margit. **Gy.:** Anna (1936), rajztanár és festő-restaurátor. **T.:** iskoláit Szegeden végezte. A négy polgári után varrógép-szerelőnek tanult, majd átszegődött a Szukits-féle könyvkereskedéshez. **É.:** ügynökkölt könyvekkel, lakott Kaposváron, rövid ideig Gyomán, majd hazament Szegedre. Itt került kapcsolatba a cserkészmozgalommal, itt kezdett el sportolni: tornász volt, kerékpárversenyző, lovagolt, kajakozott, később motorkerékpárral is versenyzett. 1944 őszén nyugat felé menekült, de nem ment túl a határon... Többfelé vál-

lalt munkát, dolgozott pl. a Rosacometta cégnél [építőipari szövetkezet]. Közben a barátaival öten az elektromos halászattal kísérleteztek. 1950-ben ezért a munkáért 25 000 forint újítási díjat kaptak. A további kísérletek a Földművelési Minisztériummal közösen folytak. Ekkor elvégzett egy halászati technikumot. Az ötvenes évektől a Határvízi halászatnál dolgozott főmérnöki beosztásban; munkaterülete a Fertőtől a Drávaig tartott. 1957-ben saját elektromos gépével elszegődött a gyomai Viharsarok HTSz-hez egyszerű tagnak, majd elnökké választották. 1961. március 1-jétől 1974. április 29-ig volt a szövetkezet elnöke. A szövetkezet megerősödött, az előző adósságokat törlesztették, a dolgozók megélhetése biztosított volt. Nyitottak halászcárdát Békéscsabán, halasboltot Budapesten, a Nagycsarnokban. Munkáját számos elismerésben részesítették, de az ő számára az emberek, a barátok megbecsülése jelentett a legtöbbet. Soha nem tudott elszakadni Gyomától. Budapesti lakását véglegesen a gyomai Körös-parti kis házra cserélte. A gyomai köztemetőben van eltemetve. • *(Lánya, Anna közlése alapján Sz.-né N. E.)*

BUKVA János kereskedő, vőfély. (Endrőd, 1939. február 21.)

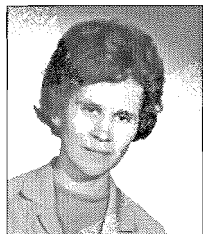

Sz.: Bukva Lajos és Rupcsó Viktória. **H.:** nős, 1968, Nándori Margit. **Gy.:** Katalin (1969), Zsuzsanna (1972). **T.:** TŰZÉP szakmából 1972-ben vizsgázott. **É.:** 1966-tól

1991-ig dolgozott az endrődi TŰZÉP-nél. Nagyon sok endrődi lakodalomban vőfélykedett, rengeteg vőfély-verset megőrzött emlékezetében. „Kamaszkorom kezdetén jöttem rá, hogy az emberekkel hamar megtalálom a közös hangot. Szerettem a szórakozást, a vigasságot, ezért elkezdtem vőfély-verseket tanulni ...Első lakodalmi élményem 1957. május 12-én volt, Tóth Péter és Látkóczki Terézia esküvői szertartásának sikeres levezetésében közremű-

ködtem. Az azóta eltelt negyvennégy év alatt szinte minden hétvégén lakodalomban vettem részt. Házasságkötésem után a családomat is magammal vittem! Utolsó élmény, ami a vőfélységhez köt: 2001 augusztusában volt. Tisztelettel: Bukva János.” • (K. L.-né)

BUKVA Sándorné Dudás Margit csecsemő- és gyermekgondozónő. (Gyula, 1941. április 28.) **Sz.:** Dudás József köztisztviselő és Sárhegyi Mária. **H.:** férjezett, 1964, Bukva Sándor villanszerelő. **Gy.:**

Márta (1966), Leonóra (1970). **T.:** 1963: Csecsemő-gondozónői és Gyermekápolónő-képző Iskola, Gyula. **É.:** 1963–1966: Gyermekkórház, Gyula; 1967–1993: Bölcsőde, Endrőd. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1982. • (K. A.-né)

BULA Elek kisiparos

(Endrőd, 1930. január 7.–Endrőd, 2004. január 12.) **Sz.:** Bula Elek tsz-tag és Hanyecz Erzsébet. **H.:** nős, 1977, Varga Zsuzsanna kereskedő. **T.:** polgári iskola után ipari iskola, géplakatos. **É.:** mint a szakma kiváló mestere és tudója, élete során 21 fiatalnak adott szakmát. Magánkisiparosként 42 évig állt a lakosság szolgálatában. **Tk.:** KIOSZ-tag. **Dk.:** Kiváló Kisiparos. • (K. J.-né)

BULA Károlyné Gellai Irén tanácsi ügy-

viteli dolgozó. (Endrőd, 1944. június 16.) **Sz.:** Gellai Ignác vadőr és Bula Margit. **H.:** férjezett, 1964, Bula Károly autószerelő. **Gy.:** Tünde, Tibor. **T.:** 1963: Gép- és Gyorsíró Iskola,

Mezőtúr. **É.:** Magyar Posztógyár, Budapest; Győzelem Tsz, Gyoma; 1964-től 1999-ig: Endrődi Tanács. **Dk.:** Tanács Kiváló Dolgozója, 1985; Tanácsi Munkáért bronz fokozat, 1974; Tanácsi Munkáért ezüst fokozat, 1984. • (Sz.-né N. E.)

BUZA Mihály agronómus, mezőgazdasági vállalkozó, ügyvezető. (Gyoma, 1957. december 14.) **Sz.:** Buza Ambrus traktoros és Kurilla Mária könyvelő. **H.:** nős, 1977, Tímár Katalin cipőfelsőrész-készítő. **Gy.:** Tamás (1979), Katalin (1986). **T.:** 1982: DATE Főiskolai Kara, Szarvas. **É.:** Hidas-háti Állami Gazdaság, Lenin Mgtsz, Endrőd, Győzelem Mgtsz, Gyomaendrőd, növénytermesztési ágazatvezető. 1992-től foglalkozik mezőgazdasági vállalkozással: a peresi szárítót és tárolót üzemelteti. Szárítással, tisztítással és termékértékesítéssel foglalkozik a Gyomai Magker Szövetkezeten belül. 240 hektár földön gazdálkodik a határban. Búzát, kukoricát, napraforgót termel. • (Sz.-né N. E.)

CORINI Margit (családi neve: Sóváry) festőművész. (Kolozsvár, 1897. október 29.–Békés, 1982. október 2.) **Sz.:** Sóváry János, hegedűművész volt a kolozsvári Nemzeti Színháznál; nevelőapja: Dálnoky Miklós Zsigmond mérnök. Édesanyja: Sorbán Mária. **H.:** férjezett, George de Cornell filozófus, egyetemi tanár, az Amerikai Képzőművészeti Szövetség elnöke. **É.:** Corini Margit egyéves volt, amikor édesapja meghalt. A három gyerekkel özvegyen maradt anya 1908-ban házasságot kötött Dálnoky Miklós Zsigmond mérnökkel, Dálnoky Miklós Béla vezérezredes bátyjával. A család Pestre költözött. Margit Rákosi Szidi Színiiskolájában tanult; egy ideig a Magyar Színháznál lépett fel, majd rövid Rio de Janeiro-i kitérő után a Royal Orfeumban dolgozott, Zerkovitz Béla meghívására. 1924-ben házasságot kötött George de Cornellel. New Yorkba költöztek, ahol Corini Margit festészeti tanulmányokat folytatott az Art Student Akadémián. 1928-ban Párizsba utazott. Több szabadiskolát látogatott, így Matisse iskoláját is. Első párizsi sikerét 1930-ban aratta a Salon d'Automne-on. 1931-ben a Grand Salon mindhárom tárlatára beválogatták műveit, amelyet ekkor már Madame de Corini néven szignált. Ettől kezdve rendszeres kiállítója a Salonnak, de továbbra is kiállít New Yorkban, a Painters and Sculptors Gallery-ben, egyéni és csoportos tárlatokon. 1931 januárjában részt vett a párizsi Galeria Bonaparte-ban rendezett Modern Magyar Képzőművészek c. tárlaton. 1931-ben a Nemzeti Szalonban több művésszel, de külön teremben állított ki. Legnagyobb sikereit továbbra is Párizsban aratta, a Grand Salon, a Salon d'Automne és a Salon des Independants tárlatain, valamint monacoi és Monte-Carlo-i kiállításain. 1943-ban hazatelepült: előbb Kovásznán, majd Kolozsváron alkotott; 1944 nyarán a fővárosba költözött, a bátyja műtermében

vészelte át az ostromot. 1952-ben kitelepítették, így került Gyomára. Itt sokáig teljes visszavonultságban élt élettársával, Reimann Józseffel. 1976-ban újra felfedezték, a gyomai tanácsháza egyik termében rendeztek kiállítást képeiből. 1978-ban a községnek ajándékozta képeit, amelyekből állandó kiállítást rendeztek be. Ezután Békéscsabán, Gyulán, Debrecenben nyíltak meg kiállításai. A művésznő 1982-ben hunyt el a békési Szociális és Ápolási Otthonban. Nyughelye szeretett élettársa, Reimann József mellett, a gyomai új köztemető D parcellájában található. **Rtv.:** 1978-ban Szabó Gerzson békési alkotó különdíjat nyert az Alföldi Amatőr Filmszemlén Coriniról készült portréfilmjével. Ugyanabban az évben Vitray Tamás is bemutatta őt Telefere c. tévéműsorában. **Önálló kiáll.:** New York, Painters and Sculptors Gallery, 1932; Párizs, Galerie Barrerio, 1932; Párizs, Gallery Ecalle, 1933; New York, 1933; Monte-Carlo, a L'Aventure nevű hajón; Monte-Carlo, Café de Paris, 1933; Kovászna, 1943; Gyoma, 1976; Békéscsaba, 1977; Gyula, 1978; Gyoma, 1978; Debrecen, 1979; Békés, 1984; 1993. december 4. óta a gyomaendrődi Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény – Városi Képtárban állandó kiállításon láthatók alkotásai. Csoportos kiállításainak helyszínei: Párizs, Budapest, New York, Washington, Monaco. **I.:** Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény katalógusa (írta Bula Teréz; Corini Margit albumából) vál., szerk., ford. Bula Teréz, Gyoma, 2002; továbbá a korabeli francia, amerikai és hazai lapok cikkei. • (B. T.)

CZAKÓNÉ TÍMÁR Eszter dr. egyetemi doktor, tudományos főmunkatárs. (Endrőd, 1942. március 21.) **Sz.:** Tímár Miklós cipész, Bella Eszter cipőfelsőrész-készítő **H.:** férjezett, 1970, dr. Czákó Tibor geológus. **Gy.:** Gáspár (1972) közzgazdász. **T.:**

1956: Endrőd, Általános Iskola; 1960: Budapesti Móricz Zsigmond Gimnázium; 1965: Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK biológia–földrajz szakos középiskolai tanár; 1969: Eötvös Loránd Tudományegyetem, térképész. **É.:** Fót, Gyermekváros, középiskolai tanár; ELTE TTK Térképtudományi Tanszék; Magyar Mezőgazdasági Múzeum; Hadtörténeti Intézet Térképtára; Városépítési Tudományos Intézet. **Kut. ter.:** térképtörténet, regionális kutatási fejlesztés, településtudomány. • (Sz.-né N. E.)

CZEGLÉDI Ferenc mozigépész, kútfúró, ezeremester. (Vésztő,

1917. november 27.– Gyoma, 1988. július 18.) **Sz.:** Czeplédi Lajos és Koválik Mária napszámosok. **H.:** nő, 1944, Mészáros Mária óvodai dajka. **Gy.:** Mária (1946), Ferenc (1948). **T.:** hat elemi és négy polgári, három év tanonciskola – hentes és mészáros; mozigépész tanfolyam. **Tk.:** 1941-ben tagja volt a GYTK futballcsapatának. Évtizedeken keresztül ő volt a gyomai moziban a gépész: ő felügyelt a vetítésekre, ő „jelentette be” a soron következő film címét és szereplőit. Nyáron kutatásott Biatorbágytól egészen Parád-sasvárig. Télen minden háznál ő vágta le a disznót. Gyoma ezeremestere volt: vályogvető, tapasztó, kútfúró, kőműves, betonozó. Igen jóízű mesélő volt; a gyomai emberekkel megesett történetek az ő előadásában csodálatos legendákká váltak. Úgy hírlik, hogy a Pocosban – kútásás közben – talált egy mamutfogat. Mindenki szerette és tisztelte; fiatal és öreg egyaránt az *Öreg Feri bácsi*-nak hívta. • (Sz. L.-né)

CZIBULKA György tanító. (Nyitramalomszeg, 1941. június 14.) **Sz.:** Czibulka József tanító, Sztrecskó Mária htb. **H.:** nő, Székelyhidi Ilona ruhaipari technikus. **Gy.:** Attila (1965), György (1968). **T.:** 1959, Szegedi Tanítóképző. **É.:** több mint negy-

ven éven keresztül volt az endrődi gyerekek tanítója: 1959–1960 között Ecsegfalván tanított, majd tizennégy évig az Endrőd környéki tanyai iskolákban, igen nehéz pedagógiai körülmények között: 1960–1967 között Varjason, 1967–1974 között Nagylapason, majd 1974–2001 között Endrőd belterületen tanított. **Tk.:** 1994-től önkormányzati képviselő, 1997-ig alpolgármester. • (G.-né T. Zs.)

CZIBULKA József tanító. (Cegléd, 1914.

május 1.–Tápiószentmárton, 1996. szeptember 16.) **Sz.:** Czibulka Vince vasúti főintéző, Pome-reczki Julianna. **H.:** nő, Sztrecskó Mária htb. **Gy.:** György (1941), Mária (1942), Péter (1943), Zoltán (1949), Csaba (1952). **T.:** 1935, Pozsonyi Tanítóképző. **É.:** Nyitramalomszeg, Gyoma, Endrőd-Öregszőlő, ahol 1954–1957-ig igazgató volt. A külterületi tanítói működése alatt nemcsak a gyerekekkel foglalkozott, de népművelője volt a tanyán élő felnőtteknek is. Később Tápiószentmártonban dolgozott. **Dk.:** Gyémántdiploma, 1986. **E.:** „Az 1956-os események után azzal vádolták, hogy a tanulók az ő jelenlétében égették el orosz tankönyveiket, ezért igazgatói beosztásából felmentették és az ugari iskolába helyezték. Annak megszűnte után költöztek Tápiószentmártonba, ahol nagy tiszteletben élt haláláig.” (Czibulka György) • (G.-né T. Zs.)

CZIKE László dr. járási főállatorvos. (Békés, 1919. május 31.) **Sz.:** dr. N. Czike Kálmán állatorvos és Török Gabriella. **H.:** nő, Mácsik Gertrúd. **Gy.:** Judit, állatorvos. **T.:** Állatorvos Egyetem, diploma: 1944; doktori disszertáció megvédése: 1948. (A doktori címet Manning Rezső professzornál, a járványtani és bakteriológiai sza-

kon szerezte meg.) **É.:** 1947–1952 között Hunyán volt községi állatorvos; 1952–1953 között Törökszentmiklóson volt járási főállatorvos; 1953-tól, egészen a járás megszűnéséig, a Gyomai járás főorvosa volt. Ezután községi állatorvosként működött nyugdíjazásáig, 1975-ig. **Tk.:** állatorvosi igazságügyi szakértő; TIT-tag, a Bélyeggyűjtő Társaság tagja; autóklub tag. **Dk.:** az Állategészségügyi Állomástól kapott kitüntetést az árvíz idején végzett állategészségügyi munkájáért. • (K. N. K.)

CZIKKELY Miklós tanácselnök. (Endrőd, 1926. február 27.–Endrőd, 1976. január 14.) **Sz.:** Czikkely Mihály cseléd és Tímár Erzsébet. **H.:** nős, 1949, Nagy Mária. **Gy.:** Imre (1950), Mária (1951), Anna (1954). **T.:** 1962–1963: Tanácsakadémia. **É.:** 1950–51: Új Barázda Tsz; 1952–56 tanácselnök-helyettes, Endrőd; 1958–1970: a községi tanács elnöke; 1970-től a Béke Tsz személyzeti előadója volt 1976-ig. Tanácsi munkája során a legnagyobb érdeme az 1970-es árvízvédelem. A 46-os műút építésénél sikerült elérnie, hogy az út érintse Endrődöt is (a tervezett nyomvonal Mező-

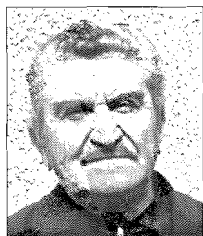
túr–Gyoma volt). Az ő nevéhez fűződik az orvosi rendelő, a bölcsőde és a könyvtár létrehozása. 1958–59-ben tovább vezették Endrődön a villanyt az Újtelep és a Cigánytelep felé. Megindult Nagylapos, Kocsorhegy és Öregszőlő villamosítása. Az ő idejében történt a Csókási-zugi településrész közművesítése és beépítése. Tanácselnöksége vége felé készült el Endrőd első általános rendezési terve, amely az elkövetkező tíz évre meghatározta a község fejlődését. **Dk.:** A Haza, a Nép Hűségese Szolgálatáért; Társadalmi Munkáért arany fokozat; Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója; Árvízvédelemért, 1970. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

CZUKER Sándor evangélikus lelkész, tanító. **É.:** 1840-ben választották Gyomán lelkésszé azzal a kikötéssel, hogy 3 évig tanító is lesz. 1860-ig látta el ezeket a feladatokat, 1867-ben bekövetkezett haláláig lelkésze volt a gyülekezetnek. Ő volt az első önálló lelkésze Gyomának, német nyelvet beszélt. Az ő idejében épült fel a templom, amelyet 1862-ben avattak fel. • (W. J.)

CS. NAGY Dániel gazdálkodó, kőműves, virágkertész. (Gyoma, 1902. február 2.–1990. december 2.) **Sz.:** Cs. Nagy Dániel, Joó Julianna **H.:** 1926, Kéri Piroska **Gy.:** Piroska (1932). **É.:** 1949-ig gazdálkodott saját és bérelt földön. Jól felszerelt gazdaságában tenyészállatokat is tartott, volt cséplőgépe, traktorokkal és egyéb gépekkel dolgozott, a Bacher-Melicher budapesti gyára géplerakatát vezette. Konceptiók per alapján 11 évi börtönbüntetésre ítélték. Jó magaviselete és munkája alapján 1955-ben szabadult. A börtönben kőművesnek tanult, és mestervizsgát tett. 1955–79-ig Budapesten kőművesként dolgozott. 1960-tól virágkertészettel tanult, és a Rózsadombon bérelt telkén virágzó rózsakertet létesített, haláláig abban dolgozott, mint kertész. **Tk.:** a gyomai Vadásztársaság tagja és vadászmeister volt. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

CS. NAGY Gábor ÁFÉSZ igazgatósági elnök. (Gyoma, 1916. december 24.) **Sz.:** Cs. Nagy Gábor gazdálkodó, D. Kovács Eszter. **H.:** nős: 1942, Boruzs Magdolna tanítónő. **Gy.:** Gábor (1945), István (1947), Magdolna Eszter (1952), Lajos (1955). **T.:** Mezőtúri Református Főgimnázium, 1936. **É.:** 1936–37: Hombár Gyoma és Vidéke Mezőgazdáinak Tárház Termelő és Értékesítő Szövetkezetnél gyakornok, 1937–38 Békéscsaba; 1938–39: Gyomai Községi Elöljáróságnál kisegítő díjnok; 1939–45: Berettyóújfalú, Hitelszövetkezetnél könyvelő, közben katonai szolgálat 1942–45, benne amerikai fennhatóságú hadifogság a bajorországi Pockingban; 1946–49: Gyomai Parasztszövetkezetnél üzemágvezető 1949–52: Gyomai Földművesszövetkezetnél üzemágvezető 1953–61: Békéscsabán MESZÖV-nél osztályvezető; 1961–62: Csongrád Megyei

MÉK osztályvezető; 1962–74: Gyomai ÁFÉSZ igazgatósági elnöke. Mint tanács- tag és v. b.-tag megkülönböztetett figyelmet fordított a helyi hagyományok ápolására, bővítésére, a település ismertségének, elismertségének gyarapítására (kezdeményezője a címer létrehozásának, regionális és országos rendezvényeknek). Önzetlen volt a helyi közművelődés és a sportélet fejlesztésében is. Meghatározó alakja volt a helyi idegenforgalom bővítésének, a sportturizmus megalapozásának. Kiemelkedő szerepe volt a nagyközség infrastruktúrájának tudatos fejlesztése terén, a városiasodás érdekében. Aktív sportoló, elkötelezett sportrajongó és szervező volt. Fiatal éveiben a Gyomai TK, majd a Csabai Atlétikai Klub labdarúgó csapataiban szerepelt; tehetségét bizonyítja, hogy Dél-Magyarország válogatottjába is bekerült, s próbajátékon vett részt az akkor világhírű FTC-ben. **Tk.:** a Nemzeti Parasztpárt, illetve a Független Kisgazdapárt szimpatizánsa és tagja annak erőszakos felszámolásáig, tanács- tag, v. b.-tag Gyoma Nagyközségi Tanácsnál. **M.:** alapítója, létrehozója a gyomai ÁFÉSZ Híradónak **Szea.:** ÁFÉSZ küldöttterkezetek, kongresszusok. **Dk.:** ÁFÉSZ elismerések (oklevelek, kitüntetések, plakettek), Munka Érdemrend. **I.:** Gyoma története, Békés Megyei Népújság. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

CS. NAGY Gábor dr. tanár, középiskolai igazgató. Pocking (Bajorország), 1945. október 31. **Sz.:** Cs. Nagy Gábor ÁFÉSZ igazgatósági elnök és Boruzs Magdolna adminisztrátor. **H.:** nős, 1969, Fekete Eszter dohányipari technikus. **Gy.:** Gábor (1970), Attila (1971). **T.:** 1952–1960: 1. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1960–1964: Vegyipari Technikum, Debrecen; 1964–1969: KLTE, Debrecen. **É.:** 1969–1973: Debreceni Vegyipari Szakközépiskola, tanár; 1973–1979: KLTE Kémiai Intézet, ta-

nársegéd, adjunktus; 1979-től: Erdey-Grúz Tibor Vegyipari Szakközépiskola, Debrecen, igazgató, közben két évig 1992–1994: Debrecen, Polgármesteri Hivatal, Kulturális, Oktatási és Sportiroda irodavezető. Az általa vezetett intézmény tanulói számos magyar és nemzetközi diákversenyen értek el eredményeket. Saját tanítványai eredményeiből: Grand Prix Chimique Nemzetközi Kémiai verseny egyéni ezüstérem 1992/1993; egyéni bronzérem 2000/2001; kémiai oktv. I., III. helyezés 1970/1971; Vegyipari Országos Szakmai Verseny két I., és két II. helyezés 1969/1970. **Tk.:** a DEAC NB I-es röplabdacsapatának tagja, magyar főiskolai válogatott kerettag; TIT Hajdú-Bihar megyei Szervezete Kémiai Szakosztályának alelnöke; szakközépiskolai igazgatók megyei munkaközösségének vezetője; városi képviselő; Debrecen Város Közgyűlése Oktatási és Nevelési Bizottságának elnöke. Szakmai közéleti tevékenysége: igazgatói munkaközösség-vezető (HBm szakképző intézmények); kuratóriumi elnök 1998-ig, majd kuratóriumi tag 1998–2000; Megyei Közoktatási Alapítvány; önkormányzati képviselő, ONB elnök 1994–1998; Debrecen Városi Diáksport Bizottság elnöke 1999-ig; kuratóriumi tag 1998-ig, Tehetséges Debreceni Fialokért Közalapítvány. Oktatói közéleti tevékenysége: KLTE Kémiai Intézet külső előadó: kémiai tantárgy-pedagógia, kémia-történet; KLTE Neveléstudományi Tanszék külső előadó: az iskola szervezete, működése, kollégium. **M.:** Kémiai tantárgy-pedagógia, egyetemi jegyzet, KLTE; hálótér, óratervezés és tantervalkotás a szakközépiskolai oktató-nevelő munkához; tankönyv- és feladattár-lektorálás; tankönyvpályázatok bírálata; pályamunkák (MKM: tankönyv, MűM: VB-project); szakértői intézményértékelés (SZAK '99, 2000, 2001). Szakmai megbízások: országos közoktatási szakértői és vizsgáztatói névjegyzék, tankönyvszakértő (Országos Szakképzési Tankönyv és Taneszköz Tanács), kerettantervi szakértő (Nemzeti Szakképzési Intézet). **Ct.:** hazai szakfolyóiratokban. **Szea.:** helyi

és országos szakmai és pedagógiai konferenciákon. **Dk.:** Pro Universitate KLTE; Oktatásügy Kiváló Dolgozója; Kiváló Pedagógus; A Kémia Oktatásáért. **E.:** »számos meghatározó gyerekkori esemény, élmény kísér életutamon; ezek a családdal, tanulmányaimmal, diáksportbeli és közösségi tevékenységgel kapcsolatosak. Nem véletlen, hogy ezek alapján 2002 májusában egykori általános iskolám névfelvételi rendezvényein tartott előadásomnak „Gyökerek” címet adtam. Máig őrzöm azt a gyerekkoromat idéző fényképet, amelyen négy Cs. Nagy Gábor látható: dédnagyapám, nagyapám, apám és én. Épp ezért a legjelentősebbnek mégis azt tartom, hogy 1970 augusztusában elkészülhetett nagyapám kertjében a fényképfelvétel, amelyen szintén négy generációs Cs. Nagy Gábor látható – de immár az én fiammal«. (Cs. Nagy Gábor) **Mj.:** publikációinak teljes jegyzéke a szerkesztőknél megtalálható (lezárva: 2003. január 19.). • (K. N. K.)

CS. NAGY Gáborné iskolai gazdaságve-

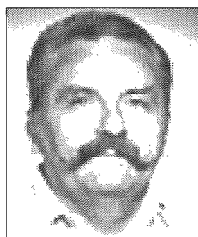

ző. (Doboz, 1917. január 22.–Gyomaendrőd, 1992. március 3.) **Sz.:** Boruzs Lajos református lelkész és Kövendi Róza. **H.:** férjezett, 1942, Cs. Nagy Gábor ÁFÉSZ elnök. **Gy.:** Gábor (1945), István (1947), Magdolna (1952), Lajos (1955). **T.:** Református Leánygimnázium, Kolozsvár; Orsolya rendi Tanítóképző, Nagyvárad, 1934. **É.:** tanító volt: Érmihályfalván, Érkeserűn. Szociális munkatárs volt Berettyóújfalun; adminisztrátor volt Gyoma FMSZ-nél; gazdaságvezető volt Gyomán az 1. és 2. Sz. Általános Iskoláknál. **Tk.:** Magyar Vöröskereszt. **E.:** „Házasságkötésekör és a sírjánál is Pál apostolnak a szeretet dicsérete örök törvényű sorai hangzottak el; s a szeretet nemcsak keretezte életét, hanem állandó és folyamatos tettként töltötte azt ki.” • (Családi közlés alapján K. N. K.)

CS. SZABÓ Albert dr. állatorvos, községi főállatorvos. (Gyoma, 1910. január 13.–Békéscsaba, 2002. július 29.) **Sz.:** édesapja Cs. Szabó Albert ref. gazdálkodó, édesanyja Nagy Á. Mária ref. **H.:** nős, 1938, Braun Magdolna evangélikus vall. **Gy.:** István Albert (1938), Anna Mária (1940), László (1941), Erzsébet Magdolna (1944), András (1946–1998), Katalin (1953). Édesanyja 1914-ben, édesapja 1917-ben halt meg, őt árvagyerekként nevelte apai nagynénje és a nagynénje. **T.:** a református elemi népiskola I–IV. osztályát Gyomán, a gimnázium I. osztályát magánúton, a szarvasi Evangélikus Gimnáziumban, a II. osztályt a budapesti Állami Zrínyi Miklós Gimnáziumban, a III–VIII. osztályt és az érettségét a mezőtúri Református Főgimnáziumban tette le, 1928-ban. 1924-ben a mezőtúri ref. egyház kebelében konfirmált. Beiratkozott a József Nádor Műegyetem Közgazdasági és Mezőgazdasági Kar állatorvos-tudományi fakultására, katonai szolgálatok miatt szigoratait 1934-ben tette le. **É.:** 1939. január 1-jétől Köröstarcsán községi állatorvos volt; 1939. október 1-jétől 1945. szeptember 21-ig kisebb-nagyobb megszakításokkal frontszolgálatot teljesített, zászlós, majd hadnagyi rendfokozattal; 1955. október 1-jétől Csárdaszálláson lett községi állatorvos; 1957. január 1-jétől Gyomán volt állatorvos, 1967. október 1-jétől országhatár átkelőhelyen dolgozott, onnan ment nyugdíjba 1980-ban. 1977-ben Békéscsabára költözött. **Tk.:** Gyomán 1963. március 25-től a községi mezőgazdasági bizottság állandó tagja volt, 1971–1977 között pedig községi tanácsstag. **M.:** *Az Enns partján = Vaszkó Sándor–Fehér József: Álmaikban itthon jártak, Gyomaendrőd, 2000, 23–47. p.; Kéziratok: Az állategészségügyi igazgatás és szolgálat 30 éve Békés vármegyében 1920–1949, Békéscsaba, 1986; Az Állatorvos-tudományi Egyetem Könyvtára archívumában; Szolgabírók, állatorvosok a keleti marhavész nyomában Békés megye útjain 1874–1881, Békéscsaba, 1987; A magyar királyi gyulai 20. honvéd határvadászszázlójai, 1944.*

március 28.–1944. november 19.; *Köröstarcsai élet, kisgazdák, 1939–1945*; Visszaemlékezések, napló Csárdaszállás–Gyoma, 1956. október 23., 1957. február [utóbbi három kézirat családi tulajdonban van]. **Dk.:** Békés Megyei Állategészségügyi Szolgálatáért Emlékérem, 1975; Állatorvos-tudományi Egyetem, Aranydiploma, 1985; Gyomaendrődért Emlékplakett, 1994. **E.:** Nagy mértékben segítette a gyomai helytörténeti mozgalmat: kezdeményezte és szervezte a Gyomai Szülőföld Baráti Kör létrehozását. A gyomai Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményét számos kézirattal és hanganyaggal gyarapította. • (Cs. Sz. I.)

CS. SZABÓ István öntözéses-meliorációs

üzemmérnök, etnográfus, ny. múzeumvezető. (Gyoma, 1938. november 29.) **Sz.:** dr. Cs. Szabó Albert állatorvos és Braun Magdolna htb. **H.:** első felesége: Lukács Eszter felszolgáló;

második felesége: Pataki Ilona gyógyszer-tári asszisztens (1974-től). Házasságukra Isten áldását kérték 1982. november 6-án, a gyomai református templomban, ugyanekkor gyermekeik: Judit, Miklós, Csilla szent keresztségben részesültek; az esketési és keresztelési szolgálatot Főtiszteletű dr. Sípos István teológiai magántanár, az idő szerinti lelkipásztor végezte. **Gy.:** Judit (1963), Gulyás Miklós (1968), Csilla (1975), Zsuzsanna (1985). **T.:** a Református Elemi Népiskola 1–3., az általános iskola 4. s az 5. év első félévét Gyomán, a második félévét Köröstarcsán (a fennálló politikai hatalom „tanácsára”), a 7–8. osztályt Gyomán végezte. Származása miatt a megye összes középiskoláitól eltanácsolták, hosszas bolyongás után Vácott nyert felvételt a Mezőgazdasági Technikumba, itt érettségizett 1957-ben, majd elvégezte a balassagyarmati mezőgazdasági szakiskola törzskönyvezési tanfolyamát. 1984–1987 között a debreceni Theológiai Akadémián levelező úton folytatott tanulmányokat a

kápláni vizsga letétele nélkül. A DATE Főiskolai Karán Szarvason 1978-ban, a debreceni KLTE Bölcsészettudományi Kar Néprajz Tanszékén egyéni úton nyert diplomát 1992-ben. **É.**: 1958-ban lépett munkába a Békés megyei Törzskönyvezési Felügyelőségen (1964-től Állattenyésztési Felügyelőség), ahol szarvasmarha-tenyésztési körzeti felügyelő, laborvezető volt, közben 1958–1960: katonai szolgálatot teljesített, rendfokozata: tizedes. 1985-től 1994-ig (ajánlott korengedményes nyugdíjazásáig) a békéscsabai Gabonamúzeum vezetője volt. **Tk.**: 1982. március 1-jétől pópresbiter, 1985-től 1999-ig rendes presbiter; 1999-től tiszteletbeli presbiter; 1991–1992: egyházmegyei világi jegyző, egyházkerületi világi küldött; 1996–2002 között egyházmegyei levéltáros, gyűjteményi előadó. Magyar Demokrata Fórumba lépett: 1988. október 11-én, kilépett: 1992 februárjában. **M.**: *A parasztgazda és templomgondnok festő Papp Zsigmond* = Theológiai Szemle, 1985, 5. sz., 318–320. p.; *A gyomai református temetők csinosítója* = Honismeret, 1986, 5. sz., 27–28. p.; *A gyomai református egyház írásbeliségének kezdetei, pecséthasználata és az irattárban fellelhető pecsétnyomatok* = Békési Élet, 1986, 4. sz. XXI. évf., 533–536. p.; *Adatok a gyomai halászatról és a halárusításról* = Múzeumi Kurír, 1986. december, 52. sz.; *A gyomai református egyház harangjainak története, a harangok használata és szerepe a közösség életében* = Vallási néprajz 3., 1987, 301–324. p.; *A javak cseréje, „Utazók” Gyomáról a XIX. század elején* = Múzeumi Kurír, 1991. június, 61. sz. 40–52. p.; *Nyelvjárástörténeti szövegek és följegyzések a XVIII–XIX. századi Gyomáról*, ELTE BTK Bp., 1992; *Sertéstartás a Békési Sárréten és peremvidékén*, Debrecen, Folkl. és Etn. 70., 1992; *A békéscsabai Református Egyház története*, Békéscsaba, 1994. **Ct.**: 245 cikke, tanulmánya, dolgozata jelent meg 1987 és 2002 között tanulmánykötetekben, folyóiratokban, napilapokban a néprajz, földművelés, állattartás (helytörténeti, törté-

neti-néprajzi) tárgyában. (Fontosabb műveinek bibliográfiája megtalálható a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében.) **I.**: Bemutatjuk Cs. Szabó István etnográfust / Császár Ferenc = Városunk, Gyomaendrőd, 1996. szeptember, 6. p. **E.**: »Nyugodt szívvel, bár háborgó lélekkel mondom, hogy sok szeretettel gondolok vissza szülőföldemre, arra a Gyomára, hol Isten kegyelméből élhettem tizennégy éves koromig. Mikor aztán rövid időre újra visszakerülhettem, már nem találtam azt a Gyomát, ahogy annak idején odahagytam volt, mert fenekestül felfordult itt is a világ, minden megváltozott, mi tagadás, velem együtt. Hosszas tévelygés, tekergések után – Istennek legyen hála! – visszavezetttem abba a világba, amelyet én oly nagyon szerettem; vissza parasztőseim közé. Kik között voltak szegényebb, módosabb állapotúak: szabad hajdúk s kunok, ármalista nemesek, német telepes szabadparasztok a Rajna bal partjáról, de bizony, őkelmek is mán csak levéltárak poros iratai, szüette könyvespolcokon sorakozó nagy időt megért könyvek lapjain „éltek”. Így lettem én a néprajz s helytörténet szerelmes bűvárlója, ahogy a még éltes hitsorsosaim – kedves bátyáim, kedves néném – szaván eligazodva megérthessem, leírhasam a régmúltat az utódoknak okulásul, közelebbi ismeret-ségnek szolgálatjára.« (Cs. Sz. I.)

CSABA Ákos dr. szülész-nőgyógyász orvos. (Gyula, 1972. február 27.) **Sz.**: dr. Csaba Kálmán szülész-nőgyógyász szakorvos és dr. Gedei Margit szemész szakorvos. **H.**: nő, 2002, dr. Simon Noémi gyermekgyógyász. **T.**: 1986–90: Kiss Lajos Gimnázium; 1990–96: Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Budapest. **É.**: 1996. június–szeptember: Buffalo (USA) orvosi szakmai gyakorlat; 1996. októbertől: Semmelweis Orvostudományi Egyetem 1. Sz. Szülészeti Klinika; közben: 2000-ben Orvostudományi Egyetem, New York City (USA). **M.**: szakmai könyvekben jelentek meg írásai. **Szea.**: 1999–2000: SOTE Kóreltani Intézet, SOTE Nőgyógyászati Kli-

nika. **Ct.:** a kongresszusokon elhangzott előadások szakmai folyóiratokban magyar és angol nyelven megjelentek (New York, Washington, Budapest). **Kut. ter.:** genetikai tanácsadás. • (K. N. K.)

CSABA Gábor diplomata, a Külügyi Szolgálat Mestere (MSFS Master of Science in Foreign Service). (Gyula, 1968. február 23.) **Sz.:** dr. Csaba Kálmán szülész-nőgyógyász és dr. Gedei Margit szemész. **H.:** nős, 1997, Csaba Edit külügyi előadó. **T.:** 1982–86: Kiss Lajos Gimnázium és Cipőipari Szakközépiskola; 1986–92: Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok szak; 1992–94: Georgetown Egyetem, Washington (USA), a külügyi szolgálat tanszéke. **É.:** 1989–90: Mercedes-Benz AG: közgazdász gyakoronok; 1992–94: Georgetown Egyetem: történelemből és német nyelvből tanársegéd; 1994–97: Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem: óraadó tanár (külpolitikai döntéshozatal); 1995–97: Külügyminisztérium: az amerikai referatúra vezetője; 1997-től: Magyarország washingtoni nagykövetsége: külpolitikai elemző; 2002-től: Külügyminisztérium Észak-Amerikáért felelős főosztályvezető-helyettese. **Ct.:** *The Cold War is Over-Again* [A hidegháború – már megint – véget ért]; Nemzetközi Tanulmányok, 1995, 161–169. o.; *A külpolitikai prognosztika elmélete és gyakorlata a változások korában*; Külpolitika, 1996/3–4., 36–73. o.; *Az Egyesült Államok a csendes-óceáni térségben: Egy 20. század végi stratégia körvonalai*; Külpolitika, 1997/4., 56–73. o.; *Az értékek Amerikája – Amerika értékei*; Valóság, 2004/1., 96–104. o. **Szea.:** rendszeres előadó a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen; 1997 óta több előadást tartott Washington, Philadelphia, New York, Boston egyetemi kutatóintézteiben. **Tk.:** 1987–91 között a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem teniszcsapatának tagja. **Kut. ter.:** amerikai külpolitika; külpolitikai döntéshozatal; NATO és a transzatlanti viszony; prognosztika. **Dk.:** köztársasági

ösztöndíjas 1988–2001; Jó tanuló–jó sportoló, 1988, 1989; a Georgetown Egyetem ösztöndíjasa, 1992–94; a Georgetown Egyetem dékáni kitüntetése kiváló tanulmányi eredményért; Államtitkári Dicséret, 1996; Miniszteri Dicséret kiváló külügyi munkáért, 2000 és 2003. • (K. N. K.)

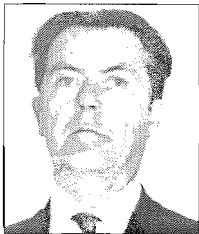
CSABA Kálmán dr. szülész-nőgyógyász szakorvos. (Szolnok, 1939. március 11.) **Sz.:** dr. Csaba Mihály járásbírósi elnök és Kovács Gabriella ref. kántortanítónő. **H.:** nős, 1967, dr. Gedei Margit szemész szakorvos. **Gy.:** Gábor (1968) diplomata, Ákos (1972) nőgyógyász. **T.:** 1945–53: általános iskola; 1953–57: gyulai Erkel gimnázium; 1957–63: Szegedi Orvostudományi Egyetem Általános Orvosi Kar; 1967: szülész-nőgyógyász szakvizsga, Szeged. **É.:** 1963–72: Megyei Kórház, Gyula, szülész-nőgyógyász; 1970-től megyei területi szülész főorvos; 1972–1996: Szülőotthon, vezető főorvos, Gyomaendrőd; 1997-től Rendelőintézet, Gyomaendrőd, szak-főorvos. **Dk.:** Vöröskeresztes Munkáért Kitüntetés bronz fokozat, 1979; TIT Békés Megyei Oklevél, 1982; Egészségügyi Miniszteri Dicséret; Emléklap Környezetvédelmi Munkáért, 1987; Millecentenáriumi Kitüntető Emléklap, 1996; Gyomaendrődért Kitüntető Emléklap, 1996. • (K. N. K.)

CSABAI WAGNER József festőművész. (Mezőberény, 1888–?) [Annak a mezőberényi Wagner családnak a tagja, amelynek egyik ága: Wagner József (lásd ott) fakereskedővel Gyomára került.] **T.:** középiskolait Békéscsabán és Kolozsváron végezte, majd Budapestre került a Műegyetemre és a Képzőművészeti Akadémiára. **H.:** nős, felesége Dobos Róza. **Kiáll.:** a festőművészeknek sok kiállításon szerepeltek a képei: állandó kiállítója volt a Múcsarnoknak, a Nemzeti Szalonnak, az Ernst Múzeumnak. Alkotásai megtalálhatóak a Szépművészeti Múzeum, a Déry Múzeum anyagában. A festőművész számos gyomai témájú képet festett: ezek főleg utcarészletek, illetve a

köztudottan nagyon szép téli képei. • (Váry József közlése alapján Sz.-né N. E.)

CSÁK Ferenc endrődi plébános, nagyváradi kanonok, igazgató. 1806. február 27-től 1816. augusztus 9-ig volt endrődi plébános. Született Békényéren. Korábban belényesi plébános. Endrődi működésének első évében lett befejezve az új templom. Elkészült a toronyóra, Szent Péter és Pál szobra (1807), valamint a 22 regiszteres nagy orgona (1809). Az ő idejében, de a község költségén készült a templom előtti kőkereszt 1808-ban. Ugyancsak az ő idejében történt a helybeli ugar- és tanyaföldeknek újabb felosztása. 1806-ra felépült az új helységháza is, így a lakosság végképp elhagyta az újratelepülés első színhelyét, a Templom-zugot. Csák Ferenc plébánost 1816-ban nagyváradi kanonokká és a papnevelő intézet igazgatójává nevezték ki. **I.:** Historia Domus; Az endrődi papok és káplánok névsora. • (I. L.)

CSALAH Ferenc cipész, anyagbeszerző.

(Gyoma, 1923. október 21.) **Sz.:** Csalah Ferenc földműves és Szujó Ilona. **H.:** nős, 1953, Lukács Piroska. **Gy.:** Ferenc Tibor (1956), László Gábor (1956).

T.: az elemi iskola hat osztályát Gyomán végezte, majd a hetedik-nyolcadik osztályt a dolgozók iskolájában fejezte be. Budapesten járt polgári iskolába. **É.:** a II. világháborúban katonaként részt vett, amerikai fogságból 1945 őszén szabadult. Munkahelyei: Budapest, Országos Hangya Szövetkezeti Központ; Hídépítő Vállalat; Gyoma, Gépállomás; Építő- és Bútoripari Szövetkezet, Gyoma. **Tk.:** a Gyomai TK és MÁV labdarúgója. A GYTK intézője volt több mint húsz évig, társadalmi munkában. Neki köszönhető, hogy a város gyomai részén 2000-ben nem szüntették meg a labdarúgást, és évente több mint hetvenen sportolnak a sportágban. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst

fokozata; Kiváló Dolgozó két alkalommal. • (Sz. L.)

CSALAH Lajos sportoló. (Gyoma 1917. december 2.–1987) **Sz.:** Csalah Gergely földműves, Kovács P. Eszter **H.:** nőtlen. **T.:** az elemi iskola elvégzése után kereskedelmi iskolát végzett Budapesten. Gyomán a Tisza-malomban kezdett dolgozni, majd a tanácsnál volt adóügyi előadó évtizedekig. A II. világháborúban katonaként szolgált. Gyoma sportjában kimagasló tevékenységet nyújtott: atlétikában mint rövidtávúfutó és a GYTK labdarúgócsapatának minden idők egyik legjobb játékosa volt. Az aktív sportolás után csapatvezetői, edzői feladatokat töltött be. Éveken keresztül foglalkozott a serdülő csapat játékosával. Kiváló képességeire jellemző, hogy a Gyula TE–GYTK mérkőzésen a 70. percben 4:2 volt az állás az ellenfél javára, ő, mint a mezőny legjobbjá, a hátralévő idő alatt megfordította az eredményt 4:6-ra, Gyoma javára. • (Sz. L.)

CSÁNYI István vízügyi területi felügyelő. (Budapest, 1944. január 8.) **Sz.:** Csányi Dániel pincér és Papp Erzsébet. **H.:** nős, 1965, Gecsei Róza moziüzem vezető. **Gy.:** István (1970). **T.:** 1958–1963: Kiss Ferenc Erdészeti Technikum. **É.:** 1963–1964: Erdőkémiai Vállalat, erdész; 1964-től mostanáig a Körös Vidéki Vízügyi Igazgatóság dolgozója, 1987-ig építésvezetői, 1987-től területi felügyelői beosztásban. Árvízvédelmi munkája, szakértelme biztonságot jelent szülőhelyünknek. 1965-ben sorkatonaként Baján vett először részt árvízvédelemben, majd 1966-ban Mezőtúron a Berettyó töltésszakadásán; 1970-ben, amikor minden idők egyik legnagyobb árhulláma vonult le a Körösön, a mezőtúri árvízkapunál mint műszaki ügyeletes teljesített szolgálatot. Az 1974-es árvizet már mint szakaszvédelmi vezetőhelyettes végigjárta. 1977-től napjainkig valamennyi árvédekezésben részt vett; 1987-től a Körös bal oldali védvonalán teljesít szolgálatot. **Tk.:** Gyomai Horgászok Egyesülete

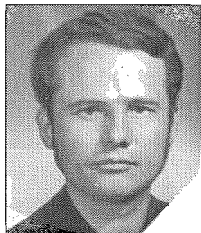
titkára, majd 10 évig elnöke (az egyesület 1945-ben alakult); 1990–1994: a városi választási bizottság elnöke; 2002-től önkormányzati képviselő. **Dk.:** Kiváló Dolgozó; Árvízvédelmi Emlékérem; Igazgatósági Díj; Békés Megyei Védelmi Bizottság Emlékplakett. • (K. N. K.)

CSAPÓ Erzsébet Zsuzsanna dr. belgyógyász szakorvos, adjunktus. (Gyoma, 1947. január 5.) **Sz.:** Csapó Gergely volt gazdatiszthelyettes és Kiss Erzsébet konzervgyári betanított munkás. **T.:** 1975: Pécsi Orvostudományi

Egyetem Általános Orvostudományi Kara. **É.:** 1980–1997 között Szeghalmon, a Városi Utókezelő Kórház krónikus belgyógyászatán dolgozott, jelenleg Budapesten, a Szent János Kórház krónikus belosztályán gyógyítja a betegeket. **Dk.:** 1989-ben Miniszteri Dicséret. **E.:** „Sokat utazom a munkám miatt. Ha jövök hazafelé, a vonatból mindig a református templom tornyát keresem és nézem. Édesapám is itt született. Itt keresztelték, itt esküdtek egymásnak édesanyámmal örök hűséget. Én is Gyomán születtem, itt kereszteltek meg, itt konfirmáltam. Ennek a templomnak a szépsége és a benne lakó Szent Isten kegyelme mindig az otthon meleg érzésével tölt el.” (Csapó Erzsébet) • (Sz. L. -né)

CSAPÓ Gyula kereskedő. (Gyoma, 1946. február 17.–2000. október 10.) **Sz.:** Csapó Mihály és Schwalm Róza. **H.:** nős, Hanyecz Irén. **Gy.:** Gréta (1976). **T.:** 1970-ben közgazdasági technikum i érettségi vizsgát tett. **É.:** 1960-

ban lett kereskedőtanuló, ettől kezdve, közel harminc évig – 1989-es rokkantnyugdíjazásáig – Gyoma kereskedelmében dolgozott. • (K. N. K.)

CSAPÓ Gyuláné Hanyecz Irén házi

betegápoló. (Endrőd, 1944. október 11.)

Sz.: Hanyecz Sándor földműves és Gyuricza Gizella háziipari bedolgozó. **H.:** férjezett, 1973, Csapó Gyula kereskedő, meghalt: 2000-

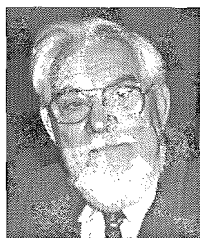
ben. **Gy.:** Szakálos Tibor (első házasságából) (1963), Csapó Gréta (1976). **T.:** 1964–1966: Hetényi Kórház, Szolnok, Ápolónőképző Intézet, csecsemő- és gyermekápoló. **É.:** 1956: Szolnok, Hetényi Kórház, tankórtermes nővér; 1968-tól Endrőd, Központi orvosi rendelő, körzeti ápolónő 1989-ig. **Dk.:** Egészségügyi Miniszteri Dicséret. • (K. A. -né)

CSAPÓ László könyvelő. (Gyoma, 1928. szeptember 26.–1991. március 6.) **Sz.:** Csapó László és Kovács Katalin. **H.:** nős, első felesége Schubkégel Mária; második felesége (1975): Cserepes Mária, aki a Hídfő vendéglő szakácsa volt. **Gy.:** László (1955), gépésztan-

technikus. **T.:** 1964: mérlegképes könyvelői tanfolyam; 1968: közgazdasági technikum kereskedelmi tagozat. **É.:** 1942–1945 között tanuló volt a Hangya Szövetkezetnél; 1945–1947 között eladó segéd; 1947–1949 között mezőgazdasági munkás; 1960–1962 között a Földművesszövetkezetek Járási Központjánál ellenőr; 1962-től az endrődi FMSZ főkönyvelője, könyvelő helyettese, kiskereskedelmi csoportvezető; 1965-től belső revizor; 1976-tól igazgatási osztályvezető 1988-ig, nyugdíjba vonulásáig. **Tk.:** KPVDSZ vezetőségi tag, Takarékszövetkezet igazgatósági elnök, népi ellenőr, szövetkezeti versenyfelelős, szakszervezeti szeminariumvezető. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1965, 1972, 1976. • (K. N. K.)

CSÁSZÁR Ferenc okleveles könyvvizsgáló, gazdasági igazgató. (Budapest, 1926.

január 19.–2003. február 8.) **Sz.:** Császár Ferenc, Papp Margit. **H.:** nős, 1970, Gyuricza Éva közgazdász. **Gy.:** Edit (1950) Gábor (1956–1980), Claudia (1976). **T.:** 1944: Kereskedelmi

Középiskolai Gimnázium, Budapest; 1948: üveges segéd; 1951: iparstatistikai szakvizsga, 1957: mérlegképes könyvelő, 1969: könyvvizsgáló. **É.:** 1946–1948: Beloianisz Híradástechnikai Gyár, tisztviselő; 1948–1951: Nagyatádi Malom, jegyzőgyakornok; 1951–1953: Somogy Megyei Malomipar, tervosztály-vezető; 1954–1957: Kaposvári Bőripari Ktsz, főkönyvelő; 1957–1958: Kaposvári Minőségi Cipő Ktsz, főkönyvelő; 1958–1959: Szivattyú és Gépjavító Ktsz, Budapest, főkönyvelő; 1959–1986: Híradástechnika Szövetkezet, gazdasági igazgató; 1986–1990: Ht. Video Kft. ügyvezető. Személyéhez fűződik a Híradástechnika Szövetkezet nagyberuházásainak (budapesti, balatonlellei és fonyódi telephelyeinek építése, kialakítása) pénzügyi feltételrendszerének kialakítása, 2000 főt számláló szövetkezet teljes adminisztrációjának gépesítése (szinte elsőként az országban). Pénzügyi szakemberként is mindig vállalkozó, a kockázatokat is bátran vállaló, a műszer-gépipari szövetkezeti mozgalom meghatározó egyénisége volt. Szenvédélyesen szerette a verseket, különösen József Attila és Villon verseit, kedvenc szórakozása volt a bélyeggyűjtés és az utazás. Útjairól diafilmeket, később 8 és 16 mm-es filmeket készített, amelyekből néhányat a Filmmúzeum is őriz videoszalagon. Életének utolsó tíz évét Endrődön töltötte, ahol tevékenyen bekapcsolódott a közéletbe. Büszke volt arra, hogy az általa alapított, helyi jellegű újság havonta ezer példányban jelent meg – interneten is hozzáférhető módon. Az Endrődről elszármazottakhoz az ország 64 helységébe vitte havonta a híreket. **Tk.:** 1991–2003: Kiszréti Gyógyszállóért Alapítvány kuratóriumának elnöke; 1945–1946 Magyar Demokratikus

Ifjúsági Szövetség Baranya, Somogy, Tolna vármegyei szervező titkára, 1956-ban a Kaposvári Bőripari Szövetkezet Munkástanácsának titkára, 1992-től a Kereszténydemokrata Néppárt tagja, az Országos Választmány Békés megyei küldötte, 1997-től a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség és a Pro Pátria Összefogás a Kereszténydemokráciáért Egyesület és az Endrődiek Baráti Körének tagja. Több alapítvány alapítója. **M.:** *Híradástechnika Szövetkezet története* [klny.], 1989; *Közgazdasági szabályozók hatása a dinamikus fejlődő ipari szövetkezetekre*, [klny.] (1969). **Szerk.:** 1993–2003: *Városunk, Gyomaendrőd helyi lap főszerkesztője*; *A Monitor* című üzemi újság főszerkesztője 20 éven át, Budapest. **Ct.:** Szövetkezeti rendszer az új gazdasági mechanizmusban = Szövetkezeti Élet, 1968. **Dk.:** Szövetkezeti Ipar Kiváló Dolgozója, kormánykitüntetés, 1986. • (Cs.-né Gy. É.)

CSÁSZÁRNÉ Gyuricza Éva közgazdász,

adótanácsadó. (Endrőd, 1940. december 24.) **Sz.:** Gyuricza Gyula, Kiszely Margit. **H.:** férjezett, 1970, Császár Ferenc. **Gy.:** Claudia (1976). **T.:** 1959: Közgazdasági Technikum, Békéscsaba;

1961: államháztartási könyvelői tanfolyam; 1993: mérlegképes könyvelői képeztetés, 1970: Pénzügyi és Számviteli Főiskola; 1989: adótanácsadó. **É.:** 1959–1965 Szarvasi Öntözési és Rizstermesztési Kutató Intézet, könyvelő, főpénztáros, majd pénzügyi előadó; 1965: hat hónapon át a Sikk Női Ruházati Szövetkezet adminisztrátora, 1965 nov. 1.–1995. nov. 30-ig a Híradástechnika Szövetkezet (majd Rt.) statisztikus, utókalkulátor, 1970-től Szervezési és Ellenőrzési Főosztály, üzemszervező, 1972-től értékesítési főosztályvezető, 1986-tól 1995-ig: pénzügyi és gazdasági igazgató, 1993–1995 között: csódmenedzser; 1995–1996: Interomos Rt. közgazdasági vezérigazgató-helyettes. **Tk.:** 1992-től

1997-ig és 2002-től a Kereszténydemokrata Néppárt tagja, az Országos Elnökségnek és a Választmányának tagja; 1994-ben a Békés megyei 5. sz. Választókerület kereszténydemokrata országgyűlési képviselőjelöltje; 1997-től a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség és a Pro Pátria Összefogás a Magyar Kereszténydemokráciáért egyesület országos vezetésének tagja; 1998-tól Gyomaendrőd Város Önkormányzata Képviselő-testületének tagja; 2000-től: Békés Megye Képviselő-testületének választott képviselője. Több alapítvány alapítója: Városunk Nagyjaiért; Kincs az Életed, kurátor; Kisréti Gyógyszallóért Alapítvány, intéző-bizottsági tag; 1999-től: Gyomaendrőd Önkéntes Tűzoltó Egyesület ellenőrzési-bizottsági elnök; 1991-től az Endrődiek Baráti Körének titkára; 2003: A Fidesz–Magyar Polgári Szövetség Nyugdíjas Tagozatának Békés Megyei Területi Tanács elnöke. **Szerk.:** 2003-tól a *Városunk, Gyomaendrőd* c. helyi újság felelős szerkesztője. **Ct.:** Városunk, Gyomaendrőd c. helyi újságban a közéleti rovat vezetője. **Dk.:** a Külkereskedelem Kiváló Dolgozója, Elektroimpex, 1976. **E.:** 1996-ban visszatelepült Budapestről szülőfalujába, a szülői házba. Lokálpatrióta. Alapítványokon és az Endrődiek Baráti Körének Egyesületén keresztül a civil kezdeményezések, ötletek, gondolatok, közös elhatározások egyik összefogójaként meghatározó része volt abban, hogy felújításra került a II. világháborús emlékmű, szülőhelyén szobrot kapott Tímár Máté endrődi író, emléktáblát helyeztek el Csernus Mihály apátplébánosnak. Férje halála után töretlen szellemben folytatja főszerkesztőként a Városunk helyi lap munkáit. • (Sz.-né N. E.)

CSATH RÓZA újságíró. (Gyoma, 1967. november 30.) **Sz.:** Csath Endre és Földesi Róza egyéni vállalkozók. **T.:** 1982: általános iskola, Gyoma; 1986: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged; 1995: Bálint György Újságíró Iskola, művelődésszervező. **É.:** 1986–1994 között Katona József Művelődési Központ, Gyoma; 1994 óta a

Békés Megyei Hírlap újságírója. 1994–2003: városi szerkesztő, Gyomaendrőd, Szarvas és környéke településekről tudósított. 2003-tól a lap internetes szerkesztője. **E.:** „Annak idején a szakdolgozati témán gondolkodva a gyomai könyvtár javaslatára választottam a gyomai olvasóköri történetét. Elsőként Darvas Tibor pedagógushoz fordultam, aki nagyon érdekesen, színesen beszélt a gyomai olvasóköri mozgalomról, a közösségek kulturális és társadalmi életében betöltött szerepéről... Hosszú délutánokat beszélgettem más adatközlőkkel is... lassan kirajzolódott előttem a XX. század elejének gyomai művelődési szokásairól egy olyan kép, amely számomra addig ismeretlen volt. A beszélgetésekben és az elmondottak össze rendezésében sok örömem telt. Az adatközlők közül többen már nem élnek. Ez is megerősíti, mennyire fontos a helytörténeti kutatás, az értékteremtő emberek munkájának megőrzése.” (Csath Róza) • (Sz.-né N. E.)

CSELEI ISTVÁN mezőgazdasági mérnök. (Gyoma, 1941. október 26.) **Sz.:** Cselei Mihály, Binges Gizella. **H.:** nő, Báródi Erzsébet. **T.:** 1960: gimnáziumi érettségi a gyomai gimnáziumban; 1962: Szarvason, a Felsőfokú Technikumban szaktechnikus; 1969: GATE Mezőgazdaság-tudományi Karán mezőgazdasági mérnöki oklevél. **É.:** 1969–1981: püspökladányi tsz főállatnyésztője, termelési főmérnöke; 1981-től a városföldi Dózsa Tsz főágazatvezetője, termelési főmérnöke; **Kut. ter.:** növénytermesztés. **Tk.:** 1969-től a MAE tagja. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1974; Kiváló Munkáért, 1988. **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1977. • (Sz.-né N. E.)

CSEPCSA NYI család (Kis-Csepcsényi és Mutnai). Túróc megyei család. Tagjai közül Tamás költözött megyénkbe, 1813-ban. **Csepcsényi Tamás. É.:** nemességét Túróc megye 1812. évi bizonyítványával igazolta. Stockhammer Ferdinánd jószágkormány-

zójaként részese volt a földesúri allodium növelésének Gyomán. Az ő nevéhez fűződik a gyomai evangélikus egyház megalapítása. Mint urasági tiszt, 1830-ban evangélikus vallású, német ágú lakosokat telepített ide. Számukra 1836-ban templomot is építettek. Csepcsányi Tamás 1833–36-ban a megye országgyűlési követe, később alispánjelölt volt. Stockhammer Ferdinánd birtokából 1834-ben jókora részt vásárolt Csabán, így ő és később fiai tekintélyes birtokosokká váltak megyénkben. Gyermekei: Gyula és Béla. **I.:** MOL M Kanc. Lt. A 39. Acta generalia; Békés Vármegye Monográfiája Szerkesztősége 1936, Bp. • (L. G.-né)

CSERINÉ Cs. Nagy Erzsébet gépészmérnök, energetikai szakmérnök. (Gyoma, 1933. november 7.). **Sz.:** Cs. Nagy István gazdálkodó és Herter Erzsébet. **H.:** férjezett, 1974, Cseri Károly hivatásos katonára. **T.:** 1940–1944: a gyomai Ág. H. Evangélikus Népiskola; 1944–1948: a Gyomai Allami Polgári Fiú- és Lányiskola; 1948–1952: bajai III. Béla Gimnázium; 1952–1957: Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Kar vegyipari szak; 1964–1966: BME energetikus szakmérnök. **É.:** 1957–1962: Kecskeméti Konzervgyár; 1962–1967: Baromfifeldolgozó Vállalat; 1967–1989: Kecskeméti Konzervgyár, óraadó; Gépipari Főiskola, Szegedi Élelmiszeripari Főiskola, óraadó tanár. **Szakmai tev.:** tartósipari műszaki gazdasági szervezés, a nyersanyag betakarításának gépesítése, technológiai gépsorok tervezése, bébiételgyártó üzem telepítése, technológiai kidolgozása. **Szea.:** géptan, főiskolai előadás és gyakorlat. **Szerk.:** Üzemi Híradó. **Tk.:** MÉM országos szaktanácsadó hálózat tagja. Magyar Repülő Szövetség, vitorlázórepülés, „C” vizsga; természetjárás, túravezető. **I.:** Természettudományos és műszaki ki kicsoda? • (Sz.-né N. E.)

CSERNUS Mihály endrődi apátplébános, országgyűlési képviselő, kormányfőtanácsos, szerkesztő. (Csanádapáca, 1888. szeptember 20.–Csanádapáca, 1973.) Nemesi családból származott (előnevük: keőkcessi), ő maga hentes-kocsmáros fia volt. Középsiskoláit az orosházi polgári fiúiskolában kezdte, innen Békéscsabára, Békésre, majd i.b. Szmrecsányi Pál megyéspüspök idejében, 1905-ben, kispapnak a váradi Szent József Intézetbe került, s itt érettségizett is. A váradi kispapi évek után 1911. június 29-én pappá szentelték. Ebben az időben az egyházi nép-ének és magyar népdalok szerzésével foglalkozott, s hamarosan „Apáczai István” álnéven országos hírre tett szert. Első kápláni állomása Endrőd volt, ahol tanulságos „Közművelődési esték” rendezésével, a népszövetségi kör anyagi megerősítésével leány-, vegyes- és férfikar alakításával tette emlékezetessé nevét. Káplán volt még: Szilágysomlyón, Orosházán, Békéscsabán, Debrecenben, Gyulán. Debrecenben a Katolikus Otthon, Szent László Dalegyelet, Hangya Szövetkezet, Hajdúföld és Tiszántúli Hírlap keresztény sajtó részvénytársaságok, a Katolikus Népszövetségi Hitelszövetkezet, s a Gazdasági Takarékpénztár felvirágoztatása, a Keresztény Szociális Párt, a „Zita” Hadjáróház megalakítása fűződik nevéhez. 1920-tól országgyűlési képviselő, 1922-ben Endrődön plébániai adminisztrátor, majd 1923-tól plébános. Beiktatása a templombúcsú napján, 1923. november 5-én

[1881?]-1948) Erdélyi nemesi család tagja. Gyomán volt plébános 1916–1948 között. Az Árvaház igazgatója volt, a katolikus iskolaszék elnöke, a községi iskolaszék gondnokságának tagja. Plébánossága alatt 1930-ban új iskola épült, 1944-ben a Szűzanya oltára létesült, Illéssy Gyula kántor 50 éves jubileumi ünnepségét rendezte meg, 1938-ban az Eucharisztikus Világkongresszuson, Budapesten, Gyomáról 120 hívő vett részt, 1947-ben népmisszió volt 2600 gyónóval. Plébános úr a gyomai katolikus temetőben nyugszik. • (I. L.)

CSERNUS Mihály endrődi apátplébános, országgyűlési képviselő, kormányfőtanácsos, szerkesztő. (Csanádapáca, 1888. szeptember 20.–Csanádapáca, 1973.) Nemesi családból származott (előnevük: keőkcessi), ő maga hentes-kocsmáros fia volt. Középsiskoláit az orosházi polgári fiúiskolában kezdte, innen Békéscsabára, Békésre, majd i.b. Szmrecsányi Pál megyéspüspök idejében, 1905-ben, kispapnak a váradi Szent József Intézetbe került, s itt érettségizett is. A váradi kispapi évek után 1911. június 29-én pappá szentelték. Ebben az időben az egyházi nép-ének és magyar népdalok szerzésével foglalkozott, s hamarosan „Apáczai István” álnéven országos hírre tett szert. Első kápláni állomása Endrőd volt, ahol tanulságos „Közművelődési esték” rendezésével, a népszövetségi kör anyagi megerősítésével leány-, vegyes- és férfikar alakításával tette emlékezetessé nevét. Káplán volt még: Szilágysomlyón, Orosházán, Békéscsabán, Debrecenben, Gyulán. Debrecenben a Katolikus Otthon, Szent László Dalegyelet, Hangya Szövetkezet, Hajdúföld és Tiszántúli Hírlap keresztény sajtó részvénytársaságok, a Katolikus Népszövetségi Hitelszövetkezet, s a Gazdasági Takarékpénztár felvirágoztatása, a Keresztény Szociális Párt, a „Zita” Hadjáróház megalakítása fűződik nevéhez. 1920-tól országgyűlési képviselő, 1922-ben Endrődön plébániai adminisztrátor, majd 1923-tól plébános. Beiktatása a templombúcsú napján, 1923. november 5-én

CSERNAY Géza katolikus plébános. (1882

történt. 1924-ben c. apát lett. Létrehozta a Szent Imre Polgári Iskolát, és hozzá egy tornatermet. Magáévá tette Klébelsberg Kúnó akkori kultuszminiszter kultúrpolitikai elképzeléseit a tanyai iskolák fejlesztése terén: közel tíz új tanyai iskolát és öt tanítói lakást építtetett. (Ebben az időszakban Endrőd lakosságának több mint a fele a tanyavilágban élt.) Ő hozta létre az endrődi Népházat (ma: Blaha Lujza Közösségi Ház). Az ő nevéhez fűződik a kondorosi kövesút létesítése és az Endrőd-gyomai kockaköves út megjavítása. Számos fővárosi és debreceni napilap munkatársa volt. Endrődön a törvényhatósági bizottság és a községi képviselő-testület tagja, és nyolc egyesület elnöke volt. Vasakarattal vezetett. 1939-ben kormányfőtanácsos volt. 1944-ben a front elől Budapestre távozott. 1945-ben izgatás vádjával letartóztatták, 10 évre ítélték, majd az ítéletet 1 évre mérsékeltek; Gyulán volt börtönben. 1946-ban Derecskére helyezték, majd Székesfehérvárra került egy papi szeretetotthonba, ahol 1972-ben meghalt. Szülőhelyén, Csanádapácán helyezték végső nyugalomra. **Szerk.:** 1935-ben megindította a *Hármas-Körös* c. helyi újságot, amelynek tíz évig felelős szerkesztője is volt. **I.:** Nemzetgyűlési Almanach / Vidor Gy., 1921; Békés vármegye / Márkus György, Békéscsaba, 1937; Gulyás: Magyar írók élete és munkái. Historia Domus; Az endrődi papok és káplánok névsora; In memoriam Csernus Mihály apátplébános / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1999. november, 180. p. • (I. L.)

CSIGIR Péterné Nagy Mária fogorvosi asszisztens. (Gyoma, 1951. június 18.) **Sz.:** Nagy Károly eladó (Hálászati Szövetkezet) és Fekete Mária. **H.:** férjezett, 1975, Csigir Péter asztalos. **Gy.:** Andrea (1976), Melinda (1982). **T.:** Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1973: Szolnok megyei Egészségügyi

Szakiskola csecsemő- és gyermekgondozó; 1992: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, fogorvosi asszisztens. **É.:** 1973–1974: Mátyásföldi Csecsemőotthon, gondozónő; 1974–1975: gyermekorvos mellett asszisztens; 1976–1989: a gyomai Bölcsődében gondozónő; 1990 óta a fogorvosi rendelőben asszisztens. • (K. A.-né)

CSÍK Imréné Kurcz Iлона vezető pedagógus, óvónő. (Gyula, 1937. december 5.–1999. április 20.) **Sz.:** Szántai Klára, Kurcz József kőművesmester **H.:** 1957. augusztus 17. Csik Imre, szerszámkészítő **Gy.:** Imre József (1958), Tibor (1964). **T.:** elemi és általános iskola Gyomán, 1952–55: Gyomai Állami Óvónőképző. **É.:** 1955–1959-ig óvónő Békéscsabán, 1959–1992-ig, nyugdíjazásáig óvónő Gyomán, a Jókai úti óvoda. **Dk.:** Pedagógus Szolgálati Emlékérem (1992.). • (Gyermekei közlése alapján K. N. K.)

CSÍKNÉ Tímár Éva okleveles közgazdász, mérlegképes könyvelő. (Gyoma, 1961. december 19.) **Sz.:** Tímár Károly, asztalos, Tímár Etelka, könyvkötő, gyártás-előkészítő. **H.:** 1983. augusztus 13., Csik Imre, szerszámkészítő. **Gy.:** Zsolt (1986), Andrea (1989). **T.:** 1968–1976: 1. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1976–1980: Sebes György Közgazdasági Szakközépiskola; 1980–1984: Marx Károly Közgazdasági Egyetem. **É.:** 1983–1990: Endrődi Szabó Ipari Szövetkezet – főkönyvelő, 1990-től Gyomai Kner Nyomda Rt. – gazdasági igazgató. **Tk.:** 1984-től a Békés Megyei Közgazdasági Társaság, 2002-től a város önkormányzatának tagja, a Pénzügyi és Gazdasági Bizottság elnöke, a Körösök Vidékéért Egyesület tagja, Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet igazgatósági tag, 1996-tól. • (K. N. K.)

CSIKÓS Zoltánné Farkasinszki Erzsébet óvónő. (Endrőd, 1952. november 14.) **Sz.:** Farkasinszki Ede szabómester és Har-

sányi Erzsébet betanított munkás, ENCI. **H.:** férjezett, 1975, Csikós Zoltán anyagbeszerző. **Gy.:** Gábor (1976), Zoltán (1979). **T.:** 1967: Általános Iskola, Endrőd; 1975: Óvónőképző Intézet, Szarvas. **É.:** 1972–1974: Gyoma, Kosuth úti óvoda, képesítés nélküli óvónő; 1974–1991: Gyomaendrőd, Selyem úti óvoda, óvónő; 1991–1999: Blaha úti óvoda, óvónő; 2000-től: Szabadság úti óvoda. • (F. I.-né)

CSÓKÁSI Béla dr. biológia–földrajz szakos középiskolai tanár,

az endrődi polgári iskola igazgatója. (Csanádapáca, 1903. január 16.–Jászberény, 1996.) **Sz.:** Csókási Kristóf gazdálkodó és Megyeri Viktória. **H.:** nős, 1928, Hunya Etelka. **Gy.:** Béla (1934), Etelka (1936). **T.:** a négy elemi Csanádapácán végezte el; 1910–1918 között a békéscsabai gimnázium tanulója volt; 1918–1921 között a Keszthelyi Agrártudományi Akadémián tanult; 1921–1925 között pedig a szegedi Tanárképzőn fejezte be tanulmányait; 1934–1936 között megszerezte a doktorátust. **É.:** 1926–1932-ig az endrődi polgári iskola tanára, 1932–1948-ig igazgatója volt. Kiváló gazdasági szaktanár lett. Létrehozott egy mintagazdaságot, amely azóta beépült, de a területet ma is Csókási-zugnak nevezik. 1948–1957-ig a szeghalmi Péter András Gimnáziumban tanított, 1957–1967 között pedig a gyomai gimnáziumban. **Tk.:** Csanádapácán a Nyugdíjas Klub elnöke volt. **Dk.:** Kiváló Tanár. **I.:** In memoriam dr. Csókási Béla tanár = Városunk, Gyomaendrőd, 2002. október. • (L. G.-né)

CSOLLÁNY Szilveszter tornász. (Sopron, 1970. április 13.) Kiemelkedő sportpályafutása elismeréseként városunk kép-

viselő-testülete 2002-ben Gyomaendrőd Város Díszpolgára címet adományozta a kiváló sportolónak. Csollány Szilveszter, akinek a gyomai születésű Varga Lajos tornász volt az egyik edzője, 2000-ben gyűrűn olimpiai bajnok volt. • (Sz.-né N. E.)

CSOMA Antal Gábor dr. okleveles agrár-

mérnök, halgazdálkodási, vadgazdálkodási szakmérnök, szövetkezeti elnök, mezőgazdasági tudományok doktora. (Tiszalök, 1942. október 15.) **Sz.:** Csoma Gábor és Gulyás Ilona. **H.:**

nős, Tóth Ágnes vezető óvodapedagógus. **Gy.:** Beáta (1971); Gábor (1972). **T.:** 1948–1956: Állami Általános Iskola, Tiszalök; 1956–1960: Gimnázium, Tiszalök; 1960–1964: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő. **É.:** 1964–1971: Felszabadulás Halászati Termelészövetkezet, Szolnok, főagronómus; 1971–1992: Viharsarok Halászati Termelészövetkezet, Gyomaendrőd, elnök; 1992: Körös Halászati Szövetkezet, Gyomaendrőd, elnök; 1999: Körös Halértékesítő és Halfeldolgozó Szövetkezet, Gyomaendrőd, elnök. **Tk.:** 1991-től: Haltermelők Országos Szövetségének elnöke; 1972-től: Mezőgazdasági Termelők és Szövetkezők Országos Szövetsége, elnökségi tag; 1989-től: Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének Halászati Szervezete, alelnök; 1990-től: Békés Megyei Vadászszövetség elnöke; 1990-től: Vadászati Védőegylet elnökségi tag; Országos Vadászkamara Békés Megyei Területi Szervezetének elnöke. **Öm.:** *Halfeldolgozás*, szakmunkás tankönyv. **Szea.:** 1989 és 1992 között a halászatfejlesztés lehetőségeiről külföldön tartott előadásokat: Pattaya (Thaiföld); Cartagena (Columbia); São Paulo (Brazília); Cseszke Budejovice (Csehország); Tokió (Japán); Hanoi (Vietnam); Bangkok (Thaiföld); Szöul (Korea); Csingdao (Kína); Új-Delhi (India); Quebec (Kanada); Drezda (Németország); Köln (Németország); Manchester (Nagy-Britannia); Pá-

rizs (Franciaország); Oslo (Norvégia), Limasol (Ciprus); Kuala Lumpur (Malajzia); Manila (Fülöp-Szigetek). Magyarországon: halászati rendezvényeken tart előadásokat. **Ct.:** szakcikkei rendszeresen megjelennek a halászati szaklapokban. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója; Munka Érdemrend ezüst fokozata; Nimród Érem; Hubertus Kereszt arany fokozat; Vadászatért Aranygyűrű; Kiváló Termelőszövetkezeti Munkáért TOT-kitüntetés; Szövetkezeti Halászatért Emlékérem. • (Sz.-né N. E.)

CSOMA Antal Gáborné Tóth Ágnes

óvodapedagógus, óvodavezető. (Szolnok, 1950. május 24.) **Sz.:** Tóth Béla László vállalkozó és Komáromi Anna. **H.:** férjezett, dr. Csoma Antal Gábor, a Körös Halászati Szövetkezet elnöke. **Gy.:** Beáta (1971), Gábor (1972). **T.:** 1956–1964: Abony, Kálvin úti Általános Iskola; 1964–1968: Abony, Kinizsi Pál Gimnázium; 1976–1978: Szarvas, Felsőfokú Óvónőképző Intézet; 1997–1999: Hajdúböszörmény, Wargha István Pedagógiai Főiskola. **É.:** 1968–1971: Szolnok, Papírgyár, laboráns; 1971–1975: GYES; 1975–1988: Gyomaendrőd, Fő és Jókai úti óvodák, óvónő; 1988–1991: Békéscsabai Pedagógiai Intézet, szaktanácsadó; 1991–1999: Gyomaendrőd, 2. Sz. Önálló Napközi Otthonos Óvoda, óvodavezető; 1999: Gyomaendrőd Város Önkormányzata Képviselő-testületének kezdeményezése alapján közoktatási megállapodás keretében a Kossuth úti óvoda fenntartója, óvodavezetője. **Tk.:** 1991–1998: Magyar Óvodapedagógiai Egyesület Békés Megyei Területi Kör, elnök; 1995–1999, 2003: Magyar Óvodapedagógiai Egyesület, elnökségi tag; 1999: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Egyesület szaktanácsadója. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1989; Magyar Óvodapedagógiai Egyesület Kitüntető Emléklap-plakett, 1993; Gyoma-

endrőd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete: Millecentenáriumi Kitüntető Emléklapja, 1996; Oktatási Minisztérium: Brunszvik Teréz-díj, 2003. **I.:** munkásságáról írások jelennek meg a helyi és megyei sajtóban, ill. az országos szaklapokban. • (Sz.-né N. E.)

CSORBA Csaba Zsolt dr. jogász, jegyző. (Miskolc, 1961. május 30.) **Sz.:** Csorba János kohómérnök és Mogyorósi Katalin könyvelő. **H.:** nős, 1985, Balogh Éva. **Gy.:** Éva (1986), Máté 1990). **T.:** Államigazgatási Főiskola, 1983: igazgatás szervező, 1987: szociálpolitikai szakigazgatás szervező; 1997: Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, jogász. **É.:** 1991-től jegyző Gyomaendrőd Város Önkormányzatánál. • (K. N. K.)

CSUDA család. Csudabala ma is az egykori bodoni, Kartal nembeli Csuda család nevét viseli. A középkorban lakott település Gyomától északra feküdt. A család Heves megyéből származott, s csere útján jutottak a birtokhoz.

I. Csuda. Fiai: László és Csuda

I. László és II. Csuda. Sz.: I. Csuda. **É.:** határt jártak 1326-ban, és sikerült megszerezniük Csudabalát régi birtokukért, Kajászóért. A király 1329-ben megerősítette a cserét.

II. László Sz.: II. Csuda **Gy.:** Mátyás. **É.:** 1388-ban újra megállapította Csudabala határát.

Mátyás Sz.: II. László. **Gy.:** Zsigmond, Péter, Imre. **É.:** 1465-ben eladta a birtokát Mogyorósy János borsodi nemesnek.

Imre (1465–1505) Sz.: Mátyás. **Gy.:** Miklós. **É.:** egy 1503–1505-ig tartó perrel visszaszerezte a birtokot.

Miklós (†1515). Sz.: Imre. A család Miklóssal 1515-ben kihalt. **I.:** Karácsonyi János: Békés vármegye története. Gyula, 1896. • (L. G.-né)

CSÜLLÖG Ferenc középiskolai tanár. (Vésztő, 1933. április 18.–2000. január 28.) **Sz.:** Csüllög Ferenc földműves és Kis

Zsófia. **H.:** nős, 1956, Kocsis Margit. **Gy.:** Zsolt (1964). **T.:** 1956: Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Kar matematika-fizika szak. **É.:** Egy évig tanított Vésztőn, majd 1957-től 1993-ig, nyugdíjazásáig a gyomai Kiss Lajos Gimnáziumban. Eközben 1970–1975 között szakfelügyelő volt, illetve érettségi elnökként tevékenykedett. **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója.
• (K. N. K.)

CSÜLLÖG Ferencné Kocsis Margit taní-

tónő. (Kiskundorozsma, 1935. december 15.) **Sz.:** Kocsis Nándor cipész és Péter Margit. **H.:** férjezett, 1956, Csüllög Ferenc középiskolai tanár. **Gy.:** Zsolt (1964). **T.:** 1963: Szegedi Tanítóképző Intézet. **É.:** a Dévaványai Általános Iskolában tanított 4 évig, majd harminc évig – nyugdíjazásáig – Gyomaendrődön tanította alsó tagozatos kisgyermekünket. •
(K. N. K.)

DANCSÓ Árpád férfiszabó, nyomdai vágó, amatőr festő. (Gyoma, 1925. február 6.–Gyoma, 2001. január 18.) **Sz.:** Dancsó Árpád férfiszabó és Igrécz Mária. **H.:** nős, Lehoczki Mária könyvkötő. **Gy.:** Árpád (1953), Brandt József (1957) nevelt fia. **T.:** polgári és szakmunkás iskola. **É.:** Kner Nyomda. Festeni a hétéves hadifogsága alatt kezdett, olajjal dolgozik. Témái: főként tájképek. **Kiáll.:** Békés, Békéscsaba, Gyula, Orosháza, Gyomaendrőd. **Dk.:** Em-léklap, Orosháza, 1984; Gyomaendrődi Őszi Tárlat, Életműdíj, 1999. **I.:** Magam és mások örömeire /-b- = Gyomaendrődi Híradó, 2000. november, 3. p. • (K. N. K.)

DANKÓ János dr. gazdasági minisztériumi főosztályvezető. (Kondoros, 1934. február 12.) **Sz.:** Dankó János ny. téglagyárvezető volt Gyomán. **H.:** 1956, Urbancsok Mária volt járási könyvtárigazgató. **Gy.:** Márta (1959), Péter (1965). **T.:** 1961–66: József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara; 1970–74: Politikai Főiskola; 1977–80: Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (ma: Nemzetvédelmi Egyetem). **É.:** 1959–68: Gyomai Sütőipari Vállalat igazgatója; 1968–74: Békés megyei Tanács Ipari Osztályvezető, 1974–90: Ipari, majd Gazdasági Minisztérium főosztályvezető. **Tk.:** a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Sportegyesületének ügyvezető elnöke. **Szerk.:** *Ipari jogszabálygyűjtemény*, főszerkesztő 1981-től; *Ipari Szemle*, rovatvezető. **Szea.:** Államigazgatási Főiskola, kisvállalkozások (spec. koll.) 1985-től; Miskolci Egyetem, államvizsga elnök. **Rtv.:** 1983–89 között számos alkalommal. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, Árvízvédelemért Érdemérem; Munka Érdemrend. **E.:** „Felejtethetlen élményem, hogy Gyomán fut-

ballozhattam 1954-től. Az akkori gyomai fiatalok mind-mind jó barátaim voltak: Nagy Karcsi, Gonda Karcsi, Jenei Bálint, Putnoki Elemér, a Rosza család (fiúk is, lányok is).” (Dankó János) • (K. N. K.)

DANKÓ Jánosné Urbancsok Mária tanár. (Kondoros, 1934. július 23.) **Sz.:** Urbancsok György, Masa Mária **H.:** Férjezett, 1956, dr. Dankó János. **Gy.:** Márta (1959), Péter (1965). **T.:** 1968: JATE magyar nyelv és irodalom tanári szakon végzett; 1981: Budapesti Oktatási Központ: irodalomesztétika. **É.:** Gyomán a Járási Könyvtár igazgatója volt 1953–65 között, majd az 1. Sz. Ált. Iskolában szaktanító 1965–68-ig, később a békéscsabai 10. Sz. Ált. Iskolában tanár 1968–75-ig, azután a Budapesti Könnyűipari Szervezési Intézetnél lektor volt 1975–89-ig (nyugdíjazásáig). Nevéhez fűződik a Gyomai Járási Könyvtári Hálózat megteremtése. • (K. N. K.)

DARVAS Tamás dr. orvos. (Debrecen, 1950. január 1.) **Sz.:** Darvas Miklós tánc-tanár és Bodó Mária htb. **H.:** nős, dr. Lizák Anna. **Gy.:** Orsolya (1973), Roland (1977). **T.:** általános iskola: Hajdúnánás, Budapest, Tiszalök, középiskola: Tiszalök, Hajdúnánás, Miskolc, Kossuth Zsuzsa Gimnázium, érettségi: 1969; Debreceni Orvostudományi Egyetem, diploma: 1975; háziorvostan szakorvos: 1997. **É.:** 1975–1981: Tarpa, körzeti orvos; 1981 óta Gyomaendrőd, körzeti orvos, majd háziorvos. A feleségével ök hozták létre az első saját tulajdonú rendelőt Gyomaendrődön. • (K. N. K.)

DARVAS Tibor magyar-történelem szakos tanár, iskolaigazgató, helytörténész. (Budapest, 1920. február 12.–Gyomaendrőd, 2000. november 14.) **Sz.:** Darvas Ferenc és Mikó Julianna. **H.:** nős, 1949, Sarka Erzsébet. **Gy.:** Tibor (1951) mérnök; Erzsébet (1954) tanárnő. **T.:** az elemi iskola négy

osztályát és a polgári iskolát Budapesten végezte, kitűnő eredménnyel. Mivel taníttatása teljes egészében édesanyjára hárult, gimnáziumban nem folytathatta tanulmányait, így került

Nagykőrösre, a református tanítóképzőbe, ahol 1939-ben megszerezte a tanítói képesítést, letette az orgonista-kántori vizsgát. **É.:** az oklevél megszerzése után elfogadta a békési református egyháznál kínálgató, státust nem jelentő „helyettes kántor, kiegészítő tanító” állást. 1941. szeptember elsején foglalta el Gyomán a besenyszegi X. sz. tanítói állást. Még ez év októberében bevonult Orosházára a 19/III. zászlóaljhoz kötelező katonai szolgálatra. Huszonhat hónapi tényleges katonai szolgálat után 1943. november 4-én póttartalékba helyezték. 1944. május 24-ig Gyomán (= Besenyszeg) tanított, amikor hadi szolgálatra hívták be. Június 6-án a keleti frontra indultak. 1944. augusztus végén megsebesült, egyik kórházból a másikba került. 1945 elején Dunaszerdahelyen fegyver nélküli szolgálatra osztották be, és Ausztriába irányították. Steinbachban orosz fogságba került, és 1945. augusztus elején a Szovjetunióba szállították. A három év fogság egyetlen pozitívuma – azon kívül, hogy életben maradt –, hogy megtanult oroszul. 1948. július 6-án tért haza, és elfoglalta régi helyét. Az államosítás befejezése után a 2. Sz. Általános Iskola lett a munkahelye. 1949-ben kezdte meg főiskolai tanulmányait Szegeden, illetve Egerben. 1952-ben magyar-történelem szakos tanári diplomát szerzett. 1952–1955 között a gyomai Óvónőképző igazgatóhelyettese volt. 1954-től óraadó tanár volt a helyi általános gimnázium első osztályában. Az Óvónőképző Gyulára telepítése után 1955–1959 között a gimnázium igazgatója volt. Közben egyetemre járt, de sajnos, csak hét félévet sikerült igen szép eredménnyel elvégeznie; a politikai események alakulása miatt tanulmányait abba kellett hagynia.

1957-ben kérte felmentését az igazgatói megbízatásából, amit 1959-ben teljesítettek, így újra a 2. Sz. Általános Iskolába került. 1963-ban az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést kapta; ismeretterjesztő munkájáért többször kapott társadalmi elismerést. Aktív szervezője volt a Dolgozók Esti Iskolájának; óraadó volt a 617. Sz. Ipari Szakmunkásképző Iskolában is. 1970-től nyugdíjazásáig a 2. Sz. Általános Iskola igazgatóhelyettese volt. 1980-ban 41 év 9 nap elismert munkaidővel vonult nyugdíjba. 1988-ig óraadó, illetve könyvtárosi munkát vállalt, majd 7 évig a Kner Nyomdaipari Múzeum munkatársaként dolgozott. Kedvenc időtöltése a fotózás volt, majd látásának romlása után a kutatómunka, a rejtvényfejtés. **Tk.:** a szervezéstől utáni nyugdíjas éveit is aktívan töltötte. A Hadiözvegyek és Hadiárva Gyomaendrődi Szervezetének volt az elnöke. 1995-től egészségi okok miatt lakáson kívüli feladatokat nem tudott vállalni. **Dk.:** 1989-ben Gyomaendrődért Emlékplakettel tüntette ki a város. 1994-ben megkapta az Arany Oklevelet, 1999-ben pedig átvehette Nagykovácsán a Gyémánt Oklevelet. **M.:** *Az iskolai oktatás története Gyomán / Darvas Tibor = Gyomai tanulmányok, Gyoma, 1977, 255–323. p.; A békési Szegedi Kis István Református Gimnázium története, 1996; fotói láthatók a Gyoma és Endrőd képekben c. kiadványban, Gyomaendrőd, 1996. I.: In memoriam Darvas Tibor tanár / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. január, 4. p. • *(Lánya közlése alapján Sz.-né N. E.)**

DÁVID Imre dr. agrármérnök, polgármester. (Szarvas, 1942. augusztus 4.) **Sz.:** Dávid János földműves, Tímár Eszter háztartásbeli **H.:** elvált. **Gy.:** Éva (1967. december 16.), Erika (1974. október 4.) **T.:** 1969: Orosháza, Mezőgazdasági Technikum; 1971–77: Agrár-

dományi Egyetem, Debrecen: általános agrármérnök, 1978–81: vállalatgazdálkodási szakmérnök; 1985: DATE dr.; 1993–96: mg. mérnöktanár. **É.:** 1965–77: Hunya, Hunyadi Mgtsz, gyakornok, főagronómus, 1977–82: Gyoma, Győzelem Mgtsz, főmezőgazdász; 1982–92: Körösi Á. G., Gyomaendrőd, igazgató; 1992–97: Bethlen Gábor Mezőgazdasági Szakoktatási Intézet, igazgatóhelyettes; 1997-től Gyomaendrőd város polgármestere. **Tk.:** Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet Igazgatóság elnöke 1974-től, Gyomaszolg Ipari Park Kft. felügyelő bizottságának elnöke **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója (1977); Munka Érdemrend ezüst fokozata (1988); Nagyváthy János-díj (1999). **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997, 255. l.; Ki kicsoda? 2004. • (K. N. K.)

DÁVID Mátvás

kereskedelmi osztályvezető, iparcikk osztályvezető. (Endrőd, 1923. január 28.–Mezőtúr, 1981. június 29.) **Sz.:** Dávid Mátvás és Giricz Mária. **H.:** nő, Lövei Mária köztisztviselő. **Gy.:** Mátvás (1954) kereskedő. **T.:** 1938–1941: kereskedőinas Endrődön, Homoki Józsefnél; 1941–1944: eladósegéd ugyanott; 1944-től katona volt. Egy aknától megsebesült, majd fogságba került; 1946 áprilisában jött haza, és ismét Homoki József kiskereskedőnél volt eladó. 1949-ben a boltot a Szolnok megyei Népbolt vette át – 1951-ben boltvezető lett 1957-ig, közben 1953-tól az FMSZ vette át a boltot. 1957-től kiskereskedelmi üzembiztos lett, 1975-től pedig iparcikk osztályvezető 1988-ig. Negyvennyolc évig dolgozott Endrőd kereskedelmi életében. **Tk.:** aktívan futballozott, 1949. december 4-én bajnoki mérkőzés során lábtörést szenvedett. 1972: Községi Sportkör elnökségi tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1959; Kiváló FMSZ Dolgozó, 1961; Belkereskedelem Kiváló Dolgozója, 1976. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

DÁVID Mátvásné Lövei Mária

anyakönyvvezető. (Endrőd, 1925. október 1.) **Sz.:** Lövei Lajos mg. munkás és Duda Mária. **H.:** özvegy, 1951-ben kötött házasságot Dávid Mátvás kereskedővel. **Gy.:** Mátvás (1954), keres-

kedő. **É.:** harminc évig segítette Endrőd lakosságát a közéletben: 1951-től 1982-ig dolgozott az Endrői Tanács igazgatási osztályán. Különös gondossággal és törődéssel foglalkozott az elesettekkel, az idősekkel. **Dk.:** 1976. február 6-án, szakszervezeti tagságának 25 éves jubileuma alkalmából emléklap; Tanácsi Munkáért arany fokozat, 1971. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

DÁVIDHÁZY BEKES Sámuel

(névváltozat: **Dávidházi**) református lelképásztor, Gyoma történetének első krónikása. (Poroszló, 1789. július 1.–Gyoma, 1862. április 23.) **Sz.:** édesapja református tanító, lelképásztor. **H.:** nő, felesége Zilahy Mária (1803–1850). **Gy.:** László, János [lásd ott], Karolina, Petronella [ő prof. Imre Sándor felesége lett, lásd ott]. **T.:** tanulmányait a hódmezővásárhelyi gimnáziumban kezdte. 1815-ben Debrecenben végezte a hittan szakot, volt a kollégium seniorja. Ezután külföldi egyetemekre ment: előbb Göttingenbe, majd 1816-ban Utrechtbe, ahol 300 forintnyi ösztöndíjban részesült – ezért köteles volt minden héten legalább egyszer az Új Testamentumot görög szövegből magyarázni hallgatótársai előtt. **É.:** ezután beutazta Hollandiát, majd ágyai lelkésszé választott édesatyja mellé. A dobozi egyházmegyei helyosztó gyűlésen Gyomára rendeltetett 1818-ban időközi lelkéssznek, majd ugyanitt 1819-ben rendes lelképásztorrá megválasztott. A gyomai református gyülekezetnek volt negyvennégy esztendeig közösségformáló, „filantróp” beállítottságú lelképásztora. Egész egyéniségét – öltözködésétől kezdve, beszédmódján keresztül minden tettéig – az egyszerűség és a szigorú erkölcs jellemezte. Minden kényel-

met szolgáló dolgot elítélt. Lelkészi munkája mellett folyamatosan időt fordított arra, hogy Gyoma krónikáját megírja. Így maradt ránk Gyoma első, az akkor élt emberek visszaemlékezéseit is leíró, hiteles története, amelynek értéke felbecsülhetetlen. **M.:** *A Helvétziai Vallástételt tartó Gyomai Ekklesia Históriaja*: 1834-k Esztendőben s aztán 1837-ig készült D. Bekes S. prktr. Által. Kézirat, a gyomai Református Egyház őrizetében. Ennek szerkesztett változata jelent meg: Békés vármegye Régészeti és Művelődéstörténeti Társulat Évkönyvei 1888–89–90. XIII–XV. kötetekben, folytatásokban; Egyházi beszédek, Szarvas, 1857; Új Magyar Athenas 98. **I.:** In memoriam: Dávidházy Bekes Sámuel Gyomai Prédikátor / Cs. Szabó István = Városunk, Gyomaendrőd, VI. évf. 7. sz. 1999. július, 104. p.; Magyar írók élete és munkái II. / Szinnyi József, Bp., 1893, 659–660. p. **E.:** a gyomai Öreg temetőben „a hereföld közepin” sírja még dacol az idővel, fákkal, bokrokkal benőve. Tüdőszíni mészkő sírkövének – melyben csiga-, kagylóhéj lenyomatok vannak – felirata: D O M S [Debent Omnes Mori Semel = Mindenképpen egyszer meghalunk] Itt nyugsznak DÁVIDHÁZY Sámuel Ref. Lelkipásztor és Egyh.megyei Tanácstag Született 1789. július 1. Meghalt 1862. április 23. E gyülekezetben eltöltött szolgálata 44. évének utolsó napján s Hitvese Zilahy Mária Született 1803. január 26. Meghalt 1850. május 16. Hú Atyának Tudós és Buzgó lelkésznek s az önfeláldozó szelíd nőnek kegyes és bölcs Anyának Áldva kesergő gyermekeik. • (Cs. Sz. I.)

DÁVIDHÁZY János (névváltozat: **Bekes**, írói név: „**D-y-s**”), református lelkipásztor. (Gyoma, 1842. május 22.–?) **Sz.:** édesapja Dávidházy Bekes Sámuel gyomai református lelkipásztor, édesanyja Zilahy Mária. **T.:** a gimnázium I–II. osztályát Hódmezővásárhelyen, a többi osztályt a debreceni főiskolán végezte el, az érettségi vizsgát 1859-ben a nagyváradi királyi gimnáziumban tette le, mivel ez időben a debreceni

gimnáziumtól a nyilvánossági jog meg volt vonva. Debrecenben hallgatta a teológiai tanfolyam négy évét. 1863 tavaszán a kabai református egyháztanács meghívta rektor-nak s itt töltött három évet. Ezután külföldi útra ment, s a zürichi egyetemen hallgatott teológiát. **É.:** Hazajövéen 1867. májusban a Bihar megyei Csatáron segédlelkész lett, de még ebben az évben a pocsjai egyház hívta meg rendes lelkészül. 1884-ben Kabára választott meg rendes lelkipásztor-nak. 1870-től a Bihari Református Egyházmegye lelkészi jegyzője, majd 1880-tól esperese. **M.:** *A lelkipásztor teendői a presbytériumban és az egyházi vagyon ügyéhez tartozó nyomtatványok kezelése körül*, Debrecen, 1889. Kéziratban vannak egyházi beszédei és imádságai. **Ct.:** *Miért üresek a templomok és mi következik ebből?* = Figyelmező / szerk. Révész Imre, 1873. *A lelkési hivatal* = Debreceni Evangélimi Prot. Lap, 1876; *A lelkési stóla, Egy pár észrevétel* stb. Uo. 1878; *Egyházi és világi elem*, Egyháztanács és egyházközségi közgyűlés = Debreceni Prot. Lap., 1887; *Vadhajtások az ev. Ref. Egyh. élő fáján*, Uo., 1887; *Néhány őszinte szó a vadházaság ügyében a családkönyvek kérdéséhez*. Uo., 1888; *Utóhangok* stb. Uo., 1889; *Újévi gondolatok*, uo., 1890. **I.:** Dömény József: zsinati emlékkönyv; Szinnyi József: Magyar írók élete és munkái II. Bp., 1893, 659–660. p.; Magyar Könyvészet 1889; s Csiky Lajos szíves közlése. • (Cs. Sz. I.)

DAVIDOVICS László angol–francia szakos középiskolai tanár, idegenforgalmi menedzser. (Munkács, 1960. április 12.) **Sz.:** Molnár Ilona magyar szakos tanár, Davidovics László erdészmérnök. **H.:** nős, 1983: Szatmáry-Révay

Angéla matematika–számítástechnika szakos tanár. **Gy.:** Gabriella (1986), László (1993). **T.:** 1979–1984: Ungvári Állami Egyetem francia nyelv és irodalom szak,

1994–1998: Ungvári Állami Egyetem angol nyelv és irodalom szak. **É.:** 1988–1995: Munkácsi Középiskola, angol–francia nyelvtanár, 1995-től: Bethlen Gábor Szakképző Iskola, Gyomaendrőd. **Tk.:** Dél-Alföld–Európai Unió Egyesület elnöke; **Szea.:** 2001: Budapest, EU konferencia, 2002–2003: Gyomaendrőd, EU konferencia, 2003: Barcelona Egyetem, EU konferencia. **Rtv.:** 2001: rádiónyilatkozat a Kosuth adón. **Szerk.:** Leonardo da Vinci oktatási programok vezetése. **I.:** „Beszélgetés Davidovics László Tanár Úrral” / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. március. **E.:** „Jelenleg Európai Unió programokat koordinálok, melynek célja a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés, illetve a magyar fiatalok és szakemberek gyakorlata az Európai Unió tagállamaiban.” (Davidovics László) • (M.-né G. E.)

DEBRECZENI Béláné Egri Katalin dr.

agrokémikus-talajtanos agrármérnök; tudományos tanácsadó; egyetemi tanár (1990–2002); oktatási és nemzetközi rektorhelyettes (1994–1997); intézetigazgató és tanszékvezető (1992–1997); MTA mezőgazdaság-tudomány kandidátusa (1967); MTA doktora (1989). (Gyoma, 1932. január 8.) **Sz.:** Egri Károly tímár (gyári munkás), Nagy Ilona. **H.:** özvegy, házasságkötés ideje: 1955, férje: dr. Debreczeni Béla (1930–1991), agrokémikus-talajtanos agrármérnök, egyetemi tanár. **Gy.:** Katalin (1957), Zsuzsanna (1961). **T.:** Dokucsajev Mezőgazdasági Főiskola, Harkov, Ukrajna, Talajtani-Agrokémiai Kar, 1955; Martin Luther Tudományegyetem, Mezőgazdaság-tudományi Kar, Növénytaplálkozási és Talajtani Intézet, levelező aspiráns kandidátusi fokozat, 1967. **É.:** 2002. januártól: Veszprémi Egyetem (VE), Georgikon Mezőgazdaság-tudományi Kar (GMK) Növény- és Környezet-tudományi Intézet, tudományos tanácsadó 2002. december 31-ig; 2001. február–2002.

január: VE GMK, Növény- és Környezet-tudományi Intézet Földműveléstani Tanszék, egyetemi tanár; 1992-től folyamatosan: az Országos Műtrágyázási Tartam Kísérleti Hálózat elnöke, a kísérletek országos koordinátora; 1996–1999: MTA-Pannon Agrártudományi Egyetem (PATE) Agrokémiai Kutatócsoport vezető; 1994–1997: oktatási és nemzetközi rektorhelyettes, PATE, GMK; 1992–1997: Agrokémiai és Talajtani Intézet igazgató, PATE, GMK; 1989–1997: Agrokémiai Tanszék tanszékvezető egyetemi tanár, PATE, GMK; 1980–1990: egyetemi docens (1980–1983: Gödöllői ATE); 1983–1990: egyetemi docens, Keszthely GMK; 1990–2002: Agrokémiai Tanszék, egyetemi tanár, PATE GMK; 1980–1983: tudományos dékánhelyettes, GATE; 1972–1980: egyetemi adjunktus, GATE; 1968–1972: tudományos munkatárs, GATE; 1961–1968: tudományos munkatárs, Szarvas ÖKI; 1959–1961: tudományos munkatárs, MTA TAKI; 1955–1959: tudományos segédmunkatárs, Könyvüipari Minisztérium Helyipari Laboratóriuma (Kreybig-Labor) Budapest. **Tk.:** Nemzetközi Talajtani Szövetség (1964-től); Növényélettani Társaság (1991-től); Német Talajtani Társaság (1992-től); Nemzetközi Műtrágyázási Szövetség (1984-től); Magyar Agrártudományi Egyesület, Talajtani Társaság tagja (1961-től); Magyar Agrártudományi Egyesület Agrárke-mizálási Társaság tagja (1995-től); MTA Talajtani és Agrokémiai Szakbizottság (1984-től); Magyar Növényélettani Társaság (1985-től); PAB Mezőgazdasági Szakbizottság tagja 2002-től; PAB Mezőgazdasági Szakbizottság, Agrotechnikai Munkabizottság elnöke (1996-től); Országos Doktori és Habilitációs Tanács tagja (1993–1996); Kertészeti Egyetem Doktori Tanács tagja (1993–1999); PATE Egyetemi Doktori Tanács Elnöke (1993–1996), a bizottság tagja (1993–2000); PATE Habilitációs Tanács tagja (1993–1999); VE GMK Szakterületi Doktori és Habilitációs Bizottság tagja 2000-től; VE Növénytermesztési és Kertészeti Doktori Iskola Bizottságának

tagja. **Hivatalos bíráló:** MTA doktora cím odaítéléséhez; MTA mg. kandidátusi fokozatszerzésnél; bíráló bizottsági elnök; bíráló bizottsági tag; több esetben bíráló-bizottsági elnök, -tag Ph. D. védésnél. **Tudományos továbbképzésben témavezető:** kandidátusi fokozat szerzésnél 3 alkalommal; Ph. D. fokozat megszerzésénél 8 alkalommal; védésre felkészítés 5 Ph. D. hallgató. **Mf.:** *Trágyázási kutatások* [szerk., Debreczeni Bélával, 1994]; ezen kívül 21 könyv és könyvrészlet, 32 jegyzet, kutatás-jelentés, 139 magyar nyelvű, 138 idegen nyelvű szakközlemény szerzője [a művek részletes listáját lásd a szerkesztőségénél]. **Szerk.:** Zalai Hírlap, 1998. szeptember, interjú a Széchenyi professzori ösztöndíjról. **Rtv.:** Keszthelyi Kábel-tv a Szent-Györgyi Albert-díjról, 1998. február. **Kut. ter.:** agrártudomány, talajtan, agrokémia; a növények táplálkozását és a talajok termékenységét befolyásoló tényezők vizsgálata; az őszi búza és a kukorica fejlődéskori nitrogénfelvételének tanulmányozása nitrogén izotóppal jelzett műtrágyákkal; szántóföldi növények tápanyagellátása és termesztése, tartamkísérletek; műtrágyák és a talajok kölcsönhatása; a tápanyag- és a vízellátás kapcsolata. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1967; Szarvas, ÖKI, 1983; GATE, 1993, PATE; Szent-Györgyi Albert-díj, 1998; Széchenyi professzori ösztöndíj, 1999–2002. **I.:** Biográf ki kicsoda? 2002: Kortársaink életrajzi lexikona / főszerk. Hermann Péter, [elektronikus dokumentum], Enciklopédia Kiadó, 2001; Ki kicsoda Zala megyében? 2000; Ki kicsoda Keszthelyen? 1996; Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997. **E.:** „Fő hivatásom az oktatói tevékenység, az egyetemi és tudományos továbbképzési területen. Tanítványaim az ország minden területén megtalálhatóak. Szülőhelyemet korán elhagytuk, még iskolakezdés előtt. Anyai nagyapám (Nagy Jakab) a vasúton szolgált, 93 évig élt, nagyon vallásos volt. Ez valóban nagy család volt, 11 gyermekkel. Lakásuk a Budai Nagy Antal utcában volt. Kedves rokonunk és kapcsolatban

állunk Giricz Imréné Varga Erzsébet tanárnővel, és természetesen a szüleivel (Varga László és felesége). Keresztzüleim voltak: Nagy Dezső és felesége, ugyancsak a vasútnál dolgoztak, de sorolhatnám a család néhány többi tagját is. Sajnos, már sokan nem élnek. Az apai vonal Erdélyhez köt. Szeretettel gondolok mindig a szülőhelyemre, szívesen hallok felőle. Amíg a férjem élt, gyakran üdültünk Gyulán és olyankor sorra látogattuk a gyomai rokonokat.” (Debreczeni Béláné) • (Sz.-né N. E.)

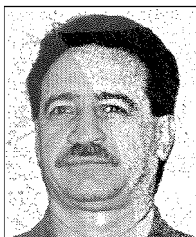
DEBRECZENI Endre földbirtokos, okleveles gazda és családja. (Gyoma, 1870–) **H.:** nős, felesége Szerető Ilona. **Gy.:** Endre, Imre, Elemér, Dénes és Tibor. **T.:** Debreceni Endre középiskoláit Debrecenben, a Gazdasági Akadémiát Keszthelyen végezte el. 1916–1918 között harctéri szolgálatot teljesített századosi rendfokozatban. Ügyvezető elnöke volt húsz esztendőig az ivánfenéki Ármentesítő és Vízszabályozó Társulatnak, a Békés vármegyei Gazdasági Egylet alelnöke volt, az Alföldi Gazdasági Egylet alelnöke, a Gyomai Gazdák és Iparosok Szövetkezetének elnöke, társelnöke volt az Endrőd-Gyomai Takarékpénztárnak, az Úri Kaszinó elnöke volt, a Nemzeti Munkapárt gyomai választókerületének elnöke volt. Virilis alapon [= a legtöbb adót fizetők listája] Békés–Szolnok vármegyék Törvényhatósági Bizottságának tagja, ugyanezen címen volt tagja a gyomai községi képviselő-testületnek is. Elődei is jelentősen részt vettek a megye és a község életében is. **I.:** Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936; és Cs. Szabó István saját gyűjtése. **E.:** családja tulajdonában voltak az alábbi tekintélyes gyomai épületek: a Hősök Emlékútja és a Fő út sarkán lévő épület [jelenleg a Mezőgazdasági Iskolához tartozik], a Hősök Emlékútján az Ybl Miklós tervezte vidéki udvarház [jelenleg a gimnázium kollégiума], és az ún. Tengeris vagy Torzsás-zug elején az Ilona-telep dél-francia stílusban épült majorja, amelyet sajnálatosan lebonttak. Három fia tragikus halállal hunyt el:

Endre fiát, mint levante főoktatót a csehek 1919-ben megkínozták, ennek következtében 1932-ben elhunyt; Imre fiát a megszálló román katonák 14 éves korában súlyosan bántalmazták, ő 7 évi betegeskedés után elhunyt, Elemér fiát 9 éves korában, a gazdaságukban alkalmazott orosz hadifogoly a Körösbe veszejtette. Dénes (1905–1953) és Tibor (1907–1982) az örökölt földön gazdálkodtak, ameddig lehetett. Dénes földje a Kőszigeti Á. G.-hoz került 1949-ben, Tibor földje a volt Alkotmány Tsz.-központba került tanyástól. Tibor nem kötött házasságot, utolsó éveiben Újházy Ernő, régi barátja gondoskodott róla. Dénes gyermekei elköltöztek Gyomárról. • (Cs. Sz. I.)

DEMETER Gusztávné Krucsó Eszter gyógyszerész. (Endrőd, 1936. november 5.) **Sz.:** Krucsó Imre gépész, Perei Eszter. **H.:** első házassága: 1959, Nagy Emil gyógyszerész. **Gy.:** Attila (1961), Tamás (1964). **T.:** Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszerész Kar (1960). **É.:** 1960–74-ig Gyoma, Gyógyszertár, gyógyszerész, 1974–92-ig: Ebes, gyógyszertárvezető, 1992-től nyugdíjas. • (K. N. K.)

DÉRI (1895-ig **Diamant**) **Ferenc dr.** jogász, alpolgármester. (Endrőd, 1874. november 1.–?) **Sz.:** Diamant József és Kallos Karolina. **T.:** előbb matematikát, majd jogot tanult a budapesti egyetemen. **É.:** 1895-ben lépett a főváros szolgálatába, 1910-től tanácsnok, 1917–1920 között a főváros egyik alpolgármestere volt. Hozzá tartoztak a pénzügyi, szociálpolitikai és közoktatási ügyek. 1920-ban nyugdíjazták, ezután demokrata programmal részt vett a várospolitikában. 1925–1930 között a főváros törvényhatósági bizottságának tagja volt. **M.:** *Egy borbély család kalandjai v. Fregoli és Fregolina*, bohózat. **Ct.:** Magyar Jogélet, Városi Szemle és más szaklapok közölték szakmai jellegű írásait. **I.:** Gulyás: Magyar írók élete és munkái; Budapest lexikon; Magyar zsidó lexikon.

DEZSŐ Zoltán vendéglátó üzletvezető. (Hódmezővásárhely, 1957. május 26.) **Sz.:** Dezső Sándor és Vónya Mária. **H.:** nős, 1983, Rau Katalin számviteli osztályvezető. **Gy.:** Linda (1984). **T.:** 1972: általános iskola, Hódme-

zővásárhely; 1975: szakmunkásképző, Elek; 1979: Szakközépiskola, Orosháza; 1981: Hódmezővásárhely, technikus. **É.:** 1975–1976: Dózsa Tsz, Hódmezővásárhely; 1976–1979: Háziipari Szövetkezet, Gyoma; 1980–1988: Alkotmány Tsz, Gyoma; 1988–1991: Viharsarok Htsz, Gyoma; 1991 óta vállalkozó. **Tk.:** 1992-től FIDESZ alapszervi elnök Gyomaendrődön; 2001-től a Vállalkozók Gyomaendrődért Egyesület elnöke; 1998 óta önkormányzati és megyei közgyűlési képviselő. • (K. N. K.)

DIENES Izra tanító. (1900. Ikefalva–1977. Debrecen.) **H.:** első felesége Hajdú Emma 1946-ban meghalt. Ebből a házasságból született Sára nevű gyermeke. Második felesége Zempléni Margit. Ebből a házasságból Imola nevű lánya született. **I.:** a tanítóképzőt Kézdivásárhelyen kezdte és Sepsiszentgyörgyön fejezte be. **É.:** még diákként részt vett az első világháborúban, mint a székely hadosztály katonája. A pedagóguspályát Göcsön kezdte. Romániában azonban, mint magyar pedagógusnak, sok zaklatásban volt része. Magyarországra települt családjával 1927-ben. Ebben az időben kerültek Endrődre. Itt Kondoros-tanyán, Décspáskomon, Öregszőlőben, majd a belterületen dolgoztak feleségével. A pedagóguspálya mellett aktív közéleti tevékenységet folytatott. Részt vett a Hanga Szövetkezet megalapításában, szervezte a Tejszövetkezet megalapítását. Az 1940-es bécsi döntés után honvégya haza vezérelte szülőföldjére. A háborúban megsebesült, s Bécsbe került. Innen ismét Endrődre vetette a sors. Az általános iskolában

gazdasági igazgató lett, Iványi Gergely mellett. Közben színjátszó csoportot is vezetett. Az 1956-os forradalom idején nemzetőr volt. A forradalom leverése után a hatalom meghurcolta. Csak 1991-ben, posztumusz rehabilitálták, s a Vértanúk Emlékére Érmeket kapta. Utolsó éveiben gyermekével Debrecenben élt. **I.:** In memoriam Dienes Izra / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1996. október. **E.:** nemesi család. A nemességet 1648. december 5-én adta II. Rákóczi György a családnak. Címerük leírása: kék mezőben zöld hármashalom közepső ormában kiemelkedő, jobbra fordult, kiöltött nyelvű, jobb lábán kardot tartó arany párduc. Sisakdísz: fölemelt jobb lábában követ tartó daru. Takarók színe jobbról kék–arany, balról vörös–ezüst. • (*L. G.-né*)

DINYA Illésné Balázs Erzsébet biológia–földrajz szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1934. május 16.) **Sz.:** Balázs Imre bognár és Pap Erzsébet. **H.:** férjezett, Dinya Illés osztályvezető. **Gy.:** Tibor (1959). **T.:** 1941–1945: Népiskola; 1945–1949: Általános Iskola, Endrőd; 1949–1953: Állami Tanítóképző, Szarvas; 1953–1956: Szegedi Pedagógiai Főiskola. **É.:** 1956–1990: a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában tanította szülőhelyünk diákjait biológiára, földrajzra, valamint tanított még gyakorlati foglalkozás tantárgyat. **Tk.:** a Békés Megyei Alkotó Munkaközösség tagjaként 1974–1989 között dolgozott. Tagja volt a Pedagógus Szakszervezetnek, a Vöröskeresztnek, ez utóbbinál megbízatása: pedagógus tanárelnök volt. Feladata az iskola és a védőnők egészségnevelő munkájának összehangolása, orvosi előadások, tisztasági hét, fogászati hét és elsősegélynyújtó tanfolyamok szervezése. **Ct.:** szakmai jellegű írásai az alábbi kiadványokban jelentek meg: A biológiatanítás módszertana [folyóirat], 1976, 4. sz., 1977, 1. sz.; A munkáltató órák szerepe 1976 [Békés megyei kiadvány]; Módszertani füzetek az általános iskola 6. osztályos, 7. osztályos, 8. osztályos biológiatanításához

1985, 1986. években [országos kiadványok]; Segédkönyv a 7. osztályos biológia fakultáció és szakkör vezetéséhez, 1989; Segédkönyv a 8. osztályos biológia fakultáció és szakkör vezetéséhez, 1990. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető, 1987; Miniszteri Dicséret: 1976, 1988; Vöröskereszt Munkáért arany fokozat, 1973. • (*Saját közlés*)

DINYA László cipőipari vállalkozó. (Endrőd, 1930. április 24.)

Sz.: Dinya Illés, géplakatos, gépész, Csúvár Gizella háztartásbeli. **H.:** nős (1953): Alt Mária könyvelő. **Gy.:** László (1955). **T.:** Endrőd, polgári iskola, 1944.

É.: 1945–1953: Csepel Művek, Danubia, Budapest, 1953–1960: Gyomaendrőd, TEFU gépkocsivezető, 1960–1985: az ENCI osztályvezetőjeként jelentős része volt az üzem országos és világhírének megteremtésében; 1985-től magánvállalkozó: a Corvo Bianco nevet viselő üzemében közel 30 embernek biztosítva megélhetést. A Magyar Cipőkiállítások Budapest c. rendezvény állandó résztvevője, minden márciusban és szeptemberben kiállítja a „Corvo Bianco”-ban gyártott lábbeliket. **Tk.:** segíti a közösségi célú kezdeményezéseket és rendezvényeket, szülőhelyünk intézményeit anyagi eszközökkel támogatja; az Önkéntes Tűzoltó Egyesület elnöke 1996–1999. **I.:** Bemutatjuk Dinya László vállalkozót / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 1995. április, 6. p. • (*M.-né G. E.*)

DINYA László dr. tanszékvezető egyetemi tanár, főiskolai főigazgató-helyettes, helyettes államtitkár. (Endrőd, 1949. augusztus 13.) **Sz.:** Dinya Elek kőműves, Dinya Ilona. **H.:** nős, első házassága: 1973, Bella Rózsa tanár; második házassága: 1983: Fazekas Rozália előadó; harmadik házassága: 2001: Domán Szilvia. **Gy.:** Anikó (1977) tanár, közgazdász. **T.:** 1968–1973: Gödöllői Agrártudományi Egyetem, okl. mg. gépész-

mérnök; 1974–1976: Debreceni Agrártudományi Egyetem, mg. tudományi doktor; 1978–1981: MTA-TMB ösztöndíjas, mg. tudományok kandidátusa; 1988–1989: University College, Dublin (Írország), menedzser oktató; 2000–2002: CHEPS-Amszterdam (Hollandia), felsőoktatási menedzsment szakértő. **É.:** 1973–1983: DATE Mg. Főiskolai Kara, Szarvas (főiskolai tanársegéd 1973–1977, főiskolai adjunktus 1977–1983); 1983–1987: GATE Mg. Gépészeti Főiskolai Kara, Mezőtúr (főiskolai docens 1983–1985, főiskolai tanár 1985–1987); 1987–2000: KÉE Élelmiszeripari Főiskolai Kara, Szeged (egyetemi docens 1987–1992, egyetemi tanár 1992–2000); egyidejűleg határozott időre kinevezett egyetemi tanárként: 1995–1998: KÉE Élelmiszeripari Mérnöki Kara, Budapest; 1997-től máig: BME Gazdaság- és Társadalomtudományi Kara; 1996-tól máig: SZTE Gazdaságtudományi Kara; 2000–máig: SZIE Gazdálkodási és Mezőgazdasági Főiskolai Kara, Gyöngyös. **Kut. ter.:** végez tantárgy- és oktatásfejlesztési kutatásokat, pályázati kutatásokat és megbízásos kutatásokat. Ez utóbbiak: 1973–1991 között: évente 5–10 vállalati, intézményi megbízás az oktatott és kutatott témakörökhöz kapcsolódó gyakorlati területeken (vállalati közép- és hosszú távú tervek, piaci felmérések, gazdasági elemzések az élelmiszergazdaság területén); 1992–1995 között: évente 6–8 vállalati, intézményi átvilágítás, szakértői elemzés és jelentés (élelmiszergazdaság, privatizáció, felsőoktatás); 1998-tól: OM, GM és egyéb felkérésekre szakmai anyagok készítése (társágfejlesztési stratégiák, versenyképességi elemzések, marketing stratégiák, pályázati kiírások, pályázati véleményezések). Vezetői beosztások: 1983–1987: tudományos főigazgató-helyettes a GATE Mg. Gépészeti Főiskolai Karán, Mezőtúron; 1988–1991: tudományos főigazgató-helyettes a KÉE Élelmiszeripari Főiskolai Karán, Szegeden; 1991–1995: főigazgató a KÉE Élelmiszeripari Főiskolai Karán, egyidejűleg: 1991–1995: tanszékvezető a Vállalkozásszervezési és Ökonómiai tanszéken; 1992–

1994: rektorhelyettes a KÉE – Budapesten; 1994–1995: a Szegedi Egyetemi Szövetség Igazgató Tanácsának választott elnöke; 1995–1998: felsőoktatási helyettes államtitkár a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban; 1998–2002: tanszékvezető a SZTE Gazdaságtudományi Karának Marketing és Menedzsment Tanszékén; egyidejűleg: 1999-től napjainkig: tanszékvezető a SZIE Gazdálkodási és Mezőgazdasági Főiskolai Karának Közzolgálati Menedzsment Tanszékén; 2000-től napjainkig: tudományos főigazgató-helyettes a SZIE Gazdálkodási és Mezőgazdasági Főiskolai Karán; 1991-től napjainkig: az InWest-2000 Svájci-Magyar Vezetési Szaktanácsadó Bt. alapítója, ügyvezető igazgatója és szaktanácsadója; 1991–1995: a Baranyatej Rt. – Pécs – igazgató tanácsának elnöke; 1992–1998: a Pick Rt. – Szeged – igazgató tanácsának tagja, a marketing és stratégiai kérdések referense; 1995-től napjainkig: a Magyar Marketing Szövetség regisztrált marketingszakértője; 2001–2002 a Gyöngyösi „Saturnus” rádió ügyvezető igazgatója **Tk.:** vezető tisztségek: European Association of Higher Education (EURASHE) – Brüsszel (az európai főiskolákat tömörítő nemzetközi szervezet) elnökségi tagja: 1994–1999, választott alelnöke: 1999-től napjainkig; Magyar Főiskolai Főigazgatói Konferencia (FFK) – Budapest (a magyar főiskolák érdekképviseleti testülete) elnökségi tagja: 1991–1994, választott elnöke: 1994–1995; Felsőoktatási Fejlesztési Alap (FEFA) Kuratóriuma – Budapest – elnöke (1996–1998); TEMPUS Kuratórium – Budapest – elnöke (1996–1998); Felsőoktatási és Tudományos Tanács (FTT) – Budapest – (a magyar felsőoktatás legfelsőbb szakmai testülete, az oktatási miniszter tanácsadó testülete) választott tagja: 1994–1995, majd 1998–2002 között: Finanszírozási Bizottságának elnöke: 1994–1995; Felsőoktatási Reform Bizottságának elnöke: 1998–2000, elnöke: 1995–98, társelnöke: 2002-től napjainkig Magyar Bologna Bizottság (MBB) elnöke (2002-től napjainkig); OTDT Közgazdasági Szakkollégium ügyvezető elnöke

(1999-től napjainkig); tagságok: Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Minisztérium (MÉM) K+F Tanácsa: 1991–1995; Országos Távlati Kutatási Alap (OTKA) Agrártudományi Szakbizottság tagja: 1993–1995, majd az OTKA Tanácsának tagja: 1995–1998; Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) Tanácsának tagja: 1995–1998; Tudománypolitikai Bizottság (TPB) tagja: 1995–1998; MTA Marketing Szakbizottság választott tagja: 1996-től napjainkig; MTA Agrárökonómiai Szakbizottság választott tagja: 1996–1998; „Tejgazdaság – Tudomány és Gyakorlat” c. szakfolyóirat szerkesztőbizottsági tagja (1995–1998); Bologna Preparatory / Follow-up Group – Brüsszel (az európai felsőoktatási reform előkészítő bizottságában Magyarország képviselője): 2002-től napjainkig; Magyar Közgazdasági Társaság tagja (1992 óta); MTA köztestületi tagja (1994 óta); a Debreceni Akadémiai Bizottság (DAB) tagja (1983–1987); a Szegedi Akadémiai Bizottság (SZAB) tagja (1987-től napjainkig); Az „Iskolatej” Alapítvány kuratóriumi tagja (1996–1998); a „Regionális Tudáshálózatokért” Alapítvány kuratóriumi tagja (2002-től napjainkig); A „Gyöngyösi Médiáékért” Alapítvány kuratóriumi elnöke (2001-től napjainkig); **Öm.:** *Ágazattársítási modellek a szántóföldi növénytermesztésben*, Bp., 1983; *Korszerű döntés-előkészítő módszerek alkalmazása a mezőgazdasági vállalatokban*, Bp., 1986; *Direktmarketing*, Szeged, 1993; *Sikeres vállalkozások*, Bp., 2000; *Menedzseri ismeretek*, főiskolai jegyzet, Szeged, 1994; *Vállalatvezetési ismeretek*, egyetemi jegyzet, 1994; *Menedzsment*, egyetemi jegyzet, 1999; *Strategic management* – angol nyelvű főiskolai jegyzet, Gyöngyös, 2001. **M.:** társszerzőkkel: 47 db szakmai munka. **Ct.:** rendszeresen jelennek meg szakmai jellegű cikkei. **Szea.:** 38 előadás magyar, angol, német nyelven hazai és külföldi konferenciákon. **Rtv.:** évente 6–10 tv- és rádióinterjú felsőoktatási témakörökben 1995–2002 között. **Dk.:** a hallgatóság választása alapján „Ifjúságért” Emlékplakett (1983, DATE-MGFK, Szarvas); „Az év

tanára” kitüntetés, hallgatói szavazások alapján (1986, GATE-MGGFK, Mezőtúr); „Magister Optimus” oklevél hallgatói szavazások alapján (1991, KÉE-ÉFK, Szeged); „Tudással Magyarorszáért” Emlékplak a tudományos diákköri mozgalomban végzett munkáért (2002, OTDT – Budapest); Szlovák Tudományos Akadémia Emlékérme, kutató munkájáért, (2002). **I.:** Magyar és nemzetközi ki kicsoda? Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1977. **E.:** »pályafutásom során (mint a leírtakból is következtethető) hosszabb-rövidebb időt töltöttem 5 kontinens több mint 40 országában, Magyarország szinte valamennyi nagyobb városában. A nagyvilág rengeteg szép csodáját láttam, de a legszebb látvány számomra mégis az, amikor Mezőtúr vagy Szarvas felől közeledve HAZAFELÉ, először megpillantom az endrődi templom tornyát. És pontosan értem a lányomat, aki ugyan Orosházán született és Szarvason, majd Kecskeméten nőtt fel – mégis, amikor kocsiban megérkezünk Endrődre, azt mondja: itthon vagyunk! (Nem „otthon”, hanem: ITTHON!) Ha az itthoniak (akiket jó, vagy rossz sorsuk nem szakított el a szülőfalunktól) egyszer-egyszer megpróbálnának ilyen szemmel közelíteni, amikor „vidékről” jönnek hazafelé, ahogy boldogult Örkény István mondaná: „nagy dolgoknak jöhetnének a nyomára...» (Dinya László) • (Sz. né N. E.)

DINYA Máté okleveles gépészmérnök, a Kötőipari Szövetkezet elnöke. (Endrőd, 1939. szeptember 21.) **Sz.:** Dinya Máté kőműves és Klimó Ilona. **H.:** nős, 1966, Tóth Margit tanár. **T.:** 1959–1964: Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar. **É.:** Gépjavító Allomás és jogutódai, 1964–1975; Háziiipari Szövetkezet, 1975–1983; főiskola, Mezőtúr, 1983–1989; Kötőipari Szövetkezet, 1989–1994. **Dk.:** Kiváló Dolgozó kitüntetések, dicséretetek. 1952. október 12-én, vasárnap a Hősök útja 25. sz. házban alakult meg 60 asszony összefogásával a Háziiipari Szövetkezet. Első elnöke az endrődi Katona Jánosné volt 1952. október 12.–1952. december 31. kö-

zött, majd Vass Júlia 1953. január 1.–1953. május 31. között. 1953-tól 1969-ig Benjámin István volt az elnök, aki a környező településeken szervezett formában kialakította a háziipari tevékenységet mint termelési és jövedelmi foglalkozást a nők részére. A szövetkezet következő elnöke Túry Miklós lett (1969–1975). Ez idő alatt tért át a szövetkezet a kézi tevékenységről a gépi kötés és szövés meghonosítására, ipari szinten való kialakítására. Új üzemcsarnokok, raktárak, modern szociális létesítmények épültek, ahol már több telephelyen közel ezer fő foglalkoztatásával prosperált a szövetkezet. 1975-től Kiszely Lajos, 1989-től Dinya Máté volt az elnök. A szövetkezet legeredményesebb korszaka az 1980–1990-es évek voltak: a legmodernebb, számítógépek által vezérelt kötőgépek, több száz szakember, szép termékek, jó piac fémjelezte a korszakot. 1994-ben megszűntették a szövetkezetet. • (Sz.-né N. E.)

DINYA Máténé Tóth Margit magyar–

orosz szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1945. október 4.) **Sz.:** Tóth Mihály tsz-tag, Papp Mónika htb. **H.:** férjezett, Dinya Máté mg. gépészmérnök. **Gy.:** Adrien (1968). **T.:** 1968:

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola magyar–orosz szak. **É.:** 1965–1966: Gyoma, 2. Sz. Általános Iskola; 1966–1975: Dévaványa, 1. Sz. Általános Iskola; 1975–1976: Gyoma, 2. Sz. Általános Iskola; 1976–2000: Endrőd. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1974. • (G.-né T. Zs.)

DINYA Regina tanítónő. (Endrőd, 1903. május 1.–1982.) **Sz.:** Dinya Elek ácsmester és Gyuricza Mária. **É.:** a középiskolát és a képzőt Szarvason végezte, ahol 1923. június 20-án kapott oklevelet. Pedagógiai működését Endrődön 1927. október 10-én kezdte, a nagylaposi uradalom iskolájában. A háború után kitelepítették a Vajdaságba, s elvesztette minden vagyonát. Hazake-

rülve ismét szülőfalujában dolgozott, majd Gyomáról, mint napközis tanító ment nyugdíjba 1967-ben [?]. Családjá nem volt, egyedül a hivatásának élt. • (L. G.-né)

DINYA Vince SVD verbita szerzetes. (Endrőd, 1929. január 9.) **Sz.:** Dinya Mátyás és Tóth Anna. 21 éves koráig a családjával mint földműves dolgozott. 1950-ben került Kőszegre az Isteni Ige Társaságához (Verbiták). 1950 júniusában feloszlatták a rendeket. 1951. június 10-től 1953. augusztus 10-ig munkaszolgálatos katona volt Pusztavacson és Budapesten. 1955. december 10-től a Jászberényi Egyházi Szeretotthonban kertészként dolgozott 1964. június 15-ig. 1964. szeptember 1-jétől az Egri Szemináriumban tanult. 1969. június 22-én szentelték pappá. Káplánként szolgált: 1969–1971: Geszteréd, 1971–1972: Tar, 1972–1974: Nyírbátor, 1975–1978: Újfehértó. Plébániái: 1978–1990: Dombóvár, 1990–1994: Füzesabony, 1994. augusztus 15-től nyugdíjas éveit tölti az Isteni Ige Társasága Szent Imre Misszióházában. • (I. L.)

DINYA Zoltán cipész, kft.-ügyvezető. (Endrőd, 1944. október 13.) **Sz.:** Dinya Imre asztalos és Gubuznai Gizella. **H.:** nős, 1968, Gellai Margit. **Gy.:** Zoltán fogtechnikus. **T.:** 1976: Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1978: Bőr- és Cipőipari Technikum, Martfű. **É.:** harminc éven keresztül (1959–1989) dolgozott az ENCI-ben művezetőként, főművezetőként, 1989-től egyéni vállalkozó lett, majd családi vállalkozásban megalapította a MADIZOL Kft.-t. A vállalkozás, amelynek fő profilja a cipőgyártás, szülőhelyünkön 20–30 embernek ad munkát, megélhetést. Női cipőket készítenek: az idősebb korosztály igényeit kívánják kielégíteni a divatos, ugyanakkor kényelmes cipők gyártásával. Az egész ország területén árulnak: Budapesten, Székesfehérvárott, Debrecenben, Nyíregyházán, Szegeden, Pécsen. Dinya Zoltán mindig készségesen támogatja a hozzá forduló intézményeket, alapítványokat – ez évente

40–50 alkalom – (Vöröskereszt, iskolák, óvodák, Családsegítő Szolgálat, sport, nyugdíjasok, rokkantak, mozgássérültek és egyéb közcélú alapítványok). **I.:** Bemutatjuk Dinya Zoltán cipőipari vállalkozót / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 1995. július. **E.:** „Itt születtem, itt élek, innen fogok elmenni. Itt érzem jól magam. Szeretek horgászni, szeretem a természetet, a tiszta levegőt, a nyugodtságot... Munkahelyet adni az embereknek csodálatos érzés...” (Dinya Zoltán) • (M.-né G. E.)

DINYA Zoltán dr. kémia–fizika szakos tanár, a kémia tudományának doktora, kandidátus. (Endrőd, 1942. szeptember 29.) **Sz.:** Dinya Elek és Szmola Irén. **H.:** nős, Varga Márta. **T.:** 1967: KLTE-TTK Debrecen. **É.:** MTA Antibiotikum Kutatócsoport KLTE Kémiai Intézet, tudományos főmunkatárs. Szakmai tevékenysége: természetes és szintetikus szénhidrátok, szénhidrát-származékok és szénhidrát tartalmú anyagok (pl. antibiotikumok) tömegspektrometriai sajátosságainak vizsgálata a szerkezetigazolás, a fragmentációs tulajdonságok szempontjából. A FAB és LC-MS technikák alkalmazása. Mátrixhatás tanulmányozása a molekulainok ill. a fragmentációk szempontjából. Nitrogéntartalmú szénhidrátok és származékaik EI fragmentációs tulajdonságainak vizsgálata. Ionkémiai vizsgálatok a szénhidrátok körében. Humán és természetes környezetben előforduló szerves mikroszennyezők analitikai vizsgálata. Legjelentősebb szakmai eredményei: flavonoidok és antibiotikumok spektroszkópiai tulajdonságainak és szerkezetének vizsgálata. A Dezertomycin A, B antibiotikumok szerkezet-felderítése. 4 szabadalma van, 3 kiadványa, 92 tudományos közleménye jelent meg. **Dk.:** MTA Támogatott Kutatóhelyek Díja; Mestertanári cím. **I.:** Műszaki és természettudományos ki kicsoda? • (Sz.-né N. E.)

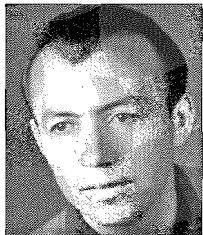
DIÓSZEGI BÍRÓ Ilona (asszonyneve: Diószegi Gyuláné, lányneve: **BÍRÓ Ilona**,

művészneve: **LONA**) tervező modellőr, divattervező, festőművész. (Gyoma, 1948. május 24.) **Sz.:** Bíró István és Tari Ilona. **H.:** férjezett, Diószegi Gyula gépészmérnök. **Gy.:** Zsolt (1970), gépészmérnök, külkereskedelmi közgazdász; Ágnes (1975). Óvónőképző Főiskola, Külkereskedelmi Közgazdasági Főiskola. **T.:** 1966: Gyoma, gimnázium; 1973: Bp., Cipőipari Technikum; 1985: Könnyűipari Főiskola, tervező szak; 1990: Könnyűipari Műszaki Főiskola, felsőfokú tervező szak. **É.:** az Endrői Cipész Szövetkezetben cipőipari tervező 1967-től. Nyugdíjas 1993-tól. Gyerekkora óta érdeklődött a festészet iránt. Alkotásaiban a képi hűségre törekszik, mégis összefonódik bennük a mese és valóság, misztikum és realitás. Megmutatja nekünk az embert, a természetet, melybe beleszövi hangulatát, érzéseit. Képeit át-átszövi valami sejtelem, a tűnő idő megfoghatatlan sugallata. **Tk.:** tagja a Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesületnek, a Szabad Képző- és Iparművészek Országos Társaságának, a Békés megyei Felnőtt Képzőművész Stúdióknak, a Békés Megye Képzőművészeti Szakiskola Egyesületnek. **Kiáll.:** 1994: Békéscsaba, Ifjúsági Ház; 1995: Csabacsúd, Művelődési Ház; Budapest, EMKE Galéria; Békés, Hajnal István Sz. I.; Mezőkovácsháza, Művelődési Központ, Csorvás, Művelődési Központ, Budapest, El Kalászi Galéria; 1996: Gyomaendrőd, művelődési központ; Budapest, Parlament Galéria; 1997: Budapest, SISSI Galéria; Budapest, Gellért Hotel Teaszalon; 1998: Kétegyháza, Omnia kávézó; Bük, Művelődési Központ; Budapest, Hotel Mercure Korona; 1999: Budapest, Corinthia Aqvincum Hotel; Budapest, El Kalászi Galéria; Budapest, Gellért Hotel, Budapest, Hotel Mercure Korona; 2000: Budapest, New York Kávéház; 2001: Gyomaendrőd, városi művelődési központ, Létavértes, Arany Galéria; 2002: Sarkad, Iskola Galéria.

Rtv.: 1995. szept. 1.: a Bartók Rádió élő riportot készített az első budapesti kiállítás alkalmából; 1996. április 21., Parlament Galéria: MTV1 adó Hol-mi? c. műsorában riport. 1999. október 10., Hotel Korona. MTV1, Hol-mi? műsorában riport; 2000. szeptember 27.: New York Kávéház, MTV1, Hol-mi? műsorában, riport. **Dk.:** Szakmai Zsűri-díj, Gyomaendrőd Őszi Tárlat, 2000; Szakmai Zsűri-díj, Békés, Csuta Művésztelep, 2002. **I.:** Gyomai kiállító a fővárosban / -ria = Békés Megyei Hírlap, 1995. augusztus 31.; A Körösök völgyének festőnöje / Várhelyi Farkas Magda = EMKE Galéria, Hírmondó, 1995. szeptember 1.; Váltás a javából / Bangó Éva = Képes Újság, 1996. május 26.; Lona a siker útján / Boór András = Őnagysága, 1996. 15. sz.; Csodára vár e nő a fényugárban / Császárré Ferenc = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. május, 11. p.; Mint távolba merengő gyönyörű álom / Császárré Ferenc = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. szeptember, 9. old.; Líra – ecsettel / Boór András = Őnagysága, 1997. 15. sz.; Tájak, arcok, virágok / Iza = Újbuda, 1997. augusztus 6. VII. évf. 16. sz., 13. old.; Két nagyszerű kiállítás... / Császárré Ferenc = Városunk, Gyomaendrőd 2000. október, 179. old.; Körüljártam határban / Császárré Ferenc = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. február, 30. p. „Vedd körül magad széppel a rossz ellen!” / B. Széll Katalin = Sarkad város, 2002. november 22. **Mj.:** a felsorolt dokumentációk megtalálhatók a szerkesztőség gyűjteményében. • (CS. F.)

DOBÓ Imre és lánya, kereskedők. (Gyoma, 1925. december 5.)

Sz.: Dobó Imre kerékgyártó és M. Szabó Rózsa. **H.:** nős, 1961, Kozma Katalin. **Gy.:** Edit (1962), Imre (1966), Zoltán (1973). **T.:** Sánta Béla magánkereskedő-

nél tanult, majd elvégezte a békéscsabai Kereskedelmi Szakmunkásképzőt. **É.:** egész életében szülőhelyünk kereskedelmét szolgálta: 1950-től 1991-ig, nyugdíj-

jazásáig dolgozott különböző üzletekben (pl. az endrődi papírboltban). Fiatal korában aktívan futballozott az endrődi csapatban. **Dk.:** Kiváló Bolt, 1984, Kiváló Dolgozó, 1984. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

Panyik Istvánné Dobó Edit kereskedő. (Mezőtúr, 1962. október 21.) **H.:** férjezett, Panyik István gépkocsivezető. **Gy.:** Edit (1989), István (1984). **T.:** 1980–1983: Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet, Mezőtúr. **É.:** 1983-tól – jelenleg is – dolgozik a kereskedelemben. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

DOBOS Lajos endrődi plébános, fordító. 1847. október 26-án született Nagyváradon, itt végezte tanulmányait. 1872. augusztus 12-én misés pappá szentelték föl. Ezután segédlelkész volt Belényesben, majd Szarvason, végül Várad-Olasziban működött. 1881-ben körösladányi plébános lett. 1889. május elsejétől lesz Endrődön plébános. Víg, kedves, előzékeny ember. Alatta épült meg a Szarvasvégben két iskola. 1889 júliusától esperes. Valami betegség gyötörhette, mert ezt írják róla: „Szenvedése nem tartott soká. Isten tudja hogyan, 1889. szeptember 9-én fegyver okozta halálát. Isten legyen irgalmas lelkének. Akik ismerték, azok tudják, hogy mit és kit vesztett benne az egyházmegye”. Több nyelvet ismert, írt a korabeli lapokban: 1882-ben az Új M. Sionnak munkatársa volt. **Ford.:** Kereszténység és korunk Bougant után, franciából fordította Szentannai-Spett Gyula gyomai plébánossal. Nagyvárad, 1881–82, öt kötet; 2. kiad.: 1883–85; 3. kiad.: 1892. uo. **I.:** Magyar Könyvészet, 1885; Politikai Újdonságok, 1889, 38. sz.; Nagyvárad, 1889, 208. sz.; M. Sion 1892, 47. l.; Budai Hírlap 1892, 68. sz.; [elektr. dokumentum]. • (I. L.)

DÓCZI Gergely és családja. (–1514). A XV. század végén Gyomát a Bethlenek eladták Szegei Dóczy Gergelynek. Dóczy Gergely először Csongrád megyében igyekezett megvetni a lábát, és Szeg községet szerezte meg. 1493-ban Gyoma, majd Tölgy is az ő tulajdona. 1514-ben megölték Dózsa parasztjai. Fia: János.

Dóczy János. Sz.: Dóczy Gergely. Szapolyai János kincstartója volt, ezért a Ferdinánd-pártiak elkobozták birtokait. Amikor Békés megye Szapolyai kezére került, a Dóczyak visszakapták javaikat.

Dóczy Miklós 1552-ben Dóczy Miklós volt Gyoma ura. Ő volt az, aki a körülzárt Temesvárból Losonczy István várkapitány utolsó segélykérő levelét kihozta. Halála után Gyomát özvegye birtokolta. Gyermekei: Gergely és Kelemen.

II. Dóczy Gergely. Sz.: Dóczy Miklós. II. Dóczy Gergelyt 1572-ben a simándi vásár fölverése miatt a törökök elfogták, Konstantinápolyba vitték és a tengerbe dobták.

Dóczy Kelemen. Sz.: Dóczy Miklós. Egerben vagy annak környékén lakott, és többször kirendelték királyi embernek Békés megyébe. A török előrenyomulása miatt Gyoma birtoklása bizonytalanná vált, majd 1686-ban, a megye elnéptelenedésével egy időben ez a település is lakatlanná lett. **I.:** Békés vármegye, Békésvármegye Monográfiája Szerkesztősége és Kiadóhivatala, 1936. Bp. • (L. G.-né)

DOMBI Béla MÁV-főfelügyelő. (Gyoma, 1922. szeptember 1.–1991. február 15.) **Sz.:** Dombi Márk ny. csendőrtiszt-helyettes és Bíró Eszter. **H.:** nős, 1951, Cs. Nagy Piroska. **Gy.:** Éva (1956–1997). **T.:** Békési Református Gimnázium; MÁV-tiszti tanfolyam. **É.:** negyvenkét évet töltött a MÁV szolgálatában az alábbi állomásokon: Gyoma, Budapest-Ferencváros, Békéscsaba, Tiszatenyő, Mezőtúr. • (K. N. K.)

DOMBI Béláné Cs. Nagy Piroska népművelő-könyvtáros. (Gyoma, 1932. november 29.) **Sz.:** Cs. Nagy Dániel gazdálkodó, kőműves, virágkertész és Kéri Piroska. **H.:** 1951. Dombi Béla, MÁV-felügyelő. **Gy.:** Éva (1956, elhunyt 1997). **T.:** Debreceni Tanítóképző Főiskola (1975). **É.:** 1951 és 1960–71 között a Körösi Állami Gazdaságban dolgozott mint SZTK-ügyintéző, vezető bérelszámolói beosztásban. Kezdetől szakszervezeti gazdasági felelős volt, ő foglalkozott a sport- és kul-

turális rendezvények szervezésével, az üdültetéssel. Kiemelten figyelt a fizikai dolgozók és a nagycsaládosok gyermekeire. Az 1967-es MEDOSZ Kongresszuson felszólalásában a mezőgazdasági tsz-tagok egészségbiztosításának hiányosságáról beszélt; a felvetése törvényjavaslattal emelkedett. 1971–87 között, a nyugdíjazásáig: MEDOSZ Békés Megyei Bizottsága munkatársa, majd főmunkatársa lett, ahol már a megye mezőgazdaságában dolgozók kulturális, sport és egyéb tevékenységét szervezte. Munkája során számtalan amatőr festőt, bődíszművest indított el, másokat versmondásra és egyéb kulturális tevékenységre biztatott. **Tk.:** 1975–79-ig a MEDOSZ Központi Nőbizottság tagja, 1993–99: MEDOSZ Országos Nyugdíjas Bizottság elnöke, 1993–1994: Gyomai Szülőföld Baráti Kör elnöke, 1993-tól Nyugdíjasok Országos Képviselő Tanács tagja és az Etikai Bizottság titkára jelenleg is, MSZOSZ Nyugdíjas Választmány Tanácsának tagja, a szervezési Bizottság tagja, Mezőgazdasági Nyugdíjasok Országos Egyesületének 1977 óta tagja, 1993 óta pénzügyi vezetője. **Dk.:** A Szocialista Kultúráért (1973); Munka Érdemrend (1985). • (Munkatársai közlése alapján K. N. K.)

DOMBOS László (eredeti családneve:

Dévánszky) testnevelő tanár. (Békéscsaba, 1918. január 4.) **Sz.:** Dévánszky Kálmán fő-törzsrörmester és Beinschróth Erzsébet. **H.:** nős (1949), Szabó Teréz tanítónő. **Gy.:** László (1950), vegyész, Kálmán (1952), programtervező matematikus. **T.:** 1934–1938: Kiskunfélegyházi Állami Tanítóképző Intézet tanítói oklevél; 1948–1952: Pécsi Pedagógiai Főiskola tanári diploma. **É.:** 1938. szeptember 1-jétől a gyomai evangélikus iskolában tanított, majd 1939. február 1-jétől fél évig a békéscsabai evangélikus iskolában. 1939 szeptemberétől visszakerült Gyomára, és a halmagyi iskolában

tanított, majd tényleges katonai szolgálatot teljesített 1946-ig. 1946-tól a gyomai 1. Sz. Általános Iskolában tanított 1978-ig. Volt igazgatóhelyettes, óraadó az óvónőképzőben, a gimnáziumban, a szakmunkásképzőben. Pályafutása alatt kb. 5000 tanítványa volt. Megszállott testnevelő tanár volt, csak a tanításnak élt. Egy időben a Békés megyei általános iskolák torna-versenyein a dobogó legmagasabb fokára jobbra kizárólag az ő növendékei álltak. Túl a 80. évén is aktív versenybíró. Egyenes jellemét, kitartását tanítványai közül sokan példának tekintették. **Tk.:** 1958 óta szenvedélye a galambászat, a gyomaendrődi Galambsport Egyesület titkára. **Dk.:** A magyar tornasportért kitüntetés, 1996. **I.:** Gyomaendrőd ászai VIII / Hal [Hajdú László] = Gyomaendrődi Híradó, 1992. május, 7. p. • (K. N. K.)

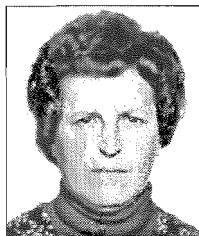
DOMBOS Lászlóné Szabó Teréz Róza

tanítónő. (Endrőd, 1926. január 7.) **Sz.:** Szabó Gyula kereskedő, Fehérváry Ilona. **H.:** férjezett: 1949, Dombos László tanár. **Gy.:** László (1950), Kálmán (1952).

T.: Budapesti Ranolder Intézet Tanítóképző, 1947. **É.:** évtizedekig tanította szülőhelyünk kisgyermekait: Endrődön, az ugarai iskolában tanított: 1947–49, majd a gyomai 1. Sz. Általános Iskolában volt tanítónő, munkaközösség vezető 1949–81. **Kut ter.:** az olvasási készség megalapozása és fejlesztése az általános iskola 1. osztályában. **Dk.:** Arany Díszdiploma, 1997. **E.:** „Akkoriban a tanyai tanítóknak sokféle feladatuk volt. Első munkahelyemen, Endrőd-Ugaron rossz volt az ivóvíz. Kérvényt írtam a minisztériumba. Kérésünk meghallgatásra talált – jöttek a kútúrók, lett jó ivóvíz.” (Dombos Lászlóné) • (K. N. K.)

DRAHÓ Imréné Ádám Piroska óvónő. (Gyoma, 1937. november 5.) **Sz.:** Ádám Bálint és Varga Klára. **H.:** férjezett, 1955,

Drahó Imre szállításvezető. **Gy.:** Piroska (1958), Éva (1965). **T.:** 1952–1955: Óvónőképző, Gyoma. **É.:** 1957-től nyugdíjazásáig oktatta, nevelte Gyoma óvodáisait; a Jókai úti óvodában, illetve – 1984–1988 között – a beszenszegi óvodában. • (K. N. K.)

DUDA Benedek tanár, mezőgazdasági gépforgalmazó. (Endrőd, 1926. október 3.) **Sz.:** Duda Lajos és Juhász Erzsébet. **H.:** nős, Sebők Erzsébet. **T.:** 1964:

Orosháza, Mezőgazdasági Technikum; 1965–1967: az Egri Tanár-

képző Főiskola mg. szakos általános iskolai tanári oklevél. **É.:** 1942–1945: Tószezen a Hangya Szövetkezet keresk. tanulója; 1946–1949: Püspökladányban a Földmunkás Szövetkezet boltvezetője; 1950–1952: a békéscsabai ÁFÉSZ áruforgalmi vezetője. 1952-től 1986-ig, nyugdíjazásáig a Békéscsabai AGROKER Vállalat gépkereskedelmi főosztályvezető – ez alatt több tízezer mezőgazdasági gépet, valamint technológiát és berendezést forgalmazott a termelőkhöz; 1986-tól nyugdíjas. Foglalkozott gépbemutatók szervezésével, az új technológiai eljárások oktatásával, gazdaképzésekkel. A békési, a kétegyházi, a szabadkígyósi szakiskolák, valamint a DATE Szarvasi Főiskola felnőtt továbbképzési előadója volt. **Tk.:** 1960-tól a MAE Gépesítési Szakosztály tagja. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst fokozata, Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1986. • (Sz.-né N. E.)

DUDA Lajos csizmadiamester. (Endrőd, 1888–1958.) **Sz.:** Duda János és Kurilla Erzsébet. **H.:** nős, felesége Juhász Erzsébet. **Gy.:** Erzsébet (1913), Lajos (1915), Béla (1916), Klára (1918), Gizella (1919), Mária (1921), Mihály (1923), Béla (1924), Benedek (1926), András (1928). **T.:** ta-

nonciskola, mestervizsga. **Tk.:** az Ipartestület vezetőségi tagja volt, egyháztestületi képviselő, községi előjárósági tag, szövetkezeti vezetőségi tag. **É.:** 1912-ben váltotta ki az ipart, és ezt közel ötven éven keresztül eredményesen folytatta. Az endrődi iparos társadalom megbecsült, vezető egyénisége volt. Jól felszerelt műhellyel és kiváló segédgárdával rendelkezett. Sok tanoncnak meg-

tanította a szakmát. Műhelyéből jó termékek kerültek ki. Termékeire nagy kereslet volt, amiket Endrődön, Gyomán és a sárréti vásárokon értékesített. A nagy család megélhetéséhez szükség volt arra is, hogy mezőgazdasággal is foglalkozzon, hogy megtermelje a család szükségletét. A tíz gyermek nevelése kemény munkára kötelezte a szülőket, mégis kiegyensúlyozott családi körülmények között élhettek a gyerekek. A szülők becsületes, tiszta emlékét Endrőd csendes temetője őrzi. • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

E. SZABÓ Zoltán dr. (Szabó Zoltán;

művészneve: **E. Szabó Zoltán**) főiskolai tanár, festőművész. (Gyula, 1939. június 19.) **Sz.:** Szabó Elek tanító, tanár, Kovács Etelka. **H.:** nős, Macsán Katalin tanár.

Gy.: Zita (1969), közgazdász, Zoltán (1970), személyi edző. **T.:** az általános iskolát Endrődön végezte; a Szeghalmi Péter András Gimnáziumban 1957-ben, majd a Szarvasi Tanítóképzőben 1957–1958. évben végzett; a Tanárképző Főiskolán, Szegeden, rajz és ének-zene szakon 1958–1961-ben tanult, ahol kitüntetéses tanári diplomát szerzett. Egyetemi tanulmányait a JATE-n végezte, pedagógia szakon. Bölcsészdoktori disszertációját az ELTE-n védte meg. Disszertációja (Ph. D.): Tanítóképzés Magyarországon (tanulások, problémák, fejlesztési lehetőségek). **É.:** Orosházán, majd a Szegedi Tanárképző Főiskolán, a pszichológiai tanszéken oktatóként dolgozott 1963–1967-ben, 1967-től a Kaposvári Tanítóképző Főiskolán tanított, közben volt megyei tudományos titkár is. 1986-tól Békés megyében él, alapító tagja volt a békéscsabai főiskolának, ahol tanszékvezető és főigazgató helyettes volt. Jelenleg a 2000. január 1-jén alakult új integrált intézményben, a Tessedik Sámuel Főiskolán tanszékvezető, 2000–2001 között oktatási rektorhelyettes volt. 1992 óta főiskolai tanár. **Tk.:** tagja a Békéscsabai Művészeti Társaságnak, a Kulturális Örökségkutató Egyesületnek, a Magyar Pedagógia Társaságnak, az MPT Békés Megyei Tagozatának vezetőségi tagja, a Körös-vidék Drámapedagógiáért Alapítvány kuratóriumának elnöke, tagja a Körösi Irodalmi Társaságnak, a MTA Felsőoktatási Szakosztálynak. **M.:** *Ein Verfahren zur psychologischen Untersuchungen der motive der Angst bei Elementaren Schülern ver-*

schiedenen Alters, Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie, 12. 1963, 146–151. p. (társ szerző: dr. Geréb György), 1963; *Tankötelezettség – tudásszint. Adalékok Somogy alsótagozatos tanulóinak tudásszintjéhez* = A tankötelezettség teljesítését gátló körülmények Somogy megyében, Bp., 1984, 75–84. p.; *Logikaoktatás a magyar tanítóképzésben* = Óvónőképzők és Tanítóképző Főiskolák Tud. Közleményei XXI., Bp., 1989, 201–212. p.; *Képesség – képességfejlesztés – tanítóképzés* = Körösi Tanítói Kézikönyv, Békéscsaba, 1996, 167–187. p. **Szerk.:** *Iskolai Szemle* (Somogy megye, Kaposvár); *Békési Élet* (Békés megye, Békéscsaba); *Bárka* (társadalmi szerkesztőbizottsági tag). **Ct.:** *Módszertani elgondolás 10–14 éves tanulók szorongásos álmainak értelmezésére* = Magyar Pszichológiai Szemle, 22., 465–474. p.; *A tanítóképző főiskola* = Somogy, 2. sz. Szülőföldünk c. rovat, 77–87. p.; *Az első végzős évfolyam* = Békési Élet, 2. sz.; *Európa kihívásai: Egy brit pedagógiai programról és magyarországi adaptációjáról* = Új Pedagógiai Szemle, 9. sz., 94–99. p.; *A fogalomtérkép és a rendezett fa* = Magyar Pedagógia, 96. évf. 2. sz., 195–204. p.; *Levél nemcsak a levélírókhoz* (Így logikus?) = Élet és Irodalom, XXIX. évf. 28. sz. **Kut. ter:** az oktatás optimalizálása, racionalizálása, oktatástechnika-technológia, oktatócsoomag, médiatervezés-készítés-kipróbálás, mérés-értékelés, inkluzív nevelés. **Kiáll.:** képeiből az alábbi önálló kiállításokat rendezték meg: 1989: Békéscsaba; 1990: Békéscsaba, Gyula, Gyomaendrőd; 1991: Békéscsaba; 1992: Budapest, Szombathely, Békéscsaba; 1994: Szeghalom; 1996: Gyomaendrőd, Békéscsaba, Endrőd, Közösségi Ház; 1998: Békéscsaba, Gyomaendrőd; 1999: Szeghalom, Sárréti Múzeum; 2000: Gyomaendrőd; 2001: Békéscsaba; 2002: Marcali, Békéscsaba; 2003: Békéscsaba,

Budapest. **Dk.:** két ízben Kiváló Munkáért kitüntetés; Felsőoktatásért Emlékplakett a Tessedik Sámuel Főiskola Arany Érme tulajdonosa. **I.:** Ihlető tájak = Somogyi Hírlap, 1994. október 15.; Tájak vonzásában = Békés Megyei Nap, 1998. december 5.; Utazás valahonnan valahová = Békés Megyei Nap, 1998. december 12.; E. Szabó Zoltán képei Csabán = Békés Megyei Nap, 1999. február 16.; Városunk, Gyomaendrőd, 1999. június, 9. 1.; Képarverés a rákgyógyító gép beszerzéséért = Békés Megyei Hírlap, 2000. május 11.; E. Szabó Zoltán kiállítása = Békés Megyei Nap, 2000. június 5.; Teotihuacán piramisán = Békés Megyei Nap, 2001. május 15.; Ki kicsoda a Főiskolán? = Tessedik Napló, 2001. december; Városunk, Gyomaendrőd, 2002. május, 9. 1.; E. Szabó Zoltán kiállítása a Bernáth Galériában = Marcali Híradó, 2002. október 17.; Távoli tájak, hazai harangok = Békés Megyei Napló, 2002. május 25.; Békéstáji Művészeti Társaság Jubileumi Katalógusa, 2002. december. **E.:** így vallott kötődéseiről: „Gyomaendrődre is, de különösen Endrődre emlékszem sok szeretettel. Születésemkor édesapám Polyákhalmon tanított, aztán Öregszőlőbe, majd Endrődre kerültünk. A nevem előtti E betű is arra utal – megkülönböztetésként –, hogy endrődi”. • (CS. F.)

EGE személynév, földrajzi név, Gyoma területébe bekebelezett, elpusztult falu. Földrajzi nevek: egei dűlő, egei halom, egei zug (másképpen: Sirató), egei telek (faluhely a torzsási holtág délkeleti partjánál, hosszan a hullámtérbe is benyúló régészeti lelőhely), egei holtág. 1338. Possessio Egee „circa fluvium Keres” (Györffy György); Ege, Ighiu Románia-Udvarhely vm., homoródi járás; Egefalva-Szerém vm.; Egenföld Zala vm.; Egeg Hont vm., Ipolysági járás; (Gyalay Mihály); Ica, Yka, Ehga (Kandra Kabos); Ege: török hajó neve mint személynév (saját megfigyelés); Ege = gondviselő, gyám; Ege = borda, reszelő (Csánki Éva; Ege = gaz-

dája, ura (Harmatta János). **I.:** A Justh család levéltára 1274–1525 / Borsa Iván, Bp., 1991, 106., 171., 175., 470. sz. okl., 287. p.; Török–magyar szótár / Csánki Éva, Bp., 2001, 116. p.; Török–magyar szótár / Csánki Éva, Bp., 1989, 131. p.; Magyar igazgatástörténeti helységnévlexikon / Gyalay Mihály, Bp., 1987, 435. p.; Az Árpád-kori történeti Magyarország földrajza I. / Györffy György, Bp., 1987, 505. p.; A Váradi Regestrum / Kandra Kabos, Bp., 1898, 258., 324., 384., 448. sz. oklevelek; Magyarország régészeti topográfiája Szarvasi járás 8., Bp., 1989, 144., 145., lelőhelyek 4. Gyoma címszónál; In Turán / Harmatta János, XXX. Új évfolyam. III. 4. sz. 2000. augusztus–szeptember, 19. p. • (Cs. Sz. I.)

EGEY család

Ege község földesura. Egee, Ege, Eghe néven volt ismeretes az a település, amely Gyomától Keletre, a Hármaskörös bal partján feküdt, s 1338 és 1550 között szerepel róla írásos adat. A falu a XV. században az Egey családé volt.

Egey I. György: A család első ismert tagja. Fia: János

Egey I. János. Sz.: Egey I. György, **Gy.:** I. Mihály, László, I. Miklós, István, I. András, II. János, I. Imre, Márton. **É.:** ő maga és fiai közül Miklós és László királyi emberek voltak bizonyos jogi ügyekben.

Egey Antal. Sz.: Egey I. Miklós. **É.:** ő volt az utolsó a kihalóban lévő családból. Az aradi káptalan előtt végrendeletben igyekezett biztosítani, hogy Ege ne kerüljön teljesen idegen kézre. Az 1526–30-as években a nemzeti párt egyik oszlopos tagja megyénkben, emiatt a Ferdinánd-pártiak szerették volna jószágát elkobozni. Leányörökösök révén a falu végül sok más család birtokába jutott. **I.:** Karácsonyi János: Békés vármegye története, Gyula, 1896. • (L. G.-né)

EILER Konrád, a német kisebbség képviselője. (1821–1873) **Sz.:** Eiler Mihály és Hutner Mária. **H.:** nő, felesége Eiler

Katalin volt. Eiler Konrád 1873-ban kole-
rában halt meg. Gyermeke, Eiler Katalin
Weigert József felesége lett. **Tk.:** a németek idetelepítése után nem sokkal a német kisebbség [feltételezhetően az első] képviselője volt Gyoma község elöljáróságában. • (W. J.)

EISLER Vilmos gyomai orvos volt, nagytekintélyű sebész. A Kossuth utca 13. sz. alatt laktak. Évtizedeken át járási főorvos is volt (Gyoma, Endrőd, Kondoros tartozott hozzá). Felesége Láng Róza volt. Egy lányuk született 1898-ban – Eisler Ella –, aki később Becher Rezső felesége lett. Elisler doktornét és a lányát együtt deportálták, egyik sem jött vissza. Dr. Eisler Vilmos a gyomai zsidótemetőben van eltemetve. • (P. Gy.)

ELEK Miklósné Uhrin Katalin eladó.

(Endrőd, 1938. március 28.) **Sz.:** Uhrin György és Varjú Juszta. **H.:** férjezett, 1957: Elek Miklós. **Gy.:** Miklós (1960). **T.:** 1969: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1972: Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba vegyesbolti eladó, ugyanitt boltvezetői: 1977. **É.:** 1967-től 1990-ig vegyesboltok vezetője. **Tk.:** KPVD SZ-tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1976. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

ENDRŐD és Vidéke ÁFÉSZ dolgozói: [akik hosszabb időt dolgoznak/dolgoztak a kereskedelemben]

Bula Gergelyné kereskedő: 1960–1993 között volt az endrődi TŰZÉP eladója, vezető helyettese, majd vezetője.

Czikkely Imre kereskedő: 1972-től dolgozik szülőhelyünk vendéglátó egységeiben. A Birka csárda vezetője volt.

Domján Istvánné Sztankó Katalin kereskedő: harminc éve dolgozik a vásárlókért szülőhelyünk kereskedelmi életében: Gyomán az önkiszolgálóban, az ABC-áruház-

ban, a Vásártéri élelmiszerboltban dolgozott eladóként, helyettesként, vezetőként, 1993 óta az endrődi ABC-áruház vezetője.

Gellai Elek kereskedő: 1960-tól 1990-ig volt az endrődi húsbolt vezetője.

Gellai Elekné Bíró Erzsébet kereskedő: több, mint húsz évig dolgozott az endrődi kereskedelemben bolti eladóként, boltvezetőként szülőhelyünk jó ellátásáért.

Gellai Mihály kereskedő: 1960-tól a gyomavégyi élelmiszerboltot működtette feleségével. Felesége betegsége, majd halála után 1976-tól a vas-műszaki bolt vezető helyettese volt, ezután a háztartási boltban dolgozott.

Giricz Sándor kereskedő: bolti eladó, boltvezető helyettes, boltvezető. 1993 óta rokkant nyugdíjas.

Gyebnár Vincéné Erős Irén 1972–1992-ig, nyugdíjazásáig volt az endrődi ÁFÉSZ vas-műszaki boltjában pénztáros.

Kovács Vincéné Dávid Katalin eladó: 1974-től 1999-ig az ÁFÉSZ keretein belül volt eladó, 1999 óta társas vállalkozásban szolgálja a vásárlókat.

Kurilla Károly kereskedő, vendéglővezető: 1955-től dolgozott a feleségével együtt a kereskedelemben, 1959-től a vendéglátó részlegben különböző beosztásokban; leg-hosszabban a Napkeleti bisztró vezetője volt 1989-ig, a nyugdíjazásáig.

Mikó Dénesné Liziczai Julianna kereskedő: 1970–1996-ig volt szülőhelyünkön eladó, boltvezető-helyettes, boltvezető [ABC-áruház, Selyem úti kis ABC, ahol a kereskedelmi tanulók gyakorlati oktatását is végezte].

Szabó András és felesége, kereskedők: két évtizeden keresztül dolgoztak az endrődi vendéglátó egységekben.

Szabó Jánosné Kenyeres Mária Katalin kereskedő: harmincöt évet dolgozott szülőhelyünk kereskedelmében.

Szilágyi Sándorné Kis Magdolna kereskedő: 1972-től az endrődi ÁFÉSZ élelmiszerboltjaiban bolti eladó, zöldségbolti eladó, 1999-től papír-írószerbolt vezető.

Tóth Máténé Torzsás Erzsébet keres-

kedő: 1971. július 15-től dolgozott az endrődi kereskedelmi hálózatban 1988-ig, nyugdíjazásáig.

Uhrin Imréné Juhász Mária kereskedő több mint harminc éve: 1970-től az ÁFÉSZ különböző boltjaiban szolgálta szülőhelyünk lakosságát.

Valuska Józsefné Gyuricza Eszter kereskedő 1975 óta dolgozik szülőhelyünk kereskedelmi egységeiben, 1999 óta magánkereskedői alkalmazásban.

Varjú Vincéné Fülöp Irén kereskedő: 1970. július 1-jétől 1989. április 30-ig az ÁFÉSZ boltjaiban felvásárlói, bolti eladói, boltvezetői beosztásokat töltött be.

Vaszko Béla kereskedő: 1972-től dolgozik szülőhelyünk kereskedelmében, főleg a vas-műszaki boltban volt eladó és vezetőhelyettes. Jelenleg a kereskedelemben dolgozik vállalkozóként. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet

Endrődön a helyi Földművesszövetkezet közreműködésével 1957. május 18-án 97 tag alapította meg az Endrődi Takarékszövetkezetet, melynek létszáma már 1957 végére 276 főre nőtt. Köröstarcsán 1958. október 10-én alakult meg a Takarékszövetkezet 106 fővel, majd 1960 utolsó napjaiban Hunyán is alakult Takarékszövetkezet. A szövetkezet tőkeereje kicsi volt, de folyamatosan fejlődtek. Ezt jól példázza a taglétszám növekedése: 1967: 1867 tag, 1977: 6564 tag, 1987: 19022 tag. De növekedett a betétállomány is: 1957: 159000 forint, 1967: 11,6 millió forint, 1977: 92,6 millió forint, 1987: 517,9 millió forint, 1997: 3272 millió forint, 2002: 9120 millió forint. A hunyai szövetkezet 1963-ban, a köröstarcsai szövetkezet 1977-ben egyesült az endrődivel. Az Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet az alábbi helyeken nyitott egységet: Gyomán 1972-ben, Mezőberényben 1974-ben, Csárdaszálláson 1980-ban, Muronyban 1981-ben, Békésen 1984-ben, Bélmegyeren 1986-ban, Békéscsabán 1992-ben. A fejlődés mellett voltak a szövetkezetnek rossz évei is (1988–1994); de ezen időszak

gondjain hamarosan túlléptek. A Takarékszövetkezet életében meghatározó szerepe volt Putnoki Bálint bácsinak, Dékány Károlyné Erzsikének, Porubcsányzski Vincének, Gyuricza Gyula bácsinak, Bobály Andrásné Jolikának, Püski Jánosnak, Tóth Mihálynak, Vaszkó Mihálynak és még jó néhány, a szövetkezet építésében aktívan részt vevő személynek. A szövetkezet építésében, fejlődésében felejthetetlen érdeme volt Róza Vendelné Jutkának, aki az alapítástól 1987-ig, nyugdíjazásáig időt, fáradságot nem kímélve első számú vezetőként irányította, vezette a szövetkezetet. 1995 óta dr. Hunya Miklós a Takarékszövetkezet ügyvezető igazgatója. Az elmúlt hét évben a fejlődés töretlen. A mérleg-főösszeg 233 304 millió forintról 10 milliárd forintra nőtt, a saját tőke nagysága meghaladja a félmilliárd forintot. A kirendeltség felújítása, illetve új kirendeltség építése az elmúlt években az anyagi lehetőségeknek megfelelően folyamatosan megvalósulnak. Endrődön új központ és kirendeltség, Békésen és Hunyán szintén új kirendeltségi üzletház épült, Gyomán és Mezőberényben a kirendeltségeket felújították, míg Békéscsabán új üzletházat vásároltak. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

ENDRŐD alapítása a XIV. század közepére, illetve végére tehető, bár a falu neve csak 1410-ben fordul elő először írott forrásban, *Endred*-nek írva. Az *Endred*, *Endreed* vagy *Endreud* név végigkíséri a település egész XV–XVII. századi történetét, sőt, még a XVIII. században is fel-felbukkan a forrásokban, majd a század második felében állandósul a mai név: Endrőd. Az Endréd elnevezés egyik középkori helynévadási szokásunknak megfelelően alakult ki. Az Endre személynévhez -d képzőt kapcsoltak, amely a valakihez tartozást fejezte ki: Endrée vagy Endre birtoka. [Pais Dezső szerint az -é helyébe a -d előtt az -ő kicsinyítő képző lépett.] Az Endrédy vezetéknevén igen ritkán fordul elő a középkori forrásokban, annál gyakrabban találkozunk azonban a „*de Endred*” [end-

rédi] nemesi előnévvel. Mivel Endrőd a XV. és részben a XVI. században is tisztán nemesek által lakott, ún. curiális falu volt, az egykori Békés vármegye nemességének jelentős része használta a „de Endred” előnevet. Vagy azért, mert eredetileg is endrődiek voltak, leszármazottai a falualapító[k]nak, vagy pedig azért, mert beházasodás, öröklés stb. révén Endrődön jutottak birtokhoz. A középkori Endrőd legkorábbi lakosainak tartom Bereck[fy], Both[Botos], Harasztos, Köre, Kövér, Nemes és Vas [Vasas] családokat, de már a XV. század első felében birtokuk volt itt a Haranghy, Farkas, Fodor, Kereky, Kereszt-szegy vagy Keresszegi és Kis családoknak is. A XVI. században Endrődön laktak még a Balassa, Bernóthy, Csarnay, Eszes, Kamuthy, Nagy, Pálffy, Rárósy, Seres, Szalay, Veres és Zákány családok. A török hódoltság első évtizedeiben, vagyis az ország három részre szakadása (1541), illetve Gyula várának eleste (1566) után az endrődiek egy része elmenekült a faluból. Egyesek Nógrád, Heves, Zemplén stb. megyékben, mások Erdélyben találtak menedéket. 1598-ban – valószínűleg az ottmaradt lakossággal együtt – elpusztult maga a település is. A török kiűzése után, a XVIII. század eleji nagy népességmozgás részeként, 1731-ben települt újra véglegesen Endrőd. Az új lakosok többnyire Kishont, Zólyom és Nógrád megyéből érkeztek. Jelenleg az ő leszármazottaik élnek a településen. • (Tímár Antal)

ENDRŐDI BELLA János (eredeti neve:

Bella János „Endrődi” előnevét 1991 óta használja) festőművész, tanár, költő. (Endrőd, 1935. február 22.) **Sz.:** Bella József csizmadiamester, Sóczó Viktória, aki 8 gyermeket nevelt

fel. **H.:** nő, családjával Németországban él. **T.:** Művészeti Gimnázium, majd Iparművészeti Főiskola, Budapest; Pedagógiai Főiskola, Szeged; Képzőművészeti Akadé-

mia, Stuttgart. **É.:** 1956-ban Németországban telepedett le, jelenleg Backnangban él. Tanulmányai befejezésével nyolc évig festő volt Stuttgartban az Állami Színháznál, majd Backnang városában telepedett le, ahol rajztanári állást vállalt, és képzőművészeti szabadiskolát alapított és vezet. 1999-ben nyugdíjba vonult. **Tk.:** 1960 óta a kölni Vörösmarty Irodalmi Kör tagja. 1993 óta az Endrődiek Baráti Körének tagja. A festészet és költészet között nem tesz különbséget: költőként fest, és festőként versel. Képeivel, versesköteteivel sokszor jár Magyarországon. Festészetét a szín és tartalmi mélység jellemzi, komponálási módszere geometrikus: vízszintes, függőleges, átlós és körvonalak diktálják a motívumokat. Az így létrejött négyzet, háromszög, és kör alakú viszonylatok dinamikus egyensúlyt hoznak létre a síkon, amihez otthonosan társul a három szín: piros, sárga és kék egyensúlyt, harmóniát teremtve. **Öm.:** első versei 1957-ben, az Új Hungária c. újságban jelentek meg Münchenben, majd a Könyvbarátok c. folyóiratban, Kölnben. Önálló kötetei: *Szóllítás napja*, v., 1992; *Száz vers*, 1992–1994; *Gyomaendrőd–Backnang*, 1994; *Verses napló*, vál. v., 1995–1998; *Vers és festmény*, 1999. **Kiáll.:** képkiallításai: 1982: *Tisztelet a szülőföldnek*: Budapest, Múcsarnok; 1987: Endrőd, Békéscsaba, Munkácsy múzeum, Encs, Miskolc, Tokaj; 1988: Mezőberény; 1992: Backnang Pálmakert. Könyvbemutatóval egybekötött kiállításai: 1991: Salgótarján, megyei könyvtár, Gyomaendrőd. **I.:** Városunk, Gyomaendrőd, 1999. évi VI. évf. október, 166. p.; „Még az ujjam mozdulása is magyar...” Portré Bella Jánosról / Cs. R. = Gyomaendrődi Híradó, 1994. augusztus, 9. p. **E.:** „Endrőd az én szellemi vagyonom... A Mirhó, az itt eltöltött gyermekkorom... ez a fundamentum, amire később építkeztem. Én a szülőföldről egy olyan hatalmas vagyont vittem magammal, amiből még ma is táplálkozom... A mirhói emberektől tanultam meg azt is, hogy ne csak testi igényünk legyen, hanem lelki is. A gyertyának is fontos, hogy mielőtt elég,

egy sötét teret bevilágítson...” (Bella János)
• (Cs. F.)

ENDRŐDI SALACZ Gyula (előneve **Endrődi**) polgármester. (Gyula, 1832. jan. 31.–?) a gimnázium I. és II. osztályát mint magántanuló, a III–VI. osztályt Aradon végezte. Az 1848–49. szabadságharcban mint hadnagy vett részt. 1849-től a jogi tanfolyamot Nagyváradon, Pesten és Bécsben végezte. A politikai államvizsga letétele után 1855–60-ig a bíróságnál szolgált. Az ügyvédi vizsgát 1861. nov. 21-én tette le, s mint gyakorló ügyvéd Aradon telepedett le. 1872–75-ig Arad város tiszti főügyésze, 1875. március 10-től 1901-ig pedig polgármestere volt. Közszolgálati érdemeinek elismeréséül 1900. okt. 24. a III. oszt. vas-koronarendet, majd kir. tanácsosi címet s végre »endrődi« előnévvel magyar nemesiséget nyert. Képviselővé az 1901–1906. országgyűlésre Arad sz. kir. város választotta meg. **H.:** Keller Ilona. **Ct.:** Havi jelentései, az Arad megyei és városi gyűléseket megelőzőleg az aradi Alföldben jelentek meg (1873–85); az 1876. évi VI. tc. mint törvényjavaslat ellen cikksorozat, szintén az Alföldben jelent meg. Programbeszédei a helyi lapokban, országgyűlési beszédei pedig a Naplókban vannak. Kiadta nejeének irodalmi műveit (Arad, 1888). **I.:** Magyar írók élete és munkái / Szinnyei József [elektronikus dokumentum], Bp. Arcanum, 2002; Arad története / Lakatos Ottó. Arad, 1881, 81. l.; Aradi Képes Naptár 1887, 50. l. arck.; Aradi Híradó 1897, 42. sz. arck.; Bátaszéki Emlékkönyv. Arad, 1887, 48. l. arck.; Országgyűlési Almanach / Sturm Albert, Bp., 1901, 352. l. **E.:** Salacz Gyula felesége, Keller Ilona szintén felvette az endrődi előnevet. Meghalt 1887. december 9-én Aradon, élete 38., házasságának 17. évében. **M.:** Ilonám emlékezete. Szemelvények Salacz Gyuláné szül. Keller Ilona irodalmi műveiből. Arad, 1888. (Kiadta Salacz Gyula). Írt a Kölcsény-egyesület Évkönyvében is: 1887-ben A természet zenéje címmel. **Mj.:** Salacz Gyula nemesi előnévének magyarázata: ősei közel száz éven

keresztül Endrődön éltek és jegyzőként segítették szülőhelyünk életét: Salacz József 1807–1848 között, Salacz Imre pedig 1848–1890 között. Salacz József akkor volt Endrőd jegyzője, amikor a Templom-zugból kihozták a községházát, és a mostani templommal szemben felépítették az új épületet (a mostani községháza szárazkapujától a híd felé eső részét). Az ő nevükhöz fűződik a magyar szabadságharc és az azt követő nehéz időszak is. Mindezt alátámasztja az Országos Levéltár közlése (iktatási szám: 5038/2003. OL sz.), mely szerint: Salacz Gyula Endrődöt jelölte meg predikátum gyanánt; a döntés-előkészítők azt szem előtt tartva, miszerint Salacz édesapja „e községet mint jegyző szolgálta, és így ő onnan(i) származása és egybekötetése is kellőleg igazolva van”, javasolták a kérelem teljesítését (Y 1 1893–1100). • (Sz.-né N. E.)

ENDRŐDI SZABÓ Ernő (családi neve: **Szabó Ernő**; írói névhasználat: **Endrődi Szabó Ernő**, **ESZE**) költő, kritikus. (Endrőd, 1948. augusztus 23.–Budapest, 1997. június 14.) **Sz.:** Szabó Ernő tanár és Tímár Adél óvónő, az öregszoelői Tímár Mihály tanító úr lánya. **H.:** első házassága: (1968), Csürke Katalin; második házassága (1979–1984) Hunya Márta. **Gy.:** Róbert (1975), Kisanna (1980), Bálint Gergely (1989). **T.:** 1954–1962: Általános Iskola, Gyoma, Gyula; 1962–1966: középiskola, Gyula és Kisterenye; 1969–1974: Debrecen Tanítóképző Főiskola népművelés-könyvtár szak; majd Szeged, Pedagógiai Főiskola. **É.:** 1979-ig vidéken, 1988-ig Budapesten volt népművelő, könyvtáros, nevelőtanár, antikvárius. 1983–1990 között rendszeres külsős munkatársa volt a Magyar Rádió irodalmi műsorainak (Fiatalok Stúdiója, Kritikusok Fóruma, Magyar Írás); Szoros szálak fűzték a Békés Megyei Fiatal Alkotók Köréhez. 1988–1989-ben a *Stádium*, majd a *Világszövetség*, azután a *Cigányfűró* c. folyóiratok szerkesztője, munkatársa volt. 1989-ben Eötvös, 1994–1995-ben a Soros Alapítvány ösztöndíjasa lett. A Tér/Kép/

Vers csoport tagjaként csoportos kiállításokon vett részt: Veszprém, Szombathely, Zalaegerszeg, Békéscsaba, Szeged, Orosháza, Budapest; a Magyar Műhely alkotói csoportos kiállításában vett részt Kalocsán 1984-ben; a Petőfi Irodalmi Múzeum csoportos képvers kiállításán (képzőművészekkel közösen nemzetközi alkotógárdával) 1989-ben; New York, Poetry International (Rádió Magazine of World Poetry – alkotói kisportré rendezvényén magyar és angol nyelven), 1983. **Tk.:** 1988-tól az Írószövetség, 1990-től az Írók Szakszervezete tagja volt. **Öm.:** *Lelet*, v., 1986; *Ver(s)ziók: formák, kísérletek a legújabb magyar lírában*, [esszék], JAK-Füzetek 2., 1982; *No-vissima poesia hungara, Lisboa, Bico D'obra* [portugál], 1985; *Kinyitom az időt*, Pesterzsébeti Múzeumi Füzetek 5., 1987. **Szerk.:** *Peremvidék: a Békés Megyei Fiatal Alkotók Körének időszaki kiadványa*, 1983 (betiltották); *Stádium: irodalom, művészet, kultúra (magyar és német nyelven)* 1988–1990; *Diárium: önálló irodalomtörténeti ill. művelődéstörténeti sorozat; Jászkunság*, 1990; *Világszövetség*, 1992/1993; *A költészet másnapja: válogatás fiatal költők műveiből*, 1986; *Mészöly Miklós-émlékkönyv*, 1993. **Ct.:** *A válság forradalma avagy a forradalom válsága = Életünk*, 1987, 5. sz.; *A „harctalan nemzedék” avagy az üde nihilizmus apoteózisa = Palócföld*, 1989, 6. sz.; *„Politika? Művészet?”: a magyar irodalmi avantgarde-ről = Kortárs*, 1989, 9. sz.; *Prohiztorizmus avagy a múlt fölszabadítása = Életünk*, 1990, 1–2. sz.; *Délibábok ősei avagy a néptörténet diszkrét bája = Kortárs*, 1992, 6. sz.; *A megmaradás stratégiája = Kortárs*, 1993, 8. sz. Számos más helyen megjelentek még irodalomelméleti-történeti, poétikai, valamint történelmi-művelődéstörténeti esszéi, tanulmányai. **Dk.:** Madách-díj, 1983. **I.:** Magyar és nemzetközi ki kicsoda? 1996; Új magyar irodalmi lexikon [elektronikus dokumentum] / főszerk. Péter László, Bp., 2000; Kortárs magyar írók 1945–1997 1. kötet / szerk. F. Almási Éva, Bp., 1980; Az egyéniség öntörvényűsége /

Petőcz András: Kisportré = Palócföld, 1989, 1. sz.; Az idegen / Kemenes Géfin László: Életünk, 1990, 1–2. sz.; A születés és a halál órája / Zselenszky Péter = Árgus, 1994, 4. sz.; Are the forms contents? (nemzedéki portré) / Thomas Kabdebo = Pen International, 1989, 1. sz.; Átváltozás (nagyjátékfilm, bemutató: 1983) / Dárday István–Szalay György; In memoriam Endrődi Szabó Ernő / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1997, 9. sz.; Békés Megyei Nap 1997. június 26.; „Szabaduljunk meg az utókortól...” Békéscsaba, 1996, 80–84. p. • (Sz.-né N. E.)

EPRESI Mihály mezőgazdasági üzem-mérnök. (Mezőberény, 1951. február 17.) **Sz.:** Epresi Mihály és Barna Magdolna. **H.:** nő, 1973, Kokauszki Ilona. **Gy.:** Mihály (1974), Szabolcs (1975), Ágnes (1981). **T.:** 1973: Mezőgazdasági Gépészeti Főiskola, Mezőtúr, gépész üzem-mérnök, 1979: energetikus. **É.:** 1973–1976: Aranykalász Mgtsz, Mezőberény; 1976–1992: Gyomaendrőd, Lenin Mgtsz; 1992-től kft.-alkalmazott. • (K. N. K.)

EPRESI Mihályné Kokauszki Ilona tanító. (Mezőberény, 1954. november 21.) **Sz.:** Kokauszki János és Dombi Ilona. **H.:** férjezett, 1973, Epresi Mihály üzem-mérnök. **Gy.:** Mihály (1974), Szabolcs (1975), Ágnes (1981). **T.:** 1976: Óvónőképző Főiskola; 1989: Tanítóképző Főiskola. **É.:** 1977 óta dolgozik szülőhelyünk oktatási intézményeiben: 1977–1986: 1. Sz. Általános Iskola Jókai úti óvodájában, 1986-tól a 2. Sz. Általános Iskola alsó tagozatában tanít. • (K. N. K.)

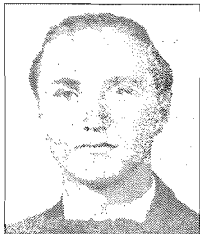
ERDEI Sándorné Antal Ilona körzeti védőnő. (Szarvas, 1914. február 12.–2002. június 24.) **Sz.:** Antal János járásbírói hivatali szolgálga és Szűcs Julianna. **H.:** férjezett, 1952, Erdei Sándor anyakönyvvezető. **Gy.:** Sándor

VÁROSI KÖNYVTÁR
460
GYOMAENDRŐD

(1953), Tibor (1956). **T.:** négy polgári; kereskedelmi szaktanfolyam; 1935–37: Stefánia Gyermekgondozói Tanfolyam, Szeged; 1938–39: Védőnőképző, Budapest. **É.:** 1932–35: gondozónőjelölt, Szarvas; 1937–1938: védőnőjelölt Földes; 1939–1942: védőnő, Nagyszénás; 1949–1974: egészségügyi védőnő Gyomán. • (K. A.-né)

ERDŐS Mihály földműves, költő. (Gyoma, 1922. augusztus 31. – Temesvár, 1945. február 28.) **Sz.:** Erdős Mihály és Faragó Julianna földművesek. **T.:** hat elemi iskolát, két télen át 4–4 hónapos gazdasági iskolát, és magánúton négy középiskolát végzett. 1944-ben bevonult katonának, fogságba esett, így került Temesvárra. **Öm.:** *Bántódás*, v., Gyoma, 1943. [500 pld. A szerző arcképevel]. **I.:** Magyar írók élete és munkái 7. k. / Gulyás Pál, Bp., 1990. • (F. H. J.)

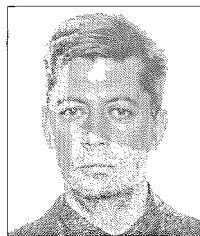

ERDŐSI István ügyvezető igazgató, a nagylaposi Farmer Est finanszírozója. (Endrőd, 1948. augusztus 29.) **Sz.:** Erdősi Dániel és Nehéz Erzsébet. **H.:** nő, 1973, Farkas Ilona. **Gy.:** Anita (1975) és unoka: Zsanett (1999). **T.:** 1962–1965: Szolnok, műköves szakma; majd Budapest: Építőipari Szakközépiskola; majd technikus vizsga. **É.:** 1965-ben az ÉM 25-ös Állami Építőipari Vállalatnál dolgozott; 1990-től egy kft.-nél ügyvezető igazgató. 1974–1997 között Budapesten, 1997 óta Halásztelken él a családjával. **Tk.:** rendszeresen járnak a budapesti endrődiek klubjába. Sűrűn hazalátogatnak Endrődre. A visszakapott földön farmot létesített a család, 6 fő munkaeővel. 1994-ben a nagylaposi birtokon szabadtéri színpadot épített; azóta

évente – augusztus első szombatján – rendszeresen rendeznek Farmer Estet, hogy a szülőhely kulturális életét fellendítsék. Sok ismert és kedvelt művészt vittek színpadra: Pompadour Rock Együttes, Szandi, Viki, Manhattan Együttes, Neoton Együttes stb. • (Sz.-né N. E.)

ERDŐSI Lászlóné Kiss Róza női fodrász. (Gyoma, 1929. december 30.) **Sz.:** Kiss István női, férifodrász, Herter Róza fodrász **H.:** férjezett, 1956-tól Erdősi László. **Gy.:** László (1957), Tibor (1962). **T.:** elemi és polgári iskolai tanulmányait Gyomán végezte. **É.:** fodrász kisiparosként dolgozott. **Dk.:** megyei fodrászversenyen három alkalommal ért el első helyezést. • (Sz. L.)

ERDŐSI Tibor református lelkipásztor.

(Gyoma, 1962. március 7.) **Sz.:** Erdősi Ailer László gépész, Kiss Róza fodrász. **H.:** nő, 1992, Bagaméri Edit Csilla. **Gy.:** Gergely (1998), Lázár (2002). **T.:** 2. Sz. Általános Isk. Gyoma, Középiskola Szentesen, Debreceni Theológiai Akadémia 1986–91. Jelenleg a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Vallásánári Tanszékének hallgatója. **É.:** Gyomán női fodrászként dolgozott, Székesfehérváron volt katona, 1991 óta Mezőhegyesen, illetve Végegyházán református lelkipásztor. **E.:** „Gyoma és a Körösök vidékének természeti szépsége mindig megragad. Életem meghatározója a református parókia és a Kner Nyomda közelsége, szellemisége. Sokat gondolok a Kossuth utcán anyai nagyapám és édesanyám fodrászüzletére – és annak vendégeire.” (Erdősi Tibor) • (Sz. L.-né)

FABÓ Edit feldolgozó könyvtáros. (Orosz-
háza, 1964. november
19.) **Sz.:** Frankó Károly
körzeti orvos és Pusztai
Edit ápolónő. **T.:** 1983–
1987: Berzsényi Dániel
Tanárképző Főiskola:
könyvtáros, magyar sza-
kos tanár; 1996–1998:

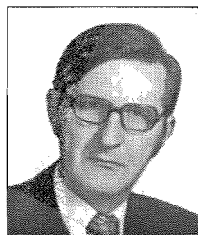

ELTE Szociológiai Intézete, MTV1, Ma-
gyar Rádió, MTA szervezésében posztgra-
duális képzés: médiamenedzser; 1996–
2000: ELTE Szociológiai Intézete: szocio-
lógus; 2002: ELTE BTK Ph. D.-képzés
(művelődéstört.). **É.:** 1987-től az ELTE
Egyetemi Könyvtárában dolgozik. **Ct.:** *A
8–10. századi arab könyv- és könyvtárkul-
túra* = Magyar Könyvszemle, 1988, 2–3.
sz.; *Az értékmegőrző közvetítő* = Az Egye-
temi Könyvtár Évkönyvei, 1997; *Modern
tömegtermelés* = Az Egyetemi Könyvtár
Évkönyvei, 1999; *Valóság, humor, böl-
csesség: Magyarország, Millennium, 1900*
= Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei, 2001;
*A reflektív társadalomismeret nyilvános-
sága* = Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei,
2003; *Jókai Anna: Szegény Sudár Anna* =
Stádium, 1989, 2. sz.; *Sarusi Mihály: Árva
ima* = Stádium, 1989, 3. sz.; *Kner nyomtat-
ványok és egyéb ritkaságok: Haiman
György gyűjteménye* = Magyar Könyv-
szemle, 2000, 4. sz.; *A magyar felsőoktatás
évszázadai* = Magyar Könyvszemle, 2000;
Régi magyar metszetek = Magyar Könyv-
szemle, 2001, 4. sz.; *Kiállítás az ELTE
Egyetemi Könyvtár dualizmuskori élclap-
jaiból* = Magyar Könyvszemle, 2002, 2. sz.
Kiáll.: Karikírozott társadalom: Magyar
polgárosodás a sajtóban. (Kiállítás az ELTE
Egyetemi Könyvtár dualizmuskori élclap-
jaiból. Az anyagot válogatta, szerkesztette
és rendezte: Fabó Edit 2002. március–ápri-
lis, Egyetemi Könyvtár.) Foglalkozik még
kulturális projektek felállításával, szerve-
zésével. 1997–1998: Világok világa; 2001–

2002: Olvasás Éve; 2001: Füveskönyvek
oltalmában; 2002: Karikírozott társadalom.
Dk.: 1987. évi OTDK Könyvtár Szekciójá-
nak 2. helyezése; Az Új Írás novellapá-
lyázatának helyezetteje, 1990; **I.:** a felsor-
oltakról ismertetés jelent meg: Betűvető,
MTV1, Aula – Duna TV, Gordiusz – Petőfi
Rádió, Magyarországról jövök – Petőfi
Rádió, Irodalmi Újság – Petőfi Rádió,
Szörös kő – Szlovákiai magyar nyelvű kul-
turális folyóiratban, a Magyar Nemzetben.
• (Sz.-né N. E.)

FADGYAS István plébános, püspöki taná-
csos. (Endrőd, 1917. január 11. – Székesfe-
hérvár, 2003. augusztus 26.) Teológiai ta-
nulmányait Nagyváradon végezte 1937–42
között. Pappá szentelése 1942. április 4-én
volt Nagyváradon. Segédlelkész: 1942–43
között Gádoson, 1943–47 között Újkí-
gyóson. Lelkész: 1947–48 között Komá-
diban, börtönben: 1948–52, utána szolgál-
laton kívül mint kántor: 1952–71. Segéd-
lelkész: 1971-ben Békésen, lelkész: 1971-
ben Bárádon, 1971–92-ig Bucsán, ki-
segítő lelkész: 1992–93-ban Debrecenben,
a Szent Anna-plébánián. Püspöki tanácsos:
1980-tól. Nyugállományban 1993-tól. •
(I. L.)

FARKAS István magyar nyelv és iroda-
lom szakos tanár. (End-
rőd 1933. július 15.)
Sz.: Farkas József gaz-
dálkodó, Hegedűs Fran-
ciska htb. **T.:** 1952:
Tanárképző Főiskola,
Szeged. **É.:** 1955: Ér-
patak (Nyírség); 1957:
Gyoma; 1959-től Endrőd, Általános Iskola.
E.: munkája során sok tanulónak volt osz-
tályfőnöke. Vezetője volt az osztályfőnöki
munkaközösségnek, tankönyvfelelőse az
iskolának. Mind a közösségi nevelésben,
mind pedig a szaktárgyi munkában jó

eredményeket ért el. 1995-ben ment nyugdíjba. • (K. J.-né)

FARKAS Istvánné Iványi Eszter tanítónő. (Endrőd, 1938. október 4.) **Sz.:** Iványi János kőműves, Juhász Gizella htb. **H.:** férjezett, Farkas István általános iskolai tanár. **Gy.:** István (1959). **T.:** 1957: Szarvasi Állami Tanítóképző.

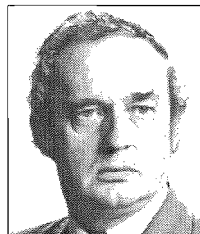

É.: Endrőd, Általános Iskola; Gyomaendrőd 2. Sz. Általános Iskola; szaktanácsadó: Békés Megyei Pedagógiai Intézet. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1985. **E.:** »A 45 éve kezdődött és máig is tartó tanítói pályámon nem tettem különlegeset, csak felelősségem tudatában végeztem oktató-nevelő munkámat. Szülőfalumban rám bízta a kisegítő iskola indítását, itt éreztem meg azt, hogy minden egyes gyermekért, tanulóért erőfeszítéset kell tenni. Idézem Vészi Endre sorait: „... mert minden élet műremek / a teljességnek külön része. / Van külön fénye, fénytörése, / A három milliárdból egy.” Ez vezérelt abban, hogy képességeim szerint a legjobbat tudjam nyújtani későbbi kartársaimnak is, amikor iskolámban mint munkaközösség-vezető dolgoztam. Majd – a Békés Megyei Pedagógiai Intézet jóvoltából szaktanácsadóként – az oktatás újabb eredményeit megismerve, igyekeztem a rám bízott iskolák nevelői között azokat terjeszteni. Nyugdíjazás előtti éveimben városom egyik iskolájának megbízott igazgatójaként lelkes alsótagozatos nevelőkre találtam, akik hasonló beállítódással dolgoztak. Jelenleg Budapesten, egy kisebb iskola alsós nevelőjeként – igazgatóhelyettesként – dolgozom.« (Farkas Istvánné) • (K. J.-né)

FARKAS János dr. sebész osztályvezető főorvos. (Endrőd, 1943. szeptember 11.) **Sz.:** Farkas Mihály kubikos és Valuska Ilona. **H.:** nő, 1967, dr. Lapatinszki Mária orvos. **Gy.:** János (1968), Zoltán (1970). **T.:** 1961–1967: DOTE; 1971: sebészeti szakvizsga, Budapest; 1974: anaesthesiologiai szak-

vizsga, Budapest. **É.:** 1967–1977: Kazincbarcika, Kórház, sebészeti osztály; 1977-től: Orosháza, Kórház, sebészeti osztályvezető főorvos. **E.:** alapítványt hozott létre az endrődi Rózsahelyi Kálmán Általános Iskola tanulóinak segítésére. • (G.-né T. Zs.)

FARKAS Ottó dr. minisztériumi főosztályvezető. (Endrőd,

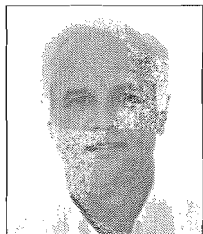

1929. február 28.) **Sz.:** Farkas Imre és Bak Irén, mindketten fodrászok voltak. Édesapját 12 évesen elvesztette. **H.:** nő, 1959, Varga Ilona külkereskedelmi osztályvezető.

Gy.: Gábor Ottó (1962), aki az ELTE Bölcsészettudományi Karán szerzett diplomát. **T.:** diplomáját az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán cum laude minősítéssel szerezte. **É.:** az endrődi polgári iskola után a nagyváradi Szent László Gimnáziumban tanult tovább. A család anyagi helyzetét figyelembe véve az iskoláztatás költségeit, Csernus Mihály közbenjárására, a püspökség finanszírozta. Az érettségi után – 1947–1949-ben – Endrőd Község Elöljáróságán dolgozott; 1949-ben Oroza község segédjegyzője volt; 1950-ben Mészla, v. jegyző; 1953 márciusában a Belügyminisztérium köztisztviselője lett, majd 1953 augusztusától – a Nagy Imre-kormány megalakulását, az új kormányprogram meghirdetését követően – az új kormányhivatal munkatársa, 1970-től 1990-ig pedig főosztályvezetője lett. A Parlament épületében eltöltött 36 év élményekben, sikerekben gazdag időszak volt, ugyanakkor gondoktól, nehézségektől sem mentes. 1997-ben újra kinevezett köztisztviselőként az Országos Rádió és Televízió Testület elnökének közigazgatási tanácsadója volt három évig. **Tk.:** tagja volt az Igazságügyi Minisztérium Jogi Szakvizsga Bizottságának; az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara államvizsga bizottságának tagja; az Államigazgatási Főiskolán államvizsga bizottsági elnök volt éveken át. Gyoma és Endrőd községek egyesítése, majd később várossá szer-

vezése érdekében hatékony segítséget nyújtott és személyesen is részt vett a kormányzati döntések előkészítésében. **Ct.:** külföldi tanulmányúttai során (USA, Svédország, Finnország stb.) szerzett tapasztalatait szakfolyóiratokban adta közre (Állam és Igazgatás). **Rtv.:** számos ismeretterjesztő előadást, tanácsadó jellegű műsort tartott a Magyar Rádióban. **Dk.:** 1953 és 1990 között több állami kitüntetést kapott. **E.:** „Szülőföldemről fiatalon kerültem el, ám az évek hosszú sora sem tudta a szűkebb haza iránti tiszteletet és szeretetet elhalványítani. Sőt, az élet sokszor súlyos helyzeteiben az az erő adott hitet, amely oly jellemző szűkebb pátriám embereire.” (Farkas Ottó) • (Sz.-né N.E.)

FARKAS Zoltán dr. állatorvos, állathigiénikus szakállatorvos.

(Budapest, 1943. január 28.) **Sz.:** Farkas Zoltán filmrendező és Puzsér Ilona szervező. **H.:** nő, 1975, Pados Antónia. **Gy.:** Gabriella (1976), Kata (1978), Zoltán (1981). **T.:** 1957–61: Budapest, Szent István Gimnázium; 1963–68: Állatorvostudományi Egyetem, Budapest. **É.:** Hódmezővásárhely Mesterséges Megtermékenyítő Főállomás; Pankotai Állami Gazdaság, Szentes; Győzelem Tsz, Gyoma; Békés megyei Állategészségügyi Állomás. **Tk.:** serdülőként az FTC-ben vezetett, a Budapesti Építőknél kenuzott, illetve ugyanitt 1968-ig a magyar bajnokságot is nyert gyeplabdacsapatban játszott. Tagja a gyomaendrői Kulturális Egyesületnek. 1990–94 között Gyomaendrőd önkormányzati képviselője és alpolgármester volt. **Dk.:** Kiváló Szövetkezeti Tag. • (K. N. K.)

FARKAS Zoltánné Szabó Mária matematika–kémia szakos általános iskolai tanár, igazgató. (Dévaványa, 1959. február 22.) **Sz.:** Szabó Gyula, Endrédi Julianna. **H.:** férjezett, 1979, Farkas Zoltán mechanikai műszerész. **Gy.:** Péter (1983), Zoltán (1988). **T.:** 1981: Szeged, Juhász Gyula

Tanárképző Főiskola, matematika–kémia szak. **É.:** 1981-től az endrői Rózsahegyi Kálmán Általános Iskolában tanít. Folyamatosan szakmai képzéseken vesz részt. Éveken keresztül az osztályfőnöki munkaközösség vezetője volt, 2003-tól intézményvezető. **Tk.:** tagja a Múzeumbarátok Körének. • (K. J.-né)

FARKASINSZKI Attila cipész, előadó. (Budapest, 1966. december 11.) **Sz.:** Farkasinszki Lajos kereskedő, akinek több novellája kéziratban a család tulajdonában van. **É.:** 1983–1990: Endrőd, Cipész Szövetkezet. **M.:** *Hogy melegeudnének az emberek*, 22 vers [hanglemez], Bp., Hungaroton, 1989 [a verseket előadja: Farkasinszki Attila]. • (Sz.-né N. E.)

FARKASINSZKI György élelmiszeripari mérnök, vállalatigazgató. (Bucsa, 1947. október 17.) **Sz.:** Farkasinszki András pékmester és Koczka Rozália boltvezető. **H.:** nő, 1975, Szakálos Magdolna általános iskolai tanár. **Gy.:** Csaba (1976), Rita (1980). **T.:** Élelmiszeripari Főiskola. **É.:** 1969. augusztus 1-jétől 1995-ig a gyomai Sütőipari Vállalatnál dolgozott: 1979–1985 között főmérökként, 1985–1995 között igazgatóként. Az ő nevéhez fűződik a kenyérgyár 1987-es teljes – technológiai és egyéb – felújítása. 1995 óta a Vésztői Sütő Kft. társtulajdonosa. **Tk.:** tagja a bélyeggyűjtő szakkörnek. **Dk.:** a Vállalat Kiváló Dolgozója kitüntetést és az Élelmiszeripar Kiváló Dolgozója kitüntetést két-két alkalommal kapta meg. • (Sz.-né N. E.)

FARKASINSZKI Imre prímás (Endrőd, 1891. február 11.–1959. szeptember 5.) **Sz.:** édesapja Farkasinszki Imre gazdálkodó, az endrői fúvószenekar vezetője. Édesanyja: Zsiga Katalin. **H.:** első felesége Németh Eszter; második felesége Kovács Eszter, harmadik felesége Tóth Ilona volt. **É.:** tizenhét évesen cigányzenekart alapított Endrődön. Bálak, névnapok, disznótorok, lakodalmak, kézfogók – mind zenekaruk muzsikájától voltak szépek és vidámok.

mak. Máig emlegetik az idősök, hogy május elsején minden utcasarkon hajnali ébresztőt adtak a falunak. Az I. világháborúban hadifogságba került. Hazajövele után sok tanítványa volt, számos helyen fellépett zenekarával itthon és vidéken is. Az 1950-es években Gyomán, az Óvónőképzőben és a Végh Béláné által megszervezett Zeneiskolában volt tanár (hegedű, cselő). Farkasinszki Imre primás emlékét máig őrzi szülőhelyünk: részletes élettörténetét Márton Gábor tanár írta meg. Az endrődi Kossuth téren emléktáblát állítottak fel; az emléktáblán Farkasinszki Imre egyik gondolata olvasható: „Mindent eljátszottam, örömet, bánatot, de az adott szavamat soha. Cigányzenészei emlékét őrzi Gyomaendrőd lakossága. Az emléktáblát állította Gyomaendrőd önkormányzata és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat.” **I.:** In memoriam A mi primásunk / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1995. október. • (Sz.-né N. E.)

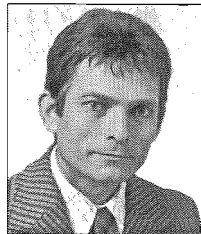
FARKASINSZKI Imréné Tímár Irma

gyermekgyógyász asszisztens. (Endrőd, 1962. március 10.) **Sz.:** Tímár Imre és Paróczai Irma. **H.:** férjezett, 1981, Farkasinszki Imre ügyvezető igazgató. **Gy.:** Fanni (1987). **T.:** 1976–1980:

Hugonnay Vilma Egészségügyi Szakközépiskola, Békécsaba. **É.:** 1980–1984: Bölcsőde, Endrőd; 1984-től az endrődi Gyermekorvosi rendelőben dolgozik. • (K. A.-né)

FARKASINSZKI Lajos és felesége, kereskedők.

(Endrőd, 1944. május 17.–1991). **Sz.:** Farkasinszki Lajos postás és Liziczai Mária. **H.:** nős, Tímár Edit Katalin. **Gy.:** Edit (1963), Lajos (1964), Attila (1966), Katalin (1971). **T.:** 1962: Gyoma, Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1974: Közgazdasági

Technikum különbözeti vizsga; 1984: kőműves vizsga. **É.:** 1965-től 1990-ig az ÁFÉSZ boltjaiban kereskedő (vas-műszaki, vas-edénybolt), 1990-ben a feleségével saját élelmiszerboltot nyitott a Sugár utcai lakásukban. Sokoldalú ember volt, írással is foglalkozott. Számos szép novelláját kéziratban őrzi a család. Hitvallása volt: „Nem az számít, hogy mit csinál az ember, hanem az, hogy azt hogyan csinálja.” **Tk.:** Kiváló Dolgozó, 1968. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

Farkasinszki Lajosné Tímár Edit Katalin kereskedő.

(Füzesgyarmat, 1946. november 6.) **Sz.:** Tímár Ambur és Tímár Jolán. **T.:** 1992: Kereskedelmi és Szakmunkásképző Iskola, Békécsaba. **É.:** 1978-ig varrónő volt, 1978–1990 között az endrődi ÁFÉSZ boltjaiban dolgozott, majd 1990–1997 között saját boltot üzemeltetett a lakásukon, 1997-től a nagylaposi élelmiszerboltban dolgozott bolti eladóként. Nyugdíjas 2003-tól. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

FÁSY Ádám filmrendező; szerkesztő; műsorvezető; nemzetközi szépség- és modellversenyek rendezője; reklámkampány és cégarculat tervezés. (Gyoma, 1952. március 23.) **Sz.:** Fásy Ferenc üzletvezető és Gyöngyösi Blanka kiskereskedő. **H.:** nős, 1992, Gurzó Mária ügyvezető igazgató. **Gy.:** Zsülette (1998); előző házasságból született gyermekek: Blanka és Anita. **T.:** 1958–66: 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1967–70: Szakipari Technikum, Budapest; 1978–80: Vendéglátó-ipari Üzletvezető Iskola; 1984–86: Szakács- és Felsőszolgálatképző Iskola; 1990–93: Vendéglátó- és Menedzszerképző Főiskola. **É.:** 1968–70: Szakipari Vállalat, Budapest (speciál-üvegező, tükörkészítő, csiszoló); 1970–78: Fonyód (felszolgáló); 1978–80: Gyoma (felszolgáló); 1980–84: vendéglátó üzletvezető; 1984–1993: szállodaigazgató (Aranykereszt Hotel, Gyula, Hotel Fiume, Békécsaba); 1986–1993:

vendéglátóipari tanár; 1993–2000: Casinos Hungary (délekelet-európai vezérigazgató-helyettes); 2000-től saját cég ügyvezetője. **Tk.:** „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeküket” – Daganatos Gyermekekért Alapítvány, kuratóriumi tag; Kereskedők és Vendéglátók Országos Érdekvédeleli Szövetsége (KISOSZ), társelnök. **Szea.:** marketing, reklám: 1989, Vendéglátó-ipari Kongresszus. **Rtv.:** a következő műsorok szerkesztése: *Miss Universe Hungary* show-műsorok 1991-től az MTV-n, „*Emberközelben*”, „*Fásy Mulató*” a Magyar ATV-n (340 órányi adás). **Ct.:** 1986–89: Modern Vendéglátás – vendéglátó-ipari szaklapok; 1998–2000: Gasztronómiai tanácsok; *Miss Universe Magazin*. 1992-től az osztrák TV Music felkérésére – ők vásárolták meg Magyarország Miss Universe jogát – szépségkirálynő-választások lebonyolítását vállalta, ennek a munkának során került Bangkomba, a Szépségek Világbajnokságára. Itt a Los Angeles-i Miss Universe Világrendező Bizottságtól megkapta a magyar licence-jogot. Azóta sok ilyen rendezvényt szervezett meg. **Fontosabb szerepei:** 2001: Szilveszteri műsor a Magyar ATV-n: saját szerzeményét énekelte el a kislányának; „*Fásy Mulató*”, Hajdúszoboszló, 2002. 17 000 néző a helyszínen és kb. 3 millió a tv előtt. **Kut. ter.:** Európa gasztronómiai élete és kölcsönös egymásra hatása 1984–92. **I.:** több mint 4000 újságcikk különböző napi, heti, havi újságokban, magazinokban; „1400 cikk jelent meg rólam 1992-ben” / Hajdú László = Gyomaendrődi Híradó, 1992. szeptember, 6. p. **Dk.:** aranyérmes szakács, 1989; Bárczi Gusztáv-díj, 1996; Daganatos Gyermekekért Alapítvány díja, 1997; Az Év Mecénása-díj, 1998; *Miss Universe Világ-szervezet* „A világ legkaritatívabb rendezvénye”-díj, 2000. **E.:** »Sok kötődése van az embernek szülőhelyéhez, hiszen a gyermekkorát, szülők, testvérek, rokonok, barátok emlékképét idézi fel. Számomra a legnagyobb és legmegrázóbb élmény 2002. november 1-jén ért: szüleim sírjánál gyertyát gyújtottunk feleségemmel, és többen

odajöttek hozzám, autogramot kértek és gratuláltak a pályafutásomhoz... Nekem duplán kell bizonyítani, hiszen a „nem az idén lebarantak” közül való vagyok... Az én etnikai közegem Gyomán is többségében becsületes emberekből áll.« (Fásy Ádám) • (Sz.-né N. E.)

FEHÉR István történelem–földrajz szakos tanár. (Nagykamarás, 1930. június 29.) **Sz.:** Fehér Mihály földművelő és Kovács Piroska. **H.:** nő, 1954, Gyoma, Lacza Ilona általános iskolai tanár. **Gy.:** Ilona (1956), Mária (1958). **T.:** 1936: elemi iskola, Nagykamarás; 1941: Karácsonyi János Gimnázium, Gyula; 1951: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** 1953–1958: Gyoma, 1. Sz. Általános Iskola; 1958–1990: Nagykamarás, Általános Iskola, 1968-tól igazgató. **Tk.:** jó futballista volt, majd edző, intéző; Nagykamaráson tanácsstag, tanácselnök-helyettes, majd 1992-től a Nagy-kamarási Gazdakör elnöke. **Dk.:** Kiváló Munkáért; Eredményes Munkájáért Miniszteri Dicséret; Pedagógus Szolgálati Emlékérem; Kiváló Úttörővezető Emlékérem; Úttörővezető Érdemérem két alkalommal; Nagykamarásért kiténtetés. • (K. N. K.)

FEHÉR Istvánné Lacza Ilona matematika–fizika szakos tanár. (Kalocsa, 1933. március 17.) **Sz.:** Lacza László géplakatosmester és Szabó Ilona. **H.:** férjezett, 1954, Fehér István általános iskolai tanár. **Gy.:** Ilona (1956), Mária (1958). **T.:** 1943: Iskolánövérék Elemi és Polgári Iskolája, Kalocsa; 1947–48: Iskolánövérék Tanítóképzője, Kalocsa; 1948–1951: Pedagógiai Gimnázium; 1951–1954: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** 1953–1958: 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1958–1988: Általános Iskola, Nagy-kamarás. **Tk.:** Gyomán tanácsstag volt, Nagy-kamaráson a Nőbizottság elnöke. Megszervezte és vezette a díszítőművészeti szakkört és a néptánc szakkört. Az úttörőmunkákra vonatkozó pályázatokon megyei 3., országos 2. és 1. helyezést ért el dolgozataival. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója,

Kiváló Úttörővezető, Úttörővezető Érdemérem; Gyermekéért Érdemérem, Pedagógus Szolgálati Emlékérem. • (K. N. K.)

FEHÉRVÁRY Ferenc az MTI főmunka-

társa, újságíró, fotóriporter, fotóművész (Endrőd, 1922. április 21.–Bp., 1988. október 28.) **Sz.:** Fehérvári Ferenc tanító, Bencze Ilona **H.:** nő, Kutronyi Mária, később Kunszt Erzsébet. **Gy.:**

Ferenc, Zoltán (első házasságából); Orsolya (1975), (Bugyákiné Fehérvári Orsolya). **T.:** tanítóképző, Jászberény. **É.:** fiatalon aktívan sportolt, többek között az endrői labdarúgó csapatban játszott, korcsolyabajnok volt. MTI főmunkatársként dolgozott. Mint fotóművész, a mezőgazdaságban élők életéről készített fotókat. **Tk.:** az endrői úttörőcsapat megalapítója, Magyar Újságírók Szövetségének, a Fotóművészek Országos Szövetségének tagja volt. **Kiáll.:** Vadas Ernő Terem; Országos Vándorkiállítás; Szülőföld-szántóföld: Néprajzi Múzeum, 1984. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst fokozata; Harmincadik Országos Fotópályázat I. és II. díja. **I.:** In memoriam / Márton Gábor = Városunk, 1988. április. **É.:** édesapjával, Fehérvári Ferenc tanítóval közösen készített rádiójukat csodálkozva hallgatták Kocsorhegyen a kíváncsi falubeliek. Halála után felesége a fotóberendezéseket a Rózsahelyi Kálmán Általános Iskolának ajándékozta, archív fotóit pedig [amelyek az endrői könyvtárban találhatóak] a Honismereti Egyesület kapta meg. • (Cs. F.)

FEILER Ernő evangélikus lelkész. (Városszalónok, 1887–?) **T.:** középiskolai és teológiai tanulmányait Sopronban végezte. **H.:** nő, felesége Dubovay Irma. **É.:** Feiler Lajos tanító testvére volt. Lelkészi működését Téten kezdte mint káplán, majd Pakson és Tolnán működött. 1912-től volt Gyomán lelkész 1942-ig. Az iskolaszék elnöke, a helyi Hangya Szövetkezet elnöke

volt és tagja volt a község minden kulturális és társadalmi egyesületének. A gyomai magtárlaposi evangélikus temetőben van eltemetve. • (W. J.)

FEKÉCS Lajosné Hanyecz Éva asszisztens. (Endrőd, 1942.

február 3.) **Sz.:** Hanyecz Sándor földműves és Gyuricza Gizella háziipari bedolgozó. **H.:** elvált. **Gy.:** Éva (1959) védőnő Budapesten; László (1968) agrármérnök. **T.:** Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, általános rendelőintézeti asszisztens. **É.:** 1969–1990: Orvosi rendelő, Endrőd, asszisztens. 1990-től: Idősek Otthona, nővér. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1988. • (K. A.-né)

FEKETE Antal középiskolai tanár, gimnáziumigazgató. (Sarkadkeresztúr, 1930. május 26.–Szarvas, 2004. március 1.) **Sz.:** Marik Szidónia, Fekete Antal napszámos. **H.:** nő, 1952, Kovács Eszter gondnok. **Gy.:** 1953:

Ilma, 1957: Antal, néptáncművész. **T.:** Általános Iskola, Sarkad; 1950: szakérettségi, Pécs, 1955: Szegedi Tudományegyetem, orosz szakos tanár. Vizsgaeredménye végig jeles vagy kitűnő, különösen a klasszikus orosz irodalom érdekelte. Szegeden, az egyetemen ott szerették volna tartani, de ő a hozzá hasonló sorsú parasztyerekeket akarta tanítani. **É.:** 1955–64-ig tanár volt a szeghalmi gimnáziumban, két évig itt a fiú-kollégium igazgatója. Szorgalmazta a Péter András név visszaadását a gimnázium részére. 1964–90-ig Gyomán volt a gimnázium igazgatója. Működése alatt a gimnázium – eredeti stílusában – a bal szárnyal tovább bővül, az ún. Pintér-házat kollégiummá alakították. Kereskedelmi szakközépiskolát, cipőipari szakközépiskolai képzést indítottak be, amihez elkészült a tan-

műhely is. Kiváló továbbtanulási arányok, versenyeredmények fémjelezték az intézményt, jól működött a felnőttoktatás. **Dk.:** Kiváló Munkáért Minisztertanácsi kitüntetés, 1979, „Szocialista Kultúráért” Miniszteri kitüntetés, 1985, Pedagógiai Szolgálati Emlékérem, 1990. • (*Családi közlés alapján K. N. K.*)

FEKETE László matematika–fizika szakos középiskolai tanár. (Békés, 1933. október 12.) **Sz.:** Fekete Mihály gazdálkodó, Püski Julianna háztartásbeli. **H.:** nős: első házasság: 1958, Hirth Erzsébet (elhunyt: 1960), második házasság: 1985 Rágyánszki Judit vezető óvónő. **Gy.:** Éva (1960) [lásd: G. Fekete Éva szócikket]. **T.:** Szegedi Kis István Gimnázium, Békés, Szegedi Tudományegyetem TTK (matematika, fizika, ábrázoló geometria). **É.:** 1957–től: Állami Gimnázium, Gyoma, tanár, majd az intézet kollégiumában 1958–59 között kollégiumi nevelő, 1959–81 között ugyanott kollégiumigazgató; 1981–93 között a gimnázium tanára. **Tk.:** sport: kézilabdaedző 1960-tól, labdarúgó edző 1969–74; a Gimnázium Természetbarátainak Köre egyesület ügyvezető elnöke 1990-től. Egyik fő szervezője és létrehozója volt a gimnázium bükksgentkeresztli táborának. A gimnázium tanulói és nevelői Varga József tanár vezetésével 1976-tól készültek arra, hogy egy táborhelyet létesítsenek az iskola tanulói számára. A szervezés a KISZ keretén belül folyt, az anyagiakat a tanulók őszi mezőgazdasági munkáinak bevételéből oldották meg. Bükksgentkeresztben kezdődött el az építkezés 1980-ban. Rengeteg társadalmi munka eredményeképp azóta is működik a 25 főt befogadó tábor, amely 1990 óta a gimnázium Természetbarátainak Köre tulajdonába került. Nyaranta teljes a kihasználtság. **Dk.:** Testnevelés és Sport Érdemes Dolgozója, Pedagógus Szolgálati Emlékérem, Településfejlesztő Társadalmi Munkáért (Békés megye). • (*Sz. L.-né*)

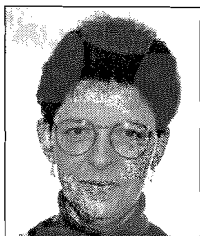
FEKETE László főgépész. (Gyoma, 1930. október 21.) **Sz.:** Fekete József MÁV

segédtiszt, K. Molnár Lília háztartásbeli. **H.:** nős 1954, Engler Katalin. **Gy.:** László (1955), Katalin (1956), Tibor (1957). **T.:** Domokos Albert kisiparos mellett villanyszerelő műszerész tanonc 1945–49, Mezőgazdasági Gépész Technikum, Mezőtúr 1965–68. **É.:** Csepel Vas- és Féművek, Sertésenyésztő Vállalat, Gyoma, Endrődi Vegyesipari Ktsz, Körösvidéki Vízügyi Igazgatóság 1962–82-ig. **Tk.:** a gyomai Szülőföld Baráti Kör alapító tagja, majd ügyvezető elnöke. **E.:** „Gyerekként a Körös-part volt a nevelőszobánk, ahol őriztük a libákat. Sokat játszottunk, megtanultuk tisztelni az időseket, a lányokat és egymást. Mindehhez szüleink és tanáraink is példát adtak. Sok ár- és belvizet megéltem munkám során. Láttam könnyes arcú idős embereket, akiknek összedől a házuk. Azt mondták: nem baj, újrakezdjük, mert van hitünk. Számomra ez jelentette a legtöbbet, mert hit nélkül nem lehet élni; hogy mi a hit mozgatója, lényegtelen, csak legyen.” (Fekete László) • (*K. N. K.*)

FEKETE Lászlóné Rágyánszki Judit óvónő, óvodai szakfelügyelő. (Szarvas, 1931. május 3.) **Sz.:** Rágyánszki György és Skita Mária. **H.:** férjezett, első házassága 1954: Tímár György gazdaságvezető; második házassága 1985: Fekete László középiskolai tanár. **Gy.:** Judit (1955) matematika–földrajz szakos tanár, tudományos kutató [lásd Tímár Judit szócikket]. **T.:** 1945: Polgári Iskola, Szarvas; 1950: Tanító- és Óvónőképző, Szarvas. **É.:** 1950–1951 között Szarvason, az Óvónőképző gyakorló óvodájában dolgozott; 1951-től Gyomán az Óvónőképző gyakorló óvodájában volt óvónő, az intézet megszűnéséig. Ezután – nyugdíjazásáig – Gyomán dolgozott vezető óvónőként, illetve szakfelügyelőként. **Tk.:** Megyei Testnevelési Munkaközösség-vezető (óvodai). **Szea.:** munkája során folyamatosan tartott szakmai előadásokat a különböző pedagógiai fórumokon. **Ct.:** szakmai jellegű cikkei az Óvodai Nevelésben jelentek meg. **Dk.:** Kiváló Óvónő, 1986; Kiváló Munkáért, 1982;

Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1988; Aranydiploma, 2000. **I.:** Ötven éve vette át a diplomáját Fekete Lászlóné óvónő = Gyomaendrődi Híradó. 2000. július–augusztus, 6. p. • (Sz. L.-né)

FEKETE Lászlóné Gyuricza Mária

fogászati asszisztens. (Endrőd, 1952. január 11.) **Sz.:** Gyuricza Gyula kereskedő és Kiszely Margit. **H.:** férjezett, 1973, Fekete László. **Gy.:** Róbert (1975). **T.:** 1971: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas, gimnáziumi érettségi; 1975: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, fogászati asszisztens. **É.:** a gyomaendrődi Központi orvosi rendelőben dolgozott 1971–1996 között, majd dr. Valach Béla fogorvos magánrendelőjében 1996–1997 között, 1997 óta dr. Sabján László fogorvos mellett asszisztens. • (K. A.-né)

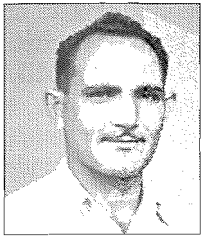
FENÁKEL család. A családról az első írásos emlékek az 1840-es évekből valók. Fenákel József és Asztalos Erzsébet fia, Lajos Gross Rózát vette feleségül, házasságukból született Fenákel Fábián 1869-ben, a Bihar megyei Mezősason. A fiatal cipésmester később házasságot kötött az endrődi születésű Schwarcz Rizával; a házaspár Endrődön telepedett meg. Itt építettek házat, az Andrássy út 28. sz. alatt, az épületben kapott helyet a suszterműhely is. Fenákeléknak egy fiuk született, Lajos, akit otthon Lacinak hívtak, majd három korán meghalt kisgyermek után megszületett Róza, akit Rózsikának becéztek. Fenákel Fábián végigharcolta az I. világháborút; 1922-ben meghalt. A műhelyből bolt lett, amit egy idő múlva a Dinya család bérelt. Fenákelék a falu központjában nyitottak rőfösüzletet. Fenákel Lajos a budapesti Latzko Rózsát vette feleségül, egy gyermekük született, Judit, 1936-ban, Budapesten. Élni Endrődön éltek. Fenákel Rózsika férjhez ment Guttmann György zalaegerszegi

újságíróhoz, lányuk, Ágnes, 1933-ban született Endrődön. Ők hárman Zalaegersze-gen laktak. Fenákel Lajost és Guttmann Györgyöt megölték a II. világháborúban. A csonkán maradt családok az endrődi ház eladása után Szegedre, majd Budapestre költöztek. Judit is, Ágnes is tanárként kezdte pályáját. Judit férje Bárdos Pál; mindketten írók, két fiuk László és András. Ágnes fiatalon elvált a férjétől, gyermeke nincs, „Gergely” néven lett író. • (F. J. és G. Á. közlése)

FENÁKEL Judit író, újságíró. (Budapest, 1936. június 25.) **Sz.:** Fenákel Lajos kereskedő, Latzko Rózsa tisztviselő. **H.:** férjezett, 1958, dr. Bárdos Pál író, dramaturg. **Gy.:** László (1960), András (1964). **T.:** 1957: Tanárképző Főiskola, Szeged; 1962: József Attila Tudományegyetem, Szeged. **É.:** Rókusi Általános Iskola, Szeged; Csongrád Megyei Hírlap; Szegedi Egyetem; Nők Lapja; Családi Lap. **Öm.:** *Két utca lakója*, elb., 1960; *Az élet vidám dolog*, elb., 1963; *Akvárium*, r., 1966; *Tíz nap vidéken*, r., 1967; *Veikőztető*, r., 1970; *Lili utazásai*, r., 1973; *Májustól májusig*, r., 1974; *Dokumentumok U. M.-ről*, r., 1975; *Az igazi nagy nő*, r., 1976; *A negyedik segéd monológja*, r., 1978; *Egy bizonyos Remény utca*, elb., 1979; *Egy regénye mindenkinek van*, portrék, 1979; *Az elhallgatás*, r., 1982; *A hagyatéék*, r., 1983; *Bolondériából harmóniába*, meseregény, 1983; *Itt járt a házmesterné*, elb., 1985; *Három kisregény*, 1985; *Magántörténet*, r., 1987; *Szegyén*, r., 1987; *Grófnő a répapfeldön*, ifj. regény, 1990; *Levélárta*, r., 1993; *A cég embere*, r., 2000; *A fénykép hátoldala*, r., 2002. **Rtv.:** hangjátékok. **I.:** Kortárs magyar írók 1945–1997 I. k. / szerk. F. Almási Éva, Bp., 1998; *Ki kicsoda? 2004* [elektronikus dokumentum] / főszerk. Hermann Péter, Stars Bt., 2003; *Új magyar irodalmi lexikon* [elektronikus dokumentum] / főszerk. Péter László, Bp., 2000; *Az élet vidám dolog* / Gáll István = Kortárs, 1963; *Az esztétikum keresése* / Kiss Lajos, 1975; *Dokumentumok U. M.-ről* / Szávai János =

Kritika, 1976; Egy regénye... / Kartal Zsuzsa = Élet és Irodalom 1980, 27. sz.; Kívül-áll maradt? / Gáll István = Hullámlovag, 1981; Az elhallgatás / Seres József = Kortárs, 1983; Egy bizonyos Remény utca / Berkes Erzsébet = Pillanatképek, 1984; Darazsak a fejben / Zay László = Élet és Irodalom, 1985, 31. sz.; Könyvszemle / Tarján Tamás = Népszabadság, 1987. április 14. **E.:** „Endrődhez fűződő élményeim szétszórtam a könyveimben. Nincs olyan írásom, ami legalább egy vezeték-név, utcanév, egy ház, kerítés képe erejéig ne fűződne Endrődhez. A gyerekkoromat ott töltöttem, nagyanyámat, édesapámat ott láttam utoljára.” (Fenákel Judit) • (Sz.-né N. E.)

FEUERWERKER Gábor vendéglőve-zető. (Budapest, 1922. július 11. **Sz.:** Feuerwerker Márton és Vinterstein Margit. **H.:** nős, 1946, Tóth Mónika. **Gy.:** Gábor (1948), Béla (1951), Mónika (1954). **T.:** 1936–1940: ipari tanuló Steiner Elemér bádogosmesternél;

1962: Kereskedelmi és Vendéglátó Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba, felszolgáló szakmunkásvizsga; 1964: vendéglátó egységvezetői vizsgát tett ugyanott. **É.:** 1936–1940: ipari tanuló, segéd; 1958-tól FMSZ-nél csapos, egységvezető, 1970-től a Hídfő [Domszög] vendéglő vezetője volt, majd szállítási előadó, segíti a kereskedők árubeszerzését 1980-ig; 1980-tól rendész 1988-ig, a nyugdíjazásáig. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1966, 1975.

Feuerwerker Gáborné Tóth Mónika hosszú éveken át együtt dolgozott férjével az ÁFÉSZ különböző egységeiben. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

FINTA Albert főjegyző. (Gyulafehérvár, 1879. augusztus 23.–Szarvas, 1940. február 24.) **H.:** első felesége Láger Róza, kinek elhunytá után vette feleségül Julis Esztert. **Gy.:** Jolán, Zoltán (az első házasságából) és

László (második házasságából). **T.:** 1902-ben Marosvásárhelyen végzett, képesítése: jegyző. **É.:** működését a Marosilyei járásban kezdte mint körjegyző. Trianon után nem volt hajlandó a román kormánynak hűségesküt tenni, ezért családjával együtt el kellett hagynia szülőföldjét. Így kerültek Endrődre, ahol 1920-tól 1936-ig a község főjegyzője volt. • (Sz.-né N. E.)

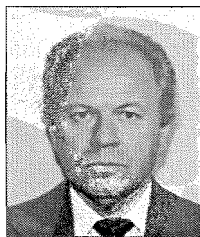
FORGÁCS László kereskedő. (Endrőd, 1928. január 27.–2000. január 8.) **Sz.:** Forgács Lajos csizmadia és Tímár Margit. **H.:** nős, 1967, Abonyi Katalin. **Gy.:** nevelte felesége gyermekeit: Kövesdi László (1957), Kövesdi Katalin (1962). **T.:** Homoki József kereskedőnél volt tanuló és segéd 1944–1949 között; Közgazdasági Technikum, 1965. **É.:** negyven évig szolgálta szülőhelyünk jó kereskedelmi ellátását: 1949-től 1989-ig dolgozott a Népbolt, az ÁFÉSZ különböző üzleteiben (kötöttáru boltban pl.) eladóként, üzletvezetőként, illetve kereskedelmi csoportvezetőként. **Dk.:** Kiváló Szövetkezeti Munkáért, 1975. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

FÖLDVÁRI Béla dr. jogász, törvényességi ellenőr. (Mezőtúr, 1954. november 30.) **Sz.:** Földvári Béla és Tímár Magdolna. Apai nagyapja türkevei református családból származik, az 1900-as években a Jászságból települt Sűrűcsejt, Udvarnok területére. Édesanyja Nyilason és Csejten élő katolikus családból származik. Egy testvére van: István (1955). **T.:** általános iskolai tanulmányait Csejten, majd Nagylaposon végezte. A gyomai Kiss Lajos Gimnáziumban tett érettségije után szakmát tanult, s néhány évig víz-, gázvezeték- és -készülék szerelőként dolgozott Budapesten, a Középpület-építő Vállalatnál. Közben esti hallgatóként tanult az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. Jelenleg munka mellett a Testnevelési Egyetem edzői szakán tanul. **É.:** az

egyetem elvégzése után Budapest X. kerületi Tanácsához került, ahol gyámügyi előadó volt. 1989-ben a Fővárosi Tanács pénzügyi osztályára került először adó- és illetékügyi, majd jogi képviselői munkakörbe. 1993-tól törvényességi ellenőrzési munkát végez Budapest Fővárosi Közigazgatási Hivatala – amely a Köztársasági Megbízotti Hivatal jogutódja lett – Törvényességi Ellenőrzési Főosztályán. A főosztály feladata a főváros területén működő önkormányzatok működésének és döntéseinek törvényességi ellenőrzése. **Tk.:** 1993-tól a Belügyminisztérium által létrehozott Köztisztviselői Alapvizsga Bizottság, 1998-tól pedig az Országos Szakvizsga Bizottság tagja, részt vesz a köztisztviselők szakmai képzésében, vizsgáztatásában. 1996-tól a hivatal Szakszervezeti Bizottságának titkára; 1999-től a Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezete Országos Választmányának tagja; 1999-től a MKKSZ Közigazgatási Hivatali Dolgozók Országos Szakmai Tanácsának elnökhelyettesi tisztségét tölti be. Lakóhelyén: Budapest XVII. kerületben a Rákoshelyi Vasutas SE elnöke, jelenleg is aktívan sportol teke sportágban. A Közszolgálati Dolgozók Regionális Életmód és Szabadidő SE elnökségének munkájában is részt vesz. **Szerk.:** 2000-től: Tájékoztató az önkormányzatok részére; Évkönyv. **Ct.:** szakmai kiadványokban (tájékoztatókban, évkönyvekben) rendszeresen jelennek meg tanulmányai, elemzései. • (Sz.-né N. E.)

FRANKÓ Károly dr. háziorvos. (Békéscsaba, 1940. augusztus

18.) **Sz.:** Frankó Károly géplakatos, gépkocsivezető és Gaburek Etelka. **H.:** nő, 1969, Pusztai Edit ápolónő. **Gy.:** Tünde (1966), Lilla (1979), nevelt lánya: Edit (1964).

T.: 1947–55: 1. Sz. Általános Iskola, Békéscsaba; 1955–59: Rózsa Ferenc Gimnázium, Békéscsaba; 1959–64: Orvostudományi Egyetem, Szeged. **É.:** 1965–66: Békéscsaba, Kórház; 1966–1990: körzeti

orvos, Gyomaendrőd; 1990–1996: polgármester, Gyomaendrőd; 1997-től háziorvos. **Tk.:** 1989-től a gyomaendrődi Galaktika Kör vezetője. **Kiáll.:** amatőr képzőművészként 1978–86 között évente részt vett képeivel megyei közös és egyéni kiállításokon: Békéscsaba, Gyula, Orosháza, Mezőhegyes, Békés. **Kut. ter.:** a Magyar UFO-kutató Szövetség – Galaktika Baráti Kör keretein belül: UFO-kutatás. **E.:** „1966 óta megszakítás nélkül Gyomán dolgozom; a gyomai városrészben a legregebben aktívan dolgozó orvos vagyok. Szeretem a Köröst.” (Frankó Károly) • (M.-né Cs. I.)

FRANKÓ Tünde operaénekes, lírai szoprán. (Orosháza, 1966.

július 15.) **Sz.:** dr. Frankó Károly orvos és Pusztai Edit. **H.:** férjzett, 1995, Kerényi Miklós Gábor rendező, a Fővárosi Operettszínház igazgatója. **Gy.:** Tünde

Sára (1997). **T.:** 2. Sz. Általános Iskola, Gyomaendrőd; 1980-tól a Szegedi Tömörkény István Szakközépiskola zenei tagozata; 1984-től Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Szeged. **É.:** 1989–1995 között a Szegedi Nemzeti Színház Operatársulata; 1992: Pavarotti Nemzetközi Énekverseny döntője Philadelphiában; 1995-től a Magyar Állami Operaház, Budapest. 1995-től rendszeresen fellép: Németországban, Olaszországban, Ausztriában, Hongkongban, Japánban. **Rtv.:** zenei rádióműsorok, tv-karmesterversenyek közreműködője. Tv-filmsorozat [Kolozsvári operamesék] közreműködője. **Fontosabb szerepei:** Puccini: Bohémélet; Puccini: Pillangókisasszony; Puccini: Turandot; Csajkovszkij: Anyegin; Mozart: Così fan Tutte; Mozart: Figaro házassága; Faust: Gounod; Strauss: Denevér; Bizet: Carmen. **Dk.:** Székely Mihály-émlékplakett; Liszt Ferenc-díj. **E.:** „Szeretem a Köröst. Néha-néha hazajövök, első utam a Körös-partra vezet; szeretem látni a nyugalmát.... számomra a Körös

gyermekkorom legszebb helyszíne.” (Frankó Tünde) • (M.-né Cs. I.)

FRIED család. Fried Sámuel gabonakereskedő és Trafikant Zseni Gyoma, Bocskai u. 59. sz. házban lakott. Fiuk, **Géza** (Gyoma, 1893. május 10.) fuvaros volt, lovas kocsival fuvarozott. 1925-ben megnősült, feleségül vette Heksch Margitot (1898) Ipolyviskről (Hont vármegye). Két gyermekük született: **Zsuzsanna** (1926) és **Borbála** (1928). 1944-ben a helyi hatóság nem vállalta védelmüket, így az egész család a gettóba került. „Édesapámnak az első világháborúban olyan katonai érdemei voltak – írja a lánya, Borbála –, kivételeztséget kellett volna élveznie. Nem emlékszem kitüntetéseire, de tudom, hogy bizonyos ünnepi alkalmakkor frontharcosi egyenruhát öltött, antantszíjjal a vállán, és büszkén lépegetett. Mint 75%-os hadirokkant volt nyilvántartva, részére illetményt is folyósítottak.” A Bécs melletti lobau-i lágérbe vitték az egész családot. 1945-ben térhettek haza. Mindent előlről kellett kezdeni, amiben a szomszédok és barátok segítettek. Zsuzsa 1960-ban férjhez ment Mezőtúrra, varrónő volt. 2000 szeptemberében elhunyt. Boriska 1950-ben ment férjhez Gyomán. 1952-ben egy fia született, Balog Péter. 1968-ban felkerült Budapestre, tisztviselőként dolgozott. Az édesapa, Fried Géza fuvaros 1965-ben halt meg Gyomán, az édesanya Boriskáékkal Budapesten élt 1992-ben bekövetkezett haláláig. • (P. Gy.)

FÜLE Aurélia református teológiai egyetemi tanár. (Gyoma, 1930. ?) **T.:** 1953: Univ. London, teológia; 1956: Univ. Oxford, B. A. 1960. uo. M. A.; 1960: Fordham Univ (New York), Th. D. **É.:** A Bernard M. Baruch College (New York) és a Wooster College Hittudományi Karának előadója, a Smith College (Northhampton) tanársegéde. **Tk.:** Bibliairodalmi és Magyarázati Társaság. **I.:** Magyar emigráns irodalmi lexikon. • (Sz.-né N. E.)

FÜLÖP Imre gazdálkodó. (Endrőd, 1886. október 25.–1946. február 9.) **Sz.:** édesapja Fülöp József r. kat. gazdálkodó, édesanyja Tímár Róza. **H.:** nős, felesége: Vaszkó Etelka. **Gy.:** Teréz Cecil, Jolán, Máté. **T.:** elemi iskolai tanulmányait Endrődön, a polgári iskolát magánúton végezte. A szegedi Felső Ipariskolában gőzlokomobil, cséplőgép- és traktorkezelői tanfolyamot végzett. **É.:** 1920 óta önállóan gazdálkodott 46 hold területű tanyás birtokán, és a gazdálkodás mellett bércepléssel is foglalkozott. Öt éven keresztül volt az endrődi Hangya Szövetkezet Felügyelő Bizottságának elnöke, három évig az endrődi Polgári Olvasókör jegyzője. A világháború alatt az orosz–olasz harctéren szolgált. Katonai szolgálata alatt megtanult németül. Kéziratban maradt egy terjedelmes dolgozata német nyelven a katonai anyagellátás korszerűsítésének lehetőségeiről. **M.:** a Gyomai újság rendszeres cikkírója volt. Ezen kívül tájszavakat, népies meséket gyűjtött, néprajzi dolgozatokat írt, amelyeket a Néprajzi Múzeumi Értesítő közölt. *Babonás népszokások Endrődön és Endrőd-Kondorostanyán* = Néprajzi Múzeumi Értesítő, 1939, 2–4. sz. Lásd még: Magyar Néprajzi Múzeum, Ethnológiai Adattár: Előmunkálatok a Magyarság Néprajzához 5/A–B–C kat. kötetek. Kéziratban őrzött munkái: *Az endrődiek búcsújárása Máriaradnára* [az endrődi Honismereti Egyesület gyűjteményében]; van egy kéziratban tanulmánya népies pásztorjátékokról. Politikai, közéleti témájú írásai is maradtak kéziratban. Írt vallásos, lírai és hazafias tárgyú verseket: *Magyarok Nagyasszonya* (1921), *Szent Imréhez* (1908), *Háborús karácsony 1917-ben*, *A tyúk* (1913), *A jó gyermek* (1913), *Nagyapa névnapjára* (1913), *Idegenben* (1916), *Levelem érkezett* (1917), *Húsvét vasárnapján* stb. **I.:** Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936, 552. p.; Emlékező sorok Fülöp Imre endrődi gazdáról / Cs. Szabó István = Városunk, Gyomaendrőd, 1995. december, II. évf. 12. sz.; Fülöp Imre endrődi önképző, tanult parasztgazda volt / Cs. Szabó István = Békés

Megyei Népújság, 1990. március 3., 9. p.; Háborúk, országcsönkítés a magyar parasztság költészetében / Cs. Szabó István = Hunnia, 1992. február 25., 28. sz., 18–19. p. • (Cs. Sz. I.)

FÜLÖP Imre magyar–történelem–testnevelés szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1930. január 15.–Endrőd, 1989. június 27.) **Sz.:** Fülöp Imre tsz-tag és Sípos Ilona **H.:** nős, 1953, Gyuricza Katalin óvónő. **Gy.:** Imre (1954)

mérnök, vállalkozó, Zoltán (1955) mérnök, vállalkozó. **T.:** 1944: polgári iskola, Endrőd, 1948: Tanítóképző Líceum, Jászberény; 1951: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged; 1958–1959: kézilabda- és futballedzői tanfolyam. **É.:** 1951: gyakorlóéves főiskolás Endrőd-Öregszőlő Általános Iskolában; 1952–1953: igazgatóhelyettes a gyomai 1. Sz. Általános Iskolában; 1953–1954: Endrőd-Öregszőlőben igazgató; 1954–1989 között (haláláig) az endrődi általános iskolában magyar–történelem és testnevelés szakos tanár. 1956-ban őt is belesodorta a fiatalos hév a forradalomba, amely Endrődön békés lefolyású volt. Emiatt 1957 tavaszán elbocsátották állásából, majd – sok kérvényezés után – fél év múlva ismét taníthatott. **Tk.:** 1951–1989 között a Pedagógus Szakszervezet tagja volt, 1965-től az iskolájában szakszervezeti titkár. Jelentős érdemei voltak Endrőd sportéletében, az elért eredményekben: „...az élete a futball és a testnevelés volt...” – írja róla felesége. 1950-től az endrődi Barátság Sportklub futballistája volt; az 1960-as és 1970-es években ezen egyesületnél női kézilabda- és férfi futballedző. Tanítványai az Úttörő Olimpiára is feljutottak: 1978-ban az endrődi általános iskolás gyerekek képviselték Békés megyét az országos döntőn, eredményesen. Szugesztív egyéniség volt, több tanítványa az ő hatására indult el a magyar irodalmat választva életpályának. **I.:** In memoriam

Fülöp Imre / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. október, 4. p. • (F. I.-né)

FÜLÖP Imréné Gyuricza Katalin óvónő, óvodavezető. (Endrőd, 1935. augusztus 24.)

Sz.: Gyuricza Elek szikvízkészítő és Tímár Krisztina htb., méhész. **H.:** 1953-ban kötött házasságot Fülöp Imre tanárral, aki 1989-ben meghalt. **Gy.:** Imre (1954) mérnök, vállalkozó, Zoltán (1955) mérnök, vállalkozó. **T.:** 1949: Általános Iskola, Endrőd; 1951: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1953: Óvónőképző Intézet, Gyoma; 1968: Felsőfokú Óvónőképző Intézet, Szarvas; 1980: vezetőképző, Békéscsaba; 1981: Óvodapedagógiai Nyári Egyetem. **É.:** 1953–1955: az endrődi Blaha úti óvodában beosztott óvónő; 1955–1962: Újtelepi óvoda, beosztott óvónő; 1962–1980: Blaha úti óvoda, vezető óvónő; 1980–1991: Munkás úti óvoda – összevont óvodák vezetője. **Tk.:** 1953–1992: Pedagógus Szakszervezet tagja; 1980–1990: tanácstag; 1995-től a Honismereti Egyesület tagja; 1995-től az Endrődiek Baráti Kör tagja. 2003-tól Gyomaendrőd Város Önkormányzata Humánpolitikai Bizottságának külső tagja. **M.:** *Munkára nevelés az osztatlan óvodai gyermekcsoportban*, 1960; *Matematikai vázlatok összeállítása középső csoportosok részére*, kézikönyv, 1981; *Matematikai vázlatok összeállítása nagycsoportosok részére*, kézikönyv, 1982. **Szea.:** 1975–1977 között az Óvodai Énekzene Szakmódszertan vezetése óvónők részére; 1978–1990: Óvodai Matematika Szakmódszertan vezetése óvónők részére. **Rtv.:** Blaha úti Óvoda nagycsoportos óvodásaival az „Óvodások műsora” egy adását adták: Kossuth Rádió, 1977. október 10. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1973; Kiváló Munkáért, 1987; Településfejlesztő Társadalmi Munkáért, 1988; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1990; Aranydiploma, 2003. • (F. I.-né)

FÜLÖP István kereskedelmi, vendéglátó-ipari vállalkozó. (Endrőd, 1954. szeptember 24.) **Sz.:** Fülöp Miklós cipész, Tímár Mária édesanyja és Bálint Mária nevelőanyja. **H.:** nős, 1979, Dávid Ilona tanár, igazgató. **Gy.:** Csaba

(1980), Zsanett (1991). **T.:** 1972: közép fokú oktatási intézmény, Gyoma, esztergályos; 1975: Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakmunkásképző, Békéscsaba, vendéglátó eladó; 1987: Politikai Főiskola. **É.:** 1970–1978 között ÁFÉSZ, vendéglátó eladó; 1979–1989 között ifjúsági vezető; 1990-től magánvállalkozó a vendéglátásban és a bolti kiskereskedelemben (Öregkert Italtolt és Élelmiszerbolt, Üveg ház bisztró). **Dk.:** KISZ Érdemérem. • (Sz. I.-né)

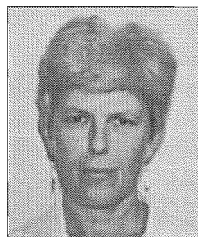
FÜLÖP Istvánné Dávid Ilona tanár, igazgató. (Mezőtúr, 1960. október 5.) **Sz.:** Dávid Miklós és Fadgyas Ilona. **H.:** Fülöp István vállalkozó. **Gy.:** Csaba (1980), Zsanett (1991). **T.:** 1967–1975: Általános Iskola, Endrőd; 1975–1979: Békéscsaba, Egészségügyi Szakközépiskola; 1986–1989: Debreceni Tanítóképző Főiskola, általános iskolai tanító; 1996–1998: Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola, Eger, biológia szak; 2000–2002: Szegedi Tudományegyetem Tanárképző Főiskolai Kar közoktatás-vezető. **É.:** 1979–1984: ENCI üzemápoló; 1985-től a 2. Sz. Általános Iskolában [névváltozás után: a Kis Bálint Általános Iskolában]: napközi otthonos nevelő, osztálytanító, igazgatóhelyettes, igazgató. • (K. N. K.)

FÜLÖP Lajos őstermelő. (Endrőd, 1936. október 12.) **Sz.:** Fülöp Máté földműves és Pintér Angyel. **H.:** nős, 1961, Tímár Mária konyhai dolgozó. **Gy.:** Mária (1965), Erika (1977). **T.:** 1964: Kétegyházi Szakmunkás-

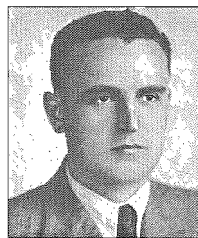
képző Iskola, mezőgazdasági gépszerelő; 2002: Bethlen Gábor Szakiskola, Gyomaendrőd, Aranykalászos Gazdatanfolyam. **É.:** 1963-tól Dózsa Tsz, Endrőd, majd egyesülés után 1992-ig: Lenin Tsz, Endrőd. Ezután mint őstermelő dolgozik 50 hektár saját földön és mintegy 40 hektár bérleményen a községtől délre elhelyezkedő földeken. Kukoricát, búzát, madáreledelt, sörárpát termeszt. Tagja a Gyomai Mag-Ker Szövetkezetnek. **Tk.:** Gazdakör alelnök 1993–2003 között. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1977. • (Sz.-né N. E.)

FÜLÖPNÉ KIS Erzsébet körzeti ápoló-

nő. (Gyoma, 1950. július 5.) **Sz.:** Kis Lajos vasúti alkalmazott és Juhász Erzsébet. **H.:** első házassága: 1972: Czeglédi Ferenc mozigépész, elváltak: 1980-ban, gyermekük Ágnes (1976); második házassága 1983: Fülöp Ernő biztosítási üzletkötő, elváltak 2003-ban, gyermekük: Ernő (1984). **T.:** 1968: Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1970: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, általános ápolónő; 1989: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula: fizioterápiás asszisztens szakképesítés; 1996: Szolnok: körzeti ápolói minősítő vizsga. **É.:** 1970–1999-ig körzeti ápoló volt Gyomán. **Tk.:** községi tanács tag volt 1980–1984 között; Mozgáskorlátozottak és Hadirokkantak Egyesülete vezetőségi tagja. **Dk.:** Kiváló Munkáért. • (K. A.-né)

FÜLÖP Pál dr. ált. orvos, sebész, fogorvos. (Endrőd, 1901. július 19.–Szeged, 1978. június 14.) **Sz.:** Fülöp Pál és Németh Borbála őstermelők. **H.:** nős, Sebők Mária orvosasszisztens. **Gy.:** Pál (1926), akit 2001. október 13-án az 1956-os érdemeiért vitézzé avattak Budapesten, a Belvárosi Nagy-

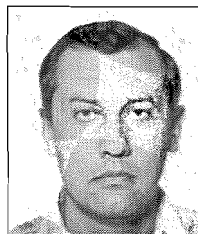
templomban. **É.:** Fülöp Pál Nagyváradon járt középiskolába; itt sokszor beszélgetett a Szigligeti és a Rimóczi utca sarkán a már nagybetegen üldögélő Ady Endrével. Érettségi után Szegeden elvégezte az orvosi egyetemet, majd letette a szakvizsgákat. Ezután általános és szakorvosként tevékenykedett Szegeden és a környező falvakban. A háború alatt a fronton, majd a balatonfüredi 524. Sz. Hadikórházban gyógyított. Itteni munkájáról Balatonfüred nagyközség és annak előljárósága őszinte tisztelettel adózott. Jó barátja volt a szintén endródi születésű Páter Hunya Dániel. Állandó és szoros kapcsolatot tartott fenn szülőhelyével, Endróddal is. **Tk.:** gyógyító és építő orvosnak emlegették. Gyulay Endre megyéspüspök is nagy elismeréssel adózott munkásságának; az ő kezdeményezésére és irányításával, társadalmi összefogással épült fel Gyálon az orvosi rendelő, Szeged-Mihálytelken rendelő, bölcsőde, csecsemőotthon, zöldkeresztes tanácsadó és az óvoda. 45 évig gyógyított, ezután ment nyugdíjba. **Rtv.:** kiváló orvosi tevékenységéről beszámoltak a Magyar Rádióban, és számos újságcikk méltatta gyógyító munkáját. Adományokkal segítette a rászorultakat és az egyházakat (pl. a domaszéki templomban egy oltárt készíttetett). **I.:** Magyarország, 1944. március 9.; Néplap, 1957. április 16.; Népszabadság, 1970. április 26., 8. p.; Dél-Magyarország, 1973. december 11., 3. p.; **E.:** ritkaságnak számító gyűjteményt hozott létre: több évtizedes fogorvosi tevékenységének mellékterméke lett az a több mint 200 000 fog, amelyet kihúzott; ezeket megőrizte, és emberi alakot formázva összeragasztotta (fogfiú, fog-leány, fog-orvos); a kis szobrocskákat több helyen kiállították. **Mj.:** a felsemelt újságcikkek megtalálhatók a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. • (Gy. Z.-né)

FÜLÖP Pál ifj. akadémiai tanár. (Szeged, 1926. december 9.) **Sz.:** Fülöp Pál egyetemes orvos és Sebők Mária asszisztens. **H.:** özvegy, 1953-ban megnősült, felesége

Suszter Erzsébet műszerész volt. **Gy.:** Pál (1954), végrehajtó. **T.:** gimnáziumi tanulmányait a pécsi Pius Gimnáziumban és a piaristáknál folytatta, 1944-ben érettségizett. 1951-ben végzett a tiszti iskolán, a Műszaki Egyetemen; ipar- és tűzvédelmi jogvizsgát végzett. **É.:** Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, akadémiai tanár 1955-től; tevékenyen részt vett az 56-os forradalomban, a munkások megválasztották nemzetőrpárancsnoknak, ami miatt később börtönbe is jutott; ezután a Budapesti Húsipari Vállalat és Földművelésügyi Minisztérium Újítási és Iparjogvédelmi Találmányügyi Hivatalához került, itt előadó volt 1960-tól 1992-ig. **Tk.:** igen sokat foglalkozott a fiatalokkal, MHSZ-titkár volt 1957–1990 között; szeretett sportolni, az alábbi sportágakban vett részt: lövészsport, modellezés, cselgáncs. **Dk.:** Haza Szolgálatáért Érem ezüst fokozata, 1984, arany fokozata, 1986; Árvízvédelmi Jelvény, 1952; Tűzbiztonsági Érem, ezüst, 1985; Újítási Érem, 1973; Hazáért és Szabadságért, 1991; 1956-os kitüntetés, 1991; '56-os Vitézi Lovagrend, 2001. **Szerk.:** társadalmi tartalmú írások: Magyar Nemzet, Kis Újság (41 cikk); szakmai cikkek a Húsipari Lapban (72 cikk). • (Gy. Z.-né)

FÜLÖP Zoltán egyéni vállalkozó. (Endrőd, 1955, december 22.) **Sz.:** Fülöp Imre tanár és Gyuricza Katalin vezető óvónő. **H.:** nő, 1980, Takács Ágnes tanár. **Gy.:** Zsuzsanna (1981), Zsófia (1988). **T.:** 1980: GATE, mezőgazdasági gépészmérnök. **É.:** 1980–1984: Nagyszénás, Október 6. Mgtsz; 1984–1994: Gyomaendrőd, Győzelem Mgtsz; 1994 óta egyéni vállalkozó: foglalkozik növénytermesztéssel, takarmány-értékesítéssel, illetve biztosító üzletkötő. **Tk.:** Ba-

rátság Sportegyesület Közhasznú Alapítvány kuratóriumi elnöke; Körösök Vidékéért Egyesület tagja • (Sz.-né N. E.)

FÜLÖP Zoltánné Uhrin Margit kereskedő. (Endrőd, 1958.

november 3.) **Sz.:** Uhrin Pál gépkocsivezető és Fagyas Jolán. **H.:** elvált. **Gy.:** Zoltán (1978), kereskedő. **T.:** 1973–1976: Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola Békéscsaba. **É.:** 1976–1982: ABC-áruház bolti eladója; 1982–1989: a Béke Tsz dolgozója; 1989–1990: az ÁFÉSZ 8. sz. vegyesboltjának vezetője; 1991-től saját üzletét vezeti Baby Élelmiszerbolt néven. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

FÜZESNÉ HUDÁK Julianna könyvtáros, múzeumvezető.

(Nagyszénás, 1960. június 19.) **Sz.:** Hudák György, Birkás Julianna **H.:** férjezett, 1992-től, dr. Füzes Endre etnográfus. **Gy.:** András György (1997). **T.:** 1978-ban tett

érettségi vizsgát az orosházi Táncsics Mihály Gimnáziumban. 1981-ben végzett a Debreceni Tanítóképző Főiskolán, 1986-ban elvégezte a Bessenyei György Tanárképző Főiskola könyvtár szakát, 2001-ben felsőfokú kulturális menedzser bizonyítványt szerzett az ELTE Bölcsészettudományi Karán. **É.:** 1981 óta a Kner Nyomdaipari Múzeum munkatársa, vezetője. A Békés megyei nyomdák és a Kner család tagjainak jubileuma kapcsán számos kiállít-

tás, ünnepség szervezése, kiadványok megjelentetése, turisztikai és kulturális témájú rádió- és tv-műsorokban való közreműködés, szakértői munka fűződik nevéhez.

Tk.: 1992-től a Kner Múzeum és Könyv Alapítvány titkára. **Öm.:** *Élő örökség: A Kner Nyomdaipari Múzeum negyedszázados története* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 27.) 1995; *Nyomdai hagyományápolás Magyarországon* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 28.) szerk., 1996; *Kner Nyomdaipari Múzeum 1997*, 2. kiadás, 2002; *Kner Printing Industry Museum, 1997; Druckereimuseum Kner, 1997; Míves munka = Kner: Reklám és marketing egy világhírű nyomdában régen és ma*, 2001, kézirat; *Kiállítás és ajánló bibliográfia a Tevan nyomda centenáriuma alkalmából*, Gyomaendőd, 2003; *Kner irodalom bibliográfiája* (előkészületben). **M.:** „...emléke a múzeumban...” = Kner Imre emléke, 1990, 111–117. p.; *Referenciafilm a Gyomai Kner Nyomdáról* magyar, német és angol nyelven, 1992 (forgatókönyv). **Szerk.:** A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek című sorozat és annak egyes számai. **Rtv.:** A könyv mestere: Kner Imre-emlékműsor, tv-film, 1990 (szerk. Csonka Erzsébet, rend. B. Révész László) (közreműköd.); A Kner örökség, tv-film, 1999 (szerk. Bakos Katalin) (közreműköd.); Századfordító magyarok: Kner Izidor és Kner Imre, tv-film, 2001 (szerk. Mester László) (szakértő); Kultúrhistóriák: A Gyomai Kner Nyomda. Rádióműsor, 2002, Szentirmai Ágnes (szerk.). **Kut. ter.:** a Kner család tagjainak munkássága és a Gyomai Kner Nyomda története. **Mj.:** további publikációk megtalálhatók a Kner Nyomdaipari Múzeumban • (F. H. J.)

G. FEKETE Éva dr. matematika–földrajz szakos középiskolai tanár, tudományos kutató, földrajztudományok kandidátusa. (Békéscsaba, 1960. március 24.) **Sz.:** Fekete László pedagógus, Hirth Erzsébet pedagógus. **H.:** férjezett, 1984, dr. Gadóczy Bertalan jogász. **T.:** JATE 1983. **É.:** 1983–1987: Izsó Miklós Gimnázium, Edelény, tanár, igazgatóhelyettes; 1987–1996: MTA Regionális Kutatások Központja – munkatárs, 1997-től főmunkatárs; 1997-től: Miskolci Egyetem Közgazdaságtudományi Kar – docens. **Tk.:** Csereháti Települészövetség elnökhelyettese, Kistérségi Fejlesztő Szervezetek Országos Szövetsége elnöke, Magyar Földrajzi Társaság tagja, Magyar Szociológiai Társaság tagja. **M.:** *A térség, mely élni akar. A Cserehát–Hernád–Bódva vidék komplex fejlesztési stratégiája*, MTA RKK, 1995; *Együtt! De hogyan? A kistérségi szervezetek megjelenése a területfejlesztésben*, MTA RKK, 1995; *Innovációk a kistérségi fejlesztésekben* MTA RKK, 2001. **Ct.:** összesen öt könyve, 56 tanulmánya, könyvrészlete, 6 tudományos ismeretterjesztő cikke, 6 oktatási segédanyaga, 6 térségismertetője, útikalauza, 20 fejlesztési programja jelent meg. **Kut. ter.:** tartós munkanélküliség, elszegényedés; elmaradott térségek, aprófalvak társadalmi és gazdasági sajátosságai; térségi identitás; kistérségek vizsgálata; helyi fejlesztés; vidékfejlesztés; önszerveződések a területfejlesztésben; stratégiai tervezés, programozás. **Dk.:** Pro Régió-díj. **Mj.:** a művek jegyzéke megtalálható a szerkesztőknél. • (*Sz. L-né*)

G. NAGY László gazdálkodó. (Gyoma, 1889. december 30.–Gyoma, 1959. október 17.) **Sz.:** G. Nagy László gazdálkodó és Béres Lídia „földművesnő”. **H.:** nő, Gyoma, 1913. március 29., felesége: Ailer Zsuzsanna (szül: Mezőberény, 1893. december 10., meghalt: Békéscsaba, 1988. február

22.). Gyermektelenek voltak. Felnevelték és férjhez adták a feleség nényének – Braun Péterné Ailer Magdolna – leányát, Magdolnát, aki kétesztendőskorában jutott árvaságra. **É.:** a gyomai református elemi népiskola I–VI. osztályának elvégzése után a békéscsabai Magyar Királyi Földműves Iskola kéthónapos tanfolyamaira iratkozott be. Egész életében gyakorlati ember volt, szerette az önképzést. Nagy példányszámú könyvtárában a szépirodalmi művek mellett a korabeli legújabb mezőgazdasági elméleti és gyakorlati szakkönyvek, kézikönyvek, lexikonok is ott sorakoztak. Több mezőgazdasági folyóiratot is járatott. Az önálló gazdálkodást 1919-ben kezdte el saját és bérelt földterületén. 1943-ban saját és bérelt birtoka 221 kat. hold – ebből 2300 n.-öl kert, szőlő. Gépesített gazdaságában Fordson, Cormick, majd HSCS traktorokkal és a hozzá tartozó gépsorokkal dolgozott: eke, tárcsa, vetőgép, aratógép. A szántóból, rétből álló gazdaságot öreg pocskerti szőlő és gyümölcsös egészítette ki 2300 négyszögöl területen. A kertben is a legkorszerűbb gyümölcs- és szőlőfajtákat honosította meg, s a legújabb növényvédelmi eljárásokkal dolgozott. Itt is, mint a szántóföldi növénytermesztésben, állattartásban példát szolgáltatott gazdatársainak. Különösen szerette a fiatal kis- és középgazdák oktatását, tanulásra biztatta őket s az okszerű, fejlett gazdálkodásra. Mindenkör tisztelet övezte személyét. 1928-ban építtette a – Szántay Endre által tervezett – Hősök emléktűja 57. sz. alatti házát, amelyet 1951-ben minden ellenszolgáltatás nélkül államosítottak (előbb szülőotthon volt, majd szakrendelő lett az épület). Szőlő- és gyümölcsöskertjén kívül minden ingatlanjától megfosztották. **Tk.:** több ciklusban volt a református egyház presbitere, tagja a református iskolaszéknek, 1929-től a községi képviselő-testület tagja, a Községi Mezőgazdasági Bizottság elnöke, a Tiszán-

túli Mezőgazdasági Kamara tudósítója, tagja a Békés megyei Mezőgazdasági Bizottságnak, alapító tagja és társelnöke a Hombár Szövetkezetnek, a Hitelszövetkezetnek, a Hangya Szövetkezetnek. A kormánypárt, a Nemzeti Egységpárt mezőgazdasági vonalán is tevékenykedett. **M.:** *Érdekes megfigyelésem a kukoriczamolyról*, kézirat, 1949. aug. 2.; Erkel Múzeum, Gyula, Történeti Dokumentumok. **Dk.:** 1934: Díszoklevél Kiváló Búzatermelésért, Békéscsaba; 1936: Békéscsaba, Békési Búzakiállítás „a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül a M. Kir. Földművelésügyi Miniszter Bronz Emlékplakett”; 1996: posztumusz Gyomaendrődért Emlékplakett. **I.:** Békésmegyei fejek, 1929 / Gergely Gábor Arnold, Békéscsaba, é. n.; Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936, 690. p.; In memoriam G. Nagy László... / Cs. Szabó István = Városunk, Gyomaendrőd, 2000. augusztus, 132. p.; Elsüllyedt ország / Kovács Imre, Bp.; 1945: Alföldi lakodalom, 60–61. p.; Szabó Pál levele Papp Zsigmondhoz 1944. március 10. (családi tulajdonban); Tehéntartó gazdaság gyűlése = Gyomai Újság, XI. évf. 1936. február 1.; Kató József rimes panoptikuma = Gyomai Újság, XI. évf. 1936. október 1. • (Cs. Sz. I.)

GÁCSI család. Nemesi család. Feltehető, hogy nevét Gács településről kapta [egykori Koháry birtok, Nógrád vármegye]. Az 1700-as évek nagy népmozgása idején sok magyar nemesi család indult a Felvidékről az Alföldre. A téma további kutatást igényel. • (Sz.-né N. E.)

GÁCSI László tanító. (Endrőd, 1934. augusztus 27.) **Sz.:** Gácsi István földműves, Czikkely Angéla htb. **H.:** nő, Kató Mária óvónő. **Gy.:** Mária (1958), László (1963). **T.:** 1949: Általános Iskola, Endrőd, 1953: Békéscsaba, Rózsa Ferenc Gimnázium, érettségi; 1956:

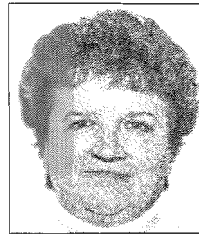

Szarvasi Tanítóképző; 1966: Budapesti Tanítóképző mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szak. **É.:** 1953–1956: Dévaványa-Kéthalom; 1956–1958: Endrőd-Öregszőlő-Décspáskum; 1958–1975: Endrőd-Öregszőlő, igazgatóhelyettes; 1975–1994: Endrőd, diákotthoni nevelő. **Dk.:** Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1994. • (G.-né T. Zs.)

GÁCSI Lászlóné Kató Mária óvónő. (Gyoma, 1936. szeptember 9.) **Sz.:** Kató Lajos földműves és Molnár Mária hivatalsegéd. **H.:** férjzett, 1955: Gácsi László tanító. **Gy.:** Mária (1958), László (1963). **T.:** 1943–1951: Általános Iskola, Gyoma; 1954: Óvónőképző Intézet, Gyoma. **É.:** harminchat éven keresztül nevelte kisgyermekünket szülőhelyünkön: 1954–1955 között Dévaványán volt óvónő; 1955–1959 között Gyomán; 1959–1991 között Endrődön, a Blaha úti óvodában dolgozott; 1980-ig beosztott óvónőként, majd tagóvoda vezetőként. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1987; Erdemes Társadalmi Munkáért, 1989; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1992. • (F. I.-né)

GÁCSI Vencelné Tímár Ilona rendelőintézeti asszisztens. (Endrőd 1944. szeptember 15.) **Sz.:** Tímár Mátyás férjiszabó, Almási Mária háztartásbeli **H.:** özvegy, 1968. augusztus 19., Gácsi Vencel, agronómus **Gy.:** Zoltán (1969), Ildikó (1972), **T.:** 1962: gimnáziumi érettségi Gyomán; 1966: Gyulai Ssemelweis Egészségügyi Szakiskola: rendelőintézeti asszisztensi képzés. **É.:** több mint negyven éve szolgálja szülőhelyünk egészségügyét: 1962. szeptember 1-jétől a gyomai Körzeti orvosi rendelőben, asszisztensi munkakörben dolgozik. **Dk.:** Ki-

váló Munkáért kitüntetés, Miniszteri Dicséretben részesült. • (K. A.-né)

GÁL István református iskolai igazgató-tanító. (Belvárd, 1868. május 30.–?) **Sz.:** Gál István református tanító. **É.:** tanítói oklevelét 1889-ben Csurgón szerezte. Pályáját Darányban kezdte, majd Nagybagomban, 1892. augusztus 20-án Gyomára került és itt tanított 1897. szeptember 1-jéig. Innen Rinyaszentkirályra került. 1908 óta mint a református iskolák körfelügyelője, 1924-től mint igazgató-tanító dolgozott. 1928-ban elnyerte az MTA Wodianer-díját. **M.:** *Kossuth óda; Somogyi nóták*, 1–2. k.; *Judith*, elbeszélések, Csurgó, 1906. **Ct.:** Képes Családi Lapok (1891/2); Család és Iskola (1892/3); Debreceni Protestáns Lap (1892); Néptanoda (1892/5); Békésvármegye; Békésmegyei Hírlap; Szünóra; Tanítók Lapja; Új Idők; Új Somogy; Vasárnapi Újság. **I.:** Magyar tanférfiak és tanítónők ezredéves albuma / Vaday Andrea, Békéscsaba, 1896; Magyar írók élete és munkái 10. k. / Gulyás Pál, Bp., 1992. • (Sz.-né N. E.)

GALAMBOS Béla dr. közlekedési és mezőgazdasági gépészmérnök, kereskedelmi igazgató. (Endrőd, 1937. április 18.–Nyíregyháza, 2002. december 26.) **Sz.:** Galambos Boldizsár gépész és Szekeres Julianna háziipari bedolgozó, postai alkalmazott. **H.:** első felesége (1968): Subicz Erzsébet főkönyvelő, gyermekük: Krisztina (1970); második házassága (1999): Rinkács Andrea irodavezető. **T.:** Általános Iskola, Endrőd; 1952: géplakatos szakvizsga; 1954–1958: Gépipari Technikum, Szolnok, gépészmérnök; 1958–1963: GATE Gépészmérnöki Kara, mezőgazdasági gépek javítása tárgyú végzettség; 1970: Budapesti Műszaki Egyetem Közlekedésmérnöki Kara Gazdasági Mérnöki Szakon közlekedési gazdasági mérnöki végzettség; 1977: Gödöllő: mezőgazdasági műszaki doktorrá avatták. **É.:** először a szolnoki gépállomáson, majd a Gépállomások Megyei Igazgatóságán dolgozott; 1968-tól a Nagykunsági

TESZÖV-nél lett fejlesztési főmérnök; 1971-től a DATE Mezőtúri Mezőgazdasági Gépészeti Főiskolán dolgozott mint egyetemi docens, vezette a tanüzemet, majd főigazgató-helyettes lett; 1986-tól a szolnoki MEZŐGÉP Rt. vezérigazgató-helyettese, majd kereskedelmi igazgatója lett. Ebben a beosztásában sokat tett a magyar mezőgépipar és gépkereskedelem fejlesztése érdekében. 1993-ban vonult nyugdíjba, amiktől gazdasági vállalkozó lett. Évek során képesítette a közel 100 hektáros gazdaságát. Területi képviselőként és szaktanácsadóként lelkes támogatója lett a KASZ-COOP Derecske Rt.-nek, és képviselője Szabolcs-Szatmár-Bereg, Szolnok és Békés megyében. Új és használt mezőgazdasági gépeket értékesített. 1998-ban megözvegyült. 1999-ben újra nősült és a Nyírségbe költözött. Azután is gyakran hazajárt: 5 évig alelnöke volt a helyi Gazdakörnek. Segítette a gazdákat új információkkal, gépészeti tanácsokkal, kiállításokra hívta fel a figyelmet. Szerette a gyógyvizeket, vitorlázott, pilótaengedélye volt, szerette az endrődi ízeket, szeretett táncolni, és szívesen időzött barátaival. Olyan ember volt, akinek még haragosa sem volt. A szarvasvégi temetőben van eltemetve. **Ct.:** szakcikkei a Kistermelők Lapjában, az Értékálló Aranykoszorúban, a Mezőgazdasági Technikában, a Magyar Mezőgazdaságban jelentek meg. **Szea.:** a megyében működő gazdakörökben gyakran tartott ismertetések; szakmai konferenciákon tartott előadásainak száma is meghaladja a százat (Gödöllő, Mátraháza, Mezőtúr stb.) **Rtv.:** többször szerepelt a Bálint gazda-műsorokban. **I.:** dr. Galambos Béla = Mezőgazdasági Technika 2003. február, 45. p.; Emlékét megőrizzük... = Értékálló Aranykorona, 2003. február, 26. p., Elhunyt dr. Galambos Béla = Magyar Mezőgazdaság, 2003. január 15., 2. p. • (Felesége, Rinkács Andrea közlése alapján: Sz.-né N. E.)

GALAMBOS Imre növényvédelmi szakmérnök. (Endrőd, 1939. április 17.) **Sz.:**

Galambos Vendel földműves és Fülöp Mária. **H.:** nős, 1973. **Gy.:** Andrea (1975). **T.:** 1972: Tessedik Sámuel Mezőgazdasági Főiskola, Szarvas; 1974: Agrártudományi Egyetem, Keszthely, növényvédelmi szakmérnök. **É.:** KÖVIZIG Igazgatóság, Gyula. **Tk.:** 1998-tól 2002-ig önkormányzati képviselő, bizottsági elnök. **Dk.:** a Mezőgazdaság és Vízügy Kiváló Dolgozója, 1982; Széchenyi-emlékérem ezüst fokozat, 2000. • (Sz.-né N. E.)

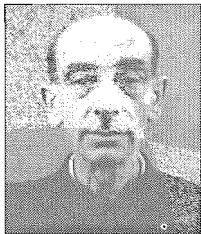
GALAMBOS Zoltánné Radnóti Dinya

Ilona tanító. (Endrőd, 1912–Kiskunfélegyháza, 1991.) **Sz.:** Dinya Vilmos szabó, Timár Veronika htb. **H.:** férjezett, dr. Galambos Zoltán főjegyző. **T.:** Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1930-ban

kezdett tanítani Endrődön a mirhói, majd a décspaskomi iskolában. Igazságtalan bántás érte, lemondott állásáról, Pesten, majd Rahón telepedett le, ahol szociális nővérként dolgozott. Szankon lelt végső otthonra. **I.:** In memoriam... / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. február. • (G.-né T. Zs.)

GARA József újságkihordó. (Budapest, 1900. november 5.) **Sz.:**

Greisinger József kereskedő és Kaiser Józsa. **H.:** nős, 1950, Varga Julianna hírlapkihordó. **Gy.:** [örökbefogadott] Julianna (1943) gyógyszerkiadó szakasszisz-

tens. **T.:** 1918: kereskedelmi középiskola, Budapest. **É.:** iskolai elvégzése után bankban, kereskedelmi irodákban dolgozott Budapesten, majd a munkaszolgálat után, 1945-ben, Gyomán telepedett le. Először Gyoma hírlapbizományosaként a község hírlapellátását biztosította, majd amikor a Posta átvette a hírlap forgalmazását, újságkihordó lett. • (K. N. K.)

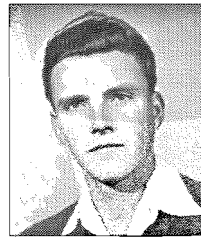
GARAI Jánosné Szabó Mária körzeti

védőnő. (Gyoma, 1950. július 27.) **Sz.:** Szabó József boltvezető és Marjai Mária pénztáros. **H.:** férjezett, 1972, Garai János üzemmérnök, szakoktató. **Gy.:** Orsolya (1974), Dóra (1976).

T.: 1968: Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1970: Állami Védőnőképző, Szeged; 1984: Egészségügyi Főiskolai Kar Védőnőképző Szak. **É.:** 1970 óta teljesít védőnői szolgálatot Gyomán. **Tk.:** Vöröskereszt, Magyar Védőnők Egyesülete. • (K. A.-né)

GARAI Sándor szerelő, gépjárműoktató.

(Gyoma, 1939. október 24.) **Sz.:** Garai Sándor gépész, Tótká Eszter. **H.:** nős, Weigert Erzsébet női fodrász. **Gy.:** Anikó (1967). **T.:** 1962: gépjármű-villamossági oklevél; 1971: oktatói

bizonyítvány. **É.:** 1954 júliusában állt munkába: Gyomán, a Gépállomáson traktoros volt, a Vízügynél és a Háziiparnál gépkocsivezető. 1971 júliusától 2000-ig volt a gépjárművezető-képző iskola vezetője, KRESZ oktatója, gyakorlati oktatója. Több száz embert tanított meg gépkocsit vezetni. Kemény, következetes és szigorú oktató volt; ezzel nagy mértékben elősegítette szülőhelyünkön a balesetmentes közlekedést. Ő maga több mint kétmillió kilométert vezetett balesetmentesen. **Dk.:** Kiváló Munkáért arany, ezüst, bronz fokozat; Elismerő Oklevél, 1981, 1988. • (K. N. K.)

GARAI Sándorné Weigert Erzsébet női

fodrász. (Gyoma, 1942. március 20.) **Sz.:** Weigert Márton cipész és Varga Irén pénztáros. **H.:** férjezett, 1961, Garai Sándor gépjárműoktató. **Gy.:** Anikó (1967). **T.:** 1956–1958: Gyoma,

MTH 617. Sz. Ipari Iskola. **É.**: 1958-tól szövetkezeti tag; harmincéves tagsággal lépett ki 1988-ban. 1988-tól fodrász kisiparos, negyvenhetedik éve dolgozik fodrászként szülőhelyünkön]. **Dk.**: Kiváló Dolgozó, 1976. • (K. N. K.)

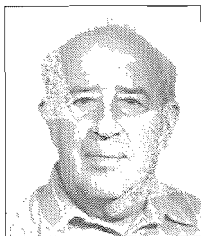
GARZÓ Gyula (írói névhasználat: **Julius, Népbarát, Botond, Sincerus**), református lelképásztor. (Kecskemét, 1839. május 23.– Gyoma, 1908. augusztus 14.) **Sz.**: édesapja Garzó István iparos, édesanyja Czinábor Zsófia. **H.**: első felesége: Pongó Julianna (elhunyt: 1895), második felesége: Géresi Miskolczy Ida Janka (elhunyt: 1898), harmadik felesége: Uzoni Béli Anna (elhunyt: 1940). **Gy.**: Olga, Izabella (mindkettő az első házasságából született). **T.**: iskolai tanulmányait Kecskeméten kezdte, a gimnáziumot Nagykőrösön és Sopronban végezte, a teológiát Pesten hallgatta, a Pesti Egyesült Protestáns Teológiai Akadémián. Tanárai közül nagy befolyást gyakorolt rá Székács József (1809–1876) evangélikus professzor. **É.**: öt évig több úri családnál nevelősködött; 1861-ben nevelőnek ment Dessewffy Gyula házához Debrecenbe. Innét decemberben a losonci református egyház hívta meg segédlelkésznek, ahol az egyesült protestáns gimnázium V–VI. osztályaiban mint szaktanár is működött 1863. április végéig. Ezután Nagymarosra ment lelkésznek, majd Pestre került Török Pál püspök mellé, ahol a lelkészi teendők mellett a népiskola egyik osztályát is vezette. 1863 végén a Gyönki Református Gimnáziumba hívatott meg rendes tanárnak, ahol nyolc esztendeig szolgált, és az intézetnek igazgatója is volt. 1872-ben a Gyomai Református Egyház megválasztotta lelképásztornak. Ő volt a „templomrenováló”, az „iskolaépítő”: a jelenlegi, most is látható református egyházi épületek, a templom mai képe, kertje, a hajdani református iskolai épületek mind-mind Garzó Gyula munkásságának emlékezetét őrzik. **Tk.**: a Békés-Bánáti Református Em. tanácsbírája, a budapesti zsinatoknak 1891 és 1907 között tagja, esperes h., Tiszántúli Református

Egyházkerület tanácsbírája, Gyoma Község Képviselő-testületének, Békés vármegye Törvényhatósági Bizottságának tagja, az egyházmegyei tanügyi bizottságnak tagja, majd elnöke. A Békés vármegyei Régészeti és Művelődéstörténeti Egylet választmányi tagja. **M.**: *Néhai Gróf Török Lajos cholera ellen alkalmazott...* Kecskemét, 1873; *Felelet Kovács István Békés megyei főorvos úr...* Mezőtúr, 1874; *Egyházi beszéd Irsán*, Mezőtúr, 1879; *Emlékirat a gyomai templomtér ügyében*, Békéscsaba, 1879; *Péter és Pál földművesek beszélgetése...* [hely n.], 1880. **Szerk.**: *Gyakorlati bibliamagyarázatok*, Gyoma, Kner ny. **I.**: Magyar írók élete és munkái 10. k. / Gulyás Pál Bp., 1992, 436–437. p.; Magyar írók élete és munkái 3. k. / Szinnyi József, 1021–1023. p.; Magyarországi protestáns Egyháztörténeti lexikon / Zoványi Jenő, 1977, 211. p.; Garzó Gyula emlékezete / Dombi Lajos, Gyoma, 1912; Garzó Gyula = Békésmegyei Függetlenség, Békéscsaba, 1912. április 7.; In memoriam Garzó Gyula / Cs. Szabó István = Városunk, Gyomaendrőd, 1999. október, 160. p. • (Cs. Sz. I.)

GECSEI Béla gépkocsivezető, sportoló (tornász). (Gyoma, 1964. március 12.) **Sz.**: Gecsei László asztalos **H.**: nős, 1994, Engi Andrea számlakezelő. **Gy.**: Noémi (1995). **T.**: 1970–1978: 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1978–1982: Ványai Ambrus Közlekedési Gépészeti Szakiskola, Túrkeve; 1980–1982: 611. Sz. Ipari Szakiskola, Békéscsaba. **É.**: jelenleg gépkocsivezetőként dolgozik Budapesten, a Könyvterjesztő Kft.-nél. Sportpályafutása: már alsó tagozatban többszörös megyei bajnok lett. Tízéves korában, első országos döntőjén, 1974-ben 10. helyezést ért el. Középsiskolás korában 1978-ig többszörös megyei bajnok csapatban is, egyéniben is. • (H. I.)

GECSEI Sándor asztalosmester. (Gyoma,

1920. december 15.–2000. augusztus 3.) **Sz.:** Gecsei Sándor asztalosmester és Kruchió Sára. **H.:** nős, 1949, Nagy Ilona. **Gy.:** Sándor (1950), Edit (1956). **É.:** az édesapjától tanulta az aszta-

los mesterséget. A műbútorasztalos szakmát Újpesten, egy aranykoszorús mesternél tanulta, később Bécsben szerette volna folytatni szakmai tanulmányait. Édesapja halála azonban megváltoztatta terveit. Visszajött Gyomára, és átvette édesapja műhelyét. 1943-ban mestervizsgát tett Gyomán. Műhelyében tanulókat foglalkoztatott: 28 tanulót tanított meg az asztalos szakmára. 1962-ben az üvegesmester címet is megszerezte Budapesten. Ezután asztalos- és üvegesmesterként dogozott. Ötven éven át kisiparos volt; nagyon sok épületet szépített meg Gyomán, amelyre mindig büszkék leszünk. **Dk.:** 1976-ban Az Ipar Kiváló Mestere kitüntető oklevelet kapta, kiváló munkája elismeréséül. • (K. N. K.)

GEDEI Margit dr. szemész szakorvos, városi főorvos. (Jászberény, 1941. február 28.) **Sz.:** Gedei László kereskedő és Balogh Margit varrónő. **H.:** férjezett, 1967, dr. Csaba Kálmán nőgyógyász szakorvos. **Gy.:** Gábor (1968) diplomata, Ákos (1972) nőgyógyász szakorvos. **T.:** 1966: Szegedi Tudományegyetem Általános Orvosi Kar; 1967: szemészeti szakvizsga. **É.:** Gyula, Megyei Kórház, 1973: Gyoma, szemészeti szakrendelés; 1996-tól városi főorvos. A doktornő szakmai irányításával jött létre városunkban az új orvosi szakrendelő. **Dk.:** Megyei Főorvosi Dicséret, 1978; Egészségügyi Miniszteri Dicséret, 1984; Gyomaendrődért Kitüntető Emléklap, 1999. • (K. N. K.)

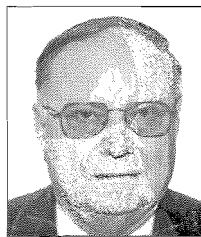
GELLAI Béla tanár, iskolaigazgató. (Endrőd, 1924. január 15.–Budapest, 1998.) **Sz.:** Gellai József cipésmester. **H.:** nős,

1953, Hunya Teréz tanítónő. **Gy.:** Béla (1958), Judit (1963). **T.:** Csáktornyan kezdte meg a tanítóképzős tanulmányait, majd a hadi helyzet miatt Jászberényben és Szegeden folytatta.

Tanári oklevelet szerzett 1952-ben Szegeden. **É.:** 1953: iskolaigazgató Endrőd-Öregszőlő; innen Gyomára került, a Járási Művelődési Osztályra, osztályvezetői beosztásba. Ezután Dévaványán volt iskolaigazgató. **Dk.:** Kiváló Tanár, 1958; Munka Érdemrend arany fokozata; Aranydiploma. **I.:** In memoriam Gellai Béla / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. június. • (K. N. K.)

GELLAI Imre dr. okleveles közgazda, vezérigazgató. (Endrőd, 1932. szeptember 13.)

Sz.: Gellai Imre tanácselnök, Tímár Jusz-tina. **H.:** nős, 1967, Chavalla Magdolna ipar-kereskedelmi osztályvezető. **Gy.:** Judit (1968),

Annamária (1970). **T.:** 1965: Közgazdaságtudományi Egyetem. **É.:** 1952–1965: üzletvezető volt a Dél-Budai és Észak-Budai Vendéglátó Vállalatnál; 1966–1968: osztályvezető volt az Észak-Budai Vendéglátó Vállalatnál; 1968–1970: igazgatóhelyettes a Csepeli Vendéglátó Vállalatnál; 1970–1976: igazgató a Pest-Budai Vendéglátó Vállalatnál; 1976–1983: főosztályvezető a BMK Vendéglátó és Idegenforgalmi Főosztálynál; 1983–1989: vezérigazgató a Danubius Szálloda és Gyógyüdülő Vállalatnál; 1989–1990: elnök, miniszterhelyettes az Országos Idegenforgalmi Hivatal, Gazdasági Minisztériumnál; 1991–1999: vezérigazgató a Casinos Hungary-nál. **Tk.:** 1983–1989: elnök a Magyar Gazdasági Kamara Vendéglátó- ipari és Idegenforgalmi tagozatánál; 1991–1999: bizottsági tag az Országos Idegenforgalmi Bizottságnál; 1990–2001: bizottsági tag a

Magyar Olimpiai Bizottságnál; 1991–2001: elnök, elnökségi tag a Magyar Sport Szövetségnél; 1992: alelnök a MATURNál; 1989-től elnök a Danubius Nemzeti Hajós Egyletnél. Szülőhelyén a Kiszréti Gyógyszállóért Alapítvány elnöke 2004-től. **Ct.:** Vendéglátás, Turizmus szaklapoknál **Szea.:** Közgazdaságtudományi Egyetem; Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Főiskola; Kereskedelmi Továbbképző. **Dk.:** Munka Érdemrend arany fokozat, 1982; Szocialista Magyarorszáért, 1988; Pro Turizmo, 1999; Matur-díj, 2002. • (Sz.-né N. E.)

GELLAI Imre mezőgazdász, termelőszo-
vetkezeti elnök. (Endrőd, 1934. március
22.) **Sz.:** Gellai János földműves, Gellai
Mária. **H.:** nős, 1956, Tímár Irma keres-
kedő. **Gy.:** Imre (1958), Zoltán (1963).
T.: 1976: Tessedik Sámuel Főiskola nő-
vénytermesztés és öntözéses szak, Szarvas.
É.: 1954-ig a szülői háznál családtag,
1954–56: katonai szolgálat; 1956-tól ter-
melőszo-
vetkezeti tag, 1963–70-ig: nő-
vénytermesztő brigádvezető, 1971–75-ig
kerületvezető, 1975-től tsz-elnök volt. **Tk.:**
1982–90: tanácselnök- helyettes; 1998–
2002: alpolgármester; Független Kisgazda
Földműves és Polgári Párt tagja, az endrő-
di alapszervezet elnöke, az országos nagy-
választmány tagja. **M.:** *Három évtized: A*
Gyomai Győzelem Mgtsz története, 1982.
Dk.: A Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója
miniszteri kitüntetés, 1986, A Szocialista
Kultúráért miniszteri kitüntető jelvény,
1980, Kiváló Társadalmi Munkáért min-
isztertanácsi kitüntetés 1983. • (K. N. K.)

GELLAI Imre vállalkozó. (Endrőd, 1958.
április 15.) **Sz.:** Gellai
Imre, Tímár Irma. **H.:**
nős, 1993. Kovács Judit
üzletvezető. **Gy.:** Szil-
via (1980), Imre (1985),
Tamás (1994). **T.:** 1976:
Kiss Lajos Gimnázium
Gyoma; 1979: 611. Sz.

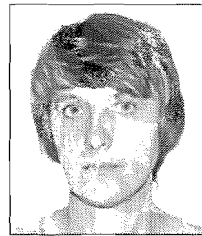
Szaktanulmányi képző; 2001: Zippernovszky
Károly Szakk. Iskola; 2002: Bánki Donát
Szakk. Iskola. **É.:** 1979-től műszerész,
1986-tól műszaki csoportvezető, 1989-től
telepvezető, 1990-től üzletkötő, 1996-tól
egyéni vállalkozó. **Dk.:** Szakma Kiváló
Tanulója országos II. helyezés, 1979. •
(K. N. K.)

GELLAI Imréné Tímár Irma kereskedő.

(Endrőd, 1938. június
30.) **Sz.:** Tímár Vilmos
földműves és Hunya Er-
zsébet. **H.:** férjhezett,
1956: Gellai Imre tsz-
elnök. **Gy.:** Imre (1958),
Zoltán (1963). **T.:** 1977:
Kereskedelmi és Szak-
munkásképző Iskola, Békéscsaba, vegyes-
bolti eladó. **É.:** 1974-től nyugdíjazásáig
bolti eladó volt az ÁFÉSZ ruházati bolt-
jában. **Tk.:** KPVDSZ-tag. **Dk.:** Kiváló
Dolgozó, 1978. • (K. N. K.)

GELLAI Imréné Fülöp Margit orvos-ír-
nok. (Endrőd, 1942. jú-
nius 30.) **Sz.:** Fülöp
Miklós földműves és
Szabó Margit. **H.:** öz-
vegy. Házasságkötés:
1966–1987, Gellai Imre
tsz-tag. **Gy.:** Margit
(1967) körzeti nővér,

Imre (1976) műszerész. **T.:** 1974: Semmel-
weis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, ren-
delőintézeti általános asszisztens. **É.:** több
mint harminc évig: 1962-től nyugdíjazá-
sáig (1997) az endrődi Központi orvosi
rendelőben dolgozott egészségünkért. **Dk.:**
törzsgárda-jelvény, 1982, Eredményes
Munkájáért kitüntetés, 1987. • (K. A.-né)

GELLAI István gazdálkodó. Nagy sze-
repe volt abban, hogy 1909-től Endrőd
községben villannyal lehetett világítani.
Több gazdálkodó társa biztatására Buda-
pestre utazott, és kieszközölte a miniszter
támogatását bankkölcsön felvételéhez,
hogy az áramfejlesztő malom felépülhes-

sen. A Nemzeti Bank azonban csak kezes-ség fejében biztosította a szükséges összeget. A kezeséget is felvállalta, így 50 kat. hold földjét zálogosították. A malom 1909-ben felépült. Sok-sok éven át őrlötte a lisztet, fejlesztette az áramot, s biztosította a melegvizet fürdés lehetőségét a mellé épített egy- és kétkádás fürdőhelyiségben. A részvénytársaság jól gazdálkodott. A kölcsönt visszafizették, s a földről törölték a jelzálogot. A malom vezérigazgatója lett Gellai István, halála után pedig fia, Gellai Mihály örökölte ezt a megtisztelő pozíciót. • (L. G.-né)

GELLAI János mezőgazdasági ismeretek

és gyakorlatok szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1928. április 3.) **Sz.:** Gellai János kovácsmester, Gellai Mária htb. **H.:** nős, Bula Erzsébet iskolai gondnok. **Gy.:** Tünde (1962).

T.: 1958: Pedagógiai Főiskola, Szeged, mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok. **É.:** „Tanyán jártam általános iskolába, kovácsinas lettem, letettem a segédvizsgát. Magánúton tanulni kezdtem, előbb Gyulára kerültem tanítóképzőbe, majd Pestre mentem gimnáziumba, a cisztercitákhoz. Három év teológia elvégzése után a civil élet mellett döntöttem. Gyógyszerész pályára kerültem, de helyhiány miatt egy évet kellett várni. Erre az időre Dévaványán, a Leánynevelő Otthonban kaptam állást. Ott felajánlották a csudabalai tanítói állást. Tanítóképző, majd főiskola következett.” 1959–1962: Varjas, 1962–1988: Endrőd. **Tk.:** a varjasi iskolában színdarabokat tanított be, amelyet több helyen előadtak. Honvédelmi szakkört vezetett. Éveken keresztül volt úttörőcsapat-vezető, gyakran táboroztatott. Tanítványai szívesen emlékeznek vidám hangulatú úttörőrendezvényeire. Régészeti leletmentéssel (hálónehézékek, ezüstdénárok) gyarapította a Tájház anyagát. Érdekli a természetgyógyá-

zat. **Öm.:** A 25 éves úttörőmozgalom endrődi eseményei [kézirat]. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető, 1973; Kiváló Munkáért, 1985; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1988. • (G.-né T. Sz.)

GELLAI József cipész, cipészoktató. (Endrőd, 1910. március 3.–2000. december 30.) **Sz.:** Gellai Máttyás gazdálkodó és Papp Erzsébet. **H.:** nős, Frolyó Veronika cipőfelsőrész-készítő. **Gy.:** József (1931–1940), Miklós (1938), József (1942), István (1955). **T.:** cipészinás volt Szurovecz Sándor csizmadiamester mellett 1923–26 között. **É.:** 1928–32-ig Koós cipézmester mellett; 1932–41-ig önálló iparos; 1942-től 1961-ig földműveléssel foglalkozott; 1962–1966 között ENCI alkalmazott, oktató, 1966–1973-ig Körösvidéki Cipész Szövetkezet, Békéscsaba; 1973-tól nyugdíjas. **Tk.:** Iparos Kör tag; Iparos Dalkör tag; egyháztanács tag, egyházi énekkari tag, Kiszegdapárt tagja, Mozgáskorlátozottak Egyesületének tagja. **E.:** „1928–29. évben az endrődi Sportegyesület tagja, igazolt játékos. Büszkén mesélt arról, hogy 1937-től 42-ig az akkori endrődi cipészinások felszabadító bizottságának az elnöke volt, többek között ezen években szabadult Sárhegyi András is, aki később az igen ismert ENCI egyik alapító tagja és elnöke. ...” (Szonda István közlése)

GELLAI László mezőgazdasági vállalkozó. (Endrőd, 1960. május 27.) **Sz.:** Gellai László gépszerelő és Tímár Margit Gizella szakács. **H.:** nős, 1984, Bogár Erzsébet. **Gy.:** Zsolt (1986), Balázs (1991). **T.:** 1977: ipari iskola, Gyomaendrőd, 1996: Ezüstkalászos Gazdatanfolyam. **É.:** 1978-ig: 21. Sz. Állami Építőipari Vállalat, Budapest; 1978–1983-ig: Győzelem Mgtsz, Gyomaendrőd; 1983 óta egyéni vállalkozó, 1992 óta mezőgazdasági vállalkozó. 192 hektáron gazdálkodik Gyomaendrőd határában: Ugarakon, Csejten, Póhalmon. Búza-, kukorica-, napraforgó-, árpa-, fénymag-, repce-termesztéssel foglalkozik. • (Sz.-né N. E.)

GELLAI Mihályné Ungi Éva csecsemő-

és gyermekápoló, gyógy-
masször. (Gyoma, 1951.
május 11.) **Sz.:** Ungi Ist-
ván cipész és Hanyecz
Angéla. **H.:** férjezett,
1982, Gellai Mihály moz-
donyvezető. **Gy.:** Nán-
dor (1983). **T.:** 1971:

Semmelweis Egészségügyi Szakiskola,
Gyula, csecsemő- és gyermekápolási szak;
1979: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma,
gimnáziumi érettségi; 2001: Egészségügyi
Szakképző és Továbbképző Intézet, Buda-
pest, gyögmasszőri szakma, Gyula. **É.:**
1971–1973: Madzsar József Kórház kor-
szülött osztálya, Salgótarján; 1974–1996:
Szülőotthon, Gyoma; 1998-tól: Dévavá-
nya, Strandfürdő és Gyógyászati Reuma-
tológiai Szakrendelő. • (K. A.-né)

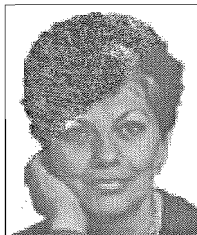
GELLAI Miklós kereskedő. (Endrőd,

1938. december 5.) **Sz.:**
Gellai József cipész és
Frolyó Veronika cipőfel-
sőrész-készítő. **H.:** nős,
1967, Harnos Gizella.
Gy.: Zsolt (1972). **T.:**
1965: Közgazdasági

Technikum, Makó, köz-
gazdasági érettségi. **É.:** 1956–1963-ig: me-
zőtúri FMSZ dolgozója; 1963–1975 között
az Endrőd és Vidéke ÁFÉSZ; 1975–1982:
Gyomaendrőd és Vidéke ÁFÉSZ; 1982–
1985: Béke Mgtsz; 1985–1992: Gyoma-
endrőd és Vidéke ÁFÉSZ ABC-áruház ve-
zetője, ahol a kereskedelmi tanulók gy-
akorlati oktatását is végezte, majd az ipari
csoport vezetője lett; 1993–1994: a Kner
Imre Gimnázium tanulóboltjának vezetője;
1995-től nyugdíjas. **Dk.:** Szövetkezetek
Országos Szövetségének Kiváló Dolgo-
zója, 1974. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

GERGELY Ágnes dr. író, tanár, szer-
kesztő, Ph. D. (Endrőd, 1933. október 5.)
Sz.: Guttmann György újságíró és Fenákel
Róza tisztviselő. **H.:** elvált. **T.:** 1953–1957:
ELTE tanári diploma, magyar–angol szak.

É.: 1957–1961: Újpesti
Ápr. 4. Általános Le-
ányiskola.; 1961–1963:
Kanizsai Dorottya
Gimnázium; 1963–
1971: Magyar Rádió;
1971–1974: Élet és
Irodalom; 1974–1977:

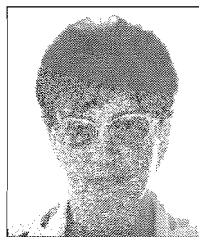
Szépirodalmi Kiadó; 1977–1988: Nagy-
világ; 1988-tól szabadfoglalkozású író;
1992-től megbízott előadó az ELTE Angol
Tanszékén. **Tk.:** Magyar Írószövetség
(tag); Magyar Pen Club (tag); Művészeti
Alap (tag); 1974-től az Iowai Egyetem
tiszteletbeli tagja. Alapítványt hozott létre
az endrői Rózsahegyi Kálmán Általános
Iskola tanulójának jutalmazására. **Öm.:**
Ajtófélfámon jel vagy, v., 1963; *Glogovác*
és a holdkórosok, kirs., 1966; *Johanna*, v.,
1968; *Azték pillanat*, v., 1970; *A tolmács*,
r., 1973; *Válogatott szerelmeim*, vál. v., és
versford., 1973; *A chicagói változat*, r.,
1976; *Kobaltország*, v., 1978; *Hajóroncs*,
v., 1981; *Huszonegy*, művészportrék, 1982;
Stációk, r., 1983; *Fohász lámpaoltás előtt*,
v., 1985.; *Árnyékváros*, vál. v., 1986; *Köl-
tészlet és veszélytudat*, tan., 1986; *Riport-
napló Északról*, dokumentumkönyv, 1988;
Nyugat magyarja, esszénapló, William
Butler Yeatsről, 1991; *Királyok földje*, vál.
és új v., 1994; *Közép-Európa ígéret volt*,
tan.-ok, 1994; *Absztrakt tehén*, tárcanapló,
1995; *Necropolis*. 126 vers 1993–1996,
1997; *A barbárság éveiből*, v., 1998; *Óri-
zettelenek*, r., 2000; *A kastély előtt*, v., 2001.
Mf.: J. Joyce: *Kamarazene* [Tótfalusi Ist-
vánna], v., 1958; D. Thomas: *Az író arc-
képe kölyökkutya korából*, önéletrajzi no-
vellaciklus, 1959; Joyce: *Dublini emberek*,
műfordítás Papp Zoltánnal, 1959, 2. ki-
adás, 1996; E. L. Masters: *A Spoon River-i*
holtak, v., 1970; Akutagava: *A vihar kapu-
jában*, elb., 1974; *Dobsirató* [nigériai ver-
sek], 1977; *Képtelen világ*, nonszensz ver-
sek, 1983; S. Smith: *Hát nem jön el...?*, v.,
1986; *Lélekvesztő*, vál. versford., 1986; C.
Okigbo: *Labirintusok*, v., 1989; E. Waugh:
Bombahír, r., 1993; *Pompóné könyve*, non-
szensz versek, 1998. **Idegen nyelvre lefor-**

dított művek: *A chicagói változat* (1980) svéd; *A tolmács* (1977) svéd, (1983) német; *Stációk* (1984) (svéd); *Rapszódia éjféلكor* (1988) svéd; *Imago*, (1992), francia; *Őrizetlenek* (2002) német. **Szerk.:** Krúdy Gyula művei; Tömörkény novellái; magyar népdalok, magyar népballadák. **Szea.:** Budapest, Endrőd, Sárvár, Beled, Békéscsaba, Miskolc, Székesfehérvár, Iowa City (Iowa, USA), Las Vegas (Nevada, USA), Cambridge (Anglia), Stockholm (Svédország). **Rtv.:** Bartók Rádió, Bp., Petőfi Rádió, Bp., MTV, Duna TV, Svéd TV1 csat., Stockholm, Berlini Rádió, Németország. **Kut. ter.:** műfordítástörténet és -technika; modern ír költészet. **Dk.:** József Attila-díj, 1977, 1987; Déry Tibor-díj, 1985, 1996; Az Év Könyve jutalom, 1985; A Munka Érdemrend arany fokozata, 1989; Füst Milán-díj, 1994; Salvatore Quasimodo-díj, 1995; Kortárs-díj, 1996; Getz-díj, 1996; Kossuth-díj, 2000; a Soros Alapítvány alkotói díja, 2000. **I.:** *Ki kicsoda?* 2004 [elektronikus dokumentum] / főszerk. Hermann Péter, Poligráf, 2004; *Új magyar irodalmi lexikon* 1. k. / főszerk. Péter László, Bp., 1994; *Kortárs magyar írók 1945–1997*, 1. k. / szerk. F. Almási Éva, Bp., 1998; *Magyar Nemzeti Bibliográfia CD*; Gergely Ágnes: *Ajtófélfámon jel vagy/ Rónay György = Vigília*, 1964; *A líra él [Necropolis]* / Báthori Csaba = *Élet és Irodalom*, 1997. október 31.; *Tárgyiség, tárgyiasság, tárgyilagosság [Necropolis]* / Vilcsek Béla = *Kortárs*, 1997. október; *Szürke permutáció [Necropolis]* / Lászlóffy Aladár = *Holmi*, 1998. február; *Necropolis / Széchenyi Ágnes = Kritika*, 1998. május; *Fesztáv [Necropolis]* / Tarján Tamás = *Magyar Napló*, 1999. augusztus; *Női hangok dűrban és mollban [Őrizetlenek]* / Gera Judit = *Élet és Irodalom*, 2000. július 28.; *Szeretetregevény [Őrizetlenek]* / Horvay Hörcher Ferenc = *Élet és Irodalom*, 2000. július 28. **Mj.:** az író szülőháza Andrassy út 28. sz. volt [ma: Blaha Lujza u.] Endrődön. **E.:** „Ha a témám engedi, szívesen írok Endrődről, szülőházamról, gyermekkoromról – lehetőleg nem csak a nosztal-

gia szintjén.” (Gergely Ágnes) • (Sz.-né N. E.)

GERISING József telekkönyvvezető. „A révlaposon nem akart az építkezés megindulni. A jeget brassói Gerising József törte meg, akinek takaros, villaszerű háza már ott díszlik a Révlaposon... A csinos Annalak felépítése az építő Beinschroth Mihály kőműves mesternek is dicséretére válik.” (Gyomai újság, 1927. június 26.) A Gerising család 1588-ban kapta a nemességet Báthory Zsigmondtól. • (Sz.-né N. E.)

GIRICZ Ilona Katalin óvodapedagógus.

(Endrőd, 1959. augusztus 2.) **Sz.:** Giricz András géplakatos és Dávid Ilona betanított munkás. **H.:** elvált. **Gy.:** Marianna (1984), Annamária (1986), Andor (1995). **T.:** 1965–1973: Általános Iskola, Endrőd; 1973–1977: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1979–1981: Óvónőképző Intézet, Szarvas; 2001–2003 között: ELTE Tanító- és Óvónőképző Főiskola. **É.:** 1981 óta óvónőként dolgozik szülőhelyünkön: az 1. Sz. Napközi Otthonos Óvodában dolgozott 1981–1990-ig beosztott óvónőként, 1990-től vezetőhelyettesként. 1999-től vállalkozásban vezeti a Tulipános Óvodát. • (F. I.-né)

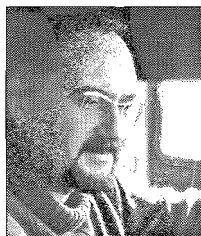
GIRICZ Imre gépészmérnök, mérnök-tanár. (Endrőd, 1946. október 29.) **Sz.:** Giricz Imre földműves és Hunya Mária. **H.:** nős, 1971, Varga Erzsébet középiskolai tanár. **Gy.:** Kálmán, (1975) László (1976). **T.:** 1971: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő, gépészmérnök. **É.:** 1971-től 1992: Béke Tsz, Endrőd, műszaki főmérnök volt. Termelőszövetkezetük az öregszőlői gázvezetésnél, a nagylaposi vízellátó rendszer kialakításánál végzett komoly munkát. Sokat dolgoztak a termálprogramon is (a volt Új Barázda Tsz termálkútjánál). 1992–1999: Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakképző Intézet, Szabadkígyós, szakmai

igazgatóhelyettes; 1999-től a Bethlen Gábor Szakképző Iskola: tangazdaság-vezető. **Tk.:** 1973–1993: Asztalos János Honvédelmi Klub titkára. A klub a fiatalokat fogta össze: lövészzettel, egyéb versenyzéssel foglalkoztak. **Dk.:** Páter Károly-emlékérem, Gödöllő, 1971 [tanulmányi és társadalmi tevékenységért]; Kiváló Termelészövetkezeti Munkáért, TOT, 1982; Kiváló Termelészövetkezeti Dolgozó, 1985; Kiváló Újító, bronz fokozat, 1987; Honvédelmi Érdemérem, 1988. • (Sz.-né N. E.)

GIRICZ János matematika–fizika szakos tanár, igazgató. (Gyoma, 1949. szeptember 1.) **Sz.:** Giricz János és Pap Mária. **H.:** nős, 1975, Fejszés Gabriella matematika–fizika szakos tanár, igazgatóhelyettes. **Gy.:** Balázs (1976). **T.:** 1956–1964: Általános Iskola, Gyoma; 1964–1968: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1969–1973: Tanárképző Főiskola, Szeged, matematika–fizika szakos tanár; 1993–1995: Budapesti Műszaki Egyetem közoktatás-vezető szakosító tanfolyamok. **É.:** 1973–1975: Gyoma, I. Sz. Általános Iskola tanár; 1975–1984: Budapest XI. ker., Leiningen úti Általános Iskola, tanár; 1984–1986: Budapest XI. ker., Törökugrató úti Általános Iskola, tanár, 1985-től igazgatóhelyettes; 1986-tól: Budapest XI. ker., Csíki-hegyek úti Általános Iskola, igazgató. **Tk.:** a Budapesti Általános Iskolák Igazgatói Kollégiumának elnökségi tagja (1992-től annak megszűnéséig); az Országos Szakértői Névjegyzékben pedagógiai értékelés szakértőjeként szerepel 2001-től; Tanítók a Gyermekekért Egyesület tagja 2001-től. **Öm.:** *A programozott fizikaoktatás*, tan könyv, 1985; *Oktatásfinanszírozás*, 1995; *Értékelés*, 1997; **M.:** *A tízéves iskolánk története, pedagógiai munkája, eredményei*, 1996. **Szea.:** a NAT bevezetésének kérdései; Innováció a pedagógiában (Debrecen); A minőségbiztosítás az oktatásban; Közoktatás-vezetők konferenciája. **Dk.:** Pro Kultúra Budapest főváros XI. kerületéért. • (Sz.-né N. E.)

GIRICZ László műszaki tanácsadó mérnök, műkedvelő fotográfus. (Endrőd, 1955. január 16.) **Sz.:** Giricz László, Tímár Luca. **H.:** nős, 1994, Szép Ildikó, magyar szakos középiskolai tanár. **Gy.:** ikergyermekeik: Bálint és Boglárka (2003). **T.:** 1973: Déri Miksa Gépipari Technikum, Szeged; 1980: Bánki Donát Gépipari Műszaki Főiskola; 1982: Pázmány Péter Hittudományi Akadémia. **É.:** kollégiumi nevelőtanár; műszaki tanár ugandai misszióban; műszaki tanár Százhalombatta, Széchenyi SZKI. **Tk.:** Lakatos Demeter Csángó Magyar Egyesület; Szent László Szövetség; Petőfi Társaság. Történelmi tárgyú előadásokat tart (vetítésekkel, képekkel) az anyaországban és az elszakított részekben. Szülőhelyén is számos alkalommal tartott már ilyen színes és magas szintű előadást anyagi térítés nélkül: a Rózsahegyi Kálmán Általános Iskolában évente a Rózsahegyi Napok alkalmával, de sikeres programokra került sor a tájházban, a könyvtárban is. **Kut. ter.:** amatőr módon a magyar történelem, helyszíni képekkel alátámasztva. Bejárta a szomszédos országokat, de számos, más országba is elvitte a szinte szenvedélyes érdeklődés. Országok, amelyekben eddig járt: Ausztria, Csehország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Jugoszlávia, Horvátország, Szlovénia, Svájc, Németország, Belgium, Svédország, Finnország, Lengyelország, Franciaország, Monaco, Olaszország, Vatikán, Írország, Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Mexikó, Uganda, Kenya, Izrael (Szentföld). **E.:** „Templomunk [az endrődi templom] közelgő 200 éves évfordulója (2004) alkalmából számos, régi fényképet sikerült megszereznem, amelyekről reprodukciókat készítettem. Az említett alkalomra egy kisebb fotókiállítás és egy jubileumi emlékalbumot szeretnék létrehozni.” (Giricz László) • (Sz.-né N. E.)

GIRICZ Mátyás színházi rendező, vadgazdálkodási szakmérnök. (Endrőd, 1933. augusztus 17.) **Sz.:** Giricz Mátyás és Nagy Jolán. **H.:** nős, felesége Gyarmathy Ágnes Munkácsy-díjas díszlettervező. **Gy.:** Ma-

rianna (1957), Máté (1975). **T.**: 1950: Színházművészeti Főiskola; 1956: Moszkvai Színházintézet; 1997: Agrártudományi Egyetem, Debrecen. **É.**: 1956–1963: Győri Kisfaludy Színház, főrendező; 1963–1964: Egri Gárdonyi Géza Színház, igazgató; 1964–1966: Kaposvári Csiky Gergely Színház, rendező; 1966–1971: Debreceni Csokonai Színház, főrendező; 1971–1978: Szegedi Nemzeti Színház, igazgató; 1978–1983: Budapesti Játékszín, igazgató; 1984–1990: a Népszínház művészeti vezetője. **Főbb rendezései:** szakmai pályafutása során 87 művet állított színpadra. Ebből a jelentősebbek: Shakespeare: *Otello*; Shakespeare: *Vízkereszt...*; Shakespeare: *Rómeó és Júlia*; Madách Imre: *Az ember tragédiája*; Katona József: *Pártütés*; Muszorgszkij: *Borisz Godunov*; Kodály: *Cinka Panna balladája*; Kodály: *Háry János*; Kacsóh Pongrác: *János vitéz*; Lehár Ferenc: *A Molsoly Országá*; Dürrenmatt: *Az öreg hölgy látogatása*; Weis: *Marat halála*; Kerekes: *Kapaszkodj, Malvin!*; Szakonyi Károly: *Adáshiba*; Steinbeck: *Egerek és emberek*. **Rtv.:** számos rádió- és televíziós közvetítés és interjú fűződik a nevéhez. **I.:** Magyar Színházművészeti Lexikon, Bp., Akad. K. 1994; *Ki kicsoda? 2004* [elektronikus dokumentum] / főszerk. Hermann Péter. Bp., Poligráf, 2004.; több száz sajtókritika, méltatás. **E.:** „Endrőd – drága Szülőföldem – minden művészeti fantáziám forrása!” (Giricz Mátyás) • (Sz.-né N. E.)

GIRICZNÉ DARÁZSI Anna tanár. (Szigetvár, 1955. június 12.) **Sz.:** Darázi József ny. gépkocsivezető és Gregorics Anna gyári munkás. **H.:** férjezett, 1977, Giricz Benedek készülék- és berendezés-szerelő. **Gy.:** Gábor (1977), Krisztina (1983). **É.:** 1977–1979: Szigetvár, Általános Iskola; 1979–1990: 3. Sz. Általános Iskola, Endrőd; 1990-től a gyomaendrődi Kner Imre Gimnáziumban tanít. **Tk.:** a diáksportban

edző, sportszervező. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1989. • (K. N. K.)

GIRICZNÉ VARGA Erzsébet pedagógus (Gyoma, 1949. december 12.) **Sz.:** Varga László MÁV-dolgozó, Nagy Erzsébet háztartásbeli. **H.:** férjezett, 1971, Giricz Imre, gépészmérnök. **Gy.:** Kálmán (1975), László (1976). **T.:** 1973: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, földrajz–rajz szakos általános iskolai tanár; 1983: Képzőművészeti Főiskola, Budapest, művészettörténet–ábrázoló geometria–művészeti rajzolás, festés szakos középiskolai tanár; 2001: Budapesti Műszaki Egyetem Társadalomtudományi Kar közoktatási vezetői szakképzettség. **É.:** 1973-tól tanár az endrődi általános iskolában; 1986–88 között a Városi Jogú Nagyközségi Tanács Művelődési Osztályán tanulmányi felügyelő; 1992–1993-as tanévben középiskolai tanár Sopronban, az evangélikus gimnáziumban; 1994–98 között igazgató a 2. Sz. Általános Iskolában, Gyomaendrődön. Jelenleg a Kis Bálint Általános Iskola tanára. A Közoktatási Minisztérium megbízásából 1990 óta érettségi elnöki tevékenységet lát el. Szaktárgyaiból országos szakértői hálózat tagja. **Tk.:** A város első amatőr képzőművész körét vezette több éven át. 2002-től Gyomaendrőd német kisebbségi önkormányzatának tagja. Festményei hazai magángyűjteményekben és Ausztriában magántulajdonban találhatók. (K. N. K.)

GIRICZ Vendel tanító, ált. iskolai igazgató. (Endrőd, 1934. december 26.) **Sz.:** Giricz Vendel cipésmester, Pap Margit htb. **H.:** nős, Hornok Irma tanító. **Gy.:** Irma (1956), Klára (1959), Anikó (1962). **T.:** 1949: Általános Iskola, Endrőd; 1949–1953: Dózsa György Gimnázium, Mezőtúr; 1955: Állami Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1953–1963: tanító, Endrőd-Csejtpusztá; 1963–1974: tanító, Endrőd-Öregszőlő; 1974–1991: Endrőd,

Központi Általános Iskola, igazgató. **Dk.:** Szocialista Kultúráért, 1973; Kiváló Munkáért Emlékérem, 1980; Kiváló Munkáért Emlékérem, 1986; Kiváló Úttörővezető, 1989. **E.:** „Közel 40 évig dolgozni eredményesen településünk fejlődéséért – ez volt a nagy élmény.” (Giricz Vendel) • (K. J.-né)

GIRICZ Vendelné Hornok Irma tanító.

(Endrőd, 1930. június 4.) **Sz.:** Hornok Máté kovácmester, Tímár Brigitta htb. **H.:** férjezett, Giricz Vendel ált. iskolai igazgató. **Gy.:** Irma (1956), Klára (1959), Anikó (1962).

T.: 1944: Endrődi Szent Imre Polgári Isk.; 1945–1948: Kalocsai Iskolánövérék Érseki Leánylíceuma; 1948–1949: Kalocsai Állami Leánylíceum; 1953: Állami Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1952–1955: tanító, 1–8. o., Endrőd-Varjaspuszta; 1955–1963: tanító, 1–4. o., Endrőd-Csejtpuszta; 1963–1974: tanító, 1–8. o., Endrőd-Öregszőlő; 1974–1991: Iskola otthon, Napközi otthon, Endrőd. **Dk.:** Kiváló Munkáért Emlékérem, 1983; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1985. • (K. J.-né)

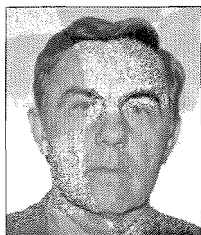
GLÜCK család. Glück **Adolf** 1878-ban született Munkácson, a felesége Krämer Erzsébet (1880) volt. Házasságot kötöttek 1910-ben Szolnokon. Két gyermekük született: László (1912), Vera (1920). **László** Szolnokon érettségizett, majd Bécsbe ment egy kétéves kereskedelmi felsőfokú intézetbe, hogy átvehesse édesapja – akkorra már szépen felfejlesztett – boltját [a Fő út és az Árpád út sarkán, a járdás oldalban]. Ez az üzlet akkoriban a legnagyobb kereskedőház volt Gyomán. A háború derékba törte a család életét: Lászlót behívták munkaszolgálatra, és 1943-ban a Donnál elvesztette életét. **Vera** Gyomán kezdte meg iskoláit, majd Mezőtúron folytatta. 1942-ben férjhez ment Nagyváradra; a nagyváradi deportáláskor hazajött, de itt is a gettó-

ba került [a volt Árvaházba], innen Strassburgba vitték tovább őket. Az édesapát az SS-ek elvitték Debrecenbe, Verát is Strassburgba hurcolták, ahol véletlenül összetalálkozott a családjával. Innen Guntendorfba kerültek, mezei munkára: kapáltak, egyeltek, arattak és egyéb földmunkát végeztek egészen november 6-ig, amikor elvitték őket Bergen Belsenbe, egy lágerbe. Itt éheztek és fáztak, meleg ruhájuk nem volt; mindennap marharépilevest kaptak. 1945 áprilisában bevonatolták őket azzal, hogy Terezienstadba kerülnek. Útközben megállt a szerelvény, felállították a fegyvereket, amikor megérkezett a felszabadító amerikai hadsereg. 1945. április 13-án ért véget a deportálás, akkor hazaindultak. Mindhárman hazaértek, de az édesapa 1948. júliusban elhunyt. A felesége 1972-ben halt meg. A lányuk, Viktor Rudolfné még él, van egy fia és egy lányunokája. **E.:** az édesapa egyéniségét Gyomán mindig tisztelet övezte, amit a mellékelt levél szövege is igazol: „Özv. Glück Árminné Úrasszonynak, Gyoma. Férjének elhalálása alkalmából fogadja a KISOSZ [gyomai] fiókba tömörült kartársak legőszintébb részvétét. ...nem akartuk elhinni, hogy mindannyiunk szeretett Glück bácsija nincs többé. Nem akartuk elhinni, hogy vezértünk, aki négy évtizeden át becsülettel, tisztességgel vitte a kereskedelem zászlaját, eltávozott az élők sorából. A becsület és a tisztesség mintaképe volt... Emlékét kartársai szívükbe zárva őrzik. Gyoma, 1948. július 26. Titkár, elnök aláírása”. [A levelet a lánya máig őrzi, ő bocsátotta közre.] • (P. Gy.)

GONDA József (szerzetesi neve: **Gonda Keresztély**) szerzetes, cisztercita francia-magyar szakos tanár. (Endrőd, 1902. február 4.–Endrőd, 1953. január 16.) **Sz.:** Gonda József és Bukva Mária. **É.:** a ciszterci rend novíciusa lett 1920. augusztus 14-én. Ünnepélyes szerzetesi fogadalmat tett 1927. június 25-én. Pappá szentelték 1927. július 3-án. Nyelvi tanulmányokat végzett Párizsban 1927–1928-ban. Latin–

francia szakos bölcsészeti tanulmányait Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen fejezte be 1928–1929-ben. Gyakorló tanár volt 1929–30-ban Pécsen, majd ugyanott rendes tanár 1932-ig. Baján tanított 1932-től 1937-ig, majd Egerben 1937-től 1940-ig, illetve Székesfehérvárott 1940–1948 között. Az egyházi iskolák államosítása után Székesfehérvárott kántorkodott, majd 1950-ben rendtársaival együtt Előszállásra került. 1951–1952-ben Tiszalpäron tanított. Betegsége elhatalmasodása után hazajött Endrődre, itt is halt meg. A központi temető régi részében van eltemetve. **I.:** In memoriam: Akit mindenki elfelejtett, szerzetesi neve: Gonda Keresztély / Vaszkó Irén = Városunk, Gyomaendröd, 1996. december, 4. p. • (I. L.)

GONDA Károly technikus, ipari szövetségi elnök. (Gyoma, 1939. június 15.) **Sz.:** Gonda Károly kubikos, építőipari segéd munkás és Kiss Margit, nyolc gyermek édesanyja. **H.:** nő, 1977, Raduska Iлона. **Gy.:** Zsuzsanna (1977), Gabriella (1978). **T.:** 1953–1957: Híd és Vízmű Építőipari Technikum, Békéscsaba. **É.:** harminc évig volt szülőhelyünk Fa- és Építőipari Szövetkezetének elnöke. Ez idő alatt megépítették a város lakótelepeit, a középületeket, a termelő üzemek legnagyobb részét. Megvalósították az üzemi szintű bútorgyártást. Az országban az elsők között vezették be a fenyőbútorok gyártását. A Budapesti Nemzetközi Vásárokon több díjat nyertek termékeikkel. Az elkészült bútorok 70–80%-át exportra készítették (Németország, Franciaország). Az üzem 320 dolgozóval működött, sok családnak adva biztos megélhetést. **Tk.:** 1955 és 1977 között aktívan sportolt Gyoma futballcsapatában, amely akkor az utóbbi ötven év legjobb eredményeket elért időszakában volt. Több cikluson keresztül volt tanácsstag, v. b.-tag, elnökhelyettes. Társadalmi megbízatásai során

mindvégig segítette a sportkör munkáját. Elnöke volt a megyei KISZÖV Felügyelő Bizottságának. **Dk.:** A Város Fejlesztéséért Érem, 1978; Az Építőipar Kiváló Dolgozója, 1972; Munka Érdemrend ezüst fokozata, 1977. • (K. N. K.)

GORTON (lányneven: **Gyuricza**) **Irma**

Ildikó közgazdász. (Gyoma, 1972. augusztus 8.) **Sz.:** Gyuricza László és Barják Irma. **H.:** férjezett, 2002. szept. 28. Budapest, férje dr. Matthew John Gorton közgazdász, kutató, Ph.

D., a Newcastle-i Egyetem tanára. **T.:** 1986: általános iskola, Endröd, 1990: Sebes György Közgazdasági Szakközépiskola, Békéscsaba, programozó. 1995: Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, Budapest, okleveles közgazdász. 1995–1996: a Nemzetközi Bankárképző Központ Rt. „Modern Vállalati Pénzügyek és Fejlesztési Célú Hitelek Allokációjá”-n, 1996: a Budapesti Értéktőzsde és a Közép-Európai Brókerképző Alapítványa keretében az Állami Értékpapír Felügyelet tőzsdei szakvizsgáját letette. 1997–1998: Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogi Továbbképző Intézetében jogi szakokleveles közgazdász címet nyert el. **É.:** 1995–1997: OTP Ingatlan Rt. elemzője; 1998–2003: ABN–AMRO Bankban mint elemző, majd a Kereskedelmi és Hitelbankban főosztályvezetőként dolgozik; 2002 szeptemberében férjhez ment, Angliában él, a NaREC NEW and RENEWABLE ENERGY CENTRE Information & Proposals menedzsere. Jelenleg tanulmányokat ír az Európai Unió számára a kelet-közép-európai államok mezőgazdaságának társadalmi struktúrájáról. Hobbija: a zene, az utazás és a történelem. **E.:** „Tanulmányaim szempontjából a legnagyobb szerepet az endrődi általános iskolának tulajdonítok. Rendkívül magas színvonalú oktatás, kiváló tanárok és jó eszközellátottság jellemezte. Csak remélni tudom, hogy a mi gyermekeink is hasonló

közösségbe kerülnek majd egyszer. Számomra Endrőd a Hazát, őseimet, családomat, az élethez szükséges oxigént jelenti. ... Az Erópai Unióban, Nagy-Britanniában élek, dolgozom, de szívem magyarul, Nagylapos felé dobog.” (Gorton Irma Ildikó) • (Sz.-né N. E.)

GORZÓ Andor költő. (Gyoma, 1896. augusztus 30.– nincs adat) **Sz.:** Gorzó Nándor mérnök, Madarász Etelka. **É.:** a középiskolát az egri cisztercita gimnáziumban végezte, majd az első világháború kitörésekor bevonult katonának. **M.:** versei 1913–1914-ben a Heves megyei Hírlapban jelentek meg. **I.:** Magyar írók élete és munkái / Gulyás Pál, 11. kötet, 1992, 131. p. • (F. H. J.)

GORZÓ Nándor, bilkei, dr., tanár, irodalmár, az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja. (Gyoma, 1890. december 14.–Budapest, 1969. február 4.) **Sz.:** Gorzó Nándor mérnök, Madarász Etelka. **H.:** négyszer nősült, negyedik felesége 1935-től Buchwald Margit adminisztrátor. **Gy.:** negyedik házasságából Erzsébet (1945) protokollfőnök. **T.:** elemi iskoláit Gyomán, a gimnáziumot az esztergomi bencéseknel és az esztergomi ciszterciánknál végezte el; más források szerint az egri katolikus főgimnáziumban érettségizett, 1908-ban. 1908–1910 között a budapesti Magyar Királyi József Műegyetem gépészmérnök hallgatója volt. Az első világháború kitöréséig a budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem bölcsészkarán, latin–történelem szakon elvégzett két évet, vele párhuzamosan a teológiai főiskola hallgatója is volt. 1915-ben premontrei paptanár lett, felvette a Gellért papnevet. Bölcsészdoktori címet szerzett, a következő évben középiskolai tanári oklevelet kapott. 1932-ben a Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán tanult. **É.:** 1915–1918 között a rozsnyói főgimnázium tanára, majd igazgatóhelyettese volt. 1919 márciusában kinevezték Gömör vármegye kormánybiztosává, majd a direktorium el-

nöke volt a csehszlovák közigazgatás vizsztatéréséig. 1919 őszén Rózsnayról Budapestre költözött, ahol gimnáziumi tanárként oktatott. Később állásából elmozdították, a tanári pályát gyakorlásától eltiltották. Ezután a tanári pályát elhagyta és a gazdasági életben helyezkedett el. 1920–1922 között a rozsnyói Gömör Bank Rt. igazgatója és vezérigazgató-helyettese, 1921-től a Klein és Társa Pípereszappan-gyártó Rt. igazgatóhelyettese volt. Két évig saját autókereskedést tartott fenn. 1929-ben Pest vármegye szolgálatába lépett, és 1935-ig a vármegyei levéltárban dolgozott mint levéltári gyakornok, majd főlevéltárnok. A vármegyei iroda vezetője és a házi nyomda igazgatója volt. 1938-ban nyugdíj nélkül nyugdíjazták. 1942-ben tápszerüzemet hozott létre. Aktív irodalmi és politikai tevékenységet folytatott. 1953 tavaszán letartóztatták, üzemét bezárták, gazdasági jellegű koncepciók perекbe fogták és elítélték. Budapesten és Jászberényben tartották fogva, 1953 júliusában amnesztiával szabadult, majd alkalmi munkákból élt. 1956 októberében az V. kerület forradalmi bizottságának elnöke lett. 1957 januárjában letartóztatták, majd egy hónap múlva kiengedték, 1957 márciusában Kistarcsára internálták, ahonnan 1958 tavaszán került haza. Éjjeliőr, majd lottószelvényárús lett. **Tk.:** a PEN Club és a Kazinczy Társaság tagja, a Gyöngyösi Irodalmi Társaság alapítója és titkára, az Irodalmi Társaságok Szövetségének főtítkára, az Országos Sajtókamara tagja, a szabadkőműves Corvin-páholy tagja volt. 1918-ban a Szocialista Párt tagja, majd a Károlyi-párt rozsnyói elnöke, Budapestre költözése után a Rassay-párt tagja lett. 1944-ben az ellenállási mozgalom résztvevője, 1945-ben a budapesti Polgári Demokrata Párt egyik szervezője volt. 1945. június 24-től Dunántúl képviselőjében az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja lett. 1945–1948 között a Pest Megyei Nemzeti Bizottság főtítkára, a rákospalotai Nemzeti Bizottság és a képviselő-testület tagja volt. 1945-től a KOKSZ társelnöke, a Nagykereskedők Országos Szövetségé-

nek elnöke volt. 1948-ban a Polgári Demokrata Párt képviselője, majd a Magyar Radikális Párt alelnöke lett. Az 1949. évi választások alkalmával Kecskemét pótképviselője lett a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front jelöltjeként. **Öm.:** *Szent Anna élete és a rudnoki Szent Anna-kápolna története.* Jászó, 1914; *Döbrentei Gábor és a jászóvári premonstreiek viszonya a régi magyar nyelvemlék ügyében.* Jászó, 1914; *Rádai Ráday Pál.* Bp., 1915; *A magyar szabadságküzdelmekről és a polgári demokráciáról.* Bp. 1947; *Versek –* Bp.: Gyöngyösi István Társaság, 1934. **I.:** Magyar írók élete és munkái 11. kötet / Gulyás Pál, Bp., 1992, 132–133. p.; *Gorzó Nándor / Szabó Róbert, Halasi László = Országgyűlési Almanach. Ideiglenes Nemzetgyűlés almanachja,* 1944. december 21.–1945. november 29. / szerk. Kiss József, Somlyai Magda. Bp., 1994, 156–157. p. **E.:** még jászóvári tartózkodása idején Takács Menyhérttel megindította a Remény nyomdát, mely pár évig működött. 1931-ben megszervezte Pest vármegye nyomdáját. • (F. H. J.)

GÖNDÖS József tanár, a Gyomai Polgári Fiú- és Leányiskola igazgatója. (Szolnok, ?). **T.:** középiskoláit a szülőhelyén végezte, a tanárképzőt Budapesten, 1922-ben. **É.:** pedagógiai pályafutását Szolnokon, a polgári fiúiskolában kezdte, ugyanott a felsőkereskedelmi iskolában óraadó tanár volt. 1923-ban nevezték ki a Gyomai Polgári Fiú- és Leányiskola igazgatójává. **Tk.:** cserkésztsízt volt, a Botond cserkészcsapat szervezőbizottság elnöke, iskolai körök és egyesületek díszelnöke, szövetségi futballbíró. A TESZ járási titkára, a MANSZ helyi csoportjának a titkára volt. **I.:** Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936. • (Sz.-né N. E.)

GÖRBE Tiborné Szilágyi Magdolna Zsuzsanna vállalkozó, sportoló (röplabda). (Orosháza, 1956. május 5.) **Sz.:** Szilágyi Imre **H.:** férjezett, 1977, Görbe Tibor magánvállalkozó. **Gy.:** Szilvia (1978). **T.:**

I. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1970–1974: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma. **É.:** 1974–1985: Hűtőgépgyár, Jászberény, 1985-től családi vállalkozás: hús- és baromfiüzlet. Sportpályafutása: 1968–1974: a Gyomai TK NB II-es játékosa, kiváló mezőnyjátékos volt; 1974–1978: a Jászberényi Lehel SC NB I-es játékosa; több nemzetközi kupán szerepelt: Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia. **Dk.:** Úttörő Olimpia II. 4. 1970; NB I. III. helyezés a Super Ligában (legjobb eredménye); középiskolás bajnokságon I. és II. helyezést ért el; országos kupákon. A legjobb mezőnyjátékos címet nyerte el 1974–1978-ban. **I.:** A Jászberényi Lehel SC története. **E.:** „Nagyon szívesen emlékszem a gyomai salakpályás meccsekre, ahol mindig sok szurkoló volt, és az utazásokra – akkor még vonaton –, nagyon élveztük.” (Görbe Tiborné) • (H. I.)

GRÓCZ Béla [álneve: **Ugróczy Béla**] endrődi plébános, váradi nagyprépost, püspöki helynök. 1843. január 1-jén Pusztakeresztúron, Torontál megyében született. Iskoláit Nagyváradon végezte. Pappá szentelték 1865. július 15-én – a püspök betegeskedése miatt Vácott. Először káplánként került Endrődre, három hónapig. Megkedvelték népies beszédei miatt. Endrőről Nagyváradra, majd onnan Gyulára ment káplánnak. 1874-től csorvási plébános. 1889-ben került Endrődre plébánosnak. Esperesi kinevezést is kapott. 1900-ban tagja lett a váradi káptalannak, ahol 1918-ban mint nagyprépost, püspöki helynök halt meg. **M.:** *A múlt századi gyulai plébánosok = Békésmegyei Régészeti és Művelődéstörténeti Évkönyv,* 1888; *A gyulai r. k. templom = Békésmegyei Régészeti és Művelődéstörténeti Évkönyv,* 1890. **Ct.:** cikkei éveken keresztül megjelentek még A jó pásztor c. folyóiratban. **I.:** Schetatismus Magnó-Varadiensis

1884, 111. p.; M. Sion 1892, 52. p.; Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái 1891–1914; Historia Domus [Endrőd]; Az endrődi papok és káplánok névsora • (I. L.)

GRÓSZ család. Grósz **Salamon** Dévaványán született 1896-ban. Felesége Kerényi Rózsi, ő 1902-ben született. Házasságuk után (1918-ban) nyitottak üzletet a Fő út elején, a gyomai Református Plébánia Hivatallal szemben, az emeletes épületben [„szürkeház = börtön” is volt, ma a mezőgazdasági iskola kollégiuma]. A földszinten volt a méteráru-divatáru üzlet, a lakás pedig az emeleten. Az idők folyamán az üzlet szépen fejlődött, és szép megélhetést biztosított. Két gyermekük született: **Lajos** (1920) és **Hédi** (1922). Lajos kereskedelmi iskolát végzett, és az üzletben dolgozott. 1941-ben behívták munkaszolgálatra, és Oroszországban halt meg. A család többi tagját a gyomai gettóból deportálták Ausztriába. 1945 után mindhárman hazajöttek, és az államosításig folytatták a kereskedést. Grósz bácsi Gyomán halt meg, azután **Hédi** a mamájával felköltözött Budapestre, és mint ápolónő dolgozott különböző kórházakban. Nem ment férjhez. Mikor az édesanyja is meghalt, akkor felhozatta édesapja hamvait, és együtt temette el őket a rákoskeresztúri zsidótemetőben. Grósz Hédi 2002 karácsonyán halt meg Budapesten, szívelégtelen-ségben. • (P. Gy.)

GRÓSZ család. Grósz **Zoltánnak** nagy fa- és építőanyag kereskedése volt a háború előtt és alatt abban az utcában, amelynek sarkán a Holler van [Áchim utca]. Két gyermekük volt: **György** (1923) és **Margit**, a húga. Grósz Zoltán fiatalon, kb. 1937-ben halt meg. A feleségét deportálták, és nem jött vissza, lányukat, **Margitot** szintén elhurcolták. Amikor a fatelepet államosították, Gyuri, a fiú felköltözött Pestre, megnősült, Kollmann Babát vette el. **Gyuri** szép karriert futott be: a Magyar Nemzeti Bankban volt vezető beosztásban, de az

1980-as évek elején szívinfarktusban meghalt. • (P. Gy.)

GSCHWINDT Mihály vállalkozó. (Mezőberény, 1950. augusztus 22.) **Sz.:** Kovács Mária, Gschwindt Mihály, vasúti alkalmazott. **H.:** 1993, Kovács Mária. **Gy.:** Mónika (1978), Mihály (1986). **T.:** gimnázium Mezőberényben, később vendéglátó és kereskedelmi eladó, üzletvezető végzettség. **É.:** Mezőberény PATEX, 1972-ben Gyomára hívták, az ÁFÉSZ 6. számú bisztrójában eladó lett. Ezután üzletvezetőként dolgozott több vendéglátó helyen, pl.: a Pavilonban, a 6-os bisztróban és a Hollerban. 1992-től egyéni vállalkozó, majd a vállalkozás betéti társasággá alakult. Kezdetben a 6-os bisztrót működtette, 1994-ben megnyitotta az Anna boltot. 1996-ban a vállalkozáshoz került a Park étterem, amely a strand területén található. Időközben új ingatlanvásárlások történtek, jelentős felújításokat terveznek, az új követelményeknek megfelelően. **Tk.:** mindig együtt élt a várossal, támogatta a rendezvényeket, különösen a kézilabda csapatokat, a Rumba táncsoportot és a mazsorettsoportot. • (K. N. K.)

GUBUCZ Gáspár tsz-tag, tájnyelvi gyűjtő. (Endrődszentlászló [Hunya], 1914. január 6.–Békéscsaba, 1989. augusztus 24.) **Sz.:** Gubucz István gazdálkodó földműves, Iványi Julianna, aki 8 gyermeket szült, és alig negyvenévesen meghalt. A gyermekeket az édesapa egyedül nevelte fel. **H.:** nős, 1950, Binges Irén ipari munkás. **Gy.:** Zsuzsanna (1950), Katalin újságíró (1954). **T.:** általános iskola, Hunya. **É.:** a háború előtt a Domszög mellett nyitott kereskedést, a háború után Dunakömlődön, Budapesten, Bodajkon, majd ismét Pesten, később Hunyán dolgozott a Hunyadi Tsz-ben, mint könyvelő. Ezután Békéscsabára kényszerültek. **Tk.:** részt vett az 1943-as szárszói

találkozón – ő akkor könyvkereskedéssel foglalkozott. De nem árult akármilyen könyveket, csak amit maga is értékesnek tartott. Bejárt a Püski-féle Szerb utcai könyvesboltba, ahol a népi írók könyvei megjelentek. Nagyon sokat olvasott, főleg szociográfiákat. Sok író barátja volt. **M.:** Békéscsabán kezdett el dolgozni az endrődi nyelvjáráson: összeírt, betűrendbe szedett több tízezer Endrődön és Hunyán használatos szót, közel négyezer szólást és közmondást; az összegyűlt tájnyelvi anyagnak a *Parasztstótár* nevet adta. Ebben a munkában kb. 25 évi előkészület van, majd 6–7 év, amikor mint nyugdíjas szinte állandóan a *Parasztstótáron* dolgozott. Sajnos, nyomtatásban – egyelőre – nem láthatjuk a gyűjtést. **I.:** A nyelv minden nép első nagy költeménye / Hornokné Németh Eszter = Városunk, 1998. április, 13–14. p. **Mj.:** a *Parasztstótár* gépiratos formában megtalálható a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. **E.:** „Drága anyanyelv-testvéreim! Azt tartja a mondás, hogy mindenkinek egy gyémántkavicsot rejt a nyelve alá a Jóisten. Ennek csiszolgatása ezután már mindenkinek a magánügye.” (Gubucz Gáspár) • (Sz.-né N. E.)

GUBUCZ József tanár, igazgató. (Endrőd, 1947. március 1.) **Sz.:** Gubucz György és Hunya Ilona. **H.:** nő, Udvari Róza oktató. **Gy.:** József (1973), Erzsébet Edit (1982). **T.:** 1965: Gyula, kertésztechnikus; 1968: GATE technikus tanár; 1973: Szeged, általános iskolai tanár; 1984 Sopron, vadgazdálkodási technikus; 1999: BME közoktatás vezető; 2002: PTE. **É.:** 1965: Aranykalász Mgtasz, Vésztő; 1967: Gyomai Járásai Tanács Mezőgazdasági Osztálya; 1968 óta: Bethlen Gábor Szakképző Iskola és Kollégium: szakoktató, tanár, igazgató. **Tk.:** Magyar Agrárkamara; Magyarországi Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége; Agrárokutatói és Kutatási Dolgozók Szakszervezete. **Szerk.:** 75 éves a mezőgazdasági szakoktatás Gyomaendrődön [társzerző], 1997; 80 éves a mezőgazda-

sági szakoktatás Gyomaendrődön [társzerző], 2002. **Dk.:** Miniszteri Elismerő Oklevél, 1988, 2000; Toldi Miklós-díj, 1997; Gyomaendrődért Emlékplakett, 2002. **E.:** „Számomra a legnagyobb élmény, hogy a szülőhelyemen tudtam boldogulni. Itt végezhettem évtizedeken keresztül azt a nevelő-oktató munkát, amit élethivatásul választottam. Az pedig különös meglepéssel tölt el, hogy vezetőként – kiváló munkatársaimmal együtt – egyre többet tehetek az iskola és a város fejlődése érdekében. Ez nem könnyű, de az elért eredmények és az a tudat, hogy a következő nemzedéknek maradandót hagyunk, kárpótol a fáradozásért.” (Gubucz József) • (H. L.-né)

GUBUCZ Zoltán gépjármű-üzemtechnikus, agrármérnök, vállalkozó. (Gyoma, 1974. március 29.) **Sz.:** Gubucz Béla gazdálkodó és Földvári Erzsébet. **H.:** nő, 2002, Gerlai Zita agrármérnök. **Gy.:** Szilvia (2001). **T.:** 1993: Kemény Gábor Szakközépiskola, Békéscsaba, gépjármű-üzemtechnikus; GATE MFK Mezőtúr, agrármérnök. **É.:** 1996-ban indította meg számítástechnikai vállalkozását (Mágus-Comp): számítógépek és alkatrészek árusításával, karbantartásával, javításával foglalkozik. **Tk.:** tagja két horgászegyesületnek: Bónomzug Vízéért H. E., Körösi H. E. Szívesen segíti szülőhelyünk intézményeit; évek óta rendszeresen támogatja a női kézilabda csapatot. **E.:** „A horgászvizek, barátok, a munkám és főleg a családom ide köt, nem szívesen költöznék más városba.” (Gubucz Zoltán) • (G. Z.)

GULYÁS Aladár tanító. (Nagykamarás, 1929. január 1.) **Sz.:** Gulyás András iparos és kereskedő, Varga Piroska. **H.:** nő, Balogh Terézia vezető óvónő. **Gy.:** Aladár, 1957. december 24. **T.:** Szarvasi Tanítóképző. **É.:** 1953–1956 között Csudabalan tanított, 1956–1958 között a Gyomai Alkotmány Tsz központi épületében, majd elkerült Gyomárról: 1958–1963 között Vértessomlón, 1963–1989 között pedig Nagy-

kamaráson tanított. **Tk.:** a Pedagógus Szakszervezet helyi szervezetének volt titkára 40 éven keresztül.

GULYÁS Aladárné Balogh Terézia vezető óvónő. (Gyoma, 1938. április 24.) **Sz.:** Balogh András, a gyomai református egyház hivatalsegédje és Garai Teréz. **H.:** férjezett, Gulyás Aladár tanító. **Gy.:** Aladár (1957). **T.:** 1952–1955: Gyomai Óvónőképző; 1982: vezetőképző. **É.:** 1955–1957 között Dévaványán dolgozott, 1957–1958 között Gyomán, 1958–1963 között Vértessomlón, 1963–2000 között Nagykamaráson. **Tk.:** tagja volt a Pedagógus Szakszervezetnek 1955–1994 között. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1993. • (K. N. K.)

GURBÁN Miklós operatőr. (Endrőd, 1951. nov. 13.) **Sz.:** Gurbán Miklós, Bula Mária. **H.:** Igó Éva színésznő. **Gy.:** Gurbán Livia és Müller Anna. **T.:** 1970–73: Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola;

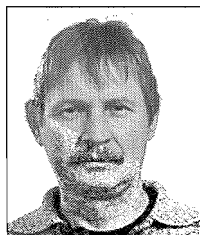
1981–1985. Színház- és Filmművészeti Egyetem. **É.:** Főiskolás évei óta fotózik, önálló kiállításokat rendez, 1973–75: kutató mérnök, 1976-85: az MTV-nél kameraman, 1985-től operatőr, főoperatőr. **Tk.:** Magyar Újságírók Szövetsége; Magyar Operatőrök Szövetsége. **M.:** Egy város, egy muzsikusz (1985 tv), A vendég kockázata (1986 tv), A verseny (1987 tv), Kaland az élet (1987 tv), Fehér kócsagok (1988 tv), Erdély aranykora (1988 tv), Protokoll (1988 tv), Szürkület (1989), Anyegin (1990 tv), A Biblia (1990 tv), Tükörgömb (1991 tv), A kert (1992 tv), Fidelio (1992 tv), Nevető bíróság (1992 tv), Cirkusz (1992 tv), Boldog békeidők (1992 tv), Brigitta (1993 tv), Kisváros (1993–96 tv), Istálló (1996 tv), Così fan tutte (1997 tv), Szenvedély (1998), Európa Expressz (1998), Titkos szeretők (2000 tv), Naplegenda (2001 tv). **Szea.:** Berlin, Filmakadémia. **Dk.:** Locarnói Bronz Leopárd-díj (1990); Balázs Béla-díj (1995); a filmszemle díja (1998). • (Sz.-né N. E.)

GYALOG Irén óvónő, tanítónő, fejlesztési, differenciáló pedagógus. (Gyoma, 1955. február 24.) **Sz.:** Gyalog László személyügyi előadó és Varga Irén eladó. **Gy.:** Fekete András (1982). **T.:** 1973: Kiss Lajos Gimnázium; 1975:

Óvónőképző Főiskola; 1978: néptánc-oktató képzés; 1980: Tanítóképző Főiskola, Jászberény; 1980: ELTE Főiskolai Karán fejlesztési differenciáló pedagógus szak és integráló nevelés redukációs stúdium. **É.:** 1975 óta a gyomai 1. Sz. Általános Iskola és Óvoda dolgozója: 1975–1977 között a Jókai úti óvodában, 1977-től tanítói munkakörben. 2000 óta a magatartási és tanulási zavarokkal küzdő gyerekekkel foglalkozik. 1976 óta nyaranta táboroztat gyerekeket: néptáncosokat Zánkán 1982-ig, később kisdobosokat Bükk-szentkereszten 1989-ig. 1997-től helyi táborokban, illetve az ország különböző helyein (Balaton, Abaliget, Szentendre, Szeged). **Tk.:** 1967–1982: a Körösmenti Néptánc Együttes tagja, 1975 és 1982 között a gyerekcsoportok egyik vezetője volt. • (K. N. K.)

GYALOG László táncpedagógus, koreográfus, közoktatási szakértő. (Gyoma, 1955. február 25.) **Sz.:** Gyalog László személyügyi előadó és Varga Irén bolti eladó. **H.:** nő, első házassága: 1975, Berta Mária könyvtáros, második házassága: 1996, Veres Katalin hegedűtanár. **Gy.:** László (1978), Mária (1979). **T.:** Budapesten 1974–1977 között C és B kategóriás néptánc-oktatói tanfolyamot végzett; 1984–1988 között az Állami Balettintézet Táncművészeti Főiskolájának Tanár-

képző Tanszakán néptánc és modern tánc szakon végzett kitüntetéses diplomával; 1996: játszóház vezető és kézműves oktató; jelenleg a szegedi Juhász Gyula Tudományegyetem közoktatási vezetőképző szakán tanul. **É.:** érettségi után 1985-ig a gyomai Katona József Művelődési Házban a Körösmenti Táncegyüttes művészeti vezetője volt. 1985-től Gyulán az Erkel Ferenc Művelődési Központ művészeti vezetője, 1997-től a Művészeti Iskola vezetője. 1978 óta a Tessedik Sámuel Főiskola táncoktató szakirányú képzés tanára. **Tk.:** a Viharsarok Néptánc Szövetség elnöke. Ha felkéri, részt vállal megyei ill. országos táncpedagógusi képzéseken. Határon túli tanításai (Jugoszlávia, Románia, Szlovákia, Oroszország, USA, Kanada) közül a legkedvesebb kapcsolata a Kanadában lévő edmontoni Csárdás Együtteshez fűzi. A gyulai Minden Magyarok Fesztiváljának indulása óta a művészeti vezetője. **Dk.:** alkotó munkájára hamar felfigyelt a szakma: Országos Gyermek és Felnőtt Együttesek Fesztiválján sokszor nyert koreográfiai díjat; három alkalommal megnyerte az Országos Szólótánc Fesztivált, amivel elnyerte az Örökös Sarkantyús címet; Miniszteri Dicséret két alkalommal; Békés megye Művészetéért; Gyomaendrőd Művészetéért, Kultúrájáért; Gyula Város Művelődéséért, 2003. **M.:** Söprűstánc, publikációs jegyzék, kiad. a Budapesti Művelődési Központ, 1981; Két játék, egy tánc, néptáncleírás, Bp.; Cegapec c. koreográfiai műben a budapesti Alsóerdősori Általános Iskola néptáncosainak néptánc tankönyvében. **Rtv.:** Szép magyar táncok sorozatban: Ritka magyar és Legényes; táncait, koreográfiáit több Ki mit tud?-on bemutatták. **Szerk.:** Falumonográfia: Táncos monográfia Pusztatötlakáról. **Ct.:** szakmai cikkei a Táncművészet c. szakfolyóiratban rendszeresen megjelennek. **Kut. ter.:** gyűjtést végzett Méhkerék, Magyarcsanád, Kétegyháza, Pusztatötlaka településeken, melyeket át-

adott az MTA Zenetudományi Intézetének. **Szea.:** Palma de Mallorca; Edmonton (Kanada) nyolc alkalommal; Celovna (Kanada); Cleveland (USA) két alkalommal; Afganisztán; Európa szinte minden országában tartott szakmai előadásokat; Magyarországon fesztiválokon, versenyek alkalmával. **E.:** „Életem a táncnak és a magyar hagyományok átöröklésének szentelődik; hitvallásom, hogy a táncosok az ország népének üzenetét hordozzák a világban, ahol színpadra lépnek.” (Gyalog László) **M.:** Rábaközi verbunk és dús = Két játék, egy tánc, NPI, Bp., 1982; Söprűstánc, Budapesti Megyei Művelődési Központ kiadványa; Emlékeim Nyisztor Györgyről, a népművészet mesteréről, MTA Akt. 1446, Szeged, 1998; Táncalkalmak, táncrendezés, táncrend Pusztatörlakán [szakdolgozat], Bp., 1988; Ocázii de dans la Otllaca-Pusta, Izvorul Revista de Etnografie si Folclor, 1992. Noy-Publicatia Editurii „Noy”; Gondolatok a XVII. Nyugat-Kanadai Magyar Néptáncfesztiválról Új Toborzó-Edmontoni Magyar Kultúrkör Lapja, 1994; Cegapec – Gyermejátékok, gyermektáncok az alsóerdősori iskolában, Bp., 1998. **Koreográfiák** [kiemelkedők]: Söprűstánc, 1976; Vasvári verbunk, 1977; Méhkeréki táncok, 1980; Rábaközi verbunk és dús, 1981; Karádi falu végén, 1982; Táncok Székről, 1982; Kicsik és nagyok, 1983; Tente baba, 1986; Kerek az én kalapom, 1986; Dél-alföldi ugrós, 1990; Parajdi táncok, 1993; Kakasütés, 1995; Emlékeim, 1995; Maszkurások, 1997; Fiatalok tánca, 2000; Betlehemes, 2002; Mezőségi táncok, 2003. • (Sz.-né N. E.)

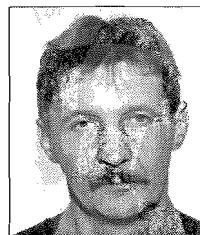
GYALOG Lászlóné Varga Irén pénztáros. (Nagyvárad, 1919. március 6.–1997. február 3.) **Sz.:** Varga Zsófia cseléd. **H.:** első házassága 1934, Weigert Márton cipész; második házassága 1952, Gyalog László előadó. **Gy.:** első

házasságából: Irén (1935), Béla (1938), Margit (1940), Erzsébet (1942), Ella (1945).

Második házasságából: László (1955), Irén (1955), Tibor (1956). **É.:** 1945 után három évig volt egyedül öt gyerekkel. Később az ÁFESZ-nél volt alkalmazásban 25 évig. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

GYALOG Tibor géplakatos, tornász, cite-

rás. (Mezőtúr, 1956. október 14.) **Sz.:** Gyalog László és Varga Irén. **H.:** nős, 1976, Klemm Mária. **Gy.:** Hajnalka (1977), Emese (1979), Tibor (1991). **T.:** 1967–1971: általános iskola; 1971–1974: 611. Sz. Ipari Szakmunkásképző. **É.:** KÖVIZIG Bksz. Gyoma; Fa- és Ép. Ip. Ktsz, Gyoma; TSZ-KER, Budapest; Ganz Acélszerkezeti Vállalat, Budapest. **Tk.:** legkedvesebb elfoglaltsága a tornász-sport, melyet sérülés miatt kellett abbahagynia. 1969–1970–1971-ben járási egyéni összetett tornászbajnok volt, edzője Halász István testnevelő tanár. Ugyanakkor Cirok nevű citerazenekart szervezett, amellyel többször nyertek országos első helyezést ill. Kiváló Minősítést értek el. Franciaországban lemezt adtak ki, Hollandiában műsoros kazettájuk jelent meg. • (Sz.-né N. E.)

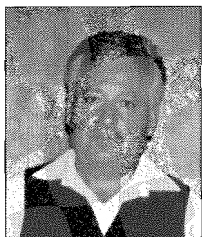
GYARMATI Györgyné Kiss Magdolna

biológia–földrajz szakos középiskolai tanár (Szatmárökörítő, 1940. augusztus 23.) **Sz.:** Kiss Gyula és Koncz Piroska. **H.:** férjezett, 1963., Gyarmati György agrármérnök. **Gy.:** György (1964) elektronikai műszerész, Magdolna (1966) biológia–földrajz szakos középiskolai tanár, Péter (1975) nyomdász. **T.:** 1964: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen; Magyar Természetgyógyászok Uniója; 1999: fitoterápia, reflexológia; Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet; 2001: gyógymasszőr. **É.:** egész életében (1964-től) a gyomai gimnázium tanára volt. Fo-

lyamatosan tartott sikeres egyetemi és főiskolai előkészítőket biológiából. OKTV és más tanulmányi versenyekre rendszeresen felkészített tanulókat. Nyolcszor volt osztályfőnök. **Dk.:** 1974: Miniszteri dicséret; 1980: Kiváló Pedagógus; 1996: Mil-lecentenáriumi kitüntető emléklakett. • (K. N. K.)

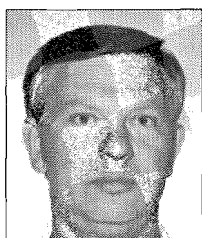
GYEBNÁR János felszolgáló. (Gyoma,

1928. október 15.–Endrőd, 2003.) **Sz.:** Gyebnár Imre és Dinya Eszter földművelők. **H.:** nős, 1955, Tímár Ilona. **Gy.:** Ilona Eszter (1956). **T.:** 6 elemi, mezőgazdasági népiskola; ipari iskola. **É.:** három évig vendéglős-

inas volt, azután a Hollerban [Körös hotel] dolgozott nyugdíjazásáig. Igazi vendéglátós volt: jókedve, szeretetteljes lénye minden vendéget azonnal meghódított; az odalátogató azt érezte, örülnek a jöttének. **Dk.:** Kiváló Dolgozó három alkalommal, és egy megyei kitüntetést kapott 1985-ben. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

GYEBNÁR Vince kereskedő. (Endrőd,

1948. július 13.) **Sz.:** Gyebnár József és Vaszkó Irma. **H.:** özvegy, nős volt 1969–1997 között, felesége Polányi Jolán kereskedő volt. **Gy.:** Gabriella (1971), Zoltán (1977). **T.:** 1965:

Kereskedelmi Szakmunkásképző Iskola, Tokaj; 1975: Sebes György Szakközépiskola, Békéscsaba; 1980: felsőfokú kereskedelmi szakvizsga. **É.:** több mint negyven éve dolgozik a kereskedelemben, szülőhelyünk jobb ellátásáért: 1962–1999 között az ÁFÉSZ különböző boltjaiban boltvezető, majd a kereskedelmet irányító központi vezető. Feleségével együtt tíz évig dolgoztak a nagylaposi Élelmiszerboltban. Jelenleg is dolgozik. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1974. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

GYETVAI Antalné Búza Terézia nyugdí-

jas óvónő. (Endrőd, 1939. július 29.) **Sz.:** Búza István csizmadia, Giricz Terézia. **H.:** férjezett, Gyetvai Antal nyugdíjas faipari technikus. **Gy.:** Csaba (1966). **T.:** 1956: Állami

Óvónőképző, Gyula. **É.:** 1956–1960: óvónő Gyomán, a Kossuth úti óvodában; 1960–1990 között óvodavezető a Herendi Porcelángyár üzemi óvodájában. **Tk.:** 1995–1998 között Herenden önkormányzati képviselő, a Kulturális Bizottság elnöke, 1998-tól külső munkatársa; 1995-től a *Herendi Híradó* szerkesztőbizottsági tagja. Szakmai munkája során nagy hangsúlyt fektetett az óvoda fejlesztésére, a német nemzetiségi hagyományok ápolására. 2003. március 1-jétől Herend krónikája c. munkával bízták meg. Feladata: a belföldön és külföldön megjelent Herendről szóló publikációkat és a településen történeteket dokumentálni. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1980, 1988; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1990; Herend Nagyközségért Oklevél, 1999. **Ct.:** a Herendi Híradóban jelentek meg írásai. **I.:** Herendi Híradó, 1998. október 10.; Napló, 1999. február. **E.:** „Gyomaendrőd – Endrőd – Szülőföld! Már a név elhangzása is megdobogtatja a szívem. Földjében nyugszanak őseim. Édesanyám, édesapám, nagyszüleim. Nagyszüleim egyike volt Giricz Bálint (1878–1960) csizmadia mester, akinek nem kevesebb, mint huszonhárom leszármazottja (gyermek, vő, meny, unoka) folytatta a lábbelikészítés mesterségét. Ő a gyomavégi temetőben nyugszik. Ott található az üknagyanyám keresztje is, akiről a Németországban élő Endrődi Bella János másod-unokatestvérem *Dédanya* címmel költeményt írt. Az üknagyanyám – aki éppen száz évvel korábban született, mint én – hányatott gyerekkorát annak köszönhettem, hogy kántortanító édesapja Kossuth Lajos katonája volt... Igaz, rég elhagytam szülőfalumat, de csak testben. Lélekben

sohasem.” (Gyetzvainé Búza Terike) • (Sz.-né N. E.)

GYOMA puszta személynévből keletkezett magyar névadással. Az alapjául szolgáló személynév nincs tisztázva. – 1332. „Paulus sacerdos de villa Gama, Pál nevű papja 5 garast fizetett pápai tized címen. 1338. filii Bethlen de Gyuma – gyomai Bethlen fiai, az iktári Bethlenek ősei birtokolták; ekkor Tamás erdélyi vajda utasítja őket, hogy ne zavarják a szomszédos Egére települőket.” (Györfly György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza I., 507. p.) Szöllős, 1256: Comitatus Hevessiensis 1279. „Michaelis filii Gama ... Michaelis filii Gyama de Sceleus, Michaelis filii Gyama de Zeleus... 1344. Szinyei Merse jogot formált Szöllősrre és Igarra [a mai Tiszaszöllős és Tiszaugár] azon az alapon, hogy ükapja volt 1250 körül élt Szöllősi Gyama; Gyama fiai; Benedek és Mihály közül I. Benedek fia volt I. Merse.” (Györfly György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza III., 137. p. Érdekes adalék, hogy a Nagy Szovjet Enciklopédia egyik térképmellékletén Baskíriában jól látszik a Djoma – ottani kiejtéssel: Gyoma – folyó vonalvezetése torkolatnál hasonnevű város (Bolszaja Szovetszkaja Enciklopedija C. I. Vavilov. 4. k. 1950., 336–339. p.) Virágh Rózsa szerint: „Régi magyar nyelvben GOMA váltakozva GYWOMA kifejlődött az ófelnémet GUOMO váltakozva a GOMO GIUMO, a jelentése pedig torok, torkolat.” I.: Földrajzi nevek etimológiai szótára / Kiss Lajos, Bp., 1988; Magyar helységnevek eredete / Virágh Rózsa: Szeged, 1931. • (Cs. Sz. I.)

GYOMAI (Weinberger) Imre újságíró,

író. (Gyoma, 1894. október 29.–Párizs, 1962. február 27.) **Sz.:** apja Weinberger vendéglős. **H.:** kétszer nősült, első felesége Daria Gamsaragan egyiptomi származású szobrásznő. **É.:**

korai versei az Aradi közlöny 1911–12-es számaiban láttak napvilágot. Később a budapesti Világ cikkírója volt. Az 1918/19-es forradalmak után bejárta a közeli Keletet, majd 1924-ben Párizsba költözött. Az 1920-as évek vége felé a budapesti Literatura párizsi munkatársa volt. 1929-től hétről hétre informálta a világ olvasóközönségét a magyar irodalom legfrissebb eseményeiről, híreiről a Monde című hetilapban. Cikkei megjelentek még a Korunk (1929), a Nouvelles Littéraires (1932) és az 1930-as években az Edélyi Helikon című lapokban. A háború alatt részt vett a francia ellenállásban. 1947-től rövid ideig a magyar nagykövetség sajtóattaséja volt. **Öm.:** *Haláltábor* (évszám nélkül); *Új kenyér*, Budapest, 1928; *Daria*, Párizs, 192?; *Refoulement*, Párizs, 1931; *Dumping*, Párizs, 193?; *La vie tendre et pathétique de Franz Schubert*, Párizs, 1936; Stockholm, 1937; *La vie douloureuse de Schumann*, Párizs, 1938; Barcelona, 1942; *Trebts Lincoln. Le plus grand aventurier du siccle*, Párizs, 1939; *Le coeur de Mozart*, Párizs, 1939; *Goebbels. Porte-parole du nazisme*, Párizs, 1945. **I.:** Az új kenyér / M. Pogány Béla = Nyugat, 1929, 4. sz.; *Refoulement*. Gyomai Imre regénye / Gyergyai Albert = Nyugat, 1931, 13. sz.; *Magyar Portrék*, Párizs, 1935; *Magyar írók élete és munkái* / Gulyás Pál, 11. kötet, 1992, 755. p.; *Magyar Irodalmi Lexikon* 1. kötet, 1963; *Gyomai Imre* / Bajomi Lázár Endre = *Új Tükör*, 1984, 43. sz.; *A Magyar Emigráns Irodalom Lexikona* 1. kötet, 1990, 236. p.; *A magyar irodalomtörténet bibliográfiája, 1972–1997*, Bp., Akad. K.; MTA Kézirattár – Gulyás Pál hagyatéka. • (F. H. J.)

GYOMAI Zsigmond dr. (1892-ig családi neve: **Grimm**) ügyvéd, jogi író. (Gyoma, 1861. október 29.–Bp., 1923. október 15.) **Sz.:** Grimm Sámuel és Klausz Róza. **T.:** a budapesti egyetemen jogtudományi doktori oklevelet szerzett, majd Budapesten ügyvédi irodát tartott fenn. Jogi cikkek mellett költeményeket és tárcákat is írt. **Öm.:** *Álmok*: költemények, rajzok, Bp., 1886; A

Curia bíraskodása képviselőválasztási ügyekben, 1–2. kiad. Bp., 1903; *A Curia ítélete a szalkai képviselőválasztás ügyében*, Bp., 1904; *Emlékalbum 1890–1915*, Bp., 1915; *Emlékkönyv a jogtudósok lakomájáról*, Bp., 1916. **M.**: *A Jogállam perrendtartási fizete* [társszerk.], Bp., 1915; *Edvi Illés Károly emlékezete*, Bp., 1920; **Szerk.**: 1890-ben a Békésmegyei Közlöny főmunkatársa volt; a Jogállam c. szakfolyóirat egyik alapítója, felelős szerkesztője 1902–1923; [Vavrik Bélával]: Grill-féle Egyetemes Döntvénytár I–XV. k., Bp., 1904–1919; [Edvi Illés Károllyal kiad.a.] Csemegi Károly munkáit I–II., Bp., 1904; **Ct.**: rendszeresen megjelentek a korabeli lapokban (Arad és Vidéke, Debrecen, Pesti Hírlap, Aradi Közlöny, Jövendő, Politikai Heti Szemle, Vasárnapi Újság). **I.**: Szinyeyi: Magyar írók élete és munkái [elektronikus dokumentum], Bp., 2002; Gulyás: Magyar írók élete és munkái, 11. k., Bp., 1992; Révai Lexikon [elektronikus dokumentum], Bp., 2000; Magyar Életrajzi Lexikon [elektronikus dokumentum], Bp., 2002. • (Sz.-né N. E.)

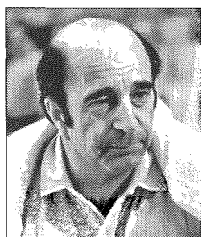
GYÖKÖS Zoltán dr. ny. kirendeltség-vezető főállatorvos. (Tiszabura 1927. július 28.) **Sz.**: Gyökös Imre ált. isk. igazgatótanár, Kovács Eszter. **H.**: nő, Lengyel Klára mg. mérnök tanár. **Gy.**: Zoltán 1954, Gabriella 1957. **T.**: Állatorvostudományi Egyetem, Budapest, állatorvosi oklevél, 1952. **É.**: harmincnégy évig dolgozott szülőhelyünkön: 1953–1983: községi állatorvos, Endrőd; 1983–1986: körzeti állatorvos, Gyomaendrőd; 1986–1991 kirendeltség-vezető főállatorvos, Gyomaendrőd. **Dk.**: Kiváló Munkáért, 1988; Állatorvosi Aranydiploma, 2002. • (Cs.-né Gy. É.)

GYÖKÖS Zoltánné Lengyel Klára mezőgazdasági mérnök tanár. (Debrecen, 1930. szeptember 14.) **Sz.**: Lengyel Károly könyvelő és Bárány Klára tanítónő. **H.**: férjzett, dr. Gyökös Zoltán állatorvos. **Gy.**: Zoltán (1954), Gabriella (1957). **T.**: 1949–1953: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő;

1963–1965: Mezőgazdasági Mérnök-továbbképző Intézet tanárképző szak. **É.**: 1963–1969: Gimnázium, Gyoma; 1969–1992: Mezőgazdasági Szakiskola, Gyoma. **Tk.**: Vöröskereszt elnöktanár volt. **Dk.**: Kiváló Munkáért, 1978, 1989; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1989; Vöröskeresztes Munkáért bronz fokozat, 1989. • (H. L.-né)

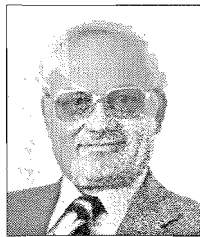
GYÖKÖSSY Dániel református lelkész-tanító. (1887–1946) **Sz.**: egy tizenkétgyermekes szabómester negyedik fia volt. A századfordulón azért költözött a család Szarvasra, hogy a gyermekeket helyben iskoláztassák. Mind az öt fiú diplomához, a lányok pedig értelmiségi szakmához jutottak. **H.**: 1916-ban nősült, felesége Soós Eszter. **Gy.**: Zsolt (1929) rendező. **T.**: Gyökössy Dániel a tanítói oklevelét Pápán, a teológiai diplomáját önfenntartó ösztöndíjasként Debrecenben és Budapesten szerezte. **É.**: a délvidéki Bácskába, Újvidék mellé, Tiszakálmán-falvára választották meg lelkész tanítónak. 1920-ban, amikor az antant-szerb csapatok már birtokolták Bácskát a demarkációs vonalig, március 15-én az egyházi épületekre, így a templom tornyára is kitézette a magyar lobogót. A következő napon kiutasították a szerb-horvát királyság területéről. Személyenként 50 kilós csomaggal menekült a család két kislánnyal; az idősebbik belehalt a viszontagságos körülményekbe. Ezután Budapesten éltek néhány évig óraadó, hitoktatói állásból. Később Körösladányban volt református lelkész, majd 1937-ben Gyomára került. Munkássága, a lelkes feladatokon túl, az egyházi iskolák felügyeletére is kiterjedt. Tanítói oklevele és pedagógusi gyakorlata alapján nem protokollárisan, hanem valóban szakmailag irányította – mint az egyházi iskolaszék elnöke – a gyomai egyházi iskolákat. Az egyik legfontosabb célja a külterületi iskolák színvonalának emelése. Ezt elsősorban a pedagógusok személyével igyekezett megoldani: jól képzett, kiváló pedagógusokat helyezett tanyai iskolákba. A II. világháború alatt Gyomán

működött egy Hadkiegészítő Parancsnokság, amely Gyökössy Dánielt kérte fel katonai lelkészi szolgálatra, majd ezzel a szolgálati viszonytal – mint táborigyelés – a Dunántúlra, Döbröközre helyezte. A parancsnokság 1944 végén a Szálasi-rendszerrel Nyugatra távozott, de Gyökössy Dániel megtagadta a további szolgálatot, és visszatért Gyomára. 1946 őszén – hamis vádak alapján – őrizetbe vették; néhány hónap múlva kiengedték, de sajnos, már későn: agyvérzést kapott, és még abban az évben, december 24-én elhunyt. A gyomai református öregtemetőben van eltemetve. • (Fia, Zsolt közlése alapján Sz.-né N. E.)

GYÖKÖSSY Zsolt rendező. (Körösladány, 1929. június 8.) **Sz.:** Gyökössy Dániel lelkész-tanító és Soós Eszter. **H.:** nős, Németh Katalin. **T.:** 1947: Református Gimnázium, Békés; 1947–1949: Pázmány Péter Tudományegyetem, 4 szemeszter; 1949–1952: Színház- és Filmművészeti Főiskola rendezői szak. **É.:** 1952–1955: Miskolc, Nemzeti Színház; 1955–1956 és 1957–1958: Kecskemét, Katona József Színház; 1956–1957: Szeged, Nemzeti Színház; 1958–1961: Győr, majd a kaposvári Csiky Gergely Színház; 1961–1979: Tarka Színpad, Budapest, 1979-től a MTV főszerkesztőségének főrendezője. **T.:** H. S. D. Magyar Rendezők Szervezetének tagja. **Rtv.:** a Magyar Rádió gyermekműsorok osztályán 1950–1952-ben heti rendes adás. Televízió: eddigi televíziós rendezéseinek ideje több, mint 20 000 perc. 1979-től az MTV műsorán rendszeres adások: tv-játékok és más műsorok. Kiemelkedik a *Szesélyes évszakok* 23. éves folyamatos sugárzása több, mint félmilliárd hazai és külföldi nézővel, a leghosszabb szórakoztató műsor. Főbb rendezései: Shakespeare: Hamlet, Szentivánéji álom; Illyés Gyula: Az ozorai példa; Ábrahám Pál: Viktória; Strauss: A denevér; Fejér I.: Folytassa, Hacsek!; Kibédi Ervin:

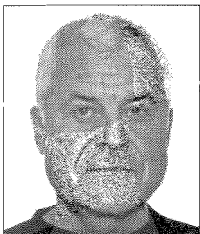
Önarckép variációkkal; Pillangó (Móricz Zsigmond műve alapján). **I.:** Magyar Színházművészeti Lexikon. **E.:** „...Gyoma jelenti az önfeledt gyermekkort, a fantázia-érlelő, produktív játékokat, az életre szóló barátságot, az iskolaszüneti örömteli nyarakat, a tinédzser-szerelmeket és a felhőtlen boldogságot... és persze, a háború végén, apám halála után jelenti az élet keményebb felébe való belépést. Gyomán tudtam meg azt is, hogy van gond, és hogy önállóan kell gondolkodni, mert van felelősség – magamért, a családemért, a közösségért. Vagyis: Gyomáról indult az életem.” (Gyökössy Zsolt) • (Sz.-né N. E.)

GYŐRI Vilmos dr. phil. statiztikus, német–magyar tanár. (Gyoma, 1933. február 26.) **Sz.:** Győri Lajos földműves, Szarka Julianna. **H.:** özvegy, első felesége 1963-tól Hermann Susanna színésznő, második felsége 1979–1995 dr. Ingrid Thomann orvosnő. **Gy.:** Violetta (1966) tanítónő, Alexander (1963) törvényszéki tolmács, második házasságából Georg Philipp, orvos. **T.:** 1939–1944: elemi iskola, Gyoma, Orosháza, Békéscsaba; 1944–1948: Gimnázium, Békéscsaba; két évig magántanuló Mezőtúron; 1952–1954: Székesfehérvár, Szombathely; 1954–1956: ELTE, magyar–német szak; 1957–1963 a Bécsi Egyetemen germanisztikai, szlavisztikai és művészettörténeti tanulmányokat folytatott, 1963-ban szerzte meg a Phil. Dr. tudományos fokozatot. **É.:** 1962–1965: nevelő Bécsben; 1965–1993: állami hivatalnok vezető állásban, statisztikus (lakás- és épületstatisztika 1971, 1981, 1991, a népszámlálások körében ház- és lakásszámlálás). **Tk.:** 1965–1969: Bécs, Külföldi Magyar Diákegyesület kultúrfelelőse; 1975–1981: Bécs, Collegium Hungaricum magyartanár az Osztrák–Magyar Egyesület megbízásából, a német nyelvűeknek magyar nyelvet tanított, és több magyar menekültet német

nyelvre tanított; a bécsi Magyar Europa Club tagja. **M.:** *Ház- és lakásszámlálás 1981. évi eredményei 9–13. kötet, 1982–1985.* **Ct.:** *A külföldön (Ausztriában) élő etnikai kisebbség identitástudata az 1991. évi népszámlálás alapján;* kisebb cikkek a Statistische Nachrichten c. folyóiratban. **Szea.:** 1979: Budapesten a KSH meghívásának eleget téve *Az osztrák mikrocezensus* címen tartott előadást. **Kut. ter.:** statisztika. **Dk.:** Goldenes Kreuz für die Verdienste um die Republik Österreich [Aranykereszt az Osztrák Köztársaságnak végzett szolgálatokért], 1993. • (Sz. L.)

GYÖRKŐ Szilárd dr. állatorvos. (Gönc,

1936. június 17.) **Sz.:** Györkö Kornél hivatalnok és Tóth Erzsébet. **H.:** nős, 1960, Torma Ilma adminisztrátor. **Gy.:** Szilárd (1961), Viktor (1964). **T.:** 1954–1959: Állatorvostudományi

Egyetem. **É.:** 1960–1968: körzeti állatorvos, Hajdúdorog; 1968–1971: Nagykun-sági Állami Gazdaság, állatorvos; 1971-től 1994-ig üzemi állatorvos Gyomaendrődön, 1994-től magánpraxisban dolgozik tovább. • (K. N. K.)

GYURICZA Antal nyugdíjas pedagógus,

helytörténész. (Kistelek, 1919. szeptember 6.) **Sz.:** Gyuricza Pál és Széll Anna. **H.:** nős, felesége Szabó Ilona kereskedelmi szakmunkás. **Gy.:** Mária Bernadett (1947), László Antal

(1948). **T.:** 1957: közgazdasági technikum, Miskolc. **É.:** 1932–1953: Hangya Szövetkezet, Kistelek; 1953–1979: a SZÓVOSZ kereskedelmi szakmunkásképző iskolában dolgozott mint pedagógus. **Tk.:** különösebb közszereplése nem volt; családkutatással nyugdíjazása után kezdett foglalkozni. A Debrecenben lakó tanár azt akarta tudni, hogy az ő kistelki családja kapcsolatban

van-e az endrődi Gyuriczákkal. „Szenvedélyesen látott a világ Gyuriczáinak fölku-tatásához. Jelentős anyagi áldozattal levelezett, utazott, levéltárakban, anyakönyvekben búvárokodott. Hat év alatt több mint hat-száz várost, községet keresett fel... csak Endrődön 1733-tól 1980-ig 1800 Gyuriczát kereszteltek...” (Péter László cikke, lásd alább). A kistelki Gyuricza család, sajnos, nincs kapcsolatban az endrődiekkel; viszont megszületett az endrődi Gyuricza családról szóló, párját ritkító könyv. **Öm.:** *Az endrődi Gyuricza család*, Gyomaendrőd, 1988, 430. p.; „*Mi lesz veled, emberiség?* Bibliai történetek és elbeszélések, Győr, 1999, 363. p. **Kut. ter.:** paraszt származású családok kutatása (1979–1988-ig). 1990 óta – jelenleg is – vallástörténeti kutatásokat végez. **I.:** Hány Gyuricza van a világon? / Péter László = Élet és Irodalom, 1988. március 24.; Az endrődi Gyuricza család / Szatmári = Békés Megyei Népújság, 1988. október 27., 4. p.; A Gyuriczák mennybemenetele / Sz. Lukács Imre = Szabad Föld, 1988. december 23., 2. p. **Mj.:** A felsorolt cikkek megtalálhatóak az endrődi Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. • (Sz.-né N. E.)

GYURICZA Béla Bálint dr. hivatásos ka-

tona, a hadtudományok kandidátusa, politikai államtitkár. (Endrőd, 1939. március 23.–1999. május 24.) **Sz.:** Gyuricza Bálint kubikos, földműves és Szujó Franciska. Szüleivel első elemista

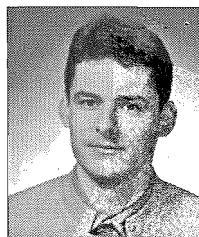
korában Németkére költözött. **H.:** nős, 1962, Németh Mária gyors- és gépipró. **Gy.:** Györgyi (1964), Béla (1968), Ágnes (1979). **T.:** 1959–1962: Egyesített Tiszti Iskola; 1968–1971: Frunze Katonai Akadémia, Moszkva; 1976–1978: Vezérkari Akadémia, Moszkva. **É.:** 1962. szeptember 7-én avaták hivatásos katonává. 1963–1967 között Szolnokon volt szakaszparancsnok, majd tanulmányai befejezése után 1975-ig egy ejtőernyős felderítő alakulat parancsnoka.

Székesfehérváron 1975–1976-ban a hadsereg törzsben szolgált törzstisztként, a Vezérkari Akadémia után Székesfehérváron hadsereg felderítőfőnök. Zalaegerszegen 1986–1987-ben hadosztályparancsnok. Kaposváron 1987-ben hadtestparancsnok. 1985 szeptemberében tábornokká, vezérőrnaggyá nevezték ki, 1990. szeptember 29-én altábornaggyá léptették elő. 1999. március 15-én a köztársasági elnök vezérezredessé nevezte ki. 1991 őszétől 1994. április 1-jéig a szárazföldi csapatok parancsnoka volt. 1994. április 1-jén nyugállományba vonult, és ebben az évben megvédte hadtudományi kandidátusi értekezését. Az 1994-es országgyűlési választásokon a FIDESZ országos lista 8. helyéről jutott mandátumhoz, a FIDESZ katonapolitikai szakértőjeként. A Honvédelmi Bizottság tagja, majd alelnöke volt annak megalakulásától. Az 1998-as országgyűlési választásokon Székesfehérvár 2. sz. választókerületében egyéni jelöltként indult és jutott be az Országgyűlésbe képviselőként. 1998 júliusától politikai államtitkár, országgyűlési képviselő 1999. május 24-én bekövetkezett haláláig. 1999. augusztus 20-án Székesfehérvár közgyűlése Székesfehérvár Díszpolgára címet adományozta. **Tk.:** 1978–1990-ig a TIT előadója; a Magyar Hadtudományi Társaság alapító tagja, 1990-től elnökhelyettese; 1994-től az MTA Hadtudományi Szakbizottságának tagja; 1993 óta a Levegő Hősei Alapítvány kuratóriumi elnöke; 1995-től a Magyar Honvédség és Társadalom Baráti Kör székesfehérvári elnöke, halála után pedig örökös elnöke címet kapta. **Ct.:** szakcikkei a Honvédelem, a Honvédségi Szemle és a Hadtudományok c. szakfolyóiratokban jelentek meg. **Dk.:** 1984-ben az Elnöki Tanács Kiváló Szolgálatért kitüntetéssel jutalmazta katonai munkáját; 1993-ban – Magyarországon negyediként, az élők közül másodikként – megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje (Katonai Tagozat) kitüntetését. • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

GYURICZA Béla dr. közgazdász. (End-

rőd, 1933. augusztus 11.) **Sz.:** Gyuricza Béla kereskedő, Vaszkó Mária. **H.:** nős, 1962, Hunya Mária középiskolai tanár. **Gy.:** Ildikó (1963) orvos, Béla (1965) építész-mérnök, Péter (1969) jogász. **T.:** 1951: Közgazdasági Gimnázium, Szeged; 1954: Közgazdasági (később: Számviteli) Főiskola, Budapest; 1965: Állami és Jogtudományi Egyetem, Szeged. **É.:** Héki Állami Gazdaság; Szolnok megyei Állami Gazdaságok Központja; Palotási Mg. Rt., Tisza-menti Agrár Kft. Tiszasüly; Tiszasülyi Haltermelő és Kereskedelmi Kft. Nyugdíjazásig: Szolnok megyei állami gazdaságokban közgazdasági igazgatóhelyettes; 1994 óta a Palotási Mezőgazdasági Rt. igazgatója – jelenleg is. **Tk.:** 1984–1989: Hazafias Népfront megyei elnökségi tagja; 1989–1998: Jász–Nagykun–Szolnok megyei Területi Választási Bizottság elnöke; Jász–Nagykun–Szolnok megyei Vagyonátadó Bizottság elnöke 1992-től jelenleg is; Jász–Nagykun–Szolnok megyei Agrárkamara elnöke 1999-től jelenleg is; Megyei Vadász Szövetség elnökhelyettese 1985 óta. **Szerk.:** agrártudományi ökonómiai anyagok szerkesztése. **Ct.:** agrárkamarai cikkei, tanulmányai megjelentek a szaklapokban. **Szea.:** Debrecen, Agrártudományi Egyetem: Specializáció és koncentráció a mezőgazdaságban (1972); Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gödöllői Napok keretében: A hatékonyság kérdései a mezőgazdaságban. **Dk.:** Állami Gazdaság Kiváló dolgozója; Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója; Munka Érdemérem, Munka Érdemrend ezüst fokozata; Munka Érdemrend arany fokozata; Magyar Köztársaság Csillagrendje, 1990; Magyar Köztársaság Középkeresztje, 1998. • *(Sz.-né N. E.)*

GYURICZA Csaba dr. egyetemi docens,

mezőgazdaság tudományi (Ph. D.) doktor, okleveles környezetgazdálkodási agrármérnök, okleveles talajtani szakmérnök. (Gyoma, 1973. június 5.) **Sz.:** Gyuricza Imre pék, Buza Erzsébet

cipész. **T.:** Endrődön járt általános iskolába, majd a szentesi Bartha János Kertészeti Szakközépiskolában tanult tovább. 1996-ban végzett a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen; 1998-ban pedig a Bécsi Agrártudományi Egyetemen [Universität für Bodenkultur] fejezte be tanulmányait. **É.:** 1999–2000: Szent István Egyetem, Gödöllő, tanszéki mérnök; 2000–2001: egyetemi tanársegéd; 2001–2004: egyetemi adjunktus; 2004-től egyetemi docens, dékán-helyettes; 2004-től hat hónapon keresztül Olaszországban [Milano] az Európai Unió Közös Kutatóközpontjában nemzeti szakértő. **Tk.:** Nemzetközi Talajművelési Társaság tagja (1994); Magyar Talajművelők Társasága (tag 1994-től, titkár 2001); Európai Talajvédelmi Szövetség tagja (2001); Szent István Egyetem Tudományos Diákköri Tanács elnöke (2000–2004); Igazságügyi Mezőgazdasági Szakértő Bizottság tagja 2003-tól. **Öm.:** *Az értékörző és hagyományos talajművelés egyes fizikai és biológiai hatásának értékelése*, doktori értekezés, Gödöllő, 2000. **M.:** *A szántóföldi talajhasználat alapjai*, Gödöllő, 2001; *Szántóföldi talajhasználati praktikum*, Gödöllő, 2002; *Talajművelés a fenntartható gazdálkodásban* [társszerző]. **Szerk.:** öt konferencia kiadvány, két tankönyv és két egyetemi jegyzet. **Ct.:** 110 tudományos és szakcikk magyar, német és angol nyelven. **Szea.:** hazai és nemzetközi konferenciákon, szakmai bemutatókon (1994 óta). **Kut. ter.:** talajművelés és talajvédelem, kedvezőtlen adottságú termőhelyek földhasználata, vetésforgó. **Dk.:** Pro Scientia Aranyérem, 1995; Év Doktorandusza, 1998; Darányi Ignác-díj, 1999; Tudományért érem, 2000; Bolyai János-ösztöndíj, 2001. **E.:** szülőhelyével állandó és eleven kapcsolatot tart fenn. Több mint tíz éve dolgozik az endrődi Honismereti Egyesületben; a maga eszközeivel segíti régi iskolája oktatási programjait is. • (Sz.-né N. E.)

GYURICZA Jánosné Pelyva Etelka Katalin kereskedő. (Endrőd, 1953. június 13.–2001.) **Sz.:** Pelyva János és Bela Etelka. **H.:**

férjezett volt, 1977. július 23-án kötött házasságot Gyuricza Jánossal (**Sz.:** 1950. december 6.), aki 1987-től az ÁFÉSZ dolgozója volt. **Gy.:** Gréta (1978). **T.:** 1973: Szabóipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba; Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba. **É.:** 1970–1974 között szabó volt a Szabóipari Szövetkezetnél; 1974-től vendéglátó eladó, presszóvezető-helyettes, presszóvezető az ÁFÉSZ vendéglátó egységeiben. 1987-től férjével együtt az ÁFÉSZ Rózsa presszóját vezette. 1995. augusztus 20-án önálló vendéglátóipari vállalkozást indítottak a város endrődi részén Gyuricza Söröző néven. **Dk.:** KPVDSZ-tag 1974-től. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

GYURICZA Lajosné Kurilla Mária cse-

csemő- és gyermekgondozónő. (Endrőd, 1953. január 25.) **Sz.:** Kurilla András és Bella Mónika. **H.:** férjezett, 1976, Gyuricza Lajos esztergályos. **Gy.:** Mariann (1977). **T.:** 1973–1975: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, csecsemő- és gyermekápoló; 1985: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, csecsemő- és gyermekgondozónő. **É.:** 1971-től 1992-ig az endrődi Bölcsődében csecsemő- és gyermekgondozónő volt. 1992-től 1996-ig az Idősek Otthonában volt gondozónő. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1989. • (K. A.-né)

GYURICZA László növénytermesztő szakmunkás, helytörténeti kutató. (Endrőd, 1928. május 2.) **Sz.:** Gyuricza Vince (1893–1975), Nagy Ilona (1901–1974). Tizenegyen voltak testvérek. **H.:** nős, Endrőd, 1970. szeptember 17. Fe-

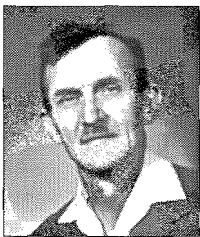
lesége Barják Irma (sz.: 1946. szeptember 15.). **Gy.:** Irma Ildikó (Gyoma, 1972) közgazdász, és Éva (1974), aki csak 3 óra 5 percet élt. **T.:** 1935–1941: nagylaposi iskola; majd tisztképzőkben (1951–1955); végül a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián folytatta tanulmányait (1957–1961). **É.:** 7 éves korától cseléd; 17 éves korától önkéntes katoná; 10 éven át hivatásos tiszt – a Néphadsereg őrnagya volt. 1956-ban a karhatalomban szolgált. 30 évesen törés állt be az életében, t. őrnagyként leszerelt. Ezután – közel 40 éven át – termelészövetkezetekben dolgozott (Új Barázda, Béke). **Tk.:** 1970–1988: a Béke Tsz Döntőbizottságának elnöke volt. Alapvető célja Gyoma és Endrőd egyesítése; Nagylapos lakóinak védelme, képviselése. Rendszeresen foglalkozik helytörténettel. **Öm.:** *Vallomás a Szülőföldről*, Gyomaendrőd, 1988, 130 p. **M.:** *Vallomás és történeti vázlat szülőföldről*, 3. f. Adattár, [összeáll.] = Az endrői Gyuricza család, Gyomaendrőd, 1988, 430 p. 1. fejezet; *A Béke Mgtsz története 1948–1983* (társszerző). **Szerk.:** *Levelek, vélemények,*

kritikák, adalékok Az endrői Gyuricza család c. könyvről (szerk.), 120 p. **Ct.:** *Gondolatok egy falugyűlésről* = Gyomaendrői Híradó, 1987. április 4. **Dk.:** Békés Megyei Tanács Településfejlesztéséért Emlékérem, 1989; Gyomaendrődért Emléklakett, 1994. **I.:** interjú a Kossuth Rádióban 1976. május 17-én és 1988. október 9-én (Rázós úton – Bajor Nagy Ernő műsora). Munkásságáról megjelent újságcikkek: Békési levél / Szécsi Ferenc = Népszava, 1947. szeptember 27.; A Gyuriczák könyve / Kovács Imre = Magyar Hírlap, 1988. november 21.; Benczúr tizedes meg a többiek / Korbély György = Békés Megyei Nap, 1997. október 22.; Három üzenet a múltból / Korbély György = Békés Megyei Nap, 1997. december 27.; Nagylapos – ezúttal nem a vonat ablakából / Fehér József = Heti Délkelet 2001. november 8.; Fő út mellett, kerékpárút nélkül / Csath Róza = Békés Megyei Hírlap, 2000. április 17. Hobbija: könyv, politika, sport. **E.:** „75 évesen is bizakodom. Egy új, emberibb világban. Ezért dolgozom, ezért élek.” (Gyuricza László.) • (Sz.-né N. E.)

H. KOVÁCS Antal kovácmester, gyógykovács, cséplőgép-tulajdonos. (Gyoma, 1869. július 30.–Gyoma, 1952.) **Sz.:** H. Kovács Gábor kovács és Dabis Veronika. **H.:** nő, 1893: Kovács Róza. **Gy.:** nevelt gyermeke: G. Szabó Gábor. **T.:** Eleken szabadult fel a kovács szakmában 1885-ben. Segédéveit Szegeden, Pesten, Zentán és az ország számos más helyén töltötte. **É.:** 1894-ben átvette atyja által 1866-ban alapított műhelyét, amely a Lehel utca [volt Kertész utca] és a Vörösmarty utca sarkán volt (vele szemben Tari kovács műhelye volt 1942-ig). A műhelyben, amelyet a régi tradíciók szerint vezetett, két segédet és egy tanulót foglalkoztatott. Gyógykovács is volt, ezt a tudását Huhn doktor, az állatorvos is elismerte. Patát gyógyított, eret vágott, marhát körmölt. Nagyon szerette a lovakat. Időszakos munkában bércsépléssel is foglalkozott: egy-egy idényben 23 embernek tudott munkát biztosítani. **Tk.:** községi képviselő volt, ipartestületi tag, tanoncokat is vizsgáztatott. **Dk.:** 1924-ben vasalási munkáért első díjjal tüntették ki. 1947-ben elismerő oklevelet kapott munkásságának 50. évfordulója alkalmából az Ipartestületek Országos Központjától. **I.:** A Magyar Ipar Almanachja, Bp., 1931. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

H. KOVÁCS Gábor (örökbefogadás előtt:

G. Szabó Gábor) kovács, gépész, gőzkazán fűtő (Igazfalva [Krássó-Szörény megye], 1902. október 14.–Gyoma, 1975. december 20.) **Sz.:** G. Szabó Mihály gazdálkodó és Kovács

Ida. Nevelőszülők: H. Kovács Antal és Kovács Róza. **H.:** nő, 1930: Kruchió Emma. **Gy.:** Gábor (1932) technikus, Antal (1934), József (1940) technikus, Attila (1946) szobafestő. **T.:** 1915: elemi nép-

iskola, Gyoma; 1920: Iparitanonc Iskola, Gyoma, kovács szakma megszerzése; 1921–1922: Felső Ipari Iskola, Budapest, gőzkazán fűtő, cséplőgép kezelő. 1938: Békéscsaba, mestervizsga. **É.:** tanulóéveit nevelőszüleinél, segédéveit Szilágyi Ferenc géplakatosmesternél, majd H. Kovács Antal nevelőjénél töltötte. 1946-ban átvette nevelőapja műhelyét, két segédet és egy tanulót foglalkoztatott, a környék gazdáinak végeztek szakmai szolgáltatást. Időszakosan bércsépléssel is foglalkozott: 23 embernek biztosított munkát. 1951-ig üzemelt a műhely, majd felszámolta, és a Járműgyártó és -javító Kisipari Szövetkezet alapító tagja lett. Műhelyvezetőként 15–18 főt irányított. Munkássága alatt több tanulót nevelt. 1962-ben ment nyugdíjba, majd 1970-ig a Dózsa Tsz.-nél folytatta szakmáját. Volt egy találmánya is: talajjavító szerkezetet készített Papp Zsigmonddal, de az üzembe helyezését a háború megakadályozta. **Tk.:** az Ipartestület tagja volt 1951-ig. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

H. KOVÁCS Gáborné Kruchió Emma

a gyomai szőnyegszövő első vezetője. (Gyoma, 1913. december 22.–Gyoma, 1991. január 6.) **Sz.:** Kruchió László gazdálkodó és V. Kovács Eszter. **H.:** férjzett, 1930: H. Kovács

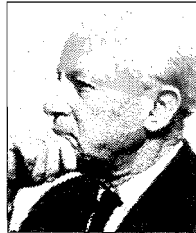
Gábor. **Gy.:** Gábor (1932) technikus, Antal (1934), József (1940) technikus, Attila (1946) szobafestő. **T.:** elemi népiskola. **É.:** az 1950-es években új munkahelyet teremteni nagyon nehéz volt. A Békéscsabai Szőnyegszövő kihelyezett üzeme H. Kovács Gáborné saját lakásában indult meg [Lehel út 1.] 1954. november elsején négy dolgozóval (Wagner Mária, Cs. Szabó Ilona, Szalai Ella, Szatmári Gizella). Később

a négy szövőszék nyolc-tíz lányt foglalkoztatott. A dolgozókat H. Kovácsné tanította szőni. Az anyagokat ők maguk szállították saját költségükön, a vasúton keresztül. Kezdetben ringliből szőttek [= színes, kötött holmi, szeletekre vágva], majd gyapjúból. A községi vezetés csak akkor biztosította számukra a nagyobb épületet, amikor látta, hogy az üzem életképes; 1955 őszén átköltöztek a volt Napnyugati vendéglő épületébe [Fő út és Pásztor János utca sarka]. Itt már hét szövőszék és 14 lány dolgozott, nyolc bedolgozót is foglalkoztattak. Amikor ezt az épületet is kinőtték, tovább költöztek a volt Gazdasági Iskola helyére [liget szélén], ahol már 25–30 fővel dolgoztak. Az épületet ők rakták rendbe, s – mivel eleinte kövesút sem volt – a dolgozók maguk cipelték ki a vállukon a készterméket a hídhöz, és vissza a hengereket és a fonalat; később salakutat csináltak maguknak. H. Kovácsné 1954-ben átjárt Dévaványára is, az ottani asszonyoknak tanította a szővést, és segített az ő üzemük megszervezésében is. Kevés szabadidejében a gyomai Vörös kereszt csoportvezetője volt. 1960-ban bekövetkezett súlyos betegsége miatt kilépett a Szőnyegszövőből; ezután nyugdíjazásáig bedolgozó volt. A szőnyegszövőt tovább vezették: Miskolczi Lászlóné (1959–1969), Izsó Imréné F. Nagy Marika (1970–1990), Szepesi Józsefné Kovács Erzsébet (1990–1995). 1990 után átköltöztek a volt Nemzeti Bank helyére, de ez az épület is új gazdát kapott 1993-ban, úgyhogy innen a Kossuth útra, a volt halüzem helyére kerültek. Itt érte őket a felszámolás keserű órája 1995. július 3-án. A gyomai Szőnyegszövő 41 év után megszűnt, 30 asszony vált munkanélkülivé. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

HAGYMÁSI László dr. mezőgazdasági mérnök, mérnöktanár. (Endrőd, 1933. augusztus 20.) **Sz.:** Hagymási László gépész és Varga Erzsébet. **H.:** nő, K. Ács Ilona asszisztens. **T.:** 1950–1953: Hódmezővásárhelyi Mezőgazdasági Technikum; 1953–1958: GATE, mezőgazdasági

mérnök; 1960–1962: Mérnök és Vezető Továbbképző Intézet, mérnök tanári oklevél; 1976: GATE, doktorál. **É.:** 1960–1968: Orosházán középiskolai tanár. A Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum Takarmánygazdálkodási Tagozatán docens; 1970–1973: Békéscsabán megyei fővadász; 1973–1975: Hódmezővásárhelyen az Élelmiszeripari Főiskola Állattenyésztési Kar Vadgazdálkodási Tanszékén egyetemi adjunktus, majd docens, a továbbképzési csoport vezetője. 1968-ban skeet-sportlövészetben Magyar Népköztársaság Kupamérkőzésen csapatban aranyérmes, egyéni III. helyet szerzett. **Kut. ter.:** vadgazdálkodás, az őz táplálkozása, károkozása. **Tk.:** a MAE, a TIT, a MAVOSZ tagja. **M.:** *Mezőgazdasági enciklopédia* [társszerző], főiskolai jegyzet, Mezőtúr, 1964; *Vadgazdálkodás 1.*, főiskolai jegyzet, Hódmezővásárhely, 1990. **Ct.:** szakmai jellegű írásai a szaklapokban jelennek meg. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1968; Nimród Érem, 1982; Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1984. **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997. • (Sz.-né N. E.)

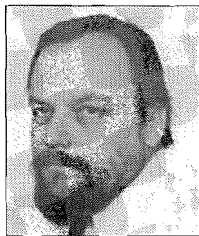
HAIMAN György dr. grafikus, könyvtervező. (Budapest, 1914. május 26.–Innsbruck, 1996. augusztus 14.) **Sz.:** Haiman Hugó tanár, Kner Ilona. **H.:** kétszer nősült, 1937–1962 néhai Hajdú Veronika, 1966-tól Vágner Anna. **Gy.:** Péter (1940), Pál (1945), Ágnes (1948), Petra (1968). **T.:** a budapesti Eötvös József Reál gimnázium diákja, ahol 1932-ben tett sikeres érettségi vizsgát. 1929-től Kaesz Gyulánál rajzot tanult, majd 1932–1933-ban az Atelier művészeti tervező és műhelyiskola növendéke volt. 1951–1957 között a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karának hallgatója. **É.:** az érettségi vizsga után 1932–1933-ban Kner Imre tanítványa lett Gyomán, akinek irányításával és útmutatásával alapjait elsajátította a nyomdász mesterség fortélyait.

Letette a betűszedő vizsgát. 1933–1945 között a budapesti Hungária Nyomdában dolgozott betűszedő és tipográfusként. Kner Mihály 1945 decemberében bekövetkezett halála után a gyomai nyomda vállalatvezetője volt 1948 augusztusáig. Ezt követően Budapestre került, ahol a Könyvnyomdai Központ igazgatóhelyettese, majd a Nyomdaipari Igazgatóság osztályvezetője lett. 1963–1967 között a Nyomdaipari Tröszt vezérigazgatója volt. 1948-tól oktató is, 1967-től az Iparművészeti Főiskola Typografikai Tanszékének vezetője, 1983-tól nyugalmazott egyetemi tanár. 1931-től foglalkozott alkalmazott grafikával és könyvtervezéssel, 1973-ban az irodalomtudományok kandidátusa lett, majd 1993-ban megszerezte a nagydoktori tudományos fokozatot. **Tk.:** a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia alapító tagja (1992) volt. Számos hazai és külföldi tipográfus, könyvművész társaság, egyesület, szerkesztőség tagja volt. A Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület egyik alapítója és több ízben társelnöke volt, az Art Directors Club (New York) tiszteletbeli tagjává választotta. **Öm.:** *A nyomtatott betű művészete*, 1942; *Tótfalusi Kis Miklós, a betűművész és a tipográfus*, 1972; *A Zrínyi Nyomda nyomdászattörténeti minikönyv sorozata*, 1–16. köt., 1974–1990; *Kner Imre és a Psalmus Hungaricus*, 1976; *A könyv műhelyében*, 1979; *A Kner család és a magyar könyvművészet*, 1979; *A Kner nyomda, kiadványainak tükrében I–II. kötet*, társszerző, 1982; *Nicholas Kis, a hungarian Punch-cutter and Printer*, 1983; *A Kner-nyomdászjelvények történetéből* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek, 26.), 1995; *A nagyszombati jezsuita kollégium és az egyetemi nyomda leltára, 1773*, társszerző, 1997; *Kner Imre és a barokk tipográfia* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek, 30.), 1998. **M.:** *Fél évszázad megszgyén*. Kner Izidor ismert és ismeretlen emlékeztéseiből, a szöveget gondozta, utószó és jegyzetek, 1987. **Mf.:** Stefan Zweig: *Buchmendel* (ford., 1935). **Szerk.:** *Kner Imre: A könyv művészete* (szerk. 1957,

1972); *Kner Erzsébet könyvkötések*. Kiállítási katalógus, 1987; *Kner Imre emléke*, 1990 (szerk., társszerző); *A Magyar Grafika Kner Imre emlékszáma* 1990. 6. sz. (bev., szerk., ford.). **Rtv.:** Teleobjektív. A Gordiusz Műhely műsora: Haiman György. Rádióműsor, 2001, Lánczy Ágnes (szerk.). **Kut. ter.:** 1942-től kezdve nyomdatörténeti kutatásokat folytat. Kutatói munkássága igen jelentős: Tótfalusi Kis Miklós munkásságáról, a Kner-nyomda és a Nagyszombati Egyetemi Nyomda történetéről kiváló munkái, tanulmányai jelentek meg magyar és idegen nyelveken. **Dk.:** Tótfalusi Kis Miklós-díj, 1974; Gutenberg-díj, 1977; Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése Életmű Díj, 1995; Gyomaendrőd Város Díszpolgára, 1996. **I.:** Tervező, kutató, tanító: Haiman György munkásságáról / Erdész Ádám, (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek, 24.) Gyomaendrőd, 1992 (a kötet végén részletes bibliográfiával); *Magyar és nemzetközi ki kicsoda?* 1996. **E.:** kapcsolata a gyomai nyomdával és a gyomaiakkal sosem szakadt meg, Kner Imre szellemi hagyatékának gondozójaként önálló kötetek, tanulmányok sorát publikálta, Kner vonatkozású tv- és rádióműsorok közreműködője volt, ezzel is erősítve a Kner család tagjainak hírnevét. Kner Albert Amerikában élő leszármazottai 1999-ben hársfát ültettek emlékére a Hősök úti volt piac téren. **Mj.:** szakmai cikkei, munkásságával kapcsolatos adatok megtalálhatóak a Kner Nyomdaipari Múzeumban. • (F. H. J.)

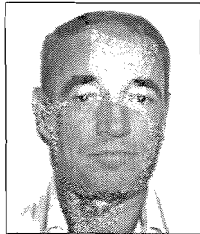
HAJDÚ László könyvtárigazgató. (Oros-

háza, 1946. december 6.) **H.:** nős, felesége Kliment Márta nyomdász. Három felnőtt gyermeke van. **T.:** 1969: Tanítóképző Főiskola, Debrecen, népművelés-könyvtár szak; 1974: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, magyar nyelv és irodalom szak; 1977: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, népművelés

szak. **É.**: Kner nyomda, Békéscsaba, művelődésszervező; Eger, Katonai Középis-kola, népművelő; 635. Sz. Szakiskola, Békéscsaba, tanár; 611. Sz. Ipari Szakiskola, Gyomaendrőd, tanár; Bethlen Gábor Mezőgazdasági Szakiskola, Gyomaendrőd, tanár; Városi Könyvtár, Gyomaendrőd, igazgató; a Körös Menti Alapfokú Művészeti Iskola színjáték tanszak vezetője és tanára. **Tk.**: 1991-ben a 617. Sz. Ipari Szakközépiskolában megalakította a diákszíniátszó Komédiás Kört. A közösség azóta igen szép, országosan is rangos eredményeket ért el: a Szakmai Középiskolásokért Kulturális Egyesület Országos Diákszíniátszó Fesztiváljain elért eredmények: 1 gyémánt, 7 arany, 3 ezüst minősítés, 4 alkalommal elnyerték a legjobb rendezői díjat, 4 alkalommal a legjobb férfi, 5 alkalommal a legjobb női szereplői díjat. Az Országos Diákszíniátszó Egyesület döntőjén 1 arany minősítést, 1 legjobb női szereplői díjat nyertek el. Eddig 11 Országos Diákszíniátszó Táborot szerveztek meg Gyomaendrődön. Hajdú László nevéhez fűződik az is, hogy ötvenként a városban sorra kerül a Diákszíniátszók Fesztiválja. Szép eredmény, hogy két tanítványa az országos Szép Magyar Beszéd döntőjében Kazinczy-érmes lett. Hajdú László alakította meg Gyomaendrődön a Kulturális Egyesületet, amelynek elnöke lett. • (Sz.-né N. E.)

HALÁSZ István testnevelés–földrajz szakos általános iskolai tanár. (Gyoma, 1939. február 14.) **Sz.**: Halász János és Baráth Julianna. **H.**: nő, 1963, Balogh Erzsébet tanár. **Gy.**: Edit (1964), Ágnes (1969). **T.**: Debreceni Református Kollégium, érettségi: 1957; 1958: MTA Debreceni Atommagkutató Intézet; 1958–1960: Kner nyomda, magasnyomó gépmester; 1963–1967: Tanárképző Főiskola, Szeged, testnevelés–földrajz szak. **É.**: közel negyven évig – 1963–2001 között – tanított a gyomai 2. Sz. Általános Isko-

labán. Tizennyolcszor volt országos döntőn tanítványaival torna, atlétika, sportlövészet, összetett honvédelmi versenyágakban. Indított több olyan sportolót is, aki később az országos válogatott tagja lett. **Dk.**: A magyar sportért, 1999; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 2001. • (Sz.-né N. E.)

HALÁSZNÉ dr. Balogh Erzsébet mate-

matika–fizika–pedagógiai szakos általános iskolai tanár, pedagógiai előadó, 1994-től országos névjegyzékbe felvett pedagógiai szakértő. (Békéscsaba, 1944. február 5.) **Sz.**: Balogh

Sándor üzemágvezető, Antal Erzsébet könyvelő. **H.**: férjezett, Halász István tanár. **Gy.**: Edit (1964) tanár; Ágnes (1969) jogász. **T.**: 1964: M. M. Gyógyszertári Asszisztens Egészségügyi Szakiskola, gyógyszer-tári asszisztens; 1969: Tanárképző Főiskola matematika–fizika szak, Szeged; 1976: Tanárképző Főiskola pedagógia szak, Szeged; 1981: ELTE Bölcsészettudományi Kar pedagógiai előadó; 1988 ELTE bölcsészdoktor: pedagógia, neveléstudomány, didaktika. **É.**: a pedagógiai munkát megelőzően, 1962–1965 között dolgozott az endrődi és a gyomai gyógyszer-tárakban. Egész pedagógiai tevékenysége szülőhelyünkhöz fűződik: 1967-től nyugdíjazásáig; 2. Sz. Általános Iskola [névváltozás után: Kis Bálint Általános Iskola], Gyoma. **Tk.**: vízi táborokat szerveztek a gyerekeknek a Hármas-Körös mellett 1983-ig, 1974–1985 között ifjúsági vezető volt, 1968–2003: nyári ifjúsági táborok: Salgótarján, Miskolc, Székesfehérvár, Sopron, Pécs, Szentendre, Siófok, Erdély, a bolgár tengerpart, Olaszország, Lengyelország, Csehország. Tanítványai szép eredményeket értek el a tanulmányi versenyeken: matematikából Szaniszló György nemzetközi bajnokságon első helyezést, fizikából Solymosi Tamás országos versenyen 10. helyezést ért el. **Dk.**: Kiváló Úttörővezető, 1978. **E.**: 28 gyomai iskolás

és szülő, valamint volt tanítványok segítségével 1988–1989-ben felújították a gyomai országzászlót. A második világháború óta először 1989. március 14-én este a nemzeti ünnep alkalmából – hagyományt teremtve – felvonták az országzászlót. • (M.-né G. E.)

HANGYA Lajosné Korek Anna tanár. (Hódmezővásárhely, 1948. augusztus 19.) **Sz.:** dr. Korek József régész, a Nemzeti Múzeum főigazgató helyettese, dr. Szőnyi Ilona középiskolai tanár. **H.:** férjezett, Hangya Lajos agronómus. **Gy.:** Herédi Edina (1970), Hangya Balázs (1975), Hangya Cecília (1979). **T.:** 1962: általános iskola, Budapest; 1966: Móricz Zsigmond Gimnázium, Budapest; 1968: Állategészségügyi Szaktechnikum; 1982: állattenyésztői üzemmérnöki diploma, Hódmezővásárhely; 1998: Pedagógia és Tantervfejlesztő szak, Szeged, tanári diploma. **É.:** 1973-tól él Gyomaendrődön. 1973–1982 között állattenyésztő üzemmérnök volt a Körösi Állami Gazdaságban, 1982-től humánszervező ugyanitt. 1992-től a Bethlen Gábor Szakképző Iskola tanára és kollégiumi nevelője napjainkban is. **Tk.:** 1983 óta vesz részt a közéletben, először kulturális programok segítő szervezőjeként, az 1990-es önkormányzati választások óta a lakosság által megválasztott önkormányzati képviselőként (5. sz. választókerület) dolgozik folyamatosan. Több civil szervezetben dolgozik. Szívügye az idősellátás, a Gyomaendrődi Idősekért Alapítvány elnöke. **E.:** „Hitem szerint a jövő záloga a gyermek. A Humánpolitikai Bizottság elnökeként (1994 óta) azon munkálkodom, hogy városunkban jó színvonalú legyen az oktatás, a kulturális élet fellendüljön, jól érezze magát az itt élő és az ide látogató. Szeretem az itt élő embereket.” (Hangya Lajosné) • (M.-né G. E.)

HANKÓ FARAGÓ Mihály mérnök-tanár, a Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet igazgatója. (Békéscsaba, 1930. szeptember 20.–2003. július 11.) **Sz.:**

Hankó Faragó Mihály gazdálkodó és Brhlik Zsófia. **H.:** nős, 1957, Szénási Ilona. **Gy.:** Miklós (1959) ig. államtitkár, Emese (1963) állatorvos. **T.:** 1949: középiskola, Békéscsaba; 1955: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő, mérnök; 1964: Budapest, mérnök-tanár. **É.:** 1949–1951: segédmunkás; 1955–1960: Lótenyésztési Igazgatóság, Gyöngyös; 1960–1970: Szabadkígyós, tanár; 1970–1992: Mezőgazdasági Szakmunkásképző, Gyoma, igazgatóhelyettes, majd igazgató. **M.:** *Lótenyésztés*: tantervi utasítás, 1967; *Juhtenyésztő tankönyv* (társ-szerző), 1983. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója 1975; Művelődési Miniszteri Dicséret, Czabán Samu-díj. **E.:** „1960–1992 között az oktatásban a jövőndő szakembereknek az állattenyésztés terén igyekeztem a legtöbbet, a legjobbat nyújtani.” (Hankó Faragó Mihály) • (H. L.-né)

HANKÓ FARAGÓ Mihályné Szénási Ilona kollégiumi nevelő. (Békéscsaba, 1937. május 24.) **Sz.:** Szénási András postai hiv. v. h. és Fábán Judit. **H.:** férjezett, 1957, Hankó Faragó Mihály mérnök-tanár. **Gy.:** Miklós (1959) ig. államtitkár, Emese (1963) állatorvos. **T.:** Lorántffy Zsuzsa Gimnázium; 1976: Baromfitenyésztő Szakmunkásképző, Jászapáti. **É.:** 1955–1957: MNB, Békéscsaba; 1960–1970: Szabadkígyós, nevelő; 1970–1992: Mezőgazdasági Szakiskola, Gyomaendrőd, nevelő. Az itt eltöltött több mint húsz év alatt gyermek- és ifjúságvédelmi felelősként vigyázta a rábízott gyerekek érdekeit. Évente 15–20 állami gondozott diák sorsának alakítása volt a kezében. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1981; Czabán Samu-díj. **E.:** „Legszebb élményeim közé tartozik a kézimunka szakkör vezetése, ahol a jó ízlést, a népművészetet ismerték meg a diáklányok. Jártunk kirándulni Halasra, Mezőkövesdre, Karcagra. Ezekre mindig szeretettel gondolok...” (Hankó Faragó Mihályné) • (H. L.-né)

HANKÓ FARAGÓ Miklós dr. politikai államtitkár. (Zirc, 1959. szeptember 6.)

Sz.: Hankó Faragó Mihály mérnök-tanár és Szénási Ilona ny. diákokotthoni nevelő. **H.:** nős, házasságkötés ideje: 1984, házastárs neve: dr. Teklits Nóra ügyvéd. **Gy.:** Anna (1988), Miklós (2000). **T.:** 1973–1977: Gyoma, Kiss Lajos Gimnázium; 1985: jogi diploma a szegedi JATE Állam- és Jogtudományi Karán; 1993: diploma a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem BIGIS „Európai Tanulmányok” szakán; 2001: „Európai jogi szakjogász” diploma az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. **É.:** 1985–1987: Vas Megyei Bíróság, fogalmazó; 1987–1990: Sárváron volt ügyvédjelölt, majd ügyvéd; 1990-től feleségével közösen vezeti ügyvédi irodáját Szombathelyen. 2002. május 27. óta az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára. 1990 óta folyamatosan Szombathely országgyűlési képviselője, 1998–2002 között az SZDSZ országos listájáról szerzett mandátumot. 1990-től miniszteri megbízatásáig az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottságának tagja; 1994–1998 között az Európai Integrációs Ügyek Bizottságának tagja, a Jogharmonizációs Albizottság elnöke volt. **Tk.:** 1988-ban egyik alapítója, majd országos ügyvivője a Szabad Demokraták Szövetségének, jelenleg tagja az SZDSZ Országos Tanácsának. A Vas Megyei Ügyvédi Kamara, a Herman Ottó Állatvédő Egyesület tagja. **Szea.:** számos rendezvényen jogi, valamint politikai témakörben tartott szakmai előadásokat. **Kut. ter.:** európai integrációs ügyek, emberi jogi ügyek. **E.:** „sok kedves emlék fűz Gyomához. Az ott eltöltött évtized ifjúságom legszebb időszaka volt; a gimnáziumi esztendőkre, a Kner Nyomdára mindig hálásan és szívesen emlékezem. A Körös-parti vízi élet, a kirándulások, horgászások, kajak-kenu táborok élményei máig meghatározó emlékeim, s kivételesen szerencsésnek érzem magam, hogy fiatalságom nagy része ott telhetett.” (Hankó Faragó Miklós). • (K. N. K.)

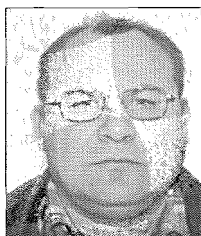
HANYECZ Imre okleveles gépészmérnök, ny. gyárigazgató. (Endrőd, 1937. ok-

tóber 16.) **Sz.:** Hanyecz Imre bognár, Dinya Terézia háztartásbeli. **H.:** nős 1961: Szabó Mária okleveles gyógyszerész. **Gy.:** Imre (1962), Mariann (1964). **T.:** 1952: Általános Iskola, Endrőd 1956: Általános Gimnázium, Szeghalom, 1961: Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Budapest. **É.:** 1962–1978: Mezőgép Vállalat Somogy Megyei Mechanikai Művek, Marcali, főmérnök, 1978–1988: Mechanikai Művek, Marcali, Konzum Rt. Marcali Gyára, főmérnök, ugyanitt gyárigazgató 1988–1994. 1994-től vállalkozó, bt. ügyvezető. **Tk.:** 1970–1978: Gépipari Tudományos Egyesület elnöke, Tab; 1984–2000: Somogy Megyei Kereskedelmi és Ipari Kamara alelnöke; 2002-től Pro Urbe (Marcali Város Értelmiségiek Klubja) elnökségi tag. **Dk.:** Gépipari Tudományos Egyesület Érem, 1976, Magyar Kereskedelmi és Ipari Kamara Arany Emlékérem, 2000. **E.:** »Nagyon sok szép emlékem van Endrődről, ahol születtem, és gyermekkoromat éltem. Amik mégis a legtöbbször eszembe jutnak, az a gyapotszedés és a rizsgyomlálás, meg az „Erős János” c. színdarab, amiben én játszottam a címszerepet.« (Hanyecz Imre) • (M.-né G. E.)

HANYECZ Károly műszaki főmérnök, üzemvezető. (Endrőd, 1942. július 20.) **Sz.:** Hanyecz Imre bognár, Dinya Terézia háztartásbeli. **H.:** nős, Valach Magdolna család gondozó ügyintéző. **Gy.:** Károly (1966), Henrietta (1973), Gábor (1979). **T.:** 1956: Általános Iskola, Endrőd, 1960: Állami Általános Gimnázium, Gyoma. 1965: Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, 1983: gazdasági szakmérnök. **É.:** az egyetem elvégzése után a Somogy Megyei Mezőgép Vállalatnál termelésvezetői és főmérnöki beosztásban dolgozott 1965–1972-ig, a Kondorosi Dolgozók Tsz.-nél műszaki vezető volt 1972–1975 között, a Körösi Állami Gazdaság műszaki főmérnöke volt 1975–1991 között, a Raichle Sport üzemvezetője 1991-től 2002. augusztus 31-ig, nyugdíjazásáig. Azóta nyugdíjas

vállalkozóként több cégnél dolgozik. **Dk.:** Miniszteri kiténtetés (1985), három alkalommal „Kiváló Dolgozó”. **E.:** »Amikor az első diplomám megszerzése után nyolc évig szűkebb pátriámtól, Endrődötől messze kerültem, a nagy távolság miatt csak ritkán tudtam hazajönni. Ahogy Szarvas felől közeledve az endrődi templom tornyát megpillantottam, még a szívverésem is felgyorsult, akkora öröm töltött el. Szívesen emlékszem még a „Kisszabóra” is, diákkorom nyári szünidejének színhelyére. Akkoriban az volt a Hármaskörösön a szabadstrand. Nagyon sok fiatal járt oda; előre lehetett tudni, hogy ha egy adott napszakban odamegy az ember, kiket talál ott.« (Hanyecz Károly) • (M.-né G. E.)

HANYECZ László egyéni vállalkozó.

(Mezőtúr, 1955. október 22.) **Sz.:** Hanyecz Béla földműves és Liziczai Etelka cipész. **H.:** nő, 1982, Vaszkó Zsuzsanna. **Gy.:** Zsuzsanna (1984), Ágnes (1990). **T.:** 617. Sz. Ipari Szak-

munkásképző, Gyomaendrőd; Ezüstkalászos Gazdatanfolyam, 2002. **É.:** 1973–1992 között a Lenin Tsz-ben dolgozott. 1993 óta egyéni vállalkozó, szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozik. 100 hektár földön gazdálkodik; Ugaron, Peresen, Kocsorhegyen, Fazekason vannak földjei. • (Sz.-né N. E.)

HANYECZ László mezőgazdasági vállalkozó. (Endrőd, 1952. április 22.) **Sz.:** Hanyecz József mezőgazdasági gépszerelő és Bagó Gizella. **H.:** nő, 1973, Uhrin Jolán női szabó. **Gy.:** Judit (1973), Katalin (1977). **T.:** 1984: mezőgazdasági gépüzemeltető technikus. **É.:** 1970-től 1992-ig Lenin Tsz, Gyomaendrőd, ezután egyéni gazdálkodó, majd mezőgazdasági vállalkozó. Hanyecz és társa Kft. nevű vállalkozás tulajdonosa. Mezőgazdasággal, ezen belül szántóföldi növénytermesztéssel

és állattenyésztéssel foglalkozik Gyomaendrőd peresi részén. • (Sz.-né N. E.)

HANYECZ Mihály anyakönyvvezető. (Endrőd, 1919. szeptember 18.–Endrőd, 1996. február 13.) **Sz.:** Hanyecz Imre cipész és Véha Mária. **H.:** 1964, Nándori Terézia tanítónő. **Gy.:** Julianna (1966). **T.:** négy polgári és szakmai tanfolyamok. **É.:** 1946-tól 1980-ig folyamatosan az Endrőd Községi Tanácsnál dolgozott anyakönyvvezetőként. Sok száz endrődi házaspár őrzi emlékeiben a házasságkötésükkor elhangzott mélyen emberi, biztató szavait; a több ezer, különlegesen szép, szabályos beírását pedig az endrődi anyakönyvek bizonyítják. Néhány nappal élte túl felesége halálát. **Tk.:** nagy érdemei voltak az Endrődi Horgász Egyesület megalakításában, ahol mint titkár dolgozott haláláig. Az endrődi sportkör életét is ereje szerint segítette, ott mint vezetőségi tag működött. Szervezésben és ügyintézésben támogatta a labdarúgást és a kézilabdát. **I.:** In memoriam Hanyecz Mihály anyakönyvvezető és neje, Nándori Teréz tanító / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2000. február, 20. p. • (G.-né T. Zs.)

HANYECZ Mihályné Nándori Terézia

tanító. (Mezőtúr, 1934. október 4.–Gyomaendrőd, 1996. február 5.) **Sz.:** Nándori Frigyes mezőgazdasági munkás, Kara Zsófia htb. **H.:** férjhezett, Hanyecz Mihály anyakönyvvezető. **Gy.:** Mihály (1964), Julianna (1966). **T.:** 1961: Jászberényi Tanítóképző. **É.:** 1961–1964: Mezőtúri Vízközi Iskola; 1964–1989: Endrőd. **I.:** In memoriam... / Márton Gábor = Városunk 2000. február. • (G.-né T. Zs.)

HANYECZ Vince Zoltán dr. térségfejlesztési irodavezető, címzetes egyetemi tanár, a mezőgazdaság-tudomány kandidátusa. (Endrőd, 1943. március 30.) **Sz.:**

Hanyecz Vince kovácsmester, Bula Etelka varrónő. **H.:** nős, második házassága 1977, Szebegyinszki Edit belső ellenőr, szarvasi takarékszövetkezet. **Gy.:** Katalin (1969). **T.:** 1957: Általános Iskola, Endrőd; 1961: Gimnázium, Gyoma; 1965: Közgazdaságtudományi Egyetem, Bp.; 1970: Gödöllői Agrártudományi Egyetem. **É.:** 1965–1974: Szarvas ÖK, tudományos munkatárs; 1974–1977: Tisza-vidék Mezőgazdaságfejlesztési Iroda, főelőadó; 1977–1985: Békéscsaba és Környéke Agráripari Egyesülés, főosztályvezető; 1985–2001: Szarvas ÖKI, tudományos főmunkatárs, 1991-től igazgatóhelyettes; 2001: Tessedik Sámuel Főiskola, térségfejlesztési irodavezető. **Tk.:** MTA Mezőgazdasági Vízgazdálkodási Bizottság tagja; MTA Agrárközgazdasági Bizottság tagja; MTA Békés megyei Szervezetének tagja. **M.:** *Magyarország öntöző gazdaságai* (társszerző), Bp., 1977; *A mezőgazdasági vállalatok gazdasági folyamatainak szervezése III. köt.* (társszerző), Bp., 1984; *A mezőgazdasági infrastruktúra területi jellegzetességei az Alföldön*, Szarvas, 1992. **Szerk.:** *Az öntözéses gazdálkodás újabb kutatási eredményei*, Szarvas, 1984. **Ct.:** eddig 123 tanulmánya jelent meg a mezőgazdaság témakörben. **Szea.:** számos előadást tartott hazai és külföldi oktatási intézményekben. Publikációinak részletes jegyzéke megtalálható a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. **Rtv.:** kb. 15 alkalommal készült vele szakmai interjú. **Kut. ter.:** agrárökonómia, mezőgazdasági vízgazdálkodás, környezetgazdálkodás, térségfejlesztés. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1971; Kiváló Munkáért, 1983; Oroszlány István-émlékérem 1999. **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997, 448. p.; szakmai életrajzi írások, tudományos és közéleti szereplések, szakmai hivatkozások. **E.:** „Emlékeimben kitörölhetetlenül élnek Kovács Imre tanító úr országos híru furulyazene-kara, Paróczai Gergely tanító úr irodalom-szeretete, Szabó Zoltán tanító úr színielő-adásai, a sokszínű sporttevékenység, End-

rőd csodálatos természeti adottságai, a felhőtlen Körös-parti gyermekévek és csínytevések.” (Hanyecz Vince) • (Sz.-né N. E.)

HARNOS család. Heves és Nógrád megyei helységekből ered. A család 1660-ban kapta címeres nemesi levelét I. Leopold királytól. Harnos László Eger megyei kánok volt 1837-től; Harnos János 1760-tól Nagyvárad város jegyzője, utóbb a káptalan ügyvédje. Harnos Mátyás 1763-ban költözött Endrődre, s 1797-ben igazolta nemességét. Ivadékai az 1836–46-i lajstromokban mint kétségtelen nemesek szerepelnek. Ungvölgyi János [lásd ott] anyai részről a Harnos család tagja. • (Sz.-né N. E.)

HARRUCKERN család

Harruckern János György (1664, Schenkenfelden–1742.) **Sz.:** György takácsmester, Schlöger Erzsébet. Feleségei: 1. Fellensteini Felner Anna, 2. Vorstern Anna. A család a nevét az ausztriai Schenkenfeldentől egyórányira fekvő Harruck nevű helységről kaphatta. **É.:** apja eleinte papnak szánta, de mivel ehhez a fiatalembernek nem volt hajlandósága, a család bejuttatta az alsó-ausztriai udvari kamarai számvevőséghez számtisztnek. Innen a sikeres török háború után, 1692-ben a hadi élelmezéshez helyezték. Nemességet, lovagi diplomát szerez, majd császári tanácsos-sá nevezik ki. Az aradi vár építésénél mint élelmezési biztos szerepel. Élelmezési igazgató a spanyol örökösödési háborúban, majd Németalföldön, 1708-ban, a francia hadjáratok idején. III. Károly király török ellenes háború alatt az udvari kamara megbízásából kidolgozta az új élelmezési rendszert. Ez a rendszer a hároméves háború alatt kitűnően bevált, sőt, jelentős hasznot is hozott a kamarának. Szolgálatiáért a király német–római birodalmi lovaggá emeli. Ezután, 1719-ben anyagi jutalomként a gyulai uradalmat kéri a királytól, amit 1720-ban meg is kap. Mivel az 1722–23-i országgyűlés elfogadta honfiúsítási kérelmét, 1723-ban nemesi jogon is megkapta

az uradalmat, s a nagyváradi káptalan még ugyanez év augusztus 10-én beiktatta a birtokba. Az adománylevél részletesen felsorolja a birtokhoz tartozó helységeket, amelyek között szerepel Gyoma és Endrőd is. Mivel az uradalom a török hódoltság alatt teljesen elnéptelenedett, az első feladat annak benépesítése volt. Harruckern felhívást intézett az ország lakosságához, melyben a birtokára települőknek földet, vallásszabadságot, az úrbéri szolgáltatások alól két évre szóló felmentést, valamint kocsmák, malmok, mészárszékek és más úri haszonvételek részükre való fenntartását ígérte. Megváltotta a kamarától a telepések megyét illető tizedét, s rossz esztendőben saját magtárából látta el élelemmel őket. A vallásgyakorlás ügyében tett ígérete a gyomai református lakosság maradását is elősegítette. Szívesen látta a külföldről érkező jövevényeket is, pl.: evangélikus németeket. Alapelve volt, hogy az egy nyelvű és egy vallású lakosságot egy helyre telepítse. Az ő engedélyével Nemeskerekiből 1731-ben Gömör és Hont megyei katolikus magyarok és tótok telepedtek Endrődre. Harruckern János György a megye főispánja lett 1732-ben, így a közügyek intézésében is részt vett egészen az 1742-ben bekövetkezett haláláig. Gyermekai: Ferenc, Franciska, Johanna, József, Czeczilia. **Harruckern Ferenc Domokos.** (1696–1775) **Sz.:** Harruckern János György, Vorstern Anna. Feleségei: 1. Mayersfeldi Mayer Anna, 2. br. Prandau Mária, 3. Dirling Mária Antónia. **É.:** Mária Terézia 1743. március 16-án Békés vármegye főispánjává nevezi ki. Ezt a tisztet az 1775-ben bekövetkezett haláláig viselte. Hosszú főispánysága alatt a megye sokat fejlődött, nyugalomban és békességben élt. Nevéhez fűződik Orosháza megalapítása. **Gy.:** Mária Anna, Mária Jozefa. **I.:** Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936; Endrőd története a gyulai uradalomban / Hunya Sándor, Szeged, 1934. • (L. G.-né)

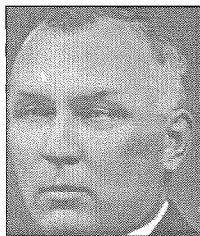
HARSÁNYI Margit dr., a filozófia doktora. (Gyoma, 1911. január 4.–?) **Sz.:** Har-

sányi Pál református lelkipásztor és Teleky Janka. **H.:** férjezett, 1938, Rácz Jenő református lelkipásztor. **T.:** egyetemi tanulmányait Debrecenben végezte és 1936. szeptember 1-jétől Debrecenben református leánygimnáziumi tanári kinevezést kapott, magyar–német–testnevelés szakos tanár. **M.:** *A stora lélektana*, Debrecen, 1936. **I.:** Magyar Könyvészet 1939; Magyar írók élete és munkái 12. k. / Gulyás Pál, Bp., 1993, 707–708. p. • (Cs. Sz. I.)

HARSÁNYI Pál református lelkipásztor, esperes. (Túrkeve, 1881–Debrecen, 1962.) **Sz.:** édesapja Harsányi Sándor református lelkipásztor, édesanyja Szigethi Vass Margit. Sok nemzedéken át volt lelkész családból származott, egészen első ismert őseig: Harsányi Istvánig visszamenően, aki az 1674. esztendei pozsonyi vésztörvényszék ítélete után nápolyi gályarabságot szenvedett. Harsányi Pálnak is magának nyolc fiútestvére működött lelkészi pályán. **H.:** nős, felesége Teleki Janka. **Gy.:** Janka, Katalin, Márta, Margit [lásd ott]. **T.:** középiskoláit Debrecenben és Szarvason, a teológiát Debrecenben végezte 1898–1902 között, ugyanott kollégiumi segédtanár, előtte köztanító, 1903-ban kollégiumi senior. Lelkészi oklevelet 1904-ben szerzett. Svájcban tovább képezte magát, majd egy fél éven át a lipcsei egyetem hallgatója volt. **É.:** 1905-ben Olcsvaapátiban, 1907-ben Gyomán, 1929-ben Gyulán választották meg rendes lelkésszé. Az I. világháború alatt (1915–1916) a szerb fronton teljesített táborigyelmeztető szolgálatot. A Békés-Bánáti Ref. Em. lelkészi főjegyzője, 1921-től esperese 1945-ig. 1922-ben, 1928-ban és 1939-ben tagja a harmadik, negyedik, ötödik konventnek, illetve zsinatnak. Békés vármegye képviselőtestületében 1927-ben felsőházi póttag, 1938-ban felsőházi rendes tag, örökös tag. Gyoma község, majd Gyula város képviselő-testületének tagja. **Öm.:** *Imádságok és beszédek*, Debrecen, 1903; *Egyházi beszéd a Kollégium Oratóriumában*, Debrecen, 1903; *Beköszöntő egyházi beszéd Olcsvaapátiban*, Debrecen, 1905;

Egyházi beszéd Misztótfalun, Debrecen, 1906; *Az üdvözítő útja*, Debrecen, 1907; *Beköszöntő egyházi beszéd Gyomán*, Debrecen, 1907; *Evangéliumi elmélkedések*, Gyoma, 1908; *Az Újszövetség bibliai szótára*, Gyoma, 1909; *Bizonyágtétel az Úrról*, Mezőtúr, 1911; *A gyomai református egyház története*, Mezőtúr, 1914. **Dk.:** Világháborús kitüntetés: koronás arany érdemkereszt a vitézségi érem szalagján. **I.:** Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936, 577. p.; *Magyar írók élete és munkái*, 12. k. / Gulyás Pál, Bp., 1993, 709–710. p.; *Békésmezei fejek*, 1929 / szerk. Gergely Gábor Arnold, Bcs. é. n., 440. p.; *A gyulai református egyház története* / Kósa László, Gyula, 1994, 137., 153., 201. p.; *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon* / Zoványi Jenő, Bp., 1977, 242. p. • (Cs. Sz. I.)

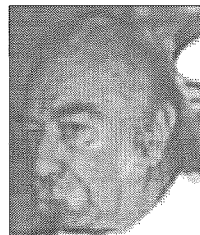
HARSÁNYI László főjegyző. [Mácsa

(Arad m.) 1887. június 29.–Endrőd, 1950. január 14.] **Sz.:** Heiszler Mátyás erdész és Hoffmann Gabriella. Édesapja halála után az édesanya egyedül nevelte hét gyermekét, de sajnos, közülük csak három nőtt fel. **H.:** nő, 1919, felesége Béltéky Ilma. **Gy.:** Béla (két hónapot élt), László (1929), Erzsébet (1930), aki Farkasinszki Ede szabómester felesége lett. **T.:** elemi iskoláit szülőföldjén végezte. Érettségit tett 1906-ban, a Nagyváradai Premontrei Főgimnáziumban, majd 1913-ban a községi közigazgatási tanfolyamot végezte el Marosvásárhelyen. **É.:** munkáját Okányban és Füzesgyarmaton kezdte, majd 1936-tól 1942-ig Endrődön volt főjegyző. Beiktatásánál Kner Imre is részt vett. Szorgalmas, lelkiismeretes, a közösségért tevékenykedő ember volt. Munkáját felelősséggel végezte. Kedvtelésből verseket, újságcikkeket is írt, szeretett úszni, a gyermekeivel kirándulni. 1942-ben betegsége miatt nyugdíjazták, 1950-ben agyvérzés okozta halálát. **Tk.:** az Endrődi Dalkör ak-

tív tagja volt. **Ct.:** verseit a Hármas-Körös c. endrődi újság rendszeresen közölte. **I.:** In memoriam Harsányi László főjegyző / Márton Gábor = *Városunk*, Gyomaendrőd, 1997. augusztus, 4. p. • (Gyuricza Zoltánné)

HATÁR Győző (eredeti név: **Hack**) író, költő, filozófus. (Gyoma, 1914. november 13.)

Sz.: édesapja Hack Vilmos, aki a gyomai Kner nyomdában volt nyomdász, édesanyja Türi Mária. **H.:** nő, felesége Prágai Piroska. **T.:** 1938-ban a budapesti műegyetemen szerzett építészmérnöki diplomát. **É.:** ebben az évben [1938] írt regényét, a sokszorosított formában terjesztett *Veszélyes fordulatszámot* a hatóság elkobozta. 1943-ban *Csodák országa hátsó-Eurázia* c. regényét is lefoglalták, a szerzőt pedig felségárulásért elítélték. 1945-től újra publikált, de 1949-ben kizárták az Írószövetségből. 1950-ben két és fél év börtönbüntetésre ítélték. Szabadulása után építészmérnökként dolgozott, valamint műfordításból tartotta fenn magát. 1956-ban elhagyta az országot, 1957-től Londonban élt. 1976-ig a BBC adásának munkatársa volt. **Tk.:** 1994-től a Széchenyi Akadémia tagja. **Öm.:** szinte valamennyi műnemben és valamennyi műfajban alkotott; célja a műfaji határok elmosása, egy univerzális írásmód megteremtése. Filozófiai munkásságát az irodalminál előbbre valónak tartja, irodalmi művei főként filozófiájának foglalataként fontosak a számára. *Liturgikon*, v., 1948; *Pepito és Pepita* 1956, r., franciául: Párizs, 1963, magyarul: London, 1984, Bp., 1988; *Bábel tornya*, misztérium-burleszk, Stockholm, 1966; *Pantarbész*, esszé, München, 1966; *Hajszálhid*, 1–2. v., München, 1970; *Sírónevető*, 1–2. d., München, 1972; *Az őrző könyve*, 1948, r., uo., 1974, Szombathely, 1992; *Archie Dumbarton*, r., Párizs, 1977; *Éjszaka minden megnő*, r., London, 1984, Bp., 1986; *Intra Muros*, esszé, London,

1978, Bp., 1991; *Özön közöny*, esszék, uo., 1980; *A rákóra ideje – Félreugrók – megtántorodók – Antisumma* [Székhárfa 1–3.], filozófiai kommentárok, uo., 1982–1983; *Lélekharangjáték*, v., London, 1986; *Angeli-ka kertje*, elb., mesék, uo., 1987; *A szép Palásthyne a más álmában közösiül*, elb., uo., 1987; *Az ég csarnokai, töredékek*, uo., 1987; *Görgöszínpad*, középkori angol misztériumjátékok átköltése, 1988; *Medvedorombolás*, v., London, 1988; *Csodák Országá Hátsó-Eurázia*, 1–2. r., uo., 1988; *Légy minaret – A költészet kiskatéja – Az ige igézetében* [Rólunk szól a történet, 1–3.], kisprózák, tanulmányok, uo., 1990; *Bojszintó* (~75 éves), 1989; *A léleknek rengése*, válogatott v., 1990; *Eumolposz, avagy a Hazudozás Zsoltára*, r., London, 1990; *Halálfej*, v., uo., 1991; *Irodalomtörténet*, Békéscsaba, 1991; *Filozófiai zárlatok, kommentárok*, London, 1992; *Életút*, Szombathely, 1993; *A fülem mögött*, London, 1993; *Léptékváltás*, filozófiai tan., 1995; *A partra vetett bálna*, 1995; *Minden hajó hazám*, visszaemlékezés, Szombathely, 1994; *Életút* III. k. Szombathely, 1995; *21 vers*, 1996; *Bábel tornya*, 1996; *Álomjáró emberiség*, karcolatok, London, 1996; *Medallion Madonna*, v., 1997; *Kö-pönyeg sors*, Szombathely, 1997. **Mf.:** Korolenko: *Maruszja*, 1949; Panfjorov: *Harc a békéért*, 1949; Solohov: *Akik a hazáért harcoltak*, 1949; Pratolini: *Szegény szerelmek krónikája*, 1955; Feuchtwanger: *Ró-kák a szőlőben*, 1956; Katajev: *Hajrá!*, 1956; London: *Ádám előtt*, 1956; Sterne: *Tristram Shandy úr élete és gondolatai*, 1956; Cervi: *Hét fiam volt*, 1957; *Impozitorok tüköre*, 1957; Sterne: *Érzelmes utazás*, 1957. **Dk.:** a Magyar Népköltársaság aranykoszorúval díszített Csillagrendje, 1989; Alföld-nívódíj, 1989; IRAT-nívódíj, 1990; Kossuth-díj, 1991; a Magyar Köz-társasági Érdemrend középkeresztje, 1994; Gyomaendrőd Város Díszpolgára, 1994; Salvatore Quasimodo-fődíj, 1996. **I.:** Kortárs magyar írók 1945–1997 I. k. / szerk. F. Almási Éva, Bp., 1998; Új magyar irodal-mi lexikon [elektronikus dokumentum]

főszerk. Péter László, Bp., 2000; Magyar Nemzeti Bibliográfia CD; Magyar emigráns irodalom lexikona 1. Bp., 1990. • (Sz.-né N. E.)

HAVIÁR Gyula közjegyző. Az Ybl Mik-lós-tervezte Haviár-ház [Hősök útja 39.] bekerült az angol irodalomba is. Peatrick Leigh Fermor angol fiatalember 1934-ben gyalog indult neki a nagyvilágnak. A francia partoktól Isztambulba menet eljutott Gyomára is. Erről így ír: „...már látszott a közeli zöld fásor, amely mögött aznapi végállomásunk következett. Vasúti sínek mentén rövidesen egy hídhöz értem, átkeltem a sebes folyó fölött és belovagoltam Gyomára, ami egy idejővet látott útjelző tábla szerint csupán 166 km Budapesthez. Házigazdám, dr. Vitéz Haviár Gyula ma-gas, sötét bőrű, kissé keleties kinézetű volt, súlyos szemhéjú, magas és keskeny hom-lokú, némiképp szomorkás mosolyú. Nap-palijában Kossuth és Deák ismert rézkarc képmásai függtek. A város fő utcáján együtt vacsoráztunk egy vendéglőben vele és családjával. A városka tele volt sétálók-kal. Sokan megálltak asztalunknál egy-egy szóra. Képet alkothattam magamnak arról, milyen lehet itt a Nagy Síkságon augusz-tusban a városi élet. Másnap elbúcsúztam Haviáréktól, és útnak indultam. [Peatrick Leigh Fermor: Erdők és vizek között, Bp., 2000, 88–90. p.] • (Sz.-né N. E.)

HAZAI Mihály (eredeti neve: **Heinfarth**) főkönyvelő, futballbíró. (Gyoma, 1902. áp-rilis 20.–1977. november 19.) **Sz.:** Hein-farth Márton kőműves és Haibach Zsu-zsanna. **H.:** nős (1929), H. Kovács Mária. **T.:** evangélikus elemi iskola 6 oszt.; 1912–1914: kereskedelmi ipariskola; 1928: könyvelői tanfolyam; 1930: labdarúgó já-tékvezetői vizsga. **É.:** Iványi malmok és a téglagyár könyvelője, a zsidótörvény után 1945-ig a Váry József fatelep és ecetgyár ügyvezetője. 1945 januárjában német származása miatt a Szovjetunióba deportálták. 1948 augusztusában tért haza. Ezután a gyomai ÁFÉSZ könyvelője, majd ellenőre

volt. 1932 és 1962 között aktív futballbíró volt, később – haláláig – MLSZ-ellenőr. Tevékenysége a délkelet-magyarországi régió városaihoz (futballmérkőzéseikhez) kapcsolódott. Bíróként – pártatlansága miatt – meglehetősen népszerű volt. Az MLSZ fővárosi értekezleteire mindig meghívták. 1977 novemberében egy MLSZ-értekezleten a felszólalása után összeesett, a kórházban pacemakert ültettek be, de a műtétet követően hamarosan elhunyt. Temetésén, Gyomán, az MLSZ képviselői is búcsúztatták. • (Sz. L.)

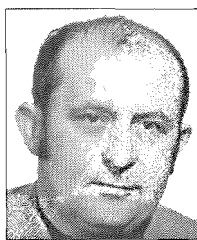
HAZAI STERNSSCHUSS János a békéscsabai katonai tartalékkórház vezető törzsorvosa, akit „a hazáért szenvedő hősök gyógykezelése és ápolása körül tanúsított fáradtságot nem ismerő önzetlen munkásságáért ... Endrőd község díszpolgárává választja.” (Endrőd, 1918. április 23-i képviselő-testületi közgyűlési jegyzőkönyv.) • (Sz.-né N. E.)

HEGEDÚS Elekné Dékány Aranka

körzeti védőnő. (Dévaványa, 1941. december 17.) **Sz.:** Dékány Zsigmond és D. Tóth Aranka. **H.:** férjezett, 1962, Hegedűs Elek építésvezető. **Gy.:** Emőke (1963), Csaba (1969). **T.:** 1960: gimnáziumi érettségi, Gyoma, Gimnázium; 1962: Állami Védőnőképző, Szeged: eu., védőnő; 1980: kiegészítő főiskolai eu. védőnői szak. **É.:** 1962–1977: körzeti védőnő Endrődön; 1977–1981: körzeti védőnő Debrecenben; 1981–1998: körzeti védőnő Gyomaendrőd endrődi városrészében. **Tk.:** tagja volt a gyomaendrődi önkormányzat szociális és egészségügyi bizottságának; a Vöröskereszt városi alapszervezetének. • (K. A.-né)

HEGEDÚS József víz- és fűtésszerelő. (Dévaványa, 1933. december 21.) **Sz.:** Hegedűs Jenő gátnér és Moravcsik Éva. **H.:** nős, 1958: Juhász Borbála szakács. **Gy.:**

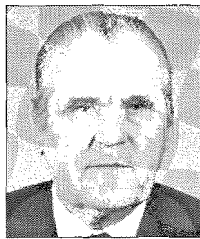
József (1959) tanító, Tamás (1963) autószerelő. **T.:** Budapesti Magasépítési Főnökség, vízvezeték-szerelő szakmunkás bizonyítvány; Bánki Donát Gépipari Technikum, Budapest, ív- és lánghegesztői szakvizsga; 1963: Szeged, vízszelőlő mestervizsga; 1964: víz- és csatornamű üzemvezetői oklevél; 1980: készülékszerelői és kazánfűtői vizsga **É.:** 1951–1960-ig Budapesten dolgozott. Munkája során ott volt a házeltolásnál, amikor több házat sínre helyezve néhány száz méterre eltoltak. Szerelt atombiztos óvóhelynek mondott épületet is. 1960-tól a Békés megyei Állami Építőipari Vállalathoz került; 1963-tól a gyomai vízmű részlegvezetője volt 1971-ig; ezután a Háziiipari Szövetkezetnél volt szerelő; 1975-től az Építőipari Ktsz-nél dolgozott művezetőként és brigádvezetőként. A ktsz keretein belül szerelte Endrődön az új általános iskola, Gyomán a tanácsháza, az ENCI irodaháza és tanműhelye, az Ifjúsági és Kollmann lakótelep épületei, a KPM, a kazángyár, nyomdamúzeum, a Bethlen iskola épületei vízvezeték rendszerét. Gázvezetést végzett pl. Endrőd és Mezőtúr között. Itthon végzett munkái közül néhány: ő szerelte és üzemeltette be 1961-ben a termálfürdőt, az első gyomaendrődi vízművet. A gyomaendrődi Víz- és Csatornamű Vállalat vezetőjeként nagyon nehéz dolga volt a víz folyamatos biztosításával. Ő építette ki szülőhelyünk vízvezeték-hálózatának első szakaszát, főleg kézi erővel, kezdetleges eszközökkel (Fő út–Hősök út–Bajcsy út–Kálvin út). Nagyon sok társadalmi munkát végzett, pl. amikor a termálfürdő bekötésénél a terv szerint nem maradt a lakosságnak vízvételi lehetősége, a Körös étteremnél társadalmi munkában fölszerelt egy vízvételi csapatot, ami 40 évig üzemelt szakszerűen. Társadalmi munkában elkészítette Gyoma főterén a két szökőkutat, a sportpálya vízszelölését, a gimnázium bükk-szentkereszti nyaralójának, a Hősök úti

óvoda, a Jókai úti iskola, az 1. Sz. Általános Iskola napközis konyhájának vízszelvény munkálatait. **Dk.:** Szakma Ifjú Mestere, 1959; többszörösen Kiváló Dolgozó; Kiváló Munkáért Miniszteri Kitüntetés. **E.:** „Kívánom, hogy a berendezést, amit szereltem, használják jó egészségben.” (Hegedűs József) • (Sz.-né N. E.)

HEGEDŰS Magdolna könyvelő, elszámoltatási csoportvezető. (Endrőd, 1933. október 27.) **Sz.:** Hegedűs Lajos és Pető Eszter. **Gy.:** Pataki Béla (1957). **T.:** 1952: SZÖVOSZ Iskola, Sopron, képesített könyvelő; 1967: Közgazdasági Technikum, Szeghalom. **É.:** negyven évig – 1950–1990 – között dolgozott szülőhelyünk FMSZ, majd ÁFESZ könyvelési csoportjánál, a kereskedők és a vendéglátó dolgozók leltár-elszámoltatását végezte. **Tk.:** 1966–1990: KPVDSZ gazdasági vezetője, önkéntes véradó. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1960, 1971, 1984, 1988; Kiváló Szövetkezeti Munkáért, 1985, 1989; Ötvenedik Térítésmentes Véradásért, 1993; Hatvanadik Térítésmentes Véradásért, 2000; Elismerés az Ezeréves Magyar Államiságunk évfordulóján hagyománymegőrzésért, 2000. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

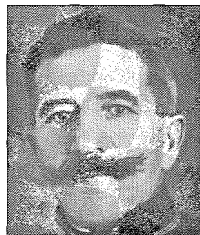
HEGEGŰSNÉ TÍMÁR Edit óvónő. (Endrőd, 1959. március 3.) **Sz.:** Tímár László molnár és Giricz Eszter varrónő. **H.:** férjezett, 1981, Hegedűs József magánvállalkozó. **Gy.:** Viktor (1982), Tamás (1987). **T.:** 1973: Általános Iskola, Gyomaendrőd; 1967–1972 között hegedülni tanult a Zeneiskolában; 1973–1977: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1979: Felsőfokú Óvónőképző Intézet, Szarvas. **É.:** 1979–1980: óvónő Szegeden; 1980–1999: szülőhelyünk napközi otthonos óvodájánál óvodavezető volt. • (F. I.-né)

HERTER József gépkocsivezető. (Gyoma, 1914. november 28.–Gyomaendrőd, 1994. május 3.) **Sz.:** Herter József földműves, Wolf Katalin. **H.:** nős, 1948-tól Izsó Rózsa női szabó. **T.:** hat elemi és négy polgári

iskolát végzett; autó- és motorszerelő szakvizsga. **É.:** 1947-től 1953-ig a MATEOSZ önálló fuvarozójaként dolgozott. 1953–1958 között az Autóközlekedési Vállalat, 1958-tól 1975. január 1-jéig, nyugállományba vonulásáig a Gyulai Vízügyi Igazgatóság Gyomai Kirendeltségénél gépszerelő volt. **Tk.:** méhészkedett, tagja volt a Kertbarátok körének. A sakk szakosztály aktív játékos és vezetője volt. **Ct.:** kisebb írásai jelentek meg a méhészek lapjában és a helyi újságban. **I.:** Sakkverseny Gyomaendrődön / Molnár Lajos = Békés Megyei Nap, 1996. szeptember 5.; Sakk = Gyomaendrődi Híradó, 1996. október, 10. p. **E.:** halála után több éven keresztül róla elnevezett sakk emlékversenyt rendeztek. • (Özvegye közlése alapján F. H. J.)

HERTER Mihály férfifodrász. (Gyoma, 1875. augusztus 11.–Gyoma, 1953.) **Sz.:** Herter György, Gschwindt Annamária **H.:** nős, Rück Erzsébet htb. **Gy.:** Erzsébet (1900), Mária (1903), Mária (1904), Róza (1906), Julianna (1909), Julianna (1913). **É.:** elemi iskolai tanulmányait Gyomán végezte. Férfifodrász kisiparosként dolgozott. **Tk.:** a Gyomai Iparos és Kereskedő Ifjak Önképző Körének tagja volt, ahol a színjátás mellett a kör parókakészítője és maszkmestere; önkéntes tűzoltó volt. Sokszor elmesélte legnevezetesebb emlékét, azt, amikor az akkor még nádfedeles, L alakú Holler fogadó teljesen leégett. • (Sz. L.)

HERZBERGER Tibor tanár, TIT városi titkár. (Budapest, 1928. november 6.) **Sz.:** Herzberger József kiskereskedő és Lévai Márta. **H.:** 1955-ben kötött házasságot Forgács Eszter elnöki előadóval. **Gy.:** Tibor (1956). **T.:** 1935–

1939: Evangélikus Elemi Iskola, Mezőberény; 1939–1950: Szegedi Kis István Gimnázium; 1952: Pedagógiai Főiskola, Szeged; 1945–1958: ELTE, Budapest. **É.:** 1951–1952: Tótkomlós, Általános Iskola; 1952–1956: 1. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1956–1981: Gimnázium, Gyoma; 1981–1989: TIT, Békéscsaba, városi titkár. **Tk.:** pedagógus szakszervezeti titkár, 1952–1981: járási bizottsági tag; HNF titkár, 1968–1981: elnök, Gyoma; 1954–1981: TIT szervező járási titkár, Gyoma, Szarvasi járás. **Ct.:** szakcikkei a Köznevelés c. folyóiratban jelentek meg, illetve családlátogatási témájú tanulmánya a Gyorsuló idő c. folyóiratban. **Dk.:** Munka Érdemrend bronz fokozata; Békemozgalom kitüntető jelvény; Kiváló Munkáért (kétszer); TIT Kiváló Dolgozó (kétszer), Árvízvédelmi Emlékérem. **E.:** „Több mint húsz éve, hogy elkerültem Gyomárról. Azóta csak érettségi találkozók alkalmából járok a már várossá vált helységbe. Örömmel látom jelentős fejlődését, és nagyon boldog vagyok, amikor találkozom egykori tanítványaimmal, akik visszaidézik az elmúlt évtizedeket... ilyenkor úgy érzem, hogy nem múlt el számomra sem nyomtalanul az itt eltöltött három évtized.” (Herzberger Tibor) • (Sz.-né N. E.)

HERZBERGER Tiborné Forgács Eszter elnöki adminisztrátor, főelőadó. (Gyoma, 1937. június 12.–Békéscsaba, 1995. szeptember 9.) **Sz.:** Forgács József hentes felvásárló és Schramm Eszter. **H.:** férjezett, 1955, Herzber-

ger Tibor tanár. **Gy.:** Tibor (1956). **T.:** 1943–1951: Általános Iskola, Gyoma; 1960–1963: Általános Gimnázium, Gyoma; 1974–1977: Államigazgatási Főiskola szakigazgatási tagozat. **É.:** 1952–1966: Járásbírószág, Gyoma; 1967–1981: Nagyközségi Tanács, Gyoma; 1981–1988: Megyei Tanács, Békéscsaba. **Tk.:** HNF Nagyközségi Bizottság, Gyoma, tag; a békéscsabai Mozgáskorlátozottak Szakszervezetét éveken keresztül patronálta; szervezőként segítette a honvédelmi munkát. **Dk.:** Tanács Kiváló Dolgozója kétszer; Kiváló Társadalmi Munkás; Érdemes Társadalmi Munkás; Árvízvédelmi Emlékérem; Miniszteri Dicséret; Honvédelmi Érdemérem. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

HEVESI-NAGY Anikó tanár, festőművész. (Békéscsaba, 1967. december 28.) **Sz.:** Nagy Pál hitelügyi főelőadó és Nagyné Veres Róza utókalkulátor. **H.:** elvált. **Gy.:** Novák Hanga (1988). **T.:** 1986: Tömörkény István Művészeti Szakközépiskola; 2003: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** 1993 óta kiállító művész. Főként olajképeket, akvarelleket készít. Figurális és absztrakt műveit egyaránt mély líraiság, szuggesztivitás jellemzi. 1996-ig Szegeden élt, majd Gyomaendrődön telepedett le. 1994 óta résztvevője a kortárs hazai tárlatoknak: Téli Tárlat, Kecskeméti Képtár, Szegedi Nyári Tárlat, Táblaképfestészeti Biennálé, Móra Ferenc Múzeum, Alföldi Tárlat, Munkácsy múzeum, Békéscsaba. Külföldi kiállításokon Csehszlovákiában (Kassa), Jugoszláviában (Ada, Temerin), Ausztriában (Bécs), Romániában (Nagyenyed, Bukarest), Törökországban (Isztambul) szerepelt munkáival. 1995-ben felvételt nyert a Magyar Köztársaság Művészeti Alapjának, illetve a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének festő szakosztályába; a Békéstáji Művészeti Társaság tagja. Jelenleg a Városi Zene- és Művészeti Iskola képzőművész tanára Gyomaendrődön. **Kiáll.:** önálló kiállításai voltak: Szeged, Juhász Gyula Művelődési Központ 1993; Szeged, CSRFK-Aula, 1995;

Csorvás, ÁMK Galéria; Gyomaendrőd, Katona József Művelődési Központ, 1997; Szeged, B. Galéria, 1997; Nagyenyed, Történeti Múzeum, 1999; Csíkszereda, Kriterion Galéria, 1999. • (M.-né Cs. I.)

HÉVVÍZI Sándor dr. múzeumigazgató,

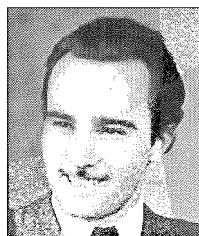

irodalomtörténész. (Jászkóhalma, 1944. október 22.) **Sz.:** Hévvízi Sándor főkönyvelő és Csőke Regina. **H.:** nős (1968), Lichtenstein Edit középiskolai tanárnő.

Gy.: Andrea (1970) tanárnő, Attila (1974) agrármérnök. **T.:** 1963: Jászberény, Lehel Vezér Gimnázium; 1967: Szegedi Tanárképző Főiskola, magyar–orosz szakos tanár; 1972: szegedi József Attila Tudományegyetem magyar szakos középiskolai tanár; 1976: budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem: névtani doktorátus, magyar nyelvészet. **É.:** 1966-ban két hónapig Moszkvában és Leningrádban tanult; 1967–1968: Jászapáti, 2. Sz. Általános Iskola, tanár; 1968–1974: Gyoma, 1. Sz. Általános Iskola, tanár; 1974–1980: Gyoma, Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet, tanár; 1977–1980: Békés Megyei Tanács, tudományos kutató; 1980–2001: Orosháza, Szántó Kovács Múzeum, múzeumigazgató; 2001-től: ugyanott irodalomtörténész. **Tk.:** 1981-től napjainkig az orosházi TIT elnöke; 1977–1980 között a megyei TIT magyar nyelvi szakosztályának titkára volt; a TIT megyei bizottságának is tagja volt a rendszer-váltásig (kb. 1990); 1973 óta a Magyar Nyelvtudományi Társaság tagja; 1976–1977-ben az MTA Nyelvtudományi Intézetének akadémiai ösztöndíjasa volt; 1977–1989 között a megyei földrajzinégyűjtés megszervezője és irányítója volt a megyei tanács támogatásával. **Szerk.:** *Tanulmányok a 250 éves Orosháza és Vidéke történetéből*, 1995. **Szea.:** jelentősebb előadások konferenciákon magyar nyelvészetből, névtanból, nyelvjárásból: Szeged, Szombathely, Nyitra (főiskolák),

Miskolc (egyetem). **Rtv.:** többször szerepelt a Magyar Rádióban, a Magyar Televízióban, a szegedi tv-ben, az orosházi rádióban és tv-ben. **Kut. ter.:** magyar nyelvészet (névtan, nyelvjárások), irodalomtörténet. • (Sz.-né N. E.)

HIDASAI János kereskedő, vendéglőveze-

tő. (Endrőd, 1921. december 8.–1967. május 23.) **Sz.:** Hidasai János és Tóth Franciska. **H.:** nős, 1951, Tímár Mária. **Gy.:** János (1952), Zoltán (1953). **T.:** fodrásztanuló, majd segéd; 1943-tól

kereskedőtanuló, 1956: szakács szakvizsga; 1962: felszolgáló szakvizsga; 1964: üzletvezetői vizsga. **É.:** 1942-től Homoki József kereskedőnél volt kereskedőtanuló; ezután katona lett, majd fogságba került. 1946–1949: önálló kiskereskedő; 1949–1950: a Népbolt üzletében; 1952-től az FMSZ-nél vendéglátó vezető, eladó, 1959-től a Domszög vendéglő vezetője [ÁFÉSZ]. **Dk.:** Kiváló FMSZ Dolgozó, 1956. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

HIRTH Lajos Ferenc zenész, zenekarvezető. (Gyoma, 1923. augusztus 25.–1980. április 10.) **Sz.:** Hirth Ferenc mezőgazdasági gépész és Botos Mária. **H.:** nős, 1963: Hornok Jolán. **T.:** Országos Szórátkoztató Központ, Budapest, klarinét, szaxofon A kategóriás előadóművész. **É.:** Művelődési Ház, Gyoma, Vendéglátó Vállalat, Gyula és Békéscsaba. **Tk.:** fúvószenekarok oktatása, vezetése. **Dk.:** A Kulturális Szemle 1964. évi bemutatóján Arany Oklevél • (K. N. K.)

HOFFMANN Ferenc és családja. (1895, Aranyosmarót, Szlovákia–Budapest, 1983). A család régi pékdinasztia volt, 1919-ben települtek át Magyarországra. Tizenhárom voltak testvérek. Az édesapa és hat fiú pék volt Siófokon. A család egyik fiú tagja, Ferenc, 1921-ben Endrődre nősült, felesége Singer Margit volt. Négy gyermekük volt:

Franciska (1922) adminisztrátor, Rózi (1924) becsüs, Magdolna (1926) irodai alkalmazott, Géza (1932) rendőr. A gyerekek Endrődön végezték el a négy polgárit. Az egész Hoffmann családot 1944-ben gettóba, majd Ausztriába deportálták, ahonnan 1945-ben szabadultak, és hazajöttek Endrődre. 1954-ben Budapestre költözött a család. Az édesapa a XIV., majd a XVI. kerületi Sütőipari Vállalatnál dolgozott nyugdíjazásáig. 1983-ban halt meg, a felesége 1992-ben Budapesten. • (Sz.-né N. E.)

HOLLER család. A szálloda az Újfehértón lakó tulajdonosnője után kapta a nevét. Bérője Schwarz Károly volt, aki 1944-ben feleségével és kislányával együtt gázkamrában végezte. • (K. N. K.)

HOMOKI József (eredeti családneve:

Hornok) kereskedő, rózsakertész. (Endrőd, 1910. március. 10.–2003. január 24.) **Sz.:** Hornok István csizmadia és Csúvár Regina háztartásbeli. **H.:** nős, 1935, felesége Tarczali Erzsébet. **Gy.:** József, okleveles gépészmérnök, nyugállományba vonulásáig a BHG Vállalat főmérnöke, osztályvezetője. **T.:** Elemi Iskola, Endrőd, 1922, bognár mesterséget tanult Pintér Bálint műhelyében, 1925, polgári iskola, Endrőd, 1929. **É.:** kitanulta a bognármesterséget, de mire végzett, rájött, hogy a kerégyártásnak nincs jövője, hiszen időközben bejöttek a stráfkocsik, így elvégezte a polgári iskolát, magántanulóként négy év helyett két év alatt. Mivel édesapja az első világháborúban elesett, édesanyját mint hadiözvegyet megillette az ún. „trafikjog”. Ezt nyitotta meg először, de áruskálóját mindenre kiterjesztette, ami lehetőséget ez a kategória biztosított. A családban volt kereskedő (Zsigri Guszti bácsi), ő meglátta benne a kereskedelmi tehetséget, taníttatta a szakmára, és biztatta első boltja megnyitására. Ez a Hrabovszki-féle bolt megvásárlásával meg is történt. Két hűgából is

kereskedőt nevelt, (Hornok Margit és Hornok Regina), és mindkettőjüknek külön, saját boltot nyitott. Miután emeletes házat épített, amelynek földszintjén volt az üzlet, (két bejárattal és hét kirakattal), az emeleten a lakás, mindhárom üzlet árukészletét összevonta. Így szélesebb választékot tudott biztosítani, mint a többi helyi kereskedő. Petróleumtól kezdve, az élelmiszer cikkeken át a felsőruházati cikkekig, cipőig, kabátokig, bundákig, méteráru, kötöttáru, rövidáru, minden kapható volt. Ő vezette be a faluban a szabott árakat, kis haszonkulccsal dolgozott, ezért rövid időn belül nagy mennyiségű áru fordult meg a keze alatt, így is tisztességes haszna volt, aminek egy részét visszaforgatta a fejlesztésbe. Mivel szállítóinak mindig korábban, határidő előtt teljesítette a visszafizetést, így ezek is elengedték néhány %-át az összegnek. Sajnos, a második világháborúban, 1944-ben kiégett az emeletes ház és üzlet. Az alsó szint egy részének helyreállítása után egy vegyeskereskedéssel újra kezdte az üzleti életet 1945-ben. Később az emeleti részt lebontotta, és új, földszintes lakóházat és üzletet épített. Az üzlethelyiséget 1950-ben a Földművelésügyi Minisztérium (most ÁFÉSZ) kellett átadni. Ekkor a lakóház sarki szobájában alakított ki üzletet, amit 1952-ben jogtalanul kirótt adók miatt be kellett zárni. Ezután sok mindenre foglalkozott. Kivételes kereskedelmi tehetségét nem tudta azokban az időkben többé kamatoztatni, de nem ijedt meg semmilyen munkától, és jó érzékkel mindig el tudta dönteni, hogy az adott körülmények között mit lehet és mit érdemes tenni. Foglalkozott szerződéses sertéshizlalással, nyúltenyésztéssel, méhészkedéssel, és a nagyszülőktől örökölt három kishold földön gazdálkodott, ezek jövedelméből el tudta tartani családját. Később kitanulta a rózsatermesztést, ezt kb. 15 évig folytatta, ebben is maximalista volt, mint minden egyébben, amit élete során művelt. Százféle rózsát termesztett, és a töveket az ország minden részére szállította. Minden évben új katalógust és árjegyzéket adott ki, rövid

telepítési és ápolási útmutatóval. Miután nyugdíj nélkül maradt, a rózsatermesztésből származó jövedelmet egy balatoni nyaraló építésébe fektette be, és amikor már nem bírta a nehéz fizikai munkát, ennek idegenforgalmi bevételeiből élt. 1986-ban eladta házát Endrődön, (a tanács vette meg idősek otthonának, ma is ezt a célt szolgálja), és Budapestre, egyetlen fiához közelre költözött feleségével. Három unokája született, Gabriella, (1964), Mónika (1969), és Dorotty, (1974), akiket nagyon szeretett, és nyaranta gyakran látott vendégül előbb Endrődön, később Zamárdiban. Feleségének elvesztése után (1999) első unokájával, Gabriellával és családjával lakott együtt, akik szeretettel gondozták 2003-ban bekövetkezett haláláig. 93 évet élt. • (Családi közlés alapján M.-né G. E.)

HONTI család

HONTI Antal tervezőgrafikus, festő, dekorátor, fémműves, belsőépítész. (Gyoma, 1921. szeptember 17.) **Sz.:** apja: Honti Antal fűszer-, vegyes-, vas- és bőrkereskedő (1911-ben nyitott Gyomán vegyeskereskedést), anyja: Herter

Julianna eladó. Két testvére van: Ida és Aranka. **H.:** nős, felesége: Knap Margit hb. **Gy.:** László (1946) rajztanár, Katalin (1948) újságíró, Judit (1954) rajztanár. **T.:** Békéscsabai Felsőkereskedelmi Iskola, 1941; Belkereskedelmi Minisztérium Dekorátor Iskola, 1962. **É.:** munkásságát három területre lehet osztani: I. grafikus, dekorátor, belsőépítész (mely mindennapi munkája – a megélhetése); II. festészet, ami áthatja egész életét; III. művészet- és művelődésszervező (Kép-Presszó, Honti Műhely-Galéria stb.). Szülei kereskedőnek szánták. A kereskedőiskolából a háborúba csöppent, majd hadifogságba került. A táborban Madách Imre: Az ember tragédiája c. művének adaptációjához készített díszletet, domborított papírból. Hazatérte után nem volt lehetősége a továbbtanulásra. Sokféle mun-

kát vállalt, 1948–53 között a mezőtúri fazekasok között alkotott. Művészi tehetségét mint grafikus-dekorátor bontakoztatta ki a békéscsabai dekoratorműhely, az endrődi, gyomai, mezőtúri ÁFÉSZ, majd a mezőtúri gépészeti főiskola tervezőgrafikusaként. Tervezett és készített falijútságot, plakátot, kiállító pavilont. Az agyag, textil, fa, papír mellett kedvenc anyaga a réz. Ötvösművészi igénnyel készített emléktáblái, plakettjei, cégfirmái, belsőépítészeti remekei díszítik Gyomaendrőd, Békéscsaba, Körösladány, Mezőtúr, Medgyesegyháza, Mezőgyán, Orosháza éttermeit, fogadóit, üzleteit, művelődési házait. **Tk.:** 1965-ben, Gyomán létrehozta a Kép-Presszót a Fészek cukrászdában, ahol Gaburek Károly, Koszta Rozália és más Békés megyei művészek, illetve a Hódmezővásárhelyi Művésztelep alkotóinak munkái mellett a saját pasztelljei és metszetei is láthatók voltak. 1974-ben Művészet az iskolában címen folyosógalériát szervezett a gyomai gimnáziumban. 1977-ben emlékkiállítását szorgalmazott Pásztor Jánosnak és Vidovszky Bélának. 1980-ban – saját otthonának egy részét leválasztva – elkészült a Honti Műhely-Galéria, otthont adva a képző- és iparművészet mellett az irodalomnak és a zenének. **Öm.:** *Honti Antalról...*, album, 2000. **Rtv.:** MTV Híradó, 1966; MTV Évgyűrűk, 1987. **Kiáll.:** Gyoma, a volt 48-as Kaszinó nagyterme, 1959; Gyoma, Kép-Presszó, 1965; Békés, Művelődési Ház, 1966; Békéscsaba, TIT Művészeti Klub, 1967; Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múzeum (kollektív), 1969; Endrőd, Hídfő étterem, 1970; Gyoma, Kiss Lajos Gimnázium „A Honti család” című kiállítás, 1974; Gyoma, Műhely-Galéria, 1990; Gyoma, Katona József Művelődési Központ, Életmű-kiállítás, 1995; Gyoma, Katona József Művelődési Központ, Számítógépes grafikák, 1996; Gyoma, Műhely-Galéria, Állandó kiállítás, 1996–2002; Gyoma, Városi Képtár „A Honti család”, 2000. Kiállítási pavilonok: 1952–1988-ig a békéscsabai augusztus 20-i ünnepi vásárookra az endrődi FMSZ részére, fontosabbak: Kisbíró falatozó. Csi-

kőbőrös kulacs alakú borkóstoló (a Budapesti Mezőgazdasági Vásáron és az Egri Vásáron is szerepelt), 1964 és 1968: Gyomai Járási Kereskedelmi és Ipari Kiállítás tervezése és kivitelezése. **Dk.:** a Budapesti Mezőgazdasági Kiállításra tervezett gabonatermesztési makett [DATE Mezőgazdasági Főiskola, Mezőtúr részére] bronzérmert nyert, 1978; Szocialista Kultúráért, 1986; a Budapesti Művészetbarátok Egyesületének Emlékplakettje, 1988, Gyomaendrődért Emlékplakett, 1989, Gyomaendrőd Város Díszpolgára, 1996. **I.:** Művészetbarátok könyve / szerk. Gergely Mihály, Bp., 1994, 247. p.; Egy különös művész érdekes otthonában / Uj Rezső = Békés megyei Néptűjság, 1967. március 24.; Galéria a Körös partján / Andódy Tibor = Pesti Műsor, 1984. június; Ötéves a gyomai Honti-galéria / Dér Endre = Új Aurora, 1985, 3. szám; A mai reneszánsz ember / Molnár Lajos = Békés Megyei Nap, 1995. október 9.; Számítógépes varázslás Hontitól / Csath Róza = Békés Megyei Hírlap-Magazin, 1996. szeptember 14.; Vidéki képtár – országos értékek / Banner Zoltán = Bárka, 1997, 2. sz.; Honti albuma = Komárom-Esztergom Megyei Hírlap, 2000. április 6.; Megjelent Honti Antal életműve = Blikk, 2000. április 6.; Honti Antalról / Banner Zoltán = Művészet és Barátai, 2001. május. **Mj.:** A cikkek teljes felsorolása megtalálható a Honti Antalról... című albumban.

HONTI Judit biológia-rajz szakos tanár, igazgatóhelyettes. (Endrőd, 1954. március 5.) **Sz.:** Honti Antal tervezőgrafikus és Knap Margit. **H.:** első házassága: 1973, Csemniczy Zoltán szobrászművész; második házassága: 1995, Dusek András rádiótelevízió műszerész. **Gy.:** Péter (1974) rendszerprogramozó és informatikai mérnök, Dávid (1979) alkalmazott grafikus. **T.:** 1976: Tanárképző Főiskola, Szeged; 1995: Államigazgatási Főiskola. **É.:** Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Balassagyarmat; 2. Sz. Általános Iskola, Gyomaendrőd; Városi Önkormányzati Hivatal; Kner Imre Gimnázium és Szakközépiskola.

HONTI Katalin újságíró. (Endrőd, 1948. október 6.) **Sz.:** Honti Antal tervezőgrafikus, Knap Margit htb. **H.:** elvált, Tandi Lajos (1971–1982) **Gy.:** Barbara (1972) újságíró, Orsolya (1975) kozmetikus. **T.:**

általános és középiskolai tanulmányait Endrődön és Gyomán folytatta, majd 1973-ban Szegeden, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán végzett magyar és rajz szakon. **É.:** 1973–74-ben Szegeden volt általános iskolai tanár. 1974-től 1988-ig a Csongrád Megyei Hírlap újságírója, 1988-tól a Magyar Távirati Iroda Csongrád megyei tudósítója. **Tk.:** 2000-től a Szegedért Alapítvány kuratóriumának tagja. **M.:** több száz cikk, tudósítás szerzője.

HONTI László rajztanár. (Endrőd, 1946. május 30.) **Sz.:** Honti Antal tervezőgrafikus és Knap Margit. **Gy.:** Rita (1976) keramikus és rajz-földrajz szakos tanár, Roland felsőfokú számítástechnikus, a Kunszentmiklósi Polgármesteri Hivatal rendszergazdája. **T.:** Honti László iskoláit Endrődön, majd Gyomán folytatta, ezután Szegeden, a Tanárképző Főiskola rajz-matematika szakán végzett. **É.:** Kunszentmiklóson tanít és az alapfokú művészeti iskola vezetője. Fest, grafikákat és rézdomborításokat, fémszobrokat készít. Nemzetközi hírű batikszakkört vezet. **Kiáll.:** 1972 óta rendszeresen vesz részt kiállításokon, műveivel találkozhattunk Kunszentmiklóson, Gyomaendrődön. • (F. H. J., M. A.)

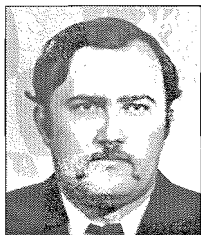
HORGOS Piroska okleveles tanítónő.

(Endrőd, 1905. január 5.–1970. április 16.) **Sz.:** Hornok László és Farkas Viktória. Kétéves korában édesapját, kilencéves korában édesanyját is elvesztette, őt és testvéreit rokonok nevelték tovább. **T.:** elemi iskoláit Endrődön végezte, majd a nagyváradi, később

a kiskunfélegyházi tanítóképzőben tanult. **É.:** harmincegy évig tanította szülőhelyünk kisiskolásait: 1923. október elsején lépett munkába, 1927-ben nevezték ki „rendes” [véglegesített] tanítónak. Endrőd-Öregszőlőben kezdett tanítani, majd az újtelepi iskolában napközi otthon vezetője lett, nyugdíjazásáig. Saját gyermeke nem volt, de sok-sok tanítványa emlékezik szívesen az ismereteket is, szeretetet is adó tanítójára. **I.:** In memoriam Horgos Piroska / M. Kondor Viktória = Városunk, Gyomaendrőd, 1999. március, 36. p. • (F. I.-né)

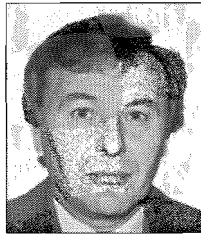
HORKAI Kálmán dr. orvos. (Békéscsaba, 1950. augusztus 1.)

Sz.: Horkai Mihály főjegyző, Horkai Mihályné gyári munkás. **H.:** elvált. **T.:** általános iskola: Medgyesbodzás; 1964–1968: József Attila Gimnázium, Oroszlány, 1968–

1974 Szegedi Orvostudományi Egyetem. **É.:** Orvosi pályáját Mezőtúron kezdte, majd 1979-től Gyomaendrődre került. Itt – korai leszálalékolásáig – körzeti orvosként működött. Életútját meghatározta, hogy édesapja főjegyző és levanteoktató volt, ezért „B” listázták, sokáig munka nélkül maradt. Nyugdíjas éveit Gyomaendrődön éli, édesanyja gyakran látogatja. • (Cs.-né Gy. É.)

HORNOK Béla kereskedő, boltvezető.

(Endrőd, 1946. február 11.) **Sz.:** Hornok József és Szakálos Ilona. **H.:** nő, 1974, Hegedűs Mária. **Gy.:** Béla (1975). **T.:** 1960–1963: vas- és műszaki kereskedelmi tanuló, Tokaj; 1972–

1974: Kereskedelmi Iskola, Békéscsaba: boltvezetői tanfolyam; 1980: egységvezetői továbbképző tanfolyam. **É.:** 1963–1966: az endrődi vas-műszaki boltban dolgozott; 1966–1968: katona volt; 1969-től ismét a vas-műszaki boltban dolgozott

1996-ig [1969–1978: vezetőhelyettesként, majd boltvezetőként]. **Tk.:** KPVDSZ-tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1976, 1986. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

HORNOK Ernő újságíró. (Gyula, 1961. június 24. **Sz.:** Hornok Ernőné Németh Piroska tanítónő, Hornok Ernő gépészmérnök. **H.:** nő, Hornokné Kereki Irén tanítónő. **Gy.:** Csanád (1987). **T.:** 1979: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1982: Debreceni Tanítóképző Főiskola; 1987: Bálint György Újságíró Iskola, Budapest. **É.:** 2. Sz. Ált. Iskola, Gyomaendrőd, Békés Megyei Népiújság, Gyomaendrődi Híradó, Heti Délkelet szerk., 1991 óta Szó-Beszéd, Gyomaendrőd. **M.:** Gyoma és Endrőd képekben 1881–1981, (1996); Ilyenek voltunk (1999); Gyomaendrődi séták (2000); Gyomaendrődi idegenforgalmi kiadványok. **Sz.:** „Gyomaendrőd az Alföld Velencéje” c. turisztikai videofilm. „Az aranymosás titkai” c. kiadvány társszerkesztője. • (Saját közlés)

HORNOK Ernőné Németh Piroska tanítónő.

(Szeged, 1933. december 6.) **Sz.:** Németh József és Benák Rozália. **H.:** férjhezett, 1957, Hornok Ernő technikus. **Gy.:** Ernő (1961) tanító, újságíró; Edit (1967), óvodapedagógus. **T.:** 1954:

Szegedi Tanítóképző Intézet. **É.:** szülőhelyünkön tanított: 1954–1955. Gyakorló évét Endrődön töltötte, ezután képesítőzött, majd a gyomai 1. Sz. Általános Iskolához került: 1955-től Kisnyilason tanyai iskolában tanított elsőtől negyedikesig, osztatlan iskolában; 1958-tól a besenyszegi iskolában tanította az első és harmadik osztályos tanulókat; 1976-tól a 2. Sz. Általános Iskolában tanított, itt volt igazgatóhelyettes is, három éven keresztül. • (Sz.-né N. E.)

HORNOK Imre nyomdász, gépmester, festő. (Endrőd, 1952. szeptember 12.) **Sz.:** Hornok Imre, Gyuricza Margit. **H.:** nő,

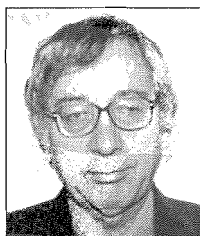

Oláh Irén, cipőfelsőrész-készítő. **Gy.:** Tímea (1978), Judit (1982), Márk (1993). **T.:** Általános Iskola, Endrőd; Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; szakmai iskolái: Békéscsaba. **É.:** Hód-

mezővásárhelyen a HÓDIKÖT-ben dolgozott közel húsz évig, majd a gyomai Kner Nyomdában. **Kiáll.:** önálló kiállításai: Gyomaendrőd, 1980, 1985, 1987, 1989, 1995, 2003; Békéscsaba, 1986; Szeghalom, 1995; Vésztő, 1996; Balatonboglár, 2000, 2001. Csoportos kiállítások: rendszeresen kiállít az endrődi Májusi és a gyomai Őszi Tárlatokon. Képeinek témái: alföldi tájak, vizek, tanyák. Realista tájképfestő. Olajjal vászonra és fára dolgozik. Tervei között szerepel a Hornok-Galéria megnyitása. **E.:** „Nekem a Körös mindent jelent. Helyi kötődésem legfőbb meghatározója, festményeim alaptémája.” (Hornok Imre) • (M.-né Cs. I.)

HORNOK István vadásztörkéskészítő. (Endrőd, 1945. július 15.) **Sz.:** Hornok István és Lővik Mária. **H.:** Dévai Edit. **É.:** az Öregszőlőből származó család az 1947-es kitelepítések során Dunakömlődre, majd Tolnára került. Lakatos szakmunkás volt a Paksi Atomerőmű Rt.-nél. Hobbija – amely a szakmájából adódott – a tör- és késkészítés. Kézi munkával dolgozik. Egy-egy tör elkészítése kb. 40–60 munkaórát vesz igénybe. Kezdetben agancsnyeleket készített, de azután áttért a fanyelű késekre. A fa anyaga, színe finomabb, elegánsabb darabokat eredményez. Munkásságáról az Internet is közöl adatokat és képeket. **E.:** „Már neki élő rokona nincs Endrődön, így nemigen beszélhetünk kötődésről. Viszont mindaz a jó tulajdonság, ami az alföldi embereket jellemzi, benne megtalálható: a pontosság, a munkaszeretet...” • (Felesége közlése alapján Sz.-né N. E.)

HORNOK József mezőgazdasági gépészmérnök. (Endrőd, 1942. március 17.) **Sz.:**

Hornok József földműves és Tímár Margit háztartásbeli. **H.:** özvegy, házasságkötés: 1968, Rau Hermina, cipőipari műszaki modellőr. **Gy.:** Andrea (1969), és Alexandra (1980). **T.:** 1965:

Mezőgazdasági Gépészeti Főiskola, Mezőtúr; 1987: Pénzügyi és Számviteli Főiskola, Budapest. **É.:** 1965–1974: Aranykalász Mgtsz, Mezőberény; 1974–1992: Lenin Tsz, Endrőd, műszaki vezető; 1993–1994: Kner Imre Gimnázium, Gyomaendrőd gazdasági igazgatóhelyettes, 1994-től a Sevro-Modell Cipőipari Bt. gazdasági vezetője. **Tk.:** Magyar Agrártudományi Egyesület Békés Megyei Szervezetében vezetőségi tag 1994-ig. **Dk.:** a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója. **E.:** „Tevékenységem során az ország bármely vidékén és nagyvárosában találkoztam Endrődről elszármazott emberekkel (fizikai munkástól kezdve jelentős pozíciót betöltő szakemberekig), mindig büszke lehettem arra, hogy endrődi vagyok. Ezért is vettem részt nagy örömmel az első találkozón, melyet itt, helyben, az elszármazottaknak rendeztünk” (Hornok József) • (M.-né G. E.)

HORNOK Lajos tanár. (Endrőd, 1934.

szeptember 14.–Endrőd, 2000. március 4.) **Sz.:** Hornok Lajos és Gyebnár Ilona. **H.:** nős, 1961, Németh Eszter könyvtáros. **T.:** általános iskola: Endrőd-Öregszőlő Csáki, majd a Szent Imre Is-

kola; 1949–1953: Mezőtúr, Dózsa György Általános Gimnázium; 1955: Szarvasi Tanítóképző, különbözeti vizsga tanítói képesítéshez; 1959–1964: Szeged, Tanárképző Főiskola biológia–földrajz szak. **É.:** 1953–1955: Csejtpusztán tanított; 1955–1960: Varjason; 1960–1961: Póhalmon; 1961-től Décspaskomon, majd az endrődi belterületi iskolában; 1971–1976 között művelődési felügyelő volt a gyomai tanácsnál; 1976–

1995 között, nyugdíjazásáig kollégiumi nevelőtanár volt a gyomai Kiss Lajos Gimnáziumban. **Tk.:** „Nagyon szerette a sportot. Fiatal korában maga is röplabdázott, egy időben a gyomai sportkör elnökeként dolgozott a sportéletben, idősebb korában horgászott és az endrődi futballcsapat lelkes szurkolója volt. Húsz évig tanított az Endrődhöz tartozó tanyai iskolákban. Csejtre Öregszőlőből járt ki hetente kerékpárral; Póhalomra; Décspaskomra pedig naponta (kb. 15–20 km-es távolság). Pedagógusként a tanításnál mindig többet adott. Mint minden tanyai tanító, ő is összevont osztályokban tanított; ugyanakkor volt ideje a tanyai felnőtt emberekre is: az iskolához olvasóköriek tartoztak, ahol színdarabokat tanultak, beszélgettek, közös vacsorákat rendeztek: információt cseréltek az emberek. Amikor a belterületen tanított, az úttörőmozgalom keretei között minden nyáron táborokban nyaraltatta a gyerekeket. A maga csendes, higgadt módján eredményesen segítette a középiskolai kollégiumban a tanulók felnőtté válását. Tanítványaival kapcsolatban sokszor elmondta: – Nem szabad elfelejteni, hogy a most még kiforratlan diákokból anyák, vezető állású, felelős emberek lesznek; ezt máris tisztelni kell bennük. • (Sz.-né N. E.)

HORNOK László a Szabó Ktsz elnöke

(Endrőd, 1920. május 30.–1996. január 9.) **Sz.:** Hornok Lajos segédmunkás és Venczák Mária. **H.:** nős, 1944, Czigány Erzsébet részlegvezető. **Gy.:** Erzsébet (1945) tanárnő, László (1950),

telepvezető, József (1955) üzemmérnök. **É.:** 1942-ig Budapesten volt szabó szakmunkás, 1942–1944 között katona volt, 1945–1951-ig magánvállalkozó volt, 1951-től az endrődi Szabó Ktsz elnöke volt nyugdíjazásáig. **Tk.:** tagja volt az OKISZ-nak. **Dk.:** Szövetkezeti Ipar Kiváló Dolgozója, 1960; Kiváló Munkáért, 1965, Társadalmi Munkáért ezüst fokozat, 1967, Árvízvédelemért, 1970,

Arany Törzsgárda, 1976, Munka Érdemrend bronz fokozata, 1976. **E.:** 1945 után – a cipészek példája nyomán – a szabók is mind sűrűbben kezdték fontolgatni a szövetkezés lehetőségeit. Fekécs Lajos, Tóth András, Puskás Gábor, Gyuricza Istvánné és Hornok László szabómesterek voltak azok, akik egyre jobban sürgették a szövetkezet megalakulását. Nádudvari Mihály és Gyuricza Miklós ösztökélésére a fodrászok is egyetértettek a tervvel. Így 1951. május 18-án kilenc szabóval, nyolc fodrásszal és a Hornok fényképész házaspárral a Bohrát Péter házában – otthonról hozott, lábhajtásos varrógéppel, hokedlivel, asztallal, szekrénnyel, néhány vég vászonnal – megalakult az Endrődi Általános Szolgáltatási Kisipari Termelő Szövetkezet. A leveleket, a kimutatásokat a falu állatorvosától kölcsönözték írógépen kopogtatták le. A szövetkezet elnöke ekkor Tóth András, titkára Hornok László volt, az adminisztrációs munkát Tímár Mária végezte. A kezdő tőke megteremtésére a tagok 550 forintot fizettek be. A megrendeléseket a békéscsabai Textil Nagykereskedelmi Vállalattól kapták. 1954-ben már félszáz embernek adott munkát a szövetkezet, és átköltöztek a Bajcsy-Zs. u. 6. sz. épületbe. Ekkor különböző „gazda-kabátokat”, „mamóka-ruhákat” varrtak nagyobb tételben. 1954-ben a fényképészek és a fodrászok kiváltak, a szövetkezet neve Szabó Ktsz-re változott. 1956 végén létrejött a női konfekció és a méretes részleg. 1961-ben a régi Ipartestület épületébe költöztek; ekkorra már 60–70 dolgozójuk volt. Megkezdték a lábhajtásos gépek lecserélését, és kialakították a szalagszerű munkát. Főleg női ruhákat és gyermekkabátokat varrtak nagy tételekben. A szövetkezet dinamikus fejlődését mutatja, hogy az 1970-es években már 300 embernek adtak munkát, két műszakban dolgoztak, exportra is termeltek (Németország, Szovjetunió, Csehszlovákia, Hollandia, Svájc, Franciaország, Finnország). Új gyárat építettek (Fő út 7–13). A szövetkezet első harminc évének minden eredménye Hornok László elnök nevéhez fűződik. • (F. I.-né)

HORNOK László dr. kertészmérnök, mezőgazdasági tudományok kandidátusa. (Pesterzsébet, 1941. november 18.–1991. december 26.) **Sz.:** Hornok Péter és Varjú Margit. **T.:** tanulmányait a gyomai fiúiskolában kezdte, majd a gyomai gimnáziumban, Solymosi Jánosné osztályfőnök osztályában, 1959-ben érettségizett. 1959-ben a Kertészeti és Szőlészeti Főiskolán diplomázott, a gyomai Alkotmány Tsz ösztöndíjasaként. **H.:** 1967-ben házasságot kötött a szintén gyomai származású Szilágyi Teodórával. **Gy.:** László (1968) építész-informatikus, nő, három gyermek apja, és Erika (1971), aki virágkötő, nemzetközi hírességeknél szerzett arany és kiváló diplomát, egy gyermek anyja. **É.:** 1964–1966 között a gyomai Alkotmány Tsz ágazatvezetője volt, és a gyomai gimnáziumban mezőgazdasági szakon gyakorlati oktató. Hornok László Budapestre kerülése után a Kertészeti Egyetem Zöldségtermesztési Tanszékén gyógynövény-termesztést oktatott 1971–1979 között adjunktusként, 1979-től docensként. 1973–1983-ig a Zöldségtermesztési Tanszék gyógynövény-termesztési csoportvezetője, 1983-tól a tanszék vezetője, a Kertészeti Kar oktatási dékánhelyettese. **Tk.:** a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, 1980; a Magyar Agrártudományok Egyesületének Kertészeti Társaság gyógynövény-termesztési szakosztály elnöke, az MTA-MÉM Kertészeti Szakbizottság tagja; az Országos Mezőgazdasági Fajta Minősítő Tanács Kertészeti Szakbizottságának tagja; a MSZH Gyógynövény-, Illóolaj és Fűszer Szakbizottsága tagja; az OTKA Élő Természettudományi Szakkollégiuma Agrár I. szakbizottság tagja; a Nemzetközi Kertészettudományi Társaság tagja. **Öm.:** *Gyógynövények termesztése és feldolgozása ...* további kiadások: 1978, 1983, bővített változatban angolul is: 1991. **M.:** több könyv társszerzője, lektora. **Ct.:** hazai és külföldi szaklapokban több száz cikke jelent meg. Az *Élet és Tudományban* ő indította el a *Fűben-fában orvosság* c. sorozatot. **Szea.:** bejárta a világot konfe-

renciákon, kongresszusokon – sokszor a saját költségén – előadásokat tartott, a legtöbbször angol nyelven. Magyarországon is sok helyen tartott előadásokat. **Kut. ter.:** a környezeti tényezők hatása a gyógy- és fűszernövények hatóanyagaira és termesztésére, gyógynövény-termesztési módszerek kidolgozása, fejlesztése. **I.:** Ki kicsoda a magyar mezőgazdaságban? Szekszárd, 1997, 489. p. **É.:** „A szakmájának élt. Sokat harcolt azért, hogy a gyógynövények alkalmazása a gyógyászatban Magyarországon ismét előtérbe kerüljön a szintetikus gyógyszerekkel szemben, hogy a gyógy- és fűszernövények használata minél több családban, háztartásban alkalmazásra kerüljön, hogy Magyarországon termeljünk a növényeket, ne importáljuk drága pénzért. Kitüntetései örült, de soha nem kérkedett velük, mint ahogy a doktori címet sem használta... A Körös partján játszózó, a természetet szerető, nehéz sorsú gyermekből nagy akarattal, szorgalommal, kitartással külföldön sokkal ismertebb, elismertebb ember lett, mint hazájában.” • *(Felesége közlése alapján Sz.-né N. E.)*

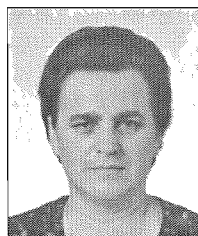
HORNOK László dr. az MTA lev. tagja, egyetemi tanár. (Újpest, 1947. augusztus 13.) **Sz.:** Hornok Elek tisztviselő és Szerberényi Katalin könyvelő. **H.:** nő, dr. Tóth Borbála okleveles vegyész mérnök. **Gy.:** Kinga (1976) okleveles agrármérnök. **T.:** 1961–1965: Könyves Kálmán Gimnázium, Újpest; 1965–1966: Magyar Néphadserg, parancsnoki kiképzés, törzsőrmester; 1966–1970: Gödöllői Agrártudományi Egyetem okleveles agrármérnök; 1971–1989: MTA Növényvédelmi Kutatóintézet, Budapest, tudományos munkatárs, főmunkatárs, tudományos igazgatóhelyettes; 1990: Mezőgazdasági Biotecnológiai Kutatóközpont, Gödöllő, tudományos tanácsadó, majd kutatóprofesszor; 1994: Szent István Egyetem, Mikrobiológiai Tanszék, tanszékvezető egyetemi tanár; 2004: rektorhelyettes. Tudományos fokozat: a biológiai tudomány kandidátusa, 1980; az MTA doktora, 1994; az MTA levelező tagja,

2001. **Tk.:** 1968: Magyar Agrártudományi Egyesület (MAE) tagja; 1973: Magyar Mikrobiológiai Társaság (MMT) tagja; 1993–1998: Mycological Society of America tagja; 1986–1990: MAE Növényvédelmi Társaság Növénykórtani Szakosztály elnöke; 1988: MMT Országos Vezetőség tagja; 1994–1998: OECD posztdoktor-ösztöndíj program nemzeti koordinátora; 1983: MTA Általános Mikrobiológiai Bizottság tagja; 1985: MTA Növényvédelmi Bizottság tagja, titkára; 1996–2000; 1990: MTA Biotechnológiai Bizottság tagja; 1998–2004: OTKA Élettudományi Szakkollégium tagja és szakzsűri elnök; az „*Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica*” (1994–) és az „*Applied and Environmental Microbiology*” (2000–) c. folyóiratok, valamint a „*Növényvédelem*” c. szaklap (1995–2001) szerkesztőbizottságának tagja; 1988–1992: a Magyar Demokrata Fórum tagja; 1990: a mozgalom országgyűlési képviselőjelöltje; 2000: a Professzorok Batthyány Körének tagja. **M.:** *Általános mikrobiológia*, Budapest–Pécs, 2001, 308. p. (társszerző); *Kórokozók és a fertőzött növény*, Budapest, 1985, 210. p. (társszerző). **Ct:** mintegy 60 mikrobiológiai és növénykórtani tárgyú dolgozat hazai és külföldi tudományos folyóiratokban. **Szea.:** a biotechnológia, a mikrobiológia és a növénykórtan területén egyetemi, tudományos és tudományos ismeretterjesztő előadások. **Kut. ter.:** mikroszkópos gombák. **Dk.:** a Magyar Néphadsereg Kiváló Katonája, 1966; Kitiüntetéses Diploma, 1970; A Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1978; Manninger Rezső-émlékérem, 1997; Akadémiai Díj, 1998; Széchenyi Professzori Ösztöndíj 1998–2001; Az Év-folyam Előadója, 1999; Miniszteri elismerő oklevél, 2000; Linhart György-émlékérem, 2000; Doby Géza-díj, 2004. **E.:** „Nagyszüleim haláláig (1972-ig) minden nyarat Endrődön töltöttem. A természet, a magyar föld, a mezőgazdaság, a család, és az ún. egyszerű emberek iránt érzett szeretet, tisztelet ott ivódott belém. Valódi szü-

lőfalumnak tekintem a községet” (Hornok László) • (Sz.-né N. E.)

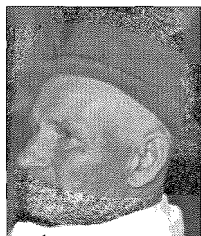
HORNOKNÉ IVÁNYI Jolán általános ápoló és asszisztens, fizioterápiás asszisztens. (Békéscsaba, 1961. szeptember 7.) **Sz.:** Iványi Vince gépszerelő és Tímár Jolán. **H.:** férjezett, 1982, Hornok József gépésztechnikus. **Gy.:** Csaba (1983), Ádám (1987). **T.:** 1982: Szolnok Városi Tanács Egészségügyi Szakiskolája, gyermekápolónő; 1995: Bay Zoltán Gimnázium Egészségügyi Szakiskola, Gyula, fizioterápiás asszisztens; 1996: Szolnoki Egészségügyi Szakképző Iskola, körzeti ápolónő. **É.:** 1980–1982: Mezőtúr, kórház, szülészet; 1983–1991: ENCI üzemorvosi rendelő; 1992: háziorvosi rendelő, dr. Jánosik Bertalan. • (K. A.-né)

HORNOK Vendelné Cserenyecz Mária

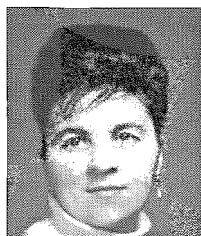
boltvezető. (Endrőd, 1934. március 6.) **Sz.:** Cserenyecz János és Pap Mária. **H.:** özvegy, 1957-ben kötött házasságot Hornok Vendellel. **Gy.:** Gizella (1961). **T.:** Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba, 1961: bolti eladói képesítés, majd 1965-ben: boltvezetői képzés; 1980: boltvezetői továbbképző tanfolyam. **É.:** harmincnyolc évig szolgálta az endrődi vásárlókat: 1951. augusztus 28-tól FMSZ (később: ÁFESZ) ruházati boltjaiban eladó, vezető helyettes, majd 1974 és 1989 között – nyugdíjazásáig – boltvezető volt. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1959, 1965, 1971, 1976, 1985. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

HORVÁTH András hentes és mészáros. (Dévaványa, 1906. november 19.–1987) **Sz.:** Horváth Lajos földműves és Ladányi Julianna. **H.:** 1935, Icsa Piroska. **Gy.:** Piroska (1938, András (1941)). **T.:** 1934: hentes- és mészárostanonc, Dévaványa. **É.:** több mint ötven éven át, 1935-től 1987-

ben bekövetkezett haláláig állt a lakosság rendelkezésére. 1935-ben költözött Gyomára, és megnyitotta hentes és mészáros üzletét. Gyermekait taníttatta, lánya óvónő lett, a fia pedig ácsmester. A háború utáni években sok emberen segített, ha szükség volt rá, hitelezett is. 1948-ban a gyomai hentesek szövetkezetet alakítottak, ő lett az elnök. Később az ÁFÉSZ alkalmazásában állt, dolgozott a vásártéri ABC-ben is. Nyugdíjazása után is szívesen eljárta házi vágásokra. Tisztelte, szerette az embereket, és ő is ezt kapta viszonzásul embertársaitól. • (K. N. K.)

HORVÁTH Lajosné Gyányi Terézia

(előző asszonyneve: Gyebnár Imréné) óvónő. (Dévaványa, 1938. január 18.) **Sz.:** Gyányi István földműves és Bere Julianna. **H.:** első házasságát 1959. december 12-én kötötte Gyebnár Imrével. E házasságból két gyermekük született: Teréz (1960), Imre (1968). Első férje 1981. február 23-án elhunyt, második házasságát 1990-ben kötötte Horváth Lajossal. **T.:** 1956: Állami Óvónőképző Intézet, Gyula. **É.:** munkaviszonyát 1956-tól 1960-ig a Gyulai Átmeneti Gyermekotthon kötelékében, a szeghalmi járás területén kezdte, az állami gondozottak felügyelőjeként; majd 1960-tól nyugdíjazásáig Gyomán volt óvónő. • (K. N. K.)

HORVÁTH Lajosné Kelemen Róza csecsemő- és kisgyermekgondozó.

(Köröstarcsa, 1932. március 18.–1989. április 7.) **Sz.:** Kelemen Károly egyéni gazdálkodó, Varga Róza háztartásbeli. **H.:** férjhez, 1955, Horváth Lajos, mezőgazdasági dolgozó. **T.:** 1954: Sze-

ged: csecsemő- és kisgyermekgondozó szakképesítés. **É.:** 1954–57-ig gyermek-kórházakban dolgozott, 1957–87-ig, nyugdíjazásáig a gyomai bölcsődében. **Dk.:** Eü. Miniszteri Dicséret „Kiváló Munkáért” • (K. A.-né)

HÚN Ferenc dr. (1940 előtt **Huhn**) állatorvos (Apátfalva, Csanád vármegye, 1896. május 8.–1967. november 24.) **Sz.:** Huhn József borbélymester és Leszl Teréz. **H.:** nős, 1931, Fülöp Mária óvónő. **Gy.:** Ferenc (1936), Mária (1938), Katalin (1940), József (1944). **T.:** 1914–20: Magyar Királyi Állatorvosi Főiskola. **É.:** 1920-ban választás útján, közfelkiáltással választották meg Gyomán állatorvosnak, ahonnan – 45 éves szolgálat után – 1965-ben ment nyugdíjba. Ez volt az egyetlen munkahelye. **Tk.:** római katolikusként az egyházközség elnöke volt évtizedeken keresztül – 1965-ig, ahová jelentős adományokat juttatott. Az összegből harangot öntettek (lélekharang), betlehemet és szőnyeget vettek, és felújítást végeztek. • (K. N. K.)

HUNYA Alajos biológia-, földrajz-, mezőgazdasági ismeretek szakos tanár.

(Endrőd, 1925. október 25.) **Sz.:** Hunya Lajos tanító, Kovács Erzsébet htb. **H.:** özvegy, Galla Erzsébet ének-zene tanár. **Gy.:** Anikó (1957). **T.:** 1949: Állami Líceum és Tanítóképző Intézet, Szeged; 1954: Szegedi Pedagógiai Főiskola biológia-földrajz szak; 1962: Szegedi Pedagógiai Főiskola mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szak. **É.:** 1945–1948 között hadifogoly volt a Szovjetunióban. Ezután egész életét a tanításnak, az oktatásnak szentelte: 1949–1954 között tanyai iskolában, Ugaron tanított, majd Öregszőlőben volt igazgatóhelyettes; 1954-től biológia-földrajz szakfelügyelő volt, igazgatóhelyettes, gyakorlati foglalkozás szakfelügyelő, járási politechnikai műhely vezetője; 1967–1969: Mezőgazdasági Szak-

iskola igazgatóhelyettese, 1975-től járási népművelési felügyelő volt. **Tk.:** Pedagógus Szakszervezet járási bizottság tagja, munkavédelmi felügyelő nyugdíjazásáig. **Szerk.:** Városunk, Gyomaendrőd c. folyóirat szerkesztője. **Dk.:** Szocialista Kultúráért, 1978; A gyakorlati foglalkozás területén kifejtett tevékenységéért emlékplakett, 1978; Kiváló Munkáért, 1987; Szolgálati Érdemérem, 1987. • (G.-né T. Zs.)

HUNYA Alajosné Galla Erzsébet zene-

tanár, zeneiskolai igazgató. (Nagyléta, 1933. június 10.–Gyoma, 1998. március 15.) **Sz.:** Galla Árpád pénzügyőr és Szabó Erzsébet. **H.:** férjezett, 1954, Hunya Alajos tanár. **Gy.:** Anikó

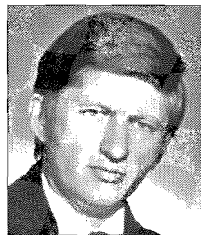
(1957), zenetanár. **T.:** a negyedik polgáriban figyeltek fel tehetségére, ekkor a békéstarhosi középiskolába került – Állami Ének- és Zenei Szakirányú Líceum és Főiskola, Békéstarhos –, ahol ének szaktanári diploma birtokosa lett. A tarhosi iskolának akkor az országos híró Gulyás György volt az igazgatója; ebben az időszakban számos országos híró zeneszerző és zenetanár indult az intézetből. „Az igazgatóm, aki a kórus karnagya volt, valamint a szolfézs-, népzene-, zongoratanárim – mind példaképeim maradtak” – írja Erzsike. **É.:** 1952. augusztus 1.–1953. június 30. Gyoma, 1. Sz. Általános Iskola; 1953. július 1.–1955. július 31.: Gyoma, Óvónőképző; 1955-ben került a 2. Sz. Általános Iskolához, ahol rövid időn belül 90 tagú kórust szervezett. „Úgy éreztem, munkámnak mindig különleges lendületet adott egy leírhatatlan belső sugallat: amikor a kórus elé álltam, a tanítványaim szemében megcsillant egy fény, a sikeres éneklés szeretete...” 1958 augusztusában szilárd alapokra helyezte településünkön a zeneiskolát, amely a békéscsabai Bartók Béla Zeneiskola fiók-intézményeként kezdte meg működését a gyomai ún. katolikus iskolában. Hunya Alajosné 1960-ig óraadó tanár-

ként, 1960. szeptember 1-jétől igazgatói státusban tevékenykedett az intézményben. Tanított és kórust vezetett a Kiss Lajos Gimnáziumban is. Személyisége meghatározó volt Gyoma zenei életében. Zenepedagógiai munkássága során mindvégig a Kodály-módszert követte. Településünk ünnepein 30 éven át biztosított színvonalat a tanárnő énekkara. 1990. december 31-én nyugdíjba vonult. Nyugdíjas éveiben a református istentiszteleteken kántori teendőket látott el. 1996-ban volt tanítványaiból kamarakórust szervezett, amelyet Zenebarátok Kórusának nevezett el. A kórus ma is él, és igen népszerű. **Dk.:** Szocialista Kultúráért, 1983, 1988; Kiváló Munkáért, 1987; 1990. június: Szolgálati Emlékérem. Millecentenárium alkalmából Gyomaendrőd Város Önkormányzata társadalmi és közéleti tevékenységéért Gyomaendrődért Emlékplakettet adományozott a tanárnőnek. **I.:** In memoriam Hunya Alajosné Galla Erzsébet / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. május, 4. p. **E.:** „...nem bántam meg, hogy ének-zenetanár lettem. Tanítványaimból körülvesznek az óvónők, tanítónők, énekszakos tanárok, zeneiskolai hegedű- és zongoratanárok... és még olyanok is, akiknek tehetsége az opera felé vezetett – Frankó Tünde. Ha e népes csoportot magam előtt látom, úgy érzem, érdemes volt tanítani közel négy évtizeden keresztül.” (Hunya Alajosné) • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

HUNYA Dániel páter jezsuita szerzetes, egyházi író. (Endrőd, 1900. április 29.–Érd, 1957. november 6.) **Sz.:** Hunya Mátvás és Uhrin Eszter. **É.:** szülőháza a Temető utcában van. 1900. május 1-jén Zelinka János esperes keresztelte meg a szülők ötödik gyermekét. Hároméves koráig Hunyán nevelkedett, majd Petrozsényba került édesanyja unokatestvéréhez, ahol 1916-ig lakott, miközben elvégezte a középiskola 4. és 5. osztályát. Ezután a gyulai katolikus gimnáziumban tanult. 1919. november 20-án belépett a Jézus Társasága magyar rendtartományba. 1920-ban, mint jezsuitajelölt

Nagyszombatban volt noviciatus, majd 1920–1921-ben Feldkirchenben volt novicius. 1921-től 1924-ig Szegeden tanult bölcséletet. Ezután egy évig prefektus volt a pécsi Pius Gimnázium internátusában, ahol hamarosan feltűnt kiváló pedagógiai képessége. 1925-től 1928-ig teológus volt Innsbruckban. 1928. július 31-én a budapesti Jézus Szíve templomban szentelték pappá. 1930 és 1950 között a szegedi egyházmegyei papnevelő intézet lelki igazgatója, az aszkétika és a liturgia tanára volt. Megalapította a Szegedi Hittudományi Főiskolát, végzett növendékekből a Szent Gellért Uniót; ennek az egyesületnek a lapja volt a „Cor Unum”, amely Hunya Dániel kezdeményezésére és felügyeletével jelent meg. Az 1940-es évek elején imamozgalmat indított el a papi hivatások számának növekedéséért; az imamozgalom 2001-ben a szegedi templomokban újjáéledt. Hunya Dániel sokat foglalkozott az írással, amelyek közül jó néhány próbált utat mutatni országos ügyekben is (Új Élet, 1944. február). Több évtizedig tartó betegsége súlyosbodása miatt 1951 áprilisában a Széher úti kórházba került, majd Érden élt tovább. 1953-ban több hónapot börtönben töltött. 1957. november 6-án halt meg Érden, majd november 9-én temették el a szegedi Belvárosi temetőben. **M.:** *A nyáj a pásztorért*, imakönyv. Szeged, 1943; *Az isteni főpap nyomában*, elmélkedések, Kismarton, 1967; *Keresztény élet*, Kismarton, 1970. **I.:** Hunya Dániel emlékfűzet / Marosi László, Bécs, 1961; *Kortárs magyar jezsuiták II.* / Szabó Ferenc, Bp., 1992; *Páter Hunya Dániel élete* / Fülöp Pál [kézirat, a szerk. tulajdonában]; *In memoriam Hunya Dániel* / Márton Gábor = *Városunk*, Gyomaendrőd, 1996. július. 4. p. **E.:** „...két dolog segített: egyrészt az 1948-ig a jezsuitáknál kapott nevelés a szegedi szemináriumban, különösen páter Hunya Dániel hatása. Önismeretre, komoly lelki életre nevelt bennünket tudásával, életpéldájával...” = Gyulay Endre szeged-csanádi püspökkel beszélgettek = *Új Ember*, 2000. szeptember 17.

HUNYA Elek agrármérnök. (Endrőd, 1942. december 3.) **Sz.:** Hunya Elek földműves és Hornok Jusztina. **H.:** nő, 1971, Varjú

Mariann Irén tanár. **Gy.:** Kornélia (1973), Árpád (1974). **T.:** 1969: Agrártudományi Egyetem, Debrecen; 1973: Gödöllői Agrártudományi Egyetem vállalatgazdálkodási szakmérnök,

1995: Gödöllői Agrártudományi Egyetem, agrármérnök-tanár. **É.:** Új Barázda Tsz, Endrőd, főmezőgazdász, majd egyesülés után: 1974–1993: Béke Tsz, Endrőd, főagronómus, majd szövetkezeti elnök volt. Elnöki működése alatt felépült: 350 kocás sertéstelep, peccsenyekacsa-tenyésztő telep, pulyka előnevelő és hizlaló telep. Ugyanakkor kiépültek a melléküzemágak: építőbrigád alakult, bútorelőkészítő közös kft. létesült, dobozgyártó üzem jött létre; 1993–2003 között a Bethlen Gábor Mezőgazdasági és Ipari Szakiskola és Kollégium: igazgatóhelyettes és gyakorlati oktatásvezető nyugdíjazásáig. 1999 márciusában Kisréti Gazdák Szövetkezete néven beszerző és értékesítő szövetkezetet alakított 8 gazdatársával, 1999–2004 között a szövetkezet elnöke. A szövetkezet főleg hagyományos növénytermesztéssel foglalkozik. **Tk.:** Gazdakör elnöke, 1996–2001, Gyoma. **M.:** *Béke Tsz története, Endrőd*, 1989. **Dk.:** Kiváló Szövetkezeti Dolgozó, 1973, 1986; Kiváló Munkáért MÉM, 1983, 1977; Oklevél gazdaköri munkáért, 2002; Magyar Agrártudományi Egyesület, 1988. • (Sz.-né N. E.)

HUNYA Elek gazdálkodó. (Endrőd, 1883–1977.) **Sz.:** Hunya János és Dávid Borbála. Édesanyja halálakor a hátramaradt öt árva közül ő volt a legfiatalabb: alig múlt két éves. **H.:** 1907. október 28-án házasságot kötött B. Tóth Orsolyával. **Gy.:** Erzsébet, Elek, Margit, Mária, Károly, Bernadett és László. **É.:** Az I. világháborúban négy évig volt katona, majd az endrődi simai részen épített tanyán gazdálkodott. 1925–1936 kö-

zött a Csejti-Varjasi Olvasókör elnöke, e tisztsége alatt 1926–1927-ben épült fel a Varjasi Kultúrotthon, közadakozásból, kevés állami támogatással. 1935-től Póhalmon 16 családdal közösen bérelték a Huszár-birtokot. 1935-ben báró Huszár László gazdasága tönkrement, bérlőket keresett a földjére. Így jelentkezett 17 család. A bérlők vezetőséget választottak maguk között. A vezetőségbe – három másik társával együtt – Hunya Eleket is beválasztották (a másik három vezetőségi tag: Vaszkó Pál, Uhrin Péter, Rácz Lajos). A báró később a gazdasági épületet is eladta azzal a kikötéssel, hogy a kastély és a magtár legyen közös tulajdon. A többi épületet lebontották, ebből épültek fel a póhalmi tanyák. A báró később a földet is eladta, a bérlők kedvezményes hitelt vettek fel, így megvehették a földet. Gépszövetkezetet alakítottak. Nagy egyetértésben, szinte családias együttműködéssel dolgoztak. Házhelyeket, piacteret jelöltek ki, iskola, bolt és posta létesült, egy templom felépítését is tervezték, ivóvizet és villanyt vezettek be. Ennek a szépen indult, életképes demokratikus közösségnek a továbbfejlődését akadályozta meg a kolhoz típusú szövetkezet szervezése. • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

HUNYA Erzsébet egyetemi adjunktus. (Endrőd, 1950. március 27.) **Sz.:** Hunya Elek cipész és Katona Magdolna. **H.:** férjezett, 1982, Kövesdi Róka Lajos. **Gy.:** Borbála (1984), Pál (1985). **T.:** 1968: Péter András Gimnázium, Szeghalom; 1973: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, matematika–fizika szak. **É.:** Táncsics Mihály Ipari Szakmunkásképző Intézet, Veszprém; Nehézvegyipari Kutató Intézet, Veszprém; Veszprémi Egyetem Matematikai és Számítástechnikai Tanszékén oktató. **E.:** „A hazatérés öröme emlékszem, ahogy a gyomai állomásra, majd Endrődre érek, befordulok a Damjanich utcába, válszolok mindig ugyanarra a kérdésre: – Megjöttél, fiam? – majd a többire, miközben anyukám a kedvenc ételemet teszi elélem.” • *(Sz.-né N. E.)*

HUNYA Irma tanítónő. (Endrőd, 1905–Gyula, 1965. június 17.) **Sz.:** Hunya Béla gazdálkodó és Kovács Mária. **T.:** Debrecenben, a Svetits Intézetben szerzett tanítónői diplomát. **É.:** negyven évig tanított Endrődön: Nagylaposon kezdett tanítani, majd belterületen tanított 1964-ig. • *(G.-né T. Zs.)*

HUNYA István író, politikus. (Endrőd, 1894. október 1.–Budapest, 1987. április 25.) **Sz.:** Hunya Simon földműves és Kondor Rozália. **H.:** nő, Hunya Márta. **Gy.:** István. **É.:** 1914-ben orosz frontra került, ahol fogságba esett. 1917–1918-ban a bolsevik Vörös Gárdában harcolt. 1918-ban Endrődön megalakította a Kommunista Párt helyi szervezetét. A Tanácsköztársaság bukása után vezető szerepet játszott a tiszántúli szegényparasztság mozgalmainak szervezésében. Tagja lett a Földmunkás Szövetség központi vezetőségének. 1945 előtt az endrődi kubikosok fő munkaszervezője volt. 1925–1928-ban részt vett a Magyarországi Szocialista Munkáspárt falusi szervezésében. 1926-ban aratósztrájk szervezéséért négyévi börtönre ítélték. Kiszabadulása után a KMP Országos Parasztbizottságának vezetője lett. 1931-ben ismét letartóztatták, három és félévi börtönre ítélték, de a börtön elől a Szovjetunióba szökött. 1945-ben tért vissza Magyarországra. 1945–1948-ban a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetségének titkára és a Dózsa népe c. hetilap szerkesztője volt. Az 1948. december 26-án létrehozott mezőgazdasági érdekképviseletben már nem volt rá szükség, félreállították, a Mezőgazdasági Könyvtárban dolgozott 1956-ig. 1957-től a MEDOSZ elnöke volt, 1987-ben bekövetkezett haláláig. **Öm.:** *Kubikosok*, vál. írások, Moszkva, 1934, Budapest, 1947, 1950; *Emelt fővel*, visszaemlékezések, 1974; *Hármas próbatétel*, visszaemlékezések, 1982. Színdarabjait Moszkvában többször előadták: a *Földalatt* c. színdarab-

ját 1933-ban mutatták be. Az *Orgovány* c. színműve egy csehszlovákiai magyar kulturális pályázaton nyert díjat, Kassán, majd Pozsonyban játszották sikerrel. **M.:** *A magyar földmunkásság életéről, harcairól / társszerző Farkas Ottóval, Tolnai Istvánnal*, Bp., 1960. **Szerk.:** *Tizenkilenceselek*, visszaemlékezések, Bp., 1962. **Ct.:** írásai az alábbi újságokban jelentek meg: *Sarló és Kalapács* [Moszkva]; *Új Előre* [Amerikai Egyesült Államok]; *Magyar Munkás* [Párizs]; *Új Hang*. **I.:** *Munkásmozgalom-történeti lexikon*, Bp., 1972, 231. p.; *Magyar életrajzi lexikon* 4. k., Bp., 1990, 394. p.; *A magyar emigráns irodalom lexikona*, Bp., 1990, II. köt. 71. p.; *Új magyar irodalmi lexikon*, Bp., 1994; *Irodalom és politika / Kópia Sándor = Csongrád Megyei Hírlap*, 1958. december 21.; *Hunya bácsi / O. I. [Orosz István] = Népszabadság*, 1963. május 11.; *Hunya bácsi így írta a történelmet / Borzák Lajos = Szolnok Megyei Hírlap*, 1967. november 21.; *Hunya István kilencven éves / Vadász Ferenc = Népszabadság*, 1984. szeptember 29.; *Kilencven év történelem – Hunya István kegyetlen szép élete / A. R. = Magyar Nemzet*, 1984. szeptember 29.; *Hunya István köszöntése / M. Kondor Viktória = Békési Élet*, 1985. 1. sz., 61–63. p. • (M. K. V.)

HUNYA Jolán tanár. (Békéscsaba, 1962. november 2.) **Sz.:** Hunya Béla magtáros, Gyetvai Jolán szakács. **H.:** elvált. **Gy.:** Nyíri Dóra (1986). **T.:** Ady Endre Gimnázium, Sarkad, Debreceni Tanítóképző Főiskola, Tanárképző Főiskola, Szeged, magyar szak. **É.:** 1984 óta a gyomaendrődi 2. Sz. Ált. Iskolában, [összevonás után: Kis Bálint Általános Iskolában] tanító, majd tanár. **Tk.:** 1994-ben szervezte és alapította az első mazzorettcsoportot Gyomaendrődön. 1997 óta vezetője és oktatója. A Színfolt Mazzorettcsoportban három korcsoportban folyik az oktatás. Legjelentősebb eredményeik: Budapesten III. helyezés, Gyulán Nagydíj, Nyíregyházán a SULI EXPO-n első helyezés, Fővárosi Nagycirkuszban III. helyezés. Vendégszerepeltek Szlové-

niában, Romániában, Horvátországban és Lengyelországban. **Dk.:** tanítványai javaslata alapján a varsói székhelyű Mosoly Lovagrend Nemzetközi Kapitóliumának döntésével 2003-ban megkapta a Mosoly Érdemrendet. Magyarországon a negyedik, aki ezt a kitüntetést megkapta. • (K. N. K.)

HUNYA Lajos gazdálkodó. (Endrőd, 1931.

1931. április 21.) **Sz.:** Hunya Miklós gazdálkodó és Gyuricza Ilona. **H.:** 1954, Salamon Veronika varrónő. **Gy.:** Teréz (1957), Zoltán (1962). **T.:** 1968: Mezőgazdasági Technikum.

É.: 1960-ig egyéni gazdálkodó volt; 1960–1968 között a gyomai Győzelem Tsz-ben, 1975–1980 között a mezőtúri Dózsa Tsz-ben, 1980–1983 között a mai Bethlen Gábor Szakképzőben dolgozott. **Tk.:** Ezüstkalászos Gazdatanfolyamok szervezője. 1989-ben lett a Kisgazdapárt helyi szervezetének elnöke; az 1990-es választásokon országgyűlési képviselőjelölt volt; 1990-ben a helyhatósági választásokon képviselő-testületi tag lett; 1992. március 31-én megalakította az Endrődi Gazdakört, melynek elnöke lett. Munkájukkal segítik szülőhelyünk mezőgazdaságát. • (H. L.-né)

HUNYA Lajos tanító. (Endrőd, 1891. má-

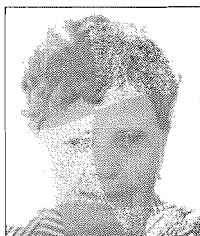

jus 15.–Endrőd, 1968. január 24.) **Sz.:** Hunya Lajos földműves, Iványi Anna. **H.:** nő, Kovács Erzsébet. **Gy.:** Tibor (1924); Alajos (1925). **T.:** 1912: Érseki Római Katolikus Tanítóképző,

Eger. **É.:** 1912-től katona volt. A fogságban találkozott endrődiekkel, köztük Farkasinszki Imre kiváló zenésszel. Vlgyivosztockból több, mint két hónapig tartott hajóútjuk Triesztbe. 1914-ben a frontra került, fogságba esett, és csak 1921-ben tért haza. Rövid ideig Gyulán, az Árvák Nevelőintézetében dolgozott, majd Kocsorhegyen és

Mirhón tanított nyugdíjazásáig. **Tk.:** 1932-ben megalakult Gazdasági Népiskola szervezője és vezetője lett. A Gazdakör Méhérszeti Egyesület Felügyelő Bizottság tagjaként tevékenykedett, előadásokat tartott. **I.:** In memoriam / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. március. • (G.-né T. Zs.)

HUNYA Lajosné Gálik Mária körzeti védőnő. (Békéscsaba, 1944. augusztus 11.) **Sz.:** Gálik Pál körzetmester és Pepó Mária. **H.:** elvált; 1966-ban kötött házasságot Hunya Lajossal. **Gy.:** Zoltán (1967), László (1972). **T.:** 1962: Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1964: Állami Védőnőképző, Szeged; 1983: Egészségügyi Főiskola védőnőképző szak. **É.:** 1964–1969 között Hunyán, 1969-től pedig Gyomán teljesít védőnői szolgálatot. **Dk.:** Kiváló Munkáért. • (K. A.-né)

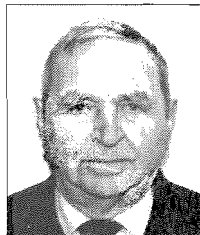

HUNYA László MÁV-alkalmazott. (Gyoma, 1943. június 24.) **Sz.:** Hunya Miklós és Dávid Angéla. **H.:** nős, 1966, Bohrát Gizella cipész. **Gy.:** Gyöngyi (1969), Krisztina (1976). **É.:** harmincnégy éven keresztül – 1958 és 1996 között – mint váltókezelő szolgálta az utasokat a gyomai állomáson, mindvégig balesetmentesen. **Tk.:** tizenöt évig szakszervezeti bizalmi volt és küldött. **Dk.:** Kiváló Dolgozó négy alkalommal. • (H. L.-né)

HUNYA Mátyásné Tímár Gizella szülész. (Osawa, Canada, 1931. május 18.) **Sz.:** Tímár József és Szabó Gizella. **H.:** özvegy, házasságtörés: 1953, Hunya Mátyás. **Gy.:** Sarolta (1955), Gizella (1959). **T.:** 1966: Vámos Ilona Szülész-nőképző. **É.:** 1966–1986: Szülőotthon, Gyoma. • (K. A.-né)

HUNYA Miklós kőműves segéd munkás, tanácsi alkalmazott. (Endrőd, 1916. szeptember 13.) **Sz.:** Hunya István földműves és Kondor Rozália. **H.:** nős, 1945, Balogh Etel. **Gy.:** Margit (1947), Miklós (1950), István (1951). **T.:** tanácsakadémia, politikai tovább-

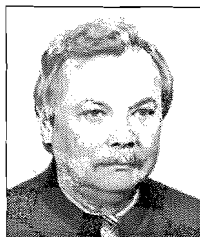
képzések. **É.:** az endrődi Földművesszövetkezet alapító tagja 1945-ben. 1948-tól párt és tanácsi alkalmazott; 1957-től 1966-ig járási tanács v. b. elnök a Gyomai járás megszűnéséig, 1966-tól 1975-ig – a gyomai és az endrődi ÁFÉSZ egyesüléséig – az ÁFÉSZ elnökhelyettese. **Dk.:** a Munka Érdemrend bronz fokozata, 1965; a Munka Érdemrend ezüst fokozata, 1976. • (Sz.-né N. E.)

HUNYA Péter növényvédelmi szakmérnök. (Endrőd, 1962. március 24.) **Sz.:** Hunya Péter földműves és Gubucz Ilona. **H.:** 1962, Varjú Mária. **Gy.:** Péter (1988), Ágnes (1991). **T.:** 1984: Mezőgazdasági Főiskola, Szarvas; 1989: növényvédelmi szaküzem-mérnök, Kecskemét. **É.:** 1985–1991: Béke Tsz, Endrőd, 1991–1996: növényvédelmi szakfelügyelő, Békés megye; 1996-tól KITE Nádudvari Termesztési Rendszer, szaktanácsadó és üzletkötő. • (Sz.-né N. E.)

HUNYA Sándor dr. földrajz és történelem szakos középiskolai tanár, igazgatóhelyettes, helytörténész. (Endrőd, 1909. július 1.–Gyula, 1992. december 2.) **Sz.:** Hunya Béla gazdálkodó és Kovács Mária. **H.:** nős, 1950, Csősz Mária tanítónő (Kőtelek, 1918. október 18.–Gyula, 1995. november 12.), aki 1950-ig Endrődön tanított. **T.:** Hunya Sándor középiskoláit Szarvason, egyetemi tanulmányait Szegeden végezte, a Ferenc József Tudományegyetem bölcsészeti fakultásán, ahol 1934-ben doktori oklevelet szerzett. **É.:** pályáját 1935-ben mint az endrődi r. k. polgári iskola óraadó tanára kezdte, történelem és földrajz szakos

tanárként. 1942-ben kinevezték a marosvásársárhelyi magyar állami tanítóképző rendes tanárává. Ezután katona és hadifogoly lett. Majd tanított Kalocsán, Szarvason, az Óvónőképzőben. 1957-ben a gyulai Erkel Ferenc Gimnáziumba került; itt tanított 1970-ig, ezután mint óraadó tanár működött tovább ugyanitt. **Öm.:** *Endrőd története a gyulai uradalomban*, Szeged, Városi ny., 1934. 81 pl., 5 térk. 24 cm. [A munka mostanáig az egyetlen monografikus jellegű összefoglalása Endrőd történetének.]; *Adatok az 1848/49-i forradalom és szabadságharc endrődi történetéhez* = Békési Élet, 1986, 2. sz. **Ct.:** Gyula társadalmi és munkásmozgalmi történetéről szóló cikkek társszerzőjeként publikált megyei folyóiratokban. **Kut. ter.:** helytörténet. **I.:** Beszámoló a tudományegyetem működéséről, Szeged, 1935; Békés vármegye / Márkus György, Bp., 1936; Magyar írók élete és munkái 14. k. / Gulyás Pál, Bp., 1993 • (*Dr. Gyuricza Béláné Hunya Mária közlése alapján Sz.-né N. E.*)

HUNYA Zoltán közgazdász, osztályvezető, vállalati igazgató, numizmatikus. (Endrőd, 1933. december 9.) **Sz.:** Hunya Imre üzletvezető és Duda Erzsébet. **H.:** nős, 1960, Dénes Irén gyógyszerész. **Gy.:** Tímea (1968) középiskolai tanár. **T.:** 1953: Karcagi Gábor Áron Gimnázium; 1961: Lengyel Gyula Kereskedelmi Főiskola, Budapest; 1976: Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, Budapest. **É.:** 1955–1970: Textil Nagykereskedelmi Vállalat divatkreátor konfekció osztályvezetője; 1973–1990: Likóripari Vállalat, Szolnok, igazgató; 1990–1995: Zwack Péter Likőr Rt. kirendeltség igazgatója. **Tk.:** Magyar Tudományos Akadémia Numizmatikai Társaság választmányi tagja; Magyar Éremgyűjtők országos titkára; Szolnok Megye Éremgyűjtők Elnöke; a Verseghy Ferenc Kör alelnöke; Skandináv

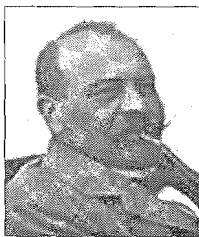
Baráti Társaság t. elnöke; a Szolnoki Múzeumbarát Kör titkára; Kodály Zoltán kuratóriumi tag. **M.:** *Középkori dinárok*, 1980; *Árpád-házi pénzek és uralkodók* [társszerző], 2000; *Szolnokiak Szolnokról* [társszerző]. **Ct.:** numizmatikai szakfolyóiratokban jelennek meg tanulmányai érmeokről, papírpénzekről és kitüntetésekről. **Szea.:** rendszeresen tart előadásokat a numizmatika múltjáról és jelenéről szakmai körökben, múzeumoknál, iskoláknál, emléküléseken és szabadegyetemen. **Rtv.:** a szolnoki rádióban és a tv-ben rendszeres előadó. **Kut. ter.:** Árpád-kor 1000–1305; középkori dénárok, Kossuth bankók, helyi érdekességek (szükségpénzek). **Dk.:** Reinner János-díj II. fokozat, 1992, I. fokozat, 2001; Széchényi Ferenc Jutalom Érem, 1982, III. fokozat; 1988, II. fokozat, 1991, I. fokozat; Pro Numizmatika, 2000; Aranyérem, 2002 (Kossuth év kitüntetése). **I.:** Magyar Éremgyűjtők Egyesületének Évkönyve 1969–1999. **E.:** az endrődi Szent Imre-érem kezdeményezője, támogatója, alapító tagja. Az érmét Hunya Zoltán a volt osztálytársaival, az „öregdiákokkal” együtt adományozta az alma mater, vagyis a jelenlegi Rózsaságyi Kálmán Általános Iskolának, amelyet az iskola minden évben egy személynek – tanárnak vagy diáknak – a vele járó pénzjutalommal kiadja. Az ezüst és bronz ötvözetéből készült érme készítője Fritz Mihály szobrászművész. „A nyári szünetet mindig a két csodálatos nagyapámnál: Hunya Istvánnál (albíró volt) és Duda Lajosnál (lábbelikészítő volt) töltöttem. Azért nem voltak ezek a nyarak konfliktusoktól mentesek. Akkor még úgy volt, hogy ha harangoztak, ebéd volt. Ha eljártszottuk az időt, büntetés járt. Én ilyenkor azt csináltam, hogy az egyik nagyszülőltől átköltöztem a másikhoz (a ruhatáram egy klottgatyából állt). A másik helyen – Megjöttél, virágszálam? – volt a fogadtatás. Én most is vallom és hiszem, hogy a kétlaki életmódot én találtam fel, és akkor igen jól működött. Ez volt fiatal életem legszebb időszaka.” (Hunya Zoltán) • (*F. I.-né*)

HUZLY Károly endrődi plébános, nagyváradai prépost-kanonok [nevét **Húzlinak** is írta]. (Nagyvárad, 1801. október 8.–Debrecen, 1886. március 21.) Pesten végezte teológiai tanulmányait. Pappá szentelése – 1824. október 15. – után a püspöki hivatalban protokollista, szentszéki jegyző, megyei levéltáros, szertartó, titkár, hat évig: 1829-től szarvasi lelkész. Később szentszéki ülnök. 1840 októberétől 1852 márciusáig volt Endrődön plébános. Közben 1841 decemberétől váradai címzetes kanonok lett. 1841 tavaszán megújította az endrődi plébániát és a hozzá tartozó épületeket, és befejezte a leányiskolát. 1843-ban a templombelsőt újjátta fel. Indítványozta a Kálvária felállítását. A megrepedt harmadik harangot saját költségén újraöntette. 1852-ben nagyváradai valóságos kanonok lett, és debreceni plébános. 1865-ben Közép-Szolnok megyei fő diaconus, 1867: Békés megyei fő diaconus, 1868: a jeruzsálemi Szent Sír Rend lovagja, 1874: a Lipót Rend lovagja.

Szabad idejében vadászott. Paptársait nagyon szerette. A protestánsok is szerették, temetésén is megjelentek, mely 1887 márciusában volt. **M.: Mélt. és főt. Vurum József urnak, nagyvárad megyés püspöknek tiszteletére a nagyváradai főpásztori székébe lett által kelésekor.** Pest; 1822. (Húzl Károly névvel.); *Mélt., főtiszt. Laicsák Ferencz urnak, nagyvárad püspöknek, a nagyvárad püspöki székébe fényes beiktatása alkalmára dallotta...* Szt. András havának 18. 1827. Nagyvárad; *Levele Horvát Istvánhoz,* Nagyvárad 1828. okt. 10. (a Magyar Nemzeti Múzeum kéziratárában). Költeményei a Szépliteraturai Ajándékban (1821–22), a Koszorúban (1831) jelentek meg. **I.:** Schematismus Magno-Varadinensis 1884. 112.; Szabadság (Nagyvárad), 1886, 67., 68. sz.; *M. Állam,* 1886, 103. sz.; Petrik Géza: Magyar könyvészet 1912–1920; Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái 1891–1914; *Historia Domus* [Endrőd]; Az endrődi papok és káplánok névsora • (I. L.)

ILLÉSSY Gyula (előneve: **Nemes Tótteleki**)

római katolikus kántortanító, zeneszerző, iskolaigazgató. [Tótteleke (Kolozs vármegye, Hídalmási járás), 1856–Bp., 1928. május 13.] **Sz.:** nemes Illéssy Mihályföldbirtokos és nemes Fehér Ágnes. [A család 1670. szeptember 20-án kapta nemességét Bécsben I. Lipóttól, a királynak és a katolikus egyháznak tett szolgálataiért]. **H.:** nős, 1877, nemes Novák Jolantha Julianna. **Gy.:** Gyula (1879), Olga (1881), Ilona (1883), Endre (1886), Zoltán (1888), Dezső (1890), Péter (1902–1962, lásd ott). **É.:** elemi iskolai tanulmányait Tóttelkén folytatta, a közép- és felső iskoláit pedig Nagyváradon. Belényesen tanított, majd 1876-ban családjával áttelepült Békés megyébe. Gyomára kerülén itt tanított negyvenhárom évig. Kántori és tanítói feladatai mellett nagy súlyt fektetett a zeneművészetre, az egyházzene és a népzene művelésével. Műdalokat és egyházi zenei műveket szerzett. Ezek kottái jelenleg a Gyomaendrődi Városi Képtárban találhatóak. Illéssy Gyula zenei instruktora volt többek között Dankó Pistának is. Pedagógiai munkásságáért püspöki és kultuszminiszteri elismerést kapott, nyugdíjba vonulásakor pedig a nagyváradi püspök ismerte el munkásságát. Egy alkalommal Wodianer-díjban is részesült. 1927-ben Kispestre költözött a családjával. **M.:** *Pedagógiai módszertan*. **I.:** Városunk, Gyomaendrőd, 2000. szeptember és november.

• (Családi közlés alapján B. T.)

ILLÉSSY Péter (előneve: **Nemes Tótteleki**) grafikus- és festőművész, a KALOT művészeti Mesteriskola megalapítója. (Gyoma, 1902. június 25.–Bp., 1962. június 5.) **Sz.:** édesapja Nemes Tótteleki Illéssy Gyula kántortanító, zeneszerző, igazgató, édes-

anyja Novák Jolán. **H.:** nős, 1940, Kerekes Mária. **Gy.:** Zoltán (1940), tervezőgrafikus. **T.:** elemi iskoláit Gyomán, középiskoláit Szarvason végezte, 1922–1925 között Budapesten a Képzőművészeti Főiskola hallgatója – Lyka Károly és Rudnay Gyula növendéke volt. **É.:** a főiskola elvégzése után Firenzébe ment tanulmányútra. Később Budapesten tevékenyen bekapcsolódott a művészeti és kulturális életbe. Barátja volt Sinka István költő, Szathmáry Sándor író, valamint Veres Péter, József Attila és mások, a magyar kultúra akkori jelentős személyiségei közül. Tanítványai voltak többek között Laborcz Ferenc Kossuth-díjas szobrászművész, Kátay Mihály, Kohán György, Szabó Zoltán, Muhoray Mihály. Művészetét a katolikus és a keleti hitvilág, a népelet, a magyar történelem és a lélektan iránti érdeklődés határozta meg. Legfontosabb alkotásai a *Matyó Madonna*, *Menyasszony öltöztetése*, *Juss*, *Júdás*, *Dózsa*-sorozat, valamint a kispesti görög katolikus templom festett üvegablakai és a budapesti XI. kerületi Karolina úti római katolikus kápolna szárnyas oltára. Illusztrálta az Új magyar föld, a Kenyér c. lapokat, a Kelet Népe c. folyóiratot, Szathmáry Sándor Kazohinia c. könyvét. **Tk.:** Kispesten alapító tagja volt a Magyar Képrírók Egyesületének, valamint a népi írókkal kapcsolatot tartva aktív szerepet játszott a Bartha Miklós Társaságban. Tagja és egy ideig alelnöke volt a Nemzeti Parasztpártnak. A KALOT megalakulásakor megszervezte az egyházművészeti mesteriskolát, melynek igazgatója volt. **Kiáll.:** önállóak: Gyomaendrőd, 1994, 1996, 1998; Gyomaendrőd, Kisújszállás, 2002; csoportosak: 1929–1962 között a Nagy Balogh János Művészegylet évente rendezett kiállításain szerepeltek művei;

TESZ, Nemzeti Szalon, 1934; Újjáépítési Kiállítás, Kispeszt, 1947; Kispeszt, Polgármesteri Hivatal, 1999. **Ct.:** Magyar művészet és közösség – előadássorozat 10. Munkások könyvtára, Bp., 1942; Élet és Művészet = Ma és holnap, 1931. november; L'art pour l'art = Kelet Népe, 1936. május. **Dk.:** a harmincas évek végén *Matyó Madonna* c. szobrára TESZ aranyérmert kapott. **I.:** Illéssy Péterné és Illéssy Zoltán visszaemlékezései [kézirát, Vidovszky Képtár]; Banner Zoltán megnyitó szövege és más írások a Vidovszky Képtárban megtalálhatók. **E.:** teljes életművét, művészeti hagyatékát a család a gyomaendrődi Vidovszky Képtárnak ajándékozta. • (*Családi közlés alapján B. T.*)

IMRE Mária matematika- és ének-zene-tanár, ének-zene szaktanácsadó, szakértő. (Körösmező, 1942. október 27.) **Sz.:** Imre László Főkönyvelő és Tarr Mária. **T.:** 1956–1960: Állami Általános Gimnázium, Gyoma; 1950–1958: Békéscsaba, Állami Zeneiskola; 1964–1968: Szegedi Tanárképző Főiskola. **É.:** 1966–1969: Általános Iskola, Körösladány, matematika-, ének-zene-tanár; 1969–1974: Vigh Matild Általános Iskola, matematika-, ének-zenetanár; 1976–1979: Békéscsaba, zongora- és szolfézsztanár; 1976–1998: Művelődési Központ, Szeghalom, zongora- és szolfézsztanár; 1980–1999: Sebes György Általános Iskola Gyermekkarának, a Péter András Gimnázium Leánykarának karnagya, matematika-, ének-zenetanára, a Megyei Pedagógiai Intézet, Békéscsaba ének-zene szaktanácsadója, szakértője; 2000. szeptember 1-jétől a gyomaendrődi Városi Zene- és Művészeti Iskola zongoratanára. **Dk.:** Éneklő Ifjúság Kórustalálkozó, 1994, 1995, 1996: aranyérem, 1997, aranyérem és a KÓTA dicséret oklevele; Pütkösdí Ének Nemzetközi Kórustalálkozó, Balatonfüred, 1996, bronzdiploma; Kiváló Munkáért, 1988; Pro Urbe Szeghalom Városért, 1996; Pedagógiai Szolgálatért Emlékérem, 2000. • (*K. N. K.*)

IMRE Sándor református tanító, református lelkipásztor [gyomai káplán], református gimnáziumi tanár, akadémikus, egyetemi nyilvános rendes tanár. (Hegyközpályi, 1820. augusztus 6.–Hódmezővásárhely, 1900. december 21.) **Sz.:** édesapja külföldet járt, szatmári és bihari falvakban működő, művelt református lelkész. **H.:** nős, felesége a gyomai lelkipásztor, Dávidházy Bekes Sámuel leánya, Petronella (1827–1909), akivel gyomai segédlelkészége idején ismerkedett meg és házasságot is kötöttek Gyomán. **É.:** Nagyváradon, majd Debrecenben tanult – Debrecenben Arany Jánosnak volt osztálytársa. Ezután Mezőkeresztesre ment akadémikus rektornak, a jog és teológia mellett klasszikus és modern nyelveket is tanult. 1843-ban gimnáziumi tanárnak hívták meg Hódmezővásárhelyre, közben 1847-1849-ben Gyomán káplánkodott. Irodalmi műveltségével, politikai meggyőződésével jó hatással volt a községi szellemi életére. 1848-ban, gyomai tartózkodása idején Kossuth Hírlapjában három cikke is megjelent. Nagyobb terjedelmű volt az „*Erőszakkal csikartuk-e ki a márciusi törvényeket?*” c. írása. 1849-től a hódmezővásárhelyi gimnázium igazgatója lett. 1860-ban innen hívták a debreceni kollégium tanárának, majd 1872-ben Kolozsvárra neveztetett ki egyetemi tanárnak, a magyar nyelv és irodalom tanszékére. 1886-ban nyugalomba vonult, s ismét Hódmezővásárhelyre költözött. **Tk.:** az MTA-nak 1858-ban levelező, 1879-ben rendes tagja lett, s 1878-tól a Kisfaludy Társaság tagja volt. A kolozsvári egyetem 1873-ban bölcsészeti díszdoktorává avatta. **Öm.:** hatalmas terjedelmű munkásságából válogatás: *Magyar mondattan*, 1861–1881 között öt kiadásban; *A magyar irodalom és nyelv rövid története*, 1868; *Rövid magyar nyelvtan*, 1874; *A magyar irodalom- és nyelvtudomány rövid története*, 1891; *Irodalmi tanulmányok 1–2*, 1897. **I.:** Magyar írók élete és munkái 15. / Gulyás Pál, Bp., 1993, 192–193. p.; Új magyar irodalmi lexikon [elektronikus dokumentum] / főszerk. Pé-

ter László, Bp., 2000, 943. p.; Magyarországi Protestáns Egyháztörténeti Lexikon / Zoványi Jenő, Bp., 1977, 275. p.; Imre Sándor emlékezete / Gulyás István, Debrecen, 1901; Adalékok Imre Sándor életrajzához / Imre Lajos = Kisfaludy Társaság évlapjai, XXXV. 1902; Imre Sándor politikai, kritikai és irodalmi elveiről / Sipka Sándor = A Hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimn. Évkönyve, 1963; Létharc és nemzetiség / Németh G. Béla, 1976; Imre Sándor helye a magyar pedagógiai irodalomban / Deák Gábor = Comenius és a sárospataki iskola, Sárospatak, 1997; Imre Lajos élete és teológiai munkássága / Magda van der Ende (Teológiai doktori disszertáció) Kolozsvár, 1982. • (Cs. Sz. I.)

IMRE Zsigmondné Tóth Mária gyermekgondozó, bölcsődevezető. (Gyoma, 1921. április 17.) **Sz.:** Tóth Lajos vasutas és Zöld Julianna. **H.:** özvegy, házasságot kötött 1942-ben Imre Zsigmonddal, aki 1946-ban meghalt a Szovjetunióban. **T.:** 1952: Budapest, Szentkirályi úti Gondozónőképzőben szerzett csecsemő- és kisgyermekgondozói oklevelet; 1972-ben az Egészségügyi Központi Továbbképző Intézetben, Budapesten, bölcsődevezetői képesítést szerzett. **É.:** első munkahelye az endrődi idénybölcsőde volt (1952. május 1. és 1952. okt. 18 között); majd Budapesten, a Belügyminisztérium bölcsődéjében dolgozott 1952. október 18. és 1954. május 1. között; ezután a gyomai Bölcsődét vezette huszonnégy éven keresztül: 1954-től 1978-ig, nyugdíjazásáig. **Dk.:** Megyei Tanácselnöki Dicséret, 1975; Az Egészségügy Kiváló Dolgozója, 1977. • (K. A.-né)

IMRÉDY Béla miniszterelnök. (Bp. 1891. december 29.–Bp. 1946. február 28.) 1939-ben Endrőd – nyilvánvalóan „felső” javaslatra – díszpolgárává választja. A díszpolgári oklevelet Imrédy Béla 1939. május 18-án vette át Endrődön. **I.:** Képviselő-testületi jkv, 55 kgy., 1313. ikt. sz. 1939 (Gyulai Levéltár). • (Sz.-né N. E.)

ISTÓK János szobrász, a gyomai Hősök emlékmű alkotója. (Bácsfalu, 1873. június 16.–Budapest 1972. február 22.) **T.:** Állami Kőfaragási Intézet; München; Stróbl Alajos mesteriskolája (1898–1904). **É.:** a századelőtől Budapesten dolgozott. Emlékmű-, portré- és díszítőszobrászattal foglalkozott. Művészetét nagy szakmai műgond jellemzi és érzékeny mintázás. Első emlékműszobrát 1910-ben készítette, – Csányi László '48-as vértanú miniszter figuráját mintázta meg – hosszú huzavona után csak 1931-ben állították fel Zalaegerszegen. Az emlékmű mellékalakja azonban nagy sikert aratott. 1919. május elsején a Parlamentnél nagy ünnepség keretében leplezték le. A háború előtti és utáni időszakban is mellőzték, pedig rengeteg szobortervet készített, hiszen életfilozófiája az volt: „dolgozni, dolgozni”. A háborúban elpusztult a műterme – munkát vállalt a Kossuth híd építésénél. 1948-tól ismét alkotott, de retrospektív kiállítására csak a 60-as években került sor, 91 éves korában. **Öm.:** *Széchényi Ferenc*, 1902, Múzeumkert, Budapest; *Kossuth*, 1905, Várfalva; *I. világháborús emlékmű*, 1928, Gyoma; *Brassai Sámuel*, 1930, Szeged Dóm tér; *Bem*, 1934, Bem tér, Budapest II. **Kiáll.:** Gyűjteményes kiállítás, Pesterzsébet, 1964; a Nemzeti Galériában számos szobra található. **Dk.:** Érdemes Művész, 1963.; Kiváló Művész, 1970. **I.:** Lyka Károly Budapest szobrai, 1953.; Művészeti Lexikon, 1965, 2. köt., 463. p.; A Bem szobor alkotója / Vincze Lajos = Magyar Hírlap, 1973. június 15.; A Várbazár kiállítása (kat.), Budapest, 1989, Budatétényi Galéria. • (M. A.)

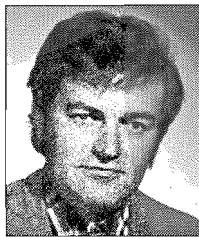
IVÁNYI család [gyomai]. **Sz.:** Iványi Aladár és Lajosy Mária. Egyetlen fiuk 19 évesen meghalt. A négy lány közül **Mária** dr. Legeza Tiborhoz ment férjhez. **Margit** dr. Demény Józsefné lett, ma (2002. év) 94 évesen Debrecenben él. Férje bíró volt. Három fiuk született: Péter a debreceni Orvostudományi Egyetem belgyógyászati klinikáján tanársegéd volt, és 47 évesen meghalt. Pál igen jó nevű demográfus, számos

tudományos műve jelent meg, az USA-ban él, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Tamás Ybl-díjas mérnök. **Gizella** Szabó Józsefné lett, férje uradalmi intéző volt, fiuk, Barna, az USA-ban, St. Louisban él, a Washington Egyetem matematikaprofesszora, ő is külső tagja az MTA-nak. A másik fiú, Aladár, Torontóban élt, már meghalt. **Blanka** Sirokay Zoltán tanár felesége lett. Négy gyermekük közül Zsófia orvos az USA-ban, Zsuzsanna [lásd ott] zongoraművész és Svájcban él, Zsolt több évtizedes külföldi tartózkodás után ismét Magyarországon, István mérnökként Budapesten él. A család sírboltjában volt az a Krisztus-szobor, amelyet a gyomai katolikus egyháznak adományoztak, és jelenleg a templom kertjében található. • (Sz.-né N. E.)

IVÁNYI Gergely magyar–latin szakos tanár. (Endrőd, 1912. március 5.–Szarvas, 1991. augusztus 3.) **Sz.:** Iványi Máté földműves, Pintér Mária földműves. **H.:** nős, Sáska Erzsébet óvónő. **Gy.:** Gergely András (1947), Erzsébet (1949), Éva (1950). **T.:** 1938: Ferenc József Tudományegyetem, Szeged magyar–latin szak. **É.:** Erkel Ferenc Gimnázium, Gyula; Állami Gimnázium, Gyergyószentmiklós; 1944–1950 Általános Iskola, Endrőd; a Lorántffy Zsuzsanna Gimnázium igazgatója Békéscsabán; 1959–1972-ig Óvónőképző Intézet, Szarvas. **Tk.:** 1953–1959. TIT megyei titkára. **Öm.:** *A kisgyermek anyanyelvi nevelése a családban*, 1973; *Az óvodai irodalmi foglalkozások módszertana*, 1965; *Az anyanyelv és a környezetismeret módszertana*, 1965. **Ct.:** több cikke jelent meg az Óvodai Nevelésben. **Dk.:** az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1964; Miniszteri Dicséret, 1972; TIT Aranykoszorús Jelvény, 1984; Szocialista Kultúráért Kítüntető Jelvény, 1986; Aranydiplomás Pedagógus, 1989; Brunszvik Teréz-emlékérem. **I.:** In memoriam / Márton Gábor = Városunk, 1996. augusztus. • (G.-né T. Zs.)

IVÁNYI Lajos dr. agrármérnök. (Endrőd, 1948. május 1.) **Sz.:** Iványi Lajos földműves és Habza Mária. **H.:** nős, 1970, dr. Habil Gergely Ildikó főiskolai tanár. **T.:** 1962: Endrőd, Általános Iskola; 1962–1966: Orosháza, Mező-

gazdasági Techni-kum. 1966–1968: Szarvas, Felsőfokú Technikum; 1975–1980: Agrártudományi Egyetem, Debrecen. **É.:** 1968: Endrődön, a Szabad Föld Tsz-ben kezdett el dolgozni, amely 1974. január elsején egyesült a Lenin Tsz-szel, ahol – 3200 hektáros területen – üzemegység-vezető lett. Ebben a szövetkezetben alakították ki az elsők között a gyepre alapozott húsmarhatartást (Dália-program). Az egyetem elvégzése után a DATE ún. Gyakorlati Csoportjának dolgozója maradt. 1982-ben egyetemi doktori oklevelet szerzett. Disszertációjával – Ágazattársítás a szántóföldi árnövény-termesztésben – társszerzője lett a Szabó János szerkesztésében 1983-ban megjelent szakkönyvnek: *Ágazattársítási modellek a szántóföldi növénytermesztésben*; 1980–1984: között a füzesgyarmati Lucernatermesztési Rendszer termelési igazgatóhelyettese, majd igazgatója lett. 1984-ben visszahívták a gyomaendrődi Lenin Tsz-be, elnöki beosztásba. 1995-ben a szentesi Növénynevelési Központ igazgatója lett. 2000. július 3. óta a Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Karának Szaktanácsadási és Továbbképzési Osztály vezetője. **Tk.:** 1985–1990 között Gyomaendrőd, Dévaványa, Hunya, Ecségfalva országgyűlési képviselője volt. **M.:** *Ágazattársítási modellek a szántóföldi növénytermesztésben* / szerk. Szabó János, Bp., 1983 [társszerző]. • (Sz.-né N. E.)

IVÁNYI László endrődi plébános. 1957. július 29-én született Endrődön. Az általános iskolát Endrődön, a gimnáziumot Gyomán, majd a teológiát Szegeden végezte. Dr. Udvardy József püspök úr szen-

telte pappá Szegeden, 1980. június 14-én. Szolgálati helyei: 1980–82 között Ásotthalmon, majd 1982–84 között Debrecenben, a Szent Anna-plébánián káplán. 1984–89-ig plébános Hosszúpályiban, 1989-től pedig Endrődön. 1996-tól Hunya is hozzá tartozik, és 1997–99 között oldalagosan Dévaványa, Körösladány, Ecsegfalva is. Lelkipásztori szolgálatai mellett felújította a létavértesi kápolnát, a hosszúpályi templom belsejét, az endrődi templomot kívülről. Iskolaalapító, 1994–95 között létrehozta a gyomaendrődi Szent Gellért Katolikus Általános Iskolát. 1999-ben a tűzvész következtében leégett hunyai templomot újjáépítette, mely 2000-ben el is készült. 2001-ben indította a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola tornatermének építését, mely 2003-ban átadásra került. 2002-ben felújította az endrődi templomtetőt, 2003-ban az endrődi plébániát. 2003-ban kezdte el a hunyai plébánia építését is. A Városunk c. újságnak kezdettől fogva munkatársa, az egyházi oldal összeállítója, valamint technikai munkatárs. Az internetes változat is az ő munkája. Az esperesi kerület hitoktatási felügyelője. Évek óta részt vesz az önkormányzat Humánpolitikai Bizottságának munkájában, valamint a Békés Megye Szociális Közalapítványa kuratóriumi tagja. 2003. október 7-én a Templomos Lovagrend tiszteletbeli lovaggá fogadja, és a Lovagrend Tiszántúli Contúriája lelki vezetője lesz. • (I. L.)

IVÁNYI Mária (asszonyneve: **Iványi Ist-**

vánné, (lányneve: **Bucz-
kó Mária**) meseíró. (Rákóczi-
falva, 1926. július 12.–Kerepes,
2003. május 24.) **Sz.:** Bucz-
kó Imre, Pálinkás Katalin.
H.: férjezett, Iványi Ist-
ván. **Gy.:** István (1945),

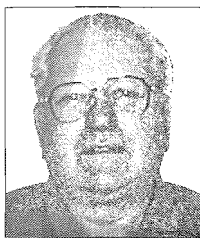
Imre (1949), József (1950). **É.:** 1938–1948 között a nagyszülőknél, Endrődön, a rigajosi tanyavilágban és a férje szüleinél, Pusztacsejten élt; 1948–1975 között Buda-

pesten; 1975–1983 között Veresegyházán; 1983–1997 között Gyomaendrődön; 1997-től pedig Kerepesen él a családjával. **M.:** nyomtatásban az alábbi gyűjteményes kötetekben jelentek meg meséi: *Csupa mese, Egyszer volt...; Kincskereső*, 1971; *Mesélő kert*, 1977; *Óvodások könyve*, 1976; *Ünnepek, ünnepélyek az óvodában*, 1961; *Verses állatmesék*, 1999. Mondókaít az Óvodai nevelés, meséit a Dörmögő Dömötör c. folyóiratok közölték. A Városunk, Gyomaendrőd c. helyi folyóiratban annak megindulása óta (1994. okt.) önálló rovata van, amelyben rendszeresen közöl gyermekverseket és meséket. **Rtv.:** több ezer gyermekverset írt. 1956–1974 között a Magyar Rádió állandó külső munkatársa volt. Ez idő alatt folyamatosan hangzottak el meséi, verses meséi, ifjúsági rádiójátékai és két meseopera is (Babszem Jankó; Terülj, terülj, asztalkám, Zene: Vass Lajos). A televízió Esti mese c. műsorában is közölték meséit. Mesekazettán és hanglemezen is jelentek meg meséi. Zenei dalszövegeket is írt Ránki György zenéjére (az egyik dalszöveggel egy pályázaton nyolc ország közül az első helyezést érte el). Az *Énekeljünk, énekeljünk* c. hangfelvételen (zene: Karai József) a Tündér ha lennék ... szövegírója. **I.:** *Köztünk él / Bula Teréz* = Gyomaendrődi Híradó, 1995. december, 16. p., 1996. január, 6. p.; *Elhunyt Iványi Mária* = Városunk, Gyomaendrőd, 2003. június, 1. p. **Mj.:** műveinek részletes nyilvántartása megtalálható a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. • (Sz.-né N. E.)

IVÁNYI Miklós dr. mérnök, egyetemi tanár. (Endrőd, 1940. október 31.) **Sz.:** Iványi Miklós és Szmola Ilona. **H.:** nő, 1964, Szakács Amália. **Gy.:** Miklós (1969), Péter (1971). **T.:** 1958–1963: Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem. **É.:** 1982–1988: a BME rektorhelyettese; 1986–1999: hidak és szerkezetek tanszékvezető egyetemi tanár; 1999: Széchenyi prof. ösztöndíjas. **M.:** *Bridges on the Danube*, 1992; *Stability Problems of Steel Structures*

[társszerző], 1995; *Acél CAD. Acél rúd-szerkezetek számítógéppel segített tervezése* [társszerző], 1998; *Hídépítéstan. Acél-szerkezetek*, 1998; *Semi-Rigid Connections in Structural Steelwork* [társszerző], 2000. **Ct.:** 80 tudományos közleménye jelent meg. **Kut. ter.:** acélszerkezetek elméleti és kísérleti vizsgálata, tartószerkezetek stabilitási problémái, hidak szilárdsága és stabilitása. 1994–1997: az MTA közgyűlési képviselője, az Elméleti és Alkalmazott Mechanikai Bizottság tagja. A Structural Stability Research Council levelező tagja. A londoni Journal of Constructional Steel Research, a milánói Costruzioni metalliche, a koreai An International Journal of Steel and Composite Structures szerkesztőbizottság tagja. A műszaki tudományok kandidátusa, 1973, doktora, 1983. **I.:** Magyar és nemzetközi ki kicsoda? 2002, 2004. • (Sz.-né N. E.)

IVÁNYI Vince mezőgazdasági vállalkozó.

(Endrőd, 1935. június 23.) **Sz.:** Iványi Miklós földműves és Hornok Mária. **H.:** nős, második házassága: 1988, Kovács Teréz. **Gy.:** Jolán (1961), Vince (1968).

T.: 1964: Kétegyháza,

Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskola, mezőgazdasági gépész. **É.:** 1960–1967: Gépállomás, Gyoma, 1992-ig Lenin Tsz, Gyomaendrőd. 1994 után kezdett egyéni vállalkozásba. 140 hektár földön gazdálkodik a családjával az endrődi határban, a varjasi részen, a Páskomon, az Ugaron és Polyákhalmon. Növénytermesztéssel foglalkoznak, ezen belül búzát, kukoricát, napraforgót, árpat, repcét és fénymagot termelnek. **Tk.:** Gazdakör-tag Endrődön. **Dk.:** a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1970; Munka Érdemrend bronz fokozata, 1983. • (Sz.-né N. E.)

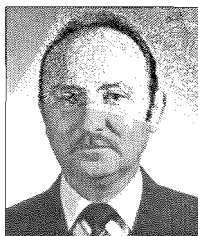
IVÁNYI Vincéné Kovács Teréz csecsemő- és gyermekgondozónő. (Endrőd, 1938. január 1.) **Sz.:** Kovács Imre és Borsos

Teréz. H.: első házassága 1956, Farkas Illés, két gyermek született: Zoltán (1957) és Béla (1964), a férje 1986-ban meghalt. Második házassága: 1988, Iványi Vince vállalkozó. **T.:** 1961: Csecsemő- és gyermekgondozónő-képző, Gyula. **É.:** 1959–1992 között: Bölcsőde, Endrőd. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1988. • (K. A.-né)

IZSÁK Adolf dr. állatorvos. (Berettyócsóhaj 1887–?) **T.:** Középiskola, Nagyvárad, Állatorvosi Főiskola, Budapest. **É.:** állatorvosi pályáját 1912-ben kezdte meg. A világháború alatt az orosz és az olasz fronton teljesített szolgálatot. A román megszállás alatt letartóztatták. Községi állatorvos Endrődön 1916-tól. Az 1933-as névjegyzékben mint Endrőd állatorvosa szerepel. Rendes munkája mellett fertőtlenítések, járványos betegségeknel eljárás, piacok ellenőrzése, húsvizsgálat, boncolások, tavaszi lóvizsgálat volt a feladata. Az endrődi előjáróság 1919. 4. sz. közgyűlési jegyzőkönyve szerint praxisát dr. Vörös Béla állatorvos folytatta. **Tk.:** Az izraelita hitközség elnöke volt. • (Cs.-né Gy. É.)

IZSÓ Antal testnevelő tanár, birkózó.

(Gyoma, 1926. december 8.–1993) **Sz.:** Izsó Antal földművelő, Vass Erzsébet szülész. **H.:** nős, 1954, Mazán Zsófia iskolai adminisztrátor. **Gy.:** Klára (1955). **T.:** 1946: Debreceni Tanítóképző; 1952: Pécsi Tanárképző Főiskola. **É.:** Országos Tűzoltó Parancsnokság, Budapest; Békéscsabai 611. Sz. Szakmunkásképző Intézet; Békéscsabai Vízműépítési Technikum; majd ismét a Békéscsabai 611. Sz. Szakmunkásképző Intézet. 1977-től nyugdíjas, 1993-ban bekövetkezett haláláig. **Tk.:** a birkózósport megyei szakszövetség elnöke. **Dk.:** Testnevelés és Sport

Kiváló Dolgozója; Miniszteri Dicséret; Pedagógus Szolgálati Emlékérem. Közéleti tevékenysége a birkózósporttal függ össze: kiváló I. osztályú kötöttfogású birkózó volt. • (H. I.)

IZSÓ Antalné Vass Erzsébet szülész-nő.

[Gyanta (Románia), 1908, szeptember 4.–Békéscsaba, 1993. június 27.] **Sz.:** Vass András, aki „odamaradt” a háborúban és Laczikó Sára trafikos. **H.:** férjes, 1925, Izsó Antal földművelő. **Gy.:** Antal (1926). **T.:** Szolnoki Bábaképző. **É.:** húszévesen kezdte meg pályáját Gyomán, és itt dolgozott mint szülész-nő. 1944-ben indult meg a Szülőotthon Gyomán – addigra Erzsike néni már közel kétezer gyereket segített a világra az otthonokban. Mindig ment, amikor hívták. „Istenem, mi mindent tapasztaltam! Hisz jártam fent és lent. A lenti élet, a szegénység volt a sokkal, sokkal több. Mennyi nyomorúságot láttam...” 1944 után a gyomai Szülőotthonban teljesített szolgálatot. Nagyon szerette a verseket, regényeket. Szívesen mondott el verseket szűkebb közösségekben, de a nyilvánosság előtt is. 1989-ben a TOT által meghirdetett falusi vers- és prózamondó versenyen négy megye ötven résztvevője közül jutott tovább az országos döntőbe [a zsűri elnöke Czine Mihály volt]. Erzsike néni a televízióban is sikerrel szerepelt. „Akár a gordonka szólna a szépen artikulált szavak által.” – írták róla. A békéscsabai Evangélikus Szeretotthonban hunyt el. • (K. A.-né)

IZSÓ család. Nemesi család. 1599. április 1-jén kapott nemességet Isoó de Szin (Zyn), kihirdették 1603. január 23-án Abaúj-Torna megyében. Az 1754-es nemesi összeíráson Isó András és Ambrus gyomai lakosok igazolták nemességüket. Gyoma történetének első leírásában szintén van utalás az Izsó családra: „3 nemes familia van benne [Gyomán] a Gálos, Isó, Krucsó, nagy né-

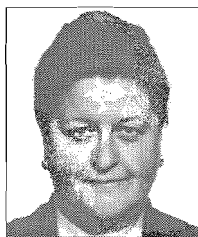
ességű hadak, meljek egy mással szép edgyet értébe élnek.” = Dávidházi Bekes Sámuel: A ...gyomai ekklesia históriája, 10. lap. • (Sz.-né N. E.)

IZSÓ Lajos dr. egyetemi tanár, tanszékvezető-helyettes. (Gyoma, 1947. október 12.) **Sz.:** édesapja Izsó Lajos, a Talajjavító Vállalat agronómusa volt, édesanyja Arany Sára adminisztrátor. **Gy.:** Zsuzsanna (1980), Benedek (1982). **T.:** 1972: ELTE TTK: okleveles vegyész; 1974: ELTE TTK: okleveles kémia tanár; 1980: ELTE BTK: okleveles pszichológus. **É.:** 1972-től a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskolán oktatott 1979-ig tanársegédi, 1981-ig adjunktusi, ezt követően pedig docensi besorolásban. 1984-től az intézet igazgatóhelyettese volt. 1988-tól a BME Tanárképző és Ergonómia és Pszichológia Tanszékére került, ahol jelenleg is dolgozik. **Tk.:** 1996-tól tagja, 2003-tól titkára az MTA Pszichológiai Bizottságának; MSZT/MB tagja (1996-tól); az Európai Bizottság Információs Társadalom Vezérgazgatóságának a felkérésére 2001-től emberi tényező szakértőként tagja lett az információs társadalom témakörében beérkezett európai kutatási-fejlesztési pályázatokat elbíráló szakértő testületnek. Tagja továbbá a következő nemzetközi szervezeteknek: IAAP; PIE; Europe Chapter of the Human Factors and Ergonomics Society. **Öm.:** *Multimédia oktatási anyagok kidolgozásának és alkalmazásának pedagógiai, pszichológiai és ergonómiai alapja*, Bp. 1998, 88. p.; *Developing Evaluation Methodologies for Human-computer Interaction*, Delft University Press, 2001; **M.:** *A munkabiztonság pszichológiai tényezői = Munkapszichológia / Klein Sándor*, Bp., 1998, 577–645. p.; *Az információs technológiák alkalmazásának pszichológiai kérdései = Munkapszichológia / Klein Sándor*, Bp., 1998, 647–698. p.; *Bevezetés az információs-ergonómiába*, (társ szerző) Bp., 1997; *Self-assessment and learning* (társ szerző) = Nuclear Safety; *A Human Factors Perspective*, London, 1999. **Szerk.:** *Alkalmazott*

Pszichológia folyóirat-szerkesztőbizottság tagja; *International Journal of Occupation Safety and Ergonomics* folyóirat-szerkesztőbizottság tagja. **Ct.:** írásai folyamatosan jelennek meg a szakfolyóiratokban. **Szea.:** eddig 28 alkalommal tartott előadást tudományos konferenciákon. **Rtv.:** Magyar Televízió MTV2 „Kukac” c. magazinjában, (1998. szept. 23.); ugyanott a „Tudósklub”-ban, (2000. január 10., 61 perces műsor volt); ugyanott az „Iskolautca”-ban, (2000. február 18.) **Kut. ter.:** az ember–számítógép interakció, szoftver-ergonómia, felhasználói felületek tervezése és tesztelése, az emberi hibázás és annak szerepe a biztonságban. 1980-tól foglalkozik a számítógéppel kommunikáló ember információfeldolgozásának és hibázásának sajátosságaival, az ember–gép-rendszerek megbízhatóságára vonatkozó kritériumok pszichológiai aspektusaival. Eredményeit 1988-ban pszichológiai kandidátusi értekezés formájában foglalta össze. Utóbbi munkahelyén témavezetője több, a számítógépes munkahelyek munkapszichológiai kérdéseivel foglalkozó projektnek, továbbá 14 éve folyamatosan részt vesz a Paksi Atomerőmű Rt. és a Magyar Távközlési Vállalat

Rt. számára végzett ipari megbízásos munkákban. Emellett részt vesz a hollandiai Delfti Műszaki Egyetemen közösen a mérnökképzés alapkoncepciójának kidolgozásában, valamint a menedzserképzéssel kapcsolatos tananyagfejlesztő munkában. Oktat a BME-n folyó posztgraduális Munka- és Szervezetpszichológia, Bankinformatika és MBA képzésben, valamint az ELTE graduális szintű pszichológusképzésében is. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1988; A Kar Kiváló Oktatója, 1992; Széchenyi professzori ösztöndíj, 2000–2003. **Megj.:** Izsó Lajos eddigi életművének teljes bibliográfiája megtalálható a szerkesztőségénél. • (Sz.-né N. E.)

IZSÓ Lajosné Prókai Borbála általános

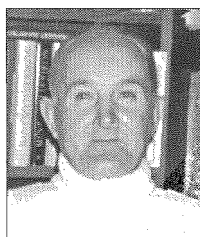
iskolai tanár. [Temerin (Vojvodina, Jugoszlávia) 1930. január 19.] **Sz.:** Prókai István rizsmolnár, Kohanec Mária háztartásbeli. **H.:** férjezett, 1989, Izsó Lajos, hitelügyi előadó, Magyar Nemzeti Bank **T.:** Pedagógiai Főiskola (1953.) **É.:** tanított Tószegen, Ecsegfalván és Gyomán. • (K. N. K.)

JAKAB Józsefné Fekécs Ida tanácsi ki-
rendeltségvezető. (Endrőd, 1932. szeptember
4.–Bp. 1996. január 6.) **Sz.:** Fekécs János kubi-
kos és Németh Ida. **H.:** férjezett, Jakab József.
Gy.: Ida (1960). **T.:** 1968: Mezőgazdasági

Technikum; 1977: Tanácsakadémia. **É.:** rö-
vid megszakítással egész életében Endrőd
község vezetésében vett részt. 1949-től:
Endrőd Elöljáróság, Endrőd Községi Ta-
nács, majd Gyomaendrőd Városi Tanács
1987-ig, nyugdíjazásáig. Tanácsi beosztá-
sai: gyámügyi és szabálysértési előadó,
mb. v. b.-titkár, igazgatási csoportvezető.
Egész tanácsi tevékenysége során töreke-
dett arra, hogy az endrődi emberek jól érez-
zék magukat szülőhelyükön. **Ct.:** eleven
stílusú cikkei a helyi újságokban jelentek
meg; nyugdíjazása után színműveket írt,
amelyek – korai halála miatt – kéziratban
maradtak meg. **Dk.:** Tanácsi Munkáért
bronz fokozat, 1977; Tanácsi Munkáért
ezüst fokozat, 1987. • (Sz.-né N. E.)

JAKÓ László (Atya). (Gyoma, 1915. jú-
nius 1.–1994) **Sz.:** Jakó
László MÁV-állomás
felvigyázó, Szabó Piroska
htb. **H.:** elvált, Csapó
Katalin. **Gy.:** Katalin
(1936). **T.:** a polgári is-
kolát Gyomán végezte,
majd a békéscsabai Fel-

sőkereskedelmi Iskola tanulója volt. **É.:**
1941-ben Kassán volt katona, a repülőtéren
teljesített szolgálatot. Szemtanúja volt Kas-
sa bombázásának, melynek következtében
Magyarország belépett a II. világháborúba.
1957-ben Kistarcsára internálták. A sport
szeretete jellemezte, több sportág művelője
volt. A Gyomai SC, a GYTK, a Szarvasi
Turul és a Sarkadi Kinizsi sportegyesületek

labdarúgó csapatainak kapusa volt, 40 éves
koráig versenyzett. 192 cm-es magasugró
teljesítményével kiváló atlétaként ismerték.
Minden szabadidősportban részt vett. Eve-
zett, úszott, repült, korcsolyázott, jégkoron-
gozott, tollasozott, röplabdázott, vízilabdá-
zott. Sportszeretét a fiataloknak is átadta,
több évtizeden át a gyomai gyerekek tőle
tanulták meg a különféle sportágak alapjait
és szabályait. Halálig szenvedélye volt a
motorsport. Oldalkocsis motorkerékpárján
– mindig fehérben – szívesen motorozott
Gyomán, de amikor csak lehetett, a Körös-
parton „élt”. Gyoma jellegzetes, közismert
alakja volt, Atya néven ismerte – és szerette
– mindenki. **I.:** „Atya” emlékére = Gyoma-
endrődi Híradó, 1994. április, 13. p.; Volt
egyszer a jégkorongbajnokság / (-CH-) =
Békés megyei Népújság, 1978. január 22.,
16. p. **E.:** a gyomai fiataloknak megszámlál-
hatatlan emléke fűződik Atyához. »Atya
volt a mi sportoló ideálunk... igazi all-
round [= mindenben otthonos] sportember
volt. 1946-ban még jégkorong-válogatott
csapatot is szervezett. Hogy kik voltak a
Jakó-fiúk? Kató Pali, Kertész Tibi, Szendrei
Feri, Izsó Anti, Palotás Pista. Ütője és ci-
pőre szerelt korcsolyája csak Atyának volt.
Nekiünk? ... az „ütők”-et fűrészeltük le
úgy, hogy a vége kissé elhajoljon, és a bun-
kó minél vastagabb legyen... A jégkorong-
csapat tagjai az életben is megállták a
helyüket: Kató Pali orvos lett, Kertész Tibi
testnevelés tanár, atlétikából országos
bajnok, Szendrei Feri főkönyvelő lett, Izsó
Antal testnevelő tanár – több mint tíz esz-
tendőtt töltött a Békés megyei birkózó
szövetség élén –, Palotás István iskolaigaz-
gató lett. Csak Atya maradt Gyomán...«
(Izsó Antal visszaemlékezése. Megjelent:
Bunkóval kergették a gumikorongot / Ma-
chalek István = Gyomaendrődi Híradó,
1989. augusztus, 10. p.) „1946–47 telén a
gyomai jégkorongcsapat a rossz vasúti köz-
lekedés miatt úgy utazott Békéscsabára,

hogy Atya a saját oldalkocsis motorkerék-párja után kötötte a ródlit, és hat főt beszél-
lített a Csaba elleni meccsre...” • (Sz. L.)

JAKUS Imre ügyvezető. (Endrőd, 1954. április 30.) **Sz.:** Jakus István és Rácz Hermina. **Gy.:** Imre (1986). **T.:** 1972: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1982: Mezőgazdasági Technikum, Törökszentmiklós, növénytermesztő technikus. **É.:** 1972–1982 között: ÁFÉSZ, Gyomaendrőd; 1982–1992 között Béke Tsz ágazatvezető; 1992-től Pentament Kft. ügyvezető igazgató. A kft. egy több tulajdonú cég, melynek alakulásától vezetője. Már az indulásnál a helyi tulajdonosi kör megtartása, helyi munkaerő foglalkoztatása (15 fő) volt a cél. A kft. profilja: baromfitenyésztés. **Tk.:** 1972-ben megalakítja Endrőd első ifjúsági klubját Casino néven, melynek éveken át vezetője. Ifjúsági vezetőként több szervezet aktív résztvevője (ÁFÉSZ, Béke Tsz – KISZ-alapszervezet). 1998-tól Gyomaendrőd Város Önkormányzatának képviselője. Választókerületében (Öregszőlő, Nagylapos) fontosnak tartja a településrészek infrastruktúrájának felzárkóztatását a belterületi életszínvonalhoz: Nagylapos egészséges ivóvízzel való ellátása, Öregszőlő ivóvízgerincének kiépítése, szilárd burkolatú utak, kerékpárút létesítése. Helyi egyesületek, gazdasági társaságok tisztségviselője (Tűzoltó Egyesület, Városi Sportegyesület, Bónomzug Vízéért Egyesület, Liget Fürdő Kft.). Három helyi alapítvány alapító tagja: Öregszőlői Gyermekekért, Barátság Sportegyesületért, Tulipános Óvodáért. 2003-tól a Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola Iskolaszékének elnöke. **Dk.:** Kiváló Ifjúsági Vezető, 1980; Kiváló Munkáért MÉM Miniszteri Kitüntetés, 1986; Rózsahegyi Emleklapokért Kitüntetés, 1999. • (Sz. I.-né)

JAKUS Kálmán íjász, sport-szakíró. (Endrőd, 1890. március 24.–Budapest, 1959. augusztus 21.) A magyar íjász-sport megteremtője. Budapesten, a Lónyay utcai református gimnáziumban testnevelő tanárként 1932-ben megszervezte az első Íjász

Baráti Kört. Tevékenysége nyomán Pilis-vörösvárott, a BSZK Rt.-ben és a MAC-ban megalakult az íjász szakosztály. A Nemzeti Torna Egylet színeiben 1933-ban és 1934-ben három-három egyéni és csapatbajnoki aranyérmert nyert. **M.:** *A svéd torna kézikönyve* Bp., 1926; *Áldozz naponta 15 percet az egészségednek*, Bp., 1930; *Téli tréning*, 1926. • (Sz.-né N. E.)

JAMBRIK Józsefné Balczó Judit álta-

lános iskolai tanár. (Szarvas, 1941. szeptember 11.) **Sz.:** Balczó István földműves és Bakulya Judit. **H.:** férjezett, 1982, Jambrik József gépkocsivezető. **T.:** 1955–59: Komensky

Ámos János szlovák Tannyelvű Tanítóképző; 1964–68: Tanárképző Főiskola. **É.:** Általános Iskola, Csabacsúd; Általános Iskola, Gyomaendrőd. **Tk.:** pályája kezdetén a helyi könyvtár és színjátszó körök vezetője volt, később az úttörőmozgalomban tevékenykedett és rendszeresen dolgozott a hazai és a külföldi nyári táborokban. • (K. N. K.)

JÁNOSIK Bertalan dr. aneszteziológiai

szakorvos, községi körzeti orvos. (Battonya 1933–) **Sz.:** Jánosik János kereskedő, Török Ilona htb. **H.:** Nős, 1962. jan. 27., felesége Schwarz Erzsébet, magyar–olasz szakos középiskolai tanár. **Gy.:** Ildikó (1963) vegyész, András, (1967), távközlési üzemmérnök **T.:** középiskola: Hódmezővásárhelyi Református Bethlen Gábor Gimnázium és a Szegedi Baross G. Gimnázium. Felsőfokú tanulmányai: Szegedi Orvostudományi Egyetem, orvosi diploma, 1957-ben. **É.:** 1954–1957-ig a Szegedi a Mikrobiológiai Intézetben diagnosztikus és kutatómunka, dr. Földes József egyetemi tanár munkatársaként; 1957–1964-ig Szegedi

Egyetem Sebészeti Klinika; 1964. szeptember 1-jétől Endrőd község körzeti orvos. Vezető szerepet töltött be az endrői székhelyű orvosi ügyelet szervezésében. Hosszú működése során családi dinasztiákat kezel. Felkészültsége, jó diagnosztikai képessége miatt a lakosság tiszteli, szereti és nagyra becsüli. **Tk.:** 1968–1990-ig tanácsstag, egészségügyi és szociálpolitikai bizottság elnöke, 1988-tól v. b. tag. **Szea.:** 1962-ben a II. Nemzetközi Aneszteziológiai Kongresszuson „Sernil anesztéziával szerzett tapasztalataim” című előadás. **Ct.:** társszerzője több mikrobiológiai és aneszteziológiai tárgyú cikkeknek. **Kut. ter.:** klinikai mikrobiológia. **Dk.:** az Egészségügy Kiváló Dolgozója. • (Cs.-né Gy. É.)

JENEI Bálint ács szakmunkás. (Gyoma, 1907. december 19.–2000. szeptember 23.) **Sz.:** Jenei Bálint és Szilágyi Lídia. **H.:** nős, Nagy Erzsébet. **Gy.:** Bálint (1936), technikus; László (1939) nyomdász. **T.:** 1921–1925: Faipari Szakiskola, Szeged. **É.:** asztalos magániparos 1930-ig. Papp Zsigmond segítője a gyomai református templom fa díszítő elemei elkészítésében. **Tk.:** 1946–1948: Szociáldemokrata Párt Szarvasi Járási titkára; 1946–1950: Református Egyház presbitere. **Dk.:** Kiváló Dolgozó. • (K. N. K.)

JENEI Bálint technikus, műszaki ellenőr, főépítészvezető, pártbizottsági titkár, tanácselnök, műszaki vezető. (Gyoma, 1936. november 13.) **Sz.:** Jenei Bálint ács- és asztalosmester és Nagy Erzsébet Patyolat Vállalat felvevő. **T.:** 1951–1955: Vásárhelyi Pál Híd- és Vízműépítési Technikum; 1974–1978: MSZMP Szakosztály, politikai gazdaságtan. **É.:** 1955–1958: Budapesti Vízügyi Igazgatóság; 1958–1959: 1. sz. Mélyépítő Vállalat; 1960–1962: Járási Tanács, Gyoma; 1963–1974: Építőipari Szövetkezet, Gyoma; 1974–1980: Községi Pártbizottság, Gyoma; 1981–1990: Nagyközségi Tanács, Gyomaendrőd. **Tk.:** KISZ községi titkár; MSZMP alapszervezeti tit-

kár; Közalkalmazottak Szakszervezete megyei elnöke; megyei tanács tagja; Magyarországi Szociáldemokrata Párt megyei elnöke és országos választmányi tagja; Kereszténydemokrata Tájékoztató és Horgász Egyesület elnöke; önkormányzati képviselő. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst fokozat; Szövetkezeti Ipar Kiváló Dolgozója; Haza Szolgálatáért arany fokozat; Ifjúságért Érdemérem; Szocialista Kultúráért; Gyomaendrődért Emlékplakett 1989-ben és 1994-ben. **E.:** „Igen sok élményem lenne, de ebből kettőt említek, ami szülőhelyemhez kapcsolódik. Az egyik: Gyoma és Endrőd 1981. évi egyesülése, mert 7 éves törekvésem vált valóra, melyben igen sokan segítettek. A másik: Gyomaendrőd 1989. évi várossá válása, melyhez Gyomaendrőd társadalma – különösen gazdálkodó egységei – áldozatvállaló együttműködése teremtette meg a feltételeket, és ezzel a várossá fejlesztés további, kedvezőbb alapjait.” (Jenei Bálint) • (K. N. K.)

JENEINÉ HORNOK Erzsébet gyógyszerésztársa asszisztens. (Gyula, 1942. július 14.) **Sz.:** Hornok István kubikos és Dávid Margit. **H.:** 1961–1978: Jenei László. **Gy.:** Ildikó (1964); Gyöngyi (1965). **T.:** 1956–1960: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1966–1968: Békéscsabai Gyógyszertári Asszisztensképző. **É.:** Kner Nyomda, Gyoma, betanított munkás; ezután harminc éven keresztül – 1965. január 1-jétől 1995. október 30-ig – segítette szülőhelyünk betegeit a Fő úti gyógyszerésztárban. **Tk.:** volt Vöröskereszt alapszervezeti titkár és járási tanácsstag is. **Dk.:** Munkahelyi Igazgatói Dicséret, 1985; Kiváló Dolgozó, 1990; Vöröskereszt Kiváló Munkáért ezüst fokozat 1988. • (K. N. K.)

JUHÁSZ Erika etnográfus, főiskolai adjunktus. (Dévaványa, 1963. április 27.) **Sz.:** Juhász Mihály esztergályos és Kurilla Ida óvónő. **T.:** 1984: Debreceni Tanítóképző

Főiskola, tanító; 1996: Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza ének, zene, népzene tanár; 2000: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen etnográfus. **É.**: 1984–1994: Derecske, Művelődési Központ népművelő; 1994 óta a Bessenyei György Tanárképző Főiskola ének tanszékén oktató, jelenleg főiskolai adjunktus: népi ének, népzene, néprajz tantárgyakat oktat. **Tk.**: 1981 óta a Karikás Népzenei Együttes tagja; 1993 óta a Magyar Tekerőzenekar tagja; Táncház Egyesület tagja, jelenleg vezetőségi tag is; 1989–1997: a Berettyóújfalui Pávák Ifjúsági Népdalkör vezetője volt; 1992-től a konyári Pávakör vezetője; 1992–1997: Nyíregyházi Galagonya Énekegyüttes vezetője. **M.**: [előadóként közreműködött az alábbi hangfelvételek elkészítésénél]: *Ez a világ olyan világ...* [Karikás Népzenei Együttes önálló lemeze], 1987; *Este a fonóban* [Magyar Tekerőzenekar és a Galagonya Énekegyüttes közös lemeze], 1996; *Búélesztő szellő* [Karikás Népzenei Együttes önálló CD-je], 1998; „*Szeretném, ha szeretnének*” / Alfred Polansky Ady Endre verseire írott dalok, 2002. **Ct.**: Konyár zenei élete = Konyár falu könyve, Debrecen, 2002, Ethnica Kiadó. **Szea.**: a népdalénekléssel, a népzene-tanítással kapcsolatban tartott előadásokat szakmai konferenciákon. **Rtv.**: a Karikás Népzenei Együttessel, a Galagonya Énekegyüttessel és a Magyar Tekerőzenekarral több rádiós és televíziós felvétel készült. **Kut. ter.**: pávaköri mozgalom helye és szerepe a kultúrában. **E.**: „a pályaválasztásomat meghatározta, hogy több mint tíz évig voltam tagja a gyomai Körösmenti Táncegyüttesnek. Itt kaptam alapot, itt tanultam meg a fegyelmezett, kitartó munkát, a lelkesedést, a néptánc és a népzene szeretetét...” (Juhász Erika) • (K. N. K.)

JUHÁSZ István MÁV-raktárnok. (Gyoma, 1922. január 26.) **Sz.**: Juhász István földműves és Szilágyi Zsuzsanna. **H.**: nős, Kajla Mária. **Gy.**: István (1943), Ferenc (1946). **É.**: 1943–1982 között, vagyis negyven évig dolgozott a MÁV gyomai

állomásfőnökségen, vigyázta és segítette utazásainkat. Vasutas-dinasztia: fia, István is a MÁV alkalmazottja lett, a menyé is és annak az édesapja is. **Tk.**: 1960–1990 között a Körösmenti Vadásztársaság vadász mestere volt. • (H. L.-né)

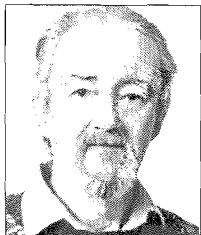
JUHÁSZ István MÁV-alkalmazott, térfőnök. (Békés, 1943. szeptember 15.) **Sz.**: Juhász István MÁV-raktárnok és Kajla Mária. **H.**: nős, első felesége: 1966, Kocsis Erzsébet tanítónő, második felesége: 1977, Bögi Ildikó MÁV forgalmi szolgálattevő. **Gy.**: Attila (1968), Ildikó (1985). **T.**: 1957–1961: Vasútforgalmi Technikum, Szeged; 1966–1967: MÁV Tisztképző Intézet, Budapest. **É.**: negyvenegy évig szolgált a MÁV-nál. 1961–1988: MÁV Állomásfőnökség, Gyoma, forgalmi szolgálattevő; 1988–2002: MÁV Csomóponti Főnökség, Békéscsaba, személyszállítás-vezető, térfőnök. **Tk.**: 1971–1993: Körösmenti Vadásztársaság tagja. **Dk.**: a Kiváló Dolgozó kitüntetést négy alkalommal kapta meg. • (H. L.-né)

JUHÁSZ Istvánné Kocsis Erzsébet tanítónő. (Gyoma, 1944. március 20.) **Sz.**: Kocsis László cipész és Varga Erzsébet. **H.**: elvált. 1966–1976 között élt házasságban Juhász István MÁV-tanácsossal. **Gy.**: Attila (1968). **T.**: 1964–1967: Maróthy György Tanítóképző Intézet, Debrecen. **É.**: 1963–1967: Általános Iskola, Ecsegfalva; 1967–1970: Gyoma, 2. Sz. Általános Iskola; 1970–1997: Gyoma, 1. Sz. Általános Iskola. **Tk.**: Pedagógus Szakszervezet járási bizottsága, tagja. **Ct.**: Az olvasóvá nevelésről = Gyorsuló idő, [Kiad. a Békés megyei Pedagógiai Intézet], 1981. **Dk.**: Dicsérő Oklevél, 1982, Kiváló Úttörővezető, 1986, Eredményes Munkáért, 1983. • (K. N. K.)

JUHÁSZNÉ BÖGI Ildikó MÁV-alkalmazott. (Szeghalom, 1952. február 15.) **Sz.**: Bögi István MÁV-alkalmazott és Csontos Ilona varrónő. **H.**: férjezett, 1977, Juhász István MÁV-alkalmazott. **Gy.**: Ildikó (1985). **T.**: 1967–1971: Tüköry Lajos Gimnázium, Körösladány; 1978–1980: MÁV tisztképző,

Budapest. **É.:** több mint harminc éve: 1971-től folyamatosan teljesít szolgálatot a MÁV-nál; forgalmi szolgálattevő Gyoma állomáson – közben 1988–1996 között Nagylapos állomáson volt állomásfőnök. • (H. L.-né)

JUHÁSZ Sándor szobrász, keramikus,

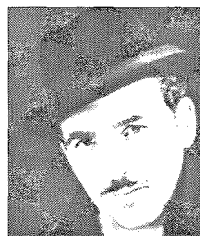
formatervező készítő, restaurátor. (Petrozsény, 1909. november 27.)

Sz.: Juhász Lajos földműves és Oláh Mária.

H.: nős, 1934, Papp Aranka. **Gy.:** Aranka (1934), Ágoston Katalin

(1988) **T.:** Főreál Iskola. Amikor Istók János Gyomán a Hősök emlékműve felállításáról tárgyalt, figyelmébe ajánlották Juhász Sándort; ő felismerte tehetségét, és Wagner Géza festőhöz ajánlotta be. Juhász Sándor ezután Wagner Géza balatonvilágosi és budai műtermében folytatta tanulmányait, illetve többször megfordult Istók János budai műtermében is. **É.:** műbútorasztalos, majd 1936-tól készített szobrokat: főleg kerámia és terrakotta anyagokból. Együtt dolgozott a gyomai Papp Zsigmonddal; majd kőfaragó volt Budapesten és keramikus Mezőtúron. **Kiáll.:** önálló: Debrecen, 1964; Gyomaendrőd, Művelődési Központ: 1997, Ovi Galéria, Kossuth úti Óvoda: 2003; közös kiállítások: Gyomaendrőd, Őszi Tárlat: 1998, 1999, 2000, 2001, 2002 **Rtv.:** a szegedi televízió – Tandi Lajos szerkesztésével – készített róla portréfilmet. **Dk.:** Életműdíj, Gyomaendrőd. **I.:** Juhász Sándor szobrászművész kiállításának megnyitására / Cs. Nagy Lajos = Városunk, Gyomaendrőd, 2003. december, 233. p. Hajdú-Bihar Megyei Napló; Békés Megyei Népújság; Békés Megyei Napló; Délkelet; helyi újságok. **E.:** büszke arra, hogy az ő keze munkája is benne van a gyomai országzászló elkészítésében, és arra, hogy a gyomai református templom belső felújításában Papp Zsigmond alkotótársa lehetett. • (M.-né Cs. I.)

JUHOS Sándor szabómester. (Erdőhát-

karcsa, 1918. február 3.–1977. augusztus 15.)

Sz.: Juhos Sándor földműves és Dotter Szidónia.

H.: nős, 1946, Tóth Margit. **Gy.:** Mária (1948), Erzsébet (1950).

T.: Ruhaiipari szakmai

és pedagógiai tanfolyam, 1962. **É.:** 1957–1970 között volt a gyomai Ipari Iskola szakoktatója. **Tk.:** ipartestületi tag, testnevelés- és sportkörtag volt. Amatőr fotósként fotókiállításokon vett részt: *Május 1.* fotómunkájáért V. díjat nyert. **Dk.:** Testnevelés- és Sportmunkáért, 1962. • (K. N. K.)

KÁLLAI Ferenc színész. (Gyoma, 1925.

október 4.) **Sz.:** Krampner Ferenc borbélymester, Gálos Ilona. **H.:** nős, Csima Ida, 1945. **T.:** Általános Iskola, Gyoma, Felső Kereskedelmi Iskola, Budapest, Színművészeti Akadémia,

1944. **É.:** 1945–1946: Szabad Színház, 1946–1948: Belvárosi Színház, 1948-tól a Nemzeti Színház tagja, 1989-től örökös tagja. **F. Sz.:** Shakespeare: Rómeó és Júlia – *Rómeó*; Vörösmarty: Csongor és Tünde – *Csongor, Kalmár*; Mikszáth: A Noszty fiú esete Tóth Marival – *Noszty Feri*; Móricz: Úri muri – *Szakhmáry Zoltán*; Katona: Bánk bán – *Ottó, Bánk, Petúr*; Molière: Tartuffe – *Orgon*; Shakespeare: Antonius és Kleopátra – *Aenobarbus*; O’Neil: Hosszú út az éjszakában – *Jamie*; (Ibsen: A nép ellensége – *Stockmann*; Büchner: Danton halála – *Danton*; Gorkij: Éjjeli menedékhely – *Luka*; Csurka: Döglött aknák – *Paál Károly*; Molière: Úrhatnám polgár – *Jourdain úr*; Shakespeare: IV. Henrik – *Sir John Falstaff*; Gogol: A revizor – *Polgármester*; Williams: Macska a forró bádoggatón – *Daddy*; Machiavelli: Mandragora – *Nicia*; Sarkadi: Elveszett paradicsom – *Sebők Imre*; Goethe: Faust – *Mefistó*; Márai: Kassai polgárok – *Jakab*; Ibsen: Peer Gynt – *Dovre apó*; Móricz: Rokonok – *Kardics*; Shakespeare: Téli rege – *Juhász*; Alan Benett: Kaffka farka – *a Papa. Filmjeiből:* 2x2 néha öt (1954); Csigalépcső (1961); Katonazene (1961); Iszony (1965); Mi lesz veled, Eszterke? (1968); A gyáva (1968); A tanú (1968); Krebsz, az isten (1969); Egy örült éjszaka (1969); Szépek és bolondok (1977); Hány az óra, Vekker úr? (1985); Szörnyek évadja (1986); Legényanya (1989); Pogány Madonna. **Le-mezei:** Őzikék; Szabó Lőrinc 26 év; Ady: Menekülés az Úrhoz. **Rendezése:** Németh

László: Villámfényénél (Várszínház, 1996).

É.: a gyomai iskolás évek alatt nagy hatással volt rá Mohácsy kántortanító. Középis-kolai tanárai inspirálták a színészi mester-ségre (Kis Ferenc javasolta, hogy vegye fel a Kállai művésznevet). 1944 őszén iratkozott be a főiskolára, de az ostromállapot miatt félbeszakadtak tanulmányai. Both Béla ajánlott váratlanul szerződést részére. A háború után Bárdos Artúr csábította át Rómeó szerepére a Belvárosi Színházba, az államosítás után ebbe az épületbe költözött a Nemzeti Kamaraszínház, mely át-vette a színészeket is, így került a Nemzetibe. Hősszerelmesnek indult, megjele-nése a fiatal Jávor Pálra emlékeztetett, de több tűz, több energia csapott ki belőle. Elegánsan tudta viselni a színpadon az úri-fiúk fehér tenisz nadrágját, a huszártiszti mellényt, a dzsentribricseszt. Előnyös külső adottságai azonban nem térítették el választott útjától, így lett a magyar színpadok egyik legigényesebb színésze. Egyé-niségére jellemző a vizsgálódás, szem-lélődés. Az a művész típus, amelyik minden élmény befogadására alkalmas, de ezt sohasem hivalkodással nyilatkoztatja ki. Gondolkodó, figyelmes, pózoktól mentes színész. **Tk.:** 1977-től a Színház és Film-művészeti Főiskola – 1987-től – Egyetem tanára. 1981–1990: a Színházművészeti Szövetség elnöke. 1985–1990 országgyű-lési képviselő, a kulturális bizottság tagja. **Dk.:** Jászai Mari-díj, 1956, 1958; Erdemes Művész, 1966; Kiváló Művész, 1970; SZOT-díj, 1971; Kossuth-díj, 1973; a Tehe-ráni Filmfesztivál Legjobb Férfialakítás díja, 1977; Pro Urbe-díj, 1981; Erzsébet-díj, 1987; Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztje, 1995; Gyomaendrőd Város Díszpolgára, 1996; Örökös tag a Halha-tatlanok Társaságában, 1996; Budapest Díszpolgára, 1998; A Nemzet színésze, 2000. **I.:** Öltözőtükör / Galsai Pongrác, Bp., 1971, 59–64.; Arcok, szerepek / Sán-

dor Iván, Bp., 1971, 71–81.; Kállai Ferenc / Koltai Tamás, Bp., 1978; Magyar Színházművészeti Lexikon; Meg kellene fog-nunk egymás kezét / Metz Katalin = Új Magyarország, 1993. 11.; Filmlexikon, 1994; Ki kicsoda? 1996; Kállai Ferenc, a hetvenöt éves Rómeó / Molnár Gál Péter = Színház, 2000, 26–27. **E.**: »gyomai kisszác koromban pénzt kértem a szüleimtől futballmeccsre, melyet rövid időn belül elfagyiztam. A pályához érve a palánkon másztam át, természetesen jegy nélkül. A nézőtéren elvegyültem a tömegben, de mivel féltem a lebukástól, egy jólöltözött úriember mellé álltam, hogy ne kérjék a jegyem tőlem. Megérkezett az ellenőr, megvizsgálta a „pótapám” jegyét, majd elhangozott a kérdés, amely engem teljesen lefordított – És a gyereké? – Nagy szegényemre kivezettek a mérkőzésről. Azóta nem szeretek jegy nélkül belépni sehová.« (Kállai Ferenc) • (M. A.)

KÁLMÁN Farkas református lelképásztor, irodalom- és zenetörténész. (Siómaros, 1838. október 15.–Gyoma, 1906. október 2.) **Sz.**: édesapja Kálmán József református lelképásztor; „családja a Rákóczi idők óta folyton a papi pályán működött”. A népiskolát Városhídvégen kezdte, hol édesatyja 1845-ben lelkész lett. 1848-ban a gyönki gimnáziumban tanult, öt osztályt végzett itt, Filó Lajos, Kis Gábor és más kiváló tanáregyenységek keze alatt. További tanulmányai folytatására 1852 őszén Pápára ment. Ugyanekkor, mint a zenében és éneklésben legjártasabb ifjú, karelnök és az ifjúsági zenekar vezetője s egyszersmind ifjúsági könyvtárnok is volt. Ez idő alatt nyert az összes zenetudományban Vid Károly ügyvéd és jeles zenész, és Hannig Károly r. kath. kántor útmutatása folytán alaposabb kiképzést, és már ekkor annyira vitte a hegedülést, hogy a pápai r. kath. nagytemplomban, a zenekarban rendszeren közreműködött. **É.**: végeztén a teológiát, 1859 őszén Pátkára ment „akadémiai rektorul”. Majd e tanítóskodás után, 1863-ban letette első papi vizsgáját, s Szabadszállá-

son, Kiskunhalason, Vajszlón káplánkodott. 1868-ban Madocsa, 1876-ban Sósvertike, 1878-ban Máriagyüd, végre 1885-ben a gyomai református gyülekezet választotta lelkészül. **Tk.**: tagja volt a Duna-melléki Református Egyházkerület Énekügyi Bizottságának, legalaposabb ismerője a protestáns énekügynek – kiváltképpen történelmi tekintetben – hathatósan közreműködött a református énekügy reformja mellett, melyet még 1862-ben pendített meg a Protestáns Egyházi és Iskolai Lapban. **M.**: *Éneklőkar, avagy azoknak a tudósoknak és szöveg poétáknak életrajza, kik által Magyarország reformátusok most használatban lévő „Énekes könyvében” foglalt énekek szereztettek*, Bp., 1880; *Új Magyar Athenas – Újabb kori magyar protestáns egyházi írók életrajzgyűjteménye*, Bp. 1882–1885 [kéziratban]; *Adalékok a XVI. és XVII. századi irodalomtörténethez, az 1711-ig magyarul megjelent összes énekgyűjtemények ismertetése* [kézirat]. **I.**: *Új Magyar Athenas / Kis Károly*, Bp., 197. p.; *Magyar Könyvészet*, 1880; *Theológiai ismeretek Tára, Mezőtúr*, 1896, II., 217. p.; *Emlékezések Kálmán Farkasra / Darvas Tibor = Gyomaendrődi Szó-Beszéd*, 2000, március, 8–9. p.; *Magyar írók élete és munkái* 15. k. / *Gulyás Pál*, Bp., 1993, 110. p.; *Egy zsolttáros pap* In Kner Izidor: *Emlékezések Kálmán Farkasról a kuruc nóták dalszerzőjéről / Kató József*, Gyoma, 1916; *Magyar írók élete és munkái V. / Szinnyei József*, Bp., 1897, 860–862. p.; *Új magyar irodalmi lexikon H–Ö*, Bp., 2000, 1028. p. *Zenei lexikon*, Bp., 1983–85. **E.**: sírfelirata a gyomai [öreg] temetőben: „1838–1905 Kálmán Farkas Adaggio [egy kottasor következik] zeneköltő magyar papnak tisztelői hozzátért hű hitvese Hetéssy Tinca született 1850. május 16. – meghalt 1926. április 19.” Oldalt lent: „Istók és Lukácsy Budapest” – ők a síremlék készítői. Kálmán Farkas unokája: Kálmán Lajos tanár, Kecskemét, 1921–1999. Kecskeméti Tanítóképző Főiskola ének-zenetanára. 1965-ben Szegeden végzett a József Attila Tudományegyetemen. Doktori disszertációja:

„Kecskemét néprajza és népzeneje”. Bálint Sándor professzornál doktorált. A jelenlegi református énekeskönyv szerkesztőbizottságának tagja volt, a debreceni Teológiai Akadémia Doktorok Kollégiuma Hymnológiai szekciójának elnöke. **I.:** Kálmán Lajos emlékezete 1921–1999 / Szabó Gábor = In Képes Kálvin Kalendárium, 2001, 142–143. p. • (Cs. Sz. I.)

KALMÁR Ákos tanító, kántortanító, tanár, igazgató. (Endrőd, 1912. március 30.–Budapest, 1994. február 3.) **Sz.:** Kalmár Imre gazdálkodó, bíró és Uhrin Eszter. **H.:** első felesége (1934): Schüsler Irén tanítónő; második felesége (1955): Kusztor Margit tanítónő. **Gy.:** Ákos (1938), Ágnes (1940), Zoltán (1956). **T.:** Endrőd: 5 elemi; gimnázium 4 osztálya: Gyula, felső két osztálya: Debrecen; 1933: Tanítóképző, Eger; 1956: Tanárképző, Szeged. **É.:** 1934–1948 között tanító volt Endrődön. A II. világháborúban az orosz frontra vezényelték, 18 hónapig volt ott. Mivel emberiségét itt is meg tudta őrizni, katonatársai megbecsülését mindig a magáénak érezhette. Tartalékos hadnagyként vonult be és tartalékos főhadnaggyá léptették elő. 1948–1951 között kántortanító volt a járdánházi általános iskolában; 1951–1954 között Nagyivánban tanított; 1954-ben Tiszatenyőn volt iskolaigazgató; 1954–1958 között Törökszentmiklóson volt igazgató-tanító; 1958–1965 között Perőcsényben volt igazgató; 1965–1974 között Valkón volt általános iskolai igazgató. 1974-től nyugdíjba került. Igazgatóként Valkón hagyománnyá tette az apák napját, amely több mint tíz éven keresztül a falu életének kiemelkedő eseménye volt. **Tk.:** igazi népművelőként élte le életét: volt színjátszó kör vezetője; a Szabad Föld Téli Esték előadásokat szervezte és előadó is volt, vándor-könyvtáros volt tanyasi iskolánál; vezetett énekkart. 1946-tól a Pedagógus Szakszervezet tagja volt; egy időben a Hazafias Népfront helyi elnökévé is megválasztották. **Dk.:** 1983-ban pedagógiai tevékenységéért Arany Oklevelet, 1994-

ben Gyémánt Oklevelet kapott. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

KALMÁR Vincéné Uhrin Erzsébet tanár

(Endrőd, 1921. december 23.) **Sz.:** Uhrin Gáspár gazdálkodó, Gyuricza Regina htb. **H.:** özvegy, Kalmár Vince agronómus. **Gy.:** Erzsébet (1960); Ilona (1966). **T.:** 1941: Érseki Tanítóképző, Kalocsa; 1954: Szegedi Tanárképző Főiskola. **É.:** Szent Imre Polgári Fiúiskola, Pogány Iskola, Község-sori iskola, Ugari Általános Iskola, Csáki iskola, Öregszőlői Szent Imre Általános Iskola, Bucsai Általános Iskola, Balatonkiliti Általános Iskola, Öregszőlő. **Tk.:** ifjúsági színjátszó körök szervezése a Pogány iskolában, az ugari iskolában, az öregszőlői Szent Imre Iskolában, Páskumi iskolában. **Dk.:** Aranydiploma, 1994; Gyémántdiploma, 2001. **E.:** „Legszívesebben a tanyákra emlékszem. Az itt élő családok dolgos, becsületes, tisztelettudók, gyerekszeretőek voltak. Gyermkeiket rendszeresen járatták iskolába. Ezért szerettem őket, és ezért most is szívesen és hálásan emlékszem rájuk és a tisztára meszelt, gyümölcsös, akácós házaikra.” (Kalmár Vincéné) • (G.-né T. Zs.)

K. NAGY Zsuzsanna (asszonynév: **Vargáné Nagy Zsuzsanna**, művésznév: **Hazadi Zsuzsa**) előadóművész.

(Gyoma, 1925. június 2.) **Sz.:** K. Nagy Lajos és Hornok Mária földművesek. **H.:** férjezett. Első házassága: 1945, férje: Maródi Imre földműves volt; második házassága 1965, férje: Hazadi László. Harmadik férje: Varga György ny. őrnagy. **Gy.:** Imre és Zsuzsanna, hat unoka és négy dédunoka. **T.:** mosómesteri vizsga; Állami Zeneiskola; Országos Filharmónia vizsga. **É.:** 1945 és 1954 között a férjével gazdálkodtak; 1954–1961 között téglagyári mun-

kás volt; 1961 és 1980 között egy budapesti szerzettkórházban mosómester volt; 1972-től előadóművész: magyarnóta-énekesként lép fel rendezvényeken. Az első nyilvános szereplése 1945 májusában volt, Gyomán. 1970-ben szintén Gyomán volt a 25 éves jubileumi estje. 1980-ig a Körösmenti Együttes szólistája volt. **Tk.:** tagja a Művészetbarátok Egyesületének; közreműködik a Kispesti Vigadó Nótaklubban, a Kossuth Lajos Nyugdíjas Klubban, a Szentendrei Helyőrségi Klubban, a budapesti Peterdy utcai Nyugdíjsházban **M.:** *Emődi lakodalom*, 1987 [magnókazetta]; *Csárdások*, Kispesti Nótaklub, 1995 [magnókazetta]; *Isten áldja meg a magyart*, 1998 [magnókazetta]. **Rtv.:** 1987: *Önjelölt c.* műsorban szerepelt, azóta több riport, zenés-dal, verses rádió- és tv-műsor készült vele. **Dk.:** Kiváló Társadalmi Munkás, 1985; Honvédelemért II. fokozat, 2002. **I.:** dr. Gomola György költő többször méltatta munkásságát. • (*M.-né Cs. I.*)

KARSAY Lajos vendéglős, szikvízgyártó és szállodatulajdonos. (Marosújvár, 1897) **H.:** nős, Batári Róza. **Gy.:** Lajos. Vas- és fémestergályos szakmát tanult. Budapesten a Fegyver- és Gépgyárban dolgozott. Majd Gyomára került, az Iványi és Társa malomhoz, főgépésznek. 1926 után önálló vendéglős és szállodatulajdonos lett. 1927-ben szikvízgyárat létesített. A vendéglője a Kossuth u. 61. sz. alatti helyen (Kossuth u.–Pásztor János u. sarka) volt. 1939-ben a katonai parancsnokság irodahelyiséggé alakította át. A Karsai-féle ház a Kossuth u. 11. sz. alatt volt [most Vidovszky képtár], ott lakása és szódagyára volt a családnak. A fia, Lajos, Mezőtúron érettségizett, a református gimnáziumban, majd agrártudományi egyetemet végzett Gödöllőn, később egyetemen oktatott. A Művelődési Minisztérium Felsőoktatási Osztályán dolgozott. Fiatalon halt meg. **I.:** Békés vármegye története / Márkus György. Bp., 1936. • (*Sz.-né N. E.*)

KATÓ Albert általános iskolai tanár. (Gyoma, 1942. április 3.) **Sz.:** Kató Antal,

egyéni gazdálkodó, Holdmann Ilona, háztartásbeli. **H.:** nős, 1974, Zubor Katalin. **Gy.:** Albert (1976), Attila (1979). **T.:** általános iskola és gimnázium Gyomán, Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Szegeden. **É.:** egy évig Gyulán tanított, majd 1965 óta a gyomai 2. Sz. [az átszervezés után]: a Kis Bálint Általános Iskolában. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető. • (*K. N. K.*)

KATÓ József dr. jog- és államtud. doktor, pénzügyi titkár, főszerkesztő, író, műfordító. (Gyoma, 1879. április 11.–1926. november 4.) **Sz.:** Kató József kisbirtokos földműves és Szilágyi Klára. **H.:** nős, első házassága: Kádas

Aranka, második házassága: Bryk Angela. **Gy.:** József, Klára (1919) tanítónő. **T.:** 1885–1890: református elemi iskola; 1890–1896: algimnázium, Szarvas; 1896–1898: főgimnázium, Igló; 1899–1904: Jogtudományi Egyetem, Budapest és Kolozsvár. **É.:** 1904–1920: Zombor megyei Pénzügyi igazgatósági titkár; 1914–1917: M. Kir. 4-es Honvéd Gyalogezred népfelk. századosa; 1920–1924: Békés Megyei Közlöny főszerkesztője, Békéscsaba. Már kolozsvári tartózkodása alatt jelentek meg versei, tárcái, vezércikkek a Kolozsvári Újság, a Temesvári Hírlap, a Vasárnapi Újság, az Egyetértés c. lapokban. *Kemény János halála c.* verses elbeszélő műve az Erdélyi Múzeum-Egyesület pályadíját elnyerte. Trianon után kénytelen volt elhagyni Zombort, és a békéscsabai megyei újság, a Békésmegyei Közlöny főszerkesztője lett 1924-ig. Ekkor, édesapja halála után, Gyomára költözött és csak az írásnak élt: a Gyoma-Endrőd és Vidéke szerkesztője lett. Ebben az újságban jelent meg a Krónikák c. rovata, amelyben Gyoma történetét közölte 1332-től 1869-ig, az ő kutatásai szerint – Gyoma eredete, birtokviszonyok stb. – folytatásokban. Gyomán a krónikák tettek népszerűvé: ezek az írások a gyomaiakról szóltak a gyomaiaknak. **Tk.:** Gyomán

részt vett a közélet minden megnyilvánulásában. Az Egyetértés Olvasókör elnöke volt, az Iparos Ifjúsági Önképzőkör díszelnöke. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület bölcsészet nyelv- és történettudományi szakosztály tagja. Barátságos, jó humorú természetű, népszerűvé, közismert és tisztelt egyénisége volt Gyomának. Halála után öt évre utcát neveztek el róla. 2001-ben a szülőházán emléktáblát helyezett el Gyomaendrőd Város Önkormányzata. **M.:** *Verseik*, 1902, Csokonai nyomda, Debrecen; *Költemények*, 1906, Lampel nyomda, Budapest; *Életbarázdák*, 1917, Franklin Társ., Budapest; *Pipaszó mellett*, 1920, Kner Izidor nyomdája, Gyoma; *Bárányfelhők alatt*, 1924, Kner Izidor nyomdája, Gyoma; *Krónikás könyve*, Gyoma, [1927?]; *Krónikák 1927* = Gyoma-Endrőd és Vidéke c. lap. **Mf.:** Slowacki: *Mazepa* c. drámája; Heinrich Teweke: *A papa* c. egyfelvonásosa; Tetmayer-versek; Sienkiewicz-novellák. **Szerk.:** *Új Ugar* [Társadalmi, szépirodalmi és közigazgatási szemle], Gyoma, 1937. október [ez az egyetlen száma jelent meg], Petőfi ny. **I.:** *A lengyel költészet első magyar fordítójáról / Kerényi Grácia = Filológiai Szemle*, 1964; *Nekrológ = Békésmegyei Közlöny és Gyoma-Endrőd és Vidéke*, 1926. november 6.; *Kató József költő és műfordító hagyatéka / Virágh Ferenc = Békés Megyei Népiújság*, 1959. december 21.; *Százttíz éve született dr. Kató József / Darvas Tibor = Gyomaendrőd Híradó*, 1989. • (*Lánya, Bálint Sándorné Kató Klára közlése*)

KATONA Béla Imréné Tímár Mónika

költségvetési előadó. (Endrőd, 1927. március 8.–1995. január 29.) **Sz.:** Tímár Mihály és Balogh Mónika. **H.:** férjezett, Katona Béla asztalos mester. **Gy.:** Piroška, gyermekorvos. **T.:** 1968: Mezőgazdasági Technikum. **É.:** Endrőd Községi Tanácsnál volt költségvetési előadó haláláig. Lelkiismeretessége,

kedvessége, segítőkészsége miatt a mai napig emlékeznek rá az emberek. **Dk.:** Tanácsai Munkáért. • (*Sz.-né N. E.*)

KATONA Eszter gyermekápoló és gondozónő.

(Endrőd, 1941. január 2.) **Sz.:** Katona Lajos bognár és Gellai Eszter. **H.:** elvált. **Gy.:** Paróczai Zoltán tanár. **T.:** 1947–1955: Általános Iskola, Endrőd; 1955–1959: Gimnázium, Gyoma; 1959–1960: Gyermekápoló- és Gondozónőképző, Győr. **É.:** 1960: Gyermekkórház, Győr; 1961–1962: Gyermekkórház, Gyula; 1962–1993: Bölcsőde, Endrőd. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1983. • (*K. A.-né*)

KATONA Gyula dr., ügyvéd. (Gyoma, 1925. augusztus 28.–Békéscsaba, 1997. december 19.) **Sz.:** Kalita Vilma, Katona Dániel, földműves. **H.:** 1950, Fekete Ilona. **Gy.:** Klára (1951) jogász; Mihály (1964) jogász. **T.:** általános iskola Gyomán, gimnázium Mezőtúron, 1952: Pázmány Péter Tudományegyetem. **É.:** 1952-től döntőbíró Békéscsabán, 1956-ban munkaviszonyát megszüntették. Egy év múlva Budapesten segédmunkás lett, 1960-tól pedig Csárdaszálláson, a Petőfi Tsz-ben pénztáros. 1963-tól ügyvéd volt Gyomán, az ügyvédi munkaközösségben, mely 1991-ben megszűnt. Ezután egyéni ügyvédként működött haláláig. **Tk.:** tanácsstag, a Kisgazdapárt tagja, valamint a Békés Megyei Ügyvédi Kamara elnökségi tagja volt. **Dk.:** Miniszteri kitüntetés. • (*Lánya közlése alapján K. N. K.*)

KATONA Gyula László református lelkipásztor.

(Karcag, 1915. szeptember 16.–Nyíregyháza, 1980. január 21.) **Sz.:** Katona Gyula és Molnár Róza kereskedők, akiknek Gyomán a Fő út és a Bajcsy út kereszteződésében, az

ún. angyalos ablakdíszes saját házában volt a boltjuk. **H.:** nős, 1955, Borbély Magdolna. **Gy.:** Gyula (1956), László (1958). **T.:** elemi iskola: Karcag, Gyoma; középiskola: Bethlen Gábor Református Gimnázium, Hódmezővásárhely; egyetem: gróf Tisza István Egyetem Hittudományi Kara, Debrecen. **É.:** 1938–1939-ben segédlelkész volt Mezőberényben, 1940-ben Kunhegyesen, 1940–1947 között Gyomán. 1944. október 6-án a bevonuló szovjet csapatok elől a legtöbb értelmiség elmenekült, így a református és az evangélikus lelkészek is. Egyedül Katona Gyula segédlelkész maradt a helyén (és a katolikus plébános), ő gondoskodott arról, hogy az istentiszteletek zavartalanul megtartassanak az egyházi iskolákban folyó tanítással együtt. Egészen 1945 február végéig egyedül látta el a református gyülekezet minden lelkipásztori feladatát és a hivatali teendőket. Ezután Reformátuskövácsházára került (1947–1948), azután Gyulára (1948–1974), végül Gyulaváriban volt lelkész (1974–1980). • *(Sz. L.-né)*

KATONA Józsefné Bíró Ilona gazdasági vezető. (Gyoma, 1929. október 21.) **Sz.:** Bíró Bálint postai alkalmazott és Marjai Róza. **H.:** férjezett, 1956, Katona József betanított munkás. **Gy.:** Edit (1958) tanár. **T.:** Rózsa Ferenc Gimnázium, Békéscsaba; Pénzügyi Szakközépiskola Békéscsaba, képesített könyvelő. **É.:** Járási Tanács V. B. Pénzügyi Osztálya, Gyoma, Szarvas. Mezőgazdasági Szakiskola, Gyoma. Munkája során sokat tett a mezőgazdasági szakképzés anyagi erőforrásainak megalapozásáért és biztonságáért. A Közalkalmazottak és a MEDOSZ Szakszervezetében tag, ill. üdülési felelős volt. **Dk.:** Kiváló Munkáért Minisztériumi Dicséret; Megyei Művelődési Osztály, Békéscsaba, oklevél; Bethlen Gábor Szakiskola, oklevél. • *(H. L.-né)*

KATONA Lajos okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, vállalatgazdasági szakmérnök. Gyoma, 1952. november 3.) **Sz.:** Katona Lajos gazdálkodó és Weigert Erzsébet.

Gazdálkodó családból származik. Ősei Gyoma, illetve Endrőd újratelepítése során kerültek ide. Felmenői között található Weigert József dédapja, aki a Békés Vármegye Monográfiájában (1936) mint gazdálkodó szerepelt. **Gy.:** Mariann (1980), Ágnes (1982), Réka (1992). **T.:** GATE 1977, 1982. **É.:** egyetemi és katonai éveit leszámítva Gyomán lakik és dolgozik. 1977–1994 között a Körösi Állami Gazdaságban kerületvezető, termelési igazgatóhelyettes, igazgató volt. 1994-től az 50%-ban tulajdonát képező AGROFÉM Kft.-nél ügyvezető. Rendszerültátskor az Állami Gazdaság ún. Új Élet-i egységének megvásárlásakor szerzett tulajdont a sógorával közösen. Vállalkozásukban saját közreműködésük mellett nyolc alkalmazottal 1000 ha területen növénytermesztéssel, törzslúdtartással és juhtenyésztéssel foglalkoznak. **Tk.:** Gyomaendrőd Város Önkormányzatában tanácsstagként, ill. képviselőként több alkalommal tevékenykedett. Jelenleg társadalmi megbízatású alpolgármesterként végez önkormányzati munkát. • *(K. N. K.)*

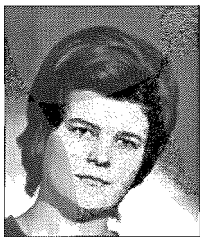
KAUCZIL Borbála tanítónő. (Nagyvárad, 1883. január 10.) **Sz.:** Kauczil István, Balázs Borbála. **H.:** hajadon. **T.:** Orsolya Rendi Zárda, Nagyvárad, Tanítóképző. **É.:** Zsófia-major, Gyoma, Római Katolikus Általános Iskola, Gyoma, I. Sz. Ált. Iskola, Gyoma 1945-től, az 50-es években ment nyugdíjba. • *(Miklós Mária és Borbála közlése alapján K. N. K.)*

KÁVAY Zoltán tanár, evezős, edző. (Sajószentpéter, 1931. június 23.–Budapest, 2002. augusztus 22.) **Sz.:** édesapja Kávay Gáspár néptanító volt, Endrődön (Kocsorhegyen) tanított, anyja Kalmár Margit, az akkori endrődi bíró, Kalmár Imre lánya. **H.:** nős, 1958, Losonci Amarilla mérnök. **Gy.:** Kinga (1971). **É.:** 1964-ben: SEKI edzői okleve-

let szerzett; 1950–1953: a Bp. Honvéd, 1954–1956: a Bp. Kinizsi, 1957–1963: az FTC evezőse; kormány nélküli kétevezősben. 1953–1954: Ütő Gézával, kormányos kétevezősben; 1957-ben Riheczky Rezsővel, Latinovits Szaniszlóval (korm.) versenyzett. Kormány nélküli kétevezősben eredményei: 1953-ban: koppenhágai EB h., OB I., Moszkva III., 1954-ben: OB I. Nyolcevezősben eredményei: 1954-ben: OB I., 1960-ban: OB I., 1962-ben: OB I. Kormány nélküli négyevezősben: 1955-ben OB I., 1956-ban: XVI. (melbourne-i) Olimpia h., bledi EB II., OB I., 1957-ben: duisburgi EB h., OB I. Kormányos négyevezősben: 1955-ben: gandi EB h., OB I., 1956-ban: bledi EB h., OB I., 1957-ben: OB I., 1962-ben: OB I. Kormányos kétevezősben: 1957-ben: OB I. 1953 és 1958 között válogatott kerettag volt. Aktív sportolói pályafutása befejezése után a családi hagyományokat követve tanító lett Tardonán, a Bükkben, majd Budapesten testnevelés–földrajz szakos tanárként dolgozott. 2002-ben halt meg Budapesten. **Dk.:** Érdemes Sportoló, 1955; Budapestért, 1982. **I.:** Ki kicsoda a magyar sportéletben? / Írta és szerk. Kozák Péter, Szekszárd, Babits, 1994–1995; In memoriam Kávay Zoltán / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2002. december, 224. p. • (H. I.)

KELE Györgyné Vincze Erzsébet körzeti

védőnő. (Gyoma, 1952. január 19.) **Sz.:** Vincze József boltvezető és Bucsi Erzsébet bolti eladó. **H.:** férjezett, 1974, Kele György műszerész. **Gy.:** Beáta (1975), Ágnes (1978). **T.:** 1970: Kiss

Lajos Gimnázium, Gyoma, gimnáziumi érettségi; 1972: Állami Védőnőképző, Szeged; 1985: Szegedi Orvostudományi Egyetem Védőnői Kara. **É.:** 1972 óta Gyomán teljesít védőnői szolgálatot. **Tk.:** Vöröskereszt szervezet tagja; Magyar Védőnők Egyesületének tagja. • (K. A.-né)

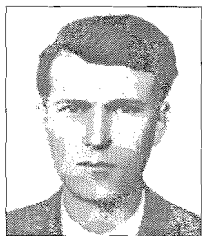
KEREKES Gábor operaénekes, újságíró (Gyoma, 1925. május 28.) **Sz.:** Kerekes Károly kereskedő és Horovitz Aranka kereskedő. **H.:** első házassága: 1946, második házassága: 1953, Hevesi Judit hegedűművész, a Zeneakadémia főiskolai tagozatának igazgatója, a vonós tanszék vezetője volt. **Gy.:** István József (1955) muzsikus; három unokája van: Gabriella, Irina és Péter. **T.:** elemi iskoláit a gyomai evangélikus tanintézetben, gimnáziumi tanulmányait pedig a békéscsabai evangélikus intézetben folytatta. 1943-ban érettségizett. Ezután Debrecenbe került az ottani híres zsidó gimnáziumba nevelőnek. Itt ismerkedett meg Kardos Lászlóval, Pándi Pállal, Ádám Emil karvezetővel, itt kezdte meg énekesi tanulmányait. Itt jelent meg 1943-ban két angol nyelvű műfordítása is. A háború alatt bezárták a gimnáziumot, Gábort itthon a gettóba zárták, majd munkaszolgálatra vitték el. Amikor haza tudott jönni, Szilágyi Kálmánék segítettek felerősödésében. Ezután Budapesten folytatta tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem BTK történelem–közgazdaságtan szakán. **É.:** 1947–1948: Vígopera, énekkari tag; 1950–1952: Honvéd Művészegyüttes, énekkari tag; 1952–1954: Központi Tisztiház Gimnáziuma, igazgató; 1954–1957: Debreceni Csokonai Színház, magánénekes; 1957–1969: Magyar Állami Operaház, magánénekes; 1969–1970: Déryné Színház, magánénekes; 1971–1972: Népszava, Magyar Ifjúság, újságíró; 1972–1978: Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, munkatárs; 1978–1988: MSZMP KB Párttörténeti Intézet, történész. **Ct.:** a Városunk, Gyomaendrőd c. helyi újságban jelentek meg helytörténeti jellegű cikkei. **E.:** 2002. június 16-án beszédet mondott a volt gettó [Kis Bálint iskola] falára helyezett emléktábla avatásakor. • (Sz.-né N. E.)

KÉRI Imre MÁV-dolgozó. (Gyoma, 1930. március 1.) **Sz.:** Kéri Lajos és Kruchió Róza. **H.:** nő, 1955, Szujó Etelka. **Gy.:** egy gyermeke van (1963). **T.:** MÁV váltókezelői tanfolyam. **É.:** negyvenhat

éven keresztül: 1954 és 1990 között dolgozott Gyomán, a vasútállomáson, közlekedésünk biztonságáért. • (H. L.-né)

KERTES Imre gépészmérnök, üzemvezető. (Endrőd, 1939. augusztus 19.) **Sz.:** Kertes Imre pék, aki 1938-ban tett mestervizsgát, akkor üzemelt nyitott Endrődön, és haláláig (1975) sütötte a kenyeret az endrődieknek. Tagja volt az Ipartestületnek, játszott az endrői futballcsapatban. Édesanyja, Hanyecz Eszter is besegített a családi vállalkozásba. **H.:** nős, 1968, Varga Róza. **Gy.:** Lilla (1969), Csaba (1972). **T.:** 1966: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő. **É.:** édesapja mellett sütőipari segédmunkás volt, majd a Budapesti Csokoládégyárban dolgozott. Időközben ösztöndíjjal diplomát szerzett a Gödöllői Egyetemen. 1966–1969 között a dévaványai Mezőgép Vállalatnál dolgozott; 1969–1986 között a gyomai Győzelem Tsz.-nél; 1983–1994 között pedig a gyomai KÖVIZIG-nél. **Tk.:** 1995-től Gyomaendrőd város gazdajegyzője és falugazdája. 1971 óta a Vadásztársaság tagja, 1982 óta a Széchényi Vadásztársaság elnöke. **Dk.:** FVM kitüntetés, 2002. • (K. N. K.)

KERTES Lajos (eredeti családnév: **Knap**)

szabómester. (Endrőd, 1909. május 25.–Endrőd, 1980. április 4.) **Sz.:** Knap Lajos szabómester és Koloh Etelka. **H.:** nős, 1938, Dávid Eszter, második felesége 1943, Kurilla Regina. **Gy.:** Katalin (1939), József (1947), Mária (1956). **T.:** elemi iskoláit Endrődön, majd a négy polgárit Gyomán végezte – (Endrődön akkor még nem volt polgári iskola), ezután ipari tanonciskolát végzett, ott szabómesterséget tanult. Inas és tanonc az édesapja műhelyében volt, ahol több segéd is dolgozott. **É.:** édesapjával, Knap Lajossal 1937-től állandó munkájuk volt: a Kincstárnak varrtak, kezdetben rendőri, majd katonaruhákat. Később több endrői szabómester is bekapcsolódott a kincstári

rendelések kielégítésébe: Kulik István, Gyebnár Vendel és mások. Önkéntes társulás volt, minden szabó otthon dolgozott. 1939-ben, édesapja halála után Kertes Lajos irányította a társult szabókat 1945-ig. **Tk.:** az Ipartestületi munkában aktívan részt vett, tanoncvizsgáztató joga is volt. Az endrői ETK kiváló futballistája volt mint balszélső; nagyon gyors futású volt, éveken keresztül senki nem tudta utolérni a pályán. A római katolikus egyházközség tanácstagja, majd elnöke volt éveken keresztül. Fiatal korában a Körös jege alól kimentett egy fiút. **E.:** „Nagyszerű kisserber és nagyszerű édesapa volt.” • (Gyermeke, Katalin közlése alapján Gy. Z.-né)

KERTÉSZ Tibor dr. egyetemi tanár.

(Gyoma, 1927. április 3.) **Sz.:** Kertész Lajos iparos, Fekete Mária htb. **H.:** 1952-től Kruchió Sára titkárnő. **Gy.:** Andrea (1955). **T.:** az általános és polgári iskolát Gyomán végezte, a középiskolát Szeghalmon (1942–1946), a Mezőgazdasági Középiskolában; 1946-ban került a budapesti Testnevelési Főiskolára, ahonnan 1948 végén eltávolították édesapja „kulák”-listára kerülése miatt, majd édesapja rehabilitálása után az 1950–1951-es tanévtől visszakért a főiskolára. Közben a Beloiannisz Híradástechnikai Gyárban dolgozott, és a Vasas Atlétikai Szakosztályában sportolt. 1952-ben fejezte be a főiskolát. 1958–1961 között elvégezte az ELTE BTK történelem kiegészítő szakát, majd 1961–1965 között a budapesti Testnevelési Főiskola szakedzői szakát; 1975-ben megszerezte az ELTE doktori tudományos fokozatát. 1977–1979 között elvégezte a vallástörténeti-valláskritikai szakot. **É.:** 1952–1962: általános iskolai tanár; 1962–1994: a Testnevelési Főiskola Atlétikai Tanszékének egyetemi docense. **Tk.:** már középiskolás korában foglalkozott atlétikával és labdarúgással, és 16 éves korában megnyert egy területi bajnokságot. A főis-

kolai tanulmányok ideje alatt tízpróbában két országos és több főiskolai bajnokságot nyert. 1950–1955 között hét magyar bajnokságot és egy második helyezést ért el. 1954-ben a Budapesten rendezett Univerziade-n bronzérmeket nyert. 1956-ban fejezte be aktív versenyzői pályafutását. 1965-ben a MASZ Rövidtávúfutó és Gátfutó Szakág vezetője volt. 38 éves edzői működése alatt a Dél-Budai Spartacus Vasas Izzó, Újpesti Dózsa és TFSE egyesületeknél dolgozott, versenyzői 26 országos bajnokságot, számos országos ifjúsági bajnokságot nyertek, több ifjúsági rekordot értek el. Magyar Atlétikai Szövetség, szakágvezető, 1965, majd Edzőbizottsági tag; Testnevelési Főiskola Tudományos Diákköri vezető 1972–1976; ONB Tantervkészítő Bizottsági tag 1978–1984. **M.:** *A magyar testnevelésképzés története* – doktori disszertáció, 1975; *Atlétika I.*, 1967, *II.*, 1980 című főiskolai, tankönyvek szerzői munkatársa; *Az atlétika oktatása*, edzői tankönyv, 1980; *Atlétika*, edzői tankönyv, 1983; *Atlétika futások*, szakszöveg gyűjtemény, 1974, 1976; *A tanterv korszerűsítése középfokú intézményekben*, 1982; *Képességek fejlesztése*, 1983. **Ct.:** szakcikkek az Atlétika c. folyóiratban jelentek meg. **Szea.:** kutatási témáival és a gátfutás edzésével kapcsolatban hangzottak el Budapesten, ill. az ország nagyvárosaiban. **Kut. ter.:** a végsebesség csökkenése rövidtávúfutóknál; a hajrá-képesség fejlesztése középtávúfutóknál; a terhelés intenzitása és annak élettani hatásai; az edzések alatti oxigénfelvétel és -felhasználás vizsgálata vérképelemzéssel; az anaerob munkavégzés idejének növelése hipoksziás edzéssel; különböző távú és sebességű futások közötti pihenési idő helyes megválasztása; edzés alatti pulzusszám-változások mérése és a terhelhetőség; az edzés utáni vizeletben mért fehérjesszint mérése és a terhelhetőség. **Dk.:** Mesteredzői cím, 1975; A Testnevelés és Sport Érdemes Dolgozója, 1975; Oktatási Miniszteri Dicséret Kiváló Munkáért, 1981; A Legjobb Női Edző Kitüntető Érem, 1987. • (Sz. L.)

KESERŰ Jánosné dr. Bérci [Beinschróth] Etelka közgaz-

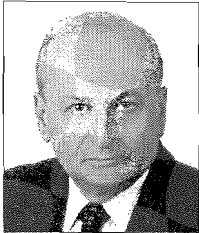

dász, könnyűipari miniszter. (Gyoma, 1925. augusztus 26.) **Sz.:** Bérci [Beinschróth] Márton kőműves, Ladnai Etelka. **H.:** férjezett, 1948, Keserű János agrármérnök.

Gy.: Etelka (1949), János (1953). **T.:** 1931–1935: gyomai evangélikus elemi iskola; 1935–1939: gyomai polgári iskola; 1939–1943: Kecskeméti Felső Kereskedelmi Iskola; 1945–1950: Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem. **É.:** 1950–1967: munkatárs – alosztályvezető MDP-MSZMP Gazdaságpolitikai Osztály; 1967–1970: belkereskedelmi miniszterhelyettes; 1971–1981: könnyűipari miniszter; 1981–1987: Magyar Gazdasági Kamara társelnöke. **Tk.:** 1945–1948: Petőfi Sándor Népi Kollégium vezetőségi tagja; Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségének és a Közgazdasági Hallgatók Egyesületének vezetőségi tagja; 1945-től az MKP, MDP, MSZMP, MSZP tagja; 1975-től 1985-ig az MSZMP Központi Bizottság tagja; SZÖVOSZ Felügyelő Bizottság tagja; Magyar Nők Országos Tanácsa elnökségi tagja; Magyar Tudományos Akadémia Közgazdasági Bizottságának tagja; TIT, Kereskedelmi, Pénzügyi és a Közalkalmazott Szakszervezet tagja. **Ct.:** számtalan cikk, tanulmány a Társadalmi Szemlében, a Közgazdasági Szemlében, a Műszaki Életben, a Belkereskedelmi Szemlében és belső tanulmányok. **Szea.:** a magyar gazdasági reformról; gazdaságirányítás belföldön és külföldön (Szovjetunió, Olaszország, Franciaország, Anglia, Finnország, India stb.) **Rtv.:** a vezetői munkája során számtalan interjú. Egyik legemlékezetesebb: Szilágyi Jánossal Négy szemközt. **Kut. ter.:** ellátás – kereskedelem – életszínvonal – iparpolitika – gazdasági mechanizmus. **Dk.:** Magyar Népköztársaság Érdemérem arany fokozat, 1951; Szocialista Munkáért Érdemérem, 1958, 1960; Munka Érdemrend arany fokozata, 1965, 1971; Felszabadulási

Jubileumi Emlékérem, 1970; Szocialista Magyarországért Érdemrend, 1977; Munka Vörös Zászló Érdemrend, 1980. **E.:** „Örülök annak, hogy részese lehettem 1968-ban a gazdasági reform kidolgozásának, majd bevezetésének – még ha nem is úgy valószínűsíthető, ahogy kidolgozói szeretnék volna. Nagy feladat volt számomra a könnyűipar rekonstrukciója, amely tíz év alatt sok új technikát, technológiát, korszerű terméket tett elérhetővé és több tízezer – főként vidéki – asszonynak, leánynak adott önálló keresetet, önbecsülést.” (Keserű Jánosné) • (Sz.-né N. E.)

KIS Árpád nyomdavezető. (Budapest,

1939. szeptember 20.) **Sz.:** F. Kis János MÁV-dolgozó, Kecskeméti Jolán htb. **H.:** nő, 1962-től Nagy Piroska óvodai dajka. **Gy.:** Zoltán (1963), Edit (1965), Éva (1969). **T.:** általános

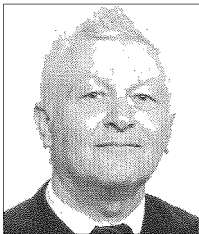
iskolai tanulmányait Gyomán végezte, majd 1954–1958-ban a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában tanult. Az érettségi után 1959–1961 között szedőtanuló volt a Gyomai Kner Nyomdában. 1968-ban nyomdaipari technikus végzettséget szerzett Budapesten, a Than Károly Technikumban. **É.:** 1959–1969 között a Gyomai Kner Nyomdában, majd 1969–1999 között a kecskeméti Petőfi Nyomdában dolgozott. 1999 szeptemberében nyugdíjállományba vonult, azóta egyéni vállalkozó. **Tk.:** 1972-ben Kecskeméten megalapította a Tipográfia Természetjáró Szakosztályt, melynek közel húsz éven át volt a vezetője. **Dk.:** A Könnyűipar Kiváló Dolgozója, 1968 és 1973; Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Miniszteri Kitüntetés, 1984. • (F. H. J.)

KIS Bálint rektortanító [rektor = igazgató] (Jósvafő, 1828. január 17.–Gyoma, 1896. november 2.) **Sz.:** édesapja Kis Dániel jósvafői református rektortanító, édesanyja nemes Dely Mária. Kis Bálint nem alapít

tott családot. **É.:** elemi népiskolát Jósvafőn végezte, atyja keze alatt. 1837-ben kezdte el tanulmányait a miskolci református gimnázium falai között, ahol négy esztendeig tanult. Édesatyja 1838-ban meghalt. Kis Bálint 1841-ben Losoncra ment, ahol néhai édesatyjának volt tanulópartnere, Steller János gimnáziumi tanár pártfogása eredményeképpen évente 31 váltóforint jutalomban részesült hat esztendőn keresztül. Losoncról Heténybe, majd Alsó-Némedibe ment ki egy-egy esztendőre tanítónak, hogy magát a legszükségesebb ruhaneműekkel a szerény fizetésből elláthassa. Évi fizetése 30–60 váltóforint volt. A losonci hatosztendei tanulás után Debrecenbe ment a Kollégiumba, hol csekély legációbevételekből, kevés segélyből tartotta fenn magát. Az 1848–1849. esztendői forradalom és szabadságharc őt is elszórtotta a kollégium falai közül, mint honvéd önkéntes most karddal kezében szolgálta forrón szeretett hazáját, mígnem a világosi fegyverletétel az ő kezéből is kicsavarta a kardot. Visszament Debrecenbe, hogy folytassa félbehagyott tanulmányait. 1851-ben itt érte a gyomai református egyház meghívása felsőbb fiúosztályú tanítói állásra, melyet elfogadva 1863-ig a IV., V., VI., 1863-tól 1885-ig pedig az V. és a VI. fiúosztálynak volt tanítója, amikor is gyakori betegeskedései miatt megvált állásától. Ez alkalommal érdemeinek elismeréséül a gyomai református egyház örökös presbiterévé választotta. 1851. április 14-től kezdve 36 éven át végezte Gyomán céltudatos nevelői, tanítói munkáját az egyház virágoskertjében. Hitvallása volt: „... az iskolának első kötelessége a nevelés, a tanítás másodrendű csak...”, s az értelem fejlesztésére helyezte a fő súlyt. Felismerte a testgyakorlatnak fejlesztő hatását, s már az 1850-es években rendszeresen tornászatot kezdett tanítani. Gyoma történetében Kis Bálint professzor-rektor úrnak sikerült először olyan tanári közösséget létrehozni, akik hosszasan dolgoztak együtt: Hegedűs János 1843–1864; Juhász Lajos 1848–1860; Makai Sándor 1849–1874; Szalai Sándor

1864–1875; Zöld Sámuel 1843–1861 között tanított Kis Bálint iskolájában. **I.:** Kis Bálint a gyomai ev. ref. egyház nyugalomba vonult tanító jubileuma alkalmából / Ligárt Mihály, Gyoma, 1895; Kis Bálint élete és munkássága / összeállította Kovácsné Nagy Katalin és Szablyár Péter = Mozaik, 2002. január I. évf. 1. sz.; In memoriam Kis Bálint / Cs. Szabó István = Városunk, Gyomaendrőd, VIII. évf. 3. sz., 2000. április. **E.:** a gyomai „öreg” temetőben volt a sírja – ma már a sírhelyet sem ismerjük –; a sírkövének feliratát azonban feljegyezték: „Itt nyugszik Deli Mária meghalt életének 79-ik évében 1878. november 8. és fia Kis Bálint született 1828. január 17. 1848–1849-ben volt a Magyar Szabadság Harcosa 1851–1886-ig volt városunk felejthetetlen Rektora. Meghalt életének 69-dik évében 1896. november 2-án Béke Hamvatokra Amíglen eljönnek új életre hívó angyalai a Bölcs Teremtőnek Ezen emléket készíttette a két hálás unoka Bertalan és Dániel.” [Kis Bálint nővérének fiai] **E.:** 2002 májusában a gyomai általános iskola a rektor úr tisztelete jeléül felvette a Kis Bálint nevet. Azóta évente emlékünnepeket rendeznek, amelyre visszavárják volt diákjaikat. • (Cs. Sz. I.)

KIS Géza könyvkötő, művezető. (Gyoma,

1942. október 14.) **Sz.:** Kis Géza MÁV alkalmazott, Tari Ilona htb. **H.:** elvált, 1965-től Szonda Eszter postai dolgozó, majd nyomdai kalkulátor. **Gy.:** Éva (1970), Katalin (1974).

T.: a gyomai gimnáziumban végzett, majd 1986-ban nyomdai technikus képeztést szerzett Budapesten. **É.:** 1957-től könyvkötő tanuló volt, majd a Gyomai Kner Nyomda könyvkötészetének csoportvezetője, 1970–1989 között művezetője volt. 1989 októberétől nyugdíjas. 1990-től a kecskeméti Petőfi Nyomda könyvgyártásánál, a címke kikészítési üzem vezetője volt. Jelenleg egyéni vállalkozó. **Tk.:**

MTESZ és nyomdász szakszervezeti tag. **Szea.:** MTESZ rendezvényeken több szakmai előadást tartott Békéscsabán és Szegeден. **Dk.:** a Kner nyomdai munkássága alatt megkapta a Könnyűipar Kiváló Dolgozója és háromszor a Kiváló Dolgozó kitüntetést, Kecskeméten a Petőfi Nyomda Kiváló Dolgozója kitüntetést. • (F. H. J.)

KIS KOVÁTS Viktória (asszonyneve **Kiszely Lajosné**) amatőr festőművész, és szövőmester. (Endrőd, 1921. december 22.) **Sz.:** Gellai Viktória és Kis Kovács Pál. Édesapja őse volt az a kovácmester – Szuhakállói Kovács

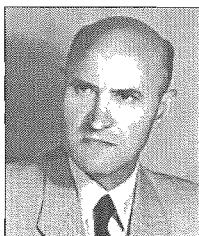

György –, akit az endrődi bíró Szuhakállóból hívtak Endrődre, mert szüksége volt a falunak kovácmesterre. Viktória nagyapja, apja, bátyja – mind a hármójuknak Kis Kovács Pál volt a neve, és mesterségüket tekintve is kovácsok voltak, az édesapa hosszú ideig az Ipartestület elnöke is volt. Nyolc gyermek élt a családban. **H.:** Viktória férjhez, a férje Kiszely Lajos technikus. **Gy.:** Mária belsőépítész, Katalin iparművész. **T.:** általános iskola: Endrőd, Nagylány Iskola. **É.:** már 10 évesen elkezdett szőni tanulni – Endrődön szinte minden családban volt szövőszék –, tanítómesztere a nagymama volt. Később iparművészeti pályamunkával országos első helyezést ért el. Hollókőn külföldi csoportokat – francia és svájci művészeket – tanítottak a férjével az endrődi szőttesmintákra, egy csoportnál 14 szövőszék mellett. A szövés mellett a festéssel is folyamatosan foglalkozott Cséri Lajos (Képző- és Iparművészeti Főiskola dolgozója) ellenőrzése mellett. **Kiáll.:** szőttes anyagokkal és festményekkel 1985-ben Budapesten, a Pataki Művelődési Házban; képekkel: Endrőd, 1989. november 5.; Balatonkenese, 1990; Szentendre, 1991; Pestlőrinc, 1993. június; Budapest, Pataki Művelődési Ház, 1993; Óbuda, Kiscelli kastély, 2000. Jelenleg kb. 150 festménye van **I.:** Mélyek

a gyökerek... / Császárné Gyuricza Éva = Városunk, 1995. augusztus. **E.:** néhány festményével megajándékozta szülőhelye intézményeit. • (Sz.-né N. E.)

KISS Edit körzeti szakápoló (Endrőd, 1957. július 28.) **Sz.:** Kiss Ede bolti eladó és Gyuricza Etelka ny. varrónő. **H.:** elvált. **Gy.:** Solymosi Sándor (1978), Solymosi Edit (1982). **T.:** 1971–1975: Kiss Lajos Gimnázium; 1975: Egészségügyi Szakiskola szülésznőképző, 1993–1994-ben ugyanott: ápolónői szakképesítés. **É.:** 1977–1978: Gyoma, Szülőotthon, szülésznő; 1984–1989: Központi Orvosi Ügyelet, Gyomaendrőd, ápolónő; 1989-től dr. Jánosik Bertalan szakorvos mellett körzeti ápoló és gyógymasszőr. • (K. A.-né)

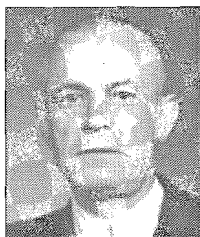

KISS Ferenc vezető gyógyszerész. (Békésszentandrás, 1900. január 21.–Budapest, 1990. május 27.) **Sz.:** Kiss Ferenc igazgatótanító, Berger Paula htb. **H.:** nős, első felesége Keresztény Etelka (1956-ban meghalt), második felesége Papp Eszter (1964–1984). **Gy.:** Paula (1932–2002), Mária (1935), Eszter (1964) gyógyszerész asszisztens. **T.:** 1924: Pázmány Péter Tudományegyetem, gyógyszerészeti kar, Budapest. **É.:** Salgótarján, Kötegyán, Kondoros, Endrőd (1952–1970). **Tk.:** Gyógyszerész Szakszervezet; Hazafias Népfrent. **Dk.:** „Der Tapferkeit” (Franz Joseph Kaiser); 1916: „Grati Princeps et Patria” (Carolus imp. et. rex); 1918: „Laeso Militi” (Carolus); 1970. „Kiváló Dolgozó”; „Hűséggel a nép egészségéért”; 1970: Gyógyszertári Központ Emléklapja. **E.:** gyógyszerész gyakornokok egész sorának adta át tapasztalatait, tudását, a hivatás szeretetét. Szabadidejében idős koráig szívesen, nagy szakértelemmel dolgozott kert-

jében, szőlőtőkéi és gyümölcsfái között. Tisztelet és szeretet övezte munkatársai és a község népe körében. • (Lánya közlése alapján K. J.-né)

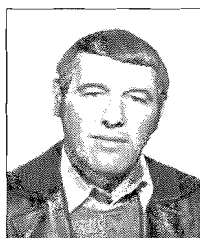
KISS István református tanító. (Gyoma, 1900.–Eger, 1972.) **T.:** Debrecen, Tanítóképző. Diákként játszott a debreceni Postás SC futballcsapatában, ennek fejében előfizetéses ebédet kapott. **É.:** kezdő tanítóként a Nyírségben dolgozott, majd megpályázott egy gyomai állást. 1932-ben feleséget Szentestéről hozott; egy fia született, aki főiskolai tanársegéd, majd középiskolai tanár volt Egerben. Kiss István szabadidejében sokat foglalkozott rádiókészítéssel: már 1924-ben épített detektoros rádiót. Dalszerzőként is próbálkozott: a Gyöngyös Bokréta dalpályázatán több dalával is díjat nyert, azok kottáit kiadták és hanglemezen is megjelent az 1930-as, 1940-es években. Tanító úr sokat foglalkozott a hátrányos helyzetű, tehetséges tanulókkal. 1945 után a tanyai tehetséges gyerekeknek megalapította a Kiss Bálint Kollégiumot. 1949-ben Nagykőrösre, majd Egerbe költözött. Volt olyan év, amikor a gyomai iskola egy tantermében hetvennél több másodikos gyerek szorongott. A negyvenes évek elején az elsősöket Tari János, a harmadikosokat Faragó Károly, a negyedikeseket Somogyi Mihály tanította. Valamennyi osztály más-más épületben volt. A tantermeket évente kimeszelték, deszkázott padlózatát újra átíttatták gépolajjal. Az illemhelyek az udvaron voltak. Az év végi vizsga a templomban zajlott. A középre helyezett tanulókat körülvették a szülők, nagyszülők. Isten és ember előtt évről évre bizonyosságot tettek a gyerekek arról, hogy mennyire tanultak meg írni-olvasni, számolni, énekelni, imádkozni. • (Sz. L.-né)

KISS István női és férfifodrász. (Gyoma, 1904. február. 6.–1986. június. 6.) **Sz.:** Kiss Dániel ácsmester, Csontos Róza. **H.:** nős, 1927-től Herter Róza női fodrász. **Gy.:** István (1928), Róza (1929). **T.:** hat elemi iskolát és a tanonciskolát Gyomán végezte. Inasveit Gyomán, Lach Fülöp borbély-

mesternél töltötte. **É.:** 1927-től önálló iparosként dolgozott. Az 1939–1944 közötti időszakban 3 férfi, 2 női segédfoдрász, és 2 tanuló dolgozott műhelyében. Életében huszonkilenc tanuló nevelt mesterré, közülük Barta Rózsi nemzetközi foдрászversenyt nyert. **Tk.:** egész életében támogatta Gyoma sportéletét: a GYTK alapító tagja, 1933-tól a labdarúgó szakosztály ügyvezetője, később a sportkör elnöke volt 1952-ig. Műhelye – különösen vasárnap délelőttönként – valóságos társadalmi fórum volt, ahol a sport- és a közélet eseményeit tárgyalták meg. Minden évben rendeztek húsvéti, ill. pünkösdi tornát, ahol a rendezvényeken a GYTK 1–2. csapata mellett részt vettek váci, budapesti, szolnoki neves egyesületek. A Gyomai Iparos és Kereskedő Ifjak Önképző Körének elnöke volt. Színes kulturális műsorokat szerveztek: színi előadásokat, bálakat rendeztek. • (Sz. L.)

KISS János gépkocsivezető, labdarúgó.

(Szeged, 1941. augusztus 2.–1987. január 30.) **Sz.:** Kiss János gépkocsivezető, Szabados Etelka gyári munkásnő. **H.:** nő, 1965-től, Csányi Ida könyvelő. **Gy.:** János (1968). **T.:** általános iskolai tanulmányait Szegeden végezte. Ugyanitt lakatos szakmunkás-bizonyítványt szerzett. **É.:** Szeged Ktsz, Nagykunsági Á. G., Tisza Cipőgyár, Martfű, Gyoma, ÁFÉSZ, majd Építőipari Ktsz. **Tk.:** a Szegedi VSE NB II. csapatának labdarúgója volt. Később játszott a Nagykunság SE, a Jászberényi Vasas NB I. B, a Martfűi SE NB II. és a Gyomai Spartacus TK csapatában. Gyomán minden idők legjobb csatára volt. • (Sz. L.)

KISS Károly dr. tanszékvezető egyetemi tanár, az MTA doktora. (Gyoma, 1934.

január 1.) **Sz.:** Kiss Károly földműves, Fekete Róza. **H.:** nő, 1960, Kacsó Éva óvónő. **Gy.:** Attila (1964), Ákos (1967). **T.:** 1948: elemi és polgári iskola, Gyoma; 1953: Árpád Gimnázium, Szentes; 1958: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő. **É.:** 1958–1962: Öntözési és Rizstermesztési Kutató Intézet, tudományos munkatárs; 1962–1972: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő, egyetemi tanársegéd, adjunktus; 1972–1978: Statisztikai és Gazdaságelemző Központ Bp., igazgatóhelyettes; 1978–1984: Öntözési Kutató Intézet, Szarvas, igazgató; 1984-től: Agrártudományi Egyetem [névváltozás miatt: Szent István Egyetem] Gödöllő, tanszékvezető, dékánhelyettes, intézeti igazgató, 2004-től ny. egyetemi tanár. **Tk.:** MTA Bizottsági tagságok: Szegedi Akadémiai Bizottság 1980–1984; Agrár Közgazdasági Bizottság 1984-től; Statisztikai Bizottság 1990-től; Magyar Statisztikai Társaság 1990-től. **M.:** eddig 50 tanulmány önálló vagy társszerzője, 10 szakkönyv, egyetemi tankönyv és jegyzet önálló vagy társszerzője. **Szerk.:** 10 egyetemi jegyzet szerkesztése. **Ct.:** 50 szakcikk önálló vagy társszerzője. **Szea.:** egyetemi előadások, posztgraduális képzések, tudományos konferenciákon (10) szereplés. **Kut. ter.:** agrárközgazdaság, ezen belül a mezőgazdasági vízgazdálkodás ökonómiai kérdései. **Dk.:** Felsőoktatási Érdemérem, 1998. **E.:** „... Én ugyan nem helyben tettem a városért, de érzelmi kötődésem változatlan. Útravalót innen kaptam, és amire vittem, azt magam tettem hozzá... az élet során a szülőföldemnek csak közvetve adhattam, de ahogy adtam, abban a gyökereknek meghatározó jelentősége volt és van ma is.” (Kiss Károly) • (Sz.-né N. E.)

KISS Katalin magyar–történelem, német szakos középiskolai tanár. (Eger, 1967. január 13.) **Sz.:** Kiss Pál tanító, Fehér Ida tanító. **T.:** 1989: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, magyar–történelem szakos általános iskolai tanár; 1991: Bálint György Újságíró Iskola, újságíró; 1998:

ELTE Bölcsészstudományi Kar: német nyelvtanár; 2000: ELTE Bölcsészstudományi Kar: okleveles német nyelv- és irodalom szakos középiskolai tanár. **É.:** 1989–1992: újságíró: Békés Megyei Hírlap, Békés Megyei Népujság, Napi Délkelet, Békéscsaba; 1992–1994: tanár, Általános Iskola, Pilisszentlászló; 1994–2001: ÁMK Általános Iskola, Csorvás, általános iskolai tanár; 2001-től a Tolnai Lajos Német Nemzetiségi és Kéttannyelvű Gimnázium, Gyöng. **M.:** *Népszokások Endrődön* (Endrődi füzetek 4.), Gyomaendrőd, 1995. **E.:** „Tízéves voltam, amikor Gyomaendrődre költöztünk, és főiskolás koromtól gyakorlatilag nem élek otthon. De mindig oda megyek *haza*, Gyomára és Endrődre egyaránt.” (Kiss Katalin) • (M.-né G. E.)

KISS Lajos nyomdász, író. (Gyoma, 1888. december 5.–Szovjetunió, 1943?) **É.:** a Tanácsköztársaság alatt a Szövetséges Központi Intézőbizottság tagja volt. A TK bukása után 8 év fegyházbörtönre ítélték, majd 1921-ben fogolycsere-akció keretében a Szovjetunióba került, ott írta meg 1929-ben a Tanácsköztársaságról szóló regényét *Vörös város* címmel. **M.:** *Vörös város*, r., Moszkva, 1931–1933, Bp., 1959. **I.:** Új magyar irodalmi lexikon; Írók, eszmék, forradalmak / József Farkas, 1979. **Mj.:** a gyomai gimnázium 1968–1990. szeptember 1-jéig a nevét viselte. • (M. K. V.)

KISS Lajosné Szabó Margit tanító. (Endrőd, 1928. június 8.–2002. január 5.) **Sz.:** Szabó József földműves és Karsai Mária. **H.:** férjezett, 1948, E. Kiss Lajos könyvelő. **Gy.:** Lajos (1949), József (1953), László (1954). **T.:** 1947: Szarvas, majd Nagyvárad, tanítóképző. **É.:** tanítói munkáját a gyomai ugarai tanyai iskola megalapításával és megszervezésével kezdte meg, majd a Bucsai Általános Iskolában igazgatóhelyettes volt, ezután a Gyomai Járási Tanács Oktatási Osztályára

került, majd 1953-tól 1981-ig a gyomai 1. Sz. Általános Iskolában tanított háztartási ismereteket, ugyanott úttörővezető is volt. **Tk.:** szívesen segített minden közösségi megmozdulásban: gyerektáborok szervezésében, könyvtár átköltözésénél, vetélkedőkben, községi szintű rendezvényekben – bárhol. • (K. N. K.)

KISSNÉ KOVÁCS Adrienne tanár. (Endrőd, 1952. július 16.)

Sz.: Kovács Pál gyógyszerész és Kovács Gizella óvónő. **H.:** férjezett, 1977, Kiss György. **Gy.:** György Pál (1981), Mátyás Dániel (1985). **T.:** Műhelytelepi Általános Iskola, Debrecen; 1966–1970: Tóth Árpád Gimnázium Debrecen; 1970–1975: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, magyar–néprajz–orosz szak. **É.:** 1975-től a budapesti Építőipari, majd Vági Istvánról elnevezett, utóbb Schulek Frigyes Kéttannyelvű Építőipari Szakközépiskolában, 28 éve egy helyen dolgozik. **Tk.:** etnográfiai gyűjtőmunka, kézművesség. **Öm.:** a múlt századi kalendáriumok néprajzi vonatkozásai Bucsánszky Alajos Nagy Képes Naptára alapján, 1849–1900, Debrecen, KLTE, 1980; *Mi marad? Endrődi hagyományok*, 1999, Magyar Művelődési Intézet. **Ct.:** *Múzeum és irodalomtanítás = Magyartanítás*, 1982, 2. sz., 53–61. p.; *Néhány tapasztalat a memoriter tanítás-tanulás kapcsán*, Magyartanítás, 1987, 1. sz., 28–32. p.; *Kovács Pál gyógyszerész élete = Városunk*, Gyomaendrőd, 2002. szeptember, 164. p.; *Drégelypalánki népmondák = Ethnica*, 2003, 2. sz., 64. p.; *Szondi és Zrínyi – A drégelyi és a szigetvári hős története a ponyván = Irodalomismeret*, 2002, 1–2. sz., 162–176. p.; *Alkotók, művek, korszakok közelhozása – Néhány gondolat a régi magyar irodalom középiskolai tanításáról* [konferencia-előadás, Csongrád, 2002] = *Irodalomismeret*, 2002, 3–4. sz., 205–207. p.; *Vajda János váli ünnepe = Irodalomismeret*, 2002, 3–4. sz.,

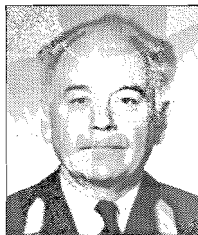
171–173. p.; *A Szondi-kultusz kapcsolata a néphagyománnyal* = Irodalomismeret, 2002, 5–6. sz., 80–84. p.; *A legjobb magyar városlexikon – Sátorlajújhely lexikona* = Irodalomismeret, 2003, 1. sz., 105–107. p.; *Polner Zoltánról, aki hatvankét faluban szeretne egyszerre, egy időben gyűjteni* = Irodalomismeret, 2003, 2. sz., 41–50. p.; *Damjanovné Zimmer Sarolta emlékiratai* = Irodalomismeret, 2003, 3. sz., 93–95. p.; *Az elfátyolozott arckép – Báró Radák Polyxéna kisasszony emlékezete* = Irodalomismeret, 2003, 4. sz., 83–84. p.; *Apáczai tanítása a középiskolában* [konferencia-előadás], Bp., 2003. november 13. **Dk.:** A Magyar Irodalomtörténeti Társaság Toldy Ferenc-díja. **I.:** Toldy-díjasok, 2002 – Kissné Kovács Adrienne = Irodalomismeret, 2002, 5–6. sz., 189–190. p.; *Hazafiság és bátorság – Évtizedek munkája / Kamarás József* = Nógrád Megyei Hírlap, 2002. december 13., 5. p. • (Sz.-né N. E.)

KISS Pál tanár, iskolaigazgató. (Szarvas, 1938. október 28.) **Sz.:** Kiss Julianna. **H.:** nő, Fehér Ida tanító, iskolaigazgató. **Gy.:** Katalin Julianna (1967), Pál Gábor (1968). **T.:** 1953–1958: Állami Tanítóképző, Gyula; 1966: Pécs, műszaki ismeretek és gyakorlatok szaktanító. **É.:** negyvenhat éve tanít. Munkahelyei: Gádoros, Tarnalelesz, Bekölce, ismét Gádoros, majd 1976-tól 1998-ig a gyomai 1. Sz. Általános Iskolában tanított, 1999-től a gyomaendrődi Szent Gellért katolikus iskolában, 2000. augusztus 1-jétől ugyanott igazgató. Nevéhez fűződik az intézmény reprezentatív tornatermének kialakítása. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető, 1968; Kiváló Munkáért bronz fokozat, 1979, 1984; Művelődési Miniszteri Dicséret, 1987. • (K. N. K.)

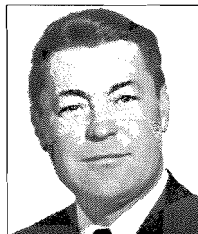
KISS Pálné Fehér Ida tanító, iskolaigazgató. (Gyula, 1939. május 1.) **Sz.:** Fehér Gyula géplakatos, Héjja Ida. **H.:** férjezett, 1965, Kiss Pál tanító, tanár, iskolaigazgató. **Gy.:** Katalin Julianna (1967), Pál Gábor (1968). **T.:** 1953–1958: Tanítóképző Intézet, Szarvas; 1966: Debreceni Tanítóképző

gyakorló iskolai tanítói oklevél; 1971: Eger, szaktanítói oklevél (háztartási ismeretek és gyakorlati foglalkozás). **É.:** negyvenhat éve tanít: szolgálati helyei: Csorvás, Tarnalelesz, Bekölce, Gádoros, 1976-tól a gyomai 1. Sz. Általános Iskola, 1995-től 1999-ig a gyomaendrődi Szent Gellért katolikus iskola – első – igazgatója. Munkája során megteremtette az intézet pedagógiai feltételeit. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1971, 1975; Kiváló Munkáért, 1988; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1995; Szent Gellért Érdemérem, 2000. • (K. N. K.)

KISS Sándor állomásfőnök. (Gyoma, 1926. január 1.) **Sz.:** Kiss Sándor, MÁV nyugdíjas és Szűcs Julianna. **H.:** nő, 1951, Pfeifer Margit. **Gy.:** Margit (1952), Irén (1956), Sándor (1958). **T.:** 1951: segédtszti tanfolyam; 1952–1954: MÁV Tisztképző Intézet hallgatója. **É.:** negyvenkét évig, 1944-től 1986-ig, nyugdíjazásáig a MÁV dolgozója volt; előbb, mint forgalmi szolgálattevő, később pedig mint állomásfőnök. Foglalkozott Szeged és Pécs körzetéből való segédtsztek képzésével is: forgalmi szolgálattevő, raktárnok, személy- és árupénztáros munkaterületekre oktatott. **Tk.:** 1954–1979 között a Körös-menti Vadásztársaság fegyelmi bizottság elnöke volt, majd tagja: 1979–1997-ig. **Dk.:** Kiváló Dolgozó hat alkalommal; Közlekedési Minisztérium kitüntetés, 1985. • (H. L.-né)

KISZELY László kereskedő. (Endrőd, 1939. április 16.) **Sz.:** Kiszely Mátyás mg. munkás és Vaszkó Cecília. Nevelőapja: Németh János. **H.:** nő, 1968: Gircz Etelka adminisztrátor. **Gy.:** Zoltán (1970), színész. **T.:** 1972: Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba, vegyesbolti

eladó; 1974: Kereskedelmi Továbbképző és Módszertani Központ, iparcikk szakmában boltvezető. **É.:** 1955–1958 között bolti eladó, majd tényleges katonai szolgálat; ezután az építőiparban dolgozott (KEVIÉP). 1968. április óta az endrődi ÁFÉSZ iparcikkboltjában eladói, boltvezető-helyettesi, majd boltvezetői beosztásokat töltött be nyugdíjazásáig, 1995-ig. „Nagy kihívás, egyben megtiszteltetés volt számomra, hogy az 1986. június 3-án megnyílt Autósbolt vezetőhelyettese lehettem. Havi 4–5 milliós áruforgalmat bonyolítottunk a helyi lakosság és a környező városok megalégedésére.” (Kiszely László) **Tk.:** KPVD SZ tagja 1968–1990 között. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

KISZELY Lukács dr. tanár, tanügyigaz-

gatási szakértő, egyetemi konzulens, főiskolai óraadó, bölcsészdoktor. (Endrőd, 1935. április 18.) **Sz.:** Kiszely Lukács kovácmester és Kiszely Neszte. **H.:** nő, 1960, Kubovics Irén műszaki oktató. **Gy.:** Csaba (1960), Zoltán (1968). **T.:** 1955: Szarvas, Tanítóképző; 1969: Gyógypedagógiai Főiskola, Budapest; 1980: JATE Szeged, pedagógia szakos tanár, 1981: bölcsészdoktor. **É.:** különféle iskolatípusokban és beosztásban, valamint közoktatás- és szakirányításban dolgozott. **Tk.:** a Magyar Pedagógiai Társaság Fejér Megyei Tagozatának elnöke. **M.:** *Ajánlás a nevelési-oktatási intézmények gyermekvédelmi feladatainak ellátásához*, Fejér Megyei Pedagógiai Intézet, 1999. **Ct.:** Ma és Holnap c. pedagógiai szakfolyóiratban és más szaklapokban és napilapokban. **Szea.:** a Magyar Pedagógiai Társaság és a TIT keretében több alkalommal és helyen. **Kut. ter.:** iskolavezetés, igazgatói munkák ellenőrzése és elemzése, viselkedéskultúra, környezeti esztétika. • (F. I.-né)

KISZELY Zoltán színész. (Endrőd, 1970. május 13.) **Sz.:** Kiszely László, Giricz

Etelka **T.:** érettségi: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, 1988. **H.:** nő, 2002, Merényi Nicolett operaénekes. **É.:** 1992-ben kezdte meg színészi pályáját a Békés Megyei Jókai Színházban, a

Légy jó mindhalálig c. musical Nagy úr szerepével. 1999-ben játszott Izraelben. 2000. december óta a nemzetközi hírű Interoperett Gála rendszeres közreműködője, s így több országban is fellép, 2001 szeptemberétől a Szegedi Nemzeti Színházban is játszik. Sikeres szereplései után meghívást kapott a Művészház Operett Kft. nyugat-európai turnéjára. Vendégszereplései: Németország, Svájc, Ausztria, Hollandia, Dánia, Luxemburg színházaiban. 2002 tavaszán Kínában is szerepelt. Közreműködője az Újévi koncerteknek, melyeket a magyar tv-állomások is műsorra tűznek.

Fontosabb szerepei: Móricz–Kocsák: Légy jó mindhalálig – *Nagy úr*; Saint-Exupéry: A kis herceg – *Róka*; Nyíró József: Jézusfaragó ember – *Káruj*; Molnár Ferenc: Doktor úr – *Bertalan*; Herman Wouk: Zendülés a Caine hajón – *Willie Keith hadnagy*; Jókai Mór: Gazdag szegények – *Kranyecz Franyó*; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai – *Goldner Fritz*; G. B. Shaw: Candida – *Lexy Mill*; Grimm–Szilágyi–Hajdú: Jancsi és Juliska – *Jancsi*; Tersánsky–Szakcsi–Csemer: Szidike lakodalma – *Risi*; Joseph Kesserling: Arzen és levendula – *Rooney hadnagy*; Déry–Presser–Adamis: Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról – *Frantisek*; Makrai–Usztics: Rózsák, szerelmek – *Diák*; Csiky–Fényes–Szenes: Kaviár – *Beregi Oszkár*; Schöntan–Kellér–Horváth–Szenes: A Szabin nők elrablása – *Szendeffy Endre*; Brefort–Monnot: Irma, te édes – *Jogó*; Kálmán Imre: Csárdáskirálynő – *Bóni gróf*; Kálmán Imre: Marica grófnő – *Zsupán Kálmán*; Lehár Ferenc: Cigányszerelem *Miska*; Nicó Dostál: Magyar menyegző – *Árpád*; Shakespeare: Szentivánéji álom – *Kárász Róbert*. **I.:** Békés Megyei Hírlap,

1993. szeptember, 15. p. és 3. p.; Békés Megyei Hírlap, 1996. július 1., p. 1.; Békés Megyei Hírlap, 1998. február 27., 5. p.; Békés Megyei Nap, 1999. február 8., 7. p.; Békés Megyei Hírlap, 1999. február 9., 6. p.; Békés Megyei Hírlap, 1999. május 13.; Békés Megyei Hírlap, 2002. május 28., 7. p. **E.:** Kiszely Zoltán gyakran jár haza előadóként is; különböző ünnepi alkalmakkor a város és az egyesületek meghívásának mindig szívesen tesz eleget. **Mj.:** a róla szóló fent közölt sajtócikkek listája válogatás; megtalálhatók a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében. • (Cs. F.)

KISZELY Zsuzsa könyvtáros. (Kondoros, 1953. augusztus 6.) **Sz.:** Kiszely Imre és Tímár Ilona. **T.:** 1971: Kiss Lajos Gimnázium; Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Szeged, könyvtár szak. **É.:** 1971–1984: Kner Nyomda, Gyomaendrőd; 1984-től a gyomai könyvtárban olvasószolgálatos – tájékoztató könyvtáros. • (Sz.-né N. E.)

KLEIN család. Klein **Hermann** (felesége: Steiner Fáni) mezőgazdasági gépmester volt. Három gyermekük volt: Károly (1888), László (Fegyvernek, 1903. január 4.) és Róza (1910). Hermann a gyomai vasútállomás tőszomszédságában vendéglőt nyitott, amelyhez néhány szobás, olcsó kis szálloda is kapcsolódott. Az apa az első világháború alatt elhunyt, vállalkozását **László** fia folytatta; 1921-ben került az ő nevére a szálloda. Akkoriban már Gyomán nagy társadalmi élet folyt, a szálloda-vendéglő szépen felfejlődött. A ház 407 m² területen feküdt. Egyik oldalon beton gyalogjárda, másik oldalon kövezett kocsút volt. A ház közepén végig zárt folyosó – az egyik oldalon nyolc kétágyas vendégszoba volt, a másik oldalon vasredőny ajtóval nyílt az utcára a kocsmá, a két nagy étterem, a nagy éttermi konyha és a kiszolgáló helyiségek. Elöl volt egy nyári, nyitott kert-helyiség és a kuglipálya. Az épület hátsó részén volt a család két szoba komfortos lakrész. Az egész épület alá volt pincézve,

felette végig padlás volt. A házban volt még egy lakrész, ahol a szakácsné lakott a családjával. A ház melletti gyalogjárdaéhoz ért ki a vásártér. Amikor vásár volt, nagyon sok vendég megfordult a szállodában. Nyáron a parkírozott kertben asztalok, székek voltak, cigányzene szólt. Ha vonattal jöttek, itt megszállhattak az utasok. László házasságából két gyermek született: Ágnes (1934) és Marianna (1942). A családfőt 1944-ben deportálták. Az eisenerzi hegyekben menetelő foglyok közé az SA-legények sortüzet nyitottak. Így halt meg Klein László 1945. április 6-án. 1944 májusában a család nőtagjait előbb gettóba, június 16-án pedig az ausztriai Wien-Lobau melletti lágérba vitték, ahonnan meggyötört, de élve sikerült megmenekülniük. Az édesanya a deportálásban meghalt nagyszülők házáat eladta, ennek árából felújította a vendéglőt, így kezdtek újra az élethez. Ám a vendéglőt hamarosan államosították, ekkor a csonka család 1952-ben felköltözött Pestre. A házba új lakók költöztek, később a Háziipari Szövetkezet is odaköltözött. Nem sokkal ezután a ház teljesen tönkrement, 1959-ben a tanács lebontatta. Budapesten mindkét Klein-lány családot alapított. Ágnes 57 évesen halt meg, Mária férjével, Sándor Kálmánnal, két gyermekével és annak családjával él. **Róza**, Klein Hermann lánya a gyomai óráshoz, Breuer Sándorhoz ment férjhez. Lányuk, Zsuzsi, 1936-ban született. 1944 májusában Róza és Zsuzsi gettóba, majd június 16-án az ausztriai Wien-Lobau melletti lágérbe került; itt kellett találkozniuk Ágnessel, Máriával és a nagynénjükkel. Sikerült túlélniük a vészorszakot. Róza és Sándor Gyomán éltek 1962-ig, akkor Sándor meghalt, az özvegy pedig Pestre költözött. Ő 1970-ben halt meg. Lányuk, Zsuzsi, Maros Róberthez ment férjhez. Klein Hermann elsőszülött gyermeke, **Károly** a századforduló után Kerekesre magyarosította a nevét. Az első háborút megjárva, hadifogságba esett. Három és fél év után jött haza. 1921-ben sör- és bornagykereskedésbe fogott a Kossuth u. 45. sz. alatt,

egy nádfedeles vályogházban. Az üzlet eleinte jól prosperált, úgyhogy hamarosan tekintélyes polgári házat épített fel [jelenleg a Földhivatal épülete]. 1923-ban feleségül vette a pozsonyi származású Horovitz Arankát, (akinek 12 testvére volt). Kerekes Károlynak két fia született: Gábor (1925) és Tamás (1928–1996). A gazdasági válság megakadályozta a fejlődést. A háború ezt a családot is szétszakította: a szülőket és Tamást 1944-ben az ausztriai Wien-Lobau melletti lágérba deportálták, ahonnan 1945. április végén szerencsésen megmenekültek. Gábort először a gyomai gyűjtőhelyre, majd munkatáborba vitték; ő is túlélte a vészes korszakot. A háború után a család eladta megmaradt ingóságait és Pestre költözött. Később Tamás orvosként Cegléden telepedett le, és haláláig ott élt. Két gyermeke született: Katalin (bőrgyógyász) és Tamás (pedagógus) Gábor Pesten maradt [lásd: Kerekes Gábor címszónál]. Édesapjuk, Kerekes Károly 1959 októberében hunyt el. • (P. Gy.)

KLEIN Jakab izraelita tanító. (Gyoma, 1867–?). **T.**: tanítói oklevelet szerzett 1902-ben Budapesten. **M.**: Izraelita Tanítóképző Értesítőben jelentek meg írásai. **I.**: Gulyás: Magyar írók élete és munkái. • (Sz.-né N. E.)

KLEIN Józsefné Jámbor Piroska csecsemő- és kisgyermekgondozó. (Gyoma 1940. április 14.–2000. január 20.) **Sz.:** Jámbor Imre földműves napszámos, Ceglédi Teréz háztartásbeli. **H.:** férjhezett, 1965, Klein József kazánfűtő. **Gy.:** József (1967) **T.:** gimnáziumi érettségi Gyomán, Fővárosi Csecsemő- és Gyermekgondozó-képző Iskolában szerzett oklevelet 1962-ben. **É.:** a gyomai Bölcsődében dolgozott 1962–1994-ig, nyugdíjazásáig. • (K. A.-né)

KLINGHAMMER László tanító. (Endrőd, 1902. július 25.–Endrőd, 1963) **Sz.:**

Klinghammer Ferenc kalaposmester és Hornok Rozália. **H.:** nős, 1926, Szabó Eszter. **Gy.:** Éva (1935), Ildikó (1938). **T.:** 1921: Kiskunfélegyháza, Tanítóképző. **É.:** Endrőd, Katolikus Népiskola, majd Endrőd-Décspáskum, tanyai általános iskola. Igazi tanyai tanító volt: munkája során nemcsak a gyerekeknek, de a tanyán lakó felnőtteknek is segített mindenben, amiben tudott. **Tk.:** tagja volt az Endrődi Hangya Szövetkezetnek. • (F. I.-né)

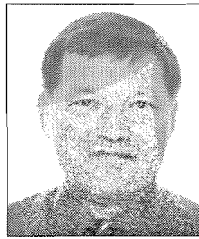
KLINGHAMMER Lászlóné Szabó Eszter tanítónő. (Endrőd, 1902. május 3.–1961. március 22.) **Sz.:** Szabó Elek asztalosmester és Hunya Ilona. **H.:** Klinghammer László tanító. **Gy.:** Éva (1935), Ildikó (1938). **T.:** Kiskunfélegyháza, Tanítóképző Intézet. **É.:** az endrődi Elemi Népiskolában tanított 1921-től, 1943-ig, akkor betegség miatt nyugdíjazták. • (F. I.-né)

KNAP Mihály kegyestanító-rendi áldozópap és tanár [nevét utóbb **Knapp**nak írta]. (Endrőd, 1789. szeptember 5.–Vác, 1862. augusztus 30.) **Sz.:** Knap András és Uhrin Judit. **É.:** 1807. szept. 26-án lépett a rendbe, s 1808-ban novitius Trencsénben, gimnáziumi tanár 1809–10-ben ugyanott, 1811–12-ben Nyitrán; 1813–14-ben bölcséletet hallgatott Vácon és aug. 27-én miséspappá szenteltetett föl; 1815–1816-ban teológus volt Nyitrán és Szent-Györgyön; gimnáziumi tanár 1817–19-ben Vácon, 1820-ban Léván, 1821–25-ben Szegeden, 1826–30-ban Kecskeméten, 1831–41-ben Nagy-Károlyban és vicerektor, 1842–48-ban Szent-Györgyön rektor és igazgató, 1849-ben Vácon lelkiatya, 1850-ben Szent-Györgyön rektor és igazgató, 1851–1852-ben Vácon lelkiatya, a magyar nyelv, tör-

ténelem és földrajz tanára, 1852–58-ban Budán rektor, 1859-től vicerektor és lelkiatya Vácon. **M.:** *Örömdal, mellyel a szatmári megyének Sz. András hava 15. tartatott tiszti újítása alkalmára örvendeznek a N.-Károlyi kegyes iskolák 1832*, Nagy-Károly; *Mélt. Vécsei és Hajmácskői báró Vécsey Miklós úrnak, midőn Szathmár vármegye főispáni méltóságába iktatnék, tiszteletül ajánlják a nagy-károlyi kegyes oskolák 1833*, uo. (Költemény); *Tisztelet, melyet fő-tiszt. Grosser János úrnak, a kegyes oskolák rendje magyar és erdélyországi fő-kormányzójának... midőn a nagy-károlyi kegyes oskolákat meglátogatná, bemutattak ugyan azon kegyes oskolák 1834*, uo. (Költ.); *Ecloga adm. rev., ac eximio patri joanni Bapt. Grosser, cc. rr. scholarum per Hungariam et Transilvaniam praeposito provinciali, dum gymnasium N. Károlyiense inviseret, oblata, et producta 1834*, uo.; *Főméltóságú Göncz-Ruszkai gróf Kornis János úrnak, ... midőn Erdély nagyfejedelemség királyi kormányzójának béiktattának, tiszteletül ajánlják a kegyes iskolák 1837*, Kolozsvár, 1837; *Idyllium adm. rev. ac eximio patri Joann. Bapt. Grosser s. p. praep. provinciali, dum gymnasium Claudiopolitanum inviseret oblatum et productum 1841*, uo. *Dominicis et festis diebus destinata Evangelia, suisque rerum, personarum et locorum historiis e Scriptura S. potissimum deductis illustrata. Accedit: Historia Sacra e Libro Generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham deducta. Budaë, 1855; Sacri sermones novem in 18 confiderationes divisi, qui occasione spiritualium exercitiorum, Pestini apud scholas pias habiti fuere. Uo., 1858. I.:* Váry Gellért, Huszonöt év a kegyes-rend irodalmi életéből (1850–1875). Vác, 1877, 40. l. Magyar Könyvészet / Petrik Géza, 1712–1920, II. 418., IV. 57. l. Szegedi főgymnasium Értesítője 1896, 94. l. Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái 1891–1914; Kecskeméti életrajzi lexikon, Kecskemét, 1992. • (SZ.-né N. E.)

KNAPCSEK Béla szövetkezeti elnök. (Endrőd, 1947. február 14.) **Sz.:** Knapcsek

Béla tsz-tag, Hornok Cecília háztartásbeli. **H.:** nős, 1970, felesége Székely Iлона háztartásbeli. **Gy.:** Katalin (1973), az Axel-Springer Lapkiadó Rt. Világgazdaság c. lapjának terjesztési igazgatója. **T.:** Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola, Ybl Miklós Műszaki Főiskola. **É.:** 1966-tól Hódmezővásárhelyi Közüti Igazgatóság, 1970-től Debreceni Közüti Építő Vállalat, 1973-tól Békéscsabai Építőipari Szövetkezet, 1978-tól Fa- és Építőipari Szövetkezet, Gyomaendrőd, 1992-től Thermix Építőipari Szövetkezet elnöke napjainkban is. A vállalat míves munkáját a város jó néhány szép épülete fémjelzi, pl.: Szent Gellért Katolikus Általános Iskola, Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet új és igazgatósági épülete, fiatalok bérlakásai (a volt Béke Tsz helyén Endrődön) **Tk.:** 234. sz. Galamb- és Kisállattenyésztő Egyesület tagja. 1985-től önkormányzati képviselő. **I.:** „Bemutatjuk Knapcsek Bélát, a Thermix Építőipari Szövetkezet elnökét” / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd 2. évfolyam 10. sz. 1995. október. • (M.-né G. E.)

KNAPCSEK Sándor plébános. (Endrőd, 1930. okt. 21.) Teológiát 1949–1954 között Vácon végezte. Pappá szentelése 1954. okt. 30-án, Vácon volt. Segédlelkész: 1954–58: Kiskunhalas, 1958–1960: Csongrád, 1960–62: Kecskemét, főplébánia, 1962–64: Hódmezővásárhely I., 1964-ben Szentes II., 1964–65: Isaszeg. Lelkész: 1965–68: Gátér. Plébános: 1968–92: Üllés, 1992–94: Hódmezővásárhely I., 1994-től Üllés C. esperes: 1978-tól. • (I. L.)

KNER család. A Kner család ősei vándorkönyvkötők voltak, Kner Sámuel szerint nevük a tót lakosság becéző megszólításából, a „pán knyihár”-ból lett Kner névvé. Erre az ősi mesterségre utal a nyomda szignetje is. Kozma Lajos alkotta meg az 1920-as években több változatban a Kner ember-

két, az ősök tisztelete miatt használta és használja napjainkban is egyik variációját a nyomda. Kner Samu (Haiman György kutatásai szerint Salamon), Kner Izidor nagypapa a Vág-vidékéről került a Pest vármegyei Gyón községbe, ahonnan továbbvándorolva 1830 körül Békésszentandrásra érkezett. Haláláig itt dolgozott, mint könyvkötő: a szarvasi Réthy-nyomda kiadványai, Ballagi Mór, Greguss Ágost munkái, szótárak, énekeskönyvek, a Magyar Alföldi Kis Képes Kalendárium kötetei voltak állandó munkái. Az 1848–1849-es szabadságharc idején két Kner fiú is hadba vonult (a családi hagyomány szerint egyikőjük Görgey lovasfutárja lett, a szabadságharc után Mezőberényben volt könyvkötő, a másik fiú a harcok végeztével Mezőhegyesen méneshuszárnak állt). A harmadik fiút, Kner Sámuel (Gyón, 1829–Gyoma, 1908) szülei papnövendéknek adták, aki 1849-ben megszökött, de a harctérre már nem jutott el, mert közben megtörtént a fegyverletétel. Ezután hazatért atyjához, s néhány hónapos inaskodás után Nagyváradon, majd Szarvason dolgozott mint könyvkötő. Miután összegyűjtött némi pénzt – hogy apjának ne legyen konkurensa, annak megélhetését ne rontsa –, 1854-ben átköltözött Gyomára, s ott nyitott könyvkötő műhelyt. 1857-ben feleségül vette Gesmey Katalint (Mezőtúr, 1839–Gyoma, 1904). Tizenkét gyermekük született, a másodszülető, első fiúgyermek Izidor volt. Kner Izidor 1882-ben alapított nyomdát. Imre fiával hatvan esztendő alatt egy jól felszerelt, számításokra alapozott, magas színvonalú szolgáltatást végző vállalkozást építettek fel. Nyomdájukban jól képzett és jól fizetett szakmunkásgárda dolgozott, rangot és biztonságos megélhetést jelentett Kner alkalmazottnak lenni. Több család sorsa generációkon keresztül kapcsolódott Knerékhez (pl. a Bolehovszky család négy nemzedéke). A nyomdaalapító több leszármazottjának igen szép, tartalmas életútja volt, sikereket ért el, és maradandót alkottak a hazai és a nemzetközi nyomdászat, könyvművészet, reklámgrafika világában. A második világ-

háború tragikus fordulatot hozott: a Kner család tagjai közül többen a holocaust áldozataivá váltak. Haiman György Budapestre költözése és Kner Endréne halála óta a Kner család tagjai közül senki nem él Gyomán. A Kner család síremlékei a gyomai városrész zsidótemetőjében és új köztemetőjében található. **I.:** A Kner család és a nyomda első évtizedei / Szíj Rezső = Békési Élet, 1972, 1., 2. sz.; A Kner család és a magyar könyvművészet / Haiman György, 1979; Félévszázad mezsgyéjén / Kner Izidor, 1931, 1987. • (F. H. J.)

KNER Albert reklámgrafikus. (Gyoma, 1899. február 19.–Chicago, 1976. augusztus 21.) **Sz.:** Kner Izidor nyomdász, Netter Kornélia. **H.:** nő, Grünberger Szerén. **Gy.:** András Péter (1935), Anna (1937). **T.:** tanulmányait

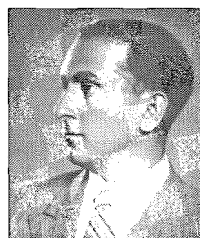

fivére, Kner Imre irányította és szervezte. A művészi tanulmányok mellett a családi nyomdában el kellett sajátítania a nyomdai szakismereteket is. Örkényi István műtermében rajzot tanult, majd az első világháborús sérülése utáni felgyógyulást követően édesapja nyomdájában könyvkötőtanonc volt, de betűszedést is tanult. 1921-ben kezdte el tanulmányait a bécsi Graphische Lehr- und Versuchsantaltban, majd Lipcsében, a Staatliche Akademie für Graphische Künste und Buchgewerbe hallgatója lett. **É.:** 1924-ben a budapesti Globus Nyomdánál kezdett dolgozni, majd a temesvári nyomdánál volt művészeti vezető. 1927 tavaszától a budapesti Hungária Nyomdához került technikai-művészeti vezetőnek. Az Atelier műhelyiskola tanára volt. 1940-ben családjával kivándorolt Amerikába, Chicagóban telepedtek le. Tíz mappával távozott, ebben gyűjtötte össze grafikai és tipográfiai munkáit, terveit. E referenciamunkát látva, könnyen álláshoz jutott, a chicagói székhelyű Container Corporation of America nevű csomagológyár alkalmazta. E pillanattól a cég és a Kner

név összefonódott, mert Kner Albert személyében olyan szakember érkezett, aki tehetségének és szakmai felkészültségének köszönhetően jól érvényesült: átlátta a tervezés és termelés munkafolyamatait, és élni tudott a bennük rejlő lehetőségekkel. Amerikában ez volt az az időszak, amikor a cégek – felismerve a termékek piaca kerülésekor oly lényeges látvány, design fontosságát – áldoztak a külső megjelenésre, a reklámra. Kner Albert létrehozta a Tervezési és Piackutatási Labort, ahol 1946-ban már 13 fővel, tíz évvel később pedig 150 tervezővel dolgozott. Az önálló tervező laboratóriumot nyugállományba vonulásáig vezette és igazgatta. **Tk.:** 1927-től a Magyar Grafika című szaklapnál lett főmunkatárs, az 1960-as évektől a Print és a Packaging Design szaklapok munkatársa volt. **Öm.:** *Mértani jegyzetek*, 1911; *A nyomdász-grafikus mint a tömegízlés nevelője* = *Nyomdász-évkönyv*, Temesvár, 1926; *Make your typographical ornaments in your own workshop*. Manuscript, 1939; *The Ludlow Typeface and the multiplied Ludlow*, 1939–1940; *A new material of typographic ornamentation the variable line border*, 1939–1940; *40 Schemes of Packing*, 1939–1940; *A simple way of producing typographical ornaments*, 1939–1940; *Some Schemes of Games for Bigger Children and Adults Interested in Games*, 1939–1940. **Rtv.:** Teleobjektív. A Gordiusz Műhely műsora. Kner Albert. Rádióműsor, 2001, Lánczy Ágnes (szerk.). **Dk.:** munkássága elismeréseként 1973-ban Atlantic Cityben vehetett át kitüntetést. **I.:** Tipográfus, grafikus és iparművész / Wankó Vilmos = *Magyar Grafika*, 1927; Kner Albert grafikája / Rabinovszky Máriusz = *Magyar Grafika*, 1927; Kner Albert látogatása a gyomai és békéscsabai nyomdában = *Kner Nyomda Híradója*, 1974. szeptember; *Kner Berci / György Endre* = *Új Élet: A magyar izraeliták lapja*, 1976. szept. 15.; *Egy kis kertet szerettem volna / Török Sándor*, 1979; *Kner Albert amerikai évei / Szathmáry Lajos* = *Szivárvány* (Chicago), 1982, 8. sz; *Szétváló utak: Kner*

levelek Gyomáról és Chicagóból = *Körösök vidéke, Gyula*, 1990; *The Rise and Fall of Design at a Great Corporation / Philip B. Meggs* = *Print* (New York), 1992. május-június; *Pursuing the Ideal Game: A portfolio of Prototypes / Carol Stevens* = *Print* (New York), 1992. nov.–dec.; Kner Albert. *Könyvművészet, reklám, látványtervezés / Erdész Ádám* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek, 31.), 1999. **E.:** irodalomtörténeti érdekesség, hogy Török Sándor *Kököjszi és Bobojsza* című gyermekkönyve Kner Albert gyermekei részére íródott. 1999-ben, Kner Albert születésének centenáriumi ünnepe keretében Amerikában élő leszármazottai 4 db hársfát ültettek Kner Albert és felesége, valamint Kner Erzsébet és Haiman György emlékére a Hősök úti volt piactéren. • (F. H. J.)

KNER Endre. (Gyoma, 1896. február 4.–

1943?) **Sz.:** Kner Izidor nyomdász, Netter Kornélia. **H.:** nő, Török Katalin („Ila”) színésznő. **Gy.:** Kner Judit (1926), Kner István (1927–1989). **É.:** 1914-

ben végzett az Aradvárosi Felsőkereskedelmi Iskolában. Az első világháború kitörése után, 1915-ben hadba vonult, a 4-es honvéd gyalogezredben szolgált. Megbetegedett, majd Laibachban (Ljubljana) kezelték, és hazatérte után a további gyógykezelések befejeztével édesapja nyomdájában kezdett dolgozni. Lakóháza a Kossuth Lajos utcában, a Kner Nyomdaipari Múzeum melletti épületben volt. 1921-ben néhány hónapos tanulmányt folytatott Bécsben (Neusiedler), majd hazatért, és a Kner nyomda gazdasági ügyeit intézte. Kner Izidor halála után Imre bátyjával a nyomda tulajdonosa lett. 1943-ban Voronyezsnél tűnt el. Lánya, Kner Judit információja szerint az utolsó tábori posta 1943 elején érkezett tőle, melyben azt írta, hogy a februári születésnapjára haza akar érní Gyomára. **Tk.:** országosan jegyzett, neves bélyeggyűjtő volt. Aktívan sportolt, a

sportrendezvények látogatója és támogatója volt. **M.:** *Az 1871–1920 kiadású magyar postabélyegek árjelző kézikönyve...* 1923; *A magyar postabélyegek árjelző kézikönyve*, 1925; *Pótlófüzet a magyar postabélyegek árjelző kézikönyvéhez*, 1926. (Mindhárom könyv dr. Erdődi Árminnal közösen.) • (F. H. J.)

KNER Erzsébet könyvkötő. (Gyoma,

1897. október 7.–Chicago, 1998. február 26.)

Sz.: Kner Izidor nyomdász, Netter Kornélia.

T.: a gyomai elemi iskolai évek után a Mezőtúri M. Kir. Áll. Felsőbb Leányiskolában végzett

1915-ben, majd Budapesten, a IV. kerületi Váci utcai leánygimnáziumba iratkozott, ahol magántanulóként tett érettségi vizsgát 1919-ben. Miután a Tanácsköztársaság idején szerzett bizonyítványt érvénytelenítették, másodszor a békéscsabai Ev. Rudolf Főgimnáziumban vizsgázott szintén 1919-ben. 1920 augusztusától a gyomai Kner nyomdában lett könyvkötőtanonc, mesterétől, Pintér Istvántól tanulta meg a szakmai alapismereteket, majd könyvkötősegédként dolgozott édesapja nyomdájában. 1922 márciusában beiratkozott Jaschik Álmos művészeti magániskolájába, majd a fővárosi Iparrajziskola könyvkötő műhelyében töltött három hónapot. 1923 áprilisában a lipcsei Staatliche Akademie für Graphische Künste und Buchgewerbe tanulója és a neves könyvtervező, Hugo Steiner-Prag tanítványa lett. Jan Tschicholdnál betűírást, kalligráfiát tanult. A lipcsei szemeszterekben találkozott a különféle korszakok formailágával és erősen hatott rá a Bauhaus. **É.:** 1924 februárjában hazatért Gyomára, és novemberben megnyitotta önálló könyvkötő műhelyét Budapesten. Bátyja, Kner Imre iránymutatásával végezte szakmai tanulmányait, aki a későbbiekben is mindig hűga segítségére volt, közösen dolgozták ki műhelyének üzletpolitikáját és művészi programját is. A néhány fős személyzettel

dolgozó könyvkötészet a hagyományos kötészeti technikák és anyagok alkalmazásával készített magas színvonalú, igényes köteteket. Különleges, iparművészeti remek, aranyozott, domborított és festett bőr díszpolgári oklevelek, egyedi bőr- és pergamenkötések hagyták el műhelyét. A kézi könyvkötés mellett később gépi kötetek is készültek nála. 1949-ben kivándorolt az Amerikai Egyesült Államokba, és Chicagóban telepedett le. Beilleszkedését öccse, Kner Albert segítette. A The Newberry Library, majd 1952–1966 között a John Crerar Library munkatársa lett. 1950-ben a The Newberry Library negyven éssnyomatványát és számos kalligráfiai könyvét köttette be. A könyvtár műhelyében készített különleges köteteket kiállításon mutatták be, s ez óriási szakmai elismertséget jelentett Kner Erzsébet számára. 1952-ben saját könyvkötészetet nyitott, ahol az 1982-ben történt visszavonulásáig dolgozott. **Öm.:** *A könyvkötő mesterség: Kner Erzsébet könyvkötő munkáinak ismertetése*, 1925; *Kner Erzsébet könyvkötő műhelye*, 1930 k.; *Könyvkötések Kner Erzsébet műhelyéből 1925–1935*, 1935; *Visszaemlékezés* = Szivárvány, Chicago, 1982, 8.; *Könyvkötések: Az Országos Széchényi Könyvtár, a Kner Nyomda és a Kner Nyomdaipari Múzeum kiállítása*, 1987; *Az asztalfőn* = Kner Imre emléke, 1990, p. 13–20. **Rtv.:** Egy huszadik századi könyvkötő. Száz éve született Kner Erzsébet. Rádióműsor (1997); Teleobjektív. A Gordiusz Műhely műsora: Kner Erzsébet. Rádióműsor (2001) Lánczy Ágnes (szerk.). **Kiáll.:** könyvkötései, kiállításai nagy sikert arattak Amerikában és Magyarországon egyaránt. Budapesten, Gyomaendrődön és Békéscsabán 1987-ben retrospektív kiállításon, majd 1997-ben ismét a Kner Nyomdaipari Múzeumban voltak láthatók legszebb munkái. **Dk.:** művészi könyvkötő munkásságáért 1987-ben a Magyar Népköztársaság Csillagrendje kitüntetését, 1997-ben a Magyar Köztársaság Pro Cultura Hungarica kitüntetését vehette át. **I.:** Kner Erzsébet életművének etikája /

Rényi Péter = Magyar Grafika, 1987, 5–6. sz., 1988, 1. sz.; Inkunábulumok Kner Erzsébet kötetében: Egy vállalkozás 1950–1951-ben a chicagói Newberry Könyvtárban / Paul F. Gehl és Elizabeth Zurawski = Magyar Grafika, 1994, 4–5. sz.; Kner Erzsébet. Egy huszadik századi könyvkötő pályája / Erdész Ádám (A Kner Nyomdaipari Múzeum 29. füzet) 1997; A könyvkötő asszony / Molnár Gál Péter = Népszabadság, 1997. június 2.; Kner Erzsébet / Erdész Ádám = Magyar Könyvszemle, 1998, 4. sz. **E.:** Kner Albert Amerikában élő Ieszármazottai 1999-ben hársfát ültettek emlékére a Hősök úti volt piac-téren. • (F. H. J.)

KNER Imre nyomdász, könyvtervező.

(Gyoma, 1890. február 3.–1945?) **Sz.:** Kner Izidor nyomdász, Netter Kornélia. **H.:** nős, 1917-től Kulka Etelka. **Gy.:** Kner Zsuzsanna (1921–1973), Kner Mihály (1923–1945). **T.:** 1899-

től két gimnáziumi osztályt Mezőtúron, majd a harmadikat Aradon végezte. Tanulmányait megszakította apja szembetegsége miatt, hogy szükség esetén a helyébe léphessen. 1902–1904 között apja nyomdájában volt inas, majd 1904 szeptemberétől 1905 májusáig a lipcsei Julius Mäser-féle Technikum für Buchdrucker iskola tanulója volt. **É.:** hazatérte után munkába állt, és egyre inkább bekapcsolódott a kiadványok tervezésébe és a nyomda kiadói munkájába, majd 1907-től a nyomda műszaki vezetője lett. A nyomda által készített és forgalmazott művészi báli meghívókat bemutató Röpke Lapok című folyóirat szerkesztője lett, majd átvette a Közigazgatási Nyomtatványok Mintatárainak szerkesztését és a nyomtatványraktár vezetését is. Az 1910-es évek közepétől a nyomda könyvkiadását irányította. Az első világháború után bontakozott ki a kneri könyvkiadás barokk, majd klasszicista tipográfiai stílus-kísérlete. Korának tipográfiai gyakorlatával

szakítva Kozma Lajos grafikussal közösen megalkotta a barokk tipográfiát. A Kozma által tervezett könyvdíszek, körzetek felhasználásával készült könyvek országhatárokon túl is ismertté tették a Kner nevet. A Három Cseppke Könyvek, a Kner Klasszikusok, a Monumenta Literarum, az Északi-sorozat kötetei a legszebb darabjai ennek a korszaknak. Az 1926-ban megvásárolt Bodoni betű alkalmazásával Kner Imre a klasszicista tipográfia felé fordult, s az 1930-as évek kiadványai már ebben a stílusban készültek. Édesapja 1935-ben bekövetkezett halála után Endre öccsével a nyomda tulajdonosa lett. 1944. április 5-én származása és korábbi politikai tevékenysége miatt internálták. A budapesti gyűjtőfogházba, innen Nagykanizsára, majd Sárvára vitték, ahol átadták a németeknek, koncentrációs táborba került. Egy túlélő ismerős közlése szerint 1945 áprilisában a Günskirchen felé haladó gyalogos mauthauseni táborlakók közül Kner Imre lemaradt, az örök végeztek vele. **Tk.:** Kner Imre kapcsolatban állt korának haladó szellemű gondolkodóival: a Vasárnapi Kör, a Nyugat és a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma köréhez tartozó alkotók számos munkája Gyomán látott napvilágot. Kner Imre szakirodalmi munkássága is jelentős, példaértékű: számos bel- és külföldi konferencián vett részt, publikációi rendszeresen megjelentek a szakfolyóiratokban és szakkönyvekben, több hazai és külföldi társaság tagja volt. 1918-ban, az őszirózsás forradalom idején, a Nemzeti Tanács jegyzője volt Gyomán. 1919-ben tisztséget vállalt a Tanácsköztársaság Közoktatásügyi Népbizottságán a Szellemi Termékek Országos Tanácsában. A bukást követően több megtorló intézkedés érte, számos társaság kizárta őt tagjai közül. **Öm.:** *Művészet és nyomdászat*, 1907; *A színharmónia* = Magyar Nyomdászok Évkönyve, 1909; *Könyv a könyvről*, 1912; *Ipari nevelés és iparművészet*, 1919; *Társadalmi és egyéni kultúra. A könyvkiadás feladatairól* = Almanach az 1922. évre; *Király Györgyről* = Nyugat, 1922. május; *A jövő üzemeze-*

tőiről, 1924; *Gyulai generális imádságos könyve*, 1926; *A tipográfia és a könyvművészet határai* = A Magyar Bibliophil Társaság évkönyve I., 1928; *Ludwig Kozma als Buchkünstler* = Gutenberg Jahrbuch, Mainz, 1930; *Ungarische Buch- und Reklamgraphik* = Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik, Leipzig, 1930; *Hatvan év tipográfiája* = Hatvan esztendő, 1933; *A tipográfiai stílus elemei*, 1933; *A községi ügyvitel segédeszközei I–5. kiadásban*, 1934–1943; *Korunk egyik legfontosabb problémája*, 1935; *Nyolc levél a reklámról*, 1931–1935; *Lówy Salamonnak 50 éves nyomdászjubiläumára*, 1937; *A papiros szabványosításáról*, 1937; *Zeitfragen des typographischen Stils*, 1937; *A könyv művészete: Rádióelőadás*, 1940; *A Kner-nyomda épületeinek, gépeinek és betűinek története*, 1941; *Gondolatok a nyomdaiparról*, 1942; *A könyv művészete*, 1957, 1973. **Rtv.:** Várom válaszdod: Dokumentumműsor Kner Imréről / Szabényi Cecília (összeáll.), 1990; Társalgó: Ötvenöt perc irodalomkedvelőknek / Liptay Katalin (szerk., műsorvezető), 1990; *A könyv mestere* / Csonka Erzsébet (szerk.), B. Révész László (rend.) 1990; Századfordító magyarok: Kner Izidor és Kner Imre / Mester László (szerk.), 2001; Teleobjektív. A Gordiusz Műhely műsora. Kner Imre. Rádióműsor / Lánczy Ágnes (szerk.), 2001. **Dk.:** több szakmai kiállításon díjazták a nyomda termékeit, 1937-ben a párizsi Világkiállításon a nagydíj mellett további két díjat is kapott a Kner-cég. 1996-ban posztumusz elismerésként Gyomaendrőd Város Díszpolgára címet kapott. **I.:** Kner Imre levelezéséből = Irodalomtörténet, 1961. 2.; Kner Imre leveleiből, Szeged, 1963; Magyar Életrajzi Lexikon 1. kötet. 1–4. kiadásban, 1969–1984; *A könyv mestere*, 1969; Kner Imre gondolatai az életről, az irodalomról, a könyvművészetről (Bibliotheca Bekesiensis), Békéscsaba, 1970; *A Kner család és a magyar könyvművészet* / Haiman György, Bp., 1979; Egy évszázad mezsgyéjén. A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története, Békés-

csaba–Gyoma, 1982; A Kner-nyomda, kiadványainak tükrében, 1882–1944. 1–2. kötet / Lévay Botondné–Haiman György, Bp., 1982; „Ami sérelem ér, az mint magyart ér” = Körösök vidéke, Gyula, 1988; Fülep Lajos és Kner Imre levelezése (Forráskiadványok a Békés Megyei Levéltárból, 17.), Gyula, 1990; Kner Imre emléke, Békéscsaba–Gyomaendrőd, 1990; Magyar Grafika Kner Imre emlékszám 1990. 6.; Hagyomány és evolúció (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek, 20., 1991); Kner Imre és a barokk tipográfia / Haiman György (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetek, 30.), Gyomaendrőd, 1998; Kner Imre és a közéleti nyilvánosság / Tóthné Bordé Katalin, Nyíregyháza, 2001. **E.:** egykori lakóházában 1970-ben nyílt meg a Kner Nyomdaipari Múzeum. A nyomda melletti Kossuth és Rákóczi utcákat összekötő kis utcát róla nevezték el. 1982-ben avatták fel édesapjával közös emlékművét, Kis Nagy András alkotását a Fő út–Tompá utca sarkán. A város gimnáziuma 1990-ben felvette Kner Imre nevét. • (F. H. J.)

KNER Imréné Kulka Etelka. (Budapest, 1897. április 29.–1944?)

Sz.: Kulka Móric, Stecklacher Eugenia. **H.:** férjezett, 1917-től Kner Imre. **Gy.:** Kner Zsuzsanna (1921–1973), Kner Mihály (1923–1945). **T.:** Budapesten, a Zeneakadémián, zongora szakon Bartók Béla növendéke volt. **É.:** házasságkötése után Gyomán élt, családjának a szeretetben és művészetben gazdag, nyugodt otthonát és a kulturális háttérrel teremtette meg. 1944-ben elhurcolták, a holocaust áldozata lett. **M.:** Gyomai népdalgyűjtései a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma kiadásában, Buday György illusztrációival jelentek meg az 1936-os Szegedi kis kalendáriumban. **E.:** a nőegylet tagja volt, hangversenyeket szervezett Gyomán, otthonában gyakori vendégek voltak neves kortársaik (pl. Ko-

dály Zoltán, Kósa György, Molnár Antal, Balázs Béla, Fülep Lajos). • (F. H. J.)

KNER Izidor

nyomdász, könyvkötő, könyvkiadó. (Gyoma, 1860. február 5.–1935. augusztus 19.) **Sz.:** Kner Sámuel könyvkötő, Gesmey Katalin. **H.:** nős, Netter Kornélia. **Gy.:** Kner Imre (1890–1945?), Kner Ilona (1892–1950), Kner Lajos (1894–1911), Kner Endre (1896–1943?), Kner Erzsébet (1897–1998), Kner Albert (1899–1976). **É.:** 1882-ben egyszemélyes kisnyomdát alapított, mely az első világháborút megelőző években már több, mint százötven fővel dolgozott. Az első munkái egyházi kiadványok voltak, majd a közigazgatási nyomtatványok készítése jelentett számára biztos megélhetést. Az 1901-es belügyi reformot követően közigazgatási nyomtatványai az egész nagy Magyarország területére eljutottak. Megszerkesztette a Közigazgatási Nyomtatványok Jegyzékét, majd Mintatárait, melyekben közzétette a megrendelhető nyomtatványokat. Ez a gazdasági alap tette lehetővé a könyvkiadást és a művészi béli meghívók készítését és forgalmazását – melyek illusztrálásához neves festőket, grafikusokat nyert meg. Az 1900-ban indított Röpke Lapok című időszakosan megjelenő folyóirat mutatta be a kor ízlésvilágát tükröző béli meghívókat. Könyvkiadással a nyomdaalapítástól kezdve foglalkozott, az első évtizedek könyvei szecessziós stílusban jelentek meg. A könyvkiadás profilja és stílusa elsősülött fiának, Kner Imrének munkába állása után változott meg: az 1920-as évek könyvei barokk, az 1930-as évek kiadványai klasszicista tipográfiával készültek. Imre fiát egyre jobban bevonta a közigazgatási munkába, a könyvkiadásba és a nyomda vezetésébe. Kner Izidor számos szakmai kiállításon mutatta be nyomdájának termékeit, sok díjat, elismerést kaptak itthon és külföldön egyaránt. Csak kiváló

minőségű, hibátlan termék hagyhatta el nyomdáját, s a magas szakmai követelmények és a jó reklámnak köszönhetően a Kner névhez a minőség párosult. **Tk.:** klasszikus alapító, modern gondolkodású vállalkozó volt, aki a kemény munka mellett aktívan részt vett a közéletben is. A Kagál (a kor szatirikus íróit, rajzolóit tömörítő társaság) és több jelentős szakmai egyesület, társaság tagja, vezető tisztségviselője volt. Tekintélye, hírneve révén sok eredményt ért el, sokat tett munkásaiért, a településért, a közért, a hazai iparért. Humoros, kedélyes személyisége, a közügyek iránti érdeklődése és elkötelezettsége is hozzájárult népszerűségéhez. Gyoma község virilise és a település képviselő-testületének tagja, Békés vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, majd örökös tagja volt. **Öm.:** *Az én könyvemből*, 1906; *Eszmék és viaskodások*, 1906; *Emlékezések Kálmán Farkasról a kurucz nóták dalszerzőjéről*, 1907; *Eszmék*, 1907; *Kner Izidor agyafúrt alakjai 1–3. kiadás*, 1914, 1915, 1926; *Kner Izidor aforizmái*, 1917; *Kner Izidor pajzán aforizmái*, 1919; *Kner Izidor összes aforizmái*, 1921; *Keserves kenyér: Tréfa két felvonásban*, 1928; *Félévszázad mesgyéjén, 1882–1932*, 1931, 1987; *Aforizmák a nemet nem mondó nemről*, 1932; *Apró lurkóságok*, 1933. **Szerk.:** *Kalászkok és kévék*, 1902. **Ct.:** számos humoros írás jelent meg a Darázs, a Dongó és Borsszem Jankó című politikai élclapban, majd önálló kiadványokban is. Cikkei jelentek meg a nyomdai és közigazgatási szaklapokban, de az élet minden területét érintő írásai és szépirodalmi alkotásai helyi, megyei, és országos kiadványokban is napvilágot láttak (Az Újság, Graphica, Grafikai Szemle, Magyar Grafika, Magyar Ipar, Közigazgatási Közlöny, Nagyváradai Napló, Békés, Békésmegyei Függetlenség, Békés Vármegye stb.). **Rtv.:** A nyomdaalapító. Tv-film, 1985; Századfordító magyarok. Kner Izidor és Kner Imre. Tv-film, Mester László (szerk.), 2001; Teleobjektív. A Gordiusz Műhely műsora: Kner Izidor. Rádióműsor, Lánchy Ágnes (szerk.), 2001. **Dk.:**

számos ipari, nyomdász szakkiállítás díjait nyerte el, 1906-ban Milánóban ezüstérmét, 1914-ben, Lipcsében aranyérmét kapott. A Signum Laudis (1922), az Észti Vöröske-reszt (1934) és az Országos Iparegyesület aranyérmének (1925) tulajdonosa volt. 1932-ben a Magyarországi Grafikai és Rokoniparosok Főnökegyesülete tiszteletbeli tagja lett, céhmesteri címet és oklevelet kapott. 1996-ban posztumusz elismerésként megkapta a Gyomaendrőd Város Díszpolgára címet. **I.:** Kner Izidor jubileuma = Magyar Nyomdászat, 1907, 6.; Kner Izidor jubileuma = Grafikai Szemle, 1907, 6. sz.; Negyedszázad a kultúra szolgálatában. Emlékküzet Kner Izidor Könyvnyomdájának 25 éves fennállása alkalmából / Weil József, Gyoma, 1907; Kner Izidor / Versényi Elemér = Közigazgatási Közlöny, 1911, 47. sz.; Kner Izidor 70 éves = Nyomda- és Rokonipar, 1930, 4. sz.; Kner Izidor nyomdászságának ötvenéves jubileuma = Nyomda- és Rokonipar, 1932, 11. sz.; Fél évszázad mezsgyéjén / Bródy László = Grafikai Almanach, 1933; Kner Izidor / Kertész Árpád = Nyomda- és Rokonipar, 1935, 17. sz.; Kner Izidor emlékére / Magos Kálmán = Nyomda- és Rokonipar, 1935, 17. sz.; A gyomai mester / Kállai László = Nyomda- és Rokonipar, 1935, 17. sz.; Magyar Életrajzi Lexikon 1. kötet. 1–4. kiadásban, 1969–1984. **E.:** Gyomán, a református templomban ma is látható egyik korai munkája: a főkapu feletti festett felirat. Nevéhez fűződik Kálmán Farkas lelkész, zeneszerző és zenetörténész síremlékének (Istók János szobrász alkotása) felállítását. 1912-ben megszervezte és évtizedeken át fenntartotta a Kner SC futballcsapatát. A Gyomai Dalárda elnöke, az Úri Kaszinó alelnöke volt. Kezdeményezése és anyagi támogatása révén ültettek hársfákat az első világháborúban elesettek emlékére a mai Hősök útján. A halálát követő évben a gyomai Ipartestület bensőséges ünnepségen emlékezett rá: leleplezték Kner Izidor festményét, Harsányi Pál és több más, jeles személyiség emlékezett meg róla. Szülőháza, a Petőfi Sán-

dor utca 60. szám alatti ház falán emléktábla található. 1982-ben avatták fel Imre fiával közös emlékművét, Kis Nagy András alkotását a Fő út–Tomba utca sarkán. • (F. H. J.)

KNER Mihály. (Budapest, 1923. október

23.–Gyoma, 1945. december 6.) **Sz.:** Kner Imre nyomdász, Kulka Etelka. **H.:** nőtlen. **T.:** Édesapja tudatosan arra próbálta felkészíteni, hogy a megfelelő tanulmányok után a nyomda vezetése lesz a feladata. Tizenkét éves koráig Gyomán élt, majd Budapesten kezdte meg tanulmányait, 1941-ben tett érettségi vizsgát a reálgimnáziumban, ezt követően a zsidótörvények rendelkezései miatt csak inasként léphetett saját nyomdájukba, így két évig szedőinasként dolgozott, 1943-ban szabadult fel. **É.:** Édesapjával 1944 áprilisáig dolgozott együtt, akit április 5-én internáltak, Mihály pedig április 17-én vonult be munkaszolgálatra. 1944 novemberében Esztergomnál sikerült megszöknie alakulatától, és a következő hónapokat Budapesten bujkálva vészelte át. 1945 februárjában tért haza Gyomára, ahol üres lakás várta. Február 21-én édesapja távolléte miatt hivatalosan kinevezték a nyomda vezetőjévé. Hihetetlen felelősségtudattal és apja elvárásainak megfelelni vágyással látott munkához. A nehéz helyzetben igyekezett munkát és megélhetést biztosítani az alkalmazottaknak, miközben reménykedett családtagjai mielőbbi hazatérésében. Zsuzsa nővére májusban visszajött, az átélt borzalmakat Budapesten próbálta kiheverni. A szülei és Endre nagybátyja felkutatására tett kísérletek, hirdetések nem hoztak megnyugtató eredményt. Atyai barátjához, Rác Lajoshoz írt búcsúleveléből tudjuk, hogy a családját ért tragédiát, szülei elvesztését nem tudta feldolgozni, kiúttalannak látott helyzetéből a halálba menekült. **Öm.:** *Hogyan vezesd nyomdádát?* Kner Izidor és Kner Imre öröksége a következő Knerrek-

nek. Kner Imre 52. születésnapjára és a könyvnyomda alapításának 60. évfordulója alkalmából összeállította KM, 1942; *Néhány szó a betűszedéstről*, 1943. **Rtv.**: Magyarok cselekedetei. Kner Mihály búcsúlevele. Tv-film, Bakos Katalin (szerk.), 1996; Teleobjektív. A Gordiusz Műhely műsora: Kner Mihály. Rádióműsor, Lánczy Ágnes (szerk.), 2001. **I.**: Apák és fiúk. Emlékezés a Kner családra / Balog János = Uj Magyarország, 1946. karácsonyi szám; Apa és fiú. Kner Imre emléke / Erdész Ádám, Békéscsaba–Gyomaendrőd, 1990, 81–108. p. **E.**: a boldog gyermekkor kedves epizódja volt az 1932. február 18-tól 1933. március végéig megjelent, hivatalosan is engedélyezett Gyomai Híradó. Az iskolatársak, gyermekbarátok részére készült gyermeklap kiadója Kner Mihály, felelős szerkesztője Kner Zsuzsanna volt. Az előrenyomott lapokba belegépeltek a gyerekek cikkeit, írásait. • (F. H. J.)

KNER Zsuzsanna. (Gyoma, 1921. június

28.–Budapest, 1973. június 7.) **Sz.**: Kner Imre nyomdász, Kulka Etelka. **H.**: férjezett, 1947-től Haás Pál nyomdász. **Gy.**: Marianna, (1948), Julianna (1950). **T.**: 1934–1937 között a Veres Pálné Gimnázium tanulója, 1937–1941 között a Zeneakadémia zongora szakán Kodály Zoltán és Böszörményi-Nagy Béla növendéke volt. 1941–1942-ben a békéscsabai reálgymnázium magántanulója volt, ahol érettségi vizsgát tett. **É.**: 1944-ben elhurcolták, 1945 májusában Auschwitzból hazatért, és ezt követően Budapesten élt. 1945–1947 között elvégezte a Zeneakadémia zongoratanári szakát. Házasságkötése után családjának élt, később kiadói korrekorként dolgozott. **M.**: *A clavicembalo* = Csabai Akkordok. Ifjú muzsikusok lapja, 1937. május; *Beszélgetés Kósa Györggyel a Húsvéti Oratóriumról* = Csabai Akkordok, 1937. május; *Édesapámról* = Kner Imre emléke, 1990, 73–77. p. **I.**: Az „is-

meretlen” Kodály hétköznapijaihoz / Szegő Júlia = Korunk, 1982, 12. sz. **E.**: az 1932–1933-ban megjelent Gyomai Híradó című gyermeklap felelős szerkesztője és több cikk szerzője volt. • (F. H. J.)

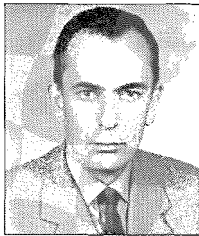
KOCZKÁS Sándor tanár, igazgató. (1897. február 24. Arad–?) **Sz.**: Koczkás József és Gyurkovits Éva. **I.**: a középiskolát Aradon és Kalocsán, a tanítóképzőt 1915-ben Kalocsán végezte. A polgári iskolai tanárképzői oklevelét 1920-ban Budapesten szerezte. **É.**: Aradon tanítóképző intézeti nevelő volt 1916-tól. Az első világháborúban katonai szolgálatot teljesített 1915. augusztus 16. és 1918. december 2. között. Polgári iskolai tanárként 1920-ig Orosházán működött. Az endrődi Római Katolikus Polgári Fiúiskola igazgatója volt 1924 és 1930 között. Pilisvörösvárra került 1930-ban, ahol az állami fiú- és lányiskola igazgatója volt 1934-ig. A következő évben Kiskunfélegyházán volt iskolaigazgató, majd 1935 és 1940 között Szegeden, a III. kerületi fiúiskola, később pedig a III. kerületi leányiskola igazgatójaként dolgozott. **Tk.**: tiszteletbeli tagja volt a Pilishegyvidéki Ányos Pál Irodalmi Körnek. Endrődön tagja volt a községi képviselő-testületnek, alelnöke volt az iskolán kívüli népoktatási bizottságnak, képviselő-testületi tagja a r. k. egyházközségnek, igazgatója a tanonciskolának, választmányi tagja a Stefánia Anya- és Csecsemővédő Egyesületnek, a Vöröskereszt helyi fiókjának, valamint felügyelő bizottsági tag az Endrőd-Gyomai Takarékpénztár vezető testületében. Jelentős szerepet töltött be a cserkészmozgalomban: mint cserkésztsiszt, a szegedi V. cserkészkerület ügyvezető elnöke volt. Titkára volt a Szegedi Tankerületi Körnek, s társelnöke a Magyar Atlétikai Szövetség déli kerületének. Felolvasásokat tartott igazgatói értekezleteken: A lokálpatriotizmus, Az 1932–33. évi Értesítők tanulságai, Cselekedtető oktatás hiányos felszerelésű iskolákban címmel. Beszédeket mondott Orosházán, Endrődön, Pilisvörös-

váron társadalmi és hazafias ünnepek alkalmával. **Ct.:** újságcikkei jelentek meg az Orosházi Katolikus Tudósító, Gyoma-Endrőd és Vidéke, a békéscsabai Körösvidék c. lapokban. Mint tudósító a Ksc. betűjelet használta. • (L. G.-né)

KOCSISNÉ BERANEK Gizella testnevelés-földrajz szakos tanár. (Gyula, 1955. július 26.) **Sz.:** Beranek Ottó üzemgazdász, Beranek Ottóné okleveles tanító. **H.:** férjezett (1985), Kocsis Lajos nyomdász. **Gy.:** Péter (1986), Tamás (1988), Gizella (1989), Tünde (1992). **T.:** 1973: gimnáziumi érettségi, Kiss Lajos Gimnázium; 1977: Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza. **É.:** 1977–1984: Általános Iskola, Mezőtúr; 1984-től napjainkig: Kis Bálint Általános Iskola, Gyomaendrőd. • (K. N. K.)

KOKAUSZKI János szikvízkészítő. (Mezőberény, 1928. március 8.) **Sz.:** Kokauszki Mihály és Borgula Anna. **H.:** nő, 1953, Dombi Ilona. **Gy.:** Ilona (1954), János (1956). **T.:** Szabadszállás, mezőgazdasági gépszerező és vezető. **É.:** 1970-ig a mezőberényi Aranykalász Tsz-ben dolgozott; 1970-től nyugdíjazásáig szikvízkészítő volt Gyomán. • (K. N. K.)

KOLBUSZ András dr. sebész szakorvos.

(Zsombolya, 1922–Endrőd, 1979) **Sz.:** Kolbusz Miklós, Meininger Franciska. **H.:** nő, 1950–1971, dr. Tamási Margit, 1978-től Karpinszki Éva. **Gy.:** Judit, 1960, ügyvéd. **T.:** elemi iskoláit Zsombolyán, középiskoláit Makón, Gyulán és Szarvason végezte, itt érettségizett. Orvostudományi tanulmányokat Kolozsváron és Szegeden folytatott. **É.:** 1952 májusától Mezőtúron, a kórházban, sebészorvosként dolgozott, majd Endrődre került körzeti orvosi munkakörbe. Útban a beteghez érte a halál. **I.:** In memoriam Kolbusz doktorék / Márton Gábor = Városunk,

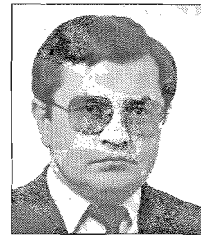
Gyomaendrőd, 1999. február, 20. p. • (Cs.-né Gy. É.)

KOLBUSZ Andrásné dr. Tamási Margit

gyermekorvos. (Gyoma, 1926–Endrőd, 1971) **H.:** dr. Kolbusz András, 1950–1971. **Gy.:** Judit, 1960, ügyvéd **Sz.:** Trafikant Dénes, aki a doni ütközet áldozata volt, Schwalm Rozália háztartásbeli. **T.:** Miskolci Leánynevelő Intézet, Szegedi Orvostudományi Egyetem. **É.:** Mezőtúri Kórház, 1958-tól haláláig Gyomán volt iskolaorvos. Először az I. sz. iskolában, később a Tüdőbeteg-gondozóban, majd a Központi rendelőben volt a székhelye. A gyermekorvosi szolgálathoz tartozott minden általános és középiskolás gyerekek. A tanyai iskolákat is (Telekpuszta, Csudabala, Póhalom) rendszeresen látogatta a doktornő asszisztensével, Putnoki Elemérrel. • (Cs.-né Gy. É.)

KOLESZÁR József dr. állatorvos. (Jéke,

1942. március 11.) **Sz.:** Koleszár Imre molnár, Barkó Mária htb. **H.:** nő, 1968, Répás Beatrix tanító. **Gy.:** Noémi (1972), Edina (1974). **T.:** 1960: Vegyipari Technikum, Debrecen; 1966: Állatorvostudományi Egyetem, Budapest; 1985: Gödöllői Agrártudományi Egyetem, vadgazdálkodási szakmérnök. **É.:** 1960–1961: Tiszai Vegyi Kombinát, Tiszaújváros, technikus; 1967–1992: Béke Mgtsz, Gyomaendrőd, állatorvos; 1992–2000: Mavad–Béke Kft., Gyomaendrőd, ügyvezető; 1994-től Anipharma Állatgyógyászati, Gyomaendrőd. **Tk.:** 1973–1993: Béke Vadásztársaság elnöke; 1997–2003: Kiszréti Vadásztársaság elnöke; 1990–1994: önkormányzati képviselő, bizottsági elnök. **Dk.:** Mezőgazdasági Miniszteri Dicséret, 1974; Környezetvédelmi Plakett, 1981, Hazafias Népfrent Országos Taná-

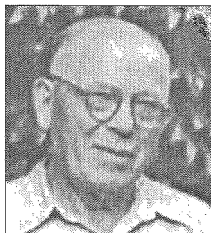
csa; Nimród Érem, MAVOSZ, 1982. M.: *A fogoly madár ökológiája*, 1985. **Szea.:** megyei és országos rendezvényeken vadbiológia és vadegészségügy témakörökben. **Kut. ter.:** vadászat, vadbiológia. • (K. J.-né)

KOLESZÁR Józsefné Répás Beatrix tanító. (Mindszent, 1949. február 8.) **Sz.:** Répás Pál jegyző, Megyeri Ilona műszaki előadó. **H.:** férjezett, 1968, dr. Koleszár József állatorvos. **Gy.:** Noémi (1972), Edina (1974). **T.:** 1982: Szarvasi Óvónőképző Főiskola; 1984: Debreceni Tanítóképző Főiskola; 1995: Ausztria, Hinterstoder, Ökológiai és Környezetvédő Tanfolyam. **É.:** 1967–1968: Nagytölke, Általános Iskola; 1968–1976: ENCI; 1977–1979: Szabóipari Szövetkezet; 1980–1982: óvoda, Endrőd; 1982-től általános iskola, Endrőd, 15 évig volt munkaközösség-vezető, 1996-tól közoktatási szakértő; 1999-től az Apáczai Tankönyvkiadó mentora (magyar, matematika, környezet). Munkájának legfőbb jellemzője a pálya iránt megnyilvánuló személyes elhivatottság és igényesség. **Tk.:** Tanítók a Gyermekekért Egyesület vezetőségi tag; Közoktatási Szakértők Egyesülete; Környezetvédő Tanárok Országos Egyesülete. **Ct.:** *Játékörletek a környezeti neveléshez* = Tanítók, 1995, 8. sz.; *Betűtanítás a fononimika segítségével* = Tanítók, 1997, 5. sz.; *Bemutatom a TGYE megyei tagszervezetét* = Gyomaendrődi Híradó, 1995, 9. sz. **Szea.:** Bp., Nemzeti Tankönyvkiadó: *Betűtanítás a fononimika segítségével* – országos módszertani felkészítés tanítóknak; Békés Megyei Pedagógiai Intézet és Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Intézet: módszertani felkészítés tanítóknak. • (Sz.-né N. E.)

KOLESZÁR Noémi versenytáncos. (Mezőtúr, 1972. március 23.) **Sz.:** dr. Koleszár József állatorvos, Répás Beatrix tanító. **T.:** 1996: ELTE TTK biológia-kémia szak, Budapest; 2002: Tréner Kft. utazásszervező, Budapest; 2002-től Budapesti Gazdasági Főiskola Idegenforgalmi és Szálloda szak, Budapest; **É.:** 1997–1998: Im-

obiliser Kft., értékesítési menedzser; 1998–1999: Amerikai Egyesült Államok, szakmai gyakorlat; 1999–2002: Lapker Rt., országos terjesztési koordinátor. **Tk.:** SzálaláBoogie Woogie Kulturális és Sportegyesület alapító tagja és versenytáncosa, hazai és nemzetközi versenyek résztvevője; bemutató táncos. **Rtv.:** MTV1, MTV2, Duna TV, RTL Klub. **Dk.:** 1991–1998: számos hazai boogie-woogie táncversenyen egyéni párosként győzelem és dobogós helyek; 1998: „Elismert Táncos” díj Hobby Rock and Roll szakág; 2001: Flensburg, Németország, Boogie-Woogie Formáció Európa Bajnokság I. hely; 2002: Dunaujváros, Show Formáció Magyar Bajnokság II. hely; Boogie-Woogie Formáció Világbajnoksági helyezések: 2001: Zürich, Svájc, II. hely; 2002: Lyon, Franciaország, I. hely; 2003: München, Németország, III. hely, 2003-tól Rómában él. • (K. J.-né)

KOLLMANN József. (1889–1955) és fe-

lesége: Czékly Vilma (1894–1971), a gyomai Kollmann-telep volt tulajdonosai. A házaspár Újpestről 1917-ben költözött Mezőtúrra, ahol Kollmann József a Tisza-malom villanytelepén volt gépész. Innen helyezték át 1923-ban Gyomára, az itteni Tisza-malomba gépház üzemvezetőnek. 1929-ben vették meg a gyomai Fő utcai telket, amelyen az előző tulajdonosnak fatelepe volt. 1929–30-ban felépítették a kalapácsos terménydarálót, mely villamos energiával működött. A fél holdas területen üzemeltettek még kovácműhelyt, magtiszítót (szelektort), lucernadarálót. 1936-ban létesítették az olajlerakatot és a benzinkutat, amely a környező településeken az egyetlen volt. (Ez a vásártéri ÁFOR kút megépítéséig működött.) Foglalkoztak

fuvarozással is (MATEOSZ), nyaranta termény-betakarítással (cséplőgépek). A II. világháború után csak a darálóra kaptak iparendélyt, amit 1951-ben a Földművesszövetkezet „bérbe vett”, később a Győzelem Tsz vette át. Az 1960-as évek végén a tsz kivonult a telepről, a daráló teljes gépészeti berendezésével. 1979–1980-ban lebontották az egész területet. Kollmann József 1951-től haláláig gyári munkásként dolgozott Budapesten, majd Békéscsabán. Kollmann-telep: a mai Fő út 173–179. sz. társasház (épült 1986–1987-ben) helyén volt Kollmann József terménydarálóval és gépüzemmel ellátott telepe, innen az elnevezés. A Kollmann nevet *Kollmonn*-nak is mondták Gyomán. • (K. N. K.)

KOLOH Elek újságíró, író. (Gyoma, 1955. május 19.) **Sz.:**

Koloh Elek gépész, Kovács Erzsébet telefonkezelő. **H.:** nős, 1979-től, Csikós Julianna tanítónő. **Gy.:** Koloh Viktor (1981). **T.:** 1979: Debreceni Tanítóképző Főiskola népművelés–testnevelés szak; 1983: MÚOSZ Újságíró Iskola művelődéspolitikai szak; 1991: Színház- és Filmművészeti Főiskola színházelmélet szak. **É.:** 1979-től Kecskemét, Petőfi Népe című lap munkatársa, ahol 1984–1991 között kulturális rovatvezető. 1986-ban a Kecskeméti Katona József Színház Nézőtér című lapjának, 1991-től a Kecskeméti Lapok főszerkesztője, 1992-től az Alföldi Lapok alapító főszerkesztője. Írásai az 1980-as évektől újságokban, antológiákban jelentek meg, reklámfilmeket készített és muscalt írt. **Tk.:** a MÚOSZ tagja, 1985-től Bács-Kiskun megyei titkára. **Öm.:** *Versék* (előkészületben), *Publicisztikák* (előkészületben), *Színháztörténeti tanulmány* (előkészületben). **M.:** *Írószemmel*, 1982, 1983; *Arccal a pénz felé*, 1983; „*Kuncog a krajcár*”; *Forrás antológia*, 1979–1989; *Mozaik*. Versantológia, Békéscsaba, 1979;

Gátszakadás. Riportkönyv, Békéscsaba, 1980; *Tehetsz egy szívességet*, 2003; „*Öleljenek a hőemberek!*” címen muscalt írt Hajdú Sándor zeneszerzővel (bemutatója 1992-ben volt a Zalaegerszegi Színházban, dalai kazettán 1990-ben jelentek meg). Reklámfilmeket készített: *Top-Joy*, Kecskemét, 1990; *Szuperinfo*, Kecskemét, 1991. **Ct.:** több ezer cikket publikált a legkülönbözőbb lapokban, folyóiratokban és körülbelül tízezer újsággal, számos kiadvány, könyv, kalendárium szerkesztése fűződik nevéhez. **Dk.:** Országos Idegenforgalmi Sajtópályázat II. díj, 1984; SZMT Nívódíj, 1986; Szocialista Kultúráért, 1987. **I.:** Ki kicsoda a hírközlésben? / szerk. Bodrits István és Viczián János, Bp., Babits, 1994, 170–171. p. **E.:** *Rekviem Imre Sanyiért* című verse a Békés Megyei Népújság Köröstáj mellékletében (p. 8.) jelent meg, az 1985. február 2-i számban. Corini Margitról az Új Aurora 1982, 2. számában (p. 116–123.) publikált. „Mit jelent Önnek Gyoma? – Mindent. Itt születtem, itt érettségiztem, s utána több mint egy évig itt dolgoztam a Városházán... Az otthonom Kecskeméten van egy remek, nagy családi házban, ahol szép a fiam, aranyos a nejem és hűséges a kutyám. De haza mindig ide jövök, Gyomára...” (Megjelent: Gyomaendrődi Híradó, 2004. január, 9. p.). • (F. H. J.)

KOLOH Imre kereskedő. (Endrőd, 1923. november 10.–Gyomaendrőd, 1998. szeptember 29.) **Sz.:** Koloh Imre cipész és Katona Angéla. **H.:** nős, Kollárik Margit, a Szabóipari Szövetkezet dolgozója. **Gy.:** Imre (1952). **T.:** 1948–1950 között Balogh István magánkereskedőnél volt eladósegéd. **É.:** 1950–1952 között saját vegyeskereskedése volt; 1953–1983 között az endrődi vas-műszaki bolt eladója, boltvezető helyettese volt. **Tk.:** KPVDSZ-tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó 1982.

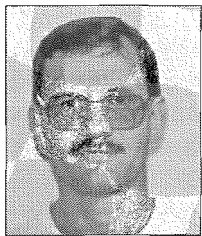

218

KOLOH Imre kft. ügyvezető. (Endrőd, 1952. június 26.) **Sz.:** Koloh Imre eladó és Kollárik Margit. **H.:** nő, 1978, Katona Erzsébet tanító. **Gy.:** Judit (1979), Beáta (1983), Gábor (1985). **T.:** 1970: Déri Miksa Általános Gépipari és Erősáramú Ipari Technikum, Szeged. **É.:** Mezőgép Vállalat, Mezőberény, Mezőtúri Á. G. Fa-üzeme, Gyomaendrőd; 1994-től: AGRO-FÉM Kft., Gyomaendrőd. **Tk.:** 1996 óta a Siratói Egyesület elnöke. Az egyesület az ottani nyaralótulajdonosok összefogásával indult, a holtág tisztítása céljából. Tagdíjból, pályázatokon nyert összegből hínáritást végeztek gépekkel, növényevő halakkal (amúrral). Most a Körösvidéki Horgászegyesületek Szövetsége szervezetével együttműködve végeznek környezetmegóvást. • (K. N. K.)

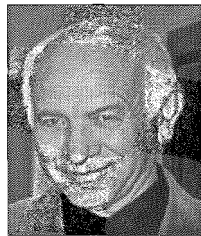
KOLOH Imréné Katona Erzsébet tanítónő. (Gyoma, 1957. április 10.) **Sz.:** Katona Lajos ny. raktáros és Weigert Erzsébet varrónő. **H.:** férjezett, Koloh Imre kft. ügyvezető. **Gy.:** Judit (1979), Beáta (1983), Gábor (1985). **T.:** 1. Sz. Általános Iskola; Kiss Lajos Gimnázium; Debreceni Tanítóképző Főiskola, diploma: 1979. **É.:** 1978 óta tanítja szülőhelyének kisiskolásait: két évig napközis nevelői állásban, majd tanítóként, illetve 1998 óta igazgatóhelyettesként. • (K. N. K.)

KOLOZSVÁRI Árpád dr. háziorvos-szakorvos. (Nova Crnja, 1956. július 24.) **Sz.:** Kolozsvári Imre tanár, Kolozsvári Rozália tanító. **H.:** nő, 1989, Cselő Erika ápolónő. **Gy.:** Viktória (1992), Kitti (1994). **T.:** Szegedi Orvostudományi Egyetem, 1981. **É.:** Nagykőrösi Kórház Fül-, Orr-, Gégeosztály, Ceglédi Kórház Belgyógyászat, Tiszagyenda község, körzeti orvos, jelenleg Gyomaendrődön háziorvos. **E.:** „Gyomaendrődöt végleges otthonomul elbűvölő természeti adottságai, a sok holtág, a Körös

miatt választottam. Kedvenc hobbim a horgászat.” • (K. N. K.)

KOMLOVSZKI Ferenc dr. agrármérnök, takarmánygazdálkodási szakmérnök, ügyvezető igazgató. (Kondoros, 1944. március 27.) **Sz.:** Komlovszki Mihály és Jelen Erzsébet. **T.:** 1963: Mezőgazdasági Technikum, Szarvas,

1965: Felsőfokú Technikum, Szarvas; Agrártudományi Egyetem, Debrecen; takarmánygazdálkodási szakmérnöki végzettség, Mosonmagyaróvár. **É.:** Tiszadob, Tánacsics Tsz, öntözéses növénytermesztő gyakorlatok; Békési Vörös Csillag Tsz, főagronómus; Hunyai Hunyadi Tsz, üzemgazdász; Kondorosi Takarmánykeverő Rt. igazgatója 1993-ig; 1993-tól vállalkozó Gyomaendrődön: az AGRO-DUÁL Kft. ügyvezetője. Itt növénytermesztéssel, állattenyésztéssel foglalkoznak. Ezzel párhuzamosan a Purina cégnél kizárólagos joggal takarmányozással. A kft. 45 embernek ad munkahelyet szülőhelyünkön. **Tk.:** elnöke a termékpályás felvásárló és értékesítő szövetkezetnek. Elnöke a Körösök Vidékéért Egyesületnek, amelynek célja: környezetvédelem, kulturális értékek megóvása. Egyesületük állította fel Endrőd főterére a Nepomuki Szent János szobrot. **M.:** A nagy víztartalmú kukorica energiatakarékos hűtve tárolása. **Bejegyzett szabadalma:** nedvesítéssel egybekötött tápanyagdúsítás = Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő, Bp., 1985. szeptember, 951. p. • (Sz.-né N. E.)

KONCSEK György József tanító, iskolai igazgató. (Szegvár 1852. március 27.– Debrecen 1936. január 17.) Túróc megyéből származó ősi magyar nemesi család, a Dvoreczi Koncsekek sarja. **Sz.:** Koncsek György, Ágoston Terézia. **H.:** harmadik, kései házassága: 1924, Varga Julianna. **Gy.:** ebből a házasságból hét gyermeke született, akik – egy kivételével – mind

Gyomán nevelkedtek. **T.**: 1876-tól a kiskunfélegyházi Állami Tanítóképzőben tanult. **É.**: megtanulta a kaskötő mesterséget, a cipészséget és a női szabóságot, azután beállt katonának, és Triesztben szolgált, a közös hadseregnél. Miután a képesítést is megszerezte, tanítói állást kapott Baksán (Zala m.). 1880-ban Szegvárra került, a községi iskolához. 35 éves korában, 1887-ben került Gyomára, ahol az akkori ipari iskola tanítója, egyben az alsó fokú ipari és az ismétlő iskola igazgatója lett. Harminchat évig tanított Gyomán. 1894-ben az ismétlő iskola önálló tanítót kapott Kása Illés személyében; ettől kezdve Konksek Gy. József az iparostanonc iskola igazgatója lett. A Konksek Gy. József-vezette iskola volt Békés vármegyében az első olyan iparostanonc iskola, amelynek főhivatású tanítója és önálló épülete volt. Konksek Gy. József 1923-ig, nyugdíjba vonulásáig töltötte be igazgatói állását, majd Kovács Gergely követte. A család ezután a gyermekek jobb iskoláztatása érdekében azonban 1934-ben [más források szerint] '35-ben Debrecenbe költözött. **Tk.**: Konksek Gy. József Gyomán több közművelődési egyletnek és társaskörnek jegyzője volt; ezen kívül, mint műkedvelő régész sokféle tárgyat gyűjtött össze, úgyhogy régiségekből kis múzeumot létesített. **Ct.**: tanügyi cikkei a Néptanítók Lapjában, a Tanügyben és a Népiskolai Közlönyben jelentek meg. A Békés megyei tanítóegyesület gyűlésein többször tartott felolvasást. **I.**: Magyar tanférfiak Albuma / Vaday József Békés-Csaba, 1896; Magyar írók élete és munkái [elektronikus dokumentum] / Szinyei József, Bp., 2000. **É.**: unokája még beszélt két egykori tanítványával: Kiss István szabóval és Bolehovszky Jenő nyomdással. • (K. N. K.)

KONDOR Viktória, M. Markovits Pálné tudományos kutató, tudományos munkatárs. (Endrőd, 1926. november 7.) **Sz.**: Kondor József szobafestő, fényképész, Hornok Teréz. **H.**: férjezett, 1946–1962. Férje Markovits Pál állatorvos, víruskutató, mikrobiológus. **Gy.**: László (1947) ve-

gyész- és környezetmérnök. **T.**: 1951: Pázmány Péter Tudományegyetem, magyar-történelem szakos tanár. **É.**: 1951–1962: az MTA Történettudományi Intézetében kutató; 1962–1990: az MTA könyvtára kéziratárának tudományos munkatársa. **Tk.**: női kézilabdacsapatot alakított Endrődön 1943 nyarától – Viktória a csapat kapusa volt. **Öm.**: *Az 1875-ös pártfúzió*, Bp., 1959, 147. p.; *A Hornyánszky nyomda és az Akadémia könyvkiadása*, Bp., 1989, 203. p. **Szerk.**: több, az egyetemes történelem körébe tartozó művet szerkesztett. **Ct.**: *Megjegyzések Jókai Mór politikai szerepéhez...* = Történelmi Szemle, 1958, 1–2. sz., 173–179. p.; *Vita „Magyarország története” c. egyet. Tkv* = Történelmi Szemle, 1959, 1–2. sz., 173–179. p.; *Széchenyi István halálának 100. évf. alk.* = Valóság, 1960, 3. sz., 30–35. p.; *Cenzor és költő harca a Horthy Magyarországon* [társ szerző] = Valóság, 1961, 3. sz., 64–75. p.; *Idősb. Szinyei József hagyatéka* = Magyar Tudomány, 1964, 12. sz., 781–793. p.; *Hogyan készült id. Szinyei József: A magyar írók élete és munkái?* = Magyar Könyvszemle, 1968, 2. sz., 171–187. p.; *Ghytzy Kálmán és Lónyay Menyhért hagyatéka...* = Magyar Tudomány, 1970, 2. sz., 130–135. p.; *Adalékok az első világháború alatti sajtó... történetéhez* = Magyar Könyvszemle, 1975, 75–82. p.; *Történelemmé nőtt tárcák... Mikszáth...* = Magyar Sajtó, 1975. szeptember 9., 284–285. p.; *A Dózsa Népe* = Magyar Sajtó, 1976. október 10., 310–312. p.; *[Batthyányi Ervinről]* = Magyar Tudomány, 1977; *Egy ismeretlen levél Károlyi Mihályhoz* = Századok, 1983, 1. sz., 209–217. p. Az utóbbi években a Városunk, Gyomaendrőd c. helyi újságban ír recenziókat gyomaendrődi születésű szerzők kiadványairól. **Rtv.**: az 1848-as bécsi forradalomról rádióműsort írt. **Kut. ter.**: a dualizmus kora. **Dk.**: Köztársasági Érdemérem ezüst fokozat, 1989; Szocia-

lista Kultúráért. **I.:** Mérei Gyula = Magyar Tudomány, 1960, 10. sz., 639–641. p.; Kolossa Tibor = Századok, 1961, 2–3. sz., 400–403. p.; Haiman György = Irodalomtörténet, 1991, 2. sz., 404–407.p • (Sz.-né N. E.)

KÓNYA István gabona- és malomipari körzeti üzemvezető. (Dévaványa, 1932. május 12.) **Sz.:** Kónya János földműves és Csaba Krisztina. **H.:** nős, 1953, Vaszkó Ilona Veronika tanárnő. **Gy.:** Márta Ilona tanárnő. **T.:**

1957: kőművesinas Gácsai Elek kőműves iparosnál; 1964: Vedres István Építőipari Technikum, Szeged, kőművesmester; 1967: Gyoma, Gimnázium; 1972: Malomipari Technikum, Székesfehérvár, molnár szakmunkás; 1975: Malomipari Technikum, Székesfehérvár, malomipari technikus. **É.:** 1951–1952: traktorvezető Gyoma, Gépállomás; 1952–1954: tényleges katona Kaposvár, Hódmezővásárhely; 1955–1958: Alkotmány Mgtsz, kőműves; 1958–1960: Körösi Á. G., Gyoma, kőműves; 1960–1962: Állami Építőipari Vállalat, Békéscsaba, kőműves; 1962–1970: Dózsa Mgtsz, Gyoma, építésvezető; 1970–1971: Építőipari Szövetkezet, Gyoma, ipari tanuló oktató; 1971–1992: Békés Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat Gyomai Körzeti Üzemének műszaki vezetője, majd 1979-től a vezetője. **Tk.:** 1971–1975: GYTK Labdarúgó Szakosztály intézője, 1982–1984 között pedig a szakosztály vezetője volt. **Dk.:** A Gabonaiipar Kiváló Dolgozója, 1986; Kiváló Munkáért, 1988. **E.:** „Kőműves munkám során a családi lakóházak felépítése, azok műszaki átadása a családok részére – ill. a 60-as években a Liget-termálfürdő megépítése, a Kenyérgyár felépítése, üzembe helyezése, a Pavilon felújítása, később a Gabonaiipar gyomai üzemének a teljes rekonstrukciója jelentett felejthetetlen élményt számomra. Dévaványán születtem, de nyolcéves ko-

romtól Gyomán élek. Szívemhez a legközelebb áll a liget, a sportpálya, a Körös.” (Kónya István) • (K. N. K.)

KÓNYA Istvánné Vaszkó Ilona Veronika

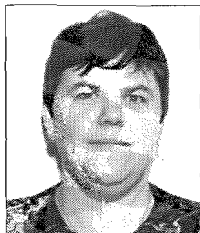

biológia-kémia szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1930. február 12.) **Sz.:** Vaszkó Szilveszter szekérfuvarozó és Karsai Ilona. **H.:** férjezett, 1953, Kónya István ny. üzemvezető.

Gy.: Márta Ilona (1954) tanár. **T.:** 1936–1940: 1–4 elemi Endrődön; 1940–1942: 5–6. elemi Gyomán; 1942–1946: 4 polgári Gyomán; 1946–1951: Szarvasi Tanítóképző, líceumi érettségi, tanítói oklevél; 1956: Szegedi Pedagógiai Főiskola, biológia-kémia szakos tanár. **É.:** harmincnégy évig tanított szülőhelyünkön: 1951–1954: Gyoma, tanyai iskola, Kossuth Tsz-nél, 1954-től Gyoma, 2. Sz. Általános Iskola. **Tk.:** megyei tanácstag volt két ciklusban; gyomai tanácstag volt egy ciklusban; a 2. Sz. Általános Iskola II. Rákóczi Ferenc Úttörőcsapatának volt vezetője 1954–1977 között. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető, 1969; KISZ Érdemérem, 1971; Úttörővezető Érdemérem, 1974; Kiváló Munkáért, 1979; Gyermekéért Érdemérem, 1985. **E.:** „Endrődön születtem, tízéves koromig ott éltem, azóta pedig Gyomán. Mindkettőt a sajátomnak éreztem, egyformán szerettem, mindkettőhöz egyformán kötődöm. Szerettem ezt a várost, nem hagytam el sokkal jobb lehetőségek miatt sem. Legkedvesebb számomra a Körös-part, a liget, a gyönyörű táj. Szerettem az itt élő embereket, jó érzés, hogy olyan sokan ismernek, tisztelnek. Idősödve rádöbbentem, hogy egyre gyakrabban használom azokat az endrődi tájszavakat, amelyeket ismertem ugyan, viszont soha nem használtam, de a szüleim, nagyszüleim igen. Pedagógusként... valom, hogy minden ember tehetséges valamiben, ezt kell a felszínre hozni. Kiknek a hatására lettem pedagógus? Két nagyszerű tanítóm hatott rám: Paróczai Gergely és

Végh Béláné Sárka néni. A lányom is pedagógus lett. Legértékesebb kitüntetés, ha a tanítványaim az utcán rám köszönnek: – Csókolom, Ica néni, hogy tetszik lenni?” (Kónya Istvánné) • (K. N. K.)

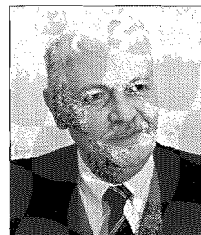
KÓNYA Márta Ilona tanár. (Gyoma, 1954. december 11.)

Sz.: Kónya István nyugdíjas, a Békés Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat Gyomaendrődi Körzeti Üzemének vezetője, Vaszkó Ilona Veronika nyugdíjas, biológia-kémia szakos tanár. **T.:** 1961–1969: 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1969–1973: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1977: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola magyar nyelv és irodalom-ének-zene szak; 1988: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola pedagógia szak. **É.:** 1976 óta tanár a 2. Sz. [az átszervezés után] Kis Bálint Általános Iskolában Gyomaendrődön. **Tk.:** MÚSZ tagság 1964–1990 diákként, tanárként. Ifivezető, kulturális felelős, közművelődési felelős, rajvezető, csapatvezető. KISZ-tag, 1969–1989 szervező titkár, KISZ-titkár. Művelődési vetélkedők, versenyek szervezése fémjelzi munkáját. A Pedagógus Szakszervezet tagja 1976 óta. A Hunya Alajosné által szervezett városi kórus alapító tagja. **Dk.:** Kiváló Ifjúvezető; Aranykoszorús KISZ-jelvény; a 2. Sz. Ált. Iskola Kiváló Ifjú Pedagógusa; MÚSZ Dicsérő Oklevél; Érdemes Társadalmi Munkás; Művelődési Miniszteri Dicséret; Kiváló Úttörővezető. **E.:** „Szüleim gyermekkoruk óta élnek Gyomán, én itt születtem, itt élek. Büszke vagyok az őseimre, a tőlük kapott örökséget igyekszem méltóan ápolni. A sok kirándulás, kutatómunka, amit diákként, majd tanárként tanítványaimmal végeztem, még tovább mélyítette a szülőföld iránti szeretetet. Pedagógusként, emberként a hitvallásom: a bizalom, segítőkészség, optimizmus, szeretet tanítványaim iránt. A tanításon kívül legkedveltebb tevékenységem a táborok, kirándulá-

sok, szabadidős programok szervezése. Büszke vagyok azon tanítványaimra, akik becsületes, rendes emberré lettek, és azokra, akik kiemelkedtek. Köszönettel tartozom pályám alakulásában pedagógus édesanyámnak, tanítóimnak, tanáraimnak: Darvas Tibornak, Hunya Alajosnénak, Gyarmati Györgynének és Fekete Antalnak.” (Kónya Márta) • (K. N. K.)

KOÓS Ferenc dr. magyar-történelem szakos középiskolai tanár,

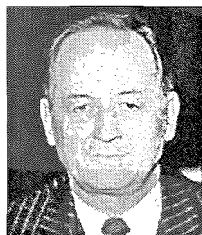

gimnáziumi igazgató, neveléstörténész. (Nagyszalonta [Magyarország, Bihar vármegye], 1942. január 16.) **Sz.:** Koós Ferenc református kántortanító és Bódi Julianna. **H.:** nő, 1979, Váradi Éva kertész-mérnök. **Gy.:** Réka – első házasságból – (1968), Emese (1980), Csilla (1983). **T.:** általános iskolák: Körösszegapáti, Sáp, Bakonszeg, Csökmő-Kőrössziget; 1956–60: Péter András Gimnázium, Szeghalom; 1960–65: Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Debrecen. **É.:** a család a II. világháború alatt menekülni kényszerült, majd Bihar megyében telepedtek le. Koós Ferencet a diploma megszerzése után 1967-ben bölcsészdoktorrá avatták. 1968-ban került Gyomára. Először a gimnáziumban tanított, majd a Kner Nyomdaipari Múzeum, ezután a Kátona József Művelődési Központ munkatársa lett. 1975-től lakik Szigetszentmiklóson. 1977–90 között különböző budapesti gimnáziumokban tanított, mellékállásban pedig három tanévet dolgozott egyetemen. 1990-től alapító igazgatója a szigetszentmiklósi Batthyány Kázmér Gimnáziumnak. **Tk.:** 1977-től tagja a Magyar Pedagógiai Társaság Neveléstörténeti Szakosztályának; 1990–94: MDF városi képviselő; 1994–98: Pest megye Közgyűlése Kulturális Bizottságának tagja; 1991–93: az Országos Közoktatási Tanács ügyvezető igazgatója; 1995–99: a helyi református egyházközség presbitere. Tagja

a Százak Tanácsának, tiszti fokozatú tagja a Szent György Lovagrendnek, elnökségi tagja a Magyar Út Köröknek, előadója a Bocskai István Szabadegyetemnek. 1999-ben a Magyar Szellemi Védegylettől megkapta a „Rendületlenül” diplomát. **Öm.:** *Neveléstörténeti Tanulmányok* (Kréta és toll sorozat, 1. sz.), 1996. **M.:** szülőhelyünkkel foglalkozó munkák: *Gyoma község története 1944–1969* = Szarvas járásváros szabad negyedszázada, Szarvas, 1970, 253–305. p.; *Adalékok Gyoma felszabadulásának katonai történetéhez* = Békési Élet, 1972, 3. sz.; *Gyoma története 1944–1948* = Gyomai tanulmányok / szerk. Szabó Ferenc, 149–178. p.; *Bemutatjuk Gyomát I–II.*: Megyénk idegenforgalmi nevezetességei sorozat = Békés megyei Népművelés, 1971. október 17. és 19-i számok; *Gondolatok Kner Imre tanulmánykötetéről* = Békés megyei Népművelés, 1973. február 18. **Ct.:** mintegy 30 cikket és dolgozatot publikált nevelés- és iskolatörténeti, valamint népművelés témakörökben. **Szea.:** szakmai előadásokat tartott: a Szent György Lovagrend nyári akadémiaján, a Bocskai István Szabadegyetemen és számos más helyen (néhány: Budapest, Ráday Kollégium, Szabadság téri ref. templom, Gellért Szálló, MTA, Kunadacs, Nyíregyháza, Kecskemét). **Rtv.:** *A HÍD* [a gyomai híd körüli II. világháborús események dramatikus feldolgozása gyomai tanulók előadásában] – a forgatókönyv különdíjat kapott a „Hazánkról szóljatok szép szavak” pályázaton. Koós Ferenc tanár irodalmi színpadának műsora 1975. május első vasárnapján hangzott el a Kossuth Rádióban. Ezen kívül 1990 óta több alkalommal hangzott el előadása a Magyar Rádióban: a Vasárnapi Újságban négy alkalommal; a Duna TV és az MTV is foglalkozott munkásságával. **Kut. ter.:** magyar neveléstörténet a 18. századtól. Tehetséggondozás. **Dk.:** Magyar Szellemi Védegylet „Diploma a Rendületlen Magyarorsáért”, 1999. **I.:** Ki kicsoda a pedagógiában? 1998; Fontos emberek lexikona, 2000; A sziget-szentmiklósi példa / Pósa Zoltán = Pesti

Hírlap, 1992. március 24. és 25.; Előképe a magyar ifjúságnak = Pest megyei Hírlap, 1992. június 6.; Ne féljete soha senkitől / Pusztaszeri László = Új Magyarország, 1992. július 27.; **Mj.:** a művek teljes jegyzéke a szerkesztőknél megtalálható • (K. N. K.)

KOPCSEK Imre gyárigazgató, üvegipari szakmérnök, egyetemi adjunktus. (Endrőd, 1934. július 12.) **Sz.:** Kopcsek Imre földműves és Varga Margit. **H.:** nő, 1961: Kalóczkai Éva pénzügyi osztályvezető. **Gy.:** Imre Péter

gépészmérnök – vállalkozó. **T.:** 1940–1945: Endrőd-Ugari Katolikus Népiskola; 1945–1953: Szarvasi Vajda Péter Gimnázium; 1953–1958: Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem, okleveles gépészmérnök; 1964–1966: Budapesti Politikai Főiskola, politológus; 1978–1981: Miskolci Egyetem – Veszprémi Vegyipari Egyetem, üvegipari szakmérnök. **E.:** üzemmérnökként a diósgyőri Lenin Kohászati Művekhez került, ahol népgazdasági szintű újítást dolgozott ki. 1962-ben az Észak-Magyarországi Áramszolgáltató Vállalat mérnöke, főtechnológusa lett. Ugyanakkor meghívott tanárként dolgozott a miskolci Bláthy Ottó Villamosenergia Ipari Technikumban, majd a miskolci egyetemen előbb tanársegédnek, később adjunktusnak nevezték ki. 1977–1994 között a Pannonglass Ipari Rt.-nél, illetve jogelődjénél, a Miskolci Üvegyárnál igazgatóként dolgozott, irányításával több mint húsz országba exportálták a gyár termékeit. Az üvegyár privatizációja során megalakult a Hungaroglass Kft., amelynek ügyvezető igazgatójává választották. **Tk.:** tagja volt a Műszaki Természettudományi Egyesületek Szövetsége B-A-Z megyei elnökségének; tagja a Magyar Birkózó Szövetség elnökségének. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst fokozat, 1976, bronz fokozat, 1979, 1981; Miniszteri Kitüntetés, 1982, 1983,

1986, 1987, 1988. **E.:** „Az ugari klottgatyás, mezítlábas parasztyerek több mint százezer kilométert repült TU-154-en, Jumbón... csodálatos, néha félelmetes volt.” (Kopcsék Imre) • (F. I.-né)

KOSSUTH Lajos, Gyoma díszpolgára. Gyoma község Kossuth Lajost 1889-ben díszpolgárává választotta. Idézet Garzó Gyula református lelképásztor, községi képviselő ünnepi ülésen elhangzott beszédéből „... Gyoma község csak önmagát tiszteli meg, midőn azon nagy hazafi érdemei iránt a nemzet tisztelet- és a hála adóját leróni [lerója], kinek nagysága előtt nemcsak az egész magyar nemzet, de még a művelt külföld is tisztelettel hajol meg...” A gyomai képviselő-testület határozatáról az alábbi szövegű táviratban értesítette Kossuth Lajost: „Kossuth Lajos, hazánk nagy fiának Turinban Gyoma község mai napon tartott közgyűlésében Hazánk Nagy Fiát egyhangúlag lelkesedéssel díszpolgárának választotta. Midőn erről értesítjük, kérjük: méltóztassék megválasztatását kegyesen elfogadni. Gyoma község képviselő testülete nevében: Csapó Mihály főbíró mint elnök, Vidovszky Ferenc mint jegyző.” A megküldött díszoklevél kíséretű szövege: „Mélyen tisztelt Nagy Hazafi! Fogadd kegyesen Hazánk nagy fia, ki a legforróbban szerető atya érzelmeivel tetted le alapkövét hazánk és nemzetünk nagyságának, községünk képviselő testületének itt közölt határozatát, mellyel Irántad való hártalan tiszteletünk, örök hálánk és törhetetlen ragaszkodásunk csekély jeléül községünk díszpolgárává választott. Nem új keletűek bennünk ezen érzelmek, hanem egyidejűek a Te közpályáddal, és zavartalanul szakadatlanok, mint a te szereteted és munkád a Haza javára; éppen ezért ha mégis tiszteletünk ezen külső jelével magunkat más közönségek és községek által szerénységéből megelőzni engedtük, az a mi szeretetünk melegét, hálánk őszinteségét és tiszteletünk nagyságát a Te szemedben sem kisebbítheti. Bár

megaranyozhatná drága élted alkonyra szálló napjait nemzeted millióinak általános szeretete, és vajha a nemzet szeretetének napjából sugárzó fényben a mi szeretetünk meleg sugára is eljuthatna a Te nagy szívedbe! Legyen veled a Magyarok Istene, és őrizze meg még sok időn át drága életedet a Haza és Nemzet javára! Kelt Gyomán, 1889 karácsony hava 8ik napján, a képviselő testület díszgyűléséből Csapó Mihály főbíró mint elnök, Vidovszky Ferenc jegyző” • (Sz. F.)

KOVÁCS András (Lityu) nyomdász, nyomdatulajdonos.

(Gyoma, 1953. augusztus 23.) **Sz.:** Kovács András, Nagy Lídia vendéglátó-ipari felszolgáló. **H.:** nős, 1976-tól Mérő Ildikó. **Gy.:** Andrea (1979), Emese (1982).

T.: gimnáziumi tanulmányait a gyomai Kiss Lajos Gimnáziumban végezte 1967–1971 között. Az érettségi megszerzése után a békéscsabai Rózsa Ferenc Gimnáziumban végzett mint magas- és síknyomó gépmester. **É.:** 1971–1976 között a Gyomai Kner Nyomdában, 1977–1980 között a békéscsabai Kner Nyomda Dürer Üzemében, 1981–1989 között ismét a Gyomai Kner Nyomdában, majd 1989–1990-ben Budapesten, a Gutenberg Nyomdában dolgozott, mint síknyomó (ofszet) gépmester. 1990–1993 között Kecskeméten a Cofinac Petőfi Nyomda vezető gépmestere volt. 1994-től a kecskeméti Print 2000 Nyomda Kft. ügyvezető igazgatója és tulajdonosa. **Dk.:** Cofinac Petőfi Nyomda Vezérigazgatói Kitüntetés, 1991.; Gutenberg-díj, Kecskemét, 2002. **E.:** a városban Lityu becenéven ismerik. • (F. H. J.)

KOVÁCS Antalné Takács Eszter járási vezető védőnő. (Endrőd, 1922. június 21.) **Sz.:** Takács Imre ácsmester és Hajdú Eszter. **H.:** első házassága: 1943, férje dr. Eszes István orvos – 1944-ben meghalt a háborúban, gyermekük: Sarolta (1944).

Második házassága: 1949, férje Kovács Antal agronómus, meghalt 1971-ben, gyermekeik: Éva (1950), Márta (1956). **T.:** 1940 érettségi: Mezőtúr, Teleki Blanka Leánygimnázium; 1943: Szeged, Állami Védőnőképző Intézet, egészségügyi védőnői szakképesítés. **É.:** 1943–1950: Dombegyháza, védőnő; 1950-től Gyoma: védőnő, 1960-tól a nyugdíjazásáig járási vezető védőnő. **Tk.:** a Vöröskereszt községi és járási szervezetében vezetőségi tag; Gyoma községben tanácsstag volt 30 éven keresztül. **Dk.:** Egészségügy Kiváló Dolgozója, 1964; Munka Erdemrend bronz fokozata, 1979; 30 éves Tanácsi Munkáért Kitüntetés, 1980; Magyar Vöröskereszt Kiváló Dolgozója, 1982. • (K. A.-né)

KOVÁCS Attila szobafestő, ipartestületi elnök, szakoktató. (Gyoma, 1946. június 8.)

Sz.: H. Kovács Gábor kovácmester és Kruchió Emma. **H.:** nős, 1968: Hanyecz Mária. **Gy.:** Attila (1969) katonatiszt, Gyula (1974) autószerelő, Csaba (1977) gépkocsivezető. **T.:** 1960: I. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1963: 617. Sz. Ipari Iskola, Gyoma; 1970: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1975: Békéscsaba, mestervizsga.; 2003: Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kar, szakoktató. **É.:** szakmunkás vizsgát, 1963-ban a Szakma Kiváló Tanulója Országos Versenyén tette le. Segédéveit a Gyoma és Környéke Építőipari Szövetkezethél kezdte. 20 évesen négyfős brigádöt irányított. 1969–1981-ig a gyomai Dózsa Tsz-nél dolgozott, egy tanulót szabadított fel. 1981-től kisiparos lett, szolgáltatásait a lakosság körében végezte. 1999-től vállalkozásban, majd főfoglalkozásban a déványai szakképző iskola szobafestő tanulóit oktatja. **Tk.:** 1981-től KIOSZ-tag,

vezetőségi tag, majd elnök, a szervezet átalakulása után Ipartestületi elnök 1998 szeptemberéig. • (Sz.-né N. E.)

KOVÁCS Béla dr. testnevelés–történelem szakos középiskolai tanár, igazgató. (Endrőd, 1948. november 22.) **Sz.:** Kovács Béla gazdálkodó és Csík Matild. **H.:** nős, 1990, Soczó Beáta gyógyszerári asszisztens. **Gy.:** Endre Béla (1991), Ágnes (1992). **T.:** Általános Iskola, Endrőd; 1967: Gimnázium, Gyoma; 1972: Tanárképző Főiskola, Szeged, testnevelés–történelem szak, 1978: JATE Szeged, történelem szak. **É.:** 1972–1973: Dévaványa 1. Sz. Általános Iskola; 1973–1975: Endrőd, Általános Iskola; 1975-től a gyomai gimnázium tanára, 1990-től igazgatója. **Tk.:** MEOE Gyomaendrődi Szervezete elnöke; MSZP gyomaendrődi elnöke, megyei elnökség tagja; Gyomaendrőd Város Önkormányzatának tagja 1990-től; a Békés Megyei Közgyűlés tagja, térségi tanácsnok; Gyomaendrődi Kertbarát Kör tagja. **Ct.:** történelmi, néprajzi tárgyú cikkei, tanulmányai rendszeresen megjelennek a szaklapokban. **Kut. ter.:** helytörténet, néprajz. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1986; Miniszteri Dicséret, 1997. • (K. N. K.)

KOVÁCS család. Nemesi család. Kem-pelen: Magyar nemesi családok című könyvében ezt írja: „Uhrin (alias **Kovács**). Címerlevelét 1715. február 15-én U. Antal és fiai kapták” [X. k. 438. p.] A címeres levél fogalmazványa megtalálható: Magyar Országos Levéltár, Magyar Kancellária Levéltára, A 35. Conceptus expeditionum 1715. február. Nr. 41. A címer két galambot ábrázol, kezükben olajágot tartanak. • (Sz.-né N. E.)

KOVÁCS Dániel tanító. (Endrőd, 1909–Budapest, 1989. december 5.) **Sz.:** Kovács István gazdálkodó és Uhrin Hermina. **É.:** falusi, tanyai tanító volt. Élethivatása volt a tanítás. Csugartól Perbálig sok helyen dolgozott. Nyugdíjasként a Móra Kiadó megbecsült dolgozója volt.

KOVÁCS Gábor matematika–fizika szakos tanár, igazgató. **T.:** 1954: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** 1954–1969-ig tanár és igazgatóhelyettes, 1969–1994-ig igazgató az 1. Sz. Általános Iskolában, Gyomán. Igazgatói működése kezdetén – a csudabalai és a póhalmi tanyai iskolákkal együtt – az iskola tanulólétszáma 409 fő volt; ez a létszám a nyolcvanas évek végére 713-ra emelkedett. A folyamatosan növekvő létszám ellenére – a szülők, a patronáló szocialista brigádok és üzemek jelentős támogatásával – a nevelés-oktatás tárgyi feltételei folyamatosan javultak. Társadalmi összefogásból épült hat tanterem, egy könyvtár – ez akkor az ország első önálló iskolai könyvtára volt –, minden tanteremben elkészült a folyóvízes kézmosási lehetőség, a központi fűtés, a Jókai úti és a központi épületben a vízöblítéssel WC, az épületek udvarai pormentes burkolatot kaptak. A tehetséges tanulók az ország legismertebb gimnáziumaiban tanultak tovább (budapesti Fazekas Mihály, a Radnóti, a szolnoki Varga Katalin, a szegedi Radnóti Gimnázium). A nevelőtestület minőségi munkájáról az iskola egykori tanulói a rendszeresen szervezett osztálytalálkozásokon elismeréssel és tisztelettel szólnak. **Tk.:** több választási cikluson keresztül tanács v. b.-tag és párt v. b.-tag volt. **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1976; Településfejlesztő Társadalmi Munkáért Kitüntető Érem, 1979; Czabán Samu-émlékérem, 1980; Kiváló Munkáért 1984; Úttörővezetői Érdemérem, 1987. • (K. N. K.)

KOVÁCS Gáborné Végyári Zsuzsanna matematika–kémia–pedagógia szakos tanár. **T.:** 1966: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged; 1970: Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészkar, Budapest. **É.:** pedagógiai pályája során egyetlen munkahelye volt: Gyoma, 1. Sz. Általános Iskola; ez idő alatt pedagógiai előadóként is dolgozott a békéscsabai Pedagógiai Továbbképző Intézetben. Szaktanári munkája során jelentős eredményeket ért el a mate-

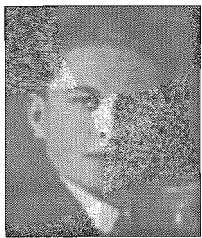
matikatagozatos osztályok vezetése terén: a járási, megyei és az országos matematikaversenyeken a tanulói sikeresen szerepeltek. Tanítványaira a középfokú iskolákban a biztos helytállás volt jellemző matematikában. Az iskolában a matematikai munkaközösség vezetője volt. Vezette a járási és az iskolai osztályfőnöki munkaközösségeket, ezekhez továbbképzéseket szervezett. Pedagógiai munkája során motivációi voltak: maximális igényesség, maximális gyermekszertet mellett a gyerekekből a képességei szerinti legtöbbet kihozni. **Tk.:** a matematika terén a Békés megyei szakértői csoportnak, az Országos Szakági Szakbizottság matematikatagozatának és a Magyar Úttörők Szövetségének tagja volt. Rendszeresen szervezett matematika és kémia tanulmányi versenyeket, szaktáborozásokat, részt vett azok értékelésében. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető, 1968; Dicsérő Oklevél (úttörővezetői), 1974; Czabán Samu-émlékérem, 1975; Úttörővezető Érdemérem, 1979; Kiváló Munkáért, 1980; Kiváló Pedagógus, 1987. • (K. N. K.)

KOVÁCS Gergely tanár, iskolaigazgató. (Gyoma, 1900. július 28.–1982. szeptember 30.) **Sz.:** Kovács Gergely és K. Nagy Ilona. **H.:** nős, 1930, Németh Rozália. **Gy.:** Klára (1932). **T.:** 1916–1921: Debreceni Tanítóképző Intézet, népiskolai tanítói oklevél. **É.:** 1921. szeptember 20.–1923. december 13-ig Füzeggyarmaton volt tanító; 1923. december 13-tól 1968. október 1-jéig a Gyomai Községi Iparostanonc Iskola főhivatású igazgatója volt, közben 1950. augusztus 1-jétől 1957. február 1-jéig a gyulai MTH Ipari Tanuló Iskolájában műszaki tanár volt. **Tk.:** 1944-től a Gyomai járás területén vadászati tudósító volt, a vadásztársaság megszűntéig. **Dk.:** Könnyűipar Kiváló Dolgozója, 1965; Arany oklevél, 1971. • (K. N. K.)

KOVÁCS Ildikó tanító. (Békéscsaba, 1960. március 9.) **Sz.:** Kovács István gázkazánkezelő és Aranyi Ilona bolti eladó. **Gy.:** Béla (1982); Noémi (1988). **T.:** 1978–1981: Debreceni Tanítóképző Főiskola. **É.:** 1981. augusztus 1. óta tanítja szülőhelyünk kicsinyeit a 2. Sz. Általános [összevonás után: Kis Bálint] Iskolában. • (K. N. K.)

KOVÁCS Imre tanító, labdarúgó. (Endrőd, 1911. augusztus 20.–Endrőd [Nagylapos], 1939. december 27.)

Sz.: Kovács Frigyes gazdálkodó és Hanyecz Krisztina. **T.:** endrődi, kecskeméti tanulmányai után 1935-ben kapott

diplomát a Sárospataki Tanítóképzőben. **É.:** állandó tanítói állása Nagylapon volt, de helyettesített Öregszőlőben és Décspáskomon is. Az endrődi Vadásztársaság közismert tagja volt, Stüsü-vadásznak neveztek. Remek labdarúgóként az Endrődi Testedzők Köre tagja volt, 1933-tól szinte minden meccsen játszott. „Fiatalon, tragikusan fejezte be életét. Nagylapon tanított... Csejten volt vadásztársaival körvadászaton. Hazatérőben a teherautóra nem ült fel, hanem felkapaszkodott, hogy társai minél kevesebbet várakozzanak. Koponyaalapi töréssel percek alatt befejezte rövid, értékes, fiatal életét.” (Tempó ETK / Márton Gábor, 81. p.) • (G.-né T. Zs.)

KOVÁCS Imre író, politikus. (Alcsút-Felső-Göböljárás, 1913–New York, 1980). Bár a Dunántúlon született, életével és műveivel is szorosan kapcsolódott Gyomához. Apai ágon alföldi eredetű volt: nagyapja, a hétgyermekes Kovács Mihály Gyomán élt, s egykor 16 holdon gazdálkodott, s apai nagybátyja, a kisbirtokos gazdálkodó Kovács Endre szintén Gyomán élt, s mikor Kovács Imre 9 éves korában elveszítette édesapját, ő karolta fel, támogatta tanulmányában is. A félárva fiú Gyomán érezte magát leginkább otthon, s később, mikor valóságfeltáró, leleplező erejű tár-

sadalombíráló művei miatt üldöztetések vártak rá, szintén Gyomán talált menedéket nagybátyja házában (amely ma is áll az Árpád utcában). Nagybátyját szeretettel ábrázolta egyetlen szépirodalmi művében, *Kolontó* című regényében (1939) is. Itt Kovács Ferenc a neve: mintagazda, s a csendőrök zaklatják, mivel Féja Géza (a regényben: Héjja Béla) műveit olvassa. A regény helyszínei, földrajzi nevei is Gyomára és környékére utalnak. Regényével egy időben, 26 évesen írta *A parasztleletforma csődje* c. nagy jelentőségű tanulmányát Gyoma társadalmi helyzetéből kiindulva; ebben éppúgy a földreformot, a földosztást, s az egész hazai társadalmi szerkezet gyökeres megváltoztatását sürgette, mint az 1937-ben kiadott *A néma forradalom* c. klasszikus értékű szociográfiai munkájában. Itt szó van a gyomai vallási szektákba menekülő parasztmozgólódásokról is. Művét a M. Kir. Ügyészség elkoboztatta, szerzőjét perbe fogta, fogházra ítélte, s kitiltotta az ország valamennyi felsőoktatási intézményéből. Ennek – az író pályájában oly súlyos – mozzanatnak is van gyomai vonatkozása. Ő maga így írt erről: „*A néma forradalom* 1937-ben a Könyvnapra jelent meg. Első két kiadását napok alatt elkapták. Ami maradt belőle, lefoglalta az ügyészség. Engem Gyomán hallgattak ki, ahol Endre bátyámnál, apám fivérénel nyaraltam. Csendőr vezetett fel a község-házára, a jegyzőnek ez volt az első nemzetgyalázási és osztályozgatási ügye: különben Kató ágon rokon volt...” Az akkori gyomai jegyző dr. Kató Lajos volt, s nem is esett rokonának itt bántódása. *Elsüllyedt ország* c. munkájában ír G. Nagy László gyomai mintagazdáról is. 1945 után mint a Nemzeti Parasztpárt főtitkára és országgyűlési képviselője járt Gyomán. • (Sz. F.)

KOVÁCS Imréné Richon Blanka német nyelv szakos általános iskolai tanárnő, igazgató. (Budapest, 1914. május 9.–1999. április 7.) **Sz.:** Richon Emil gyárigazgató

és Nagy Eleonóra. **H.:** férjezett, Kovács Imre zenetanár. **T.:** 1932: Teleki Blanka Gimnázium, Mezőtúr; 1935: Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem, Szeged. **É.:** Baja, Szabadka, Dévaványa, Gyoma. Szakfelügyelő is volt. Élete végéig kettős állampolgársága volt (magyar és svájci). Nagy tudású, művelt, határozott egyéniség volt. Pedagógustársai tisztelték mint igazgatót és mint szakembert is. Nyugdíjasként is tanította a német nyelvet, sok tanítványa neki is köszönheti a sikeres életútját. Tanítványai emlékkönyvébe a legtöbbször ezt írta:

„...ember, küzdj, és bízva bízzál!” [Madách Imre: Az ember tragédiája] (*Egy tanítványa közlése*) • (K. N. K.)

KOVÁCS Károly, géplakatos, rádió- és televízió műszerész. (Gyoma 1922. március 30.–1995. június 27.) **Sz.:** Kovács Sándor, géplakatos, Szűcs Etelka. **H.:** 1953. november 28., Joó Piroska könyvelő, SZTK-ügyintéző. **Gy.:** Károly (1958). **T.:** elemi iskola Gyomán, géplakatosi képzése gyakorlati részét a Kató-malomnál végezte. Polgári iskola szintén Gyomán, a katonaság alatt repülőgépszerelő végzettséget szerzett. 1958. december 17-én Békéscsabán, rádió és televízió műszerész-ként mestervizsgát tett. **É.:** géplakatosként a vasútnál helyezkedett el, hogy vasúti tiszt lehessen, munka mellett végezte el a polgári iskolát. A világháború kitörése után besorozták, Újvidéken volt az állomáshelye, ahol repülőgépszerelőként szolgált. A már visszavonuló seregekkel Győrnél orosz fogságba esett, ahonnan megszökött, és szerencsésen hazatért. Sajnos, tüdőbetegsége miatt az eredeti szakmáját nem tudta folytatni, így hobbiójából, a rádiószerelésből kellett egzisztenciát építenie. Rádióműszerész-ként dolgozott Ecseghalván, majd Dévaványán, 1961–88-ig pedig Endrődön. Eleinte kevés rádió és televízió volt a faluban, ekkor kerékpárokat és háztartási

gépeket is javított. Körülbelül a 70-es évektől fotózást vállalt esküvőkön, rendezvényeken, saját kis műtermében és laboratóriumában igazolványképeket, portrékat készített, amatőr filmeket hívott elő. Nem volt képesítése, saját magát képezte folyóiratokból, könyvekből, mégis magas színvonalon fotózott. Sok helytörténeti értékű képet hagyott hátra, minden változást megörökített Gyomán az elmúlt évtizedekben. **É.:** hosszú éveken keresztül ő volt Endrődön az egyetlen rádió és tv-műszerész, mindenki Kovács bácsinak szólította, még a nála jóval idősebbek is. Igazi gyomaendrődi polgár volt. • (*Fia közlése alapján K. N. K.*)

KOVÁCS Károly tanár, közművelődési előadó. (Debrecen, 1946. május 20. [szellemi szülőhelyének Komádit tartja]) **Sz.:** Kovács Erzsébet és Bújdosó Mihály. **H.:** nő, Somogyi Katalin református lelkész. Egyházi házasságot 1996. augusztus 17-én kötöttek, a debreceni nagytemplomban. **T.:** 1965: Berettyóújfaluban érettségizett; 1980: Kossuth Lajos Tudományegyetem. **É.:** első munkahelye a komádi földhivatal volt; 1966–1968 között a katonaság következett; 1969-től 1972-ig a Debreceni Egyetemi Könyvtárban dolgozott; ezután elvégezte az egyetemet; 1982–1985 között művelődési ház igazgató volt Gyomaendrődön; 1991-től 2002. július 1-jéig általános igazgatóhelyettes volt a Bethlen Gábor Szakképző Iskolában; 2002. júliusától rokkantnyugdíjas. **Tk.:** Gyomára kerülése után a Gyomai Híradóban két alkalommal szorgalmazta a Petőfi emléktábla létesítését. Művelődési ház igazgatóként elindította a Körös-parti vásár c. rendezvényt, ami a távozása után is tovább élt. Komolyzenei hangversenyeket rendezett, több nyáron keresztül, a református templomban (Sebestyén János, Simándi József, Ella István, Elekes Zsuzsa, Béres Ferenc, Kovács Endre) 1989-ben indítványozta a Bethlen Gábor Szakképző Iskola névadását. 1991-ben az iskola nagyenyedi látogatása alkalmával felvetette a két város testvérvárosi

kapcsolatának lehetőségét. Kezdetektől részt vesz a Gyomaendrődi Nemzetközi Művésztaбор szervezésében. **Szerk.:** 75 éves a mezőgazdasági szakoktatás Gyomaendrődön [közreműködő], 1997; 80 éves a mezőgazdasági szakoktatás Gyomaendrődön [társszerző], 2002; **Ct.:** alkalmi cikkek a Gyomai Híradóban. **I.:** Karcsi / Árvay Sándor = Egyetemi Élet, 1972, 15. sz., 3. p.; Ezt az embert ne engedd el!: Karcsi pajtás Gyomára tart / Ács Zoltán = Egyetemi Élet, 1976. október 1., 3. p. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1990; Gyomaendrődért Emléklapok, 1996; O. M. Miniszteri Elismerő Oklevél, 2002. • (H. L.-né)

KOVÁCS Lajos főpostamester. (Gyoma,

1857–?) Középkispolai tanulmányait és a postai tanfolyamot Budapesten végezte. 1875-től működött Gyomán 1926-ig. Ötvenegy éves postai szolgálat után érdemei elismeréséül főpostamesterré nevezték ki, és megkapta a III. osztályú polgári érdemkeresztet. Húsz éven át volt a Postamesterok Országos Egyesületének elnöke, 1927-ben, amikor erről a tisztségről lemondott, örökös díszelnökké választották meg. Tagja volt a vármegye törvényhatósági bizottságának és a község képviselő-testületének. 1914-ben felépítette Gyomán a kereskedelmi malmot [Tiszavidéki malom], amely ellátta a községet villannyal. Harminc évig volt elnöke a gyomai Úri Kaszinónak, elnöke volt a Gyoma-Endrődi Takarékpénztárnak, református egyházi presbiteri tisztséget töltött be. „A Magyarországi Postamesterok és Alkalmazottak Nyugdíj-egyesülete közgyűlése rendkívül melegen ünnepelte Kovács Lajos főpostamestert, aki 51 éves postai szolgálat után mint az egyesület 20 éven át volt elnöke, lemondott tisztségéről. A közgyűlés viharosan ünnepelte a lemondó elnököt, mint a kötelességtudás mintaképét s le nem írható lelkes hangulat közepette az egyesület örökös díszelnökévé választotta, majd

leleplezték életnagyságú arcképét, melyet az egyesület festetett meg... a közgyűlés után 500 terítékes ebéd volt a Metropol Szálló nagytermében, hol ... Harsányi Pál református esperes is felszólt. [Hangsúlyozták, hogy] Kovács Lajos vezetésével tette naggyá a nyugdíjgyesületet, hogy ma [1927] több mint 8 milliárd vagyon felett rendelkezik, ami lehetővé teszi, hogy a posta alkalmazottak tekintélyes nyugdíjjal vonulhatnak nyugalomba.” (Gyomai újság, 1927. május 15.) • (K. N. K.)

KOVÁCS M. István gazdálkodó, községi bíró. (Endrőd, 1838–1880) **Sz.:** Kovács Mátyás és Gácsi Erzsébet. **H.:** nős, Uhrin Borbála. **Gy.:** Viktória (1858–1925), Eszter (1863–?), Dániel (1865–?) István (186?–1935), Péter (1869–1948), Mária (1871–?), (Frigyes 1879–?), Libor (1885–1946). **É.:** a falu határában többfelé volt földje (Hunya, Ugar, Paskom, Keselyős), a csejti pusztán pedig 1400 kat. hold földet bérelt. Még csak 32 éves, amikor írástudása, talpraesettsége, világlátottsága miatt 1870-ben megválasztották a község bírójának. **Tk.:** az Endrődi Szabadelvű Nép Kör alapító tagja, haláláig elnöke volt. Tagja volt a megyei és az endrődi képviselő-testületnek. A gyulai központú Békés vármegyei Régészeti Egylet tagjaként értékes leleteket szolgáltatott a múzeumnak, amelyek a párizsi Világkiállításon is részt vettek. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

KOVÁCS Mária az Országos Stefánia Szö-

vetség védőnője, szülőhelyünk első védőnője. (1900?–1930? [pontos születési és halálozási adatai nem ismertek]) **Sz.:** Kovács Sándor főkalauz és Pataki Mária. **É.:** Gyoma községben lakott, a Fő úti gyógyszertár mellett, a volt Szabó asztalos-féle házban. Ott volt a Stefánia Szövetség tanácsadója is, amelyet akkor „ligá”-nak neveztek. Endrődre is átjárt dolgozni: hetenként két napot járt át

gyalog. Munkája az anya- és gyermekvédelem volt. Gyomán dr. Nagy Pál orvossal dolgozott együtt. Fiatalon halt meg, a gyomai református temetőben van eltemetve. • *(Imre Zsigmondné ny. bölcsődevezető közlése alapján K. A.-né)*

KOVÁCS Máttyás ig. tanító, ált. isk. tanár.

(Endrőd, 1902. márc. 23.–Bp., 1990. márc. 12.) **Sz.:** Kovács János nagygazda, Iványi Mária. Kilenc felnövő gyermek közt Máttyás a legfiatalabb. A szintén népes Ugrin és Hanyecz

családdal 3–3 házassági kapocs. **H.:** Uhrin Anna †1968; Farkas Szidónia (endrődi gyökerű budapesti) †1983. **Gy.:** Anna (1928) óvónő; Béla Attila (1933) főmérnök; Zoltán (1940) matematikatanár; László (1942) fotóművész. **T.:** kisközművész Békéscsabán; áll. tanítóképző, Temesvár 1920-ig (meséli: szép március 15-ék addig a négy nemzetiséggel); tanítóképző, Kiskunfélegyháza, 1920/21; (korosodó levelezőként) Pedagógiai Főiskola, Szeged, 1949–54; biológia–földrajz szakos tanár. **É.:** javítóintézeti nevelő, Gyula, 1921/22. Ismeretsége itt báró Apor Vilmossal, a későbbi mártír püspökkel; tanító Endrőd külterületén, majd a faluban; igazgató 1937-től, de osztályt is tanít '44-ig; lemond ig. tisztségéről 1949-ben. Földrajz, biológia mellett leginkább számtant, ha kellett: éneket tanított. Képezte magát: gazdag könyvtárban lexikonok, szakmai, politikai művek is; képesítés rajzra; alsós tanulm. felügyelő; ism. terjesztő előadásokat tart; tanítványai versenyeken díjazottak. Szívesen és jól magyarázott a dolgozók iskolájában. Az orosházi mg. technikum endrődi tagozatához is erősen bevonták szaktárgyi oktatónak. Felszólalásait képviselő-testületi jegyzőkönyvek őrzik. Egyházi iskola lévén, Csernus Mihály főpát úrral rengeteget leveleztek a felettes hatósággal: tantermek építése, grandiózus tervek. A második háború legvégén vitték el (már 42 éves,

4 gyerekkel). Raktárkészletet őrizve vonultak nyugatra. Graz mellett estek fogságba. Moszkvától délre, Scsokino fogolytáborába vitték. Kolhozban, nyíltzúni bányában dolgozott másfél évig. (Találkozott Hunya Tiborékkal!) Csont-bőr állapotban került haza. Lassan felépült: újra iskolai és közéleti ügyek. Ő tartotta a centenáriumi beszédet 1948. március idusán Endrőd piacon. Emellett gazdálkodott is (megtanulta apjától, könyvekből). Családi viszonya Pelyva Jóska bácsival, a tanyásával. Fiatalabb korában vadászott paraszt barátaival, de olykor egy társaságban Kner Imrével. Mintagazdaságát (Hunya, Bundási sor) adóprés, zaklatás miatt felajánlotta az államnak. Az épületeket hamarosan elbontották... Házát lakóval kellett megosztania. Gyerekei mind megakasztva a továbbtanulásban. Nyaranta ekkor állami gazdaságokban fizikai munkán, vagy diákokat felügyelt hagyma- és rizsföldeken. Utolsó húsz évét Budapesten élte. A diákturizmusban, vidéken vállalt munkát. Látogatta az endrődiek baráti körét, sőt a ceglédiekét szervezte is, mert közel volt pesti lakásához. **I.:** nyugdíjazásakor – 65 éves volt – rövid méltató cikk jelent meg a megyei lapban; később Szabó Éva rádiós riportot csinált. Őt és gyerekeit meglátogatva Alma a fájától címmel; in memoriam oldal a Városunk 1977. decemberi számában (*M. G.*). **E.:** magas, őszén is egyenes derekú, erős hangú ember volt. Sokan tisztelték. Századik születésnapján a család és a ligeti iskola egy-egy koszorút vitt a szarvasvégi temetőbe. • *(Fia, Kovács Zoltán közlése alapján Sz.-né N. E.)*

KOVÁCS Máttyás szobafestő-mázoló mester. (Békéscsaba, 1897. szeptember 12.–Gyoma, 1977. október 14.) **Sz.:** Kovács Máttyás gazdálkodó és Kvasz Dorottya. **H.:** nő, 1920: Milyó Judit. **Gy.:** Judit (1921) fésűsfonó dolgozó. Unokája: Valki Lajos ofszetgépmester. **T.:** Békéscsabán a 6 elemi elvégzése után Csányi János szobafestőnél 4 évig tanonc-, majd segédeveit töltötte. 1921-ben tett mestervizsgát. **É.:** 1916–

1918: az első világháborúban, az olasz fronton volt katona, megsebesült, emiatt 1918-ban, Békéscsabán, a jobb kezét meg kellett műteni. 1922-ben Gyomán kezdte meg iparos tevékenységét, 1923-ban letelepült a családjával, és haláláig aktívan részt vett Gyoma iparos társadalmának életében. Igen jó szakember volt. Gyomának és Endrődnek ő rakta le a festő utánpótlás alapjait: élete folyamán 26 tanulót nevelt, akik később szintén jó mesternek bizonyultak. Tanítványai voltak többek között Ungi Elek, Bódi Károly, Mester Ferenc, Farkasinszki László, Kovács László, Beinschróth József, Fülöp István, Draho István, Dávid István, Andor Károly. Nyári szezonzmunkában 4–5 segédet is alkalmazott. Az endrődi Építőipari Ktsz-nek alapító tagja volt, majd dolgozója, nyugdíjazásáig. **Tk.:** a szobafestésen kívül gyümölcsfa és díszcserje forgalmazásával is foglalkozott. Törzskönyvezett galambállományra volt, amivel sok versenyt részt vett és díjakat is nyert. Ipartestületi tag, majd KIOSZ-tag 1958-ig; az FMSZ alapító tagja (1949); a gyomai Galambszövetség elnöke volt. • (Sz.-né N. E.)

KOVÁCS Mihály vállalkozó. (Vésztő, 1949. április 20.) **T.:** általános iskolai tanulmányait szülőhelyén végezte, ezután a következő felsőfokú intézményekben tanult tovább: Budapesti Műszaki Egyetem Főiskolai Kara; Debreceni Agrártudományi Egyetem; Ybl Miklós Műszaki Főiskola. Végzettségei: vízépítő mérnök, halászati szakmérnök, műszaki ellenőri I. felsőfokú szakvizsga mély- és magasépítés terén. **É.:** Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság, építésvezető; **SZÖVÉPÍTŐ,** főépítésvezetőhelyettes; Viharsarok Halászati Szövetkezet, műszaki ágazatvezető. Jelenleg mint egyéni vállalkozó építőmérnöki tevékenységgel foglalkozik, illetve a Bethlen Gábor Szakképző Intézet és Kollégium szakoktatója. **Tk.:** 2001-től a Hármaskörös Csatornamű Beruházó Víziközmű Társulat elnöke; 2002-től egyéni önkormányzati képviselő; 2004. márciusától Gyomaend-

rőd Városi Sportegyesület elnöke; a Körösök Vidékéért Egyesület tagja.

KOVÁCS Mihályné Kós Mária gazda-

sági vezető. (Békéscsaba, 1942. október 7.) **Sz.:** Kós Károly könyvelő és Hajdú Eszter. **H.:** férjezett, 1966, Kovács Mihály gépkocsivezető. **Gy.:** Péter (1968), István (1972).

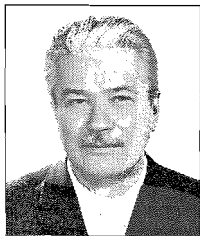
T.: gimnáziumi érettségi; közgazdasági technikum. **É.:** 1959–66: Járasi Földművelésügyi Szövetkezet, Gyoma, adminisztrátor; 1966–75: Földművelésügyi Szövetkezet, Gyoma, titkárnő, 1975–1997: 1. Sz. Általános Iskola, gazdasági vezető. **Dk.:** Földművelésügyi Szövetkezet Kiváló Dolgozója, 1968; Eredményes Munkáért Művelődési Miniszteri Dicséret, 1987. **E.:** „Munkám során igyekeztem szerény, de hasznos láncszeme lenni a kollektívának.” (Kovács Mihályné) • (K. N. K.)

KOVÁCS Mihályné Pálinkás Ilona szülész. (Békésszentandrás, 1946. szeptember 20.) **Sz.:** Pálinkás Márton kertész és Bontovics Ilona. **H.:** férjezett, 1970, Kovács Mihály kőműves. **Gy.:** Dóra, 1974. **T.:** 1966: Szarvas, Vajda Péter Gimnázium, érettségi; 1968–70: Megyei Szülész-nőképző Iskola, Szolnok. **É.:** 1970–71: Szegedi Női Klinika; 1971–1996: Szülőotthon, Gyoma; 1997-től: Békéscsaba, Réthy Pál Kórház szülészeti osztálya • (K. A.-né)

KOVÁCSNÉ NAGY Katalin tanító. (Endrőd, 1963. március 2.) **Sz.:** Nagy Gábor állattenyésztő, Varju Katalin műszakvezető. **H.:** férjezett, 1983, Kovács Károly nyomdász. **Gy.:** Katalin (1985), László (1990), Csilla (1990). **T.:** általános iskola és gimnázium Gyomán, 1984: Debreceni Tanítóképző Főiskola; 1999: Oktatás informatikus képzés Békéscsabán. **É.:** 1983 óta tanító a gyomai 2. Sz. [az átszervezés után Kis Bálint] Általános Iskolában. **Tk.:** a Gyomai Szülőföld Baráti Kör ala-

pító tagja, titkára. Nyolc éven át helytörténeti és történelmi táborokat szervezett Gyomán. Kutatómunkája révén nagyban hozzájárult a gyomai általános iskola névadójának, Kis Bálint életének megismertetéséhez. Jelentős adatgyűjtő és szervező munkát végzett jelen kiadványunk, a Gyomaendrődi ki kicsoda? részére. Jelenleg igen szép minőségű, merített papírt készít hagyományos, kézműves módszerekkel. **E.:** „Sohasem elégedtem meg a hétköznapok nyújtotta lehetőségekkel. Pályám elején lelkesen csatlakoztam újító kolléganőimhez, tanulságos idők voltak. Később a nyári táborok nyújtottak feltöltődést. Jelenleg a felső tagozat és az informatika világa jelenti a kihívást. Munkám mellett, férjem segítségével a papírmerítés és könyvkötés csodáját kóstolgotom. Mindezek mellett valahogy sohasem szabadultam – talán nem is akartam – a lakóhelyem szeretetétől, múltjának kutatásától. Nehéz boldogulni nekünk: ittmaradottnak. Nem könnyű Gyomán gyomainak lenni, de valami miatt mégis ezt választottuk.” (Kovácsné Nagy Katalin) • (K. N. K.)

KOVÁCS Pál gyógyszerész. (Endrőd,

1917. április 8.–Debrecen, 1990. február 15.) **Sz.:** Kovács István gazdálkodó és Uhrin Hermina. **H.:** nő, 1951, Kovács Gizella óvónő. **Gy.:** Adrienne (1952) tanárnő, néprajzkutató;

Enikő (1955) gyógyszerész Debrecenben. **T.:** 1926–1930: Endrődi Katolikus Polgári Fiúiskola; 1930–31: Békési Gimnázium; 1932–1935: Mezőtúri Református Gimnázium; 1935–1941: Pázmány Péter Tudományegyetem Budapest, Gyógyszerészeti Kar. **É.:** friss diplomásként a katonaságnál gyógyszerértárvezetőként kezdte; 1943-tól az OTI Gyógyszertár vezetője volt Csepelen. 1950-től Debrecenben dolgozott, 1961–1980 között a debreceni Egyetem sugárúti 16/8. sz. Gyógyszertár vezetője volt. 1969-től területi főgyógyszerész, de

mindvégig a patikát, az ottani munkát szerette a legjobban. Munkássága országos szinten is úttörő jelentőségű: ő hozta létre az első debreceni gyógyszerértári aszeptikus laboratóriumot. Sok újítás fűződik a nevéhez (Biogal Gyógyszergyár, Hajdú-Bihar megyei Gyógyszertári Központ). **Szea.:** rendszeresen tartott előadásokat országos kongresszusokon. Gyógyszerész-nemzedékek pályájának indítását és továbbképzését vállalta. Nagyon szerette az irodalmat. Unokáinak Arany János verseit, Mikszáth Kálmán és Fekete István műveit olvastatta. **Kut. ter.:** szűkebb szakterülete a gyógyszer-hatástan és a toxikológia. **Dk.:** elismert ember volt. A legnagyobb szakmai kitüntetést, a Kiváló Gyógyszerész címet és oklevelet 1975-ben, a Parlamentben vette át. **E.:** „Harmadévesen tanultam nála. Szaktekintély volt. Nagyon becsültem, szerettem. Sokat kaptam, tanultam tőle emberileg is.” (Miskolci Józsefné Papp Irma, volt tanítványa) „Nőttön-nő tiszta fénye, amint időben, térben távozik... – 35 éve kerültem kapcsolatba a gyógyszerész hivatással, a szakma fellegrárának számító patikával. A gyógyszerész úr által képviselt magas színvonal és emberi igényesség meghatározó volt saját maga és minden vele együtt dolgozó ember életében. Az általa már akkor is európai színvonalon művelt gyógyszerészet máig ható, szilárd alapokat adott a tanítványoknak, munkatársaknak.” (Horváth Éva, volt tanítványa) • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

KOVÁCS Pálné Kovács Gizella óvónő.

(Endrőd, 1923. június 21.) **Sz.:** Kovács Frigyes gazdálkodó és Hanyecz Krisztina. **H.:** férjezett, 1951, Kovács Pál gyógyszerész. **Gy.:** Adrienne (1952) tanárnő, néprajzkutató; Enikő (1955) gyógyszerész Debrecenben. **T.:** Endrődi Katolikus Lányiskola, Endrődi Polgári Iskola; 1940–1944: Kalocsai Miasszonyunkról Elnevezett Iskolanővérek

Óvónőképzője. **É.:** 1944 őszétől a gyomavégi óvodában kezdte pályáját. „Orbók Sárrika elmenekülése után nem volt óvónő Endrődön. Hunya Lajos községi előljáró javaslatára 106 gyerek óvónője lettem a gyomavégi óvodában... Sárrika visszatérése után 1945–1950 között Öregszőlőben dolgoztam, az iskola épületében kaptam egy tantermet. Napközitthonos óvodát szerveztem, ahol a foglalkozások mellett a gyerekek étkezését és pihenését is biztosítottuk, így a szülők nyugodtan dolgozhattak a földeken. Az óvoda évente tavasztól késő ősziig működött. 1951-től Debrecenben dolgoztam több óvodában, 1960-tól 1978-ig a KLTE óvodájában.” Két hangszeren is közel tudta hozni a gyerekekhez a zenét. **Dk.:** Miniszteri Kitüntetés Kiváló Óvónői Munkáért, 1970. **E.:** „5–6 éves lehettem, gyalog jöttünk hazafelé apukámmal az ugari tanyából. Kértem apukámat, várjon meg, míg én a Sóshalom legtetetejére felmegyek. Megengedte, nagyon örültem, de nagyon magos volt!” (Kovács Pálné) • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

KOVÁCS Péter Pál dr. községi orvos

(Endrőd, 1869–1947)

Sz.: Kovács M. István, birtokos, Ugrin Borbála.

H. nős, Török Borbála.

Gy.: Sarolta. **T.:** középiskola Szarvas, Nagyvárad, Szolnok, Lőcse, Orvostudományi Egyetem, Budapest.

É.: kellő klinikai gyakorlat után, 1896-ban Endrődön telepedett le, majd Gyomára költöztek. Hosszú működése során dinasztikiakat kezelte, megismerte a családok örökletes betegségeit, amit különös figyelemmel kísért. Neve munkássága során fogalommal vált: a szív- és tüdőgyógyász, a szívet-lelket és a testet egyaránt gyógyította. „A szegények orvosa” nevet is kiérdemelte. „A szegények nagy részének alig van már annyi ruhája, amivel testét betakarja... A Kormány engedtesse meg, hogy közvetlenül a termelőkötől kendert vásároljanak.” (Endrődi előjáróság 1918. évi közgyűlési jkv. 56. sz.

határozatából Kovács doktor felszólalása.) Az első világháborút követő spanyol járványban szenvedők és a háború sebesülteinek gyógyításában elévülhetetlen érdemeket szerzett. **Tk.:** Stefánia Egyesület vezető orvosa, Társadalombiztosító orvos, 26 éven át tagja a vármegye törvényhatósági bizottságának, tagja a községi képviselő-testületnek, az Ivánfenéki Ármentesítő Társulat alelnöke, majd a választmány tagja, a Vármegyei Orvosszövetség alelnöke, a Testnevelési Bizottság tagja, az Endrőd-Gyomai Takarékpénztárnak volt elnöke, majd vezérigazgatója, tiszteletbeli járási orvos. Az endrődi Járványkórház alapításában is részt vett. **Dk.:** 1932. július hó 31-én de. 11 órakor a község közgyűlési termében Endrőd község képviselő-testületének dr. Pálka Pál járási főszolgabíró elnöklő alatt tartott díszközgyűlésen az elnöklő járási főszolgabíró előterjesztette, hogy a magyar királyi népjóléti és munkügyi miniszter dr. Kovács Péter egészségügyi tanácsos, ügyvezető községi orvost, működésének 25 éves évfordulója alkalmából elismerő oklevéllel tüntette ki. Az ünnepi beszéd kiemelte a gyermekhalandóság leküzdésére irányuló önzetlen egészségügyi működését. Mint a község helyi szülője, a lakosság érdekében kifejtett odaadó munkásságát ecsetelte... Ezen üdvözlő szavak kíséretében adta át a főszolgabíró az elismerő okiratot, s kérte a Mindenhatót, hogy a kitüntetettet továbbra is tartsa meg egészségben, hogy még hosszabb ideig lakosságának javára működhessen. A képviselő-testület dr. Kovács Pétert ismételt éljenzéssel üdvözölte. Kovács Péter köszönetet mondott a Kormánynak csekély személyét ért ezen kitüntetésért, ígéretet tett, hogy mint ember és ki e gyermekszeretetet a szülői háznál tanulta meg, továbbra is istápolni fogja, s mint orvos továbbra is, míg csak orvosi teendőit végezni tudja, a gyermeki élet megmentésének hírére lesz. 1933. november 1-jén saját elhatározásából nyugállományba helyezését kérte, december 27-én nyugdíjazták. (111/1933 hat.) Ez alkalmából a képviselő-

testület jegyzőkönyvben fejezte ki köszönetét: „Képviselő-testületnek évtizedeken keresztül érdemes tagja volt. Hosszú, kitartó munkásságát, melyet dr. Kovács Péter nemcsak a közegészségügy terén, de a község közügyeiben, haladásában, fejlődésében önzetlenül kifejtett, ezennel jegyzőkönyvi köszönetben nyilvánítjuk ki.” Nyugdíjazása után is fáradhatatlanul dolgozott. A második világháború idején szinte egyedül maradt a községben, mint orvos. A sok munka a szívét súlyosan megviselte, öreg kora fájdalmas eseménye volt, hogy egyetlen unokája autóbaleset áldozata lett. Kovács doktor fogalom volt – mondják róla. Dinasztiákat kezelt, ezért tudta a családra jellemző betegségeket. A szívet-lelket tudta gyógyítani, mert ismert mindenkit a faluban. Dr. Kovács Péter az endrődi gyomavégi temetőben alussza örök álmát. **L.:** In memoriam dr. Kovács Péter, a szegények orvosa / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. január, 4. p. • (Cs.-né Gy. É.)

KOVÁCS Sándor énektanár. (Gádoros, 1925. október 24.–Békéscsaba, 1990. január 16.) **Sz.:** Kovács László és Mészáros Ilona. **H.:** nő, 1955, Nagy Ilona. **Gy.:** Sándor (1956), István (1958). **T.:** 1945: Református Tanítóképző, Nagykőrös; Juhász Gyula Tanárképző, Szeged. **É.:** 1958-tól tanított Gyomán. Évtizedeken át vezette az iskola énekkarát és a település zenekarát. 1958–1985-ig dolgozott. • (K. N. K.)

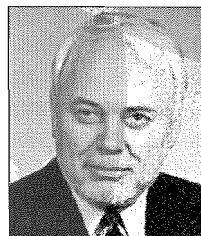

KOVÁCS Sándorné Nagy Ilona tanítónő. (Nagykőrös, 1928. június 28.–Békéscsaba, 1996. április 9.) **Sz.:** Nagy Gergely és Szentpéteri Erzsébet. **H.:** férjezett, 1955, Kovács Sándor tanár. **Gy.:** Sándor (1956), István

(1958). **T.:** 1948: Református Tanítóképző, Nagykőrös. **É.:** 1958 óta tanított Gyomán, az alsó tagozatban. • (K. N. K.)

KOVÁCS Zoltán főiskolai docens, matematikatanár. (Endrőd, 1940. július 19.) **Sz.:** Kovács Mátyás ált. isk. tanár, Uhrin Anna. **H.:** Aulich Blanka tanítótanár **Gy.:** Bálint, 1976; Dávid, 1978. **T.:** már hatodikos korában

járasi számtanverseny győztese; gimn. érettségi, Szeghalom 1958; tanítóképző, Szarvas '58/59; tanárképző főiskola lev. tag., Szeged '61–65; Eötvös L. Tudományegyetem mat.-fiz.–ábr. geo. szak, Bp., 1965–69; **É.:** gyakorlóév, majd 1–8. oszt. tanyasi iskola tanítója, Mezőtúr-Túlakörös 1960–65; főiskolai oktató a Budapesti Tanítóképző Főiskolán 1969–95; félállásban, Orsz. Ped. Intézet, '72–76. **Tk.:** Bolyai J. Matematikai Társulat vándorgyűlésein előadó, kiállító, kongresszus-szervező; MTESZ okt. biz. tagja; Tud. Ismeretterjesztő Társ.-ban újszerű szakkört indít; K. Á. Magy. Játék Társaság alapító tagja, bemutatókat tart, Nürnbergbe szakmai utakra jár; Magy. Feltalálók Egyesületében játszóház tartás, kiállítás; TANOSZ-ban tankönyvbíráló; HunDidac versenyein taneszközei díjazottak; Magy. Műveltség Szolgálat, Bp.-i Székely kör: segítő akciók; Emlékünnepeken: Misztótfalusi, Mikes, gr. Mikó I... Szobrászokat protezsál tokaji művészttáborba; Endr. Baráti Kör: májusi isk.-napokon órát tart stb.; Eszperantista, numizmatikus (hangszert, mindent gyűjt, olykor rajzol). **Öm.:** *Matematika 3. és Matematika 4.* ált. isk. reformtankönyvek 1980-tól és '81-től, megjelentek horvát–román–szerb–szlovák nyelven is; *A tankönyv ismertetése* (L. a megfelelő tanári Kézikönyvek részeként). **Ct.:** Közéltető számítások = Módszertani közlemények, Szeged, 1965/2. sz.; Szakkör a végtelenről = Tud. közl. I. Bp., Tanítóképző F. '79; Zsebszámológépek = A mat.

tanítása '80/4; Instruado de la nombroteorio = Interkomputo, SZÁMALK '82; PTK-1096 számológép programozása, FPI '83, könyv társakkal; Számítógépes programok prímekekről = Főisk. kiadv. 16. köt. Bp., T. képző '87; Levél (Zsolnai J. vita) = Élet és Irod. '90/49. sz.; Barkácsmatek (cikkek az ABACUS ifj. term. tud. havi folyóiratban) MaTeGye alapítvány, Kecskemét 1995-től; Un. házi jegyzetek, előadási kivonatok. **Szea.:** Was tun wir im Math. unterricht, konferencia, Pécs, 1977; Öntevékeny taneszközkészítés, Studexpo a BNV-n '77; Hunting of primes, CIEAEM Veszprém '79; Prím számok sorozatai, Bp., Műsz. Egy. KAMM, Baja '80; Hungarian journals for maths, Lisszabon '83; Továbbá számos szemléltetett előadás, ped. továbbképzés, ism. terjesztés országszerte, a Kárpát-medencében (leghosszabban Nagyenyeden), Bukarestben. **Tanfolyamok:** Matematika kísérletezve, Bp., TIT-stúdió 1976-tól; Zsebszámológépek, FPI; Mat. statisztika, Kaposvári T. képző; Adatfeldolgozás, Bp., Gyógyfed. F.; Kis matek szakkör BTF gyak. isk. **Kut. ter.:** tanszerfejlesztés, számelmélet, térgeometria, kultúrtörténet. **Kiáll.:** Házilagós taneszközök, Bp., T. képző, 1976; Methods and materials, Orleans '82; Mat. stat. tankönyvekben, ICoTS Sheffield '82; Módszertani ötletek, ICME-kongresszus Bp., Műsz. Egy. '88; Játszóház, BNV '91; Logic games / pictures of Hung. culture, kongr. Sevilla '96; Logische Spiele, Hannover Expo, 2000; Dimenzióváltás mat. problémákban, Magy. Tudomány Napja rendezvény, Kunszentmiklós, 2002. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1985 (TIT-munkáért); Invenció-díj '91 (BNV feltalálók); Ezüst oklevél '93 (BNV hungarodidact) I. **Rtv.:** Magy. Nemzet 1981. 10. 28. és '93 3. 23; Új Magyarország '93. 3. 9.; Kelet-Magyarország, '94. 3. 25.; Köznevelés '94. 5. 27.; Népszabadság '96 12. 2.; Szókimondó, 2001. június. Rövidebb riportok a hazai és a romániai rádióban, tv-ben. • (Saját közlés)

KOVÁSZNAINÉ Mikó Klára iskolatitkár. (Mohács, 1956. december 9.) **Sz.:** Mikó Imre, Tímár Klára női szabó. **H.:** férjezett, 1977, Kovásznai Ferenc Károly gépészmérnök. **Gy.:** Klára (1978), Nóra (1981). **T.:** 1975: Békéscsaba, Közgazdasági Szakközépiskola. **É.:** 1975-től az endrődi Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola iskolatitkára. **Tk.:** 1983 óta a Pedagógus Szakszervezet Körzeti Bizottságának gazdasági vezetője, tagja a Múzeumbarátok Körének. **Dk.:** Elismerő Oklevél, 1988; Kiváló Munkáért, 1989; Eötvös József-emlékérem, 1998; Rózsahegyi-díj, 2001. • (K. J.-né)

KOZMA László dr. egyetemi tanár, DSc (MTA tudományok doktora). (Gyoma, 1933. február 27.) **Sz.:** Kozma Sándor asztalos és Csapó Zsuzsanna. **H.:** nős, felesége dr. Fóris Ágota nyelvész. **Gy.:** Anna (1953) orvos, Erzsébet (1959) ügyvezető, László (1970) közgazdász, Ida Zsuzsanna (1971) fizikus, Gergely (1978), András (1996). **T.:** 1949–1953: Szegedi Kis István Gimnázium Békés; 1953–1957: Szegedi Tudományegyetem fizika–matematika tanári szak. **É.:** 1957–1960 Szegeden közoktatásban tanár; 1960–1983 Szegedi Tudományegyetem (tanársegéd, adjunktus, docens, professzor); 1983: Pécsi Tudományegyetem (professzor), jelenleg a Pécsi Tudományegyetem FEEFI egyetemi tanára. Tudományos fokozatok: egyetemi doktor (Szeged, 1962); fizika tudomány kandidátusa (Bp., 1969); fizika tudomány doktora (Minszk, 1977); Egyetemi megbízásai: tanszékvezető: 1983–1998; dékán: 1984–1988, 1997–1998. **Tk.:** Román Tudományos Akadémia Orvosi Tagozat tiszteletbeli tagja (Bukarest, 1998); az International Academy of Laser Medicine and Surgery – IALMS alapító tagja (Firenze, 2000); a Gyorsabb gyógyításért korszerűbb eszközökkel alapítvány kuratóriumának elnöke (1991–2000). **M.:** *Time-resolved Laser-induced Breakdown Spectrometry* [társzerző] / J. C. Dainty = Current Trends in

Optics, London, 1994; *Laser terápia-akupunktúra kézikönyv* [társszerző], Pécs, 1995; *Fénytan* [társszerző] = Általános fizika III. kötet, Pécs-Bp., 1999; *Tudomány-technika-társadalom, Az ezredforduló kihívásai*, Pécs, 2002. **Ct.:** nemzetközi folyóiratban megjelent cikk 256, könyv, egyetemi jegyzet 16, szabadalom (magyar) 10. **Szea.:** magyar és nemzetközi konferenciákon több mint 200 tudományos előadás. **Kut. ter.:** az impulzus gázlézerek, a lézerspektroszkópia, különös tekintettel a lézerindukált fluoreszcenciára. A lézerek orvosi alkalmazásánál lejátszódó folyamatok, a lézerek biomedikális hatása. Tudomány-technika-társadalom kapcsolatrendszerének vizsgálata, műszaki-tudományos felnőttoktatás, interdiszciplinaritás. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1967; Schmid Rezső-díj, 1971; Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1974; Kiváló Munkáért Minisztertanácsi Kítüntetés, 1979; Ifjúságért Érdemérem, 1982; Kiváló Társadalmi Munkáért Minisztertanácsi Kítüntetés, 1987; Pro Universitate Quinqueecclesiensi Emlékérem, 1998; Nemzetbiztonságért Emlékplakett arany fokozat, 1998. **I.:** Ki kicsoda? 2004 [elektronikus dokumentum] / főszerk. Hermann Péter, Bp., Poligráf, 2004; Természettudományi és műszaki ki kicsoda? / szerk. Szluka Emil, Schneider László, Bp., 1986–1988. • (Sz.-né N. E.)

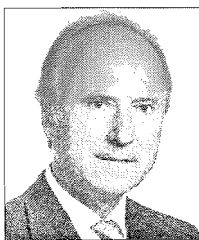
KÖHLER Ádám cipésmester. (Gyoma, 1899. július 16.–Szovjetunió, 1946. január 15.) **Sz.:** Köhler Márton földműves és Nun Katalin. **H.:** nő, 1922, Csáki Vilma. **Gy.:** Ádám (1924), Vilma (1928). **É.:** korának jó nevű cipésmestere volt, Gyoma elit lakosságának készítette a lábbelit. A Bajcsy-Zsilinszky utcában volt a cipésműhelye, ott volt egy üzletük is, amelyben cipéskellék, bőr és -felsőrész árusítása folyt. Itt lakott a család is. Tagja volt az Úri Kaszinónak, a Dalárdának, az Ipartestületnek. 1945-ben német hangzású neve miatt fiával együtt a Szovjetunióba hurcolták, ahol 1946-ban meghalt. A fia túlélte a deportálást és 31 hónapi fogság után hazajött. • (K. N. K.)

KÖHLER Mihály úri szabómester. (Gyoma, 1899. július 16.–1975.) **Sz.:** Köhler Márton gazdálkodó, Nun Katalin. **H.:** nő, 1929, Arany Ilona. **Gy.:** Mihály (1930), mérnök; Gyula (1940), technikus. **T.:** 1911: Gyomai

Evangélikus Elemi Népiskola hat osztálya; inas (tanuló) Bíró János gyomai szabómes-ternél és helyben elvégezte az iparitanonc iskolát, 1914-ben szabadult fel; ezután a budapesti technológián elvégezte a szabászati tanfolyamot. **É.:** segédként tanító-mesterénél dolgozott, majd 1917-ben behívták katonának. A háború befejezése után a Szegedi Katonai Tisztműhelyben dolgozott leszereléséig. Szakmai tudását Budapesten fejlesztette tovább. 1924-ben önállósította magát, és a gyomai Fő utcán levő szülői házhoz műhelyt és üzlethelyiséget épített. Német származása miatt 1945 januárjában „málenkij robot”-ra a Szovjetunióba vitték, és 1947-ben súlyos betegen került haza. Betegségéből felépülve folytatta a szakmai tevékenységét. 1951-ben belépett a helyi Szabó Szövetkezetbe, három hónap után kilépett, és magániparosként dolgozott haláláig. **Tk.:** a helyi Ipartestület tagja és előljáró tisztviselője; az Ipartestület színjátzó csoportjának is tagja és aktív szereplője; tagja a Gyomai Dalárdának, és a Sakk Szakosztálynak, mindkét területen jelentős sikereket ért el. **Dk.:** I. világháború alatti frontszolgálatért: kisezüst, bronz Vitézségi Érem és Károly csapatkereszt; elismerő oklevelek a dalárdai és sakkversenyek eredményekért. • (Családi közlés alapján (Sz.-né N. E.)

KÖHLER Mihály dr. mérnök, tudományos főmunkatárs. (Gyoma, 1930. augusztus 5.) **Sz.:** Köhler Mihály úri szabó és Arany Ilona. **H.:** nő, 1952, Sipter Viola könyvelő. **Gy.:** Viola (1953), Katalin (1957). **T.:** 1940: Református Elemi Népiskola és 1944: M. Kir. Állami Polgári

Fiú- és Leányiskola, Gyoma; 1949: Tessedik Sámuel Mezőgazdasági Középiskola, Szarvas; 1958: Agrártudományi Egyetem Agronómiai Kar, Gödöllő, okl. mezőgazdasági mérnök;

1977: Debreceni Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaság-tudományi Kar, okleveles üzemgazdasági szakmérnök. **É.:** 1949: Gépállomás, Gyoma: mezőgazdász gyakornok; 1949–1961: Nagyrábéi Gépállomás: főmezőgazdász, ig. helyettes; 1961–1972: hajdúszoboszlói és hajdúszováti termelőség-üzemeltető, főagronómus; 1972–1990: DATE tanszéki mérnök, kutató, műszaki-gazdasági tanácsadó, tudományos főmunkatárs. **Tk.:** Magyar Asztalitenisz Szövetség; Nagyrábé Községi Tanács tagja; Nagyrábéi Gépállomás Falusi Sportkörének tagja és elnöke; Hajdúszoboszlói Spartacus Sportegyesület pártoló tagja; Magyar Agrártudományi Egyesület tagja; Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Köre tag; Városszépítő Egyesület, Debrecen, tag; Tudományos Ismeretterjesztő Társaság, Bp., tag; Kertészeti és Kertbarátok Országos Szövetsége tag; Mathiász János Központi Kertbarát Kör tagja; Nagyrábéi Baráti Kör Egyesület tagja; Gödöllői Egyetem Volt Diákjainak Baráti Egyesülete; Szarvasi Öregdiákok és Gazdászok Szövetsége; Mezőgazdasági és Erdészeti Dolgozók Szövetsége; Biokultúra Egyesület, Bp.; Tokaj-Hegyalja Szövetség, Szerencs; Magyar Feltalálók Egyesülete, Bp. **M.:** *Köhler Mihály munkássága* 1–2. k. Debrecen, 2002; *A szarvasi gazdászélet hagyományai = Agrártörténeti füzetek* 8. Szarvas, 2001; *Köhler Mihály munkássága 50. évfordulójára*, Debrecen, 2002. **Szerk.:** *Parasztország a XX. században* / Rácz Lajos, szerk: Köhler Mihály. Gyoma, 2003. **Szea.:** tudományos konferenciákon, szakmai rendezvényeken, hazai és nemzetközi gyakorlati bemutatókon, nyári egyetemeken. **Rtv.:** rádióműsorokban vidéken Miskolc, Nyíregyháza, Debrecen, Szarvas város rádiói-

ban. Budapesten: Kosuth Rádió Heuréka és a Falurádió műsoraiban volt felvétele. Televízió: Duna, MTV, Szegedi Körzeti Stúdió adásaiban szerepelt szakmai rendezvények, kiállítások és gyakorlati bemutatók során. **Kut. ter.:** 2000-től: szerves anyagok (istállótrágyák, mezőgazdasági, élelmiszeripari hulladékok kezelése és újrahasznosítása ásványi örleményekkel. Szerves anyagok komposztálása aerob körülmények mellett. **Dk.:** Gépállomás Kiváló Dolgozója, 1956, 1960; Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1961; Kiváló Termelőség-üzemeltető Dolgozó, 1972; Kiváló Dolgozó, 1979; Találmányi kiállításokon: 1994, Románia, bronz; Tokaji Boraimért, Tarczal, 1996, ezüst; Találmányi kiállításokon: Genf és Brüsszel, 1999, bronz; Magyar Borok Háza, Bp., Országos Bio Borverseny 2000–2003, bronz-, ezüst-, aranyérem; Magyar Köztársaság FVM minisztere eredményes munkájáért elismerő oklevél, 2003. **E.:** „a Debreceni Agrártudományi Egyetem képviselőjében, a gyomai Győzelem Tsz területén (Póhalmon), a Tiszántúli Talajjavító Vállalattal és a Békéscsabai Agrokémiai és Talajtani Állomással együttműködve Országos Talajjavítási Tanácskozást és Bemutatót szerveztünk. A tanácskozáson a szikes talajok digózással történő javításának eddigi eredményeit és további lehetőségeit értékeltük és adtuk közre a mintegy 150 fős résztvevőnek. A gyakorlati bemutatón az 1941 és 47 közötti talajjavított területeken, a javítóhatás a vizsgálatok alapján mindenütt kimutatható volt. Ez alátámasztotta a digózás hosszútávon fenntartható eredményét. A bemutatón a régi gépi digózás technológiája mellett közreadtuk a nagyobb szállítási távolságra alkalmas, gépjárművel végzett digózást.” (Köhler Mihály) • (*Sz.-né N. E.*)

KÖSZL Ottó tanító. (Zágráb, 1914. szeptember 18.–1947. június 6.) **Sz.:** Köszl Ottó mezőgazdász és Kerner Janka. **H.:** nős, 1942, Zöld Mária. **Gy.:** Ottó (1943). **T.:** Tanítóképző, Baja. **É.:** a bajai tanítóképző elvégzése után pályázta meg és

nyerte el a meghirdetett gyomai evangélikus kántortanítói állást, melyet elhurcolásáig betöltött. **E.:** „Szüleimet nem ismerhettem. Édesanyám 1944 novemberében gránátszilánk találat következtében halt meg. Édesapámat 1945. január 5. napján hurcolták kényszermunkára a Szovjetunióba, ahonnan soha nem tért vissza. 1947. június 6-án a romániai Foksániban lévő gyűjtőtáborban halt meg, hazafelé jövet, vérhas következtében. Engem anyai nagymamám és nagynéném nevelt fel.” • *(Fia, Köszl Ottó közlése alapján K. N. K.)*

KRAMPLICS Lajos gyógyszerár-tulajdonos. 1850-ben vásárolta meg a gyomai „Isteni gondviselés” gyógyszerárat Muszhammer Ignáctól 12000 váltóforintért, a templom és a városháza mellett, a piacon álló házzal együtt. Nehéz helyzetben vette át elődje helyét. (1848-ban leégett többek között a gyógyszerár épülete is.) Viszonylag gyorsan sikerült javítania a gyógyszerár jó hírére, de a körülmények csak 1863-ra rendeződtek, amikor felépült a külön laboratórium. A tulajdonos valószínűleg 1866-ban halt meg, azután özvegye pályakezdő, fiatal gyógyszerárkezelőkre bízta a vezetést. **I.:** Gecsei Lajos: Gyógyszerárak-gyógyszerészek 1850–1875 • *(K. N. K.)*

KRECSMARIK Endre (eredeti neve: **Krcsmarik**) tanár, régész. (Szarvas, 1879. november 14.–Szeged, 1930) **Sz.:** Krecsmarik András könyvkötő és Benczur Julianna. **H.:** Gaál Vilma. **Gy.:** Vilma (1906), Endre (1909), Margit, László, Erzsébet. **É.:** 1907-ben kezdett el tanítani a szarvasi evangélikus tanítóképzőben, 1914-től igazgató, 1930-tól a Magyar Nemzeti Múzeum archeológusa. **Ct.:** Archeológiai Értesítő. **Kut. ter.:** a Körös-kultúra neolitikum-kori műveltségének feltárásával foglalkozott, Gyomán is végzett ásatásokat. „1925. május 3. körül a gyomai Pedagógiai Társaság Krecsmarik Endre biztatására, aki ekkoriban telepedett át Szarvasról Gyomára, és e Társaság elnöke volt, elhatározta, hogy az

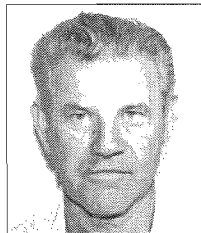
őzedi halmon ásatásokat fog végezni. Az ásatásra május 13-án került sor... a kora reggeli órákban hosszú kocsisor vonult végig Gyoma utcáin, telve gyomai és endrődi pedagógusokkal, kik a gyomai határban lévő őzedi halomra igyekeztek, ásókkal, kapákkal és lapátokkal felfegyverkezve... ingujjra vetkezve, izzadva ástak, kutattak egész nap, mégpedig eredménnyel.” (Magyarország régészeti topográfiája. 8. Szarvasi járás, IV. 2., 254–255. p.) „Őszintén mondhatom, hogy a tudományos bújárkodás iránti szeretetnek és érzéknek azt a páratlan fokát sem Szarvason, sem Szegeden nem tudtam feltalálni. A gyomai intelligenciának, hozzávéve az endrődieket is, e tekintetben ... nincs párja az országban.” (Krecsmarik Endre) Endrődi ásatásai: 1925 júniusában egynapos ásatást tartott a Sóczó- zug apaállat telepén és megállapította, hogy feltehetően a középkori Kuhte település nyomaira bukkantak; a Hídfő u. 11. sz. háznál végzett ásatásoknál egy kőbaltát találtak; de talált bronzkori lándzsahegyet is Endrődön. **I.:** Magyarország régészeti topográfiája. Szarvasi járás • *(Sz.-né N. E.)*

KRUCHIÓ család. Nemesi család Komádi előnévvel. A család a nemességet Bethlen Gábor erdélyi fejedelemtől kapta 1628. július 22-én. „Írják Krucsónak meg Kurucsónak is. Bihar vármegyéből 1760 körül költözött át három Kruchió Vészttőre, s onnan azután Gyomára is átszármaztak. Megyénkben 1776-ban igazolták nemességüket. A család tagjai az 1836–46-iki lajstromba is föl vannak véve, s 28–30-an szavaznak.” (Karácsonyi János: Békés megye története III. k. A birtokos és nemes családok története. Gyula, 1896, 238. p.). Gyoma történetének első leírásában szintén van utalás a Kruchió családra: „3 nemes familia van benne [Gyomán] a Gálos, Isó, Krucsó, nagy népességű hadak, meljek egy mással szép edgyet értésbe élnek.” = Dávidházi Bekes Sámuel: A ...gyomai ekklesia históriája, 10.1 ap. A Gyomai tanulmányokból: „1848 április 3-án száz

főnyi önkéntes nemzetőrséget állított ki a gyomai lakosság Debreczenyi András fő- és nemes Kruchió Mihály alvezérlete alatt.” (Gyomai tanulmányok 1977, 96. p.) • (Sz.-né N. E.)

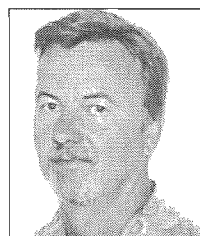
KRUCHIÓ Endre hentes. (Gyoma 1918. január 11.–Gyoma 1984. augusztus 9.) **Sz.:** Kürti Julianna, nemes komádi Kruchió Gábor, földműves. **H.:** nős, 1944, Korda Margit, pék. **Gy.:** Endre (1947), jelenleg Svédországban él, az elmúlt években két kamionnyi adományt küldött a városnak; Irén (1950), Gábor (1951.) **T.:** 4 elemi, 4 polgári Gyomán, Szalóki Lajos hentesmesternél tanulta a szakmát. **É.:** Pesten segéd volt, a katonaság előtt letette a mestervizsgát (1937-ben), ezután a katonaévek következtek: Oroszországban gyalogos géppuskás volt 1943-ig. Ekkor írta azt a verses levelét a harctéri életről, amely a gyomai újságban is megjelent, címe: *Az egykilós csomag*. A háború után kiváltotta az iparengedélyt, 1944-ben megnyitotta hentesüzletét a Hősök úton. A Rákosi-rendszerben korlátozták a vágásokat, a hentesekre is nehéz idők köszöntöttek. Az iparosok, kereskedők munkaközösséget alakítottak (13 hentes volt Gyomán), később a Földművesszövetkezet lépett a helyébe, nyitott egy hentesüzletet, itt volt eladó Kuchió Endre a feleségével. 1983-ig, betegségéig dolgozott az üzletben. **M.:** *Hajnali csillagok*, nyomtatott a Hungária nyomdában Gyomán, 1935-ben. **Dk.:** Kiváló Munkáért • (K. N. K.)

KRUCSÓ László (eredeti neve: **Kruchió**) kőműves, gyűjtő. (Gyoma, 1930. október 3.–Gyoma, 2001. szeptember 28.) **Sz.:** Kruchió László és Lukács Róza földművesek. **H.:** nős, 1954, Katona Erzsébet. **Gy.:** László (1956) technikus; Erzsébet (1961) közgazdász. **T.:** polgári iskola, Ipari Szakmunkásképző, 1958: mestervizsga. **É.:** a gyomai SERNEVÁL-

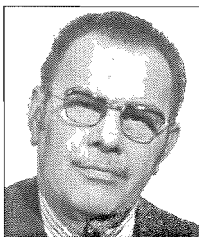
nál kezdett dolgozni. 1956-ban a gyomai Nemzetőrség tagja volt, amiért hat hónapra Kistarcsára internálták. 1957-től az Építő Ktsz.-nél volt segédmunkás. 1967-től önálló kőműves kisiparosként dolgozott nyugdíjazásáig. **Tk.:** egész életében értékeket gyűjtött. Mivel nagyon szerette szülőhelyét, főleg a Gyomával kapcsolatos régi dokumentumokat gyűjtötte: képeslapokat, háborúból írt lapokat, újságcikkeket, a Gyoma történetéről szóló egyéb írásokat, régi Kner-könyveket, a nyomda kiadásában megjelent képeslapokat. Szívesen olvasta a régi gyomai kézzel írt krónikákat, ezekre mindig fel is hívta a fiatalok figyelmét. Gyűjtött bélyegeket, régi pénzeket, gyufacímkeket is. Szívesen segédkezett a gyomai születésű amatőr művészek munkájában, szervezte és támogatta a művelődési házban megrendezett kiállításait. Fiatal korában a repülőmodellező kör vezetője volt, 1958–1964 között focizott a GYTK futballcsapatában. Tagja volt a Bélyeggyűjtők Szövetségének, majd a Gyomán megalakult Ifjúsági Bélyeggyűjtő Kör vezetője volt 1978-tól haláláig. A rendszerváltás után a POFOSZ tagja volt. **Dk.:** A Hazáért Érdemérem. • (Sz.-né N. E.)

KULCSÁR István építész, vagyongárszakértő. (Gyoma, 1951. december 12.) **Sz.:** dr. Kulcsár László ügyvéd és Hrabovszky Emma. **H.:** elvált. Házasságban élt 1978–1992 között Tóth Máriaival. **Gy.:** Tamás (1984), Ákos (1985). **T.:** 1966-ig: Általános Iskola, Gyoma; 1966–1970: Vedres István Magasépítőipari Technikum, Szeged, technikus. **É.:** 1970–1971: Dózsa Tsz építésvezetője; ezután sorkatona; 1973–1987 között a Gyomai Építőipari Szövetkezet építésvezetője volt. 1987–1989 között az Alkotmány Tsz-ben volt építésvezető; 1989–1991 között a Halászlati Tsz Gombüzemének építő részlegét vezette; 1991-től a Praktik Kisszövet-

kezet építő részlegének a vezetője; 1997 májusától vagyonszerzési kárszakértő. Közben 1973-tól magántervezőként is dolgozik, amely munka során a legjobb tudása szerint arra törekszik, hogy a gyomaendrődi házak jók és szépek is legyenek (Kossuth úti óvoda homlokzatának helyreállítása; Soczó Elek-féle bognármúzeum, művelődési ház bővítése és számos magánház). • (Sz.-né N. E.)

KULCSÁR László dr. ügyvéd. (Szombathely, 1913. november 24.–1995. április 16.)

Sz.: Koller Gusztáv, akinek Nagyváradon volt illatszer-kereskedése; édesanyja: Nemes Karolina. **H.:** nő, 1947, Hrabovszky Emma.

Gy.: László (1948), István (1951). **T.:** 1937-ben szerezte meg a kolozsvári jogi egyetemen az ügyvédi diplomáját. **É.:** 1937-ben Nagyváradon nyitott ügyvédi irodát, ott praktizált 1944-ig, amikor elvitték a frontra, Keszthelyre; 1944 őszétől 1946 nyaráig angol hadifogságban volt Ausztriában; 1947-ben, a házasságkötése után telepedett le Gyomán, miután dr. Legeza Tibor ügyvéd váratlanul meghalt, és az özvegytől átvette az irodáját. 1947-től 1978-ig praktizált. A Békéscsabai Ügyvédi Munkaközösség Gyomai Kirendeltségének a vezetője volt. Nyugdíjazása után átadta fiának, Lászlónak az irodáját. Nyugdíjazása után a Halászati Tsz jogtanácsosa volt 1990-ig. **Tk.:** a TIT-ben állandó meghívott előadó volt; a gyomai tanácsnál a gyámügyi osztály állandó jogi képviselője volt. • (Sz.-né N. E.)

KULIK István v. b.-titkár. (Endrőd, 1933. július 1.–1982. június 28.) **Sz.:** Kulik István ács és Látkóczki Margit. **H.:** nő, 1959, Gubucz Margit tanítónő. **Gy.:** Éva (1960), Hilda (1968). **T.:** elemi és polgári iskola, Endrőd; 1953: Mezőtúri Református Gimnázium; 1958–1959: középfokú pénzügyi szakvizsga; 1967: Tanácsaka-

démia, Budapest. **É.:** egész életében az endrődi tanácsnál dolgozott: 1955-től mezőgazdasági előadó volt, majd 1959-től haláláig v. b.-titkár. Sokat tett szülőhelyünkért, az itt élő embe-

rekért. Munkásságát fémjelzik: az Endrődi Tájház létrehozása, a köztemető és a ravatalozó beindítása, az ÖNO kialakítása, a Munkás úti óvoda bővítése, a tanyai kollégium létrehozása, a ligeti iskola felépítése, Kocsorhegy villamosítása, a Selyem út szilárd burkolata és még sok más, községi szintű fejlesztés. **Dk.:** Árvízvédelemért 1970; Kiváló Dolgozó, 1972; Munka Érdemrend bronz fokozata, Tanácsi Munkáért ezüst fokozat, 1976; Tűzbiztonsági Érem arany fokozat; Kiváló Munkáért, 1980; Honvédelmi Érdemérem, 1982. • (Sz.-né N. E.)

KULIK Istvánné Gubucz Margit tanító.

(Endrőd, 1939. december 1.) **Sz.:** Gubucz János cipész, Timár Margit htb. **H.:** özvegy, Kulik István köztisztviselő, a nagyközségi tanács v. b.-titkára. **Gy.:** Éva (1960), Hilda (1968).

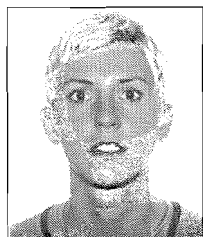
T.: 1958. Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1958–1959: Ecsegfalván volt gyakorló pedagógus, ezután több mint negyven évig tanította szülőhelyünk kisgyermekait: 1959–2002 között Endrődön tanított. **É.:** „Munkám során a szívem mindig a gyengébbek felé húzott. Ez a munka nem látványos, de nem bántam meg. Hálás vagyok a sorsnak, hogy a speciális tagozaton is taníthattam, hiszen igazából a kezdetektől fogva ez a nehéz terület mindig is nagyon érdekelt.” (Kulik Istvánné) • (G.-né T. Zs.)

KULIK Istvánné Varga Mária csecsemő és gyermekgondozó, bölcsődevezető. (Endrőd, 1932. július 14.) **Sz.:** Varga János földműves és Hegedűs Mária. **H.:** özvegy,

1954–83 között élt házasságban Kulik István gépkocsivezetővel. **Gy.:** István (1956). **T.:** 1953: Csecsemő- és Gyermekgondozónő Képző, Budapest; 1972: Egészségügyi Központi Továbbképző és Szakosító Intézet, bölcsődevezetői gondozónői szak, Budapest. **É.:** 1953–54: Budapest, Üllői úti Gyermekkórház; 1955–1988: az endrődi Bölcsőde dolgozója volt nyugdíjazásáig, 1956–1988 között a vezetője. **Tk.:** Nőtanács titkár, Hazafias Népfront megyebizottsági tag; ÁFÉSZ felügyelő-bizottsági és igazgatósági tag. **Dk.:** megyei tanácselnöki dicséret: Az Egészségügy Kiváló Dolgozója, 1978; Kiváló Munkáért, 1986. • (K. A. -né)

KUN Alice sportreferens, sportoló (atléta).

(Gyoma, 1976. június 7.) **Sz.:** Kun Imre és Puskás Alice. **H.:** férjhezett, 2000, Kasik Zsolt elosztási képviselő. **É.:** a Békéscsabai Atlétika Clubnál kezdett dolgozni. Jelenleg sportrefe-

rens a Békés Megyei Humán Fejlesztési és Információs Központban, Békéscsabán. Gyomán kiváló diáksportoló volt. Edzője Bátor Gyuláné tornatanár. Versenyszáma: futás. Legjobb eredménye: 100 m-en: 11,76 mp.; 200 m-en: 23,77 mp.; 400 m-en: 51,88 mp. 1997-ben a Junior Európa Bajnokságon VI. helyezést ért el a 4x400 m-es váltó tagjaként – a Világbajnokságon ugyanezen a távon IX. helyezést. 1998-ban az Európa Kupa Bajnokság kereteiben rendezett versenyen I. helyezést ért el a 4x400 m-en. 1999-ben II. helyezést a 4x400 m-es, és III. helyezést a 400 m-es versenyszámban. 2000-ban az Európa Kupán II. helyezést a 400 m-es, és III. helyezést ért el a 4x400 m-es versenyszámban. 2001-ben az Európa Kupán I. helyezést a 400 m-es, és II. helyezést ért el a 4x400 m-es versenyszámban. 2002-ben az Európa Kupán III.

helyezett lett a 4x400 m-es versenyszámban. Hét alkalommal lett felnőtt országos bajnoki cím tulajdonosa, és 15 alkalommal volt felnőtt válogatott. • (H. I.)

KUN József egyéni gazdálkodó, konyhakertész. (Gyoma, 1901. január 20.–1953. március 23.) **Sz.:** Kun Gergely és Kis Mária gazdálkodók. **H.:** első felesége, Nagy Julianna korán meghalt, második felesége Izsó Klára, házasságkötés: 1941. **Gy.:** Klára (1942), Katalin (1944), Mária (1947). **T.:** elemi iskola 6 osztály 1907–13. **É.:** nagyapja, Kun Gergely a Körös szabályozásakor kapta a bárótól a Dan-zugot. Kun József itt kezdte a kertészkedést. Különleges gyümölcsfákat nevelt, és mintegy 50 holdnyi konyhakertészetet – melegágyakkal – termelt korai paradicsomot, paprikát, paradicsompaprikát, káposztát. A gazdálkodást gépesítették, és intenzíven öntöztek. A megtermelt zöldséget nagybani piacra szállították Budapestre, Debrecenbe és Szolnokra. Volt még két kertészete: a híd mellett az ártérben kb. 2 hold, illetve Rév-lapason ugyanennyi. Volt még egy 10 holdnyi rizstelepe Mezőtúron. Már a 40-es években 10–20 alkalmazottal dolgozott, akiknek jó megélhetést biztosított: egyéves keresetből házat vehetett, aki jól dolgozott. Kun József mindig felismerte a lehetőségeket, és tudott váltani a termelésben. Igen hamar felismerte a gépre alapozott társulás szükségességét. 1935-től tagja a Független Kisgazdapártnak. **I.:** Parasztsors a XX. században / Rácz Lajos, Gyomaendrőd, 2003. • (K. N. K.)

KUN László halász. (Gyoma, 1923. szeptember 7.) **Sz.:** Kun László halász, földműves és Nagy Mária. **H.:** nő, 1947, Tóth Erzsébet. **Gy.:** László (1949), István (1955). **T.:** Tatai Mezőgazdasági Szakmunkásképző Iskola. **É.:** 1946-tól szakcsoportban, 1952-től szövetkezeti tagként dolgozott. Munkája kezdetén az eszközöket (hálók, varsa, csónak) még a halász készítette: a hálók eredetileg kenderből készültek, a hálótű pedig bodzafából. Nyáron szezon-

munkát végeztek a mezőgazdaságban (arató, cséplés), majd ősszel kezdték meg csoportosan a halászatot. Télen a jég alatt halásztak. Ekkor termelték ki a jeget is a Hollernél lévő föld alatti jégverem számára (a jeget apróra törték; ez a jégkása egész nyáron megmaradt), amit főleg a hentesek használtak. Kun László legnagyobb fogása egy 72 kilós harcsa volt, a közúti hídnál fogta ki varsával. • (K. N. K.)

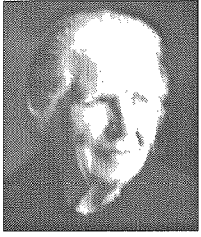
KUNKOVÁCS László (családi neve: Kovács)

néprajzkutató, szakíró és fotóművész. (Endrőd, 1942. március 25.) **Sz.:** Kovács Mátyás tanító és Uhrin Anna. **T.:** főiskolai, tanítói oklevelet szerez Szegeden 1963-ban, a MÚOSZ Újságíró Iskoláján pedig másoddiplomát 1965-ben. Egy évet szülővidéke tanyavilágában, Csárdaszálláson tanított, majd tíz évig az MTI országjáró fotótudósítója volt. Később rovatvezető, majd művészeti szerkesztő az MTI-nél. 1973–1978 között fotóműhely-vezető és óraadó volt a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. Ezután önállósította magát – lapot szerkeszt, tankönyvet illusztrál, de főképpen néprajzi kutatásokkal foglalkozik. Speciális területe a vizuális antropológia, ami néprajzi fényképezést és képi fogódzókra épülő kultúrakutatást jelent. 1990 óta önálló alkotó. **Kut. ter.:** főbb témái a Magyar Alföld, a pásztorkodás, a halászat, népi mesterségek, szokások, hitvilág, hagyományos gazdálkodás. Tizennyolc eurázsiai sztyeppeövezetben és tajgában élő népnél volt gyűjtőúton, szomszédainknál és a Balkán népeinél. A kutatott népek: román, bolgár, török, ukrán, udmurt, mari, baskír, hanti, üzbég, kazak, kirgiz, altáji, hakasz, tuva, mongol, jakut, kínai, tibeti, ujjur. **M.:** *Kece, mülling, marázsa*. Hagyományos halászat természetes vizeinken, Budapest, 2001; *Kőemberek – A sztyeppei népek ősi hagyatéka*, Budapest, 2002; *Ősépítmények*. Népi építészetünk archaikus rétege, Buda-

pest, 1. kiad. – 2000, 2. kiad. – 2001. **Ct.:** megjelent tudományos-népszerűsítő írásainak száma több száz. **Kiáll.:** néprajzi fotóinak száma 300 000 (háromszázezer), szakszerűen adatolva és archiválva. 1983 óta sorjáznak tematikus néprajzi fotókiállításai, ezek 120 helyen fordultak meg hazánkban és 15 külföldön is; múzeumokban, külföldi és magyar kulturális intézetekben. Eddigi kiállításainak címei: Bolgár busójárás, Élő agrártörténet, Hagyományos halászat hazai vizeinken, Hortobágy mellyéke, Jakutföld, Kunok Magyarországon, Lhasától Sigacéig (Tibet), A Mongol-Altaj kazakjai, Ótörök kőemberek, Ősépítmények, Pásztoremberek, Puszták, tanyák, faluszélek, Táltoserő, Télkergetők, Tiszai barangolások, Varázslatos Dél-Szibéria. Állandó kiállítása van az Endrődi Tájházban, Boldogon és Rácegresen a halászati múzeumban. **Tk.:** 1964 óta tagja a Magyar Újságírók Szövetségének; 1971-től a Magyar Fotóművészek Szövetségének; 1975-től a Művészeti Alapnak; 1979-től a Magyar Néprajzi Társaságnak; 2000-től a Magyar Őstörténeti Munkaközösségnek. **Dk.:** Magyar Művészetért díj, 1989; Balogh Rudolf-díj, 1996; A Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, 2000. **I.:** Kunkovác László fényképeit nézegetvén / Hatvani Dániel = Forrás, 1986, 1. sz.; Tákolmányok ősforrásai (az Ősépítmények c. kiállításról) / Valachi Anna = Fotóművészet, 1987, 4. sz.; Ősi számrendszerben gondolkodom / V. A. = Új Magyarország, 1993. július 10.; Hagyományos halászat hazai vizeken / Petánovics Katalin = Ethnográfia, 1995, 1. sz.; Pásztoremberek, halászok, ősépítmények / P. Szabó Ernő = Fotó, 1996, 5. sz.; Műfajok határán, világok találkozásán / Galgóczy Zsuzsa = Fotóművészet, 1998, 1–2. sz. **E.:** „Meghatározó volt számomra az a még érintetlen paraszti világ és az a természeti környezet, ami a legfogékonyabb koromban körülölelt. Mintha a fényképezőgéppemmel ennek a világnak a még felbukkanó darabjait próbálnám összeszedni.” (Kunkovác László) • (Cs. F.)

KURILLA Antalné Knapcsek Etel szü-

lésznő. (Endrőd, 1897. június 14.–Békéscsaba, 1977. február 24.) **Sz.:** Knapcsek Mátyás földműves és Uhrin Teréz. **H.:** férjezett, Kurilla

Antal, aki fiatalon meghalt a háborúban. **Gy.:**

Anna (1914–1965). **T.:** Szolnokon végzett szülésznőképzőt kb. 1917–1919 között. **É.:** munkája kezdete óta a nyugdíjazásáig Endrődön volt szülésznő: 1919–1952 között, eleinte – mivel az asszonyok háznál szültek – területi szülésznőként dolgozott, majd az endrődi szülőotthonban végezte munkáját. **E.:** „Nagymamám büszke volt arra, hogy 35 éves munkája alatt senki nem halt meg a keze között szülésben. Munkáját nagy szeretettel és hozzáértéssel végezte. A képzőt is kiváló eredménnyel végezte el. Sokszor felzörgettek éjszaka és hívták szüléshez. Zokszó nélkül, azonnal ment, tudta, hogy rajta is múlik az emberek élete.” • *(Etel néni unokája közlése alapján K. A.-né)*

KURILLA László kereskedő és családja.

(Endrőd, 1922. szeptember 25.–1981. június 8.)

Sz.: Kurilla Mátyás kereskedő és Dinya Ilona kereskedő. **H.:** nő, 1954, Dinya Mária. **Gy.:** Mária (1956) kereskedő, László (1958) asztalos,

Erzsébet (1958) kereskedő. **T.:** apja boltjában tanulta ki a kereskedő szakmát, saját boltjukban volt segéd. 1954–1976 között az ÁFÉSZ élelmiszerboltjaiban volt kereskedő, sok éven át a Kővágó-féle boltban dolgozott. **Dk.:** Kiváló Dolgozó 1970.

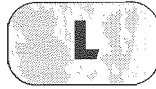
Kurilla Lászlóné Dinya Mária kereskedő (Endrőd, 1922. március 12.–1993. december 31.) **Sz.:** Dinya Imre és Klimó Mária.

T.: Kereskedelmi Szakmunkásképző, Békéscsaba. **É.:** 1961-től a férjével különböző élelmiszerboltokban dolgozott. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1970.

Kovács Gyuláné Kurilla Mária kereskedő, áruforgalmi menedzser (Endrőd, 1956. március 17.) **Sz.:** Kurilla László kereskedő és Dinya Mária kereskedő.

T.: 1974: Kereskedelmi és Szakmunkásképző Iskola, Tokaj; 1977: Szakközépiskola, Gyoma; Közgazdasági Szakközépiskola, Békéscsaba; Felsőfokú áruforgalmi iskola, Budapest. **É.:** 1974-től az ÁFÉSZ-nél bolti eladó 1998-ig, majd a budapesti CBA Ker. Kft. kereskedelmi koordinátora. Jelenleg a BEÉ. Hálózat Kft. áruforgalmi menedzsere. **Dk.:** Kiváló Dolgozó két alkalommal.

Szűcs Jánosné Kurilla Erzsébet kereskedő. (Endrőd, 1958. július 15.) **Sz.:** Kurilla László kereskedő és Dinya Mária kereskedő. **Gy.:** Szűcs Norbert (1983). **T.:** 1976: Kereskedelmi Szakközépiskola, Makó. **É.:** 1976-tól 1998-ig dolgozott az ÁFÉSZ-nél. • *(K. L.-né Sz. I.-né)*

LÁBOS János endrődi plébános. Jánoshidán született, Pest megyében. Vácon volt kispap, ott is lett pappá szentelve. Pályafutását a váci püspök irodájában kezdte mint protokollista, majd káplán Kecskeméten, Csongrádon, Félegyházán és Mindszenten. Plébánoshelyettes Nógrád vármegyében, palotai lelkész, majd csépai plébános és alesperes Heves vármegyében. Cséparól nagyváradi titkár lett, majd ezután béli plébános. Innen került Endrődre 1825-ben, és itt volt 1940-ig esperes és a nemzeti iskolák felügyelője. Két új káplán-szobát épített. 1840. október 31-én idős korára Cséparára vonult vissza, ahol 1841. október 20-án, életének 64. évében elhunyt. **I.:** Historia Domus, Az endrődi papok és káplánok névsora. Feltehetően az ő nevét őrzi Endrődön az ún. Lábas utca. • (I. L.)

LACZKÓ Jánosné Dudás Erzsébet körzeti ápolónő. (Gyula, 1939. február 19.) **Sz.:** Dudás József köztisztviselő és Sárhegyi Mária. **H.:** özvegy, házasságot kötött 1962-ben Laczkó János szerelővel, a férje meghalt 1987-ben. **Gy.:** János (1963), Edit (1971). **T.:** 1957: gimnáziumi érettségi; 1959: Állami Csecsemő- és Gyermekápolónő-képző, Gyula. **É.:** 1957–1962: Gyermekkórház, Gyula; 1963–1994: körzeti ápolónő Endrődön; 1989–1992: Magyar Vöröskereszt helyi szervezetének titkára. **Tk.:** Kiváló Munkáért, 1986. • (K. A.-né)

LADÁNYI Gáborné Varjú Margit Mária történelem–földrajz–pedagógia szakos általános iskolai tanár, igazgató. (Endrőd, 1946. január 30.) **Sz.:** Varjú Miklós gazdálkodó, Uhrin Ilona htb. **H.:** férjezett, Ladányi Gábor középiskolai tanár. **Gy.:** Ildikó

(1971), Zoltán (1973), Edit (1981). **T.:** 1968: Szegedi Tanárképző Főiskola történelem–földrajz szak; 1996: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola iskolamenedzser, tantervfejlesztő szak; 1999: Kossuth Lajos Tudományegyetem pedagógia szak; 2001: szegedi egyetem értékelési szakértő. **É.:** 1968–1975: Dévaványa; 1975–1984: Endrőd; 1984–1986: Gyomaendrőd Városi Jogú Nagyközségi Tanács Művelődési Osztálya, tanulmányi felügyelő; 1986–2003: Endrőd, Rózsahelyi Kálmán Általános Iskola, tanár, 1992–2003 között igazgató. Vezetésével az iskola tantestülete elkészítette pedagógiai programját, melynek alapelvei reformpedagógiai elveken alapulnak, s a tanulók egész személyiségének fejlesztését célozzák meg. 1997-től szakértőként is tevékenykedik. **Tk.:** Általános Iskolai Igazgatók Országos Egyesülete; Közoktatási Szakértők Békés Megyei Egyesülete; Önfejlesztő Iskolák Egyesülete: konferenciák szervezése pedagógiai témában. Gyomaendrőd Honismereti Egyesület: adatgyűjtés az Endrődi Füzetekhez; Gyomaendrőd Múzeumbarátok Köre. **Szea.:** számos alkalommal tart előadásokat szakmai konferenciákon (NAT-nap, 2000. – a Rózsahelyi Kálmán Általános Iskola és Diákotthon pedagógiai programjának bemutatása; Iskolai önértékelés – IMSYS Kft. Comenius, 2000, Budapest.) **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1981; Szolgálati Emlékérem, 2003; nyugdíjazása alkalmából a tantestület döntése alapján: Rózsahelyi Kálmándíj, 2003; Gyomaendrődért Emlékplakett, 2003. • (G.-né T. Zs.)

LAJOSSY János uradalmi főkertész. A Wodianer-uradalomban dolgozott. A ház, amelyben a szolgálati lakásuk volt, ma is áll a fürdő mellett, az általa épített Erzsébet-liget szélén. A ligeti lejárónál a harmincas évek vége felé még látható volt az egyik öreg fán a tábla: „Ezt a ligetet La-

jossy János uradalmi főkertész ültette.” Lajosy Jánosnak a fia, Géza 33 évesen az I. világháborúban tartalékos főhadnagyként Galíciában hősi halált halt. Neve ott van a gyomai hősök emlékművén. **E.:** „Soha el nem múló érdemeket szerzett mindnyájunknak... volt községi kertészsünk, Lajosy János főként azért, hogy messze vidéken szép és híres ligetünket annyi fáradsággal, oly nagy műértéssel és gondnal megteremtette. A szerető emlékezés fénye veszi körül Lajosy Géza tanár úrnak az emlékezetét is, ki a maga szelíd-ségével, kedvességével és jóságával mindeneknek a szeretetét érdemelte ki, míglen ifjúságának reményében... hősi halált halt az orosz harctéren. Kegyeletes szép családi ünnepség keretében nagy közönség részvétele mellett szentelte be Csernay Géza plébános ...szép síremléküket, melyen ezek az emléksorok örökítik meg emléküket: Ifjan sírba dőlt drága éltetek / s fájdalomban összedőlt szerető szívetek / legyen szegény hazánkért áldozat! / Óh, Uram, kegyesen elfogadd!!!” (Gyomai Újság, 1927. március 13.) • (Sz.-né N. E.)

LAKATOS Gyula nyomdász, nyomdatulajdonos. (Gyoma, 1941. december 8.) **Sz.:** Lakatos János cipész, Csapó Erzsébet női szabó. **H.:** nő, 1963-tól Teleki Mária. **Gy.:** Gyula (1968) mérnök, Annamária (1975) tanár. **T.:** 1960: Gyoma, Kiss Lajos Gimnázium; 1962: magasn nyomó gépmester szakmunkásvizsga; 1968: Budapest, Haán Károly Nyomdaipari Technikum; 1980: Budapest, Könnyűipari Műszaki Főiskola Nyomdaipari Szak. **É.:** 1960–1981 a Kner Nyomda gyomai üzemében dolgozott, majd 1981-től az üzem vezetője volt 1989-ig. 1989–1994 között az ÁFÉSZ nyomdáját vezette, majd magánnyomdát irányított, 1994-től a Dosszié Kft. tulajdonosa. **Tk.:** 1989-ig a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület vezetőségi tagja volt. 1960-tól a település vívó szakosztályának tagja, többszörös megyei bajnoka, később a szakosztály vezetője volt. **Dk.:** Lengyel Lajosdíj, 1987. **I.:** a Kner Nyomdában töltött

évei alatt a rádió műsoraiban hangzottak el a vele készült riportok, és számos szakmai, helyi, megyei, országos lapban jelentek meg vele készült interjúk. **Mj.:** szakmai munkásságával kapcsolatos cikkek megtalálhatók a Kner Nyomdaipari Múzeumban • (F. H. J.)

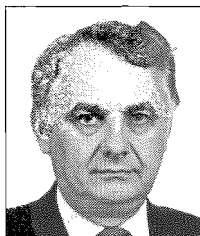
LAKÓ Makár tanár. (Máriaradna, 1899. november 25.–1974. augusztus 14.) **Sz.:** Lakó Pál vasutas és Sípos Anna. **H.:** nő, 1929, Geszti Eszter. **Gy.:** Katalin (1930), Anna (1931), Ágota (1936), Edit (1938). **T.:** Tanárképző

Főiskola. **É.:** Nagyivánban tanított, Nagyszalontán, Gyomán és Köröstarcsán. **Tk.:** pedagógus színjászó kört és zenekart szervezett. • (K. N. K.)

LAPATINSZKI Mária dr. orvos, tüdőgyógyász, röntgen szakorvos. (Endrőd, 1942. október 2.) **Sz.:** Lapatinszki Lajos kubikos és Polányi Mária hivatalsegéd. **H.:** férjezett, 1967: dr. Farkas János orvos. **Gy.:** János (1968), Zoltán (1970). **T.:** 1961–1967: Debreceni Orvostudományi Egyetem; 1970: röntgen szakvizsga, Debrecen; 1975: tüdőgyógyász szakvizsga, Budapest. **É.:** 1967–1974: Kazincbarcika, Röntgen Osztály; 1974–1976: Kazincbarcika, Tüdőgondozó, vezető főorvos; 1981–2001: Orosházán, a Tüdőgondozóban vezető főorvos, majd a Megyei Egészségbiztosító Pénztárnál ellenőrző főorvos. **Tk.:** 1994–1998 között önkormányzati képviselő volt Orosházán; 1998–2002 között ugyanott szociális bizottsági tag. **Kut. ter.:** környezetvédelem. • (G.-né T. Zs.)

LATORCAI János dr. vegyipari gépész, okl. gépészmérnök, országgyűlési képviselő (Békés, 1944. május 9.) **Sz.:** Latorcai-Lénárt János, Tímár Gizella **H.:** nő, Ujházi Aranka, mérnök-közigazda, ikonfestő művész **Gy.:** Csaba (1976), Zombor (1980). **T.:** 1962: Gimnázium, Mezőtúr; 1965: Fel-

sőfokú Vegyipari Gépészeti Technikum, Esztergom-Kenyérmező; 1971: Nehézipari Műszaki Egyetem, Gépészmérnöki kar, Miskolc; 1975: egyetemi doktor (summa cum laude). **É.:** 1965–

1971: Textilipari Kutató Intézet tudományos segédmunkatárs, majd munkatárs; 1971–1975: Élelmiszeripari Főiskola, tanársegéd; 1975–1976: Munkaügyi Minisztérium, Szakoktatási Pedagógiai Intézet oktatási és eszközfejlesztési osztályvezető-helyettes; 1976–1989: BME adjunktus; 1989–1992: másodállású adjunktus; 1989–1990: FÉG Gázkészülék Javító és Szolgáltató Leányvállalat fejlesztési főmérnök; 1990: FÉG Fegyver- és Gázkészülékgyártásfejlesztési főmérnök, vezérigazgató-helyettes; 1990–1991: vezérigazgató; 1991–1992: Gázszolgáltató Vállalatok felügyelő bizottsága elnöke; 1991–1992: Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, ipargazdasági főosztályvezető; 1992–1993: Ipari és Kereskedelmi Minisztérium iparpolitikai főosztályvezető; 1992–1993: Rába Magyar Vagon és Gépgyár Rt. Igazgatóság elnöke; 1993–1994: ipari és kereskedelmi miniszter; 1993–1994: kertészeti egyetem meghívott tanára. **Tk.:** 1993–1997 és 2002-től Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) tagja, (1994–1995 alelnök, 1995–1996 országos választmány elnök, 2002-től alelnök); 1997-től MKDSZ Egyesület alelnök, 2000-től a küldöttgyűlés elnöke, és a Pro Patria Egyesület társelnöke; 2000-től az Endródiék Baráti Köre Egyesület elnöke; 1994-től országgyűlési képviselő (1994–1997 KDNP, 1997–1998 független, 1998-tól a FIDESZ, 1998-tól Komárom-Esztergom megye 5. sz. egyéni választókerületének országgyűlési képviselője – FIDESZ, 2002-től Komárom-Esztergom megye területi listás országgyűlési képviselő, FIDESZ); 1994–1997 Országgyűlés Gazdasági Bizottság alelnök – KDNP; 1997–1998 Országgyűlés Gazdasági Bizottság alelnök – FIDESZ; 1998–2002

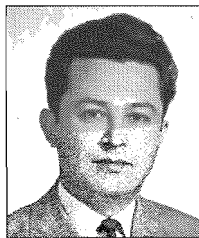
Országgyűlés, Gazdasági Bizottság, elnök – FIDESZ; 2002-től Országgyűlés, Gazdasági Bizottság, alelnök – FIDESZ; 1994-ben budapesti főpolgármester-jelölt (MDF–FIDESZ–KDNP); 1998-ban ismét budapesti főpolgármester-jelölt (FIDESZ–MDF–FKGP) **Öm.:** Gépészeti alapismeretek, I/1–II/1. Bp., 1973; Gépészeti alapismeretek, II/2., Szeged, 1974; Technológiai gépek szerkezetana, III. Bp., 1979; Technológiai gépek szerkezetana Szakaszos mozgású hajtások, BME Bp., 1986. **M.:** *Élelmiszeripari szállító- és csomagológépek*, (társszerző), Szeged, 1974; *Centrifugálszivattyúk* (társszerző) = Bepillantás a konstrukciókba, III/2. Bp., 1984; *Adagolószivattyúk* (társszerző) = Bepillantás a konstrukciókba, Bp., 1984; *Dugattyús szivattyúk* (társszerző) = Bepillantás a konstrukciókba III/3. Bp., 1984; *Membránszivattyúk* (társszerző) = Bepillantás a konstrukciókba III/4. Bp., 1985; *Automaták, robotok elemei* (társszerző) = Bepillantás a konstrukciókba III/5. Bp., 1986. **Szerk.:** *Vegyipari gépészek kézikönyve* (társszerző), Bp., 1987. **Ct.:** több mint száz cikk, előadás. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1988; Eötvös Loránd-díj, 1993; Pro Inventore-díj, 1998; Belga Királyi Feltalálói Lovagrend parancsnoki fokozata, 1999; Gyomaendrőd Díszpolgára, 2000; Mária Valéria-híd Emlékérem, 2001, Szent Adalbert-díj, 2002; Magyar Bányászatért Szakmai Érdemérem, 2003; **I.:** Magyar és nemzetközi ki kicsoda? Bp., 1994, 1998; Ki kicsoda? Bp., 2000; Biográf ki kicsoda? Bp., 2002; Magyar Nagylexikon, Bp., 2000; Whos Who in Europe, London, 2003; Természettudományos és műszaki ki kicsoda? / szerk. Szluka Emil, Schneider László, Bp., 1986–1988; Magyarország politikai évkönyve 1993–2002; Magyarország évtizedkönyve 1993–2002; Magyarország választások, 1994, Bp., 1995; Országgyűlési választások, 1998, Bp., 1998; Parlamenti választások, 1998, Bp., 2000; Az 1994-ben megválasztott országgyűlés almanachja, Bp., 2001; Az 1998-ban megválasztott országgyűlés almanachja, Bp.,

2001. Az Antall- és Boross-kormány tisztviselői almanachja, Bp., 1994; Magyar politikusok arcképcsarnoka, Bp., 1998; Magyarország a XX. században, Szekszárd. **E.:** 2001 júniusában az Endrődiek Baráti Találkozóján így vallott szülőföldjéről: „Endrődöt, a *falut*, ezt a létezett, de talán már nem is létező, mégis, a lelünkben kitörölhetetlenül élő érzést és szellemiséget, különös, meghatározó meghatározatlanságot, ami mégis valóság, két szóval lehet csak kifejezni: *szülőföld és szülőtáj*.” • (Cs. F.)

LAUTNER János Adolf főgimnáziumi tanár. (Gyoma, 1887.–Krasnyik, 1914. augusztus 23.) Hősi halált halt az orosz harctéren, mint „vadászzászlós”. Édesapja Lautner Adolf gyomai evangélikus „német” rektortanító, édesanyja Eiler Zsuzsánna. **T.:** a békéscsabai Evangélikus Gimnáziumban érettségizett, és itt volt aztán irodalom szakos tanár az ekkor már Ágostai Evangélikus Rudolf Főgimnáziumban. Kiváló műveltségű, nagy tudású fiatalember volt, aki telve hazaszeretettel, az elsők között áldozta életét a harcmezőn. **Tk.:** 1913. március 2-án a Rudolf Gimnázium egyik tantermében alakult meg a békéscsabai AURÓRA KÖR első tisztikara... titkár: dr. Lautner János, háznagy: Vidovszky Kálmán [lásd ott]. Egy zenei egyesülés megalapításának terve először dr. Südy Ernő lakásán vetődött fel, aki már 1912-ben maga köré gyűjtött pár zenészerető embert, ... A zenei gondolat aztán párosult azzal a literális megmozdulással, amely tulajdonképpen dr. Rell Lajos gimnáziumi igazgató mély irodalomszeretéből vette eredetét, és amely tanítványai: dr. Lautner János és Vidovszky Kálmán révén mintegy magától értetődően fűzte tovább hozzá a zenéhez az irodalmat. Az I. világháború több mint három évre megbénította az Auróra Kör működését a „Magyar Ugaron”. Legaktívabb tagjai katonának mentek, titkára dr. Lautner János hősi halált halt... **I.:** Megemlékezés dr. Lautner János főgimnáziumi tanár, vadász-zászlós-

ról 1914. okt. 8. a békéscsabai evangélikus kistemplomban / Vidovszky Kálmán, Békéscsaba, 1914; Tanulmányok Békéscsaba történetéből / szerk. Kristó Gyula–Székely Lajos, Békéscsaba, 1970, 328. p; Történelmi és kulturális monográfia / főszerkesztő dr. Korniss Géza, Békéscsaba, 1930, 392–393. p. • (Cs. Sz. I.)

LÁZÁR Sándor kereskedő. (Hódmezővásárhely, 1937. január 10.) **Sz.:** Lázár János kosárfonó és Bartha Lídia. **H.:** nős, 1957: Tímár Margit óvónő. **Gy.:** Margit (1964). **T.:** 1961: SZÓVOSZ Szakmunkásképző Iskola, Tokaj; 1968: Közgazdasági Technikum Kereskedelmi Tagozat, Békéscsaba; 1974: Kereskedelmi Továbbképző Módszertani Központ, kereskedő, boltvezető vas-műszaki szakmában. **É.:** 1958-tól 1978-ig, rokkantnyugdíjazásáig az endrődi vas-műszaki boltban eladó, majd vezető volt. Ezután mezőgazdasági üzemekben kereskedelmi ügyintéző, tsz-tag volt. **Tk.:** szak szervezeti tag; munkavédelmi felelős. **E.:** „Mindig a kereskedelmi tevékenység érdekelt. Ebben segítettek: Koloh Imre, Kiszely László, Hornok Béla, Vaszkó Béla, Farkasinszki Lajos. A gyomai szak-gimnázium sok tanulóját képeztük, tanítottuk... A vas-műszaki bolt is jelentősen hozzájárult az endrődi ÁFÉSZ vagyon-felhalmozódásához – így abban az időben a megye egyik legjelentősebb szövetkezete lett a miénk.” • (K. L.-né, Sz. I.-né)

LÁZÁR Sándorné Tímár Margit óvónő (Endrőd, 1937. május 23.) **Sz.:** Tímár Ede géplakatos és Babarik Mária. **H.:** férjezett, 1957: Lázár Sándor boltvezető. **Gy.:** Margit (1964). **T.:** 1944–1952: Általános Iskola, Endrőd; 1955: Óvónőképző Intézet, Gyoma. **É.:** 1955–

1957 között beosztott óvónő Békéscsabán; 1957–1963 között beosztott óvónőként, vezetőhelyettesként, majd vezető óvónőként dolgozott Gyomán; 1963–1992 között az endrődi napközi otthonos óvodában dolgozott. **Tk.:** 1973–1984 között tanácsstag volt Endrődön. • (*F. I.-né*)

LEGEZA család. Ősi nemesi család. A Legezák egy része Lengyelországban, Rzeszow vajdasági székhelyen élt. A kisváros történelme összefonódott a család sorsával. Mikolaj Spytko Ligeza törekvéseinek köszönhetően: felépült a városháza, védősáncsal vették körül a várost, megépítették a bencés kolostort, megépítették és felszerelték a szegények kórházát. A család másik része Poznanban élt. A Wielka u. 49. sz. ház Jakub Ligeza királyi orvos háza volt. Az 1711-es szatmári békekötés után települt át a család Kárpátaljára és 43 görög katolikus papot adtak az egyháznak. Legeza István (1848–1920) Lócsén volt táblabíró és az eperjesi jogakadémia tanára; az ő első fia, János, Sátoraljaújhelyen volt ügyvéd, akinek az özvegye került Szarvasra a fiával, Legeza Tiborral (1902–1947), aki Gyomán volt ügyvéd.

Legeza Tibor 1902-ben született. 26 éves fiatalemberként 1928-ban került Gyomára. Előbb ügyvédjelölt volt, majd ügyvéd lett és folytatott ügyvédi tevékenységet 1947-ig, 45 éves korában bekövetkezett hirtelen haláláig. Első házasságából (Iványi Mária) Tibor nevű fia született, majd felesége váratlan halála után újból megnősült. Ez utóbbi házasságából Zsolt és Mariann nevű gyermekei születtek. Közel húszéves gyomai élete során nagy népszerűsége tett szert, neve máig ismert Gyomán.

Tibor (1930) ügyvéd Gyulán, [lásd ott]. Az ő fiai: László és Péter. László 1958-ban már Gyulán született, és követve felmenői hivatását, ő maga is az ügyvédi pályát választotta. Munkája mellett aktívan sportol: részt vett az utóbbi évek szenior úszó Európa Bajnokságain. Két fia van: Bence és Marcell. Legeza Tibor másik fia, Péter 1961-ben született, a budapesti közgaz-

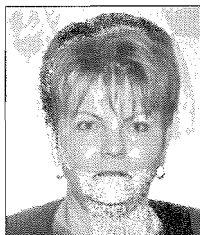
dasági egyetemet végezte el. Budapesten él. Több pénzintézetnél dolgozott: City Bank, West Deutsche Landesbank, Postabank, MNB. Jelenleg a GIRÓ Bank első számú vezetője. Gyermekei: Sára és Péter. **Zsolt** Gyomán született 1940-ben. Villamosmérnöki diplomával rendelkezik. Hosszú időn át a MEDICOR-nál dolgozott, így pl. négy évig külszolgálaton az USA-ban. Jelenleg Budapesten él. Fia, Őrs fizikus, lánya, Réka tanárnő.

Mariann (Fáth Andrásné) Gyomán született 1942-ben. Mérnök lett, vízügyi területen dolgozott. Két gyermeke van: Mariann és Gábor. Lánya, Mariann (Kósa Tamásné) fizikus, férjével évek óta az USA-ban él gyermekeivel: Krisztiánnal és Karinával, Klaudia. Fia, Gábor fizikus; Svájcban, Angliában, Franciorszámban dolgozik. Az ő gyermekei: Johanna és Olivér. • (*Sz.-né N. E.*)

LEGEZA Tibor dr. ügyvéd. (Gyoma, 1930. május 25.) **Sz.:** dr. Legeza Tibor ügyvéd, meghalt 1947-ben, anyja Iványi Mária, aki 1933-ban, 26 évesen halt meg. **H.:** nős, első házassága: Korompai Éva röntgenasszisztens, megh.: 1982; második házassága: Berek Eszter Ibolya, röntgenasszisztens. **Gy.:** első házasságából született: László (1958), aki ügyvéd Gyulán és Péter (1961), aki közgazdász, a GIRÓ Bank vezérigazgatója Budapesten; 4 unoka is van. **T.:** 4 elemi Gyomán; 8 gimnázium Esztergomban; Jogtudományi Egyetem Budapesten; diploma: 1952. 2002-ben ugyanezt megkapta az aranydiplomát. **É.:** 1949–1955: NIKEX Technoimpex Külkereskedelmi Vállalatok; 1956: ügyvédjelölt Gyomán; 1956–1958: ügyvéd Vésztőn; 1958-tól megszakítás nélkül ügyvéd Gyulán. **Tk.:** a Békés Megyei Ügyvédi Kamara elnökségi tagja, fegyelmi tanács vezetője volt, jelenleg tagja; TIT-előadó; idegenvezető; 1985–1990: tanácsstag; a gyulai 3. sz. választókerület választási bizottságának tagja. **M.:** *A Legeza család története* [társ-szerző], 1997. **Ct.:** ügyvédi lapokban. **Szea.:** számos TIT-előadás Gyulán és kör-

nyékén, diaképekkel kísérve, bel- és külföldi utakról (Erdély, Skandinávia, Spanyolország, Jugoszlávia, Németország, Svájc, Ausztria, Észak-Korea, Szovjetunió.) **Kut. ter.:** családtörténet. **E.:** „Ma is előttem van, amikor a negyvenes években a református templom harangjait leszerelték, ledobták és elvitték. Ezt fényképen sikerült megörökítenem, a harangok egyike [útban lefelé], a levegőben.” (Legeza Tibor) • (Sz.-né N. E.)

LEHÓCZKINÉ Tímár Irén óvónő, pedagógia szakos tanár, fejlesztő pedagógus. (Endrőd, 1954. október 22.)

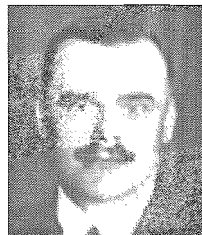
Sz.: Tímár László fuvaros, Varga Irén. **H.:** férjezett, Lehóczki Mihály elektrotechnikai műszerész. **Gy.:** Rita (1977),

Ákos (1980). **T.:** 1975: Szarvasi Óvónőképző Intézet; 1989: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, pedagógia szak; 1997: Békéscsabai Tanítóképző és Bárczy Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, fejlesztő pedagógus. Jelenleg a Tessedik Sámuel Pedagógiai Főiskolán mentálhigiénia szakot hallgat. **É.:** 1975–1986: óvónő Gyomán; 1986–1988: Nevelési Tanácsadó; 1988-tól Endrődön a speciális tagozat tanára. **Tk.:** Honismereti Egyesület tagja. • (G.-né T. Zs.)

LESNICZKI István tanító, tanár. **Sz.:** Lesniczki József és Szilviczki Ida. **H.:** nő, felesége Fucsik Klára. Házasságukból három gyermek született. **I.:** a tanítóképzőt Jászberényben végezte, tanári oklevelet pedig Egerben szerzett. **É.:** bátyjával, Józseffel 1920-ban került Magyarországra, Endrődre. Itt először a csendőrségnél helyezkedett el, mivel tanítói oklevelet később, a bátyja támogatásával szerzett. Pedagógiai pályáját 1925-ben kezdte Csejten. Innen Nagylaposra, majd Póhalomra került. Bátyjával együtt szerveztek olvasóköroket, színjátszó kört, Aranykalászos Gazdatanfolyamot, s az ő nevükhöz fűződik az országzászló felállításának megszervezése.

Mindketten kiváló levanteoktatók voltak. Egercsehibe kerülve nyílt lehetősége arra, hogy a tanári diplomát is megszerezze. Itt élt és tanított nyugdíjazásáig. • (L. G.-né)

LESNICZKI József tanító. (Nagybánya-Endrőd, 1981). **Sz.:**

Lesniczki József és Szilviczki Ida. **H.:** első felesége Fucsik Margit tanító, akivel 1922-ben kötöttek házasságot, 1956-ban meghalt. Második felesége özv. Szedlákné,

Sándor Erzsébet volt, akitől szintén megözvegyült. Ettől kezdve nevelt fia (Sándor, Erzsébet gyermeke) gondoskodott róla haláláig. **I.:** Tanulmányait szülővárosában, Nagybányán kezdte, a tanítói oklevelet pedig Kiskunfélegyházán szerezte 1917. június 27-én. **É.:** az iskolapadból szinte azonnal a frontra került. Az első világháborúból főhadnagy rangban került haza. A második világháborúban szerzett érdemeiért a Vaskereszt és a Signum Laudis kitüntetések kaptak. Magyarországra települtek 1920-ban. A tanítói pályáját itt, Csejten kezdte. Innen 1925-ben a szintén Endrőd külterületéhez tartozó Varjasra költözött feleségével, ahol az ún. „Öreg” iskolában délelőtt, délután váltva tanítottak 1944-ig. Ekkor Nagylaposra helyezték át őket. A tanítás mellett jelentős társadalmi tevékenységet folytatott. A helyi gazdák számára a művelődés lehetőségét teremtette meg olvasóköri működtetésével. Az ő és öccse nevéhez fűződik az országzászló felállításának megszervezése, Ezüstkalászos Gazdatanfolyam működtetése és színjátszó kör szervezése. A színjátszó körrel országos hírnévre tettek szert. Endrődről Egercsehibe helyezték, ahol iskolaigazgató lett. Mivel gyermekük nem volt, kerestük földbe fektették. A jelentős földvagyon azonban az ötvenes években nem volt érdem. Koholt vadak alapján perbe fogták, és állásából elbocsátották. Különböző helyeken fizikai munkával kereste kenyerét. Nagy Imre kormánya idején rehabilitálták,

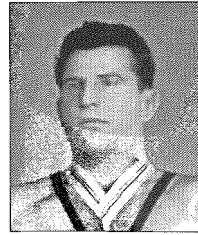
s ekkor ismét Endrődre került a Csáki-iskolához. Innen ment nyugdíjba. **I.:** In memoriam / Márton Gábor = Városunk, 1997. június. **E.:** a Központi temetőben lévő síremlékükön három szó van: Tanított, nevelt, oktató. • (L. G.-né, G.-né T. Zs.)

LÉVAI Mihály dr. szakgyógyszerész. (Mezőtúr, 1936. október 15.) **Sz.:** Lévai Albert fazekasmester és Csató Róza. **H.:** nős, 1966, Szabovik Zsuzsanna tanítónő. **Gy.:** Zsuzsanna (1967). **T.:** 1955–1960: Szegei Orvostudományi Egyetem Gyógyszerész Kar. Doktori szigorlat: 1982; szervezési szakgyógyszerész vizsga: 1983; gyógyszerhatástani szakgyógyszerész vizsga: 1987. **É.:** Szolnok ill. Békés megyében gyógyszerészi tevékenység. 1978-tól közel két évtizeden át dolgozott az endrődi gyógyszerértárban. **Szea.:** gyógyszerügyi szervezési konferenciák: 1985, Kecskemét, 1986, Dobogókő, 1987, Budapest, 1988, Nyíregyháza. **Kut. ter.:** gyógyszerfeldolgozás, gyógyszerfelhasználás, a termálvíz hasznosítása. Feleségével évek óta segítenek a lábszárfekélyek gyógyításában. **Dk.:** Kiváló Dolgozó négy alkalommal; Kiváló Munkáért, 1989. • (K. N. K.)

LÉVAI Mihályné Szabovik Zsuzsanna tanítónő. (Szarvas, 1936. augusztus 17.) **Sz.:** Szabovik János lábbelikészítő mester és Sutyinszki Zsuzsanna. **H.:** férjhezett, 1966, dr. Lévai Mihály szakgyógyszerész. **Gy.:** Zsuzsanna (1967). **T.:** 1952–56: Szarvasi Tanítóképző. **É.:** Mezőkovácsházán, Csabacsúdon tanított, 16 évig tanyán iskolavezető volt. Darvason igazgatóhelyettesként működött három évig és 1975-től a gyomaendrődi 1. Sz. Általános Iskolában tanított 1–2. osztályt, 1991. évi nyugdíjazásáig. Részt vett a szóképes olvasás kísérletében; megyei szinten hűszan voltak benne. Néhány hónap próbálkozás után már jelezte, hogy előbb a betűt kell tanítani, azután lehet a szóképet olvasni; csak így fejlődhet ki a jól olvasó ember. **Tk.:** ifjúsági szervezetekben dolgozott és a szak-szervezeti munkában vett részt. **E.:** „Imád-

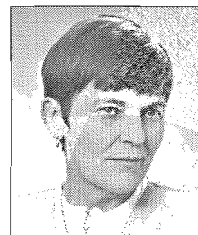
tam tanítani, tanítványaimat a sajátjaimnak éreztem, sikerüket az enyémmé is éreztem. Mindmáig figyelemmel kísérem életútjukat...” (Lévai Mihályné) • (K. N. K.)

LÉVÁRDI Imre birkózó. (Gyoma, 1927. január 27.–1992. december 23.) **Sz.:** Lévár-
di Imre földműves. **H.:** nős, két házassága volt. **Gy.:** Imre (1972), Ildikó (1975). **T.:** négy polgári osztályt, majd sporttal kapcsolatos edzői tanfolyamokat végzett. **É.:** fiatalon kezdett sportolni, birkózni Gyomán. Később Budapestre költözött, ahol folytatta a sportot. **Dk.:** birkózás-, cselgáncsversenyeken díjakat nyert. • (Sz. L.)

LIBOR István endrődi plébános. 1900. június 30-án született Szentetornyan. Teológiai tanulmányait Esztergomban végezte. 1924. június 22-én lett pappá szentelve. Hitoktató lett Orosházán, nyolc évig. 1932-től gádorosi plébános. 1947-ben foglalta el Endrődön a plébániát, Pintér László helynök kinevezési okmánya alapján. Endrődön öt évig szolgált. Nevéhez fűződik a templomtorony, a toronyóra felújítása. Szerény, buzgó, nemes lelkű pap, tevékeny lelkipásztor volt. 1952-ben Révész István bucsai lelkésszel helyet cseréltek. Bucsán hamarosan beteg lett, visszajött Endrődre lakni. 1955-ben halt meg életének 55., papságának 31. évében. **I.:** In memoriam Libor István / Márton Gábor = Városunk, 2000. december, 212. p • (I. L.)

LICHTENSTEIN Katalin mezőgazdasági mérnök-tanár. (Orosháza, 1943. június 6.) **Sz.:** Lichtenstein Zoltán gazdálkodó és Barna Piroska. **T.:** 1961–1965: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő; 1966–1967: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola; 1972–1975: Agrártu-

dományi Egyetem, Gödöllő, szakmérnöki diploma. **É.:** 1966–1967: Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet, Elek; 1967–1997: Bethlen Gábor Szakképző Intézet, Gyomaendrőd; 1997–2001-ig, a nyugdíjazásáig: Kossuth Lajos Mezőgazdasági Szakképző, Orosháza. Több mint harminc évig tanított a gyomai mezőgazdasági szakmunkásképzőben. A mindennapi tanításon kívül számos más módon hozzájárult az intézmény igényes munkájához: szakmai tantervek írásával, a vizsgakövetelmények kidolgozásával, a tanítványok egyetemre való felkészítésével. Tanítványai jó helyezéseket értek el a Guba Sándor Emlékversenyeken (Kaposvár) és az Országos Szakmai Tanulmányi Versenyeken. **M.:** *Baromfi- és kisállattenyésztő szakképesítés szakmai és vizsgáztatási követelményei*, 1994; *Baromfi- és kisállattenyésztő technikus mester szakmai és vizsgáztatási követelményei*, 1998. **Dk.:** Ifjúságért Érdemérem, 1981; FVM Miniszteri Elismerő Oklevél, 1986, 1997; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 2000. • (H. L.-né)

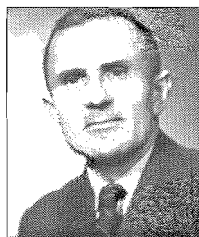
LIGÁRT Mihály tanító. (Csíz, 1863. június 19.–?) 1886 és 1898 között tanított Gyomán, a református központi fiúiskolában. **Tk.:** a gyomai kaszinó, olvasóegylet és tűzoltóegylet jegyzője, selyemtenyésztési felügyelő, járási faiskola-felügyelő és vármegyei közegészségügyi bizottsági tag volt. **M.:** *Kiss Bálint gyomai ev. ref. nyugalomba vonult tanító jubileuma alkalmából*, Gyoma, 1895. **Ct.:** nevelési témájú és egyéb cikkei 1889 óta jelentek meg a Békés, Békésmegyei Közlöny, Tanügy, Tanítók szava, Magyar Pedagógiai Szemle c. szaklapokban. **I.:** Színyei: Magyar írók élete és munkái. • (Sz.-né N. E.)

LIZÁK Anna dr. orvos. (Csaholc, 1948. április 3.) **Sz.:** Lizák Árpád mezőgazdasági dolgozó és Dányádi Margit. **H.:** férjezett, 1971, dr. Darvas Tamás. **Gy.:** Orsolya (1973), Roland (1977). **T.:** Csaholc, Általános Iskola; 1966: Esze Tamás Gimnázium, Mátészalka; 1973: Debreceni Orvostudo-

mányi Egyetem. **É.:** 1973–1981: Tarpa, körzeti orvos; 1981–1984: üzemorvos, Gyoma, HISZ és Endrőd, ENCI (Gyoma első főállású üzemorvosa volt); 1984-től – jelenleg is – házi orvos, 1997-től házi orvostan szakorvos. 1990-ben az ÁNTSZ-ek megalakulásáig Gyomaendrőd városi főorvosa volt. Ebben az időszakban sikerült megvenni a városnak az első diagnosztikus UH-készüléket, a város üzemének és vállalkozóinak támogatásával. • (K. N. K.)

LUKÁCS Aladárné Faragó Eszter községi irodai tisztviselő. (Gyoma, 1899. szeptember 29.–Budapest, 1985?) **Sz.:** Faragó László és Kőszegi Eszter. **H.:** férjezett, Lukács Aladár banktisztviselő, akivel 1925-ben kötött házasságot; férje 1927-ben halt meg. **É.:** 1918-ban állt a községi előjáróság alkalmazásába, 1923-ban választották meg irodatisztnak. Egész életében – 45 éven keresztül – a községet szolgálta, ő volt a tisztviselő. Legendák keringenek arról, hogy mindenkit ismert, minden ügyről tudott mindent. A köszönésben soha nem lehetett megelőzni: kedves mosolyával jóval bárki előtt köszöntötte a járókelőt. Gyoma nagyközség lakossága szerette, mert igen lelkiismeretesen végezte munkáját. • (Sz. L.-né)

LUKÁCS Endre birkózó. (Gyoma, 1915. január 30.) **Sz.:** Lukács Sándor mezőgazdasági munkás, G. Kiss Zsófia. **H.:** nő, Farkas Etelka. **Gy.:** első házasságából Béla (1942). **É.:** elemi iskolai tanulmányai után alkalmi munkahelyei voltak, volt homokbányász és önálló vállalkozó. A II. világháborúban katona volt. **Tk.:** Gyoma birkózó sportjának „napszámosa” volt: ő volt a sportág mozgató rugója, mindent ő szervezett. Ugyanakkor a GYTK Birkózó Szakosztályának versenyzője is volt 1935-től. Békés megye csapat- és egyéni bajnokságain többször ért el első helyezést. Később edző, szakosztályvezető

volt, több általa felkészített versenyző jelentős eredményeket ért el. • (Sz. L.)

LUKÁCSI Lászlóné Barányi Márta ny.

óvodapedagógus. (Mézótúr, 1937) **Sz.:** Barányi András fodrász és Köles Etelka. **H.:** férjezett, Lukácsi László mérnök, ügyvezető igazgató. **T.:** 1954: Óvónőképző Intézet, Gyoma.

É.: Veszprémbe ment férjhez, és ott dolgozott óvónőként; vezetői megbízása mellett megyei szakfelügyelői feladatokat is ellátott. 1975-től Veszprém egyik nagy intézményének, az Egry úti Óvodának a vezetésével bízták meg, ezzel párhuzamosan a Megyei Pedagógiai Intézet továbbképzési referense, majd ugyanennek az intézetnek a szaktanácsadója napjainkig. 1995-től pályázati úton került be az országos közoktatási szakértői névjegyzékbe. Az Országos Oktatástechnikai Központ és a TANÉRT felkérésére közreműködött a továbbképzések célját szolgáló filmes anyagok, videofelvételek szakanyagának elkészítésében. Az óvodában alternatív pedagógiai programot vezetett be, nagy hangsúlyt helyezve a közlekedési ismeretek, a környezetvédelem területére. Megkülönböztetett figyelmet fordított a német nem-

zetiségi nevelés beindítására és a tagozat működtetésére. Óvodájában „Add a kezed” címmel alapítványt létesített. 1993-ban a soproni Benedek Elek Pedagógiai Főiskola közreműködésével szervezett a hallgatók részére továbbképzést Veszprémben. **Tk.:** 1992-től a Pozitív Szakmai Egyesület tagja; 1994-től a Magyar Individuál-pszichológusok Egyesületében pártoló tagként van jelen. 1995-től a Gyermekvilág Alapítvány és a Nők a Balatonért civil szervezet tagja. **Ct.:** cikkei, tanulmányai az Óvodai Nevelés és a Megyei Pedagógiai Körkép c. lapokban jelentek meg. **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1972; Kiváló Óvónő, 1977; Veszprém Megyéért arany fokozat, 1983; Törzsgárda arany fokozat, 1984; Vezető Pedagógus, 1985; Ifjúsági Nevelésért Arany 1986; Veszprém Városért arany fokozat, 1994; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, Ranolder-díj, 1996. **I.:** Emberközelen, Veszprém, 2000; Minőségfejlesztő közoktatás Veszprém megyében; Veszprém Megyei Kortárs Életrajzi Lexikon, Veszprém, 2001; Veszprém város kitüntetettjei, Veszprém, 2002. **E.:** „A nagyszüleim, Köles István és Majoros Etelka Endrődön hét gyermeküket nevelték fel, tisztelegben indították el őket az életútjukon, közülük egyik az Édesanyám.” (Barányi Márta) • (Sz.-né N. E.)

MAÁ CZ János dr. polgári iskolai igazgató. (1900. Rákosszentmihály–1931. szeptember 6., Endrőd). **É.:** mint okleveles középiskolai tanárt, az endrődi Szent Imre Polgári Iskola tanárává választották 1929-ben. Az iskola igazgatójává 1930-ban nevezte ki a Főhatóság. Orgonált a templomban, s az Ipartestület Dalárdáját vezette. Az iskolaszék kiváló tanerőnek ismerte meg, s komoly, törekvő embernek minősíti a História Domus-ban. Felesége Truszka Irén, szintén pedagógus volt, aki a férjével együtt kapott kinevezést a polgári iskolába. Ő 1964-ben halt meg Endrődön. Mindketten a szarvasvégi temetőben vannak eltemetve. Gyermeük, Maá cz László (1929–1998) folklórkutató [lásd ott]. **I.:** In memoriam a Maá cz házaspár / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. április. • (L. G.-né)

MAÁ CZ László folklórkutató, miniszteri tanácsos. (Endrőd, 1929. október 30.– Budapest, 1998. április 17.) **Sz.:** Maá cz János és Truszka Irén endrődi pedagógusok. **H.:** nős, 1965, felesége Balogh M. Virág. **Gy.:** László (1967). **T.:** 1948–1953: Pázmány Péter Tudományegyetem; ELTE BTK, muzeológia, néprajz. **É.:** 1952–1953: a Néprajzi Múzeum gyakorló muzeológusa; 1954–1968: az Állami Népi Együttes intézményi folklórkutató lektora; 1968–1978: a Művelődésügyi Minisztérium főelőadója, miniszteri tanácsos; 1976–1990 a *Táncművészet* c. művelődési folyóirat szerkesztője. **Tk.:** 1990-től a Magyar Tánc tudományi Társaság vezetőségi tagja. **M.:** *Magyar népi táncok, táncos népszokások* [társszerző], 1958. **Szerk.:** *Táncművészet, Táncművészeti Értésítő, Táncművészeti Dokumentumok, Tánc tudományi Tanulmányok* több évfolyamát; 1986–1990 az *Egyetemes Tánc katalógus* I–V. kötetét; részt vett a *Magyar nagylexikon* szerkesztői munkálataiban. **Ct.:** 1967–1975 között a Muzsika c.

szakfolyóiratban 50 írása jelent meg; 1963–1976 között a Táncművészeti Értésítőben mintegy 50 cikke, tanulmánya jelent meg; 1969–1980 között napi- és hetilapokban mintegy 300 publikációját közölték. **Kut. ter.:** a magyar táncfolklorisztika, magyar és egyetemes tánc történet, színpadi tánckritika, ált. táncművészet, publicisztika. **Dk.:** A Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje (1995). **I.:** Magyar ki kicsoda? / szerk. Markóczy Mária, Bp., 1990; Magyar és nemzetközi ki kicsoda? 1992, 1994, 1996; Maá cz László / Pesovár Ernő = Tánc tudományi tanulmányok, 1998–1999, 43–47. p. (bibliogr. is). • (Sz.-né N. E.)

MÁ CZ Ákos gyógyszerész. (1864. november 27.–1929. április 9.) **H.:** nős, felesége Ambrus Ágnes. **Gy.:** Ákos, Irma, Sarolta. A gyomai *Angyalhoz* elnevezésű gyógyszertár [a mai Fő út 210. sz. alatti épület intézménye] működtetése annak államosításáig [1950] a Mácz család nevéhez fűződik. A gyógyszertárat 1899-ben alapította Zubek Sándor. 1903-ban már átkerült id. Mácz Ákos tulajdonába, aki 1904. március 13-án vásárolt telket Gyoma fő utcáján, és ott gyógyszertárat, ill. lakóházat épített. 1929-ben bekövetkezett haláláig ő vezette a gyógyszertárat, ezután egy időre a patika ő. Mácz Ákosné tulajdonába került, majd fiuk, Mácz Ákos vette át, és üzemeltetette 1950-ig. A gyógyszertár körzete: a Petőfi úttól délre eső terület. Id. Mácz Ákos baráti köréhez tartozott Kner Izidor és Kittenberger Kálmán is: sokat vadásztak együtt. • (K. N. K.)

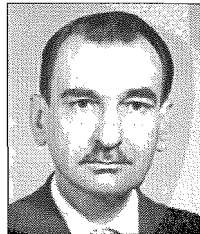
MÁ CZ Ákos gyógyszerész. (Gyoma, 1905. december 12.–1977. február 18.) **Sz.:** Mácz Ákos gyógyszerész és Ambrus Ágnes. **H.:** nős, Filemon Irén. **Gy.:** Ákos (1931), István (1934), Mária (1954–1987). **T.:** a Szege di Tudományegyetemen szerzett gyógy-

szerzési diplomát 1930-ban. A gyomai Annyal elnevezésű gyógyszertár vezetője volt 1938–1950-ig, amely a mai Fő úti intézmény épületében volt. Mácz Ákos szerette a sportot: 1926–1930 között a gyomai ETK kitűnő futballistája volt. Szeretett vadászni is; vadásszá édesapja barátja, Kittenberger Kálmán avatta. 1950-ben hamis vádak alapján egy évig börtönben ült. Az államosítást követően el kellett hagyniuk a várost. 1951-ben a szombathelyi gyógyszertárban kapott állást, majd önálló gyógyszertárt vezetett Káldon. • (K. N. K.)

MÁCZ István lelkész. (Gyoma, 1934. január 28.) **Sz.:** nagyapja: id. Mácz Ákos, édesapja Mácz Ákos gyógyszerész, édesanyja Filemon Mária. **H.:** nős, Erdős Zsuzsanna tanár. **Gy.:** Melinda (1969) tanár, Ákos (1971) közgazdász, Lea (1974) tanár. **T.:** 1952–1957: R. K. Hittudományi Főiskola, Eger. **É.:** 1957–1968: r. k. hittanár, lelkész Izsákon, Kerekegyházán, Gödöllőn, Csongrádon, Ujszilváson. 1968-ban pápai felmentést kapott, azóta polgári munkakörben dolgozik. 1970–1990: a ceglédi Városgazdálkodási Vállalat munkaügyi vezetője. 1990–1994 között – nyugdíjazásáig – Cegléd város polgármestere volt. **Tk.:** 1988-ban újjászervezte a 144. Sz. Kossuth Cserkészcsapatot Cegléden, melynek parancsnoka volt 1994-ig. 1990-től a Magyar Cserkészszövetség VIII. kerületi elnöke 1994-ig, jelenleg az országos intézőbizottság tagja. 1995-ben megalapította a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége ceglédi csoportját, melynek azóta is választott elnöke. 1995-től a Magyar Önkormányzatok Országos Szövetségének közoktatás-politikai szakértője, a Közoktatás-politikai Tanács tagja. **Öm.:** *Élni vagy meghalni*, 1988; *Óriulj velem*, 1990; *Kísértés a jóra*, 1990; *Barátkozz Istennel: Bibliái és ikonográfiai játékok*, 1993; *Egészen szép vagy*, 1996, *Veletek sírok, hogy velem reméljete!*, 1996; *Íme, az Ember*, 1997; *Láttam a Lelket!*, 1998; *Szép az Isten*, 1999; *Öröm és ünnep*, 2000; *Találkoztam a szeretettel*, 2000; *Hétpécseletes könyv az élet*, 2002; *Szívdob-*

banás, 2003. **Szerk.:** a *JEL* kulturális folyóirat főmunkatársa. **I.:** Magyar és nemzetközi ki kicsoda? 2002. • (K. N. K.)

MÁDAI László gombüzem vezető, elnök-helyettes. (Budapest, 1925.

december 8.–?) **Sz.:** Mádai István köztisztviselő és Vikár Ida. **H.:** Alexander Éva tanár. **T.:** Zrínyi Miklós Katonai Szakközépiskola, Pécs. **É.:** 1946–1950: Futura

Rt., tisztviselő; 1950–1957: Mechanikai Labor, technikus; 1957–1960: Bp. V. ker., Kézműipari Vállalat, bedolgozó; 1960–1963: Kék Duna Htsz, gombüzem vezető; 1964–1967: Gyomai Viharsarok Htsz szentendrei gombüzemének vezetője; 1968-tól a gyomai gombüzem vezetője volt. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1977; Kiváló Termelőségvetkezeti Munkáért, 1979. • (Sz.-né N. E.)

MADARÁSZ László, gépészmérnök, gyár-egységvezető. (Túrkeve, 1924. május 12.–2001. február 4.) **Sz.:** Madarász István, földműves, Balogh Ágnes (1926-ban meghalt), nevelőanyja: Bognár Ágnes **H.:** 1948. október 2., Kenéz Ilona, minőségellenőr. **Gy.:** László (1950). **T.:** elemi iskola, általános iskola, Mezőgazdasági Gépész Technikum, Mezőtúr (1954–58), Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Gépészmérnöki Kar (1959–64). **É.:** 1943–50-ig az Endrődi Gépek Használatára Társaság gépésze; 1950–64-ig a Körös Vidéki Öntöző Vállalat – Vízgépészeti Vállalat, gépkezelő kirendeltség vezetője; 1964–65-ig a Mezőtúri Állami Gazdaság főmérnöke; 1965–67-ig a Gyomai Építőipari Ktsz elnöke; 1967–85-ig a „Körös” Kazángyártó és Gépipari Vállalat gyár-egységvezetője. **Tk.:** arra törekedett, hogy szűkebb hazája: Gyoma és Endrőd fejlődését elősegítse, az aktív korszakában funkcionáló állami-, társadalmi- és pártszervezetekkel együttműködve. Az 1960-as évek második felében felmerült a két település egyesítésének gondola-

ta, ennek érdekében elkezdtek az illetékes szervezetek meggyőzését. Mindez csak két évtized elmúltával valósult meg. **Dk.:** Vízgazdálkodás Kiváló Dolgozója (miniszteri kitüntetés), Kiváló Feltaláló (miniszteri kitüntetés), 1983, Munka Érdemrend ezüst fokozata (1984) **E.:** munka mellett 10 évnyi továbbképzés eredményeként a Vízgépészeti Vállalat Gyomai Kirendeltségének vezetője lett. Az ő irányításával épült ki a Körös vidékének mezőgazdasága számára az egyre fejlettebb öntözőrendszer, és az annak kiszolgálását biztosító vízkivételi művek. A Gyomai Építőipari Ktsz elnökeként a csődhelyzetbe került, veszteséges szervezetet gazdaságilag és termelési struktúrájában olyan állapotba hozta, hogy az ott dolgozó emberek munkája megmaradjon. Ebben az időszakban épültek pl.: az ún. „vásártéri” lakótelep első házai. 1967-ben indította be Gyomán az ÉTI gázkazánok gyártását. Az ezt követő években épült ki az ún. „kazángyár” termelő üzeme és szervezeti struktúrája az ő irányító munkájával. Megvalósította az ÉTI gázkazán fejlesztését újításával, ill. találmányaival. A RIVÁL kazán teljes mértékben saját találmányaként jött létre. Sok embernek tudott munkahelyet teremteni a „Körös” Kazángyártó és Gépipari Vállalat vezetőjeként. Ez minden korban az egyik legfontosabb értékteremtő gazdasági és innovatív fejlesztő tevékenység az adott település lakói számára. • *(Fia közlése alapján K. N. K.)*

MÁDAY Aladár gyógyszerész. (Gyoma, 1883–?) **T.:** Aradon és Mezőtúron végezte a középiskoláit. **H.:** nő, felesége Debreceni Klára volt. **Gy.:** Tamás és Katalin. **É.:** a gyomai Kossuth u. 7. sz. alatti Isteni gondviselés elnevezésű gyógyszertár tulajdonosa volt 1918-tól 1950-ig, de már előzőleg is dolgozott ott. A gyógyszertárat 1832-ben nyitották meg. **Körzete:** Vásártér [ma: Vásártéri ltp.]–Petőfi u.–Horthy Miklós u. [ma: Fő út]–Holt-Körös hídtól északra. A Máday család mádai és edelényi előnévvel 1648-ban kapta nemességét. A

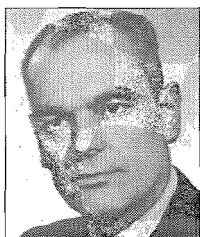
19. század végére már csak szerény vagyonnal rendelkeztek, a családból többen vállaltak hivatalnoki állást. Máday Aladár Gyomán élénk társadalmi életet élt: községi képviselő volt, vármegyei törvényhatósági bizottsági tag, tagja volt a gyomai Úri Kaszinónak, egy ideig a Földművelési Minisztérium vadászati tudósítójaként is tevékenykedett • *(Sz.-né N. E.)*

MAG Lajos római katolikus lelkész, plébános. (Mezőhegyes, 1921. február 21.) Mag József uradalmi cseléd és Koczka Anna. **T.:** négy polgári, 4 reálgimnázium, öt év hittudományi főiskola, teológia. **É.:** egyházmegyes pap, mindenkor a püspök rendelkezése szerint: Kistelek, Mórahalom, Ópusztaszer, Makó-bogárczó, Dombiratos, Klárafalva, Magyarcsanak, Tiszasziget és 1997 óta Gyomaendrőd. **Tevékenysége:** Isten és a hívek szolgálata: templomi szolgálat, ifjúsági vallási egyesületek, hitoktatás. **E.:** „Harmadikos elemista voltam az 57. sz. majori iskolában. Dolgozatot írtunk – Mi szeretnék lenni? – címmel. Én azt írtam: pap, mert az jóra inti az embereket... A négy polgárit könnyű volt elvégezni, de a középiskola már nehezebb volt: szolgálai munkát kellett vállalni. De a Jó Isten megsegített.” (Mag Lajos) • *(Sz. L.-né)*

MÁGORI Erzsébet (lányneve: **Berkovits**, férje után: **Varga**; írói név: **Mágori Varga Erzsébet**) író, kritikus, műfordító. (Gyoma, 1911.) **Sz.:** Berkovits Adolf kereskedő és Schwarz Paula. **H.:** férjezett, első férje Mágori Varga [?] festőművész, második férje Molnár Erik, aki népjóléti, tájékoztatási, majd külügyminiszter is volt. **T.:** a Zeneművészeti Főiskolán zongoratanári diplomát szerzett. **É.:** 1946-tól a Külügyminisztériumban dolgozott, a római követtség munkatársa volt; 1954–1957: színházi dramaturg Egerben és Kaposvárott; 1963-tól a Filmvilág munkatársa; 1968–1982 között az Élet és Irodalom rádiókritikusa volt. Részt vett rádióklubok szerkesztésében, számos színdarabot, rádiós és televíziós játékot írt. **M.:** *Népi kollégisták* [szö-

veg: Mágori Erzsébet, képek: Reismann János], Bp., 1949; *Diplomaták*, d., Bp., 1950; *Nyári délután*, d., Bp., 1955; *Márványmenyasszony*, d., Bp., 1957; *A szélhámos*, d., Bp., 1961. **Mf.:** Forte: *Luther Márton és Münzer Tamás avagy a könyvelés bevezetése*, d., 1957; Wilder: *Drámák. A hosszú karácsonyi ebéd*, d., 1981. **I.:** Magyar irodalmi lexikon, Bp., 1963; Új magyar irodalmi lexikon / főszerk. Péter László, Bp., 1994; Magyar Nemzeti Bibliográfia CD; Kortárs magyar írók 1945–1997 2. k. / szerk. F. Almási Éva, Bp., 2000. **E.:** testvére: Patkó Imre író [lásd ott]. • (Sz.-né N. E.)

MAGYAR István tanácselnök. (Endrőd,

1913. december 20.–Vác, kórházban 1979. június 15.) **Sz.:** Magyar János kubikos és Kovács Erzsébet. **H.:** nős, 1938, Liziczai Cecília. **Gy.:** Katalin (1947), Erzsébet (1953). **T.:** elemi

iskola, Endrőd; kijevei fogsága alatt partizánképző iskola; Budapesten 2 év Tanácsakadémia. **É.:** 1945 előtt gazdasági cselédként és kubikosként dolgozott Endrődön. Később bőrgyári és szövőgyári segédmunkás volt. Ezután katonatiszt lett. A Takarékszövetkezet megalakulása után Endrődön ügyvezető lett, majd a község első tanácselnöke volt 1952–1956 között, ezután a Pest megyei Szadán dolgozott tanácselnökként, haláláig. • (Sz.-né N. E.)

MAKAY István református főgimnáziumi tanár. (Gyoma, 1870. május 7.–?) **Sz.:** édesapja Makay Sándor református tanító, édesanyja Marjai Julianna. **T.:** a gimnáziumot Karcagon, Debrecenben, Mezőtúron és Szászvároson végezte 1889. júniusban; a kolozsvári egyetem hallgatója volt 1889–1893-ig a mennyiségtan-természettani szakcsoportban. 1893-ban középiskolai tanári oklevelet szerzett. **É.:** még abban az esztendőben, szeptemberben a hajdúböszörményi református hatosztályú gimnázium-

hoz választatott meg tanárnak, hol 1895. december végéig működött. 1894 októbertől rövid ideig a nagyszebeni tüzérhadosztálynál teljesített katonai szolgálatot, mint önkéntes. 1895-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium a pápai Református Főgimnáziumhoz nevezte ki természettani tanszékre (szolgálatba lépett: 1896). **M.:** *Fizika és fizikai földrajz. A gymnasium III. osztálya számára*, Bp., 1897, 2. kiadás: 1901; *A chemia rendszere*, Pápa, 1898, 2. kiadás: 1899; *Gömbcsillagászat*, Pápa, 1898; *Repülőgépen a Holdba. Csillagászati regény Mühlbeck Károly rajzaival*, Bp., 1899; *Fizika a középiskolások számára*, Bp., 1900; *A fényabsorptio tüneményének kísérleti megvizsgálása folyadékokban a centralasi fok változásával*, Pápa, 1900; *Geotomus, geofizikai regény* [kézirat]; *A fizika elemei*, Bp., [?]; *Fizikai és matematikai földrajz*, Bp., [?]; *Elemi fizika*, Bp., é. n. **I.:** Magyar Könyvészet 1892, 1897, 1899, Corvina 1901, 8. sz., és önéletrajzi adatok; Magyar írók élete és munkái VIII. / Szinyei József, Bp., 1902, 419–420. p. • (Cs. Sz. I.)

MALATINSZKY Lajos kéziszedő, nyom-

dász, könyvkötő, nyomdavezető, a Kner Nyomdaipari Múzeum alapítója. (Szeged, 1896. szeptember 7.–Gyoma, 1968. május 29.) **Sz.:** Malatinszky Lajos műbútorasztalos, Baranyay Ilona. **H.:** nős, 1924-től Herter Vilma htb. **Gy.:** László (1928), Tamás (1936–1993). **T.:** édesapja halála miatt 13 éves korában munkába kellett állnia. 1909-ben könyvkötő tanulónak ment Endrényi Lajos szegedi nyomdájába. Egy év után a szedőosztályra került, és 1913-ban mint szedő szabadult fel. **É.:** két év múlva a budapesti Posner és más nyomdákban, 1918-ban pedig a Kner nyomdában dolgozott. Onnan rövidesen visszament Szegedre, majd ismét Gyomára jött és 1922. október 16-tól megszaktítás nélkül Kner Izidor könyvnyomdájának al-

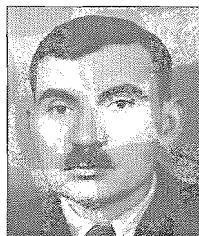
kalmazottja: akcicens szedő és tördelő, mesterszedő, 1940-től művezető, a nyomda faktora, Kner Imre legfőbb munkatársa, több nyomtatvány tervezője volt. 1955 tavaszától 1963 végéig, nyugállományba vonulásáig az üzem vezetője volt. 1957-ben, a Kner nyomda alapításának 75. évfordulója alkalmából nyomdatörténeti kiállítást készített, s ettől fogva szorgalmazta egy Kner-émlékmúzeum létrehozását. Nyugdíjasként 1963-tól a leendő múzeum anyagát rendezgette, s a hatvanas évek közepén létrehozott egy kis „házi múzeum”-ot a nyomdában, Kner Imre egykori dolgozószobájában. 1965–1967 között igen részletes és alapos jegyzéket készített az általa összegyűjtött és megőrzött muzeális anyagokról, könyvekről, dokumentumokról. Igen sokat tett a kneri könyvművészeti hagyományok ápolásáért, megmentéséért, megőrzéséért és átörökítéséért. Halála megakadályozta abban, hogy lássa a Kner Imre egykori lakóházában, 1970-ben megnyitott Kner Nyomdaipari Múzeumot. **Tk.:** a szakszervezet helyi csoportjának 10 évig volt az elnöke. **Dk.:** Országos Iparegyesület „Bródy Zsigmond pályadíj”, 1935.; Szocialista Munkáért Érdemérem, 1961. **I.:** Gloria laboris: A Kner Nyomda dolgozóinak jubileumi kiadványa, Gyoma, 1949; Mesternyomdák / Kristóf Attila = Magyar Nemzet, 1964. november 11., 5. p.; A szakma művésze / Pásztor Béla = Békés Megyei Népiújság, 1965. április 22., 4. p.; Egy évszázad mezsgyéjén: A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története, Békéscsaba–Gyoma, 1982, 67–74. p.; Élő örökség / Füzesné Hudák Julianna (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 27.), Gyomaendrőd, 1995, 19–20. p.; Magyar múzeumi arcképcsarnok, Bp., 2002, 585–586. p. • (F. H. J.)

MÁNYI Gyuláné Prigl Olga óvónő. (Kőrösladány, 1876. április 17.–Gyoma, 1957. április 4.) **Sz.:** Prigl Ferenc r. k. tanító és Schubert Etelka. **H.:** férjezett, 1899, Mányi Gyula anyakönyvvezető. **Gy.:** Sándor 1900–1928) r. k. káplán, Olga (Debreceni

Ivanné). **T.:** 1893: óvónőképző, Budapest. **É.:** 1893. november 1-jétől lett Gyomán községi óvónő, a 2. sz. Óvoda vezetője. Harmincnégy évi helyben való szolgálat után, 1927. május 1-jén ment nyugdíjba. Özvegyen, csendes egyszerűségben, magányosan élt, korán elhunyt férjét és fiát gyászolva. Gyermekszerelete, kedves, szolid egyénisége miatt mindenki tisztelte és szerette. Foglalkozott irodalommal is. **M.:** *Apró novellák*, elb., 1897, Kner nyomda; *A Szeniczsei familia*, 1910, Kner nyomda. **Ct.:** Magyar Szemle, 1896, Kalászok c. szépirodalmi folyóirat, 1906; Aradi közlöny, 1906, 1910; Újság – politikai napilap, 1916; Tiszántúl, 1917; Esztergom, 1926; Békés, 1928, 1929, Kőrösvidék, 1931. • (B. S.-né)

MARJAI Gábor kovácmester. (Gyoma, 1904. augusztus 29.–1978.) **Sz.:** Marjai Gábor és Kocsis Klára. **H.:** nős, 1936, Magyarai Franciska. **Gy.:** Klára (1940). **É.:** a négy elemi és az ipari (tanonc-) iskola elvégzése után fiatal

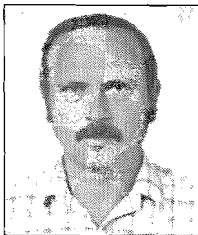

segédként vándorútra kelt, és megjárta a vándoriparosok útját: Szentesen, Makón és Kiskőrösön dolgozott. 1934-ben jött vissza Gyomára, és attól kezdve itt élt és itt dolgozott. Saját műhelyt nyitott a Hősök utcában, majd házat is vett (Hősök útja 88. sz.). Szeretett dolgozni, sok szekeret vasalt be. Tanulókat nevelt, jó iparosokat a község számára. 1944 tavaszán minden kovácmestert elvittek Szarvasra hidat építeni, őt is; onnan sokan nem jöttek haza. Marjai Gábor hazajött, de betegen. 1952–54 között a gyomai Serneválnál dolgozott mint kovács. Majd újból egyedül dolgozott 1960-ig, a nagy téveszesítésig. Akkor ő is tsz-tag lett, nyugdíjazásáig. 1967 őszén elköltözött Szombathelyre, és ott élt 1978-ig, haláláig. De élete végéig gyomai maradt,

szívében megőrizte az Alföld szokásait, a barátokat. • (K. N. K.)

MARJAI Sándor halász. (Gyoma, 1901. június 16.–1958. december 7.) **Sz.:** Marjai Sándor földműves és Tokaji Mária. **H.:** nős, 1921, Szabó Eszter. **Gy.:** Mária (1925), Ilona (1927), Piroska (1934). **T.:** gyomai elemi iskola 6 osztálya. **É.:** elismerten jó nevű halász volt. Összejárta és ismerte a határ vízi világát, annak életét. Gyakran előfordult, hogy lebukott a víz alá, és kézzel kifogta a halat, mert tudta, hol a fészük. Többször kimentett fuldokló embert a Körösből; ha valaki elmerült, őt hívták segíteni. Autóbalesetben halt meg. • (K. N. K.)

MARSI János vállalkozó. (Gyula, 1946.

április 24.) **Sz.:** Marsi Gábor földműves, Nagy Etelka háztartásbeli. **H.:** nős (1966) felesége Giricz Erzsébet postatisztviselő. **Gy.:** Andrea (1967). A Táncművészeti Főiskola elvégzése

után férjével „Világ Virága” néven Alapfokú Művészeti Magániskolát nyitott Tiszaújváros központtal, ennek kihelyezett tagozatai működnek Borsod, Hajdú-Bihar és Békés megye területén. Másik gyermeke Csaba (1973), vállalkozó. **T.:** 1960: Általános Iskola, Körösladány; 1963: 617. Sz. Ipari Szakmunkásképző Iskola, Gyoma; 1969: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, gimnáziumi érettségi; 1976: Nehézipari Műszaki Egyetem Műszaki Oktatóképző Főiskolai Kar, Dunaújváros. **É.:** 1963–1974: Endrődi Cipőipari Szövetkezet; 1974–1992: Kner Imre Gimnázium és Cipőipari Szakközépiskola, műszaki oktató. 1992-től vállalkozó (Csürdőngölő Bt.). Kemény szárú csizmákat és egyéb néptáncos lábbeliket gyárt, faszeges technológiával, hagyományos, kézműipari eszközökkel – az ország valamennyi profi néptáncgyűjtésének –, valamint lovaglósizmákat és férfi utcai lábbeliket. **Rtv.:** Hír Tv, 2003.

április 30. **Dk.:** Oktatási Miniszteri Dicséret. **I.:** Marsi úr, a faszeges lábbelik mestere / V. Szász József = Szabad Föld, 56. évfolyam 43. sz., 2000. október 25.; Egy zsinóros csizma csak magyar lehet / Fehér József = Kelet, 1. évfolyam 5. szám, 2002. december 19. **Tk.:** rendszeresen segítő szülőhelyünk intézményeit, közösségi célú rendezvényeit; a kétévenként Békéscsabán megrendezésre kerülő Országos Szóló Néptáncfesztivál állandó támogatója; a MIEP Gyomaendrődi Szervezetének elnöke. • (M.-né G. E.)

MARSINÉ GIRICZ Erzsébet postatisztviselő. (Endrőd, 1946.

május 24.) **Sz.:** Giricz Imre borbély, Hornok Regina kereskedő. **H.:** férjezett, férje Marsi János vállalkozó. **Gy.:** Andrea, (1967) A Táncművészeti Főiskola el-

végzése után férjével „Világ Virága” néven Alapfokú Művészeti Magániskolát nyitott Tiszaújváros központtal, ennek kihelyezett tagozatai működnek Borsod, Hajdú-Bihar és Békés megye területén. Másik gyermeke Csaba (1973), vállalkozó. **T.:** Általános Iskola, Endrőd, 1960, Cipész Felsőérettségiző Szakmunkásképző, Endrőd (1963), általános gimnáziumi érettségi Gyoma, Gimnázium (1968), középfokú postaforgalmi szakvizsga, Szeged (1972). **É.:** ENCI 1963–1969, Endrőd, Postahivatal (1970–1989). **Tk.:** több alapítványban és társadalmi szervezetben visel tisztséget: Hittel a Holnap Ifjúságáért Alapítvány kurátor, titkár, Kisréti Gyógyszállóért Alapítvány, kurátor, Honismereti Egyesület szervezőtitkár, Természetjáró Tájvédők Közhasznú Egyesülete, elnök, Múzeumbarátok Köre Közhasznú Egyesület, elnök. 2000-től 2002-ig Civil Szervezetek Körösvölgyi Szövetsége alelnöke, sajtóreferense. **Szerk.:** 1995-től 2000-ig a Városunk, Gyomaendrőd c. lap szerkesztőbizottsági tagja. **Ct.:** 2003-tól a Kelet c. Békés megyei közéleti hetilap külső tudósítója, napjainkban is.

Rtv.: Cervinus Rádió 2000–2002-ig több alkalommal, Kábel TV, Szarvas, 2002. január. **E.:** „Olthatatlan szeretet fűz szülőföldemhez, szűkebb pátriámhoz, Endrőd-höz. Itt születtem, és mindig itt éltem, itt szeretnék meghalni is. Fiatalon leszázalékoltak, s ami még bennem maradt, családomon kívül Endrődnek szentelem, ezért sodródtam bele a felsorolt társadalmi tevékenységekbe.” (Marsiné Giricz Erzsébet) • (M.-né G. E.)

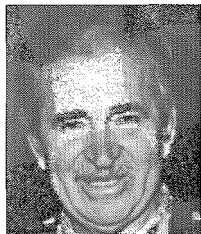
MARTINÁK Istvánné Szujó Etelka óvónő.

(Endrőd, 1940. január 4.) **Sz.:** Szujó István földműves és Privóczi Etelka. **H.:** férjezett, 1961, Martinák István gépésztechnikus. **Gy.:** István (1962), Csaba (1971). **T.:** 1946–

1954: Általános Iskola, Endrőd; 1957: Óvónőképző Intézet, Gyula. **É.:** 1957-től 1994-ig dolgozott az endrődi óvodában. **Dk.:** Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1994. • (F. I.-né)

MÁRTON Gábor magyar-történelem szakos általános iskolai tanár.

(Endrőd, 1924. december 11.) **Sz.:** Martinek Miklós MÁV-váltókezelő, Timár Teréz htb. **H.:** nős, Timár Jolán tanító. **Gy.:** Gábor Áron (1953), Ildikó Jolán (1955), Erika Katalin (1958). **T.:** 1944: Újvidéki Állami Tanítóképző; 1953: Szegedi Tanárképző Főiskola magyar-történelem szak. **É.:** 1944: Endrődi Polgári Iskola; 1944–1949: Csejtpusztai Elemi Iskola; 1949–1952: Endrőd, Általános Iskola; 1952–1954: Gyoma, Oktatási Osztály; 1955–1985: Endrőd, Általános Iskola. Év-tizedeken keresztül tanított a szülőhelyünkhöz tartozó tanyavilágban, ahol a gyerekek oktatásán, nevelésén kívül a tanyai felnőttek népművelője, kulturális munkása is volt. Információkat közvetített, s ha kellett,

hivatalos ügyeket is intézett. **Tk.:** 1952–1955: szakszervezeti titkár; 1952–1956: népfront elnök; fiatalon, éveken át színművészeti előadásokat szervezett; 1960-ig aktív sporttevékenységet folytatott; több éven keresztül helytörténeti előadást tartott a kollégista gyerekeknek; **Szerk.:** a Városunk, Gyomaendrőd c. folyóirat szerkesztője; az In memoriam c. rovat vezetője.

Öm.: *Tempo, ETK!* 1986; *Hajrá, Gyoma!* 1989; *Rózsahegy Kálmán élete*, 1997; Kéziratban: *Így éltünk mi, endrődiek; Iskolapad és katedra; Endrődi primás [Farkasinszki Imre élete]; Endrődi festő [Uhrin Péter élete]; Élők, holtak vallomása; Verseskötet*, 1940-es évek. **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1951 és 1959; Kiváló Dolgozó, 1981; Gyomaendrőd Díszpolgára, 1994; Újságírói tevékenységért, 1999. **I.:** A tanítás nekem nem munka volt, hanem életforma / Hornokné Németh Eszter = Városunk, 1994. október. • (G.-né T. Zs.)

MÁRTON Gáborné Timár Jolán tanító.

(Szank, 1925. november 7.) **Sz.:** Timár János kisgazda, Nagyabonyi Franciska htb. **H.:** férjezett, Márton Gábor tanár. **Gy.:** Gábor Áron (1953), Ildikó Jolán (1955), Erika Katalin (1958). **T.:**

iskoláit a kiskunmajsai, majd a kiskunfélegyházi Constaninumban végezte: Szeged, postatiszti szakképzettség, 1945; Gyoma, Óvónőképző, óvónői oklevél, 1957; Szegedi Tanítóképző. **É.:** Szegedi Postaigazgatás, körzeti tartalékos tisztviselő; 1949-ben került az Endrődi Postahivatalhoz, majd 1957–1980 között tanított a nagylaposi iskolában. Úttörővezetőként bejárta az országot a gyerekekkel, tantestületi és járási szervezéssel pedig a környező országokat. Az új endrődi kollégiumban dolgozott három évig, majd újból tanított alsó tagozatban. 1980-ban nyugdíjazták, ezután még hét évet tanított. Több mint harmincöt évig tanította szülőhelyünk kisgyermekait. • (G.-né T. Zs.)

MÁRTON János László nyomdász, termelési igazgató, könyvtervező. (Gyoma, 1949. december 4.) **Sz.:** Márton Imre MÁV-előmunkás, Szilágyi Róza óvodai dajka **H.:** nős, 1978-tól Izsó Mária. **Gy.:** János (1981), Sándor (1986).

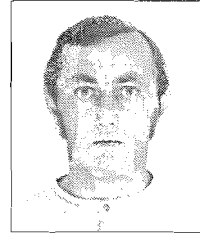

T.: 1968-ban fejezte be a békéscsabai Rózsa Ferenc Gimnázium és Szakközépiskolát mint kéziszedő, 1982-ben nyomdai ipari technikus végzettséget szerzett. **É.:** 1968 óta a Gyomai Kner Nyomda dolgozója: 1977-ig kéziszedő volt, azt követően termelés-irányító. Megtervezte a Gyomai Kner Nyomda 1991. utáni arculatát (emléma, levélpapírfejléc, reklámyomtatványok és feliratok), és szinte valamennyi kiadványát. A kneri hagyományok stílusát követve 1997-től a Kner Nyomdaipari Múzeum füzetsorozatának és egyéb kiadványainak is tipográfusa. A város, a megye és számos magánkiadású könyv tervezője, több mint 50 könyv tervezése kapcsolódik nevéhez. • (F. H. J.)

MÁRTON Klára író. (Gyoma, 1935. november 5.) **Sz.:** Márton László földműves és Bere Mária. **H.:** özvegy, férje Szántó Tibor író volt. **T.:** Baján érettségizett, a tanítóképzőben szerzett diplomát 1955-ben. **É.:** 1955-től Budapesten tanít. **Öm.:** *Elment a vonat*, ifj. r., 1974; *Tessék engem elrabolni*, ifj. r., 1975; *A kerítésen túl*, r., 1977; *Csiki-csuki*, ifj. r., 1981; *Gyorsan szállj fel a buszra!*, ifj. r., 1984. **Tk.:** Magyar Írószövetség és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete tag. **Dk.:** Grand Prix-díj, Pozsony; a *Tessék engem elrabolni!* ifj. filmért; Az év könyve: *Gyorsan szállj fel a buszra!* c. regényért. **I.:** Új magyar irodalmi lexikon 2. k., 1335. p.; Kortárs magyar írók 1945–1997; Novelányi téma regényben / Budai Rózsa = Életünk, 1975; *A kerítésen túl* / Kartal Zsuzsa = Magyar Nemzet, 1978. február 19. **E.:** „Az elemi iskola 1–2. osztályát végeztem Gyomán 1942–43-ban. Emlékszem

az örökké folyó ártérzi kút langyos vizére... szívesen emlékszem akkori tanítóimra... a Vásártéren játszottunk, amit, úgy tudom, beépítettek.” (Márton Klára) • (Sz.-né N. E.)

MÁTÉ József Sándor gondnok. (Gyula, 1949. június 28.) **Sz.:** Máté József szállításvezető és Haibach Róza fodrász. **H.:** nős, 1974, Csicsely Magdolna Klára óvónő. **Gy.:** Mónika Éva konzervatóriumi növendék (1975–1992), Nóra Edit főiskolai hallgató (1980). **T.:** 1955–1963: Általános Iskola, Gyoma; 1963–1967: Gimnázium, Gyoma; 1967–1968: Repülő – Műszaki Katonai Főiskola 1. évf.; 1988–1990: televízió és újságírás. **É.:** 1970–1973: Gyoma, Kner Nyomda, betűöntő; 1973–1976: mentőápoló, Szarvas; 1976–1993: fényképész, foto- és videotechnikus, HAKI, Szarvas; 1993–1995: Szarvas Város Kábeltévé operatőre és szerkesztője; majd a szarvasi Ótemplomi Evangélikus Egyházközség gondnoka. **Tk.:** a Magyar Újságírók Közössége alapító tagja; a National Geographic Society tiszteletbeli tagja. **M.:** *Common carp*. 1. Mass production of eggs and early fry. FAO training series 8. FAO Roma, 1985. Fotóanyag; *Common carp*. 2. Mass production of advanced fry and fingerling in ponds. FAO Training series 9. FAO Roma, 1985. Fotóanyag; Fish Farming International (angol halászati szaklap): szakmai fotók 1985–1990; Templomi beszéd 1848 – szöveggondozás, 1998; „És áldó imádság mellett...”

1848: Szarvasiak a szabadságharcban – dokumentumkötet, 1998; *Megcselekedtük, amit megkövetelt a haza*. 1848 – dokumentumkötet, 2002; *Kepenyesek könyve. A Kepenyes család története*, 2003. [Több munkája előkészületben.] **Szerk.:** 1989–1992 között a Szarvas és Vidéke hetilap fotói (képszerkesztés). **Ct.:** 104 kisebb-nagyobb cikk 1848–1849-ről; 67 közéleti és politikai témájú cikke jelent meg folyóiratokban

és napilapokban. **Szea.:** Szarvasiak szerepe az 1848–49-es szabadságharcban: 2001. március 15., Evangélikus Ottemplom. **Rtv.:** Cervinus Rádió 1998–2001. **Kut. ter.:** A XIX. század, ezen belül: 1848–49: helytörténet, politikatörténet. **Dk.:** Szarvas Város Önkormányzatának Közművelődési Díja 2002. **E.:** „A Gyomán eltöltött gyermekévek, a család és a város környezete, egykori tanítóim-tanáraim által adott útavaló: ez az, ami igazán maradandó és meghatározó számomra.” (Máté József) • (B. S.-né)

MÁTÉ Józsefné Haibach Róza férfi- és női fodrász. (Gyoma, 1926. május 15.–2003. január 5.) **Sz.:** Haibach József kőműves [Oroszországban eltűnt] és Szerető Róza. **H.:** özvegy, 1948, Máté József vasutas, TŰZÉP-telep vezető. **Gy.:** József (1949) [lásd ott]. **T.:** 1932–38: hat elemi, Gyoma, 1938–41: Ipari Iskola, Gyoma, Beinschróth Károly volt a mestere. **É.:** Karcag, Gyula, Körösladány és Gyoma. Itt férfi- és női fodrász mesterlevelet szerzett. 1945. januártól 1948. augusztusig orosz hadifogságban volt [málenkij robot] Sahti, szénbánya, 1603. sz. tábor. Hadirokkantként került haza, ennek ellenére fodrászként dolgozott tovább, nyugdíjazásáig, 1982-ig. • (B. S.-né)

MÁTRAI Jánosné Fekécs Mária körzeti ápolónő. (Gyoma, 1961. december 24.) **Sz.:** Fekécs Imre és Jámbor Ilona. **H.:** férjezett, 1981, Mátrai János géplakatos. **Gy.:** Viktor (1981), Orsolya (1988). **T.:** 1967–1976: Gyoma, 2. Sz. Általános Iskola; 1976–1980: Békéscsaba, Egészségügyi Szakközépiskola; 1994–1995: Gyula, Egészségügyi Szakközépiskola körzeti ápolói szak. **É.:** 1980–1981: Orosháza, Kórház; 1981–1983: Gyoma, Bölcsőde; 1983–84: Mezőtúr, kórház; 1984-től Gyomaendrőd, Központi orvosi ügyelet, Egészségmegőrző Bt., körzeti ápolónő. • (K. A.-né)

MÁTYUS Györgyné dr. Varga Judit fül-, orr-, gégeszakorvos. (Debrecen, 1951. július 29.) **Sz.:** Varga Zsigmond általános iskolai igazgató, Juhász Margit általános iskolai szakfelügyelő. **H.:** férjezett, 1980, Mátyus György gépészmérnök. **Gy.:** Attila (1982). **T.:** középiskola Gyomán, 1975: Orvostudományi Egyetem, Debrecen 1985: szakorvosi vizsga, Stuttgart. **É.:** kórházi orvos Miskolcon, a Semmelweis kórházban 1976-tól, a stuttgarti városi kórházban 1981-től. • (K. N. K.)

MEGYERI Józsefné Márton Ilona magyar-történelem szakos tanár. (Gyoma, 1938. február 10.) **Sz.:** Márton Sándor megyei bírósági irodavezető és Balogh Ilona. **H.:** özvegy, férje Megyeri József állami gazdasági raktáros volt. **Gy.:** József (1962), Ágnes (1969–1991). **T.:** 1965: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. **É.:** 1956–1958: a Gyomai Járásbírószágon telekkönyvi irodavezető; 1958–1959: járási agronómus; 1959–1960: Gyomán, az 1. Sz. Általános iskolában képeztés nélküli tanító; 1961–1977: Gyoma, 2. Sz. Általános Iskolában magyar-történelem szakos tanár; 1977-től a mezőtúri Dózsa György Gépészeti Szakközépiskola, majd a Szegedi Kis István Református Gimnázium magyar-történelem szakos tanára, 1996–2001 között kollégiumigazgató. **Tk.:** szakszervezeti titkár, úttörővezető, KISZ-tanácsadó titkár. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető, 1972; Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1975; Ifjúságért Erdemérem, 1983; Pedagógus Szolgálati Emlékérem; Szegedi Kis István, díj, 2000. **E.:** „...maradandó élményt jelentettek számomra a nyári úttörővezető-képző táborok Gyomán, a Sportpálya mellett és Szarvason, a ligetben. A táborvezetőség tagjaként 15 éven át minden nyáron szerveztünk ilyen táborokat a gyerekeknek... A gyomai gyerekek és szülők szeretete Mezőtúrra is elkísért, és én is

szívesen megyek vissza a gyomai találkozókra.” (Megyeri Józsefné)

MEGYERI László igazgatásszervező, igazgatási rendszerszervező, igazgatási informatikus, táncpedagógus. (Gyoma, 1955. október 7.) **T.:** általános és középiskolai tanulmányait helyben végezte, 1974-ben érettségizett a gyomai Kiss Lajos Gimnáziumban; 1976–1978 között az Államigazgatási Főiskola elődöntményében kapott szakigazgatás-szervezői oklevelet. 1983-ban az Államigazgatási Főiskolán igazgatásszervezői diplomát szerzett. 1990 után megszerezte az Államigazgatási Főiskola igazgatási-rendszerszervezői másoddiplomáját és az ELTE Jogi Továbbképző Intézetének igazgatási-informatikus diplomáját. **É.:** egy évig átmenetileg a kereskedelemben dolgozott, majd 1975–1976 között Endrőd Nagyközségi Tanácsnál volt igazgatási gyakornok. 1978-tól 1980-ig sorkatonai szolgálatát töltötte. 1980-tól Gyoma Nagyközségi Tanácsánál általános igazgatási előadó, közművelődési főelőadó, majd szervezési főmunkatárs volt. 1984-től 1989-ig a Gyomaendrődi Tanács titkársági osztály vezetője volt. 1990-től a Gyomaendrődi Városi Önkormányzatnál számítástechnikai-rendszergazda, főmunkatárs. 1995-ben aljegyzővé nevezték ki. **Tk.:** már középiskolás korában megismerkedett a nemzetközi társastáncok (ballroom dancing) alapjaival. 1972-ben alapító tagja volt a gyomai Művelődési Ház Társastánc Klubjának, a mai Rumba Táncsport Egyesület elődjének. Partnerével, Csapó Ildikóval 1975-ben D-kategóriás országos bajnoki ezüstérmet, majd a következő évben C-kategóriás bajnoki címet szereztek. 1978 és 1981 között B-osztályos országos bajnokságon egyszer negyedik és egyszer második helyezést értek el. Az aktív versenyzéstől 1982-ben, egy ausztriai A-kategóriás versenyen búcsúztak el. Ebben az évben fejezték be a Népművelési Intézet társastáncsoport-vezetői szakosító képzését. Nyíri Lajos táncpedagógustól átvették és munkájuk mellett végzik a gyomai klub

vezetését. Tevékenységük alatt tovább fejlődött a klub, és egyre népszerűbb lett a társastánc Gyomaendrődön. A klub 1982-ben megkapta a Népművelési Intézet nívódíját. A 20. évfordulón (1992) Megyeri László, majd a 25. évfordulón (1997) a Rumba Táncklub „Gyomaendrődért” Emlékplakett kitüntetésben részesült. Megyeri László táncpedagógusi munkássága során Gyomaendrődön kívül a környező településeken (Békésszentandrás, Csabacsúd, Kardos, Kétsoprony, Dévaványa, Ecsegfalva) sok száz fiatallal ismerteti meg a társastáncokat. Edzői munkássága során több tucatnyi kiemelkedő eredményt értek el országos bajnokságokon a gyomaendrődi táncosok. Közülük is kiemelkedik az elmúlt néhány évben Gombkötő Imre és Kozma Edina két bronzérme (2002), Pelle András és Kurilla Enikő (1998), Megyeri Csaba és Varga Patrícia (2002) ezüstérmei, valamint ez utóbbi páros aranyérme, 2001-ben. • (M.-né Cs. I.)

MEGYERINÉ CSAPÓ Ildikó kulturális

menedzser (Gyoma, 1958. augusztus 12.) **Sz.:** Csapó Lajos ny. tsz-raktáros és Nagy Ilona ny. könyvelő. **H.:** férjezett, 1979, Megyeri László igazgatási rendszerszervező. **Gy.:** Zoltán (1980), Csaba (1983). **T.:** 1977–1981: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, magyar-népművelés szak; 1990–1992: posztgraduális Közgazdaságtudományi Egyetem: vállalkozó-innovációs menedzser szak; 1996–1998: Eötvös Loránd Tudományegyetem kulturális menedzser szak. **É.:** 1976 óta – életének egyetlen munkahelyeként – dolgozik a Katona József Művelődési Központban munkatársként, majd igazgatóként.

1972–1982 között versenytáncos volt [táncpartnere a férje volt]. Jelentősebb eredményei 1975: a D-kategóriában országos II. helyezés, 1976: C-kategóriában országos bajnok volt, 1981: B-kategóriában országos II. helyezett. 1982-től a Rumba Táncklub

táncpedagógusa. **Tk.:** Társastánc Alapítvány és a Rumba Táncegyüttes titkára; Magyar Népművelők Egyesülete megyei szervezetének alapító tagja; Gyomaendrőd Közyűjteményeiért Alapítvány titkára. **Dk.:** Kiváló Népművelő, 1986. • (M.-né Cs. I.)

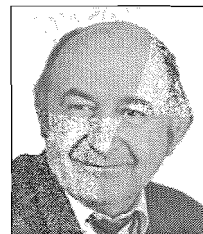
MEGYERI Sándor cipész, csizmadia, cipészkereskedő. (Budapest, 1907. június 11.–1960. november 22.) **T.:** elemi iskoláit Gyomán végezte. Szakmai tudását nagybátyjánál, Megyeri Gábornál sajátította el, majd budapesti mestereknél tanult tovább. **H.:** nős, 1931, Máté Mária. **Gy.:** Sándor (1932) ny. mérnök-tanár. **É.:** cipésműhelyét Gyomán nyitotta meg 1931-ben. Eleinte feleségével dolgozott, majd segédekkel alkalmazott. Az anyagbeszerzést, a méretvételt, a szabászatot, az értékesítést mindig ő maga végezte. A megtermelt árut a gyomai piacon, ill. vidéki vásárokon értékesítették. A használt cipőket is megjavították. Ahogy nőtt az üzem, egy második üzletet is nyitottak. 1936–1945 között tanoncképzés is folyt a műhelyben. Megyeri Sándor azt tervezte, hogy a kézi cipőgyártást gépesíti, egy kisebb cipőgyárat létesít. 1944-ben a fejlesztésre azonban nem volt lehetőség. 1948-ban kénytelen volt felszámolni a kereskedői tevékenységet is, néhány éven belül az üzemet is. Más úton próbálkozott: 1949. február 20-án megszervezte, hogy a gyomai Cipész Szakosztály munkaközösséget alakít: személyenként 300 forinttal tőkét hoznak létre, és közösen dolgoznak. A munkaközösség elnöke Megyeri Sándor lett. Később a Munkaközösségből Ktsz lett, amely egyesült az Endrődi Cipész Ktsz-szel. • (K. N. K.)

MEGYERI Sándor tanácselnök. (Gyoma, 1918. április 19.) **Sz.:** Megyeri Lajos nap-számos és Molnár Jolán. **H.:** nős, 1949, Julis Jolán. **Gy.:** Sándor (1954); László (1955). **É.:** DÉFOSZ ügyvezető; 1951–

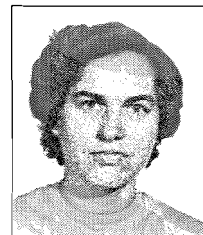
1956 között MDP, 1956–1966 között MSZMP párttitkár; 1966–1976 között Gyoma község tanácselnöke volt. • (M.-né Cs. I.)

MESSINGER család. Dr. Messinger **Albert** jó nevű ügyvéd volt Gyomán a háború előtt. Volt egy György nevű fia, aki a háború után Mándokira magyarosította a nevét. A szülők nagyon tragikusan végeztek. 1944. március 19-én valami miatt felutaztak Budapestre. Hogy ne egyedül menjenek, velük ment Berkovitsék fiatalabb lánya, Mária és Grósz Zoltán fakereskedő lánya, Margit is. Amint beérkezett velük a vonat a Keletibe, már megszállták a németek az országot, igazoltatták őket, mind a négyüket ismeretlen helyre vitték, és azóta egyikükről sem lehetett hallani. Fiuk, György munkaszolgálatos volt. A háború után egy ideig Nagyváradon élt, majd kitelepült Izraelbe, ahol megnősült, és egy lánya született. 1999-ben halt meg. • (P. Gy.)

MÉSZÁROS Gábor igazgató-tanár. Kun-szentmiklós, 1945. október 28.) **Sz.:** Mészáros Gábor tisztviselő és Zolnai Mária moziüzemi dolgozó. **H.:** nős, 1968, Lászlófi Rozália. **Gy.:** Gábor (1969), Éva (1971). **T.:** 1964–1969: JATE BTK. **É.:** Ipari Szakmunkásképző és Szakközépiskola, majd az összevonás után Bethlen Gábor Szakközépiskola. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1977, 1986; Pedagógus Szolgálati Érdemérem, 2002. • (Sz.-né N. E.)

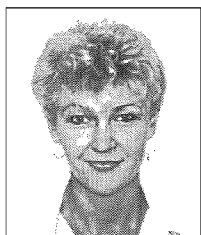

MÉSZÁROS Gáborné Lászlófi Rozália körzeti védőnő. (Békésszentandrás, 1947. március 6.) **Sz.:** Lászlófi Ferenc. **H.:** férjhezett, 1968, Mészáros Gábor tanár. **Gy.:** Gábor (1969), Éva (1971). **T.:** 1965: gimnáziumi érettségi; 1967: Állami Védőnőképző, Szeged; 1983: Egész-

ségügyi Főiskola Védőnőképző Szak. **É.:** 1967–1972: védőnői szolgálat, Nyírtelek; 1972-től Gyomán teljesít védőnői szolgálatot. **Tk.:** a Magyar Vöröskereszt tagja; Magyar Védőnők Egyesülete tag. **Dk.:** Kiváló Munkáért. • (K. A.-né)

MÉSZÁROS NÉ FARAGÓ Ágnes fiziko-

terápiás szakasszisztens. (Békéscsaba, 1964. március 2.) **Sz.:** Faragó Ferenc nyomdász és Fekécs Piroska könyvkötő.

Gy.: Mészáros Nikolette (1983). **T.:** általános iskola, Gyoma; 1982: békéscsabai Hugonnai Egészségügyi Szakközépiskola általános ápolói-asszisztensi és csecsemő-gondozónői szakképesítés; 1999: Egészségügyi Szakközépiskola, Szolnok, fizioterápiás szakképesítés. **É.:** 1982–1986 között a gyulai kórház urológiai osztályán volt ápolónő; 1986 óta Gyomaendrődön dolgozik: egy évet fogászati asszisztensként, majd a rendelőintézet sebészeti szakrendelésén asszisztens és fizioterápiás szakasszisztens. • (K. A.-né)

MÉSZÁROS Vendel technikus, ügyvezető. (Gyoma, 1951. szeptember 9.) **Sz.:** Mészáros Vendel és Tári Etelka. **H.:** nő, 1974, Kovács Margit óvónő. **T.:** Gecsei Sándor gyomai asztalosnál tanulta a szakma alapjait, szakirányú végzettségét pedig Újpesten szerezte. **É.:** dolgozott a Mezőtúri Á. G. gyomai fatelepén, a gyomai Fa- és Bútoripari Szövetkezetnél. 1992 óta a Körös Bútoripari Kft. ügyvezetője. Főleg dohányszó-, kis részben étkezésszitalokat gyártanak. Mostanra a cég 100%-ban német tulajdonú lett. 30–40 fővel dolgoznak kooperációs tevékenységben az Alföldi Bútorgyárral, a szarvasi Bútoripari Szövetkezetrel, a mezőtúri FATEFORG Kft.-vel. A kft. rendszeresen ad támogatásokat a hozzá fordulóknak (iskoláknak, táncsoportoknak, óvodáknak, mozgáskorlátozottaknak, az ÖNO-nak).

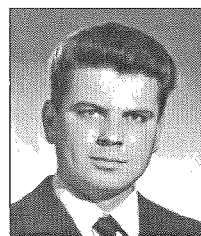
MÉSZÁROS Vendel technikus, ügyvezető. (Gyoma, 1951. szeptember 9.) **Sz.:** Mészáros Vendel és Tári Etelka. **H.:** nő, 1974, Kovács Margit óvónő. **T.:** Gecsei Sándor gyomai asztalosnál tanulta a szakma alapjait, szakirányú végzettségét pedig Újpesten szerezte. **É.:** dolgozott a Mezőtúri Á. G. gyomai fatelepén, a gyomai Fa- és Bútoripari Szövetkezetnél. 1992 óta a Körös Bútoripari Kft. ügyvezetője. Főleg dohányszó-, kis részben étkezésszitalokat gyártanak. Mostanra a cég 100%-ban német tulajdonú lett. 30–40 fővel dolgoznak kooperációs tevékenységben az Alföldi Bútorgyárral, a szarvasi Bútoripari Szövetkezetrel, a mezőtúri FATEFORG Kft.-vel. A kft. rendszeresen ad támogatásokat a hozzá fordulóknak (iskoláknak, táncsoportoknak, óvodáknak, mozgáskorlátozottaknak, az ÖNO-nak).

MIKLÓS Borbála tanár. (Ózd, 1937. március 29.) **Sz.:** dr. Miklós Ferenc ügyvéd, Faragó Mária ügyészégi tisztviselő. **H.:** hajadon. **T.:** 1957: Közgazdasági Technikum, Békéscsaba; 1960: Szegedi Tanárképző Főiskola, magyar–ének-zene szak. **É.:** Általános Iskola, Endrőd, Általános Iskola, Budapest. **Dk.:** Kiváló Tanár; Pedagógus Szolgálati Emlékérem. • (K. N. K.)

MIKLÓS Ferenc dr. ügyvéd. (Székelyudvarhely, 1902. június 22.) **Sz.:** Miklós Ferenc, Izsák Karolina. **H.:** nő, 1932, Faragó Mária bírósági tisztviselő. **Gy.:** Borbála (1937), Mária (1937). **T.:** 1926: M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem, Szeged. **É.:** 1927–32: Gyomai Járásbíróság; 1932–37: Gyulai Járásbíróság; 1937–40: Putnoki Járásbíróság; 1940–44: Debreceni Törvényszék, 1945–1971: ügyvéd Gyomán. **Tk.:** TIT-előadások. • (Miklós Mária és Borbála közlése alapján K. N. K.)

MIKLÓS Mária tanár. (Ózd, 1937. március 29.) **Sz.:** dr. Miklós Ferenc ügyvéd, Faragó Mária ügyészégi tisztviselő. **H.:** hajadon. **T.:** Közgazdasági Technikum, Békéscsaba, 1957, Szegedi Tanárképző Főiskola, magyar–ének-zene szak, 1960. **É.:** 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma, Kölcsey Ferenc Általános Iskola, Budapest, Álmos Vezér Téri Általános Iskola, Budapest. **Dk.:** Kiváló tanár, Pedagógus Szolgálati Emlékérem. • (K. N. K.)

MIKLÓS Péter kereskedő, boltvezető.

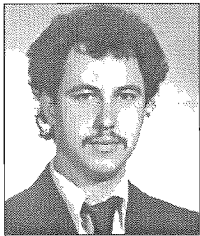

(Endrőd, 1942. június 16.–1977.) **Sz.:** Miklós János és Újvári Mónika. **H.:** nő, 1964, Szabó Éva cipész. **Gy.:** Zsolt (1965), Zoltán (1971). **T.:** 1959: SZÖVOSZ Kereskedelmi Iskola, Tokaj,

textil-ruházati eladói képzés. **É.:** 1957-től korai haláláig Endrődön volt kereskedő: 1957–59: kereskedelmi tanuló az ÁFÉSZ készruha-méteráru boltjában, 1959-től el-

adó, 1965-től vegyesboltvezető. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

MOLNÁR Albert tanár, tanító. (Gyoma, 1955. november 8.) **Sz.:** Molnár István, kubikos, nyomdai segédmunkás, Kovács Piroska **H.:** nős, Oláh Gizella, tanár. **Gy.:** Zsuzsa (1983); Albert Zsigmond (1989); Anna Lívia (1992). **T.:** 1970:

2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1973: 617. sz. Ipari Szakmunkásképző Iskola, Gyoma; 1976: Kiss Lajos Gimnázium és Szakközépiskola; 1982: Debreceni Tanítóképző Főiskola, testnevelés–könyvtár szak; 1994: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, történelem szak. **É.:** 1973–1977: Békés megyei Vegyesipari Vállalat, Gyoma, szerelő; 1977–1979: sorkatona; 1982–1994: Bethlen Gábor Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola, tanár; 1994–1996: Kner Imre Gimnázium, nevelőtanár; 1996–1997: Fővárosi Ifjúsági Nevelőotthon, nevelő; 1997-től Rózsashegyi Kálmán Általános Iskola és Diákotthon, tanár. Tanított 1989, 1994–96: 2. Sz. Általános Iskola, Gyomaendrőd; 1999–2002: hunyai Általános Művelődési Központ Általános Iskolája; 2002-től Eötvös József Gimnázium és Szakképző Iskola, Dévaványa. **Tk.:** a tanulás és munka mellett 1969–1975-ig igazolt labdarúgó a GYTK-ban. Bekapcsolódik a város kulturális életébe: a 70-es évek elején színjászó; a 80-as évektől vers- és prózamondó, műsorvezető; 1982–1989-ig a Gyomaendrőd Híradó munkatársa; 1983–1986-ig Filmklubot vezet Oláh Gizellával; 1986-ban alapító tagja Kalmár Lászlóval a „Zabhegyezők” zenekarnak; 1995-től a Gyomaendrőd Nagycsaládos Egyesület titkára; a Gyomaendrőd Zenebarátok Kamarakórusa, a Gyomaendrőd Kulturális Egyesület és a Múzeumbarátok Köre Egyesület tagja; 2002-ben verseskötete jelent meg. **Öm:** *Hajnal*, v., 2002. **M.:** *Hajnal*, v., *Poétika*, v. = *Alföld Antológia*, 2001, 28. p.; *Nyár*, v. = *Hazádnak rendületlenül*, 2001,

159. p. **I.:** Együtt: apja és lánya / Molnár Lajos = *Békés Megyei Napló*, 2002. április 12., 4. p.; Egy könyv, két szerző / Sass Ervin = *Békés Megyei Nap*, 2002. április 27., 11. p.; A Költészet Napján / Szonda István = *Városunk*, 2002. május, 94. p. • (M. A.)

MOLNÁR Lászlóné Omiliák Margit

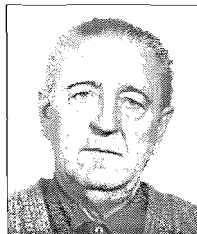
bolti eladó. (Szarvas, 1951. november 19.) **Sz.:** Omiliák Mihály fogatos és Sóczó Margit eladó, aki 1956–1983-ig dolgozott a kereskedelemben, ebből 13 évet az ugar boltban. **H.:** elvált,

1979–1999 között élt házasságban Molnár Lászlóval. **Gy.:** László (1980), Tibor (1983). **T.:** 1970: Kiss Lajos Gimnázium és Kereskedelmi Szakközépiskola, Gyoma, vegyesbolti eladói szakon szakközépiskolai érettségi; 1978-ban Békéscsabán üzletvezetői képesítést szerzett. **É.:** 1970–1999 között az ÁFÉSZ endródi üzleteiben eladó, boltvezető. 1999. szeptember 1-jétől a KERT KIVI Kft. élelmiszerboltjában dolgozik. **Tk.:** KPVDSZ-tag és gazdaköri tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1974. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

MÓRICZ Zsigmond író. (Gyomán tartózkodott: 1927. február) A nagy regényíró, a magyar prózaírás 20. századi írófejedelme, 1927 februárjának elején tartózkodott Gyomán második felesége, Simonyi Mária színésznő társaságában. Nem egyszerű átutazóként járt itt, hanem határozott írói céllal: a Magyarország c. budapesti lap számára készített tudósításokat a Dél-Alföldről, előadói-felolvasói körútja alkalmával Gyomán, az Úri Kaszinóban tartott szerzői estet. A riportsorozat *Hét pásztortűz ég* címmel jelent meg, de tulajdonképpen csak hat helységről számol be: a jászkunsági Mezőtúrt leszámítva öt Békés megyei településről: Gyoma, Szarvas, Orosháza, Békéscsaba és Gyula. A Gyomáról szóló riport címe: *Adomázó város*. Gyomára alkalmasint vonattal érkezett az író Mezőtúrról,

s a református templom mögött álló parókiában szállhatott meg, és az akkori Úri Kaszinóban [Hősök útja 43.] tarthatta meg felolvasását. Gyomai tudósításának legfontosabb része a 70 éves Kner Izidor könyvnyomdásznál és könyvkiadónál tett látogatása volt, érdekes adatokkal, ahogy az egész riport jól megfigyelt, helytörténetileg is értékes adatokat tartalmaz a község akkori arculatáról. **I.:** a tudósítás eredetileg a Magyarország c. budapesti lap 1927. február 7-i számában jelent meg, majd a Gyomai Ujság 1927. február 20-i száma közölte; kötetben pedig: Móricz Zsigmond összegyűjtött művei. Riportok II. Bp., 1958. • (Sz. F.)

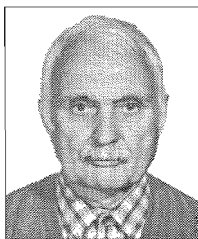
MUTH Ádám vasbetonszerelő. (Gyoma, 1927. december 3.–1997. június 16.) **Sz.:** Muth Ádám földműves, Vavró Etelka háztartásbeli. **H.:** nő, 1951, Takács Etelka.

Gy.: Tibor (1954), Erzsébet (1961). **T.:** gyomai evangélikus népis-kola. **É.:** MÁV Hídépítő Vállalat, Körösi Állami Gazdaság. **Tk.:** szakszervezeti bizalmi az állami gazdaságban. Segített a német származású deportáltak emlékművének felállításában, az elhurcoltak névsorának összeállításában. Kézírtos visszaemlékezéseit a Városi Könyvtár őrzi. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1956-os Emlékérem. **E.:** 17 évesen a nővérel együtt, mint német származásút, kivitték a Szovjetunióba. Az 1956-os eseményekbe is belesodródott, túrta a megaláztatásokat, de ennek dacára megbékélt a dolgokkal, igyekezett tisztelni és becsülni az embereket. Kedves időtöltése volt a horgászat. • (Muth Ádámné közlése alapján K. N. K.)

NÁDUDVARY Mihály papír-, írószer- és könyvkereskedő, nyomdatulajdonos. (1895. augusztus 2.) **Sz.:** Nádudvari János és Kruchió Eszter. **H.:** nős, 1924-től Nemetz Adél. **É.:** Gyomán az 1920-as évek elejétől több helyszínen volt papír- és írószer-kereskedése, ahol könyvek kölcsönzése, napi- és hetilapok árusítása folyt. Az iskolák tankönyvigényét is ő elégítette ki. Később kölcsönzésre, majd eladásra szánt szépirodalmi és gyermekkönyvek kiadásával is foglalkozott. Papírkereskedésében nyomdát állított fel, ahol újságok kiadására és nyomtatására is vállalkozott. Anyagi helyzetének alakulásával függött össze nyomdai működése, több alkalommal számolta fel, illetve adta el nyomdai felszereléseit. Az 1920-as években létrehozott Hungária nyomdát alkalmazottja, Teket Sándor vette át tőle. Az 1930-as évek második felében Petőfi nyomda néven, majd saját nevén jegyzett nyomdai-kiadói tevékenységet. Felelős szerkesztője és kiadója volt a Gyomai Élet (1936–1938), a Gyoma–Endrőd Vidéke (1922–1928), a Gyoma–Endrőd–Kondoros (1928–1935) címen megjelent lapoknak. Az alábbi újságok több-kevesebb lapszáma nála készült: Hármaskörös: Hitbuzgalmi, közgazdasági és szociálpolitikai folyóirat (Endrőd, 1934–1944), a Kató József által szerkesztett Uj Ugar (1937) című társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági szemle egyetlen száma, Dévaványai Hírlap (1937–1942), Sárréti Hírlap (Szeghalom, 1938), Attila: Szépirodalmi és művészeti havi folyóirat (Gyoma, 1941–1943), Hirdetések (Gyoma, 1942), Községi rendőr (Sarkad, 1943–1944). **I.:** Békés megye sajtóbibliográfiája, 1855–1973, Békéscsaba, 1974; Békés Megyei Levéltár (Gyula), Gyomai járás főszerkesztője iratok 2465/921, 573/930. • (F. H. J.)

NAGY Albert koreográfus. (Gyoma, 1941. június 10.) **Sz.:** Nagy Albert földművelő és

Tóth Piroska. **H.:** nős, 1985, Csonka Kornélia. **Gy.:** Albert (1992). **T.:** Általános Iskola, Gyoma; 1972: Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1978: Népművelési Intézet Felsőfokú Néptánc Tagozat. **É.:** 1967–1972: a gyomai Körösmenti Táncgyűttes, 1972-től a Szeged Táncgyűttes művészeti vezetője. **Szea.:** megyei és országos fórumokon; határon túl: Románia, Jugoszlávia, Belgium, Németország – a folklór szerepe a színpadon és az ifjúság nevelésében. **Rtv.:** több alkalommal készült rádió- és tv-műsor. **Kut. ter.:** magyar, román, bolgár folklór. **Dk.:** Művelődési Minisztériumi Dicséret, 1971; Szocialista Kultúráért, 1972; Juhász Gyula-díj 1976; SZOT-díj, 1978; Universitas Scientiarum Medicinæ Szegediensis, 1978; Szakszervezeti Munkáért kitüntető jelvény ezüst fokozat, 1985; Szegedért Alapítvány Kuratóriumi Díja, 1994; Népművelésért díj, 1995; Harangozó Gyula-díj, 2001; Községi Művelődésért Emlékplakett, 2002; „Életfa” díj, 2003. **I.:** Ki kicsoda? c. kiadvány; több megyei és országos sajtóban megjelent cikk. **E.:** a táncművészetben kívül hobbiként foglalkozik kertészkedéssel, főzéssel, amelyet gyomai gyermekkorában ismert meg. • (M.-né Cs. I.)

NAGY Béláné Gellai Ágnes dr. geológus, tudományos főmunkatárs, egyetemi doktori cím tulajdonosa. (Endrőd, 1934. december 9.) **Sz.:** Gellai István cipészsegéd (az 1935-ös sorsztűznél halt meg) és Csúvárvár Erzsébet. **H.:** férjhez, 1960, Nagy Béla fizikus. **Gy.:** Béla (1963), Attila (1971). **T.:** 1948–1953: Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1953–1958:

ELTE TTK geológus szak, Budapest. **É.:** 1958–1992: Magyar Állami Földtani Intézet, Budapest. **M.:** *Oligocén Foraminiferák Dorog környékéről*, [társszerző] 1973; *A Börzsöny-hegység oligocén és miocén képződményeinek Foraminifera faunája*, 1985. **Ct.:** a témával kapcsolatban rendszeresen jelentek meg cikkei a szaklapokban. **Szea.:** MÁFI Magyarhoni Földtani Társulat 1958–1992 között. **Kut. ter.:** a magyarországi oligocén üledékek Foraminifera vizsgálata. **Dk.:** A Földtan Kiváló Dolgozója. • (*F. I.-né*)

NAGY Erika dr. tudományos kutató; tudományos főmunkatárs; földrajztudomány kandidátusa. (Gyoma, 1968. január 25.) **Sz.:** Nagy Gábor és Varjú Katalin. **H.:** férjezett, 1991, Nagy Gábor tudományos kutató. **Gy.:** Péter (2001). **T.:** I. Sz. Általános Iskola, Gyoma; Kiss Lajos Gimnázium, Gyomaendrőd; 1986–1991: József Attila Tudományegyetem Természettudományi Kar, földrajz–történelem szak; 1996–1997: University of Leicester, Centre for Urban History. **É.:** az egyetemi tanulmányok befejezése (1991) óta tudományos pályán dolgozik, kutató-geográfusként, a Magyar Tudományos Akadémia intézményi keretei között. Munkahelyek, kutatóhelyek: 1991–94 között a JATE Gazdasági Földrajzi Tanszékén MTA Tudományos Minősítő Bizottsága ösztöndíjasa; 1994–1998 között kutató, tudományos segédmunkatárs az MTA Regionális Kutatások Központja (RKK) Nyugat-magyarországi Intézetében, Győrben ugyanebben az időszakban a Széchenyi István Főiskolán óraadó tanár; 1998-tól tudományos segédmunkatárs az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete Békéscsabai Osztályán; 1998-tól óraadó a JATE TTK Gazdasági Földrajzi Tanszékén, Szegeden; 1998: földrajztudomány kandidátusa fokozat megszerzése; 1999-től tudományos főmunkatársi beosztásban dolgozik MTA RKK ATI, Békéscsabai Osztályán; 1998–2000 között a Research Support Scheme (Soros Alapítvány, Prága) kutatói ösztöndíjasa; 1999: Magyar Állami Eötvös-

ösztöndíj nyertese, Károly Egyetem, Prága. 1994 óta több tucatnyi kutatási program résztvevője, ebből tíznek témavezetője volt. Részt vett hazai és nemzetközi konferenciák szervezésében, és 1994 óta tanácsadói, döntés-előkészítői munkát is végez, település- és területfejlesztés, valamint gazdaságfejlesztési témakörökben. **Tk.:** 1986-tól a Magyar Földrajzi Társaság tagja; 1996-tól European Regional Science Association tagja; 1996-tól Magyar Közgazdasági Társaság tagja; 1997–1998 MTA VEAB Regionális és Területfejlesztési Munkabizottság tagja; 1999-től European Urban Research Association tagja; 2000-től a RESER (European Network for Service Studies) tagja; 2001-től Royal Geographical Society Post-socialist Working Group tagja. **Ct.:** eddig összesen 39 publikációja jelent meg, ebből 14 idegen (angol, német) nyelven, illetve 6 tanulmány könyvrészletként. **Szea.:** összesen 14 szakmai előadása hangzott el nemzetközi konferenciákon; összesen 16 szakmai előadást tartott hazai szakmai konferenciákon és tudományos üléseken. **Rtv.:** a győri, valamint a békéscsabai helyi rádió, valamint a Dél-alföldi Regionális Televízió és rádió számára is adott (szakmai jellegű) interjú. **Kut. ter.:** társadalomföldrajz, azon belül városföldrajz és a szolgáltató szektor földrajza. **Dk.:** 1993-ban az MTA tudományos ösztöndíjasok számára meghirdetett pályázatán 3. díjat nyert; 1998-ban az MTA Stratégiai Kutatások Ifjúsági Pályázatán 2. díjat nyert. **I.:** a nyomtatásban és elektronikus formában publikált tanulmányokra összesen 22 hivatkozás történt. A szerzőről a Biográf Kiadó *Ki kicsoda? c.* kiadványában készült szócikk. • (*K. N. K.*)

NAGY Gergely dr. szakállatorvos-doktor. (Békés, 1932. január 28.–Békéscsaba, 2003. január 27.) **Sz.:** Nagy Gergely kubicus, földműves és Szabó Zsuzsanna cseléd. **H.:** nős, 1959, Pfeifer Mária képesített könyvelő. **Gy.:** Tibor (1961), Zoltán (1966). **T.:** 1958: Állatorvostudományi Főiskola, Budapest; 1975: Állatorvostudományi

Egyetem szarvasmarha egészségügyi szakállatorvos. **É.:** 1958–1961: Csárdaszállási Á. G.; 1958–1961: Zsádányi Á. G.; 1961–1963: Hidasháti Á. G.; 1963–1991 között községi állatorvos [1965-től főállatorvos]. • (K. N. K.)

NAGY János dr. orvos. (Zubogy, 1846. szeptember 24.–Gyoma, 1898.) **Sz.:** Nagy János tanító és Kulifai Julianna. **H.:** nős, 1876, felesége Renn Klementina. **Gy.:** Blanka, Zoltán, Katalin, Gyula, Klementina. **É.:** községi és uradalmi orvos volt 1880–1898 között Gyomán. A család a Vincze doktor-féle házban lakott (ma református szeretetotthon). A nagy kolerajárvány idején ő volt Gyoma orvosa. Heroikus küzdelmet folytatott a járvány ellen. Sok szegényt ingyen gyógyított, a gyógyszert is ő vette nekik. A betegek között elterjedt, hogy a gyógyszer mérég, nem szabad bevenni. Doktor úr nem egyszer maga vette be a betegek előtt a gyógyszert, hogy lásák, nem mérég. Halála után felesége olyan szegényen maradt öt gyerekkel, hogy még a férje temetését is egy – a Kossuth hagyatékából származó – vitrines szekrényvel fizette meg az egyháznak. A Beszenszeg felé vezető út melletti temetőben van eltemetve. • (Dédumokája közlése alapján Sz.-né N. E.)

NAGY Károly labdarúgó, kapus. (Gyoma, 1928. január 16.–Gyoma, 1983. június 30.) **Sz.:** Nagy Károly bőrkereskedő, Kéri Mária htb. **H.:** nős, első felesége Török Margit, második felesége Tímár Éva. **Gy.:** Éva. **É.:** a gyomai kenyérgyárban volt adminisztratív vezető. 1956-ban a fiatal forradalmárok melletti kiállásáért Kistarcsára internálták. Később a halászi szövetség gombüzemének lett a vezetője. A gyomai futballcsapat egyik legjobb kapusa volt, próbajátékon vett részt a budapesti FTC csapatánál, ahol megfelelt, és ott kívánták tartani. Később a gyomai labdarúgó szak-

osztály vezetője lett. A csapat az ő idejében, 1969. évben bajnokságot nyert, és bejutott az NB III-ba. • (Sz. L.)

NAGY Lajos üzletvezető. (Gyoma, 1928. február 28.) **Sz.:** Nagy István nyomdai segédmunkás és Feldmüller Magdolna. **H.:** nős, 1955, Nagy Lívia eladó. **Gy.:** Éva (1957), Judit (1961). **T.:** 1965–1969: Közgazdasági Technikum, Békéscsaba. **É.:** 1952. szeptember 1-jétől 1988. február 28-ig ÁFÉSZ, Papírbolt, üzletvezető; 1988–1992 között eladó. **Tk.:** szakszervezeti titkár 1967–1992 között. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst fokozata. • (K. N. K.)

NAGY Lajosné Nagy Lívia üzletvezető. (Gyula, 1937. június 28.) **Sz.:** Nagy Béla könyvelő és Ugor Anna. **H.:** férjezett, 1955, Nagy Lajos üzletvezető. **Gy.:** Éva (1957), Judit (1961). **T.:** 1965–1969: Közgazdasági Technikum, Békéscsaba. **É.:** 1953–63: Kner nyomda; 1963. július 1-jétől 1992. július 11-ig ÁFÉSZ, Papírbolt, Gyomaendrőd. • (K. N. K.)

NAGY M. Lajos gazdasági igazgató. (Kömlő, 1921. október 17.–Gyomaendrőd, 2000. november 2.) **Sz.:** Nagy László sm. és Németh Veronika. **H.:** nős, 1952, Nagy Bernadett. **Gy.:** István (1941–1985), Veronika (1952). **T.:** Me-

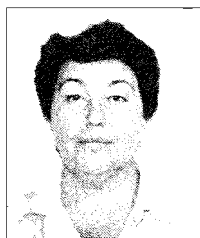

zőgazdasági Akadémia. **É.:** 1939–1949 között kubikos (közben katona, majd hadifogoly három évig); 1950–1956 között Derekegyházán, a Klára-majori Állami Gazdaság igazgatója; 1957–62 között a Csabacsüdi Állami Gazdaság igazgatója; 1962 januárjától 1976-ig, nyugdíjazásáig a gyomai Körösi Állami Gazdaság igazgatója volt. Működése alatt beruházások: juhtelep, sertéstelep, szarvasmarhatelep építése. A hagyományos mezőgazdasági termények mellett rizstermesztéssel is foglalkoztak: közel ezer hektáron kiépült a rizstelep. A 60-as évek elején 750 állandó dolgozójuk

volt, emellett rizsbetakarításkor még 2–300 embert foglalkoztattak. A 60-as évek közepeztől a Magtárlapason a Kulich Gyula út házsorait a gazdaság dolgozói munkahelyi kölcsönből, ill. OTP-kölcsönökből építették fel. • (Családjá és munkatársai közlése alapján K. N. K.)

NAGY NÉMEDI Gábor dr. főkönyvelő, labdarúgó. (Komárom, 1932. október 23.) **Sz.:** Nagy Némédi Antal gátör, Pfeifer Éva htb. **H.:** nős, 1956-tól Török Margit pénzügyi előadó. **T.:** 1959–1964: Szeged, József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. **É.:** 1954–1964: Gyoma, Járási Tanács V. B. Költségvetési Csoport vezetője; 1964–1966: Budapest, Pest Megyei Tanács V. B. Pénzügyi Osztály, főrevizor; 1966–1968: Szentendrei Járási Tanács V. B. pénzügyi osztályvezető; 1968–1990: termelőszövetkezetnél főkönyvelő, Budapest, Pest Megyei Malomipari Vállalat, gazdasági igazgató. **Tk.:** 1947–1954 között a bonyhádi Vasas NB III., a szekszárdi Dózsa NB II., 1954–1962 között a Gyomai Sportkör labdarúgó csapatának tagja, minden idők egyik legjobb középcsatára volt. **Dk.:** kétszer kapta meg a Mezőgazdaság és Élelmiszeripar Kiváló Dolgozója kitüntetést. • (Sz. L.)

NAGY Pálné Hainfarth Erika körzeti

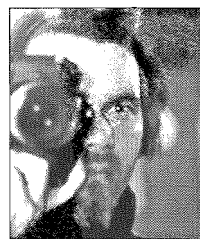

ápolónő, fogászati asszisztens. (Miskolc, 1942. június 28.) **Sz.:** Hainfarth József fürdővezető és Szucsák Erzsébet. **H.:** elvált. **Gy.:** Katalin (1965), Erika (1970). **T.:** Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1963: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, általános asszisztens; 1966: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula: fogászati asszisztens. **É.:** 1960-tól Gyomán: 1964-ig: körzeti orvosi asszisztens; 1964–1973: fogászati asszisztens; 1973-tól körzeti ápolónő, nyugdíjazásáig, 1997-ig. **Tk.:** Országos Egészségügyi Dolgozók helyi szervezetének tit-

kára volt 5 éven át. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1985. • (K. A.-né)

NAGY Piroska könyvtáros. (Budapest, 1960. június 8.) **Gy.:** Braun M. Gergely (1981), Janis Zoltán (1993). **T.:** Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, könyvtár szak. **É.:** 1988 óta a gyomaendrődi Városi Könyvtár dolgozója. • (Sz.-né N. E.)

NAGY Zopán fotóművész, költő. (Gyoma, 1973. január 5.) **Sz.:**

Nagy László vízvezeték-szerelő, Barabás Erzsébet kereskedő. **T.:** 1994: fotográfusképző (Zöld Iskola, Budapest); 1995: Színházi kellékes, dekoratőr iskola, Budapest; 1995-től: magántanulmányok, Madame Fotóklub, Budapest. **É.:** Művész mozi, Budapest; szabadfoglalkozású fotográfus: reprodukciók készítése, dokumentálások, pl.: Corini Margit festményeiről, Gyoma; Helytörténeti Gyűjtemény, Kispest; tanulmányképek, fotók készítése szellemi fogyatékkal élők intézetéből: 7 éve. **Tk.:** nemzetközi és országos művésztelepek rendszeresen meghívott tagja (pl. Colony, fony 1995-től; Művészeti Szabadiskola, Sárospatak; Art Camp Főiskola, Jászberény). **Ct.:** írásaival irodalmi-művészeti folyóiratokban, antológiákban, regionális lapokban publikál. **Rtv.:** írásai kapcsán: Petőfi Rádió, 1993; Csabai Rádió, 1995; kiállításai kapcsán: Szegedi Rádió, 1998; MTV1, Duna TV, 1999; Civil Rádió, 2000; Viasat 3, 2001. Párizsi kiállításáról: Csaba TV, 2002. **Kiáll.:** rendszeresen kiállító fotóművész. Képei, reprodukciói prospektusokban, művészeti albumokban láthatók. 1996: Gyula, Tourinform Galéria; 1997: Szeged, Stefánia Klub, Szekszárd, ZugGaléria; 1998: Szeged, Grand Café, Szeged, Régi Hungária; 1999: Békéscsaba, Városháza, Budapest, Magyar Nők Székháza; 2000: Pápa, Református Gimnázium, Budapest, Kortárs Művészetek Háza, Párizs, „le Genie de la Bastille”, 2001: Német-

ország (Neubrandenburg), Franciaország (thiron Gardais); 2002: Békéscsaba, Szünet Café, Ifi-ház, Szeged, Impala ház, Budapest, Kispesti Kaszinó, Művészetek Völgye (Taliándörögd–Kapolcs). **Dk.:** Premfotó, nemzetközi, 1996, különdíj; „Stressz–alkohol–drog”, országos, 1998, fődíj; „Picture and Text”, nemzetközi, 1998 – diploma (Magyar Fotográfiai Múzeum). **I.:** Kisképek Nemzetközi Kiállítása, prospektus, 1999; Művészetek Völgye, kapolcsi újság, 2001; Bölcső [folyóirat] Szeged, 2002; Szeged [folyóirat], 2002. **E.:** „Gyermekkorom egyik (válságos) periódusában a Kner-ház melletti hátsó épületben laktunk... Szeretem a Kner-kiadásokat...” (Nagy Zopán) • (Sz.-né N. E.)

NAGYNÉ SZATHMÁRI Katalin népművelő, művelődésszervező, előadó, sportoló (röplabda). (Körösladány, 1956. március 3.)

Sz.: Szathmári Lajos **H.:** férjezett, 1980, Nagy Zoltán idegenáru-ellenőr. **Gy.:** Zoltán (1981), Péter (1984). **T.:** 1966–1970: I. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1970–1974: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1974–1977: Tanítóképző Főiskola, Jászberény, testnevelés tagozat. **É.:** 1977–1985: Hűtőgépgyár, Kulturális Osztály, Jászberény; 1985–1995: Munkás- és Ifjúsági Ház, Jászberény; 1995-től Déryné Művelődési Központ, Jászberény. Sportpályafutása: 1968–1974 között a Gyomai TK NB II-es játékosa, edzője Szmolnik Lajos volt; 1974–1979 között a jászberényi Lehel SC NB I-es játékosa, 1972–1979 között ifjúsági, junior és a nemzeti válogatott játékosa volt. Nemzetközi szereplések: Ausztria, Bulgária, NSZK, NDK, Franciaország, Románia, Jugoszlávia, Csehszlovákia, Korea, Szovjetunió, Lengyelország. **Dk.:** középiskolai bajnokság: Legjobb ütőjátékos – különdíj, 1972; Országos Ifjúsági Kupa 2. (GYTK) Legjobb ütőjátékos, 1973; Középiskolás Bajnokság 2. (GYTK) 1974; Észak-Ma-

gyarország Kupa 1. (Lehel SC) Legjobb ütőjátékos, 1975; Lehel Kupa 5. (Lehel SC), 1976; NB I. Super Liga 3. (Lehel SC), 1976; Országos Ifj. Kupa 1. (Lehel SC) Legjobb ütőjátékos, 1977; Amatőr Strandröplabda Bajnokság: Legjobb női játékos, különdíj, 2002. • (H. I.)

NAGY Pálné Veres Róza (művésznév:

Nagyné Veres Róza) utókalkulátor, képzőművész. (Gyoma, 1940. december 17.) **Sz.:** Veres Sándor egyéni gazdálkodó, majd tsz-tag és Gál Róza Háziipari Szövetkezet bedolgozója. **H.:**

férjezett, 1961: Nagy Pál hitelügyi főelőadó. **Gy.:** Hevesi-Nagy Anikó [lásd ott]. **T.:** 1966: Gyomai Gimnázium; 1975: Sebes György Számviteli Szakközépiskola, Békéscsaba; 1981: Bp. IszTI árképzés és költségelemzés szak. 1981–1984: Gyomaendrődi Képzőművész Kör, Halmágyi Roland rajztanár, festőművész, Giriczné Varga Erzsébet rajztanár; 1985–1988: Megyei Művelődési Központ, Képzőművész Kör, Mladonyiczky Béla szobrászművész; 1982–1987: Békési Alkotótábor, művészeti vezető: Lóránt János festőművész; 1993–2002: Gyomaendrődi Nemzetközi Művészttábor: Csuta György festőművész és Pataj Pál festőművész; 1995–2002: Nagyenyedi Nemzetközi Művészttábor; 1997: Bánkúti Alkotótábor: Vágréti János festőművész. Igen sokat tanult a Szegeden élő Novák András és a gyomaendrődi Hevesi Nagy Anikó festőművészekről is. **Tk.:** Békés megyei Művelődési Központ Képzőművész Stúdiója; Gyomaendrődi Nemzetközi Művészttábor alapító tag; Nagyenyedi Nemzetközi Művészttábor INTER ART alapító tag; Gyomaendrődi Kulturális Egyesület alapító tag; Országos Képző- és Iparművészeti Társaság, Budapest. **Kiáll.:** önálló kiállításai voltak: Gyomaendrőd, Kiss Lajos Gimnázium, 1985; Gyomaendrőd, ENCI Ifjúsági Klub, 1988; Dévaványa, Kiállítóterem, 1993; Gyomaendrőd, Galéria,

1993; Szeged, CsRFK Aulája, 1995; Gyomaendrőd, Katona József Művelődési Központ, 1996; Csorvás, ÁMK Művelődési Ház, 1997; Dévaványa, József Attila Művelődési Otthon, 1998. Csoportos kiállításai: Romániában: Arad, Nagyenyed, Bukarest. Csehszlovákiában: Brezna. Magyarországon: Budapest Sportcsarnok „Művészek az olimpiai sikerekért” c. kiállítás, 1992, *Szénaboglyák és az Alkonyat* c. képekkel; Budatétényi Galéria *Napraforgók* c. festmény, 1995; Újpesti Galéria *Emlékezők* c. festmény 1996; Kongresszusi Központ *A virágok könnyei* c. olajkép, 1997; Veszprém, Gizella Napok *Fény és pára* c. olajkép; Újpesti Galéria *Agyagbánya* c. pasztell; Debrecen, Községi Ház *Egy esős nap emléke* c. monotípiá. Rendszeresen: Utak-hidak a képzőművészetben és a Vadászat, halászat, természetvédelem c. kiállításokon.) Csoportos kiállításon vett még részt: Ausztria: Salzburg, Graz. **Dk.:** Békés megyei Millenniumi Kiállítás 3. díj; **E.:** „Elbűvölnek városunk utcái a régi házakkal, templomokkal. A Hármaskörös holtágai, az ártéri erdők szépsége. Ezt a látványt és hangulatot próbálom képeimben megörökíteni.” (Nagyné Veres Róza) • (*M.-né Cs. I.*)

NEMEREY Éva tanár. (Gyoma, 1923–Pécs, 1997) **Sz.:** Nemerey Péter bankigazgató és Vaniss Margit. **H.:** Ludwig Károly, második férje dr. Páthy Ferenc ny. egyetemi tanár. **T.:** a gimnázium I–II. osztályát mint magántanuló végezte, vizsgáit a Szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban abszolválta. Ezután a mezőtúri Teleki Blanka Leánygimnáziumban folytatta tanulmányait, ott érettségizett 1941-ben. A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészkarán szerzett doktorátust. **É.:** első munkahelye a pécsi Egyetemi Könyvtár volt. Ezután vidéken tanított; a pécsi Radnóti Miklós Közgazdasági Technikumból mehetett nyugdíjba, 1978-ban. Utolsó éveit súlyos szenvedések terhelték meg. **Gy.:** Nemerey Éva lánya: Petrőczy Éva (Ludwig) költő, Budapesten él, négy gyermek édesanyja, a férje dr.

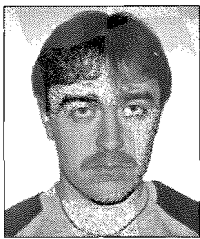
Szabó András egyetemi tanár. Mindketten a Károli Gáspár Református Egyetemen tanítanak. • (*Sz.-né N. E.*)

NEMEREY Péter bankigazgató és családja. (Oraviczabánya, 1892–Pécs, 1968.) **H.:** nő, felesége Vaniss Margit. **Gy.:** Éva (1923) tanár, Péter (1927) orvos. **T.:** a felső kereskedelmi iskolát Pancsován végezte. **É.:** bankhivatalnok volt Versecen. Az I. világháborúban a 23. vadász zászlóaljban harcolt a szerb, orosz és az olasz fronton; súlyosan megsebesült Sabácnál. A Békés megyei Általános Takarékpénztár gyomai fiókjintézetének volt fiókvezetője 1941-ig. A bank és a család lakása a Fő út és a Hősök útja sarkán volt, a gimnázium felé eső oldalon, az ún. Wodianer-féle házban. Az épület akkor még őrizte klasszikus stílusát, és az udvar felőli oldalán gyönyörű park volt. Nemerey Péter 1941–1945 között a bajai Magyar Bank igazgatója lett; 1945–1949 között alkalmi munkás, 1949–1960 között állami gazdaságoknál, bánya-vállalatnál dolgozott, nyugdíjba vonulásáig. **Tk.:** gyomai munkássága alatt számos kulturális és sportegyesület elnöke és alelnöke volt; a TÉBE körzeti választmány tagja, a NED elnöke, minden dalos ügy lelkes pártfogója; tagja volt a községi képviselő-testületnek is. **Dk.:** NMV elismerő oklevél és díszjelvény; a X. Daloskerület koszorúval díszített aranyérem tulajdonosa. • (*Sz.-né N. E.*)

NEMEREY Péter orvos. (Gyoma, 1927.) **Sz.:** Nemerey Péter bankigazgató, édesanyja Vaniss Margit volt. **H.:** nő, felesége Baranyai Zsuzsanna. **Gy.:** Zsuzsanna röntgenfőorvos a szekszárdi megyei kórházban, Péter tanár, számítógépes grafikus. **T.:** középiskolai tanulmányait a kalocsai Jezus-társasági Szent István Gimnáziumban végezte 1937–1945 között; egyetemi tanulmányait az Erzsébet, későbbi nevén a Pécsi Tudományegyetemen végezte, 1954-ben lett orvosdoktor. **É.:** első munkahelye a pécsi I. sz. Sebészeti Klinika volt. 1958-ban el kellett hagynia a klinikát, és Komlón,

majd Pécssett a városi kórházban dolgozott, később a pécsi megyei kórházban folytatta gyógyító munkáját mint sebész, baleseti sebész főorvos, 1993-ig. Nyugdíjba vonulása után még nyolc évig intézeti orvosa volt egy pécsi szociális otthonnak. **Tk.:** 1950-ben az országos Bach-énekverseny győztese volt: oratóriumi és operahangversenyek szólistája. **E.:** „A Szabadság tér 5. sz. L alakú házban laktunk [a Fő út és a Hősök útja sarka, a gimnázium felőli oldalán]. A Szabadság szoborral [Hősök szobra] szemben lévő déli szárnyban üzletek voltak, a bank pont a sarkon volt, innen indulva [a Holler felé]: só-cukor nagykereskedelmi lerakat, Schwalm úr cipész műhelye, ezután Kun Ferenc szatócsüzlete következett, ezután jött egy dohányáruda, majd Lach Fülöp borbélyüzlete, ő eret is vágott. Ugyanennek a szárnynak az udvar felőli frontján volt a mozi ...” (Nemerey Péter) • (Sz.-né N. E.)

NEMES Tibor őstermelő. (Gyula, 1970.

július 4.) **Sz.:** Nemes László vasutas és Kationa Margit. **H.:** nő, 1991, Bíró Ágnes. **Gy.:** Dániel (1992), Zita (1996), Ágota (2002). **T.:** 1987: Mezőgazdasági Szakiskola, Békés, növénytermesztő gépész; 1990: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, érettségi; 2001: Békéscsaba, inszeminátorképző (sertés). **É.:** 1987–1992: Lenin Tsz, Endrőd; 1992–1999: Tiszántúli Áramszolgáltató; 1999 óta őstermelő, sertéstartással és baromfivéveléssel foglalkozik. Jelenleg 40 tenyészkoca és 3 kan, illetve azok szaporulata adja a sertésállományt, és évente előnevelnek 60 000 db baromfit. Városunkban 2001-től inszeminátorként is tevékenykedik. • (Sz.-né N. E.)

NEMESEK a középkori Endrődön

„Bethlen Gábor nemesi előjogokban részesíti Palfy György endrődi lakost és utód-

jait, annál is inkább, minthogy Endrődnek minden lakosai, Bihar megye bizonyítványa szerint, mint ilyenek nemesi előjogokkal bírnak. Kolozsvár 1625” – olvashatjuk a fejedelmi oklevélben. (Ágoston János: Endrődnek leírása. Tudományos gyűjtemény, 1824. 49–56. p.)

Balassy család. Kelemen 1495-ben és 1498-ban királyi emberül van kijelölve. **Kálmán** 1508-ban megyénk egyik szolgabírája.

Bereczkfy család. Miklós fia Bereczk endrődi nemes 1425-ben élt. A család tőle vette vezetéknévét. Testvére volt **Bálint**, akivel együtt kibékül Gyoma földesuraival. **Endrődi Bereczkffy Balázs** 1495-ben királyi emberül van kijelölve a margitszigeti apácáknak beiktatására. Ugyanezen Balázs és **Bereczkffy János** 1509-ben királyi emberül vannak kijelölve a királysági erőszakoskodások megvizsgálására. Balázst 1515-ben megint királyi emberül jelölik ki, de 1520-ban már özvegyét, Simay Advigát említik. E család utolsó ismert tagja **Pál**, mint Ferdinánd-párti királyi ember fordul elő.

Bernóti család. János 1515-ben királyi ember Békés vármegyében. **András** 1549-ben megyénk egyik szolgabírája. Ferdinánd-párti királyi emberként említik. 1556–64-ben Endrődön és Félhalmon volt egy kis birtoka. **Váradai Bernóti Gergely** 1630-ban kilenc Endrődre települt kóborló parasztot kap jobbágyul.

Both család. Egyik tagja, **Miklós** 1479-ben megyénk alispánja volt.

Botos család. Egy tagja ismeretes: **János**, aki Gyulán szolgált, s Mágócsynak a tiszteje volt. Az 1556–64. években Simán és Csejten lakó jobbágysai egy-egy kapu után fizettek adót. Az adórovó 1560-ban említi az endrődi udvarházat, s az emellett lakó jobbágyokat, akik 1562-ben két kapu után fizettek adót.

Dienes család. Tagjai: **Dienes, Boldizsár** és **Balázs**, akik 1560-ban Endrőd egy részét bírják, s akiknek jobbjáyaikon nem bírták behajtani az adót. E családdal rokon **Nagyrévi Dienes János**, kinek lányát 1515-ben Endrődy Balázs bírta.

Endrődy család. Endrőd kismemesi község lévén, s addig is, amíg a vezetéknevek kialakultak és megszilárdultak, számos nemes ember egyszerűen innen, mint lakóhelyéről nevezette magát. **Mihály fia Péter, Pál fia Mátyás, Demeter, Márton, Péter fia István, Mihály fia Ferencz, Lőrincz fia István** 1425-ben kibékölt Gyoma földesuraival. **Gergely** mint Bélmegyeri Tamás atyafia fordul elő. **Balázs** 1515-ben a Simaiak rokona, s Nagyrévi Dienes János veje volt. Ez évben neje, Dienes Adviga nagyanyjának, Simai Annának birtokjogaiért perelt a maga, valamint Endrődy Balázstól származó János, Pál, Erzsébet és Dorottya nevű gyermekei nevében, míg bizonyos feltételekkel kiegyezett.

Eszes család. (**Eszews = Eszös**) **Albert, Sebestyén** és **Imre** jelen vannak, midőn Bakóczot be akarják iktatni a gyulai uradalomba. **Illés** 1516-ban királyi ember a simaiak részére, 1520 táján tanú Ludasfenék ügyében, 1527-ben pedig Zapolyai-párti királyi ember. **László** özvegyét az 50-es években Endrődön írja birtokosnak az adórovó. **Kelemen** ugyancsak Endrődön birtokos, de ezen kívül Sima-Sziget, az 1560–64-es években Komlós egy részét is bírja. **Mihály** az 1556–60-as években Sima-Szigeten és Kígyóson birtokos.

Farkas család. **István, János** és **Péter** nevű tagjai 1425-ben kibéköltnek Gyoma földesuraival. István és János 1435-ben királyi emberek az egei határjáráshoz. János 1461-ben tanú Zeleméres ügyében.

Fodor család. **Balázs** 1425-ben kibékölt a gyomai földesurakkal, 1435-ben királyi emberül van kijelölve az egei határjárásra. **Mihály**, 1425-ben kibékölt a gyomai föl-

desurakkal. **András**, 1425-ben kibékölt a gyomaiakkal. **János**, 1425-ben kibékölt a gyomaiakkal, 1471-ben és 72-ben királyi ember. **Lőrinc** 1425-ben kibékölt a gyomai földesurakkal, 1466-ban, 1469-ben és 1475-ben királyi ember, 1466-ban mint szomszéd jelen van a félhalmi határjáráson. **Osvát** a János fia volt. 1471-ben ő iktatta be a Buda-prépostságot Szentetornya birtokába, 1472-ben és 75-ben királyi embernek volt kijelölve. 1479-ben ellene mond a Justhok beiktatásának Gyoma birtokába. **Barnabás**, 1461-ben tanú Zeleméres ügyében. **Ambrus** mint szomszéd, jelen van a félhalmi határjáráson 1466-ban, 1477-ben pedig kijelölt királyi ember. 1479-ben a nádori törvényszék esküdt tagja, s így meggyénk egyik legtiszteltebb férfiúja. **Antal** 1475-ben királyi ember.

Haranghy család. **László** 1425-ben kibékölt a gyomai földesurakkal, 1454-ben pedig kijelölt királyi ember a gyomai erőszakoskodások ügyében. **Antal** 1461-ben tanú Zeleméres ügyében, 1466-ban jelen van mint szomszéd Félhalom határjárásánál, 1475-ben királyi ember a Simayak megidézésére. **Gergely** 1466-ban Antallal együtt jelen van mint szomszéd, Félhalom határjárásánál. **Bálint** 1470-ben mint szomszéd, jelen van a Sima-Szigethez tartozó Sándor-egyházi puszta átadásánál, 1475-ben pedig királyi ember a Simayak megidézésére. **Márton** 1475-ben, 1493-ban, 1494-ben és 1498-ban királyi embernek van kijelölve. 1508-ban jelen van, amikor Bakócz Tamást a gyulai uradalomba akarják beiktatni. **Osvát** a család legnevezetesebb ágát jelöli. Királyi ember volt 1470-ben és 1475-ben. Özvegye és gyermekei 1497-ben belépnek a római Szentlélek-társulatba. **Miklós**, Osvát fia 1507-ben ügyvédő, 1516-ban pedig királyi ember. **Lénárt**, Osvát kisebbik fia 1514-ben megyénk alispánja, de egyúttal a margitszigeti apácák gazdatisztje. Az Ánránfy család meghatalmazottja 1514-ben. Fogott bíró Komlós Ferencz és Anna között 1523-ban, majd 1524-ben ismét fogott bíró. Megyénk országgyűlési követe 1527-

ben, majd 1528-ban Zapolyai kijelölt királyi embere. **Mihály**, Lénárt fia, 1533-ban visszaadja az Ábránfy Árontól elzálogosított jobbágytelkeket. **Gáspár** 1551-ben Ferdinánd-párti királyi ember, 1561-ben Gyulán van, amikor Kerecsényit a Kállayak elkobzott javaiba iktatják, s ő is azok sorába tartozik, kik Gaál Andrásról visszavették a követi költségek felét. **I.**: Ágoston János: Endrődnek leírása = Tudományos Gyűjtemény 1824. • (L. G.-né)

Harasztos család. **László** 1410-ben királyi emberül van kijelölve a Nadányiak megidézésére. **András fia Domokos** kibékül Gyoma földesuraival, 1425-ben királyi ember volt, 1435-ben, mint királyi ember járatta meg a határt Ege és Félhalom között, 1447-ben megyénknek volt országgyűlési követe. **Benedek** 1425-ben Domokossal együtt kibékül Gyoma földesuraival. **Kozma**, 1425-ben ő is részt vesz a gyomaiakkal való kibékülésben. **György** 1435-ben kijelölt királyi ember. **Miklós** 1475-ben kijelölt királyi ember. **Balázs** 1498-ban királyi ember. **János**, ugyancsak 1498-ban kijelölt királyi ember.

Kamuti család. Az endrődi előnévvel élő Kamutiakhoz tartoznak: **Miklós**, 1457-ben királyi ember a gyomai erőszakoskodások megvizsgálására. **Pál**, 1461-ben tanú Zeleméres ügyében, 1466-ban pedig királyi ember. **Demeter**, 1498-ban kijelölt királyi ember. **Márton**, 1508-ban mint tanú jelen van, midőn a gyulai uradalmat Bakócz Tamás számára le akarják foglalni, 1509-ben pedig kijelölt királyi ember. **János**, 1509-ben Mágócsy Mártont és társait a királysági erőszakoskodások ügyében megidézte. **Mihály**, akit az előző ügyben Jánossal együtt királyi emberül jelöltek ki.

Kereky család. Péter nevű tagja 1425-ben kibékül a gyomai földesurakkal.

Keresszegi család. **András** nevű tagja 1425-ben kiegyezik Gyoma földesuraival.

Kis család. **Balázs** és **Ferencz** nevű tagjai kiegyeznek a gyomaiakkal.

Köre család. **István**, **Mihály**, **Fülöp**. 1425-ben mindhárman kibékülnek Gyoma földesuraival. **Mátyás** 1454-ben, 1458-ban és 1469-ben kijelölt királyi ember. 1466-ban ő iktatja be Mogyorósy Jánost Csudabala birtokába. Ugyanebben az évben ő járatta meg Félhalom határait. 1470-ben mint szomszéd jelen van a Sándoregyházi pusztának Sima-Szigethez való visszacsatolásán. **Miklós** 1458-ban királyi ember. **Sebetény** 1460-ban kijelölt királyi ember. **Bálint** 1458-ban királyi ember, 1467-ben pedig Ábránfy II. Tamásnak tisztje volt.

Kövér család. **László** 1425-ben kiegyezik Gyoma földesuraival, 1435-ben pedig az egei határjárásra kijelölt királyi ember. **Pál** 1425-ben kibékül Gyoma földesuraival.

Nemes család. **Péter** és **Mihály** nevű tagjai 1425-ben kibékülnek Gyoma földesuraival.

Rárósy család. **Péter** nevű tagjának Endrődön lakó jobbágyai négy kapunyi adót fizettek, ugyanakkor a mai Tótkomlóson is volt birtoka.

Seres család. Egyik tagja, **Boldizsár** 1552–64. években megyénk északnyugati járásának volt szolgabírája.

Vasas család. **Márton** nevű tagja 1425-ben Gyoma földesuraival kibékül.

Veres család. **György** nevű tagja ismeretes, aki 1556–64-ben Endrődön, Simán és Csejten volt birtokos. Jobbágyai többnyire egy-egy kapu után fizettek adót.

Zalai család. **Gergely** 1520 táján az egekörözs-ladányi határperben az egeiek mellett tanúskodik. **Albert** 1556–64. években a simai uradalom egy részét bírja, s ezért Simán, Csejten és Sima-Szigeten földesúr-

nak írják. Királypárti érzelmű, ezért 1550-ben Ferdinánd-párti királyi embernek jelölik ki. Magócsy idején szolgálatot is vállalt a gyulai várban, s alkalmasint lovashadnaggy volt. 1560. augusztus 15-én bíró az orosháziak és a fecskésiek közt folyt határperben.

Zákány család. **András** nevű tagja 1564-ben Endrődön birtokos.

NÉMETH András és felesége, kereskedők. (Endrőd, 1919. február 21.–Endrőd, 1994. július 5.) **Sz.:** Németh János külterületi postai kézbesítő és Arany Terézia. Nyolc élő gyerekük volt. **H.:** nő, 1939, Dinya Eszter. **Gy.:** Eszter

(1942), középiskolai tanár, könyvtáros. **T.:** 1953: technikai minimumvizsga, ács szakma, Szajol; 1958: Mezőgazdasági Szakiskola, Kétegyháza, traktoros-gépész szakmunkás; 1959: Mezőgazdasági Gépész Technikum, Mezőtúr, zeterkezelő szakmunkás; 1961: Dózsa György Vendéglátóipari Tanuló Iskola, Budapest, felszolgáló szakma; 1964: SZÓVOSZ vendéglátó egységvezetői tanfolyam; 1955[?] Békéscsaba: futballbírói tanfolyam. **É.:** 1940–1945 között katona, majd hadifogoly volt a második világháború során. 1946–1956: könyv-, papír- és írószer-kereskedése volt a Blaha utca 3. sz. házban. A könyveket nemcsak eladta, hanem kölcsönözte is; 1945 után neki volt először kölcsönkönyvtára Endrődön. Az üzletet az államosítás miatt be kellett zárnia. Ezután különböző vidéki munkahelyeken dolgozott: Szajolban földmunkát végzett géppel, Ajkán szakács volt a munkásszálláson; 1957–1960 között a Balai Állami Gazdaságban traktoros volt, végül 1960. május 9-én itthon kapott állást az FMSZ-nél. Néhány évet vegyesboltokban töltött el, majd véglegesen beállt a vendéglátás hálózatába: dolgozott Nagylaposon, a Napkeleti vendéglőben, a Jóbarát vendéglőben és a Dombyszög étteremben

étteremvezető volt. **Tk.:** igazi közösségi ember volt. Már fiatal korában bekapcsolódott Endrőd sportéletébe. Húszéves kora körül minden birkózóversenyt megnyert, egyetlen vetélytársa volt: az öccse, István: bármelyik környező településen volt a verseny, az első és második hely sorsa mindig kettőjük között dőlt el. Később komolyan futballozott: több mint tíz éven át bázisa volt az endrődi focicsapatnak. Majd elvégezte a futballbírói szakvizsgát, és meccseket vezetett Békés megyében. megszervezte és menedzselte az endrődi kézilabda csapatot, amely egy időben – az ő áldozatos munkája révén is – megyeszerte híres volt. Idősebb korában biliárd-versenyeket szervezett. Éveken át vezette az Idősek Klubját is: sok vidéki kirándulást, jó hangulatú itthoni rendezvényt szervezve tette emlékezetessé az idősebb emberek hétköznapijait. Nagyon szerette szülőhelyét; mély fájdalommal élte meg Endrőd hanyatlását. Sok barátja érzését fogalmazta meg egyszer róla valaki: „Varázslatos embert volt...” • (Sz.-né N. E.)

Németh Andrásné Dinya Eszter bolti eladó. (Endrőd, 1920. március 6.) **Sz.:** Dinya György és Dávid Eszter. **É.:** 1946-ban együtt nyitottak férjével – Endrődön először – könyv- és papírkereskedést, amely 1956-ig működhetett csupán. Ezután vegyesboltban és vendéglátó egységekben volt eladó az ÁFÉSZ különböző egységeinél. A vendéglátásban mindig a tiszta, házias, vendégszerető kiszolgálásra törekedett. Az általa készített halászlé miatt messziről is eljöttek a vendégek. • (Sz.-né N. E.)

NÉMETH Dezső ügyvezető. (Hunya, 1951. augusztus 1.) **Sz.:** Németh Dezső asztalos és Kiszely Olga. **H.:** nő, 1976, Meeser Marion közgazdász. **Gy.:** Nikola (1978), közgazdász. **T.:** általános iskola: Hunya és Endrőd; gimnázium: Szeghalom;

Faipari Technikum, Békéscsaba; Műszaki Főiskola üzemszervezői szak, Budapest. **É.:** ENCI; Mezőtúri Állami Gazdaság Felterelepe; Fa- és Építőipari Szövetkezet Bútorüzeme; Körös Bútoripari Kft. alapító tagja; 1994-től magánvállalkozóként, 1997-től kft. keretein belül működteti üzemét Németh Nyílászáró és Forgalmazó Kft. néven. Az üzem 36 embernek ad munkahelyet; ajtókat, ablakokat gyártanak és forgalmaznak. Nagyobb beruházásai: Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola; MTA Biológiai Központ, Szeged; Keresztény Iskolatestvérek Európai Iskolája, Bp. Helyben végzett nagyobb munkák: polgármesteri hivatal, Bethlen Gábor Szakképző Iskola; Kner gimnázium; Liget-fürdő. A Németh Dezső tulajdonában lévő Bowling Söröző és Étterem 1999 óta működik, 12 embernek ad munkát. A vendéglátó üzem – a jó helyi adottságokat kihasználva – évente augusztus 20-án rendszeresen biztosít színvonalas programot a város lakosságának, a fiataloknak: itt zajlanak a híres együttesek koncertjei (Apostol együttes, Kartágó együttes, Bikini együttes), országos hírű előadóművészek szórakoztatják a fiatalokat (Komár László, Szűcs Judith, Aradszki László, Balázs Fecó, Pájer András stb.). **Tk.:** a vállalkozás nagyon sok helyi civil szervezetet, egyesületet, intézményt, sportkört támogat rendszeresen. • (Sz.-né N. E.)

NÉMETH Gabriella településkutató, -fejlesztő, reklám–marketing csoportvezető, író, költő. (Budapest, 1940. április 5.)

Sz.: Németh János és Lautner Gabriella tiszviselők. **H.:** 1959–1971 között élt házasságban. **Gy.:** Gabriella (1961), Zsolt (1965). **T.:** 1969: Közgazdasági Egyetem általános igazgatási szak; 1980: középfokú reklám szakvizsga; természetgyógyászati szaktanfolyamok, szakvizsgák. **É.:** a család a II. világháború után Gyomára költözött, Gabriella itt járt általános iskolába és gimnáziumba, és itt is

érettségizett, majd Budapestre került. 1972–1984 között a Magyar Rádió irodalmi osztályának külső munkatársa volt; ezután főleg irodalmi tevékenységet folytatott: szerkesztési munkálatokat végzett, részt vett irodalmi pályázatokon, és dolgozott saját írásain és köteteinek kiadásán. 17 irodalmi pályázatot nyert meg; 1 önálló kötete jelent meg, 3 tévéjátéka, 4 rádió hangjátéka került műsorra, 3 drámáját játszották színpadon. Volt reklám-marketing csoportvezető; foglalkozott még település kutatással és -fejlesztéssel, 1990-től saját cége, a „Talabor” keretein belül; nevéhez fűződik a HOLOSZ program-elképzelés [egy település arculatának megtervezése]. **Tk.:** Krúdy Gyula Irodalmi Kör; Független Írók Társasága; Független Polgári Kör a Környezetért. **Öm.:** *Kavicsmuzsika*, v., 1996; *Visszalépés*, tv-játék; *Macskakarmok*, tv-játék; *Ködsüveg*, tv-játék; *Piros csempék*, hangjáték; *Citerás*, hangjáték; *Kiáltás*, hangjáték; *Szalmakrisztus*, hangjáték; *Fagyrepedés*, d.; *Pókfonálon*, d.; *Rekviem*, d. A *Macskakarmok*-at és a *Visszalépés*-t a televízió 1998-ban ismét műsorra tűzte. **Szerk.:** *Rebellitás* – historikus szemléletű, közérdekű folyóirat; *Literátor* – irodalmi folyóirat, 1994–1996. **Ct.:** Magyar Rádió Fiatalok Stúdiója elsőkötetesek bemutatása – recenziók. **I.:** Magyar Rádió 1978, 1984; MTV több alkalommal, napi-, hetilapok, folyóiratok; Tizenkilenc szív szerinti pótgyerek / Borzák Tibor = Szabad Föld, 1996. október 22., 8. p.; Az egyfelvonásos dráma... = Népszabadság, 1984. november 20.; Kompromisszumot lehet kötni... / S. E. = Blikk, 1996. május 15., 5. p. • (K. N. K.)

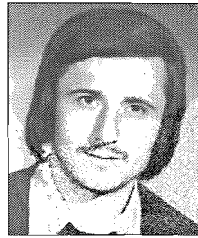
NÉMETH Géza festő. (Budapest, 1944. október 3.) **Sz.:** Németh János, Lautner Gabriella. **H.:** nős. **T.:** 1959-től a Képző- és Iparművészeti Gimnázium festő szakának hallgatója. 1963-tól a Szegedi Tanárképző Főiskola rajz–matematika szakán tanul tovább. 1969-ben szerzi meg építész diplomáját, az Ybl Miklós Építőipari Műszaki Főiskolán. **É.:** 1971 és 1982 között magántervező. 1979-ben a Magyar Népköztársas-

ság Művészeti Alap tagja lesz. 1982-től a Grafikai Gmk. vezetője, majd 1984-től alkotóközösség vezetője. 1985 és 1986 között a New York-i Ariel Galéria tagja. 1987-ben megnyeri a Világbank nemzetközi pályázatát, egy évet tölt Washingtonban, New Yorkban. 1991-től az Ars Una Stúdió képeslapkiadó vezetője. 1993-ban létrehozza az Arthis Alapítványt és Könyvkiadót. 1994-től a Magyar Képző- és Iparművészet Szövetségének és a Magyar Szépművés Társaság tagja lesz. **Önálló kiáll.:** Budapest: 1968–1995; Gyoma, gimnázium: 1977; Budapest: 1982, 1983; New York: 1985–1988; Washington: 1988; Kecskemét: 1989; Bécs: 1991; Eger: 1993; Moszkva: 1994; Balatonfüred: 1995; Arizona: 1996–1997. Csoportos kiállításai: Budapest: 1969–1997 között évente; Balatonboglár: 1973; New York: 1985, 1986, 1988; Belgium: 1987; Columbia: 1988, 1998; Venezuela: 1998, 1999. Munkái az alábbi közgyűjteményekben találhatóak meg: Arizona, Flagstaff Museum; American School, Benefit; Belgium, Musée du Petit Format; Budapest, Magyar Nemzeti galéria; Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Múzeum; Moszkva, Magyar Nagykövetség; New York, The Foundation for Education in Human Relations; Pécs, Modern Magyar Képtár; Szentendre, Ferenczy Múzeum; Washington D. C., Magyar Nagykövetség. • (K. N. K.)

18.) **Sz.:** Laskai Sándor földműves, Sápi Anna. **H.:** férjezett, 1955, Németh József tanító. **Gy.:** Anna (1960), Katalin (1968). **T.:** 1971: asszisztensképző. **Tk.:** szakszervezeti tag. • (K. N. K.)

NÉMETH Lajos

nemzetközi FIFA játékvezető. (Endrőd, 1944. augusztus 14.) **Sz.:** Rácz Mónika és Németh János. **H.:** elvált, Vacsi Mária vezető óvónő. **Gy.:** Attila (1968), Adrienn (1975). **T.:** általános iskoláit Endrődön végezte. Középszkoláit a makói Közgazdasági Technikum Kereskedelmi és Szövetkezeti szakán végezte. **É.:** érettségi után az endrődi ÁFÉSZ alkalmazottja lett. 1963-ban áthelyezték a Gyomai Járási Tanács V. B. Pénzügyi Osztályára, egyben igazolt játékosa lett a Gyomai TK-nak. A katonai évek alatt felvezényelték a budapesti Honvéd SE-hez, majd leszerelése után a sportegyesület munkatársa, átigazolt labdarúgója lett. 1968-ban Békéscsabán, az Előre Spartacusban játszott tovább, itt alapított család-dot is. Jelenleg Békéscsaba Város Sportirodájának munkatársa. Labdarúgóként több mint 400 NB-s mérkőzésen, ebből 110 NB I-es bajnoki mérkőzésen szerepelt. Játékvezetőként a legmagasabb minősítést érte el. Tizenegy évig az UEFA Európai Labdarúgó Szövetség, valamint a Világszövetség FIFA megbízásait teljesítette. Szepesi György szerint ő volt az 1980-as évek második felének legjobb hazai játékvezetője. Ő vezette például az Uerdingen–Dinamo Dresden mérkőzést, az ír–norvég VB-selejtezőt, az NDK–Algéria, a Görögország–Olaszország válogatott mérkőzéseket. Sportkarrierje csúcsának számít, hogy az 1986-os mexikói Világbajnokságon ő volt a legtöbbet foglalkoztatott bíró. Békéscsabán a Békés megyei Labdarúgó

NÉMETH József tanító. (Endrőd, 1935.

január 8.) **Sz.:** Németh József földműves, Varga Mária. **H.:** nő, 1955, Laskai Anna gyógyszer-tári asszisztens. **Gy.:** Anna (1960), Katalin (1968). **T.:** tanítóképző, 1958. **É.:** általános isko-

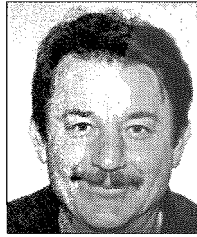
lai tanító Dévaványán, Körösladányban, Gyomán. **Tk.:** Pedagógusok Szakszervezete: tag, bizalmi, **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1986. • (K. N. K.)

NÉMETH Józsefné Laskai Anna gyógyszer-tári asszisztens. (Bucsa, 1938. június

Szövetség J. B. Oktatási Bizottságának vezetője. • (H. I.)

NÉMETH Sándorné Sallai Margit középiskolai tanár. (Budapest, 1937. január 23.) **Sz.:** dr. Sallai László járási főorvos és Stotz Margit. **H.:** elvált, 1964–1968 között élt házasságban Németh Sándor tanárral. **Gy.:** Sándor (1965). **T.:** alsó tagozati iskolai éveit Gyomán végezte, az 5–8. osztályt Budapesten, a Baár-Madas Református Leánynevelő Intézetben. Gimnáziumi tanulmányait a Hámán Kató Gimnáziumban folytatta. 1955–1959-ben végezte el Budapesten a Testnevelési Főiskolát. **É.:** 1959. szeptember 1-jétől a gyomai gimnázium tornatanára volt nyugdíjazásáig, 1991-ig. • (K. N. K.)

NÉMETH Vince mezőgazdasági vállalkozó. (Endrőd, 1957. május 28.) **Sz.:** Németh János tsz-tag és Rácz Mónika. **H.:** nő, 1981, Soczó Irma Éva. **Gy.:** Norbert (1983). **T.:** 1974: Gyomaendrőd, Bethlen Gábor Szakmunkásképző, géplakatos. **É.:** 1973–1992 között az endrődi Lenin Tsz-ben dolgozott, ezután egyéni vállalkozóként mezőgazdasági termeléssel és szolgáltatással foglalkozik. 110 hektáron gazdálkodik, és kb. 200 hektáron végez mezőgazdasági gépekkel bér munkát. **Tk.:** Gazdakör tag. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1986. • (Sz.-né N. E.)

OLÁH Gizella magyar szakos középiskolai tanár. (Gyoma, 1961. július 25.–). **Sz.:** Oláh Lajos gépszerező, Binges Gizella **H.:** férjezett, Molnár Albert, tanár. **Gy.:** Zsuzsa (1983), Albert Zsigmond (1989), Anna Lívía (1992). **T.:**

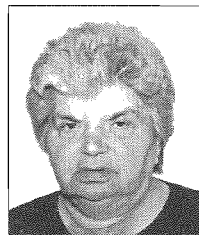
1975: 2. Sz. Általános Iskola; 1979: Kiss Lajos Gimnázium; 1982: Debreceni Tanítóképző Főiskola rajz–könyvtár szak; 1991: szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, magyar szak; 2004: Szegedi Tudományegyetem, magyar szak. **É.:** 1982–2001-ig a 2. Sz. Általános Iskola pedagógusa; 2001-től a déványai Eötvös József Gimnázium és Szakképző Iskola, magyar–rajz szakos tanára és könyvtáros. **Tk.:** 1983–1986-ig Filmklubot vezet az Apolló moziban; 1986-ban elsőként indította be Gyomaendrődön a NYIK pedagógiai programot; 1995-től a Nagycsaládosok Gyomaendrődi Egyesületének elnöke; a Gyomaendrődi Zenebarátok Kamarakórusának alapító tagja; a Városi Zene- és Művészeti Iskola 1999-ben induló képzőművész tagozatának az első tanára; 2000-től a Városi Képtár Kuratóriumának titkára; tagja a Gyomaendrődi Kulturális Egyesületnek; városi rendezvényeken versmondóként, műsorvezetőként, gyermekrendezvényeken szervezőként és előadóként gyakran szerepel. **Szerk.:** *Hajnal / B. Molnár Albert, B. Molnár Zsuzsa, v., 2002.* • (M. A.)

OLÁH István tanító, igazgató. (Gyoma, 1893. december 4.–1975. augusztus 16.) **Sz.:** Oláh Lajos gazdálkodó és Szilágyi Ágnes. **H.:** nő, 1922, Kovács Sára. **Gy.:** István (1925) és Andor (1926). **T.:** 1902–1907: öt elemi, Gyoma;

1907–1911: négy polgári, Mezőberény; 1911–1916: Tanítóképző, Debrecen, népiskolai tanítói oklevél. 1929: iparostanonciskolai tanítói közismereti tanfolyam. **É.:** az I. világháború alatt a Magyar Királyi Honvédezred hadnagya volt, sebesülése után tartalékos hadnagy. Harcolt az olasz fronton, majd orosz hadifogságba került. Hazatérése után harminchét évig tanította a gyomai gyerekeket; 1919–1948: népiskolai tanító volt a Református Elemi Iskolában, 1946–1956. augusztus 15-ig tanított a 2. Sz. Általános Iskolában – 1946–1950 között igazgatóként. Tanyai iskolákban is helyettesített. **Tk.:** népművelési előadóként számos ismeretterjesztő előadást tartott; a gyomai református gyülekezet presbitere volt; a Pedagógusok Szakszervezetének tagja volt. **Dk.:** II. o. Ezüst Vitézségi Érem; Károly Csapat Kereszt; Sebesülési Érem. • (Unokája, *Oláh István közlése alapján Sz. L.-né*)

OLÁH Lászlóné Bíró Gizella asszisztens.

(Csátalja, 1945. szeptember 22.) **Sz.:** Bíró Ferenc kubikos és Cserép Erzsébet. **H.:** özvegy, 1974, férje Oláh László nehézgépezelő volt, meghalt 1998-ban. **Gy.:** László (1975), Ferenc (1977). **T.:** 1964: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1969: Békés Megyei Tanács Semmelweis Egészségügyi Szakiskola, Gyula, általános rendelőintézet asszisztens. **É.:** 1965 decembere óta szolgálja a betegeket a gyomai orvosi rendelőintézetekben. **Dk.:** Kiváló Munkáért Érdemrend, 1988. • (K. A.-né)

ORBÁN Béla v. b. elnökhelyettes. (Csorvás, 1919. szeptember 16.–1991. november 19.) **Sz.:** Orbán György hentes és borkimérő és Uhrin Julianna. **H.:** nő, 1944,

Helevicsuk Margit, ápolónő Gyoma, Tüdőgondozó. **Gy.:** József (1948–1991), György (1952), László (1956–1996). **T.:** 5 gimnázium, Orosháza; közgazdasági és pénzügyi technikum levelező

tagozat; 1959: felsőfokú pénzügyi szakvizsga, képesített könyvelő, Budapest **É.:** édesapjuk halála után költöztek Gyomára. 1937-től magántisztviselő volt, 1940-től tényleges katona, 1944–1945 között orosz fogságban volt. 1945–1950 között gazdasági előadó volt Gyomán, 1952-től pénzügyi osztályvezető, 1966-tól v. b.-titkár, majd elnökhelyettes. **Tk.:** Közalkalmazottak Szakszervezetének helyi titkára volt. **Szea.:** 1968-tól a szarvasi Óvónőképző Intézetben közgazdaságtan tantárgyat adott elő. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1955, 1965, 1978; Munka Érdemrend bronz fokozat 1964, Munka Érdemrend arany fokozat 1974; Felszabadulási Érem arany fokozat; Tanácsi Munka arany fokozat; MHSZ arany fokozat. **E.:** „Özvegy édesanyjával 1936-tól Gyomán élt, szerette Gyomát, szinte szülővárosának tekintette. 1952-ben, amikor Gyomán hőforrásvizet találtak, az akkori járási tanács elnökének, Hunya Miklósnak a segítségével elérte, hogy fürdő létesüljön Gyomán... először a szabadtéri strandot, később a téli fürdő megépítéséhez szükséges összeget szerezték meg. Figyelemmel kísérte a szülőotthon, a bölcsőde, az óvoda és az iskolák fejlesztését is. Bár Szarvasra került, azt kívánta, hogy Gyomán temessék el.” • *(Felelőse közlése alapján K. N. K.)*

ORBÁN György János rajz–földrajz szakos általános iskolai tanár. (Gyoma, 1952. november 20.) **Sz.:** Orbán Béla és Helevicsuk Margit. **H.:** nő, Unger Judit. **T.:** 1971: Tömörkény István Gimnázium, Szeged; 1971–1973: Kirakatrendező és Dekoratórképző Szakmunkás Iskola, Budapest; 1974–1976: moziüzem-vezető és mozigépész-képző; 1976–1978: Magyar Népművelési Intézet, Budapest: táncház, zenész és művészeti oktató; 1983: ORI, Budapest: zenekari előadóművész; 1985: Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger: rajz–földrajz szakos általános iskolai tanár; 1998: BMK Népi Játék és Kismesterség Szakoktató-képző, Budapest: faműves, felsőfokú faműves oktató; 1999: Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs: humán szervező; 2001: Seagull alapítványi középiskola: számítógép-kezelő; jelenleg a budapesti ELTE esztétikai tanszékén mozgókép és médiakultúra szakán tanul. **É.:** 1988-tól a salgótarjáni Beszterce-lakótelepi Általános Iskolában tanít; 2000-től a budapesti Népi Játék és Kismesterség Szakoktató-képzőben szakrajz–szabadkézi rajzot tanít. **Tk.:** sokoldalú művész. A salgótarjáni Balassi Bálint Asztaltársaság képzőművész szekció vezetője. Több népi hangszeren játszik: nagybőgő, klarinét, tambura, kontra, duda. Az alábbi népzenei zenekarok alapító tagja: Békés Banda (1976), Dűvő (1980), Banda (1989). Ez utóbbinak (Salgótarján) jelenleg a vezetője is. Külföldi fellépések: Portugália, Spanyolország, Szlovákia, Franciaország, Törökország, Lengyelország. Foglalkozik festéssel és grafikával is. **Kiáll.:** önálló kiállítások: 2000: Budapest, Salgótarján; 2001: Salgótarján, Somoskőújfalu; 2002: Endrefalva, Salgótarján; 2003: Ságújfalu, Szécsény, Gyomaendrőd. Könyvillusztrációk: Marschalkó Zsolt és Paróczai Csaba kötetei. **Szerk.:** a salgótarjáni Balassi Bálint Asztaltársaság irodalmi, művészeti folyóiratának szerkesztője és tipográfus-grafikusa 1992-től. Eddig 16 kiadvány jelent meg. **Ct.:** szakjellegű publikációi a szakfolyóiratokban rendszeresen megjelennek (A hangszerkészítés helye népi kultúránkban. Asztaltársasági füzetek, 1998, 1–2.; Renomé: helytörténeti elemzés. Asztaltársasági füzetek, 1999, 1–2.) **E.:** „Édesapám többet tett a településért, mint én valaha is tenni tudnék...” (Orbán György) • *(Sz. né N. E.)*

281

ORBÓK János tanító. (1883. Oláh-Hódos-?). **I.:** középiskoláit Nagyszebenben, a tanítóképzőt Szatmárnémetiben végezte. **H.:** felesége Varjú Eszter **Gy.:** János, Mária-Magdolna, Jolán és Margit. **É.:** tanítói pályáját Alsóschönbrunnban kezdte. Tanított Szatmárcsekén, majd Szepetneken, míg 1904-ben Endrődre került. Nyugalomba vonult 1931-ben. A világháborúban az olasz és az orosz frontokon harcolt, s mint főhadnagy szerelt le. Helytállásáért a III. O. Katonai Érdemkereszt és a Kis Ezüst Vitézségi Érem kitüntetések kaptak. • (L. G.-né)

ORBÓK József tanító, iskolaigazgató és fia. (1885. Színfaluban–1947?) **H.:** neje: Belényesi Emília okleveles tanítónő. Gyermekei: József, Erzsébet, Irén (Sarolta), Ilona és Judit. **I.:** középiskoláit és a tanítóképzőt Szatmárnémetiben végezte. Ezen kívül Brassóban gazdasági tanfolyamot, Szegeden ipari iskolai tanfolyamot, Aradon továbbképző tanfolyamot végzett. **É.:** a tanítói pályát Dunaadonyban kezdte, Endrődre

1905-ben került. Itt először külterületen tanított, majd 1912-ben az endrődi fiúiskola pedagógusa lett. Igazgatói kinevezését 1924-ben kapta. **Tk.:** társadalmi megbízatásai: a Kisgazdakör választott tagja, a Stefánia Fiókegylet társelnöke, az egyházközség titkára és gondnoka, az Endrődi-Esperes-Kerületi R. K. Tanító Egyesület elnöke, a Békés Megyei Általános Tanító Egyesület Gyomai Járási Körének elnöke, a Vöröskereszt fiókjának megyei kiküldötte, az iskolán kívüli népművelési bizottság alelnöke, a Petőfi Társaság tiszteletbeli tagja, a Keresztény Könyv- és Papíráru Szövetkezet igazgatósági elnöke. **I.:** In memoriam Orbók tanítóék / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. augusztus. • (L. G.-né)

Orbók József tanító (1911. március 15. Endrőd–1981. június 5., Budapest) **Sz.:** Orbók József és Belényesi Emília. Évtizedeken át Parádon tanított, majd a Belügyminisztérium dobogókői kollégiumának volt a vezetője. • (L. G.-né)

ÖNKÉNTES Tűzoltó Egyesület. Alapítva 1926-ban. Tízéves fennállásának ünnepét a testület vezetősége a község előjáróságával karöltve a község ünnepévé tették, 1936-ban. Ez alkalommal az egész vármegyére kiterjedő tűzoltó ünnepséget, és ezzel kapcsolatban járásközi tűzoltóversenyt rendeztek. Az ünnepségen a vármegyei tűzoltószövetség nyolc megyei községe vett részt, és a lefolytatott versenyen Endrőd község tűzoltósága érte el a legjobb eredményeket. Ebben az időben a parancsnoki tisztet **Szabó József**, a Takarékpénztár igazgatója látta el. 1938-ban a község képviselő-testülete úgy döntött, hogy a Békés Vármegye Tűzoltó Szövetségének kérelmét teljes egészében magáévá teszi, és a Gyopárosfürdőn építendő tűzoltó üdülőházban két ágyalapítványt létesít, az Endrői Önkéntes Tűzoltók gyermekeinek. A második világháború után, 1949-től 1954-ig az önkéntes tűzoltók hivatásos parancsnoka **Komóczy Imre** volt, aki mellett még 3 főállású, **Tímár Imre**, **Tímár Károly**, **Lövey György** és 3 önkéntes, **Németh András** hadnagyi rangban, **Lapatinszki Lajos** és az asztalos **Szmola József** főtörzsőrmester rangban teljesített szolgálatot. Önkéntes tagja ebben az időben az egyesületnek **80–90 fő** volt. Az országos és megyei versenyeken az endrődiek ismét az elsők között szerepeltek, mind a 6 egységben. Az egyesületet a községi tanács finanszírozta. Elvégezték a megelőző tűzrendészeti munkát is. Bekapcsolódtak a munkába a tanítók is, így **Lesniczki József** állami tanító, tiszteletbeli parancsnok, aki a tanyai iskolákban szervezte meg az ifi és gyermek csapatot. A községnek volt gyermek, ifi és női önkéntes csapata is. A rendszerváltás utáni években a parancsnok **Tímár Vince** lett, aki nagy szakértelemmel irányította a tűzvédelmi és tűzoltó munkákat. Az egyesület egyik jelentős szponzora **Katona Sándor** volt, aki Németországból 1995-től 3 éven

át évente jelentős járműveket és felszerelést adományozott részben a városnak, részben az egyesületnek. Tűzoltóautók, mentőautók, létrás autó került az állományba. Ebben az időben városi rangú ünnepséget rendeztek Flórián napi verseny keretében, a megye önkéntesei eljöttek a versenyekre, az egyesület nagy bált szervezett, az elnök, **Dinya László**, zászlót adományozott. Két évvel később, 2000-ben, amikor az ország a millennium ünneplésében emlékezett ezeréves múltunkra, a Belügyminisztérium Tűzoltózenekara jött le városunkba, s a Pütkösdi, Flórián napi és a Millenniumi Szentévi Zarándoklat-ünnepséget együtt tartották meg. **Dinya Lászlóné Alt Mária**, a „zászlóanya” – aki fiatal kislány korában szintén tagja volt az önkéntes női tűzoltó csapatnak – millenniumi emlékszalagot adományozott. Gyulai Andre püspök ismét megáldotta a zászlót és a szalagot, és az alábbiak szerint köszöntötte az önkéntes tűzoltókat: „Vannak hivatások, melyek kifejezetten a köz javáért, biztonságáért, védelméért szentelik életüket. Ilyenek a katonák, rendőrök, a tűzoltók. Sokszor saját testi épségüket, életüket is veszélyeztetik, munkájuk végzése közben. A nagy áldozatokat követelő, hivatásból tett segítő munka fontos, hogy szeretettel legyen átítatva. Mindaz, amit teszünk, kötelességünk vagy hivatásunkból adódó cselekedetünknek számít, azt teljes szívvel- lélekkel végezzük, és mindig szeretetből vállaljuk! Tisztelettel és hálával kell róluk megemlékeznünk, és kérjük az Isten védelmét és áldását munkájukra, életükre. Itt állunk a Gyomaendrői Önkéntes Tűzoltóság már korábban megáldott zászlaja előtt. Azokra gondolunk hálával és szeretettel, akik sok nehézség és gond közepette, társadalmi munkában vállalják és végzik feladataikat. A ma elhelyezett és megáldott millenniumi szalag emlékeztet bennünket az ezeréves magyarság és az Isten szolgálata

tára. Könyörögjünk! Istenünk, a te igéd szentel meg mindent. Áraszd ki bőségesen áldásodat erre a lobogóra és jubileumi szalagra. Add, hogy akik ezt akaratom szerint, neked hálát adva használják, szent neved segítségével hívására nyerjenek tőled testi-lelki erőt, és üdvösséget, a tűzoltók védőszentje, Szent Flórián közbenjárása, és Krisztus, a mi Urunk által. Ámen.” Az egyesület elnöke 2001-től **Farkasinszki Sándor** vállalkozó lett. Az egyesület munkáját a pénz hiánya nagy mértékben gátolja, sajnos, az önkormányzat a támogatást nagyon lecsökkentette. A szponzorok nem tudják maradéktalanul fenntartani az egyesület működését. A tevékenység sorvadását minden erővel próbálják azok megakadályozni, akik számára erkölcsi kötelesség egy 76 éves rangos, civil szerveződést a városnak megtartani. Ezen egyesületi tagok hálát és köszönetet érdemelnek áldozatos, rendkívül fontos, közér-

dekű munkájukért, akik azt lankadatlan buzgalommal végzik. Szeretnék a jövőnek is megmenteni, amit elődeink elkezdtek, fáradhatatlan ügyszeretettel évtizedek óta apáról fiúra szállva folytattak. Veszélyes és fáradságos munkájukért fizetséget nem várnak, csak a munkájuk feltételeinek biztosítását kérik, nem akarnak mást, „csak” a közjó szolgálatát. • (Cs.-né Gy. É.)

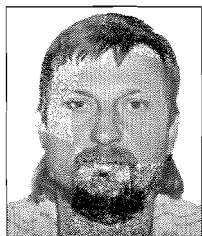
ÖTVÖSNÉ Kun Zsuzsanna óvónő. (Gyoma, 1957. június 15.) **Sz.:** Kun Aladár adóügyi főelőadó és Várad Mária. **H.:** férjezeit, 1980, Ötvös József pék. **Gy.:** Attila (1981), Balázs (1985). **T.:** Budapest, Tanítóképző Főiskola óvónői szak. **É.:** 1975–1978: Budapest, Áchim u. óvoda; 1978–1980: Orosháza, Hajnal úti óvoda; 1980–1999: Gyomaendrőd, Fő úti óvoda; 2001: Gyermek- és Ifjúsági Otthon és Szakiskola, Dévaványa.

PÁJER Mihály cipész. (Gyoma, 1919.

november 10.) **Sz.:** Pájer Mihály napszámos és Klein Julianna. **H.:** nős, 1950, Csapó Ilona. **Gy.:** Sándor (1951), Ilona (1956). **É.:** 1945–1948 között elhurcolták Oroszországba, Odeszszába „málenkij robot”-ra. Hazajövetele után 1951–1991 között végig az ENCI dolgozója volt. **Dk.:** Törzsgárda kitüntetést kapott, Munka Érdemrend kitüntetést és Jó munkája elismerése címen kitüntetést. • (K. N. K.)

PÁJER Sándor egyéni vállalkozó. (Gyoma, 1951. március 18.)

Sz.: Pájer Mihály cipész és Csapó Ilona. **H.:** nős, 1973, Nagy Veronika r. nyugdíjas SZTK-ügynitző. **Gy.:** Sándor András (1974), Veronika (1976), Nándor (1987).

T.: 1968: Sütőipari Szakmunkásképző; 1973: sütő- és édesipari technikum; 1980: tésztaipari technikum. **É.:** 1968–76: 2. sz. Sütőipari Vállalat, Gyoma; 1976–84-ig Tésztaüzem, Körösladány, 1984–90-ig Cucorka Gmk. ügyvezetője, 1990-től egyéni vállalkozó. Azóta gazdasági tevékenysége: gyorsétkező vendéglátás, cukrászüzemi tevékenység, fagyaltgyártás, kemping szolgáltatás, pékség. 1990-ben nyitotta a Pájer étkezőt, 1991-ben a cukrászüzemet. 1993–95-ig Pájer diszkót üzemeltetett a Rákóczi úton. 1995-től indult a fagyaltlalt üzemi gyártása, melyet a megye területén 30 helyen értékesítenek, saját hűtőkocsival szállítják a megrendelőkhez. 1992-től Endrődön, a Templom-zugban szabadstrandot üzemeltettek, melyet 1996-tól folyamatosan kempinggé fejlesztettek. Jelenleg 145 férőhelyük van, faházakban. Itt egyéb szolgálta-

saik: csúszda, vízi sporteszközök, mini-golf-pálya, sportpályák, menüszolgáltatás, folyamatosan nyitva tartó büfé. A kemping minősített erdei iskolai szolgáltatással rendelkezik, előszezonban gyermekcsoportokat fogad ennek keretein belül. A kemping területén saját erőből kiépített halászati és helytörténeti élményparkot működtet. 2004-ben kezdett üzemelni a finompékáru üzem, mely korszerű, tartós péksütemények gyártására rendezkedett be. Gyermekei és azok családtagjai irányítják a különböző tevékenységeket, ezért alapvetően családinak tekinthetjük a vállalkozást. **E.:** „Szülővárosomat – a katonai szolgálat kivételével – soha nem hagytam el életutam alatt; így igazi, tősgyökeres gyomainak tartom magam.” (Pájer Sándor) • (K. N. K.)

PAJOR Gyula (Vitéz Pajor Gyula; eredeti neve: **Priskin**) tanár, igazgató. (Csorvás, 1893. február 26.–1980. december) **Sz.:** Priskin György uradalmi postás és Szto-dola Julianna. **H.:** nős, 1916, Konyecsni Etelka. **Gy.:** Etelka (1917), Piroska (1923), Irén (1929). Második házassága 1948: Barabás Mária tanítónő. **T.:** Nagyváradon érettségizett, majd 1911-ben elvégezte a komáromi mezőgazdasági szakiskolát. **É.:** első világháborús érdemeiért 1928-ban vitézzé avatták Budapesten, a Margitszigeten. Nevéhez fűződik a gyomai mezőgazdasági iskola megteremtése. 1921-ben az általános ismétlő iskolát Gazdasági Továbbképző Iskola néven átszervezték. Ebben az intézményben kezdett tanítani Pajor Gyula gazdasági szaktanító 1922. szeptember 2-án. Az intézmény 20 kat. hold földet kapott a községtől a Révlaposon, ide épültek a gazdasági épületek és a tantermek. A gyakorlati oktatás feltételeinek megteremtésével az iskola 1929-ben megkapta a Gyomai Községi Önálló Népiskola megnevezést. A tantestület is gyarapodott, ezért Pajor Gyulát 1935-ben kinevezték igazga-

tónak. Az iskola tovább fejlődött: gépeket vásároltak, nőtt az állatállomány is. Mivel ebben az időben Gyoma lakossága főleg mezőgazdasággal foglalkozott, fontos volt, hogy a fiatalok megismerjék a korszerű mezőgazdasági módszereket. A Pajor Gyula által vezetett intézmény ennek a célnak megfelelt; nemcsak Gyomán, de a környéken is híre lett, komoly mezőgazdasági iskolának számított. 1946 őszén az intézmény jellege megváltozott: volt traktorosképző iskola, gyapottermesztők iskolája, gazdasszonyképző; Pajor Gyula gondnokként dolgozott tovább, 1951-ig. Ezután – saját kérésére – a halmagyi külterületi iskola igazgató-tanítója lett. Az összevont 5–8. osztályt tanította, nevelte. Mind a négy osztály minden tantárgyát ismernie kellett, s úgy tanítani, hogy a tanyai gyerekek tudása ne legyen kisebb másokénál. Precíz ember volt. A szigorúság és a játékoság egyszerre jellemezte. Szünetekben együtt mértázt a gyerekekkel. Főleg a természet csodáival tudta lenyűgözni tanítványait. Járt velük a környéket, együtt veteményeztek, feljegyzéseket készítettek a növények fejlődéséről. Tanítványaival rendszeresen tanított be színdarabokat, amit karácsonykor előadtak a tanyai embereknek. **E.:** „A Gazdasági Népiskola minden munkáját... végeztem. Az iskola létesítésében én húztam az első barázdát és az utolsót is! S nem is éreztem azt különösnek, hogy ébren és álmomban is magam előtt látom az udvar közepén a 20 éves, hatalmas nyárfákat, az akácot, a jó közepes fejlődésű gyümölcsöst, szőlőt, gyümölcsrel megterhelt őszibarackot. A Gyomán kevéssé ismert növények: őszi repce, másodvetésű őszi káposzta, szedámi fű... 13 fajta burgonyakísérlet volt... Franciaország részére uborkamag, futóbab, salátahagyma... Magam előtt látom a ... lovakat ... a teheneket ... a tanya rendjét... Persze, azt a célt, amit az iskola akkor megvalósított, a kiscsodáknak szánta mintául... a nagy- és mammut-birtokokkal nem versenyezhetett.” (Pajor Gyula visszaemlékezéséből) • *(Lánya közlése, Kovács Gáborné tanár vis-*

száemlékezése és dokumentumok alapján K. N. K.)

PAJOR Gyuláné Barabás Mária szaktanító. (Szeged, 1911. január 15.–Gyomaendrőd, 1991) **H.:** férjezett, Pajor Gyula tanár, igazgató. **É.:** tanított a Gazdasági Népiskolában, a Gyoma, belterületi általános iskola felső tagozatán rajzot és magyar nyelvtant, majd Halmagyra került férjével, Pajor Gyulával együtt, ahol a részben összevont 1–3. osztály tanítása volt a feladata. A halmagyi iskola megszűnése után a Sallai úti iskolában, majd a besenyezgi iskolánál tanított. **E.:** »Láttam egy hangos szó nélkül fegyelmezni; pl. az asztalra állított egy sárga színű vonalzót, a „Sárgácskát”. A vonalzónak fontos szerepe volt, „Ő” figyelte az önálló, csendes foglalkozásban tevékenykedő osztályt, mialatt Marika néni közvetlenül foglalkozott a másik osztállyal. Szakmáját ...óriási gyermekszeregettel és türelemmel végző pedagógus volt, halk szavú. Hamar észrevette a gyerekek adottságait, s igyekezett azokat képességgé fejleszteni. A gyengébben tanulókat a lakásán korrepetálta. Saját maga vett ajándékot annak a tanulóknak, aki az átlagosnál jelentősebb eredményt ért el.« *(Kovács Gáborné közlése alapján K. N. K.)*

PÁL Lénárd dr. atomfizikus, ny. egyetemi tanár, Ph. D., D. Sc. (Gyoma, 1925. november 7.) **Sz.:** Pál Imre gazdálkodó, Varga Erzsébet könyvkötő. **H.:** nős, 1963, Danóci Angéla ny. német–angol levelező. **Gy.:** Katalin (1964). **T.:** 1949: Pázmány Péter Tudományegyetem, vegyészdiploma; 1953: Lomonoszov Egyetem, Moszkva, posztgraduális képzés. **E.:** 1948–1949: a Bolyai János Népi Kollégium igazgatója; 1949–1950: tanársegéd a budapesti Tudományegyetem Gyakorlati Fizikai Intézetében; 1950–1953: aspiráns a Lomonoszov Egyetemen; 1953–1956: tudományos osztályvezető; 1956–1970: igazgatóhelyettes; 1970–1974: igazgató; 1974–1978: főigazgató az MTA Központi Fizikai Kutató Intézetében; 1978–1980: az Országos Műszaki

Fejlesztési Bizottság elnöke; 1980–1984: a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára; 1984–1985: ismét az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság elnöke; 1962–1995: (nyugállományba vonulásáig) egyetemi tanár az ELTE Atomfizikai Tanszékén.

Tk.: a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja; a Fizikai Bizottság tagja; a Magyar Fizikai Folyóirat szerkesztője; a Tudományos Minősítő Bizottság tagja; a Szilárdtest Fizikai Komplex Bizottság elnöke; az Országos Atomenergiái Bizottság elnöke; az Állami és Kossuth-díj Bizottság elnökhelyettese; az Úrkutatói Bizottság elnöke; az Eötvös Loránd Fizikai Társulat alelnöke; a MTESZ alelnöke; a Nemzetközi Fizikai Unió (IUPAP) alelnöke; (az egyes tevékenységek időtartama változó volt), sok más bizottság tagja; számos külföldi tudományos folyóirat szerkesztő bizottságának tagja.

Öm.: *Válogatott fejezetek a ferromágnesség köréből*, 1958; *Statistical Physics*, 1975; *A tudományos és a műszaki haladásért*, 1987; *A valószínűség-számítás és a statisztika alapjai I–II.*, 1995.

Ct.: több mint 250 tudományos, illetve tudományt népszerűsítő cikk. A legjelentősebb cikkekre történt hivatkozások száma meghaladja az ezret.

Szea.: negyven éven keresztül tartott egyetemi előadások, számos országban nemzetközi tudományos konferenciákon elhangzott referátumok.

Rtv.: számuk – az utóbbi tíz év kivételével – igen nagy.

Kut. ter.: sztochasztikus folyamatok a fizikában, reaktorfizika, szilárdtestek mágnessége.

Dk.: Bródy Imre-díj 1958; Kossuth-díj, 1962; Korcsatov Emlékérem, 1970; a Magyar Tudományos Akadémia Aranyérme, 1975; az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Érme, 1976; Gyomaendrőd Díszpolgára, 1989; Wigner Jenő-díj, 2001.

I.: Magyar és nemzetközi ki kicsoda? évente megjelenő kötetei; Recenziók a Valószínűség-számítás és a statisztika alapjai c. könyvről *Fizikai Szemle* 16., 185., 1996; *Természet Világa*, 127., 3. sz. 1996; *Magyar Tudomány*, 42., 119., 1997.

E.: »Édesanyám a Kner nyomda könyvkötője volt. 10–12 éves lehettem, és na-

gyon érdekelt, hogyan készülnek a szép könyvek. Sokszor kértem édesanyámat, vigyen el a nyomdába. – Nem lehet, kislány, csak ha a főnök megengedi. Úgy történt, hogy egy szép pénteki napon „megengedte”. Édesanyám magával vitt, megmutatta a szedőtermet, a nyomdagépeket. Nekem a vonalzó-gép tetszett a legjobban. A kötetben láttam, hogyan hajtogatják és varrják össze az íveket, hogyan aranyoznak, hogyan kap szép ruhát a könyv. A látogatás minden pillanata ma is élénken él gyengülő emlékezetemben. A végén kaptam ajándékba egy csodálatos könyvet, Balázs Béla Hét mese c. írását. Ma is féltve őrzöm a könyvtáramban.« (Pál Lénárd) • (Sz.-né N. E.)

PÁLINKÁS Mihály iskolaigazgató. (Gyoma, 1918. december 22.–1972. március 8.)

Sz.: Pálinkás Mihály gazdálkodó, cséplőgép-tulajdonos. **H.:** nő, 1960, Hegedűs Margit. **Gy.:** Attila Mihály (1963) autószerelő. **T.:** három iparos szakmája volt; 1958-ban Szolnokon Gépipari Technikumot végzett. **É.:** 1939-ben bevonult katonának, 1947-ben tért haza a hadifogságból, betegen; később a Békéscsabai Forgácsoló- és Szerszámgyárban dolgozott technikusként; 1966–1972 között volt a gyomai 617. Sz. Ipari Szakmunkásképző Iskola igazgatója. Kovács Gergely, a szakmunkásképző előző igazgatója nyugdíjba vonult. Az ő felkérésére vállalta Pálinkás Mihály az intézet vezetését. Nagy tervei voltak az iskolával, de a tervek megvalósítását korai halála derékba törte. **Tk.:** hadifogolytársaival megalakították Gyomán a Hadifogoly és Bajtársi Szövetséget, 1947-ben. • (K. N. K.)

PALOTAI Ferencné László Katalin óvónő. (Budapest, 1934. február 11.–Békéscsaba, 2003. december 31.) **Sz.:** László Gyula tanár, László Katalin tanítónő. **H.:** férjezett, 1955, dr. Palotai Ferenc jogász.

Gy.: Ferenc (1955), Hajnalka Katalin (1963). **T.:** 1948: Általános Iskola, Öcsöd; 1952: Óvónőképző Intézet, Budapest. **É.:** harminchét éven keresztül (1952–1989) tanította az endrődi óvodásokat: 1980-ig belterületen, 1980–1989 között pedig tagóvoda vezető volt az öregszőlői óvodában. **Tk.:** 1952–1989 között a Pedagógus Szakszervezet tagja volt. **Dk.:** 1989: Pedagógus Szolgálati Emlékérem; 2002: Aranydiploma. • (F. I.-né)

PALOTÁS Gyöngyi testnevelő tanárnő. (Gyoma, 1925. szeptember 8.) **Sz.:** Palotás István református lelkész, vallás tanár és Domokos Erzsébet orosz–német szakos nyelvtanárnő. **H.:** férjezett, 1954, Katanics István. **Gy.:** Gyöngyi (1951). **T.:** Testnevelési Főiskola. **É.:** Gyomán a polgári iskolában tanított, majd Budapesten, a XX. kerületben. Nagyon aktív társadalmi életet élt. Szerepelt a gyomai színjátszó körben, még idősebb korában is. • (Sz. L.-né)

PALOTÁS László kereskedő. (Köröstarcsa, 1911. április 28.–1973. január 12.) **Sz.:** Palotás György gazdálkodó és Kónya Zsuzsanna. **H.:** nős, 1936, Szilágyi Piroska Magdolna bolti eladó. **Gy.:** László György (1938). **T.:** elemi iskola, Köröstarcsa, Polgári Iskola Mezőberény. Kereskedőtanuló: Köröstarcsa, Hangya Bolt. **É.:** kereskedősegédként dolgozott magánkereskedőknél Nagykőrösön (1934) és Pakson (1935). Majd Hangya Bolt-vezető lett Tiszakarácson 1936-ban, Öcsödön 1937–1942 között. Ezután saját tulajdonú vegyeskereskedést nyitott Köröstarcsán, majd kőműves segéd munkás lett Endrődön 1952–1957 között. Ezután Gyomára került, és a háztartási bolt vezetője lett 1958-tól 1971-ig, nyugdíjba vonulásáig. Tanult szakmáját értő, maximálisan

szerető ember, a vevőt valóban kiszolgálni akaró kereskedő volt. • (K. N. K.)

PALYA József dr. háziorvos. (Jászsószentgyörgy 1937. szeptember 18.) **Sz.:** Palya József cipész mester, Koczka Ilona htb. **H.:** nős, 1964. szeptember 24., Saly Irén. **Gy.:** Lilla, 1965, Attila, 1971. **T.:** Általános Iskola, Jászsószentgyörgy, 1952–1956: Mészáros Lőrinc Gimnázium, Jászapáti, 1957–1964-ig Debreceni Orvostudományi Egyetem. **E.:** 1964–1966-ig Mezőtúri Kórház, sebészeti osztály, 1966–1967: Telekgerendás, üzemorvos, 1967. novembertől Endrődön körzeti orvos, majd háziorvos. Közel négy évtizedes, lelkiismeretes munkájáért a lakosság tiszteli és becsüli. **Tk.:** Magyar Vöröskereszt, Békéscsabai Orvosi Kamara, Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesülete, Széchenyi Kör, Praktizáló Orvosok Szövetsége, Magyar Kereszténydemokrata Szövetség tagja. **Dk.:** Vöröskeresztes Munkáért bronz fokozat, 1977, Dicséző Oklevél a Megyei Tanács Elnökétől, 1976; Minisztertanács Kiváló Munkáért Kitüntetés, 1989. **E.:** az endrődi Templom-zugban nagy szakértelemmel és a növények szeretetével építette ki kis kertjét, ami szép színtöltte a környezetnek, minden szabad idejét ott tölti. Állatszeretete is legendás: hű kutyája, míg élt, munkába induláskor az autót futva követte. • (Cs.-né Gy. É.)

PAP család. Nemesi család, azonban a története máig több részletében nem tisztázott. Eredetük Szatmár vármegye irányába mutat. Az 1720-as országos összeírás alkalmával Domahidán (Possessio Domahida) taxás nemesek (Nobilis Taxatus) közé sorolták Pap Pétert (Petrus Pap), aki nemessége mellett adózás alá eső földön, 28 pozsonyi mérő szántón és négy kaszáló réten is gazdálkodott. (MOL, N 79. Archivum Regni p. 2.) A család leszármá-

zottai a XVIII–XIX. század folyamán végig kimutathatóak Domahidán, úgymint, például 1828-ban, amikor nemes Pap Jánosról feljegyezték, hogy 14 pozsonyi mérő szántón és 3 mérő kaszálón gazdálkodott (MOL, N. 26. Com. Szatmáriensis 52. Domahida. 1828. augusztus 16.). Feltételezhető, hogy a nemességüket valamikor a XVII. században szerezték, azonban a nemeslevelük egy XIX. századi tűzvész során elégett. Az Országos Levéltár anyagának áttekintése után úgy tűnik, hogy a XVIII. századi és a XIX. század eleji nemesi vizsgálatok során nem merült fel kétség nemességükkel kapcsolatban, címüket a XIX. század elején is használhatták. A családi hagyomány szerint nemesi előnevük somkúti. Bár ismert, hogy 1658. augusztus 1-jén Tusnádon II. Rákóczi Györgytől kapott nemességet egy Papp nevű katona, akinek illetőségi helye nincs messze Domahidától, kapcsolatát azonban a ma is élő Papp családdal csak újabb kutatások igazolhatják. Kővár vidékéről szintén ismerünk adatokat somkúti Pappokról, rokonsági viszonyuk – ha egyáltalán fennáll – nem tisztázott. A család helyi vonatkozása: Papp János endrődi vaskereskedő és vendéglős (1889-ben Domahidán született), a Kereskedők Körének alelnöke volt; fiai: János, László, Sándor. Papp Sándor történész [lásd ott] az ő unokája. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

PAP Imréné Balog Mária pénzügyi elő-

adó. (Endrőd, 1935. február 21.) **Sz.:** Balog Lajos és Sóczó Mária. **H.:** férjezett, 1972 előtt: Tóth Mihály, 1972-től Pap Imre. **Gy.:** Tóth Mihály (1957), Pap Edit (1974). **T.:** 1949: Általános Iskola, Endrőd. **É.:** Nagyközségi Tanács, Endrőd; Járási Tanács, Gyoma; Községi Tanács, Dévaványa; Nagyközségi Tanács Gyomaendrőd. **Dk.:** a Tanács Kiváló Dolgozója, 1978; Tanácsi Munkáért arany fokozat 1981. • (Sz.-né N. E.)

PAPP Lajos nyomdaipari gazdasági üzem-

mérnök, nyomdaigazgató. (Debrecen, 1949. január 15.) **Sz.:** Papp István cipész, Tóth Eszter. **H.:** nő, 1970-től Vadnai Marianna. **Gy.:** István (1974), Izabella (1981). **T.:** 1967-ben tett gimnáziumi érettségi vizsgát, majd 1969-ben ofszetgépmester szakmunkás bizonyítványt szerzett. 1984-ben végezte el a Könnyűipari Műszaki Főiskola Nyomdaipari Karát, majd ugyanott 1988-ban a gazdasági szakot. **É.:** 1967–1992 között a debreceni Alföldi Nyomdában dolgozott, 1992. október 1-jétől a Gyomai Kner Nyomda Rt. vezérigazgatója. Bejegyzett nyomdaipari szakértő. A Magyar Grafika című nyomdai szaklapban jelentek meg cikkei, a Magyar Kolorisztikai Szimpóziumon többször tartott előadást. Szabadalmaztatott szakdolgozatai: 1. *A vizes bázisú nyomdafesték* (1984); 2. *Hulladék-papír-bázisra épülő nyomópapírgyártás* (1982). **Dk.:** munkásságáért és a városért tett szolgálataiért 1999-ben Gyomaendrődért Kítüntetető Emlékplakettet kapott. • (F. H. J.)

PAPP László TŰZÉP-telep vezető. (End-

rőd, 1931. június 18.–2001. január 8.) **Sz.:** Papp Lajos és Fagyas Eszter. **H.:** nő, 1956, Mészáros Ilona. **Gy.:** Ilona (1960). **T.:** 1961: TŰZÉP-telep vezetői tanfolyam; 1965: kereskedelmi egységvezetői tanfolyam, Békéscsaba, Kereskedelmi Továbbképző Központ. **Tk.:** KPVDSZ. **É.:** 1953–1955-ig az Endrői TŰZÉP-telep árukiadója; 1955-től 1989-ig ugyanott telepvezető. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1959, 1967, 1978; Kiváló Szövetkezeti Munkáért, 1980. Az irányítása alatt lévő TŰZÉP 1971-ben Kiváló Egység kítüntetést kapott. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

PAPP Lászlóné dr. Tímár Margit osztályvezető főorvos. (Endrőd, 1941. november 14.) **Sz.:** Tímár Imre gépkezelő és Dinya Margit varrónő. **H.:** férjezett, 1963, dr. Papp László osztályvezető főorvos. **Gy.:** Gabriella (1966.

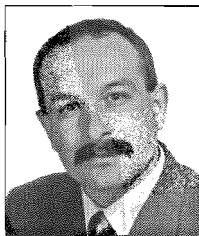

május 19.) orvos; Tibor (1968. február 8.) orvos, konzultáns. **T.:** 1947–1955: Általános Iskola, Endrőd; 1955–1959: Általános Gimnázium, Gyoma; 1959–1965: Orvostudományi Egyetem, Debrecen. **É.:** 1965–2002: Hajdú-Bihar Megyei Kórház, Debrecen, Radiológiai Osztály. **Ct.:** hazai radiológiai, gyermekgyógyászati és reumatológiai folyóiratokban publikál. **Szea.:** hazai és külföldi radiológus kongresszusokon előadások. **Dk.:** Egészségügyi Miniszeri Dicséret, 1979; Kenézy-emlékplakett, 1998; Batthyány-Strattmann László-díj, 2002. • (Sz.-né N. E.)

PAPP Mihályné Czeglédi Róza szülésznő. (Budapest, 1908.–Érdliget, 1993.) **Sz.:** Czeglédi István községi elöljáró és Bekő Róza. **H.:** férjezett, 1924, Papp Mihály kovács. **Gy.:** Mária (1925), Mihály (1934). **T.:** 1935: Szülésznőképző Intézet, Szeged, szülésznői oklevél. **É.:** a gyomai Szülőotthonban dolgozott 1935-től 1964-ig, nyugdíjazásáig. • (K. A.-né)

PAPP Sándor László dr. tanszékvezető egyetemi docens, Ph. D. (Gyoma, 1965. április 5.) **Sz.:** Papp Sándor nyugdíjas mezőgazdász és Banka Borbála **H.:** nő, 1992, Pozojévich Ildikó. **Gy.:** 2001. június 7.: Sándor János, Péter László, Dániel Áron. **T.:** 1972–1979: Általános Iskola, Endrőd; 1979–1983: Gyomai

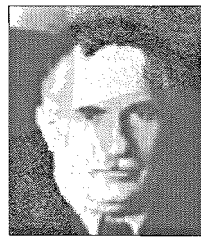

Kiss Lajos Gimnázium; 1985–1990: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, magyar-történelem szak; 1985–1990: József Attila Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Szeged, történelem szak; 1987–1993 József Attila Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, altajisztika szak és Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, török szak; 1995–1998: Bécsi Tudományegyetem, Orientalisztikai Intézet (Universität Wien, Institut für Orientalistik), Ph. D. **É.:** 1983–1984: képesítés nélküli nevelő a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában; 1990–1997: tanársegéd, majd adjunktus a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Történettudományi Tanszékén; 1997-től tanársegéd és adjunktus a József Attila Tudományegyetem (új nevén Szegedi Tudományegyetem) Bölcsészettudományi Kar, Középkori és Kora Újkori Magyar Történeti Tanszékén (2000-től félállásban); 2000-től tanszékvezető egyetemi docens a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Kora Újkori Magyar és Egyetemes Történeti Tanszékén, Budapest **Tk.:** 1999-től az Aetas c. történettudományi folyóirat szerkesztőségi tagja; 1999-től a Magyar Történeti Társulat tagja; 1998–1999: a Szegedi Akadémiai Bizottság Magyar Történeti Albizottságának titkára; 1999-től a Magyar Tudományos Akadémia Köztisztületének tagja; 2001-től a Török-Magyar Baráti Társaság tagja; 2001-től az Erdélyi Múzeum Egylet külső tagja; 2002-től A Kőrösi Csoma Társaság tagja. **Öm.:** *Die Verleihungs-, Bekräftigungs- und Vertragsurkunden der Osmanen für Ungarn und Siebenbürgen. Eine quellenkritische Untersuchung.* Wien, 2003, 407. old. **M.:** 14 különböző turkológiai témájú szakkönyvben jelent meg egy-egy fejezete (1990–2003). **Ct.:** 16 tudományos közleménye jelent meg szakmai kiadványokban (1989–2003); 8 szakmai jellegű cikket fordított török és német nyelvből (1999–2003). **Szea.:** 27 alkalommal tartott szakmai jellegű előadást konferenciákon, felsőfokú intézeteknél, szakmai intézményekben (1993–2003). **Szerk.:** Aeta, 14., 17., 18. **Rtv.:** öt

alkalommal folytatott stúdióbeszélgetést a rádióban és a televízióban. **Kut. ter.:** 1997 januárjától a JATE-n dolgozik, ahol évfolyam-előadásokat tart *Erdélyi-török diplomáciai kapcsolatok a XVI. században* és *Erdélyi-török diplomáciai kapcsolatok a XVII. században* címmel. Minden félévben négy-négy különböző szemináriumot vezet a török korból. Bár oktatómunkája súlypontja az Erdélyi Fejedelemség történetére tevődik, természetesen tárgyalja a Hódolt-ság kialakulását, a török hivatalok működését és az egész történelmi Magyarország társadalmi és etnikai viszonyait. Az Oszmán Birodalom múltjának érintésekor részletesebb vizsgálat alá veszi a Balkán történetét, különös tekintettel Havasalföldre és Moldvára. Ezek kapcsolatát a Portához már régóta források szintjén kutatja, egy tanulmányban szeretné összefoglalni azokat a hasonlóságokat és eltéréseket, amelyek a két román vajdaságot Erdélytől a török viszonyokban megkülönböztetik, illetve amelyekben hasonlóság fedezhető fel. Eddig az egyetem alapképzésében és a levelezős másoddiplomások oktatásában vett részt a fenti programokkal. Két tanítványa jutott el az Országos Tudományos Diákköri Konferenciára, s félévente 6–8 szakdolgozatot vezet. Ezek témaválasztásában arra törekszik, hogy lehetőség szerint önálló kutatások folyjanak, amelyek valós eredményeket hozhatnak felszínre. Ennek érdekében megkísérli hallgatóit a XVI–XVII. század magyar és részben német kézirat olvasásába bevezetni. Mivel elég nagy fénymásolatgyűjteménye van, ezekből az iratokból ad ki válogatásokat feldolgozásra, de néhányukat önálló levéltári munkába kívánja bevonni. Megkezdte a XVI–XVII. századi magyar és német paleográfiai kurzusait. Szorosan vett kutatási területe: Magyarország és az Oszmán Birodalom között fennálló diplomáciai viszony. (XIV–XVIII. század); a török állam Moldvához és Havasalföldhöz fűződő diplomáciai kapcsolata; Vazallus, alárendelt viszonyban lévő keresztény és muzulmán államok az Oszmán Birodalomban; a keresztény közösségek jogi helyzete az osz-

mán államban; Habsburg–török diplomáciai kapcsolatok, követjárások; Erdély története a XVI–XVIII. században. **I.:** *Akit a félhold rabul ejtett. Dr. Papp Sándor mesél törökökről, hivatásról, családról.* / Hraskó István 2002. december 18-án készített beszélgetése elérhető az alábbi címen: <http://www.media.uszeged.hu/linklap/rportre/pappsan.htm>. **E.:** „...Mivel úgy érzem, hogy most is otthon élek, nehezen tudok erre a kérdésre válaszolni. Ha egy térképet a kezembe fogok, először mindig Endrődöt látom meg rajta, illetve a helyét, ha nincs feltüntetve. Néha még mindig elcsodálkozom, hogy mit keresek én Szegeden, bár a lakásom és a családom ideköt, és tulajdonképpen szeretem is ezt a várost... Számomra a legnagyobb öröm, a legteljesebb kikapcsolódás, ha a Kisszabóban fürdök, ha otthon teszek-veszek... a drága szüleim, a házunk, a nagyszüleim sírja a temetőben, a földünk, az ismerősök – nagyon erős kötődés.” (Papp Sándor) • (Sz.-né N. E.)

PAPP Zsigmond gazdálkodó, festőművész, kőszobrász, fafaragó. (Gyoma, 1888. június 25.–Gyoma, 1961. december 2.) **Sz.:** édesapja Papp Zsigmond gazdálkodó, református vallású, édesanyja Csapó Julianna „gazdálkodó asszony”. **H.:** nős, 1917, Kincses Ilona. **Gy.:** Ilona és Zsigmond. **T.:** elemi iskoláit Gyomán kezdte meg, majd 1899 őszén a kor elterjedt szokásának megfelelően, amolyan „cseregyerekként” a Bánátba, Temesszentandrásra került „német szóra”, majd Zsombolyán kezdte meg polgári iskolai tanulmányát, melyet Gyomán fejezett be magánúton. **É.:** apja akaratának megfelelően beállt a gazdaságba dolgozni. 1909-ben bevonult katonai szolgálatra Kiskundorozsmára, a méneskari huszárokhoz. 1911-ben édesapja, 1915-ben nagyapja, Csapó János (a község főbírája) meghalt. A gazdaság minden gondja a nyakába szakadt. Közben kitört a világ-

háború; „béresemmel és négy lovammal vonultam be frontszolgálatra”, 60 kat. holdas tanyás birtokának gondja az itthoniakra maradt. **Tk.:** személyes barátságban volt Nagyatádi Szabó Istvánnal, több kiscgazdapárti politikussal, Vörös Vincével, a Parasztszövetségből Kovács Bélával. Tagja volt a községi képviselő-testületnek, vármegyei közigazgatási bizottságnak. Szervezője, vezetője volt a helybeli Hangya Szövetkezetnek, a Hitelszövetkezetnek, az általa alapított Állatbiztosító Szövetkezetnek, a Hombár, Gyoma és Vidéke Mezőgazdáinak, Tárház, Termelő és Értékesítő Szövetkezetnek, a Méhész Egyesületnek. Elkötelezett híve volt a dániai típusú szövetkezeti mozgalomnak és a mezőgazdasági üzemtípusnak. A talajjavítás művelője, racionális újítója, maga tervezte gépekkel, eszközökkel, sertéshizlalás, kereskedelem szervezője. A református egyház presbitere (templomrenoválás, orgonatervezés, -építés, templomkert felújítása, temetőtervezés ravatalozóval). Nevéhez fűződik a református templom műemlékké nyilvánítása is (1938). Hitte és vallotta, hogy művészember, s művelte is, rendkívül szívós önképzés mellett a festészetet, fafaragást, kőszobrászatot. 1948 után rá is, mint számtalan sok hit- és osztályos társára, kegyetlen sors várt: agyonhallgatás, kilakoltatás, vagyonából kiforgatás, anyagi létalapjától megfosztás. **M.:** kéziratai: önéletrajz, találmányainak leírása stb. családi tulajdonban. **Dk.:** 1996-ban posztumusz Gyomaendrőd Városért Emlékplakett. **I.:** Békés vármegye / Márkus György, Bp. 1936, 706. p.; A „faluszövetség” gyomai kiállításának megnyitása = Békésmegyei Közlöny, 1924. december 24.; A „Faluszövetség” gyomai kiállítása = Gyoma-Endrőd Vidéke, 1925. január 4.; Operáció c. olajfestménye / Papp Zsigmond = Gyoma-Endrőd Vidéke, 1925. február 28.; Papp Zsigmond szobrot alkotott dr. Kató Józsefről, a neves gyomai költőről = Gyoma-Endrőd Vidéke, 1925. augusztus 9.; Nagyatádi Szabó István arcképe a mezőberényi Gazdakörnek = Al-

földi Függetlenség, 1926. április 18.; Egy ősmagyar tehetség a budapesti kézműves tárlaton = Orosházi Friss Hírek, 1928. augusztus 23.; Barabás Bélától az ezermesterig: Papp Zsimond, az ezermester művész / Losonczy Zoltán = Budapesti Hírlap, 1934. július 12.; Fest, bútort farag, szobrászkodik, orgonát épít Gyoma első kiscgazdája / Kovrig János = Új Magyarország, 1938. május 15.; Orgona – templom – kicsoda tervezte a gyomai templom fehér orgonáját? / Bottyán János = Református Jövő, 1941. január 4.; Östehetségek nyomában / Sirokay Zoltán = Kárpáti Híradó, 1941. szeptember 17.; Egy szobor nem létező talapzatára / Tandí Lajos = Dél-Magyarország, 1976. december 25.; Az óceán közelében / Tandí Lajos = Új Aurora, 1978, 1. sz.; Egy nyughatatlan cselekvő ember: Papp Zsigmond / Bencsik János, Csósz Szabó István = Békési Élet, 1984, 2. sz.; A gyomai református temetők csinosítója / Cs. Szabó István = Honismeret, 1986, 5. sz.; In memoriam Papp Zsigmond / Cs. Szabó István = Városunk, Gyomaendrőd, 1999. december. **E.:** „Gyönyörű alkotás tárul mindazoknak a szeme elé, akik az elmúlt hét szombat és vasárnapján megtekintették a Központi Polgári Kör helyiségében Papp Zsigmond gazdálkodó saját tervezésű, komplett úri szobabútor-kiállítását. Körtefából készült, tömör íróasztal, könyvszekrény, három karosszék, asztalka voltak azok a mesterművek, amelyeknek tervezése – az eredeti motívumok, a stílszerűség és összhang csodálatra ragadták a szemlélőket... Büszkéek lehetünk községünk eme Istentől megáldott, nagy tehetségű gazdálkodójára, aki nekünk, gyomaiaknak bizonyára hírnevet szerez majd alkotásaival az 1928. augusztus 18-án Budapesten rendezendő országos kézműipari kiállításon... Különösen kiemelkedik az íróasztal, amelynek díszítése a magyar élet legszebb jelenetét, az aratást ábrázolja megszólalásig élethű alakjaival...” (Gyomai Ujság, 1928. július 1., 4. p.) • (Cs. Sz. I.)

PAPPNÉ SZARKA Emília körzeti védő-

nő. (Dévaványa, 1956. január 5.) **Sz.:** Szarka Gyula és Földesi Emília. **H.:** férjezett, Papp Imre elektroműszerész. **Gy.:** Imre (1978), László (1982). **T.:** 1974: gimnáziumi érettségi, Gyoma, Kiss Lajos Gimnázium; 1976: Állami Védőnőképző, Szeged; 1986: Szeged, Egészségügyi Főiskola kiegészítő védőnői szak. **É.:** 1976-tól – jelenleg is – a város endrődi részén községi védőnő. **Tk.:** városi Vöröskereszt szervezet tagja; Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének is tagja. • (K. A.-né)

PARÓCZAI Csaba Gergely történelem szakos középiskolai tanár, igazgató. (Salgótarján, 1965. március 6.) **Sz.:** Paróczai Gergely tanár, dr. Karács Ilona orvos. **H.:** nős 1987, Varga Ildikó tanár. **Gy.:** Anna (1990), Márton (1992), Fanni (1999). **T.:** 1988: Bessenyei György Tanárképző Főiskola, Nyíregyháza, történelem–népművelés szak; 1992: ELTE Bölcsészettudományi Kar, történelem szakos középiskolás tanár; 1998: Eszterházy Károly Főiskola, német nyelvtanár; 2003: Eszterházy Károly Főiskola mozgókép- és médiaszakos tanár. **É.:** 1983–1985: Balassi Bálint Nógrád Megyei Könyvtár; 1988–1991: Beszterce Lakótelepi Általános Iskola; 1991–1996: Egészségügyi Szakközépiskola; 2000-től: Bolyai János Gimnázium. **Tk.:** Balassi Bálint Asztaltársaság 1990-től, Salgótarjáni Polgári Kör 1996-tól. **Dk.:** Salgótarjáni Megyei Jogú Város Különdíja Madách Pályázat, 1995; Vallási és Karitatív Egyesületek Közművelődési Tevékenysége. **M.:** *Közelítések*, 1997; *Háton Vitt Sarkcsillag*, 2000. **Szea.:** Hungarocon, 1994, Salgótarján. **Rtv.:** Salgótarjáni Városi Televízió 1993-tól több alkalommal. **Ct.:** Kultúra és Kegyettség, Palócföld, 1996. **E.:** »Bár Salgótarjánban születtem, és életem ma is a városhoz és Nógrád megyéhez fűz, de középiskolás korom végéig évente hónapokat

töltöttem apai nagyszüleimnél Endrődön. Az itteni világ, a helyi közösség, annak szokásrendszere, értékvilága különösen nagyapám, Paróczai Gergely [tanár] és a család közvetítésével alapvető befolyással bírt személyiségem kialakulására. Endrődön a mai napig otthon érzem magam, még ha az utóbbi időben kevesebb időt tölthetek is itt. Mai viszonyom Endrődhöz talán az „elszakadtak” jelzővel írható le leginkább, a kényszerű távollét, de a lélekben mindig otthonlevők és hazavágyók belső feszültségével.« (Paróczai Csaba) • (M.-né G. E.)

PARÓCZAI Gergely kántortanító, magyar-történelem szakos tanár. (Endrőd, 1911. március 13.–1984. március 18.) **Sz.:** Tímár Brigitta, Paróczai Menyhért vasutas. **H.:** 1933. augusztus 20. Kalmár Katalinnal (Sz.: 1908. október 13.). **Gy.:** Gergely (1936. július 1.) költő, Éva és Katalin, ikrek (1938. október 11.). **T.:** elemi iskola négy osztálya: polgári iskola, Gyoma; 1925: Szegedi Tanítóképző; 1949–1951: szaktanítói tanfolyam, Szeged, szaktanítói oklevél; 1952: magyar-történelem szakos tanári oklevél, Szeged. **É.:** tizenegy évig tanyai tanító volt az Endrőd környékén lévő tanyai iskolákban: Hunyán, Décspaszkomon, Ugaron, Öregszőlőben; 1941-től kántortanító lett a községben; 1944–1946. év elejéig munkaszolgálatos volt (hadifogság); 1946–1948 között körzeti iskolafelügyelő volt, majd szaktanár az endrődi iskolában. Tanított a dolgozók általános iskolájában is. Különös gondot fordított a szép magyar beszéd és a helyesírás fejlesztésére. Negyvenkét éves szolgálat után ment nyugdíjban. **Tk.:** a Dózsa Termelőszövetkezetben egységszámítást tanított; a Szabad Föld Téli Esték (vasárnapok) előadócsoportjának vezetője; a helyi Földművelésügyi felügyelő bizottságának tagja; népnevelő. **Dk.:** Kiváló Népművelő; A Járás Legjobb Nevelője, 1953; a Munka Érdemrend ezüst fokozata, 1972; az Oktatásügyi Kiváló Dolgozója, 1967. **I.:** In memoriam A két Paróczai Gergely / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1996.

március, 3. p. **E.:** „Az Atlanti-óceán partjáról is itthon voltam minden percben, mikor öntudaton voltam, sőt, még álmomban is. Bízom benne, hittem hihetetlenül erős hittel, hogy hazakerülök szerettemhez, enyéimhez; s ez az erős hitem hazavezetett ezer veszély közt is... Igyekeztem ember lenni, a helyemet becsülettel megállni Isten és az emberek előtt... volt idő – felügyelősködésem szakaszában –, mikor mehettem volna feljebb is, mert nyitva volt az út, de itt maradtam szülőfalumban, mert csak itt tudtam ilyen lenni.” (Paróczai Gergely) • (Családi közlés)

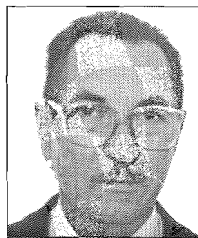
PARÓCZAI Gergely, ifj. tanár, költő.

(Endrőd, 1936. július 1.–Budapest, 1966. június 14.) **Sz.:** Paróczai Gergely tanár és Kalmár Katalin. **H.:** nő, 1959, dr. Karács Ilona orvos. **Gy.:** Csilla (1960), Csaba (1965). **T.:** Általános Iskola, Endrőd; gimnázium, Szeghalom; Pedagógiai Főiskola, Szeged, magyar–történelem szak; ELTE, magyar–történelem szak. **É.:** a főiskola után a szegedi Orvostudományi Egyetem Művelődési Otthonának igazgatója; 1961: a salgótarjáni Rákóczi úti iskola tanára; 1962-től a Nógrád megyei művelődési osztály művészeti főelőadója; 1965-től a salgótarjáni Madách gimnáziumban tanított. **Tk.:** tagja volt a Szegedi Tudományegyetem 1958-ban alakult alkotó körének. Verseit a Szegedi Fialtal Írók Antológiájában publikálta először, 1959-ben. **Szerk.:** 1962-től a *Palócföld* szerkesztőbizottságának tagja. **Ct.:** Dél-Magyarország; Tiszatáj; Palócföld; Nógrád. „Verseinek nagy része azonban – ok nélküli szerénysége, önmaga iránt támasztott túlzó igényessége miatt – nem jelent meg nyomtatásban.” (Palócföld, 1966., 1. sz.) Ugyanott: „Költő volt és pedagógus, megynék [Nógrád megye] életének egyik hivatott vezetője. Nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel tevékenykedett új pátriája, Nógrád megye felemelésén.” Igényessége,

felelősségérzete mindenki számára követendő példa. Élete rövid volt ahhoz, hogy kibontakoztassa tehetségét. **Rtv.:** néhány költeményét a rádió is bemutatta. **I.:** Paróczai Gergely bibliográfia, Salgótarján, 1981. **E.:** a szülőföld szeretete, megható ragaszkodása jellemzi rövid életét. „Amikor Endrőd határához érek, és föltűnik az endrődi templomtorony, mindig gyorsabban ver a szívem.” (Paróczai Gergely) Verseiben a gyermekkor, a „gyökerek”, a szülőhely világa fogalmazódik meg. • (Családi közlés)

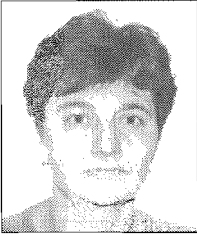
PARÓCZAI Lajos vízműépítő technikus,

területi felügyelő. (Endrőd, 1935. december 17.) **Sz.:** Paróczai Lajos hentes és mészáros és Tímár Eszter. **H.:** nő, 1958, Kovács Ilona technikus. **Gy.:** Tibor (1977), ügyvéd. **T.:**

1942–1950: Általános Iskola, Endrőd; 1950–1954: Vízmű Építőipari Technikum; 1959–1962: Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem. **É.:** 1954-től 1995-ig, nyugdíjazásáig szülőhelyünk megfelelő vízellátása, a felmerülő gondok intézése volt a munkája; ez idő alatt a Körösvidéki Vízügyi Igazgatóság Gyulai állományában a gyomai, majd a megszűnés után a szeghalmi üzemmérnökség dolgozója volt: művezető, építésvezető, főépítés-vezető, műszaki ellenőr, területi felügyelő. Mellékfoglalkozásban 1973-ban a Gyoma-Endrőd Vízmű Társulatnál elnökként vett részt az Intézőbizottságban. Találmánya: Az Országos Találmányi Hivatal 192420 lajstrom számon szabadalmat adott „Eljárás és szerkezet vezetékek medren történő átvezetésére” 1984. augusztus 27-től. Az eljárást Lakatos Tiborral ketten dolgozták ki, és alkalmazták jelentős megtakarítás mellett. • (K. N. K.)

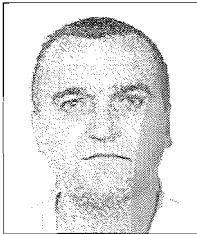
PARÓCZAI Péterné Kovács Eszter óvónő. (Endrőd, 1953. szeptember 28.) **Sz.:** Kovács Imre nehézgépezelő és Juhász

Mária. **H.:** férjezett, 1976, Paróczai Péter gépjármű ügyintéző. **Gy.:** Péter (1977). **T.:** 1968–1972: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1976–1978: Óvónőképző Intézet, Szarvas,

1989–1990: Pedagógiai Intenzív Továbbképzés, Szarvas; 1993: Alapfokú Kommunikációs Tanfolyam: Hallássérültek Országos Szövetsége, Békéscsaba; 1996: Tanulási zavarok okainak feltárása, Békéscsaba; 1997–1998: Átlagtól eltérő fejlettségű gyermekek vizsgáló-terápiás eljárás, Békéscsaba; 1998: Hogyan készítsünk helyi programot az óvodában? Békéscsaba; 2001–2002: irodavezetői képzés, alapfokú angol nyelvvizsga. **É.:** 1972: Közúti Építő Vállalatnál laboráns; 1973: TŰZÉP pénztáros; 1973–1974: 1. Sz. Napközi Otthonos Óvoda, gyermekfelügyelő; 1978: Napközi Otthonos Óvoda, óvónő; 1983–1999: Szabadság úti óvodában tagóvoda-vezető. **Dk.:** Minisztertanácsi Dicséret, 1990. • (F. I.-né)

PARÓCZAI Sándor vállalkozó, sportoló

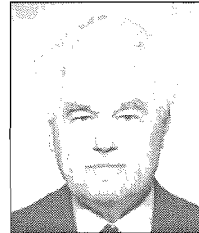

(labdarúgó). (Békéscsaba, 1955. december 6.) **Sz.:** id. Paróczai Sándor ny. rendőrtiszt **H.:** nő, 1977, Peltsánszky Liliann üzletvezető. **Gy.:** Bernadett (1980), Sándor (1982). **T.:** 2. Sz.

Általános Iskola, Gyoma; Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; Közgazdasági Szakközépiskola, Békéscsaba; Vendéglátó-ipari Szakközépiskola, Budapest – statisztikus, tervező és könyvelő; edzői középfokú képzés, Budapest. **É.:** érettségi (1974) után első osztályú labdarúgó státus; 1977–1983: Budapesti Honvéd; 1983–1985: DVSC. Ezután vállalkozásba kezdett, ami mellett tíz évig edzősködött az NB II-ben, NB III-ban és az NB I-ben. Aktív korában magyar bajnok, ezüst- és bronzérmes. Posztján – jobb háttvéd – többször az év első embere volt. **Tk.:** sokat foglalkozik

utánpótlás-neveléssel, számos sportköri rendezvényt segít védnökként, tanácsadóként részt vesz utánpótlással kapcsolatos szakmai fórumokon. **E.:** „Általános iskolás koromban tagja voltam Gyomán a tornász, a labdarúgó és a kézilabda csapatnak. Hatodik koromban a családom átköltözött Szarvasra. Akkor az én testnevelő tanárom – Halász István – felajánlotta, hogy költözzem hozzájuk, hogy tovább tudjak versenyezni az iskola színeiben. Ezt soha nem fogom elfelejteni. Mindent nagyon köszönök.” (Paróczai Sándor, „Paróka”) • (H. I.)

PÁSZTOR Béla KSH tájékoztatási osztályvezető-helyettes.

(Szarvas, 1926. december 17.) **Sz.:** Pásztor Pál posta főfelügyelő és Gulyás Mária. **H.:** nő, 1952, Vatai Emília. **T.:** 1932–1938: Ég. H. Ev. Elemi Iskola, Szarvas;

1938–1942: M. Kir. Hunyadi Mátyás Honvéd Középiszkolai Nevelőintézet, Kőszeg; 1942–1944: M. Kir. Csaba Királyfi Honvéd Gyorsfegyvernemű Hadapródiskola, Marosvásárhely; 1947–1948: Ág. Hitv. Ev. Vajda Péter Gimnázium, Szarvas; 1948–1949: Agrártudományi Egyetem. **É.:** 1945–1947: mezőgazdasági munkás Dániában; 1950: Rózsási Állami Gazdaság; 1951: MÉH Vállalat; 1951–1958: Békéscsabai Belföldi Szállítványozási Vállalat gyomai kirendeltsége; 1958–1960: Csepel Autógyár; 1960–1987: KSH Békés megyei Igazgatósága; 1988–1992: Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek Szövetsége. **Tk.:** 1956. október 28. és december 14. között a Gyomai Nemzeti Bizottmány Intézőbizottságának tagja; 1951–1987 között szakszervezeti tag, a Magyar Közgazdasági Társaság Területi Statisztikai Szekciójának megalakulása óta aktív tagja. Az Agrártudományi Egyesület, valamint a Vezetési és Szervezési Tudományos Társaság tagja; 1985-től: a Hazafias Népfrent Megyei Bizottságának és Elnökségének tagja. **Dk.:**

Kiváló Dolgozó, 1956, 1959, 1967; Kiváló Munkáért, 1987; Kőrösy József-díj a KSH elnöktől, 2003-ba; 1956-os Emlékérem a köztársasági elnöktől 1991-ben; a Hazafias Népfront Országos Elnöksége Kitüntető Jelvénye, 1978. **Szea.:** Magyar Közgazdasági Társaság Területi Statisztikai Szekció, Gyula, 1969: Területi egységek összehasonlítása a mezőgazdaságban; Békéscsaba, 1974: A mezőgazdasági összeírás hasznosítása a tájékoztatási munkában; Debrecen, 1986: A gazdaságilag elmaradott térségek jellemzői, felzárkóztatásának lehetőségei Békés megyében. **Szerk.:** a KSH Békés megyei Igazgatósága által 1962–1987 közötti kiadványok, valamint megyei évkönyvek. **Ct.:** a megyei sajtóban, valamint a Területi Statisztika c. szaklapban számos cikke megjelent. **Kut. ter.:** a KSH területi szervei fejlesztése, munkájának szervezése és irányítása. **E.:** „1956. október 27-én a Népfront és Tanács gyűlésén Szabó Ernő barátommal együtt mint népszerű személyt, aki a politikai életben korábban nem vett részt, jelöltek, és az október 28-i népgyűlésen megválasztottak a Nemzeti Bizottmány tagjának. A Bizottmány Intéző Bizottságának is tagja lettem, s így tevékenyen részt vettem december 12-i letartóztatásomig annak munkájában. A Bizottmány a nép akaratából megválasztott testületként, a magyar szabadságmozgalmak szellemében, pártpolitikán felül álló erkölcsi testületként, minden anyagi érték nélkül működött a rend fenntartásáért, a lakosság nyugalmáért, a független, szabad Magyarországért. Önzetlen tevékenységemnek házkutatásokkal egybekötött háromszori letartóztatás, több mint egy évi rendőri felügyelet, valamint állásom elvesztése lett a jutalma...” (Pásztor Béla) • *(Saját közlés alapján Sz.-né N. E.)*

PÁSZTOR Béláné Vatai Emília tanítónő. (Gyoma, 1929. július 11.) **Sz.:** Vatai János szabómester és Kalita Erzsébet. **H.:** házasság, 1952, Pásztor Béla KSH tájékoztatási osztályvezető-helyettes. **T.:** 1935–1940: református elemi iskola, Gyoma; 1940–

1944: Állami Polgári Leányiskola Gyoma; 1944–1945: Tóth Pál Református Nevelőintézet Leánylíceum, Miskolc; 1945–1949: Szarvasi Tanítóképző. **É.:** 1949–1950: Általános Iskola, Gyoma, Kölesfenék-Nyilasi tanyai iskola; 1950–1952: Általános Iskola, Túrkeve; 1952–1980: Általános Iskola, Gyoma; 1980–1987: Áchim András Általános Iskola, Békéscsaba. **Dk.:** Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1985; Arany Oklevél, 1999. **E.:** „Szüleim áldozatos munkájának köszönhetem, hogy azokban a nehéz időkben is ki tudtak taníttatni. Mindketten tősgyökeres gyomaiak voltak, én szintén ragaszkodtam a szülőföldemhez... 1957 tavaszán – férjem forradalmi tevékenysége miatt, koholt vádak alapján állásomból felmentettek, de a Megyei Munkaügyi Döntőbizottság... a szülők kérésére visszahelyezett. Ettől kezdve gyomai működésem alatt elismerésben, jutalomban ritkán részesültem. Végül azonban az, hogy sok év után is tanítványaim nagy része hálával és szeretettel gondol tanítói és szigorú nevelőmunkámra, és ezt találkozó alkalmából el is mondják. A sok megpróbáltatás... ellenére is mindig örömmel pihenek meg szülővárosomban.” (Pásztor Béláné) • *(Saját közlés alapján M.-né G. E.)*

PÁSZTOR János szobrászművész. (Gyoma, 1881. január 29.–Budapest, 1945. január) **Sz.:** Pásztor József református kántor, Bordé Terézia óvónő. **É.:** 1882-ben váratlanul meghalt az édesapja, s az özvegynek el kellett hagynia a gyomai református kántorlakot. Gyermekével a vásárhelyi rokonsághoz költözött. A kis János feltűnően nyugodt, csendes, kissé zárkózott gyermek volt. Egyik kedvelt időtöltése a tálasoktól szerzett agyagból apró figurák formázása. Édesanyja, aki lelkesen támogatta fia művészi tehetségének kibontakozását – az épp akkor Hódmezővásárhelyen tartózkodó – Siletti Fortunato olasz szob-

rázmester tanácsára 1896-ban beíratta Pestre az Iparművészeti Iskolába. A főiskola elvégzése után kétéves állami ösztöndíjjal Párizsba utazott, ahol mint sok honfitársa, a híres Julian Akadémián tanult. Különösen megragadta Rodin művészete, aki a modernség útjait a múltban kereste, s a természetben való végtelen hitre és lan­kadatlan munkára ösztönöz. Ez a felfogás meglehetősen közel állt az ifjú Pásztor Jánoshoz. Az ő eszményképe is a rene­szánsz ember volt, törvényszerű tehát, hogy útja Michelangelo hazájába: Firenzébe, Velencébe, Rómába vezetett, ahol megcsodálta a nagy elődök felülmúlhatatlan remekműveit. Megerősödött benne saját elmélete: a test és a lélek egységet képez, és a szobrásznak ezt a harmóniát kell művében megtalálnia. A külföldi tanulmányútról hazatérő fiatal művész Vásárhely – mint vidéki város – nem tudta elegendő megbízással ellátni, ezért a sze­gedi Endre Béla irányításával létrehozták a Hódmezővásárhelyi Művészeti Egyesüle­tet, majd az Agyagipari és Majolika Telepet – a ma is működő Alföldi Porcelángyár – elődjét. Pásztor János 1910-ben végleg a fővárosba költözött, de a vidéki származású művész mindvégig feladatának tar­totta az alföldi művészet támogatását. Gel­lérthegyi villájában berendezett, kényelmes műtermében tett eleget az egyre szaporodó megrendeléseknek. 1925-ben elnyerte a Műcsarnok által meghirdetett akt-pályázat szobrászati díját olyan nagyságok társasá­gában, mint Kisfaludy Stróbl Zsigmond és Szentgyörgyi István. A húszas években – a Trianon feletti nemzeti gyászt jelképe­zendő – készült el az egykor a Szabadság téren álló szoborcsoport, amely a négy égtájat megjelenítve az elcsatolt ország­részeket szimbolizálta. Az Erdélyt meg­idéző *Kelet* című részt Pásztor János készi­te. A szobrot később lebontották, de a Kelet kisméretű, bronz makettje a Nemzeti Galéria tulajdona. Ilyen jellegű művei közül kiemelkedő még a székesfehérvári *Hósi Emlékmű*, amelyet a szakirodalom is méltat. Köztéri szobraiból legismertebb a

Parlament előtt álló monumentális lovas szobra *II. Rákóczi Ferenc*ről, amely a kor hivatalos stílusirányzatává lett neobarokk egyik legszebb, kiváló ízléssel és nagy mesterségbeli tudással megvalósított alkotása. Ugyancsak az ő alkotása a balaton­füredi hajóállomás jelképévé vált a *Halász és Révész* című szobrok; a budai vár Bécsi kapu terén álló *Kazinczy* géniusza; az 1944-ben a fasizmus szimbólumaként fel­robbantott Gömbös Gyula-emplékmű. Alko­tásai megtalálhatók sok nagyvárosunk mű­vészeti gyűjteményeiben. Gyomaendrődön utcát neveztek el róla, ahol 2001-ben felál­lították mellszobrát, amely Szonda István alkotása. **Dk.:** 1931-ben megkapta az akkori legrangosabb állami művészeti ki­üntetését, a Corvin-koszorút. • (M. A.)

PATAKFALVY Sándorné Szabó Irma gyógyszerész. (Kisújszállás, 1916. október 24.–?) **Sz.:** Szabó István és Tóth Irma. **T.:** a budapesti Pázmány Péter Tudományegye­temen szerzett gyógyszerész diplomát 1940-ben. Az endrődi Páduai Szent Antal Gyógyszertár felelős vezetője volt 1941. augusztus 16. és 1950. augusztus 20. kö­zött. A gyógyszertárat **Ósapay Lajos** gyógyszerész alapította 1903-ban; a Gyomai út 127. sz. alatt működött 1913-ig, akkor áthelyezték a jelenlegi Apponyi és Endrődi u. sarkán lévő épületbe. Ósapay Lajos (1903–1922) után Stercula Jenő volt a gyógyszerész (1922–1935), majd Schmoll Jenő (1935–1941), végül Patak­falvy Sándorné (1941–1950). A gyógy­szertárat 1950. augusztus 20-án államosí­tották. **I.:** Gyulai Levéltár, gyógyszertárak jelentései. • (Sz.-né N. E.)

PATAKI Bálint nyomdai gépmester. (Gyoma, 1938. augusztus 23.) **Sz.:** Pataki László kubikos és Kurilla Jusztina. **H.:** nő, 1962, Kun Klára gyógyszertári asszisztens. **Gy.:** Tibor (1965), Zoltán (1970). **T.:** 1954–1956: Közgazdasági Technikum, Bé­készsaba; 1956–1958: Gimnázium, Gyoma; 1958–1960: ipari tanuló Gyomán. **É.:** negyvenöt éven keresztül – 1958 és 2003

között – dolgozott a gyomai nyomdában: 1958-tól gépmesterként, 1998-tól üzemrendészként. **Tk.:** aktív sportoló volt, 1952–1961 között a gyomai labdarúgócsapat tagjaként segítette Gyoma sportéletét. • (K. N. K.)

PATAKI Bálintné Kun Klára gyógyszer-tári asszisztens. (Gyoma, 1942. április 15.) **Sz.:** Kun József gazdálkodó és Izsó Klára. **H.:** férjezett, 1962, Pataki Bálint nyomdai gépmester. **Gy.:** Tibor (1965), Zoltán (1970). **T.:** 1956–1960: Gimnázium, Gyoma; 1960–1962: Gyógyszertári asszisztensképző, Békéscsaba. **É.:** 1960–1961: dévaványai Gyógyszertár; 1961–1995 között: gyomai Gyógyszertár. Harmincnégy évig segítette szülőhelyünkön a beteg emberek gyógyítását. • (K. N. K.)

PATAKI Elek mozdonyvezető. (Gyoma, 1938. április 24.) **Sz.:** Pataki Elek földműves és Lukács Eszter. **H.:** nős, 1964, Tímár Erzsébet. **Gy.:** Elek (1965), Zsolt (1975). **É.:** harminchat évig; 1957-től 1993-ig dolgozott a MÁV-nál (Északi Járműjavító Üzemi Vállalat; MÁV Vontatási Főnökség, Békéscsaba). • (H. L. -né)

PATHI Miklós református lelkipásztor, prédikátor, Gyoma első lelkipásztora. Nagykőrösi származású, hol 1681. január 8-án iratkozott be a gimnázium felső osztályába. 1683-ban ment Debrecenbe teológiát tanulni, ennek végeztével 1686-ban tiszabódi (más adatok szerint tiszabői, bedői, Bihar megyei) lelkipásztor lett. Visszavonuló török-tátár segédc csapatok a falut felégették, lakosait rabságba hurcolták papjával, Pathi Miklóssal, ennek feleségével, Turbucz Kátával s Miklós nevű kisfiával együtt. Törökországban a szép fiatalasszonyt s fiát egy előkelő török vette meg, férjét más helyen adták el. [Nagy-] Kőrös városa kiváltotta Pathi Miklóst. Itthon első gondja volt, hogy

felesége és fia váltságdíját összeszedje: elment értük, a török szabadságot is adott az asszonynak, de a fiát nem volt hajlandó kiadni „mert az időközben Allah hitére tért”. Turbucz Kata sírva mondta férjének: „Úgy sem vagyok már méltó, hogy feleséged legyek, hagyj itt hát engemet holtomig sírni”. Visszatérve Pathi Miklós nagykőrösi rektor volt 1692–1694-ig, az iskola anyakönyvébe beírta a megújított törvényeket, majd azután szentesi lelkész lett, innét Gyomára [minden bizonnyal ő volt a gyomaiak első lelkipásztora az újra megüleskor], végre Vésztőre ment a „sánta pap” [ti. a török rablánc miatt], hol meghalt. 1736-ban egy önkannát ajándékozott a vésztői egyháznak. Fiát a török „gazda” s anyja igyekezett jól nevelni, ami sikerült is, mert 1730 táján a török követtel, mint „kiá”-ja, azaz belső titkára utazott Bécsbe s útközben meglátogatta nagykőrösi atyjafiait, s azokat gazdagon megajándékozta. **M.:** *Leges Scholae Kőrössiensis prioribus longe auctiores, quibus adjecte est formali Juramenti copiosa antea non habita.* Renovatae Anno 1693. die Januarius Per D. H. Nicolaum Pathi S. P. K. [röviden: iskolai rendtartás s törvények]. **I.:** Tiszántúli ev. ref. Egyházkerület történelme I. / Barcsa János, Debrecen, 1906, 231. p.; A Békés-Bánáti Egyházi Vidék Története 1836 / Kiss Bálint, Szeged, 1992, 97–110. p.; Bihar vármegye Sárréti járása leírása / Osváth Pál, Nagyvárad, 1875, 197. p.; Magyar írók élete és munkái X. / Szinnyei József, Bp., 1905, 505–506. p.; Tiszántúl református templomai I. / Várady József, Debrecen, 1991, 398. p.; Vésztői Református Egyház Anyakönyvei I., 19. p.; Bihar vm. A kucucz-labancz csatározások alatt, Bihar vm. Képes Nagynaptár 1888-ik évre / Osváth Pál, Nagyvárad; Békés-Csanád-Csongrád leírása / ifj. Palugyay Imre, Pest, 1855; Szentés-Vésztő-Gyoma / Utánközl: Rálátás, Zsáka község helytörténeti lapja III. évf. 3. sz. 2002, 28–33. p. • (Cs. Sz. I.)

PATKÓ Imre (eredeti név: **Berkovits**) újságíró, műgyűjtő. (Gyoma, 1922. február

12.–Bp., 1983. április 19.) **Sz.:** Berkovits Adolf kereskedő, anyja Schwarz Paula. Gyomán, a Kossuth út 33. sz. alatt – jelenleg ÁFÉSZ iroda – volt vaskereskedésük, az emeleten pedig a lakóházuk. A családot a II. világháború során deportálták. **É.:** újságíró szeretett volna lenni. Néhány év békéscsabai gyakornokoskodás után 1950-ben a Szabad Néphez került, egy évre rá munkája mellett történész diplomát szerzett az ELTE Bölcsészettudományi Karán. 1956–1957-ben a Magyar Rádió Külföldi Adások Szerkesztőségének fősztályvezetője lett, majd Tibetbe utazott; ennek az útnak az eredménye a Rév Miklós fotóművésszel közreadott *Tibet* c. könyv. 1957–1963-ban az MTI (Magyar Távíratok Iroda) Külföldi Sajtószolgálatánál, Külpolitikai Szerkesztőségénél fősztályvezető-h.; 1963–1964-ben az MTI pekingi tudósítója; 1964–1967-ben a Népszabadság londoni tudósítója; e kiküldetés során született meg a Kim Philbyről (szovjet mesterkém) írt könyve. 1967–1970-ben külpolitikai rovatvezető-helyettese, majd a vasárnapi melléklet szerkesztője, az Új Tükör munkatársa; 1970–1974-ben és 1979-től haláláig a Nemzetközi Szemle főszerkesztője, 1974–1979-ben a párizsi magyar követség munkatársa. Vonzódott a képzőművészetek iránt is: történész diplomája mellé 1972-ben, ötvenévesen művészettörténész oklevelet is szerzett az ELTÉ-n. **Tk.:** műgyűjtő volt. Érdeklődése kiterjedt a kortárs magyar művészetre az 1980-as évek elejéig. Bel- és külhoni utazásainak évtizedei alatt vásárlásokkal és cserékkel mintegy 700 darabból álló képző-, ipar- és népművészeti kollekciónak birtokosa lett, ami napjainkban is az ország egyik legértékesebb magángyűjteménye. A Patkó Imre-gyűjtemény ma Győrben, a Xantus János Múzeumban található (Vastuskós ház). A kiállítás 1986-ban nyílt meg. A gyűjtemény összetétele: kb. egyharmada képzőművészeti alkotás

(XX. sz.), kétharmada pedig a távol-keleti, ausztráliai, óceániai, afrikai törzsek művészetét reprezentálja. **M.:** *Tibet* (társ szerző), Bp., 1957; *Vietnami útirajz* (társ szerző), Bp., 1960; *Utazás az Arab Keleten: Az arab egység nyomában*, Bp., 1964; *Kim Philby csendes háborúja*, Bp., 1969; *Szigetlakók között*, útleírás, Bp., 1971; *„Szuperhatalom” és kis országok*, Bp., 1975; *Egy karéj Karélia*, Bp., 1982. **Dk.:** a Magyar Népköztársasági Érdemrend VI. Fokozat tulajdonosa, 1949. **I.:** Új magyar irodalmi lexikon 2. k. / szerk. F. Almási Éva, Bp., 2000; Magyar életrajzi lexikon [elektromos dokumentum], Bp., Arcanum, 2002; P. I. halálára = Magyar Nemzet, 1983. április 20.; A P. I.-gyűjtemény / Lóska Lajos = Új Művészet, 1992. 10. sz. **E.:** testvére: Mágori Varga Erzsébet író [eredeti nevén: Berkovits, lásd ott]. • (Sz.-né N. E.)

PELYVA Lászlóné Bula Katalin belgyógyászati asszisztens.

(Mezőtúr 1957. március 23.) **Sz.:** Bula András betanított munkás, Szabó Olga növényápoló **H.:** férjezett 1983. október 29. Pelyva László, gyártástechnológiai üzemmérnök. **Gy.:** Katalin (1986). **T.:** 1975: egészségügyi szakközépiskolai érettség; általános rendelőintézeti asszisztens, csecsemő- és gyermekgondozó, gyakorló ápolónői szakképesítést szerzett a Kossuth Zsuzsanna Szakképző Iskolában, Szegeden; 2001: egészségügyi szakápolói képzést szerzett. **É.:** 1975. szeptember 8-tól a gyomai belgyógyászati szakrendelés dolgozója **Tk.:** szakszervezeti bizalmi munkát végzett 5 éven keresztül. • (K. A.-né)

PÉSO Illés Béláné Fekécs Irma biológia-földrajz szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1939. április 22.) **Sz.:** Fekécs Sándor szabó, Hunya Mária varrónő. **H.:** férjezett. **Gy.:** Irma (1970). **T.:** 1961: Pedagógiai Főiskola, Szeged, biológia-föld-

rajz szak. **É.**: 1961: Dévaványa; 1962–1975: Öregszőlő; 1975–1995: Endrőd. **Tk.**: nagyon sokat tett és tesz az Öregszőlőben élőkért, elsősorban a gyerekek kulturális felemelkedéséért. Az Öregszőlői Gyerekekért Alapítványt 1996-ban az ő szervezésében hozták létre. Tagja a Magyar Vöröskeresztnek, 33 évig tevékenykedett az Ifjúsági Vöröskeresztben Egyéb: Békés Megyei Természet- és Környezetvédelmi Munkaközösség; Békés Megyei Földrajzi Társaság; Békés Megyei TIT. **Dk.**: Miniszteri Dicséret Közművelődési Tevékenységért, 1984; Miniszteri Dicséret Kiváló Oktatónevelő Munkáért, 1990; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1994; Gyomaendrődért Emlékplakett, 1996; Kiemelkedő Vöröskeresztes Munkáért, 1996; Az Év Gyermekbarátja, 2001. **Rtv.**: Az Év Gyermekbarátja Öregszőlőben = Csaba Rádió 2002. január 10. **I.**: Az Év Gyermekbarátja Öregszőlőben = Békés Megyei Hírlap 2002. január 9. • (G.-né T. Zs.)

PETŐ Zoltán dr. pszichiáter szakorvos, egészségügyi és közgazdasági menedzser. (Endrőd, 1941. április 12.) **H.**: nő, 1964, Kóvári Magdolna pedagógus, mentálhigienikus. **Gy.**: Tünde (1966) orvos, szemész szakorvos, Ph. D. minősítést szerzett, Zoltán (1968) orvos, intenzív terápiás szakorvos, Zsolt (1968) ügyvéd, ügyvédi iroda vezetője. **T.**: 1969: neurológiai szakvizsga; 1971: pszichiátriai szakvizsga; 1982: kandidátusi fokozat; 1992: addiktológia szakvizsga; 2002: orvosi rehabilitáció; 1998–2000: egészségügyi szakközgazdasági menedzser orvos diploma. **É.**: 1965-től: SZOTE Ideg- és Elmegyógyászati Klinika, 1965–1969: klinikai orvos, 1969–1975: egyetemi tanársegéd, 1975–1982: egyetemi adjunktus, 1982–1992: egyetemi docens, 1992-től osztályvezető egyetemi docens. **Tk.**: Magyar Ideg- és Elmeorvosok Társaság tagja; Magyar Rehabilitációs Társaság tagja; Magyar Pszichiátriai Társaság alapító tagja; Magyar Szociológiai Társaság tagja; Magyar Pszichológiai Társaság tagja; MTA Orvosi Osztálya Pszichiátriai Bizottság tagja; Szegedi Akadémiai Bizottság Társadalmi Beilleszkedési Zavarok Munkabizottságának elnöke; Magyar Szociálpolitikai Társaság alapító tagja; MM. Eü. Felsőoktatási Államvizsga Bizottság tagja; SZOTE Képzési Bizottság tagja; Pszichiátriai Rehabilitációs Egyesület Elnöke; Rehabilitációs Szakmai Kollégium tagja, Rehabilitációs Szakmai Kollégium Pszichiátriai Munkabizottságának elnöke; MTA Orvosi Rehabilitációs Bizottság tagja; MOTESZ Rehabilitációs Munkabizottság tagja. **M.**: 104 közlemény, 287 előadás, abstract 81; 4 egyetemi és 2 főiskolai jegyzet szerzője és szerkesztője, 15 könyv szerzője és 9 könyv szerkesztője; 7 tudományos ismeretterjesztő tv-anyag szerzője és bemutatója a depresszió és rehabilitáció témákban; 3 nagyobb rádióműsor ismeretterjesztő anyag szerzője. **Rtv.**: a Kossuth Rádió „Névjegy” rovatának meghívottja 2000-ben. **Kut. ter.**: pszichiátriai rehabilitáció; népművészet és gyógyítás kapcsolatának vizsgálata; az orvosi rehabilitáció elmélete és gyakorlata; egészségügyi gazdaságosság kérdése. • (Sz.-né N. E.)

PETŐCZ Károly nyomdász, könyvtervező. (Szlovákiai Komárom, 1924. augusztus 21.–Békéscsaba, 1995. április 5.) **Sz.**: Petőcz Károly, Németh Margit. **H.**: nő, Krajcsó Mária. **Gy.**: Mária (1953), Katalin (1956), Károly (1958) és Imre (1958). **É.**: a gimnázium 5. osztálya után szedőtanuló lett, és 1943-ban tett szakvizsgát. 1947-ben a szlovák–magyar lakosságcsere egyezményével került Békéscsabára. Családot alapított, kisebb nyomdáknak dolgozott, majd 1949-ben került a Tevan Nyomdába, mint kéziszedő. Végigjárta a nyomdai ranglétrát:

szaság tagja; Magyar Pszichiátriai Társaság alapító tagja; Magyar Szociológiai Társaság tagja; Magyar Pszichológiai Társaság tagja; MTA Orvosi Osztálya Pszichiátriai Bizottság tagja; Szegedi Akadémiai Bizottság Társadalmi Beilleszkedési Zavarok Munkabizottságának elnöke; Magyar Szociálpolitikai Társaság alapító tagja; MM. Eü. Felsőoktatási Államvizsga Bizottság tagja; SZOTE Képzési Bizottság tagja; Pszichiátriai Rehabilitációs Egyesület Elnöke; Rehabilitációs Szakmai Kollégium tagja, Rehabilitációs Szakmai Kollégium Pszichiátriai Munkabizottságának elnöke; MTA Orvosi Rehabilitációs Bizottság tagja; MOTESZ Rehabilitációs Munkabizottság tagja. **M.**: 104 közlemény, 287 előadás, abstract 81; 4 egyetemi és 2 főiskolai jegyzet szerzője és szerkesztője, 15 könyv szerzője és 9 könyv szerkesztője; 7 tudományos ismeretterjesztő tv-anyag szerzője és bemutatója a depresszió és rehabilitáció témákban; 3 nagyobb rádióműsor ismeretterjesztő anyag szerzője. **Rtv.**: a Kossuth Rádió „Névjegy” rovatának meghívottja 2000-ben. **Kut. ter.**: pszichiátriai rehabilitáció; népművészet és gyógyítás kapcsolatának vizsgálata; az orvosi rehabilitáció elmélete és gyakorlata; egészségügyi gazdaságosság kérdése. • (Sz.-né N. E.)

volt gyártás-előkészítő, művezető, diszpečer. 1963. július 1-jén hozzászattolták a gyomai nyomdát a békéscsabai volt Tevan nyomdához, és ettől kezdve 1980-ig a gyomai nyomda üzemezetője volt. 1980-tól az egyesített békéscsabai nyomdák termelési fősztályvezetője, majd 1981-től 1989-ig a békéscsabai Kner Nyomda művészet i vezetője volt. 1989-től a békéscsabai Tevan Kiadó könyveit tervezte. Könyvtervezéssel az 1970-es évektől foglalkozott: megyénk tudományos, irodalmi, művészet i kiadványait gondozta, az Új Aurora és a Bárka című Békés megyei folyóiratok tipográfiaja, a Kner Nyomda saját kiadású könyveinek, majd a Kner Nyomdaipari Múzeum füzeteinek szerkesztése és tervezése, és számos megyehatáron túli kiadvány tipográfiaja kapcsolható személyéhez. Közél száz könyv tervezése fűződik a nevéhez. Tevan Andor és Kner Imre munkásságából egyaránt merített, nyomdatörténet i munkáit az 1980-as évektől publikálta. **Öm.:** *Kisiparból-tudomány: A Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Békés megyei Szervezetének tizenöt esztendeje*, 1976; *A fél évszázad mezsgyéjén túl: Lapok a felszabadulás utáni gyomai Kner Nyomdáról = Békési Élet*, 1978, 2. (különlenyomatban is); *Tevan Andor a magyar könyvkultúra szolgálatában*, 1978; *A könyv mérnöke: Megemlékezés Tevan Andorról = Új Aurora*, 1979, 1. (különlenyomatban is); *Műhelykultúra és stílus* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 1.), 1982; *A Kner Nyomdaipari Múzeum centenáriumi kiállítás: Ismertető*, 1983; *Az újra megnyitott Kner Nyomda Múzeum és feladatai* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 6.), 1983; *Képzőművészet a könyvművészetben* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 2.), 1984; *Az emlékeztetőktől a nyomtatott betűig: Írástörténet i tanulmány*, 1985; *Réthy Lipót szarvasi nyomdája* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 11.), 1986; *A Dobay-nyomda (Gyula) betűminta-könyve I-II.* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 14–15.), 1988; *A békési Drechsel Nyomda történetének vázlat*,

1895–1920 Drechsel Géza nyomdájának mintakönyve (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 13.) társszerző, 1989; Tevan Andor: *Narancsliget az Északi-sarkon* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 17.) kiegészítések, 1989; *Az orosházi Demartsik nyomda: Az 1913. évi emlékkönyve alapján* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 25.), 1994. **M.:** *A Gyomai Kner Nyomda = Egy évszázad mezsgyéjén: A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története*, társszerző, 1982. **Szerk.:** *Kner Imre Gyoma útinaplója: 1914. június 4.–július 1.*, 1982; *A Kner Nyomda centenáriumi ünnepegeinek előadásai I-II.* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 3–4.), 1983; *A Kner Nyomda centenáriumi ünnepegeinek összegzése* (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei, 5.), 1983. **Ct.:** cikkei rendszeresen megjelentek a Magyar Grafika című szaklapban; kisebb írásai, glosszái a Békés Megyei Hírlapban. **Dk.:** munkásságát 1977-ben Tótfalusi Kis Miklós-díjjal ismerték el. **I.:** Magyar és nemzetközi ki kicsoda? 1994; Petőcz Károly Tótfalusi Kis Miklós-díjas tipográfus / Horváth Tibor = Magyar Grafika, 1980, 2. sz.; Stílus és műgond: Beszélgetés a 70 éves Petőcz Károllyal / Kántor Zsolt = Békés Megyei Hírlap irodalmi művészet i melléklet 1995. márc. 28., 4–5. p.; „Jöttem a régi inasvilágból...” A szép könyvről és a nyomdászati hagyományokról / Niedzielsky Katalin = Békés Megyei Népújság, 1987. szept. 10., 4. p.; A könyv milyenségeinek meghatározója a gondolat / Niedzielsky Katalin = Typographia, 1987. december; Petőcz Károly (nekrológ) / Kántor Zsolt = Békés Megyei Nap, 1995. ápr. 7.; Egy gazdag életpálya epizódjai = Békés Megyei Hírlap, 1995. július 8–9., 8. p.; Petőcz Károly emlékezete / Dankó Imre = Dankó Imre: Írások, nyomdászok, nyomdák, Debrecen, 2002, 153–154. p. • (F. H. J.)

PETŐFI Sándor (Gyomán 1849. július elején). Legnagyobb nemzeti költőnk, az Alföld szerelmese nagy országjáró volt, de

Békés vármegyéhez rokoni kapcsolatok is fűzték: Mezőberényben lakott unokatestvérének, a festőművész Orlai Petrich Sómának (aki őt is megfestette) családja: id. Orlai Petrich Sámuel vargamester. A költő 1849 júliusának elején – július 4–5. táján – indult el Pestről, hogy Erdélyben csatlakozzék Bem József seregéhez a honvéd harcokban. Kecskemét és Szarvas érintésével érkezett meg Gyomára július első hetének végén. Nem pusztán átutazott a községen, hanem családjával meg is pihent, s ami ennél fontosabb: a községháza udvarán lelkesítő beszédet intézett a kisbíró által összedobolt lakossághoz. A történetet hitelesen id. Orlai Petrich Sámuel jegyezte föl, Petőfi elmondása alapján. Szó szerint idézzük: »Július hóban, amikor Mezőberénybe jött Petőfi családostul, Gyomának jött [...] Amikor Gyomára érkezett, azon kocsis tovább nem vitte, s így bement Gyoma városházához, ottan a cselédnél kérdezte a jegyző úr hollétét. A cseléd mondta, hogy bent van a szobában, és a bíró is. Petőfi belépvén a szobába, köszönt; a köszönést elfogadták. Bíró uram a szobában egyik oldalon, a lócán hevert, a jegyző a másik lócán, s a köszönés elfogadása után sem kelt fel egyik sem. Petőfi megkérte a jegyzőt, hogy ha lehetséges, lennének szívesek neki egy forspontos [előfogatos] kocsit adni Mezőberényig. A jegyző kérdést tett bíró uramhoz: – „Van-e heverő forspontos?” A bíró félvállról felelte: „Bizony, nemigen van itt most.” Ekkor a jegyző így szól Petőfihez: „Van-e az úrnak igazolványa?” Petőfi által adta igazolványát. Amint a jegyző belepillantott, hirtelen felugrott, szaladt bíró uramhoz, azt lerántotta a lócáról a fekvéséből, s ilyen szavakkal szólott hozzá: „Keljen fel, bíró uram, teremtettét, Petőfi Sándor áll előttünk. Dehogynem adunk, ha kell, akár tízet is.” A dobost azonnal elküldték a városban kidobolni, hogy itt van Petőfi Sándor [...] „Hol a kocsija?” – kérdék Petőfit. Mondta, hogy kint a piacon van. Akkor a bíró, a jegyző, meg több érdemes urak megfogták kocsiját, és maguk húzták

be a városház udvarába. Rövid idő alatt tele volt a városház udvara néppel. Petőfit érdemes urak a vállalkra vették, a nép között hordták, és minden oldalról éljeneztek. Majd egy magas állványra felemelték, ahonnan hosszú beszédet tartott a népnek. Több óra ottani mulatás után kocsira ült családostul, s a város lovain hozták el Mezőberénybe. – Ezeket maga Petőfi Sándor beszélte el nekem akkoriban, nálam létekor. Az akkori gyomai jegyző neve: Csatt.« **I.:** megjelent először: Vasárnapi Újság, 1895, XXII. sz., 351. p.; utóbb: Így élt Petőfi II. kötet / Hatvany Lajos, Bp., 1967. **Mj.:** az eseményt Gyomaendrőd Város Önkormányzata a városháza falán bronz emléktáblával (Honti Antal gyomai képzőművész munkája) örökítette meg 1991. március 15-én. Az avatóbeszédet Szilágyi Ferenc gyomai születésű író mondta el. • (Sz. F.)

PETRÁS Kálmán halász. (Békés, 1926. május 11.–1992.) **Sz.:** Petrás János asztalos és Jancsovics Mária zöldség-gyümölcs árus. **H.:** nő, 1947: Bodnár Eszter, aki a férjének besegített a halászatba, a halbehordásba, később a hálókötésbe. **Gy.:** Eszter (1948), Magdolna (1950), István (1954). **T.:** halászmesteri vizsga. **É.:** 1952 előtt bérlőnél halászott; 1952-től a gyomai Viharsarok Htsz-ben. Az 1976-ban bekövetkezett gerincműtétje után nem halászhatott. Ezután a régi és a ma is használatos halászeszközök makettjeit készítette el, amelyeket több ízben különböző kiállításokon be is mutattak. • (K. N. K.)

PETROVSZKI Jánosné Mészáros Erzsébet csecsemő- és kisgyermekgondozó – pénzügyi vezető. (Gyoma 1948. január 3.) **Sz.:** Mészáros Mihály, Horváth Erzsébet. **H.:** férjezett, 1972. augusztus 5., Petrovszki János ügyvezető. **Gy.:** Zsolt (1974. november 8.), Tímea (1979. szeptember 11.) **T.:** 1963–

67: Gyomai Gimnázium és Szakközépiskola; 1967–69: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola; 1987–89: Közgazdasági Szakiskola; 1989–1990: Békéscsabai Társadalombiztosítási Igazgatóság. **É.:** SZOTE Szeged, Városi Tanács V. B. Eü. Csoport; Nagyközségi Tanács V. B., Endrőd; Lenin Mgtasz; Pantonett Cipőipari Bt.; Varga Cipőipari Bt.; Nagylaposi Tárház Bt. **Tk.:** Mozgáskorlátozottak és Hadirokkantak Egyesülete – vezetőségi tag, gazdasági vezető • (K. A.-né)

PFEIFFER Julianna (újságírói név:

Pfeiffer Júlia) középiskolai tanár, újságíró, rádióriporter, tv-műsorvezető, szerkesztő, felelős szerkesztő. (Gyoma, 1945. május 9.) **Sz.:** Pfeiffer Márton tűzoltó és Tótka Julianna konyhai dolgozó, majd segédmunkás, Pécsi Bőrgyár. **H.:** férjezett, 1974, Bánkúti Gábor újságíró. **Gy.:** Eszter Márta (1975), Péter Márton (1979). **T.:** 1963–1968: József

Attila Tudományegyetem, Szeged (közben 1966–67: Moszkva, Lomonoszov Egyetem): történelem, orosz, óorosz szakos középiskolai tanár; 1970–1972: újságíró iskola MUOSZ, Budapest; 1970–1972: Marxista egyetem szociológia szak, Budapest. **É.:** 1951-ig élt a család Gyomán. 1968. július 1.–október 30.: segédápolónő volt a Szegedi Szemklinikán; ezután újságíró, szerkesztő, szerkesztő-riporter, felelős szerkesztő, tudósító, műsorvezető a Magyar Rádiónál és a televíziónál: 1968. december 12-től: Magyar Rádió Szolnoki Stúdió, 1973–1977 között: Krónika tudósítója – Békés és Szolnok megye –, 1978-tól: Magyar Rádió, Budapest, Krónika rovat, 1982-től: Falurádió; 1993-tól: MTV Híradó; Gazdatévé, A Hét, gazdasági műsorok; 1994-től: Duna TV belpolitikai és szolgáltató műsorok; 2001. január elsejétől a Duna TV Kalendárium c. szolgáltató műsorának felelős szerkesztője. **Dk.:** Árvízvédelemért Érem (Tiszavölgyi tudósítások),

1974; Kiváló Munkáért, 1980 (Körös-völgyi árvizek); SZOT-díj, 1986 (Falurádió kollektíva); TOT-nívódíj, 1986 (Falurádió kollektív díj); MR-nívódíj, 1991 (Világkosár c. műsorért). **E.:** „...1958 egész nyarat Gyomán töltöttem anyai nagyanyám és anyám hűgának családjában. Maradandó élményt jelentett az aratás, a malac-, liba-, tehénlegeltetés, a piacozás, de még a körösladányi rizsgyomlálás is. Egy életre emlékezetes marad az is, amikor 1949. november 23-án a gyomai állomáson megismertem az apámat – őt ugyanis 1945. január végén elvitték katonának, és én azután születtem meg. Feledhetetlen számomra az 1950-es év rettenetes szárazsága, amikor a Vörös Hadsereg u. 55-ben laktunk, apám beteg, nyomorék volt, munka nélkül éltünk, és nyáron levágtunk egy malacot, mert nem volt mit ennünk. Közben 1950. október 6-án megszületett Márton öcsém. De ezek a kemény évek tették kibírhatóvá azokat az éveket, amelyekre az ember nemigen tud felkészülni.” (Pfeiffer Julianna) • (K. N. K.)

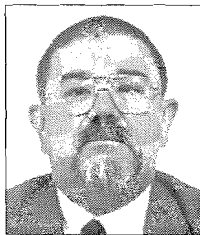
PIKÓ Béla dr. belgyógyász szakorvos, csoportvezető főorvos. (Encsencs [Szabolcs vm., ahol az édesapja akkor gróf Zselinszky uradalmi intézője volt], 1917. december 29.–Gyomaendrőd, 2002. november 23.) **Sz.:**

édesapja hejőpapi Pikó Béla ny. uradalmi tisz, földbirtokos, gazdasági tanácsos, édesanyja Kiss Rózsa. Távoli öse, a címeres nemeslevelet kapott Pikó Demeter, II. Rákóczi Ferenc ezredese volt, akinek neve a szatmári békeszerződés aláírói között szerepel. **H.:** nő, felesége Boros Erzsébet szakgyógyász volt (1926. április 6.–1983. március 19.), aki 1955. április elsején kezdett Gyomán dolgozni a Fő úti gyógyszertárban, és ott dolgozott haláláig. **Gy.:** Béla (1958), onkológus főorvos [lásd ott]. **T.:** elemi iskoláját a gyomai Református Elemi Iskolában 1928-ban, a közép-

iskolát a Mezőtúri Református Gimnáziumban 1936-ban, egyetemi tanulmányait a Debreceni Tisza István Tudományegyetemen 1944-ben végezte, és ugyanitt szerzett szakorvosi képesítést 1958-ban. **É.:** orvosi működését orvos-gyakornokként Csongrád vármegye szentesi kórháza belgyógyászati osztályán kezdte, majd ugyanitt alorvos lett. 1946 óta folyamatosan Gyomán, ill. Gyomaendrődön dolgozott; előbb mint magán-, majd OTI-, később körzeti, végül belgyógyász csoportvezető főorvos. **Tk.:** körzeti orvosi működése idején a Magyar Vöröskereszt helyi szervezetének elnöke volt. **Dk.:** 1974-ben a Békés megyei Tanácstól dicsérfő oklevelet, 1976-ban az Egészségügyi Minisztériumtól az Egészségügy Kiváló Dolgozója kitüntetését, 2001-ben Gyomaendrőd városától díszpolgári kitüntetését kapott. • (K. N. K.)

PIKÓ Béla dr. osztályvezető főorvos, megyei onkológus szakfőorvos. (Békéscsaba, 1958. június 16.) **Sz.:** édesapja: dr. Pikó Béla belgyógyász csoportvezető főorvos, édesanyja Boros Erzsébet szakgyógyszerész. **H.:** nő,

1990, dr. Petrovics Hajnalka mentőállomás-vezető főorvos, az oxológia és a honvéderostan-katasztrófa-orvostan szakorvosa. **Gy.:** Boglárka (2002). **T.:** általános és középiskolai tanulmányait Gyomán végezte, ott is érettségizett, a Kiss Lajos Gimnázium és Cipőipari Szakközépiskolában; általános orvosi diplomáját 1982-ben a Szegedi Orvostudományi Egyetemen, másoddiplomáját (jogi szakokleveles orvos) Budapesten, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, 2003-ban szerezte. **É.:** az orvosi diploma megszerzése után a Szegedi (majd Szent-Györgyi Albert) Orvostudományi Egyetem Radiológiai Klinikáján dolgozott, 1986-ban sugárterápiából szerzett szakképesítést, ezt követően tanársegédi, majd osztályvezető tanársegé-

di kinevezést kapott a klinika Sugárterápiás Osztályára. 1992-ben klinikai onkológiai szakvizsgát tett. 1992-től egy éven át osztályvezető szaktanácsadóként az Oroszáza Városi Önkormányzat Kórháza Onkológiai Osztályát vezette, heti egy napon most is ott dolgozik, az onkológiai szakrendelésen. 1993-tól Gyulán, a Békés Megyei Képviselő-testület Pándy Kálmán Kórháza Klinikai Onkológiai (majd Klinikai Onkológiai és Sugárterápiás) Osztályát vezeti, mely 2003-tól Megyei Onkológiai Centrum minősítést szerzett. 1993-ban a megyei onkológus szakfőorvosi feladatok ellátására is megbízást kapott. 1997-ben honvéderostan-katasztrófa-orvostanból szerezte meg harmadik szakképesítését, 2003-ban szerezte meg az ELTE Jogi Továbbképző Intézetében jogi szakokleveles orvosi diplomáját, 2002-től vizsgázott egészségügyi közvetítő, 2003-tól igazságügyi orvosszakértő. Második éve oktat az egészségügyi főiskolán onkológiai rehabilitációt. **Tk.:** második ciklusban tagja a szakmai kollégiumnak (korábban Onkológiai és Sugárterápiás, jelenleg Sugárterápiás és Onkológiai Szakmai Kollégium). A Magyar Sugárterápiás Társaság főtitkára, a Magyar Onkológusok Társaságának vezetőségi tagja, itt a Hyperthermiás Szekció elnöke is, a Magyar Klinikai Onkológiai Társaság vezetőségi tagja, a Magyar Kemoterápiás Társaság, a Magyar Radiológusok Társasága, a Magyar Szenológiai Társaság, a Népegészségügyi Tudományos Társaság tagja. Egy évtizede dolgozik a Szegedi Akadémiai Bizottság Onkológiai Munkabizottságában, ahol 2002-ben szakellátási területi vezetőnek választották. **Szerk.:** több szakmai folyóirat szerkesztőbizottságának tagja. **Ct.:** 30 feletti közlemény, két könyvrészlet és egy főiskolai jegyzet írója. **Szea.:** hazai és nemzetközi kongresszusokon több száz tudományos előadást tartott, illetve rendszeresen folytat háziorvosi és szakdolgozói továbbképzéseket. **Dk.:** Egészségügyi Miniszteri Dicséret. • (K. N. K.)

PINTÉR Attila dr. gyermekgyógyász, minisztériumi főtanácsos, országos tisztiorvos. (Gyoma, 1937. május 7.) **Sz.:** Pintér Pál községségi írnok és Lukács Mária adóügyi tisztviselő. **H.:** nős, 1964, Bártffai Katalin vezető óvónő. **Gy.:** Zsolt (1966) építőmérnök, Tamás (1972) oktatástechnikus. **T.:** 1943–1951: Általános Iskola, Gyoma; 1951–1955: gimnázium, Békéscsaba; 1955–1961: Orvostudományi Egyetem, Szeged. **É.:** 1961–1966: Mezőútr, Kórház, melynek gyermekosztályán végzett munkája alapján csecsemő- és gyermekgyógyászat tárgykörben szakorvosi képesítést nyert.; 1966–1972: Kisújszállás, gyermekgyógyászati szakrendelés; 1972–1975: Szolnok Megyei Tanács Egészségügyi és Szociálpolitikai Osztályának orvosa, amelynek keretében a megye anya-, csecsemő-, gyermek- és ifjúságvédelmének irányítását végezte; 1975–1990: Egészségügyi Minisztérium Csecsemő-, Gyermekek és Ifjúságvédelmi Osztályának vezetője lett. 1975-ben szerezte második szakképesítését egészségügyi szervezésből; 1980-ban főosztályvezető-helyettesnek nevezték ki; 1984-ben minisztériumi főtanácsos lett; 1990–1991: Bölcsődék módszertani igazgatója; 1991–2001: ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatalában országos tisztiorvosként dolgozott. Az Egészségvédelmi Főosztály vezetőjeként ment nyugdíjba. Nyugdíjasként előbb az Országos Egészségfejlesztési Központ Gyermekek-egészségügyi Főosztályának osztályvezetője. 2003. július 1. óta az újonnan alapított Országos Gyermekek-egészségügyi Intézet (OGYEI) főigazgató helyettese. **Tk.:** Magyar Gyermekek- orvosok Társasága; „Fodor József” Iskolaegészségügyi Társaság; Család- és Nővédelmi Tudományos Társaság; Magyar Elhízástudományi Társaság; három alapítvány kuratóriumában vesz részt, ebből kettőnek az elnöke. **Ct.:** vezető beosztásánál fogva számtalan beszámoló, tanulmány,

jelentés részanyagát készítette el az (Egészségügyi Világszervezet (WHO), más tárcák, más országok, országos szervezetek részére. **M.:** több tankönyvet és kiadványt lektorált, több könyvfejezetet és cikket írt. **Szea.:** magas szintű tárgyalásokon adott tájékoztatást a magyar gyermekek-egészségügyről. Több kongresszuson, szimpóziumon tartott bevezető előadást, referátumot. Rendszeres előadója a posztgraduális orvosi és védőnői továbbképzéseknek. Évente átlagosan 18–20 előadásra kéri fel. A Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karán jelenleg is az elméleti és gyakorlati Záróvizsga Bizottság elnöki funkcióját tölti be. **Dk.:** Munka Érdemrend ezüst fokozat; Fodor József- emlékérem; Tauffer- emlékérem; Magyar Vöröskereszt Érdemérem arany fokozat. **E.:** „Máig ható nyomot hagyott bennem az a II. világháború előtti években gyermekként megélt jelenség – emberi magatartás –, hogy a református, a németajkú és a zsidó lakosság között mennyire kölcsönös volt a megbecsülés, mert mindenki (az iparos, a kereskedő, az orvos, a gazdálkodó) a maga szakismeretével, foglalkozásával szolgálta a közösséget, a község lakosságát.” (Pintér Attila) • (Sz. L-né)

PLAVECZ Pál S. P. VIDEO Bt. ügyvezető (Mezőberény, 1951. január 25.) **Sz.:** Plaveczen János és Pocsai Ilona. **H.:** nős, 1979, Kokaveczen Edit értékesítési vezető. **Gy.:** Janka (1986). **T.:** 1965–1969: gépipari technikum, Debrecen. **É.:** dolgozott a TUSZSZI-nél Békéscsabán és a Megyei Művelődési Központban. Ezután 25 évig volt a Magyar Televízió és a Duna TV megyei tudósítója; a Békéscsaba Városi Tv felelős szerkesztője; a Délkábél televízió stúdióvezető főszerkesztője; a Magyar Horgász megyei tudósítója; az MTI fotóriportere. **Dk.:** Magyar Televízió Nívódíj; Vám- és Pénzügyőrség NR^o 1.-díj. **Rtv.:** műsorokat készített, ugyanakkor róla is készült bemutató jellegű felvétel. **Szerk.:** referencia-filmek szerkesztő-operátőre volt; horgászkiadványokban jelentek meg

írásai. **E.:** „... azt kívánom a mai fiataloknak, hogy olyan tanítóik, tanáraik legyenek, mint nekünk voltak. Mind szakmai szempontból, mind emberségből kiválók voltak; jó útravalót kaptunk tőlük...” (Plavec Pál) • (K. N. K.)

POCHUCH Imre Endrőd első [újrateremtés-kori] plébánosa. Ő vezette át a faluközösséget a mezőberényi határba tartozó Nemeskerekből. „...Ez a katolikus raj azonban itt [*Nemeskereken*] nem maradhatott a Körözs folytonos áradása miatt. Az uraság [*Harruckern János*] engedelmeivel tehát átköltözött Endrődre lelkipásztorokkal, Pocsuk Imrével, + ki Pecze-Szőllősről ez évben helyeztetett át Kerekibe és tanítójuk, Zsámbok Istvánnal ki egyszermind jegyző is volt. [*A lábjegyzet: + = a Váradai egyházmegye neveltette Kassán. Ekkor 30 éves volt, s a lelkipásztorokodása első évét töltötte.*] [Historia Domus 4. p.] Egyes források szerint 1717–1733-ig volt Endrőd plébánosa, más források szerint csupán két évig [Historia Domus 28. p.]. A plébános halála után az anyakönyvek minden más egyéb irattal együtt báró Harruckern uradalmi tisztje által Szarvasra, az Uradalmi Levéltárba kerültek, ahol jelenleg is vannak. **I.:** Historia Domus; Az endrődi papok és káplánok névsora. Lelőhely: Plébániahivatal, Endrőd • (I. L.)

POHARALEC László ügyvezető. (Endrőd, 1963. augusztus 26.) **Sz.:** Oláh Ilona, Poharalec László. **T.:** általános iskola Endrődön, Vásárhelyi Pál Műszaki Szakközépiskolában út- és hídépítő, 1981; 611. Sz. Szakmunkásképző, Békéscsaba: autómotorszerelő 1983; rádió-televízió műszerész, 1985; gépjárművezető szakoktatói végzettség; kereskedelmi és vendéglátó menedzseri felsőfokú végzettség. **É.:** 1987–89-ig a szarvasi Vajda Péter Gimnáziumban oktatótechnikus, 1987–93-ig gépjárművezető szakoktató (közlekedési ismeretek), 1989–96-ig Gyomaendrődön oktatótechnikus főállásban. Azóta vállalkozásban

technikus az önkormányzatnál. 1979–99-ig lemezlovas műsorvezetőként a környező településeken és Gyomaendrődön szórakoztatta a közönséget. 1991-ben építette a Selyem úton az Oázis presszót, 1994-ben alapította a TŰTŰ-KER Kft.-t a Bajcsy úti telephelyen. Ital nagy- és kiskereskedelemmel, valamint műanyag nyílászárók gyártásával foglalkoznak. 1996-ban Gschwindt Mihállyal közösen megalapították a Gold Menü Kft.-t. Poharalec László vezetésével a kft. 2003-ban megépítette a Fészek panziót. 1997-ben Fülöp Zoltánnal megalapították a Domszög Kft.-t, mely máig üzemelteti a Hídfő éttermet. A vezetése alatt álló cégek hét vendéglátó egységet üzemeltetnek, irányítása alatt kb. 30 fő dolgozik. **Tk.:** a Körösök Vidékéért Egyesület alapító tagja, rendszeresen támogatja a helyi mazzorettcsoportot, illetve alkalmissal más szervezeteket. **E.:** ősei mindkét ágon – a nagyszülőikig – gyomaendrődi lakosok, és csak helyben tudta elképzelni a boldogulást. • (K. N. K.)

POLÁNYI Éva magyar-történelem szakos általános iskolai tanár, újságíró, bemondó-műsorvezető, versmondó. (Gyoma, 1966. március 16.) **Sz.:** Polányi Zoltán rak-tárvezető és Paróczai Éva cipőfelsőrész-készítő. **T.:** 1986–1990: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola levelező tagozat, magyar-történelem szakos tanár; 1990: Országos Rendező Iroda, hivatásos előadóművész; 1998–1999: Magyar Rádió, bemondó-műsorvezető (1998), újságíró szakvizsga (1999). **É.:** 1989–1999: Gyomaendrőd, 1. Sz. majd 2. Sz. Általános Iskola; 2000-től a Szent Gellért Katolikus Általános Iskola tanára. A tanítás mellett tanítványainak színjátszó kört vezet. Előadott darabok, pl.: A kék madár; A boldog herceg. **Szerk.:** A Városunk, Gyomaendrőd c. helyi újság irodalmi rovatának szerkesztője. **Ct.:** ugyanebben az újságban rendszeresen megjelennek irodalmi témájú írásai. **Fontosabb szerepei:** hivatásos előadóművészként önálló estjei: Endrőd, 1991: „*És minden dolgok mélyén béke él...*”;

Békéscsaba, 1991: „A nyelv ma néktek végső menedéktek...”; Endrőd, Gyoma, Gyula, Szarvas: Gergely Ágnessel közös előadóstek; rendhagyó irodalomórák középiskolákban. **Dk.:** Berzsényi Dániel Országos Vers- és Prózamondó Verseny, Marcali: 1989 bronz minősítés, 1995, különdíj; Pinczési Judit-emlékérem, 1990 (a díjat Csizmadia Éva, a költőné édesanyja adta át); több országos amatőr verseny helyezette. **E.:** »Kezdő pedagógus koromban egy fogadóórán az egyik tanítványom édesanyjával beszélgettem. Mesélt a gyerekkoráról, legfőképpen kedvenc tanáráról. Később kiderült, hogy a szeretett pedagógus nem más, mint az – akkor sajnos, már nem élő – általam is szeretett és tisztelt nagyapám, Paróczai Gergely. Valahogy így ér össze a múlt a jelennel, hajlik át a jövőbe, és maradunk „lenyomatait” az időnek.« (Polányi Éva) • (Sz.-né N. E.)

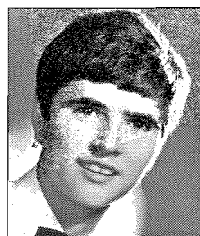
POLÁNYI István földműves. (Endrőd, 1896. szeptember 9.–Endrőd, 1975. november 16.) **Sz.:** Polányi István és Voller Cecília. **H.:** nő, 1926, Varga Emerencia. **Gy.:** Mária (1922), Imre (1929), Margit (1932). 1935-től tagja volt a Független Kisgazdapártnak, 1947. augusztus 31-től országgyűlési képviselő, a Független Kisgazdapárt balszárnyához tartozott. 1947. szeptember 29-től a párt Földmunkás Tagozata Intézőbizottságának tagja, majd 1948 tavaszától elnöke. 1949 januárjától a párt Békés megyei szervezetének titkára. Az 1949-es választások után visszavonult a politikai élettől. • (Sz.-né N. E.)

POLÁNYI Máté kubikos. (Endrőd, 1901. szeptember 18.–Kárpátalja, Rahó, 1940. november ?) **Sz.:** Polányi József agrárproletár és Hornok Brigitta. **H.:** nő, 1922, Hunya Mónika. **Gy.:** Máté (1925), Mónika (1927). **É.:** 1918-ban a Nemzetőrség tagja lett. 1921-ben az Endrőd-Öregszőlőben megalakított

Földmunkások Országos Szövetsége helyi szervezetének tagja lett. A szövetség a munka nélkül maradt kubikosok érdekvédelmi szervezete volt. Egyik szervezője volt az 1926-os Endrőd vidéki nagy arató- és kubikos-sztrájknak, amelynek az volt a célja, hogy munkát szerezzenek, a munkát megtartsák és a munkabért megkapják a munkások. Emiatt többször letartóztatták (1926-ban, 1927-ben, 1928-ban, 1930-ban és 1931-ben). A KMP, amelynek időközben tagja lett, a II. Kongresszusán a központi bizottsági tagjai sorába választotta. 1931 végén letartóztatták, és elítélték. 1933-ban újból börtönbe került. 1940 őszén több kubikos társával együtt a Kárpátokban, az Árpád védvonal építésén dolgozott. Egyik este egy bőrkabátos ember elvitte, attól kezdve senki nem tud róla. Feltehetően provokációnak esett áldozatul. **I.:** Magyar életrajzi lexikon 2. kötet, Bp., 1969, 426. p.; Munkásmozgalom-történeti lexikon, Bp., 1973, 522. p.; Polányi Máté / Hunya István = Párttörténeti közlemények, 1963, 1. sz. **E.:** Endrődön utcát neveztek el róla; a községi tanács falára pedig emléktáblát helyeztek el. • (M. K. V.)

PÓLUS Károlyné Kereki Piroska óvónő, sportoló (kézilabda). (Gyoma, 1945. október 6.) **Sz.:** Kereki Sándor földműves és Baksa Julianna. **H.:** férjezett, 1970, Pólus Károly asztalos. **Gy.:** Ágnes (1977), Emese (1979).

T.: Általános Iskola, Gyoma; 1965: Mezőgazdasági Szakközépiskola, Gyoma; 1967: Óvónőképző Főiskola, Szarvas. **É.:** 1965–1972: óvónő Budapesten; 1972-től 1994-ig az Építők Sport Club ügyviteli alkalmazottja; 1994–2001: FTC – szertáros, majd nyugdíjas. Sportpályafutása: Gyomán kezdte el a kézilabdázást általános iskolás korában, majd a szarvasi Óvónőképzőben folytatta, ezután Budapesten, a Spartacusban játszott, majd az Építők SE-nél fejezte be. 1967-ben a Spartacus színeiben el-

nyerte a Magyar Bajnoki címet. 1969-ben MNK-győztes; 1965 és 1971 között Magyar Gólkirálynő lett. Kb. húsz alkalommal játszott külföldön. **I.:** Minden tornán a legjobb játékos c. kiadványban szerepel. • (H. I.)

PÓLYA Lajosné Vaskor Lenke vezető óvónő. (Kisújszállás, 1923. augusztus 21.) **Sz.:** Nádudvari Mária óvónő és Vaskor Károly pénzügyőr. **H.:** férjezett, 1947, Pólya Lajos számviteli dolgozó. **Gy.:** Tünde (1948), Lenke (1951). **T.:** 1929–1937: elemi és polgári iskola Gyomán; 1937–1941: Állami Óvónőképző Intézet, Budapest, óvónői oklevél. **É.:** 1942. február 1-jétől 1946. május 31-ig budapesti óvodában tanított; 1952. július 1-től 1955. augusztus 31-ig a gyomai Állami Óvónőképző mintaóvodájában, a Kossuth úti óvodában (jelenleg Kner múzeum) gyakorlatvezető óvónő volt, majd a képző elköltözése után mint vezető óvónő dolgozott tovább ugyanott. 1962. szeptember 1-jétől áthelyezték vezető óvónői beosztásba a budapesti XI. kerületi Siroki úti Óvodába. Itt dolgozott nyugdíjazásáig, 1980. december 31-ig. Nyugdíjasként Budapesten, a Kanizsai utcai Óvodában dolgozott tovább, 1995. március 31-ig. **Tk.:** 1959–1961: Ének munkaközösség vezetése Gyomán; 1968–80: Budapest XI. ker., Pedagógus Szakszervezet szociális tagozat; 1970–1980: szakmai munkaközösségek vezetése a XI. kerület vezető óvónőinek. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1976; Aranydiploma, 1991; Pedagógus Szolgálati Emlékérem a pályán eltöltött 40 év jutalmaként, 1995; Gyémántdiploma, 2001. • (K. N. K.)

PORUBCSÁNSZKY család. A nemesi család története: az Árva megyei Porubcsiak közül György 1704-ben Rákóczi Ferenc mellett az Árva, Liptó, s Turócz megyék felkelő soltészágával hadakozott, s vitézségéért 1723-ban nemesi címet kapott. A család címere: a pajzs zöld udvarában természetes színű, kettős farkú, hátulsó

lábain ágaskodó oroszlán, első jobb lábával kivont kardot tartva. A pajzs fölötti sisak arany koronáján szárnyát kiterjesztő fehér hattyú áll, csőrében gyűrűt tartva. A Porubszky családról az endrődi Katolikus plébánián már 1791-ből vannak feljegyzések. Kisbirtokosok voltak. 1828. november 11-én született András, akinek édesapja volt az Árva megyei Porubszky György. Valószínű, hogy a névváltozás Endrődön következett be. Porubcsánszky András és Szakálos Viktória Endrődön kötöttek házasságot, saját tanyájukon, saját földjükön foglalkoztak földműveléssel a Kisréten. Öt fiuk és hat lányuk született, akiket a katolikus vallás szerint neveltek fel. Ők is családot alapítottak; önállóvá válásuk után is a mezőgazdaságból éltek, a fiúk aranykalászos gazdák lettek. Az ő leszármazottaikból – a változó körülmények miatt – már kevesen vállalták a földet: sokan szakmunkások, tanárok, mérnökök lettek, orvos is van a családban. A földszeretet mégis öröklődik, anyai ágon van egy dédunoka, ő végzett erdőmérnök-agrármérnök, ő a gazdálkodást az ősi birtokon tovább folytatja. • (Sz.-né N. E.)

POZSÁR Andrásné Szilágyi Mária Ilona

tüdőgondozói asszisztens. (Gyoma, 1924. december 7.) **Sz.:** Szilágyi Péter asztalos és Balogh Mária. **H.:** özvegy, 1952, férje Pozsár András MÁV-alkalmazott volt. **Gy.:** Katalin (1953). **T.:** 1953: Állami TBC Gondozónői Tanfolyam, képesítói oklevél. **É.:** 1943–1978 között: Tüdőgondozó Intézet, Gyoma. 1952-ben egészségügyi tanfolyamot vezetett Gyomán, 15–20 fő részére. **Dk.:** az Egészségügyi Kiváló Dolgozója, 1968. • (K. A.-né)

PRÓKAI István üzemmérnök. (Temerin, [Jugoszlávia], 1926. május 22.–2001. december 19.) **Sz.:** Prókai István gépész és Kohanecz Mária. **H.:** nős, 1955, Molnár

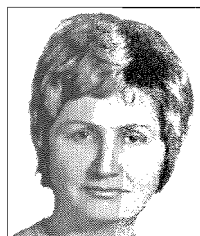
Eszter tanítónő. **T.:** 1945: Békési Református Gimnázium; 1947: Építészmérnöki Kar, Budapest. **É.:** 1947-ben elhurcolták Szibériába, hat és fél évig volt fogoly, 1953-ban tért haza. A gyomai Rizshántolóban kezdett el dolgozni. 1954-től a Körösvidéki Vízügyi Igazgatóságnál volt gépkezelő, 1966-tól ugyanitt üzemvezető volt 1986-ig. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, Árvízvédelemért, Vízgazdálkodás Kiváló Dolgozója; Kiváló Munkáért; 1968-ban Városunkért kitüntetést kapott. • (K. N. K.)

PRÓKAI Istvánné Molnár Eszter tanítónő. (Gyoma, 1932. augusztus 8.) **Sz.:** Molnár József tsz-tag és Novák Eszter. **H.:** férjhezett, 1955, Prókai István üzemmérnök. **T.:** 1942–1946: Polgári Iskola, Gyoma; 1951: Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1951–1954 között az Endrődi Általános Iskolában tanított [külterületen: Décspaskom, Nagylapos, majd az újtelepi iskolában]; 1955–1990 között a gyomai általános iskolában. Közel negyven évig tanította szülőhelyünk gyermekeit – kiváló pedagógiai érzékkel, a különböző új (Zsolnai, Tolnai) módszereket jóval megelőzve – legfőképpen az olvasásra, az önművelődést szokássá fejlesztve náluk. **Tk.:** 1955-től nyugdíjazásáig szakszervezeti titkárnak volt tanzestületének. **Dk.:** Munka Érdemrend bronz fokozata; Oktatásügy Kiváló Dolgozója; Pedagógus Szolgálati Emlékérem; Szakszervezeti Munkáért ezüst fokozat; Kiváló Úttörővezető. • (K. N. K.)

ségügyi gazdaságvezető. **Gy.:** Ilma (1950) általános iskolai tanár Budapesten, László (1957) fogtechnikus, Révhegyen tűzokrezervátumban dolgozik. **T.:** Tanárképző Főiskola, Sziged, kémia–biológia szak. **É.:** 1941-ben Kölcsemedve tanyai tanító; 1942–1944 katona; 1949-ben Endrődön tanított, majd 1950-től 1981-ig Gyomán. Rendkívüli egyéniség volt. „...nemcsak pedagógus, hanem filozófus... nemcsak a tudást közvetítette, hanem példát adott. Eleven hidat épített elmélet és a mindennap között... Mi, tanítványai köszönjük áldozatos munkáját, a sok-sok szabadidejét, amit ránk fordított, az emlékezetes beszélgetéseket, hogy megláttatott velünk számunka fontos dolgokat, hogy elindított valami felé, ami nekünk vált fontossá...” (volt tanítványa, Halász Istvánné tanár). **Tk.:** éveken át a református egyház presbitere volt. **I.:** In memoriam Puskás László / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. február, 24. p. **E.:** évtizedekig solymáskodott. Temetésén a Magyar Solymász Egyesület nyolc tagja egy-egy sólyommal a karján adta meg a végtisztességet a solymász-mesternek. • (Sz.-né N. E.)

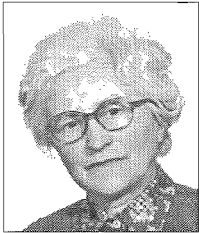
PUSKÁS Zoltánné Cserép Alice óvónő. (Endrőd, 1936. február 19.) **Sz.:** Cserép Illés gépszerelő és Farkas Erzsébet. **H.:** férjhezett, Puskás Zoltán szücs. **Gy.:** Alice (1956). **T.:** 1950: Általános Iskola, Endrőd; 1954: Óvónőképző, Gyoma. **É.:** 1955: óvónő Gyulaváriban; ezután harmincöt éven keresztül tanította szülőhelyünk óvodásait. 1956: a Kossuth úti óvodában; 1957–1989: endrődi belterületi óvodákban; 1989–1991 között pedig az öregszoelői óvoda vezető óvónője volt. **Tk.:** 1955–1991 között a Pedagógus

PUSKÁS László kémia–biológia szakos általános iskolai tanár. (Köröstarcsa, 1921. augusztus 5.–2000. november 30.) **Sz.:** Puskás Károly vendéglős és Varga Julianna. **H.:** nő, 1949, Sunyák Mária egész-

Szakszervezet tagja volt; jelenleg pedig a Magányosok Klubjának tagja. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1986; Pedagógus Szolgálatért Emlékérem, 1991. • (F. I.-né)

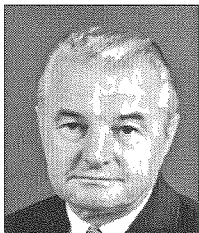
PUSZTAI Gyuláné Szelner Ilona zene-

iskolai tanár. (Békéscsaba, 1914. január 25.) **Sz.:** Szelner Antal és Keller Ilona. **H.:** férjezett, Puztai Gyula. **Gy.:** négy gyermeke, öt unokája és három dédunokája van. **T.:** magán-

zeneiskolai tanulmányok után felsőfokú, majd szakvizsga. **É.:** Szeghalom: Móricz Zsigmond Művelődési Ház; Bartók Béla Állami Zeneiskola, Gyomaendrőd. 1958. szeptember 1-jétől 1986. április 15-ig dolgozott Gyomán, ebből tíz évig bejárt, 1968-tól volt gyomai lakos. Munkaterülete: a gyerekek oktatása, kamarazene, szóló zongoraszármok, négykezesek, zongorakisérek – kórusokat is –, templomi kántori munka. **Dk.:** Dicséretben részesítem – Békéscsaba, 1977; a zenei nevelés terén végzett munkájáért a Bartók Béla Állami Zeneiskola fennállásának 30. évfordulója alkalmából. • (K. N. K.)

PUTNOKI Elemér népművelő, művelő-

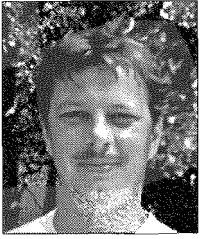

dési osztályvezető. (Gyoma, 1930. március 11.) **Sz.:** Putnoki Elek cipész, Kéri Erzsébet htb. **H.:** 1953-tól Bíró Margit titkárnő. **Gy.:** Anna (1954), Elemér (1960). **T.:** 1946–1947: Szegedi

Tanítóképző Intézet; 1947–1950: Gyomai Gimnázium; 1964: Magyar Testnevelési Főiskola Sportvezető és Edzőképző Intézet labdarúgó oktató minősítés. **É.:** 1948–1951: Körösvidéki Öntöző Vállalat Gyomai Kirendeltségénél technikus; 1951–1956: tényleges, majd hivatásos katona Taszáron, repülőgép-szerelő technikus; 1956–1982: művelődési ház igazgató Gyomán, majd 1982-től Szarvason; 1985–

1991: Szarvas, Dózsa Mgtsz művelődési osztályvezető. **Tk.:** életútjában meghatározó volt a kultúra és a sport. Már polgári iskolai tanulóként a GYTK II. labdarúgó csapatának volt a tagja, 1948 nyarán beke-
rült a délkelet-magyarországi válogatott csapatba. Több bajnokságon, rangadón szerepelt jól, 1964-ben vonult vissza. Edzőként dolgozott Dévaványán, Gyomán és Endrődön, majd öt éven át a szarvasi Dózsa Tsz labdarúgó csapatánál. Öt éven keresztül a szarvasi NB I-es női kosárlabda csapat technikai vezetője volt. A kulturális területen nevéhez fűződik az aktív klubélet és táncmozgalom megszervezése, elindítása és ezek irányítása (nőklub, társastánc, néptánc). Az együttesek menedzselése, szponzorálása, a hazai és nemzetközi fellépéseinek szervezése terén elvülhetetlen érdemei vannak. Megteremtette az alapját és lehetőségét annak, hogy több száz gyomaendrődi és szarvasi fiatal a néptánc keretein belül külföldi fesztiválokon vegyen részt, melynek során a fiatalok eljutottak a környező szocialista országokba, valamint Franciaországba, Görögországba, Spanyolországba, Hollandiába, Ausztriába, Olaszországba stb. Mint a szarvasi művelődési ház igazgatója a Tessedik Táncegyüttes vezetője volt. A TIT tagjaként ismeretterjesztő munkát is végzett. **Ct.:** *Bázis tevékenység*, 1979; *Egy népművelő egy napja*, 1980; *Egy közművelődési kísérlet kezdetén*, 1981. **Szea.:** számos TIT-előadás, 30 év a közművelődés szolgálatában, Orosháza, 1985. **Rtv.:** több nyilatkozata hangzott el magyar és külföldi rádió és televízió műsorokban. **Dk.:** Katonai Szolgálati Érdemérem, 1954; Árvízvédelemért Emlékérem, 1968; Békés Megyei Tanácsának Közművelődési Díja, (1976, 1979; Szocialista Kultúráért, 1971, 1977; és további számos hazai és nemzetközi elismerést, díjat kapott a közművelődés terén végzett munkájáért. • (Sz. L.)

Putnoki Elemér. (Gyoma, 1960. április 27.) **Sz.:** Putnoki Elemér népművelő, Bíró Margit. **H.:** özvegy, felesége Ligeti Gabri-

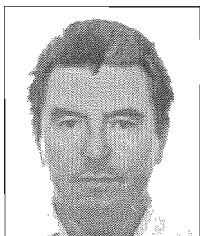

ella volt. **Gy.:** Zsuzsa (1986), Tamás (1990). **T.:** gimnáziumi érettségi. **É.:** Községi Tanács, Gyoma, Művelődési Központ, Szarvas, Würth (Németország), képviselő. **Tk.:** a Körösmenti Táncegyüttes tagja és utánpótlás csoportjának vezetője; a szarvasi Tessedik Táncegyüttes művészeti vezetője; a Körösmenti, a Tessedik és a békéscsabai táncegyüttessel, a magyar néptáncos válogatottnal több alkalommal járt külföldön (Franciaország, Bulgária, Olaszország, Norvégia és Afganisztán). **Rtv.:** magyar és külföldi fesztiválokról tudósító műsorokban szerepelt. **Dk.:** Országos szőlőfesztivál (néptánc) junior díj; Országos szőlőfesztivál (néptánc) aranysarkantyús táncosa; több táncfesztivál szőlőversenyeinek dobogós helyezettje. • (Sz. L.)

PÜSKI Sándor gátőr, mezőgazdasági vállalkozó. (Békés, 1944. május 3.) **Sz.:** Püski

Lajos földműves és Dúzs Julianna. **H.:** nős, 1965, Bak Eszter. **Gy.:** Éva (1966), Sándor (1969). **T.:** 1969: Vízgépészeti Technikum, Békéscsaba. **É.:** Körösvidéki Vízügyi Igazgatóság, Gyula 1967-től mostanáig. 1974 óta lakik a Sóczó-zugi gátórházban. Van 6,5 km szakasza a Körösnek, amelyre éjjelnappal felügyel. Feladatai közé tartozik még tizenegyezer hektár föld belvízvédelme, vízgazdálkodási ellenőrzése. 2002 márciusától 300 hektár földön gazdálkodik családi vállalkozásban, Nagylapos vonzáskörzetében, Tüköry-major központtal. Mezőgazdasági árutermeléssel, állattenyésztéssel foglalkozik. **Tk.:** Gazdakör elnökhelyettes Endrődön; Körösök Völgyéért Egyesület tagja. **Dk.:** Vízügy Kiváló Dolgozója 1978, 1982. **E.:** „Az 1970-es, az 1974-es árhullám, majd az 1980-as árvíz alatt igen kemény időket éltünk meg. Árvízről mindig kell tartani, a töltéseket folyamatosan erősítjük, tározókat építünk a biztonságunkért. Az árvízbiztonság mindennél fontosabb.” (Püski Sándor) • (Sz.-né N. E.)

RÁCZ Béla OTP-fiók igazgató. (Endrőd, 1941. február 7.) **Sz.:** Rác István és Látkóczy Etelka. **H.:** özvegy, 1966–1990: Braun Ildikó gyógyszerári asszisztens; 1992 óta élettársi kapcsolatban él Kiss Jánosné Csányi Idával. **Gy.:** Péter (1969), Rita (1974). **T.:** 1947–1955: Endrőd-Öregszőlő, általános iskola, 1955–1959: Gyomai Gimnázium; 1964–1965: Közgazdasági Technikum, Békéscsaba, esti tagozat. **É.:** 1959. június 17-től 1998. november 30-ig Gyomaendrőd, OTP, közben 1973–1978 között az OTP Dévaványai Fiókjánál volt fiókvezető. **Tk.:** Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezetének tagja. **Dk.:** Kiváló Pénzügyi Dolgozó, 1976; OTP Kiváló Dolgozója, 1992. • (K. N. K.)

RÁCZ Béla dr. fizikus, egyetemi tanár, a fizikai tudomány doktora. (Endrőd, 1946. március 16.) **Sz.:** Rác István építésvezető és Gyebnár Juszti. **H.:** nős, 1969, dr. Mojzes Katalin könyvtáros. **Gy.:** Bernadett (1972), Attila (1974). **T.:** 1952–1960: általános iskola, Gyomaendrőd-Öregszőlő; 1964: gimnázium, Gyoma; 1969: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, fizikus szak. **É.:** 1969–1974: az MTA Lézerfizikai Tanszéki Kutatócsoport tudományos segédmunkatársa, 1973–1982: munkatársa, 1988–1990: főmunkatársa; 1981–1989: vendégkutató volt a göttingeni Max-Planck-Institut für Biophysikalische Chemie lézerfizikai osztályán; 1991–1994: a JATE Optikai és Kvantumelektronikai Tanszékén tudományos főmunkatárs; 1994-től egyetemi tanár, rektorhelyettes; 1998-tól a Szegedi Felsőoktatási Szöv. Elnöke; 1998-tól Széchenyi prof. ösztöndíjas. **Tk.:** Eötvös Loránd Fizikai Társulat; MTA Szegedi Területi Bizottság Matematikai

és Fizikai Szakbizottság elnöke; 1994–2000: az MTA közgyűlési képviselő, a Lézerfizikai és Spektroszkópiai Bizottság tagja. **M.:** 97 idegen nyelvű közlemény, 430 hivatkozás. **Szea.:** 34 tudományos előadás szakmai konferenciákon. **Kut. ter.:** lézerfizika, optika, lézerek alkalmazása. **Dk.:** a fizikai tudományok kandidátusa 1982, doktora, 1993; Schmid Rezső-díj; MTA Fizikai Díja, 1990. **I.:** MTA Almanachja; Magyar és Nemzetközi ki kicsoda? Természettudományi és műszaki ki kicsoda? 1982; Városunk, Gyomaendrőd, 5. évf. 1998, 4. sz., 14–15. p. **E.:** „– Mit jelent Neked Endrőd? – Öregszőlőt. Ott tapasztaltam meg mint gyerek, hogy milyen az, mikor csupán két vagy három ipari termékkel találkozik az ember az életben: a kocsikenőccsel, a petróleummal és a gyufával. Láttam azt a rettenetes küzdelmet, amint szegény apám felnőttként, este, petróleumlámpa mellett elvégezte a technikumot. De otthonról hoztam az alapvető jellemvonásaimat, amire a tudást ráakhattam. Mindenki rá volt szorítva a kitarásra, másrészt arra, hogy maga oldja meg a gondokat, vagy nincs megoldás.” (RÁCZ Béla) • (Sz.-né N. E.)

RÁCZ Istvánné Sz. Tóth Julianna körzeti védőnő. (Túrkeve, 1901. december 2.–1977. január 30.) **Sz.:** Sz. Tóth Zsigmond magánvendéglős és Erdei Zsuzsanna. **H.:** férjezett volt, 1926, RÁCZ István szövet-nagykereskedő.

T.: Budapesti Kamarakerületi Ipariskola, női szabó; 1939: Magyar Királyi Állami Anya- és Csecsemővédő-képző Intézet, Budapest, védőnői képesítés. **É.:** 1939–1946: védőnő volt Mezőberényben; 1946–1966: védőnő volt Gyomán. A falu aprajánagyja csak Julkó néniként ismerte és

szerette. Sírkövére is ennyi van írva: Julkó.
• (K. A.-né)

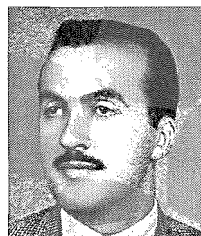
RÁCZ Lajos földműves, országgyűlési képviselő. (Endrőd,

1900. október 7.–Gyoma, 1983. február 8.)
Sz.: Ráczy Máttyás és Kurilla Borbála uradalmi cselédek voltak, akik kivándoroltak Amerikába, majd hazatérve 7 kat.

hold földet vásároltak, s azon gazdálkodtak. **H.:** Giricz Rozália (1900–1931). **Gy.:** Máttyás (1920–1996) agrármérnök, Mária (1922), Irén (1924). **T.:** négy elemi és téli gazdasági iskola. **É.:** szülei földjén dolgozott, majd 1935-ben – az országban egyedülálló módon – földműves társaival bérbe vette báró Huszár István 1200 holdas póhalmi birtokát, amelyet 1938-ban hatvanhárman állami kölcsönrel megvettek, és felparcelláztak. Ráczy Lajos az 1920-as években kapcsolódott be a közéletbe: az MSZDP-vel és az Országos Kossuth Párttal volt kapcsolatban. 1934-ben – Vaszkó Mihállyal együtt – belépett a Bajcsy-Zsilinszky E. Nemzeti Radikális Pártjába, 1936-ban vele együtt csatlakozott a Kisgazdapárthoz, 1941-től a párt országos vezetőségének tagja lett. Belépett a Magyar Parasztszövetségbe. 1944. március 20-án a csendőrség letartóztatta, és Nagykanizsára internálta, onnan augusztus végén szabadult. 1944. december 21-től az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja volt. 1945. augusztus 20-tól a Független Kisgazdapárt OIB-ában foglalt helyet, 1945–1946-ban a gyomai pártszervezet elnöke volt. 1945. november 4-től nemzetgyűlési képviselő, 1946. május 16-án kinevezték az OFT-ba, majd 1946. szeptember 7-től a Független Kisgazdapárt P. B.-tagjává. 1947-ben a párt főtitkárát – Kovács Bélát – helyettesítő négy politikus egyike volt. 1947. június 6-tól június 15-ig főtitkárhelyettes, majd június 18–20. között az országos területi osztály vezetője volt. 1948. április 17-től a párt alelnöke a P. B. tagja. 1948. szeptember 24-én lemondott PB-tagságáról. 1949. február 1-jén visszaadta mandátumát, felmondta megmaradt egyéb pártfunkcióit is, s hazament gazdálkodni. 1951-ben felajánlotta a földjét az államnak. 1953-tól a Talajjavító Vállalat dolgozója volt, innen ment nyugdíjba 1968-ban. 1968–1972 között a HNF OT tagja volt. **Dk.:** M. Szab. Érdemrend ezüst, 1947; Kossuth Érdemrend 1948; Magyar Köztársaság Érdemrend Középkereszt, 1948; Munka Érdemrend ezüst, 1970, Felszabadulási Jubileumi Emlékérem 1970. **M.:** *Parasztország a XX. században* / szerk. Köhler Mihály, Gyomaendrőd, 2003. **Ct.:** *Parasztország, 1945–47 = Történelmi Szemle*, 1982, 2. sz. 320–344. p. **I.:** Magyar életrajzi lexikon, Bp., 1990; A Független Kisgazdapárt képviselői / Vida István, Bp.; A Nemzetgyűlés almanachja / főszerk. Vida István, Bp., 1999. **E.:** Gyomaendrődön utcát neveztek el róla. • (K. M.)

RADNÓTI Vilmos dr. (eredeti csalánveve:

Dinya) jogász. (Endrőd, 1914. június 15.–Budapest, 2002. január 17.)
Sz.: Dinya Vilmos férfi szabó, Tímár Veronika háztartásbeli. **H.:** nős, 1948, Tímár Irén mérlegképes könyvelő. **T.:**

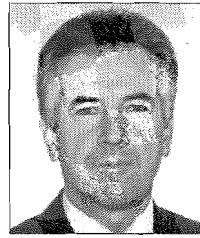
Általános és Polgári Iskola, Endrőd, Vajda Péter Gimnázium, Szarvas, Jogtudományi Egyetem, Szeged. **É.:** 1938–1942-ig közigazgatási tisztviselő Endrődön, majd Rahón. 1942-től katonai szolgálatot teljesített, 1945 októberéig, ennek során 1944. augusztus 2-án Mikuliczyn mellett súlyos sérülést szenvedett, hadirokkant lett. A háború miatt félbe maradt egyetemi tanulmányait 1947-ben fejezte be, Szegeden doktorált. Ügyvédjelöltként dolgozott, de megszerezte a mérlegképes könyvelői oklevelet is, így került számviteli pályára. A Dunai Vasmű után a szállodaiiparba került. Főkönyvelője volt a Galyatetői SZOT-üdülőnek, a budapesti Béke Szállónak, a Szabadság Szálló főkönyvelőjeként ment nyugdíjba. **Tk.:** Az Endrődiek Baráti Köré-

nek egyik alapítója volt feleségével együtt az 50-es években, Budapesten. Nagy gondal szedte össze az elszármazottakat. A Kisréti Gyógyászati Alapítvány örökös tiszteletbeli kurátora. **Dk.:** Kiváló Dolgozó. **I.:** In memoriam Radnóti (Dinya) Vilmos / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2002. július. **E.:** kapcsolatát szülőföldjével haláláig ápolta, minden jelesebb rendezvényen részt vett, utolsó hazai útja a Tímár Máté-szobor avató ünnepség volt 2001 májusában. Hamvait szülei mellé, a kelenföldi Szent Gellért-kápolna Urnatemetőjében, 2002. január 17-én helyezték örök nyugalomra. • (Cs.-né Gy. É.)

RAJKÓ Sándorné Juhász Aranka óvónő. (Gyoma, 1936. július 29.) **Sz.:** Juhász Sándor, a mezőtúri Agyagipari Szövetkezet formatervezője és Pap Aranka. **H.:** elvált. **Gy.:** Sándor (1960). **T.:** 1952–1954: Óvónőképző Intézet, Gyoma. 1971–1974. évben elvégezte a 3 éves Pedagógus Továbbképzés óvónői ábrázolás és kézimunka szakmódszertani tanfolyamát; 1977-ben ugyanitt a kétéves komplex gyakorlati szemináriumot; 1986-ban pedig a Békés Megyei Pedagógiai Intézet vezető továbbképző tanfolyamát. **É.:** egész óvónői pályafutását a gyomai kisgyerekek emberré formálásával töltötte el: kezdetben a gyomai 4. Sz. Óvoda (Dózsa György u. 33.) dolgozója, majd 1985-től 1990-ig a 2. Sz. Önálló Napközi Otthonos Óvodák vezetője (Kossuth úti Óvoda); 1987–1990: Vezető Óvónők Szakmai Munkaközösségének vezetője. Szívesen vett részt szülőhelyünk közéletében: szinte minden kulturális megmozduláson, rendezvényen ott volt. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1974; Eredményes Munkáért Dicséret, 1990; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1991. • (Sz. L.-né)

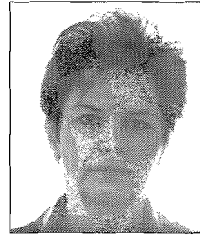

R. NAGY János minőségügyi vezető. (Gyoma, 1952. május 13.) **Sz.:** R. Nagy

János tsz-tag, Kovács Zsuzsanna tsz-tag. **H.:** Nős, 1974. július 13. Debreceni Mária, asz-szisztens. **Gy.:** Emese (1975), János (1983). **T.:** 1970: Rózsa Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola, érettségi; 1976: Budapesti Műszaki Egyetem gépészmérnöki oklevél, mérnök tanár oklevél (1987). **É.:** 1976–77: Bajai Finomposztó Vállalat, üzemmérnök; 1977–81: Gyomai Háziipari Szövetkezet, termelésirányító; 1981–97: 617. Sz. Ipari Szakképző Intézet műszaki tanár, 1990-től igazgató; 1997-től a Gyomai Kner Nyomda Rt. minőségügyi vezetője. **Tk.:** helyi önkormányzati képviselő (1994–98). **Dk.:** Miniszteri Dicséret (1990). • (K. N. K.)

R. NAGY Jánosné Debreceni Mária szülésznő, fogászati asz-szisztens. (Endrőd, 1952. február 26.) **Sz.:** Debreceni Elek tsz-tag és Iványi Mária bolti eladó. **T.:** 1970: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1972: Vámos Ilona Egészségügyi Szakiskola, Budapest, szülésznői képesítés; 1997: DOTE Egészségügyi Főiskolai Kar, Gyula: fogászati asszisztensi képesítés. **É.:** 1972–1974: Fővárosi Weil Emil Kórház Szülőosztálya; 1974–1976: Szülőotthon, Gyoma; 1979–1996: Tüdőgondozó, Gyoma; 1996-tól Gyomaendrőd, Fogorvosi rendelő, asz-szisztens. • (K. A.-né)

R. NAGY Lajos egészségőr, adományozó (Gyoma, 1908. szeptember 6.–Gyoma, 1990. augusztus.) **Sz.:** R. Nagy Lajos alkalmi munkás és Kovács Julianna. **H.:** nő, Csikós Róza. **T.:** egészségőri és fertőtlenítő tanfolyam, Budapest. **Tk.:** az Országos Egészségügyi Dol-

gozók Szakszervezetének járási titkára volt. Házasságából gyermek nem született. Végrendeletében a megtakarított pénzből 200 000 forintot a gyomai mentőállomásra hagyott. • (K. A.-né)

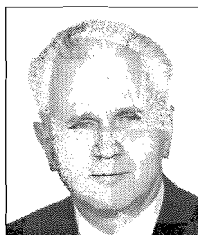
R. SZŰCS Sándor pékmester. (Gyoma, 1898. augusztus 14.–1959. október 24.) **Sz.:** R. Szűcs Sándor földműves és Diószegi Eszter. **H.:** első házassága: 1924, Veres Ilona; második házassága: 1934, Balog Mária. **Gy.:** Ilona (1926), Piroska (1935), Sándor Imre (1936). **T.:** 1904–1910: Református Elemi Népiskola; Iparitanonc Iskola: gyakorlati tanoncidejét a gyomai Sebesi János pékségben töltötte. **É.:** Gyoma községben három helyen volt önálló péksége: a Tompa Mihály utcában, majd a Horthy Miklós utcában, végül a Bocskai utcában. Évtizedeken keresztül a gyomaiak meglégedésére működő pékségnek az iparengedélyek bevonása vetett véget. • (Sz. L.-né)

RATKAY Imre Dániel Gyoma Községi Tanács V. B. titkára. (Földeák, 1903. július 22.–Békéscsaba, 1970. augusztus 5.) **Sz.:** Ratkay Imre gazdálkodó és Mayer Margit. **H.:** nős, 1932, Varga Irén. **Gy.:** Irén (1933) orvos, Imre (1935) orvos, Emese (1937) óvónő, Ildikó (1937) védőnő, János (1942) mérnök. **T.:** 1922: Szeged, Felsőkereskedelmi Iskola, érettségi; 1926–1928: jegyzőtanfolyam, Szombathely. **É.:** 1922–23: Návaei uradalom, gyakornok, Földeák; 1923–1926: Földeák, Községháza, jegyzőgyakornok; 1926–1928: jegyzőtanfolyam; 1928–1929: jegyzői gyakorlat, Abaujszántó; 1929–1938: Földeák, segédjegyző; 1938–1940: Maroslele, jegyző; 1940–1944: Földeák, községi főjegyző; 1944–1945: hadifogoly, Szaratov; 1946–1948: Elek, községi főjegyző; 1948–1950: Hunya, községi főjegyző; 1950–1954: Gyoma Járási Tanács, igazgatási osztályvezető; 1954–1956: Gyoma Községi Tanács, földnyilvántartó; 1957–1966: Gyoma Községi Tanács V. B. titkár. A közigazgatás megszerzése, az emberséges ügyintézés napra-

készségének megvalósítása mellett elévülhetetlen érdemei vannak: a termálfürdő megvalósításában, a törpevízmű létesítésében és kibővítésében, a téglajárdák kiváltásában betonjárdákra; az Erzsébet-liget rendbetételében; az utcák fásításában, ill. annak rekonstrukciójában, a belvízlevezető árkok rendbetételében. • (Fia, Ratkay János közlése alapján K. N. K.)

RAU József tsz.-elnök, társadalmi tanácselnök-helyettes. (Gyoma, 1930. július 26.–1979. május 31.) **Sz.:** Rau József és Klein Magdolna. **H.:** nős, 1952, Szedlák Terézia varrónő. **Gy.:** József (1953), Katalin (1956). **T.:** Mezőgazdasági Technikum, Szarvas. **É.:** 1953–1963: ÁFTH, földmérő; 1963–1966: Gyoma Járási Tanács Mezőgazdasági Osztálya; 1966–1979: Gyoma, Dózsa Tsz, agronómus, majd 1976-tól elnök 1979-ig (haláláig). **Tk.:** Magyar Honvédelmi Szövetség 1963–1966; 1972-től tanácsstag és tanácselnök-helyettes volt. • (K. N. K.)

RÉPÁS Pál dr. okleveles vegyészmérnök, egyetemi doktor. (Gyoma, 1926. május 18.–Gyöngyös, 1991. március 13) **Sz.:** Répás Pál református lelkész és Kovács Ilona. **H.:** nős, 1964, dr. Gecsei Erzsébet Zsuzsanna csecsemő- és gyermekgyógyász. **Gy.:** Zsuzsanna (1966). **T.:** elemi iskola: Gyoma; gimnázium: Szarvas, Szentgotthárd; 1950: Budapesti Műszaki Egyetem; 1981: Miskolc, Nehézipari Műszaki Egyetem, egyetemi doktorátus. **É.:** Vasipari Kutató Intézet, Budapest; élete utolsó néhány hónapjában az intézetben a Dunaferr-rel együtt alakított Etalon Kft. ügyvezető igazgatója volt. **Tk.:** tudományos üléseket szervezett, ápolta, intézete nemzetközi kapcsolatait, a Bányász-Kohász Egyesület tagja volt; a Kémikusok Egyesülete vezetőségi tagja volt; a Baross téri Református Egyházközség presbitere, majd gondnoka volt. **Ct.:**

szakmai folyóiratokban több cikke megjelent. **Szea.:** évente itthon és külföldön több tudományos előadást tartott. **Kut. ter.:** szerves kémia, vaskohászati analitika. **Dk.:** több különböző kitüntetést kapott eredményes feltalálói tevékenységéért, egyesületi munkájáért. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

RÉTHY István endrődi plébános, püspöki tanácsos. 1931. december 25-én született Nagyváradon. Középiskoláit Kőszegen kezdte, majd a világháború után Budapesten folytatta. Teológiai tanulmányait Budapesten kezdte, majd katonai szolgálat után 1956-tól Szegeden folytatta. 1960-ban Hamvas Endre püspök szentelte pappá. Kápláni helyei: Kondoros, Debrecen, Szent Anna-plébánia, Gyula és Szarvas, majd Békéscsabán 4 évig. 1971-től Debrecen, Szent László-plébánia, 1972-től Debrecen, Szent Anna-plébánián káplán, és a Svetits Gimnáziumban hittanár, 1982-ben néhány hónapig plébános-helyettes. 1982-től Endrődön plébános. Itt elkészítette az új liturgikus teret. 1989-től Békéscsaba – Erzsébethelyre távozik, majd 1990-től Gyulán, 1994-től Szarvason plébános. 1980-tól püspöki tanácsos, 1986-tól Bihartordai Szent Imréről nevezett c. apát. • (I. L.)

RÉVÉSZ István endrődi plébános. Baján született 1909. augusztus 13-án. Szolgálati helyei: Nagyszénás, Debrecen, Orosháza, Endrőd, Mezőberény, Csorvás – káplán; Gyula, József-szanatórium, lelkész, Békésszentandrás, kisegítő lelkész, Bucsa, plébános. 1955-től püspöki tanácsos, 1962-től c. apát. Ő festette ki az endrődi templomot. 1966-ban elnyerte a debreceni Szent Anna-plébániát. Meghalt 1983-ban, Baján. • (I. L.)

RICSEI Balázs orosz nyelv szakos általános iskolai tanár. (Barabás, 1926. október 18.–Gyomaendrőd, 1998. augusztus 6.) **Sz.:** Ricsei Imre gazdálkodó, boltvezető. Balázs Karolina varrónő. **H.:** nő, Szabó Emma tanító. **Gy.:** Anna (1951), Edit

(1953). **T.:** Tanítóképző, Sárospatak; 1955 Tanárképző Főiskola, Eger, orosz szak. **É.:** 1946–1950: Ózd – Somsálybánya; 1950–1952: Debrecen; 1952–1956: Hajdúnánási Fiúiskola igazgatója. 1956-ban a Forradalmi Tanács titkára volt, ezért letartóztatták. Kálvária: Debrecen, Kistarcsa, Márianosztra, Mélykút. 1958-ban szabadult, de pedagógusi pályára nem léphetett. 1962-ben rehabilitálták, 1963-ban Endrődön az orosz nyelv tanításával bízták meg. Itt tanított 1988-ig. **Tk.:** csodálatos szorgalmának és rendkívüli nyelvrészének köszönhetően angol, francia, német, orosz, olasz és eszperantó nyelveken beszélt. Orosz és eszperantó nyelven továbbképzéseket, nyári egyetemekeket vezetett. A Bécsi Eszperantó Kongresszuson előadott. UNESCO eszperantista kísérletekben vett részt. Levelező oktatás feladatlapjait készítette, javította. **M.:** szabadidejében verseket írt, amelyek különböző lapokban megjelentek. **Szerk.:** Hajdúnánáson a Nánási Híradó szerkesztője volt 1953-tól. **Ct.:** magyar, holland, japán eszperantó lapokban rendszeresen publikált. **Dk.:** Aranydiploma, 1996. **I.:** In memoriam Ricsei Balázs / Márton Gábor = Városunk, 1988. szeptember. • (G.-né T. Zs.)

RICSEI Balázné Szabó Emma tanító,

gyógypedagógus. (Székelyhíd, 1926. április 2.) **Sz.:** Szabó Károly tanár, Szilágyi Erzsébet tanító. **H.:** özvegy, Ricsei Balázs tanár. **Gy.:** Anna (1951), Edit (1953). **T.:** 1945. Debreceni Tanítóképző. **É.:** 1945–1950: Debrecen – Nagycsere; 1950–1952: Debrecen; 1952–1957: Hajdúnánás; 1957–1981: Endrőd, ebből 17 évet gyógypedagógián tanított. A diszlexiás gyerekek olvasástanításával foglalkozott. Vizsgálatainak eredményét felhasználta a Gyógypedagógiai Főiskola. **Tk.:**

Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete. **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1974. • (G.-né T. Zs.)

RICSEI Edit magyar–történelem szakos középiskolai tanár. (Hajdúnánás, 1953. december 17.) **Sz.:** Ricsei Balázs tanár és Szabó Emma tanítónő. **H.:** férjezett, 1980, Cs. Nagy Lajos tanár. **Gy.:** Balázs (1982), Ágnes (1984). **T.:** 1960–1968: Általános Iskola, Endrőd; 1968–1972: Tánacsics gimnázium, Orosháza; 1972–1976: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, magyar–történelem szak; 1978–1980: ELTE Budapest, történelem szak. **É.:** 1976–1988: 1. Sz. Általános Iskola, Gyomaendrőd; 1988-tól Kner Imre Gimnázium, Gyomaendrőd. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1980. • (K. N. K.)

ROJIK Mihály tanító. (Endrőd, 1938. március 22.–Gyomaendrőd, 1982. augusztus 29.) **Sz.:** Rojik Mihály zenesz, Placsik Erzsébet, nevelőapa Hanyecz Vince építőipari segédmunkás. **H.:** nős, Fekécs Gizella bolti eladó, boltvezető. **Gy.:** Gizella (1961), Edit (1966). **T.:** 1957: Kiskunfélegyházi Tanítóképző. **É.:** 1956–1960: Varjas; 1960–1961: művelődési ház igazgató Endrődön; 1961–1974: Nagylapos, 1974–1982: Endrőd. • (G.-né T. Zs.)

ROJIK Mihályné Fekécs Gizella kereskedő, boltvezető. (Endrőd, 1939. június 26.) **Sz.:** Fekécs Gergely és Tímár Gizella. **H.:** özvegy, 1960–1982 között élt házasságban Rojik Mihály tanítóval. **Gy.:** Gizella (1961), Edit (1966). **T.:** 1954–55: Kereskedelmi Tanulók Iskolája, Gyöngyös; 1975: egységvezetői vizsga; 1980: vezető továbbképző, Békéscsaba. **É.:** negyven évig – 1954–1994 között – volt eladó, majd boltvezető az endrődi kötöttáru boltban. Jó néhány kereskedelmi tanulóval megismertette a ruházati szakmát. **Tk.:** KPVDSZ-tag **Dk.:** Kiváló

Dolgozó 1965, 1969, 1973, 1976, 1980, 1984. A bolt, amit vezetett, 1984-ben „Kiváló Bolt” címet kapott. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

RONYEC Pál középiskolai tanár, igazgatóhelyettes. (Jászsószentgyörgy, 1935. április 13.–2000. december 16.) **Sz.:** Ronyec Imre és Zatkó Erzsébet. **H.:** nős, 1960, Takács Eszter középiskolai tanár. **Gy.:** Anikó (1961), Zoltán (1967). **T.:** Jászsószentgyörgy, Általános Iskola; Kossuth gimnázium, Cegléd; ELTE, Budapest, matematika–fizika szakos középiskolai tanári diploma. **É.:** egész életében a gyomaendrődi gimnáziumban tanított. **Dk.:** az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1975; A hazafias honvédelmi nevelés terén kifejtett kimagasló tevékenységéért, 1975, 1983. **I.:** In memoriam Ronyecz Pál / Márton Gábor = Gyomaendrődi Híradó. 2001. február, 6. p. • (K. N. K.)

RONYEC Pálné Takács Eszter középiskolai tanár. (Endrőd, 1935. december 14.) **Sz.:** Takács Sándor kőműves és Varjú Eszter. **H.:** férjezett, Ronyec Pál középiskolai tanár. **Gy.:** Anikó (1961), Zoltán (1967). **T.:** Általános Iskola, Endrőd; középiskola: Békéscsaba, majd a békési Szegedi Kis István Gimnázium; Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, magyar–orosz szakos középiskolai tanári diploma. **É.:** egész életében szülőhelyünk gimnáziumában tanította a diákokat. Rendszeresen felkészítette tanítványait az OKTV-re, ahol azok sikeresen szerepeltek. **Szea.:** szakfelügyelőként is tevékenykedett; oktatási és nevelési vonatkozású előadásokat tartott megyei fórumokon a pedagógusok körében. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1973; Kiváló Munkáért Kitüntető Jelvény, 1980; Kiváló Pedagógus, 1987. • (K. N. K.)

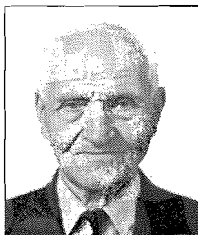
ROÓSZNÉ Kovács Márta tanítónő. (Gyoma, 1956. május 13.)

Sz.: Kovács Antal kirendeltség-vezető és Takács Eszter védőnő. **H.:** férjezett, 1978, Roósz Ádám tanár. **Gy.:** Péter (1979), Melinda (1983). **T.:** 1974: Kiss Lajos

Gimnázium, Gyoma; 1978: a Debreceni Tanítóképző Főiskola, tanítói diploma. **É.:** 1974–1975: a gyomai Hősök úti óvodában képesítés nélküli óvónő; 1975–1976: Csárdaszállás, Általános Iskola, képesítés nélküli nevelő; 1976-tól folyamatosan a 2. Sz. Általános Iskola [névváltozás után: Kis Bálint Általános Iskola] szervezetében tanítónőként dolgozik. • (K. N. K.)

ROSZA Márton rendőr. (Tótkomlós, 1909. október 6.–Békéscsaba, 1991. május 2.)

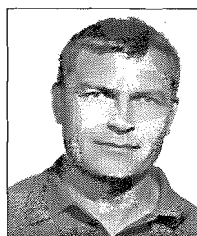

Sz.: Rosza Márton földműves és Lóczy Anna. **H.:** nős, 1936, Karkalik Anna. **Gy.:** Márton (1937) tanár, Anna (1939) pénzügyi

előadó, János (1941) pék, Pál (1943) tanár, Katalin (1953) tanító. **T.:** általános iskola, rendőriskola (Miskolc). **É.:** 1945-ig cukorgyári munkás és földműves volt; 1945-től rendőr. **Tk.:** 1948 decemberében került a család Gyomára; Marci bácsi első dolga volt, hogy kiment a meccsre. Szinte minden jó közösségi megmozdulást segített a maga erejével: társadalmi ellenőrként hosszú ideig tevékenyen részt vett a szövetkezeti mozgalomban; 1959-ben ment nyugdíjba; 1960-tól 1985-ig volt társadalmi munkában a gyomai labdarúgó ificsapat intézője. Ezt a munkát olyan komolyan végezte, hogy a csapatot mindig, minden meccsre elkísérte. Sokáig volt az önkéntes rendőrök irányítója, vezetője. **Dk.:** Felszabadulási Jubileumi Emlékérem, 1970; Önkéntes rendőri szolgálatért kitüntetés, 1983; Közbiztonsági Érem, 1951; Gyomaendrődért Emlékplakett, 1957. **I.:** 25 év a

sport szolgálatában / Molnár Albert = Gyomaendrődi Híradó, 1985. október, 6. p. • (Sz.-né N. E.)

ROSZA Márton földrajz-rajz és testnevelés szakos tanár, járási úttörőelnök. (Tótkomlós, 1937. március 19.–1973. augusztus 15.)

Sz.: nős, Rosza Márton és Karkalik Anna. **H.:** 1961, Csatári Róza. **Gy.:** Pál (1963) tanár,

Péter (1968) mérnök. **T.:** 1955: Állami Testnevelési Gimnázium, Kiskunfélegyháza; 1967: Testnevelési Főiskola, Budapest. **É.:** gimnáziumi éve alatt Dél-Magyarország ifjúsági tornászajnoka volt. 1955–1956-ban tagja volt az ifjúsági olimpiai keretnek. Távolugrásban kiváló eredményt ért el. Tagja volt a szpartakiád keretei között működött gyomai röplabdacsapatnak is. Külső munkatársként rendszeresen közölt sporttudósításokat a megyei újságnak. 1957–1966 között járási úttörőtíkárvolt. Pedagógus segítőtársaival tíz éven át önfeledt nyaralást és tartalmas kulturprogramokat biztosított a város és a környék diákjainak a nyári szünetekben. 1966–1973 között a Kiss Lajos Gimnáziumban kollégiumi főhivatású nevelő és óraadó tanár volt. **Tk.:** hobbiája volt a XX. századi hadtörténelem. Gyakorlatilag minden könyvet, újságcikket, ami a témával kapcsolatban megjelent, összegyűjtött és tematikus rendben őrzött. A gyűjtemény jelenleg a család tulajdonában van. Tusrajzokat is készített az erdélyi és felvidéki városok jelentősebb épületeiről. „Petőfi életútja” címmel készült tusrajza végigköveti a költő nagy-magyarországi tartózkodási helyeit; az érintett városokat, a rájuk jellemző épületekkel ábrázolva. Van egy festménye is [Louis Armstrong arcképe]. • (Sz.-né N. E.)

ROSZA Mártonné Karkalik Anna moziüzem vezető. (Tótkomlós, 1917. augusztus 17.–Békéscsaba, 1998. január 25.) **Sz.:** Karkalik Anna földműves. **H.:** férjezett,

1936, Rosza Márton rendőr. **Gy.:** Márton (1937–1973) tanár, Anna (1939) pénzügyi előadó, János (1941) pék, Pál (1943–1998) tanár, Katalin (1953) tanító. **É.:** a gyomai mozi

dolgozója, majd vezetője volt huszonöt éven át (1953–1957: munkatárs, 1957–1978 között vezető). Akkoriban még nagyon sokan jártak moziba, nemigen volt még a családoknak televíziója. Sok látogatót vonzott oda a jó film is, de Rosza néni háziasszonyos kedvessége, barátságos vendégfogadása is. A vetítések alatt soha nem volt rendbontás. **Tk.:** megyei tanácsstag volt 1950 és 1960 között, és az MNDSZ gyomai szervezetének vezetője. **Dk.:** Szocialista Kultúráért kitüntetés, Kiváló Dolgozó. • (Sz.-né N. E.)

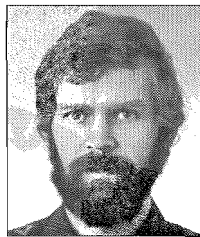
ROSZA Mártonné Csatári Róza tanító-
nő. (Dévaványa, 1936. szeptember 13.–Gyula, 1996. február 26.) **Sz.:**

Csatári Lajos földműves és Szitás Margit szakácsnő. **H.:** 1961, Rosza Márton tanár. **Gy.:** Pál (1963) tanár, Péter (1968) mérnök. **T.:** 1955: Gimnázium, Szeghalom; majd gyógyszerészasszisztensképző; 1966: Debreceni Tanítóképző. **É.:** a gyomai Gyógyszertárban dolgozott, majd 1960-ban képesítés nélküli tanítóként vállalt munkát a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában. Nyugdíjazásáig ebben az iskolában tanította szülőhelyünk kisgyermekait. Aktívan részt vett az úttörőmunkában is: nyaranta évtizedeken keresztül, rendszeresen táboroztatta a gyerekeket. Nyugdíjas kora után a Dévaványai Általános Iskolában napközis tanítóként vállalt munkát. **Dk.:** Magyar Úttörők Szövetségének Országos Tanácsa Dicsérő Oklevél, 1985; Békés Megyei Tanács Dicsérő Oklevél, 1977; Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Kiváló Munkáért jelvény, 1989; Peda-

gógus Szolgálati Emlékérem, 1991. • (Sz.-né N. E.)

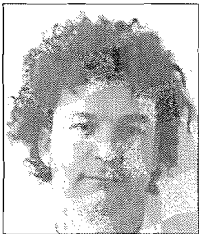
ROSZA Pál dekoratőr, földrajz és rajz szakos tanár, fafaragó művész. (Tótkomlós, 1943. június 27.–Szeged, 1998. augusztus 13.)

Sz.: Rosza Márton rendőr és Karkalik Anna moziüzem-vezető. **H.:** nő, Turkovich Eszter,

1970. **Gy.:** Roland (1972), Paula (1974), Barbara (1974). **T.:** 1963: Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1965: Dekoratórképző Iskola, Budapest, dekoratőr; 1976: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, földrajz–rajz szak. **É.:** 1965–1990: ÁFÉSZ, Gyoma, dekoratőr; 1990–1998: Ványai Ambrus Általános Iskola, Dévaványa, tanár. **Tk.:** 1990-ig – az ÁFÉSZ jó hozzáállásának is köszönhetően – díszítő művészetével szinte az egész város belső dekorációját biztosította: kiállító termeket rendezett be, minden városi ünnepségnek ő adta meg a formai kereteit; plakátokat, cégereket, kerékpártáblákat, címereket írt és szerkesztett meg; évtizedeken át ő készítette el a város minden tablóját, esztétikus, faberakásos domborművekkel díszítve azokat. Az utóbbi évtizedben határozott művészi érdeklődéssel fordult Óceánia művészete felé. Fából készített szobrokat, főleg nőalakokat. A Körös árterében talált érdekesebb tuskókat megfaragta úgy, hogy a természet „formaművészetét” is meghagyta, és – azzal harmonizálva – ráfaragta a maga szemléletét. Más faanyagból is készített nőalakokat. Gyűjteményét „Rőzsaszobrok” címmel kiállították a gyomai művelődési központban, majd Soprontól Pécsig több dunántúli városban [a szobrok jelenleg magántulajdonban vannak]. Kopjafákat is faragott, ezekből nyilvános helyen láthatók: a gyomai könyvtár udvarán és a dévaványai Ványai Ambrus Általános Iskola parkjában. Egy könyvillusztrációja is megjelent: Ibsen: Per Gynt, Gyomaendrőd, Kner Nyomda, 1982. • (Sz.-né N. E.)

ROSZA Péter mérnök, sportoló. (Gyoma,

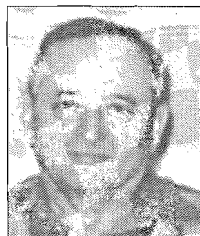

1968. április 28.) **Sz.:** Rosza Márton tanár és Csatári Róza tanító. **T.:** 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1982–1986: Kiss Lajos Gimnázium; 1993: Budapesti Műszaki Egyetem Építő-

mérnöki Kar, okleveles építőmérnök; 1998: BME Társadalomtudományi Kar, mérnök-tanár; 1999: BME Építőmérnöki Kar, vízgazdálkodási és környezetvédelmi szakmérnök. **É.:** diákkorában versenyszerűen sportolt: az általános iskola tornászcsapatával kétszer jutott el az országos döntőig (1979, 1980); atlétikában, összetettben (három-, négy-, illetve ötpróbában) mind csapatban, mind egyéniben többször nyert megyei bajnokságot, kétszer országos döntős volt (1980, 1982). Szánkó sportágban kétszer volt országos döntős (1981, 1982). A középiskola alatt a Békéscsabai Előre SC-ben volt igazolt versenyző: 200 és 400 m-en serdülő, majd később ifjúsági aranyjelvényes szintet ért el (ez csapatjátékokban az NB I-es szintnek felel meg); 400 m-en az országos ranglistán 2–4. helyezett volt, ami ifjúsági válogatott kerettagságot is jelentett (1984–1985). Több nemzetközi versenyen vett részt Budapesten, Csehszlovákiában és Jugoszláviában. Több évig tagja volt Békés megye 4×100, 4×200, 4×400, és 4×800 m-es váltójának, országos szinten rendszerint dobogós helyen végeztek (1984–1988). 1986–1987-ben a MAHART-nál volt matróz, tengerjáró hajón, a Fekete- és a Földközi-tengeren hajózott. 1993–1997 között a Budapesti Műszaki Egyetem Vízgazdálkodási Tanszékén volt tudományos ösztöndíjas: oktatott, mérőgyakorlatokat vezetett és részt vett tanszéki kutatási munkában is. 1996. június–szeptember között Oxfordban az HR Wallingford Ltd.-nél vendégkutatóként hidraulikai laboratóriumi kísérleteket végzett. 1997. január–februárban szakmai ösztöndíjjal Izraelben volt a „Fenntartható fejlődés a mezőgazdaságban” kutatási prog-

ram keretében. 1998-ban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen volt tanársegéd. 1999-től a VIZITERV Consult Kft.-nél dolgozik vezető tervezőként. Fő tevékenységi köre az árvízvédelem, a természetközeli vízfolyásrendszer, vízgyűjtő-gazdálkodás. Ezzel párhuzamosan Baján az Eötvös József Főiskolán óraadó tanár. **Ct.:** szakmai kiadványokban eddig négy magyar és három angol nyelvű cikke jelent meg. **Szea.:** nemzetközi vízügyi konferenciákon tartott előadásokat áramlástani, árvízvédelmi és vízgazdálkodási témakörökben (Budapest, Debrecen, Graz). Több előadást tartott a Magyar Hidrológiai Társaságban hasonló témákról. • (H. I.)

RÓZA Antal agronómus, tsz-elnök. (End-

rőd, 1913. november 30.) **Sz.:** Róza Antal és Knap Margit. **H.:** özvegy, 1943. március 2., Varjú Eszter. **T.:** 1950: Mezőgazdasági Akadémia, agronómus. **É.:** 1933–1948: kubikos; 1948: szakszervezeti titkár; 1949: járási szakszervezeti titkár; 1950: Debrecen, Gépállomás – körzeti agronómus; 1954. április 1.: Biharkeresztes, Gépállomás – főagronómus, majd igazgató helyettes; 1958. december 1-jétől: Gyoma, Gépállomás – igazgató; 1966. január 1-jétől 1974-ig a Béke Tsz elnöke volt, 1974-től nyugdíjas. **Dk.:** Gépállomás Kiváló Dolgozója, Biharkeresztes. • (Sz.-né N. E.)

RÓZA Vendel mérlegképes könyvelő, az ENCI pénzügyi osztályvezetője. (Endrőd, 1926. szeptember 8.) **Sz.:** Róza Antal kubikos és Knap Margit. **H.:** nő, 1953, Kovács Julianna. **Gy.:** Vendel (1954) tanár, Sándor (1955) üzemmérnök. **T.:** közgazdasági technikum, Szeghalom; 1962: mérlegképes könyvelői oklevél, Budapest, Pénzügyminisztérium. **É.:** 1949-ig fizikai munkás volt; 1950–1957: Békés Megyei MESZÖV; ezután főkönyvelő volt az endrődi FMSZ-nél, a gyomai Építőipari Ktsz-

nél, végül az ENCI pénzügyi osztályának vezetője volt. **Tk.:** többszörös Kiváló Dolgozó. • (K. N. K.)

RÓZA Vendel vállalkozó, tanár. (Szeghalom, 1954. január 1.)

Sz.: Róza Vendel és Kovács Julianna. **H.:** nő, 1976, Farkas Margit. **Gy.:** Györgyi (1979), Gabriella (1982). **T.:** 1973–1977: Bessenyei György Tanárképző Fő-

iskola; 1993–1996: ELTE Bölcsészettudományi Kar, angoltanár. **É.:** 1976–1989: I. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1989–1994: Kiss Lajos Gimnázium, Gyomaendrőd; 1994-től vállalkozó. **M.:** *Póhalom története: Rác Lajos*, kézirat. • (Sz.-né N. E.)

RÓZA Vendelné Kovács Julianna Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet igazgató elnöke. (Dévaványa, 1932. november 22.–Mezőtúr, 1993. december 13.)

Sz.: Kovács Sándor csizmadia és Sperner Hedvig. **H.:** férjezett,

1953, Róza Vendel mérlegképes könyvelő. **Gy.:** Vendel (1954), Sándor (1955). **T.:** 1946: polgári iskola, Gyoma; 1970: mérlegképes könyvelői oklevél, SZÖVOSZ, Budapest. **É.:** 1949–1952: Dévaványa, FMSZ; 1952–1957: Gyoma, FMSZ; 1957–1987 között Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet. A 70-es évektől a környék legsikeresebb takarékszövetkezete lett az endrődi, országos hírnévre is szert tettek, amelyben nem kis része volt a mindig szerény, de ugyanakkor határozott és végtelen munkabírási üzletasszonynak, Jutkának. **Tk.:** a Takarékszövetkezetek Országos Választmányának elnöke volt 1970–1980 között. **Dk.:** többszörös Kiváló Dolgozó; Munka Érdemrend ezüst fokozata, 1972; Munka Érdemrend arany fokozata, 1986. **I.:** Az ország legszebb takarék-

szövetkezeti üzletháza / Balkus Imre = Békés Megyei Népújság, 1972. május 23., 3. p.; Sikeres esztendő / B. I. = Békés Megyei Szövetkezeti Élet, 1986 március, 7. p.; Az endrődi üzletasszony / Balkus Imre = Békés Megyei Szövetkezeti Élet, 1986. április, 7. p. Lásd még: Endrőd és Vidéke Takarékszövetkezet szócikket. **E.:** „1957-ben az endrődi FMSZ keretén belül megalakult a Takarékszövetkezet. Az alakuló ülésen Jutka [mindenki így hívta] is részt vett mint leendő és egyetlen alkalmazott. Kezdetben csak napi négy órát volt nyitva, Gyuricza Gyuri bácsival, az elnökkel ketten látták el a banki feladatokat. A lakosság lassan megkedvelte a takarékszövetkezetet, és az 1960-as évek közepén már saját erőből építettek székházat. Jutkának – rövidesen elnök lett – hivatása volt a takarékszövetkezet, a családja mellett ez volt a legfontosabb. Egy epizód: beteg lett, szívműtétre behívták a kórházba. A műtét előtti napon volt éppen Budapesten egy fontos tárgyalása; a kórháztól engedélyt kért, hogy felutazhasson. A professzor már ismerte az aktivitását is, el is engedte, és csak annyit mondott: – De holnap, ugye, ráér?” (Férje közlése alapján K. N. K.)

RÓZSAHEGYI Kálmán színész, színész-

pedagógus, író. (Endrőd, 1873. október 6.–Budapest, 1961. augusztus. 27.) **Sz.:** Rózsahegyi Ödön színész, ? Lina. **H.:** nő, Hevesi Angéla, író, színműíró. **Gy.:** László, (1904),

Marica (Márta) (1909) színész, Zsuzsa ? **T.:** a Színi Akadémia elvégzése után (1960), színészi pályáját 1892-ben kezdte meg a Dobó Sándor-társulatánál. **É.:** 1893–1896-ban Debrecenben, 1896–1898-ban Kolozsvárott működött. 1898-ban a Magyar Színházhoz, 1900-ban a Nemzeti Színházhoz szerződött. 1923-ban a Nemzeti Színház örökös tagja lett. 1910–1920-as években népszerű kabarészínész is volt. 1915–1917 között a Modern Színpadon,

1917-től 1922-ig az Apolló Kabaréban játszott, ugyanakkor művészeti vezetője is volt. 1922-ben az EMKE Kabaré igazgatója volt. 1923-ban a Városligeti Színkörben játszott. 1926-ban Amerikában vendégszerepelt. 1926–29–33–35–41-ben a Magyar, 1931-ben a Városi, 1930–35-ben és 37-ben a Belvárosi, 1939-ben a Royal, a Vig, 1940-ben az Andrássy Színházban szerepelt. 1945 után csak néhány alkalommal léphetett színpadra a Nemzeti Színházban. 1952-ben a Fővárosi Operett, 1951-ben és 1955-ben a Madách Színházban, 1954-ben a Kamara Varietében játszott. **Főbb szerepei:** színpadi szerepek: Shakespeare: Szentivánéji álom – *Zuboly*; Hamlet – *Sírásó*; Lear és Vízkereszt – *Bolond*; A velencei kalmár – a fiatal és öreg *Gobbo*; Molière: Scapin furfangjai – *Jakab mester*; *Fösvény* – címszerep; Halévy: *Constantin abbé* – címszerep; Poole Pry Pál: A peleskei nótárius – *Gaál József*; Gárdonyi: A bor – *Baracs Matyi* és *Göre Gábor*; Gorkij: Éjjeli menedékhely – *Luka*; Harsányi: A vén gazember – *Boly Gáspár*; Móricz Zsigmond: Rokonok – *Berci bácsi*; Rostand: Cyrano – *Rageneau*. Filmszerepek: Szökött katona, 1914; Az alvajáró, 1915; Petőfi-dalciklus, 1916; Liliomfi, 1917; Lady Violet, 1922; A cigány, 1925; Légy jó mindhalálig; Sárga csikó; Szenzáció; Tisztelet a kivételnek; Az aranyember; Egy lány elindul; Viki, Pusztai tél; Falurossza; Torockói menyasszony; Az én lányom nem olyan; Tokaji rapszódia; Te csak pipálj, Ladányi; Piros bugyellár; Tiszavirág; Süt a nap; Varjú a toronyórán; Fekete gyémántok; Érik a búzakalász; Vadrózsa; Rajkórapszódia; Halálos tavasz; Rózsafabot; Igen vagy nem; Zárt tárgyalás; Dankó Pista; Gyurkovics fiúk; Göre Gábor visszatér; Jöjjön elsején; Sárga rózsza; A cigány; Könnyű műzsa; Ezt akarjuk; Állami Áruház; Liliomfi; Budapesti tavasz; Mese a 12 találatról; Micsoda éjszaka. **Tk.:**

1900-ban színészképző iskolát nyitott, és öt évtizeden keresztül számos kitűnő színész nevelt, néhányuk: Mezi Mária, Rádai Imre, Mécs Károly, Madaras József, Koncz Gábor, Hofi Géza, Szuhay Balázs stb. Széles skálájú színész volt, szerepei a bohózatától az érzelmes humorig minden árnyalatot felölelnek. Szerepei formálásában Újházi Ede tanítványa volt. Nem a szó művésze, hanem egyszerű, természetes, közvetlen játékos volt a művészi eszköze. A realista színjátszás egyik legjelentősebb képviselője volt a magyar színpadon. A népszínművek, parasztdrámák, vígjátékok, klasszikusok színpadra állítása lenyűgözően nagyszerű volt. Élete végéig megőrizte ízes endrődi beszédét. **Öm.:** *Zörög a haraszt*, Vidám vadásztörténetek, Bp. 1942, 69., 3. p. **Ct.:** *Amerika és én* = Pesti Hírlap, 1926. december 12-től, 1927. április 14-ig. **Dk.:** Farkas–Raskó-díj, 1901; Endrőd Nagyközség Díszpolgára, 1925; Signum Laudis, Pro Arte, 1956; Gyémántdiploma, 1957; Kiváló Művész, 1960. március 25. **I.:** Rózsahelyi Kálmán / Kosztolányi Dezső = Színházi Élet, 1926. május 24.; A nevető ember / Kárpáti Aurél = Pesti Napló, 1926. február 21.; Juhász Gyula Rózsahelyiről: Egy barátság története / Csaplár Ferenc = Élet és Irodalom, 1961. szeptember 9., 36. sz., 4. l.; Prospero szigetén / Ignác Rózsza, Bp., 1960, 238. l.; A régi Nemzeti Színház / Csathó Kálmán, Bp., 1960. 5. 27., 336. p.; Színház / Kosztolányi Dezső, Bp., 1948, 351. lap; Köszöntő Rózsahelyi Kálmánhoz / Nagy Endre = Nyugat, 1926, I. k. 467–468. lap; Rózsahelyi Kálmán / Márton Gábor, 1997; **Mj.:** a művész emlékeit a Bajor Gizi Múzeum őrzi. **E.:** 1996. január elsején az endrődi általános iskola – Rózsahelyi Kálmán iránti tiszteletből – felvette a művész nevét. Azóta évente rendeznek Rózsahelyi-napokat, amelyre elvárják a volt endrődi diákokat. • (Cs. F.)

SALLAI László dr. orvos, járási főorvos.

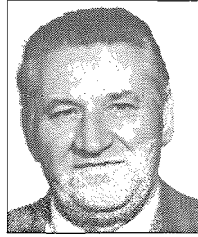

(Zilah, 1903. április 16.–1974. április 12.)

Sz.: Sallai László szabó és Beck Hanna. **H.:** nő, 1934, Stotz Margit tisztviselő. **Gy.:** Margit (1937). **T.:** Mezőtúr, Gimnázium; Budapesti

Orvostudományi Egyetem, 1928. **É.:** orvosi működését a Budapesti Uzsoki utcai Kórházban kezdte meg mint díjtalan orvosgyakornok. 1930–1934 között a budapesti Lorántffy Zsuzsanna Kórház alorvosa volt. 1934. november 1-jétől Gyoma községben folytatott általános orvosi gyakorlatot: 1934. november 27-től mint az OTBA körzeti kezelő és ellenőrző orvosa, 1944. március 1-jétől az OTI először megbízott, majd szerződéses orvosa lett. 1950. augusztus 1-jétől mint megbízott, 1950. december 1-jétől mint kinevezett községi orvos működött Gyoma községben. 1952. január 7-én járási tisztiorvosnak nevezték ki. 1952. november 1-jén a Békés Megyei Tanács V. B. egészségügyi osztályára nevezték ki orvos-előadónak. 1954. február 16-án állami közegészségügyi felügyelő lett Békés megyében. 1956-ban, saját kérésére visszahelyezték Gyomára, járási főorvosnak. Ebben a beosztásban dolgozott 1966-ig, a járás megszűnéséig. 1966-ban Szarvasra került, járási főorvosi minőségben, ebből az állásából ment nyugdíjba. **Tk.:** 1956-ban tagja volt a gyomai Nemzeti Bizottságnak. Emiatt fegyelmi eljárás indult ellene, ami azonban befejezést nem nyert. **Dk.:** Az Egészségügy Kiváló Dolgozója, 1953. • (K. N. K.)

SÁRHEGYI András Cipész Ktsz-elnök. (Endrőd, 1925. augusztus 2.) **Sz.:** Sárhegyi András kubikos és Dinya Eszter. **H.:** nő, 1946, Giricz Margit cipészfelsőrész-készítő. **Gy.:** András (1947) kereskedelmi osztály-

vezető, Zsuzsa (1952), könyvelő. **T.:** 1938–1941-ben szerezte meg a szakmai végzettségét; 1967: Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem. **É.:** 1941–1943 között Budapesten

volt cipész, ezután hazajött, és 1947-ig maszek cipészeknél dolgozott Endrődön. 1949. április 3-tól a megalakult Endrődi Cipész Ktsz elnöke lett. Kezdetben hulladékanyagokból (használt cipőket vettek), és kézi erővel dolgoztak. A fejlődés 1955 körül indult meg. Nem sokkal ezután az üzemhez olvadt be a gyomai, dévaványai, a körösladányi szövetkezet, gépesítettek, szalagtermelésre, nagy mértékű automatizálásra álltak át. 1970-ben hatalmas üzem építettek műhelycsarnokkal, raktárakkal, szerelőcsarnokkal, ebédlővel, öltözőkkel, irodákkal. Ekkoriban már az országos piac mellett a világ tizenhét országába exportálták termékeiket. Közel ezer dolgozónak adtak munkát és megélhetési lehetőséget. Az ENCI jó munkája fontos volt szülőhelyünk fejlődése felől nézve is: évtizedeken keresztül biztos háttér volt a község életében, tudtak az emberek tervezni. 1960 és 1980 között nagyon sok olyan családi ház épült fel Endrődön, amit az ENCI-ben dolgozó családok építettek. A gyár odafigyelt a szakmai utánpótlásra is: a helyi gimnáziumban cipész szakosztályokat működtetett, a munkások felsőbb szinten is megszerzték a szükséges képesítéseket. Szerették a fiatalok a gyárat: az 1970-es években a dolgozók kétharmada 30 éven aluli volt. A szép és jó minőségű cipők országos hírnevet jelentettek nemcsak a gyárnak, hanem Endrődnek is. Az ENCI szép évtizedeit Sárhegyi András elnök és munkatársai – Polányi Imre, Németh Gyula, Vinkovics István, Kiss Imre, Szegvári János, Bella Imre, Véha

Illés, Giricz András, Bella József, Uhrin György, Dinya László – neve fémjelzi. • (F. I.-né)

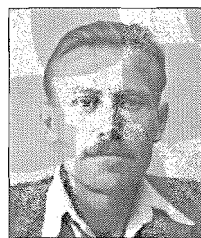
SCHATZMANN Károly. Pesti polgár, a gyomai gyógyszerész: Kramplits Lajos mostohaöccse. A gyomai Evangélikus Egyház számára úrvacsorai borhoz angol porcelánból „hímezett” kancsót adományozott 1854-ben. • (W. J.)

SCHIEFNER Ede endrődi plébános, a Ferenc József-rend lovagja, nagyváradai kanonok. Pesten született, 1821. október 15-én, meghalt 1904. július 7-én Nagyváradon. Egerben tanult. Nagyváradai egyházmegyes lett, majd Gyulán volt szárazkáplán. 1844. június 1-jén áldozópappá szentelték, majd Gyulán volt német káplán. Ezután endrődi plébános lett. 37 évet töltött szülőhelyünk szolgálatában. Helyrehozatta a plébániát, a templomot, megépíttette a Kálváriát, kibővítette a Vida-féle szegényházat, felépíttette a gyomavégi iskolát (1860), megújította a Nepomuki Szent János-kápolnát (1866), megszervezte az iskolaszéket (1869), felépíttetett Öregszőlőben egy iskolát (1878), saját költségén felépíttetett a Mirhón egy iskolát (1881), mely sokáig viselte a nevét, és a mirhói iskolától a Toronyi utcáig tartó utat is róla nevezték el [ma Mirhói u.]. A Schiefner Ede-alapítványból (1888) épültek fel az első endrődi óvodák is. Érdemei miatt 1879-ben címzetes prépost lett. 1885-ben a Ferenc József-rend lovagjává nevezték ki. 1889. február 16-án valóságos kanonok lett Nagyváradon. Ahány templom, plébánia és iskola épült – mióta kanonok lett – Békés megyében, ahhoz mindegyikhez tetemes költséggel hozzájárult. Kondoros és Szeghalom plébániája, temploma, iskolája jó részben nevéhez fűződik és Békésnek. **M.:** *Szent beszéd. T. Dinya János nagyváradai t. sz. áldozás Endrődön 1877. febr. 11. tartott első szent miséje alkalmával.* Bpest, 1877; *Népies szent beszéd az új orgona beáldatása alkalmával az endrődi r. kath. templomban.* Uo., 1878. **I.:** Schematismus Cleri

Magnó-Varadiensis 1884, 1891, 1896, 1905, 190. p.; Kiszlingstein Könyvészete; Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái, Bp., 1939–1944. *Historia Domus* [Endrőd]; *Az endrődi papok és káplánok névsora* • (I. L.)

SCHRAMM József dísz- és műesztergályos, rokkás mester. (Máslag, 1876.–Endrőd, 1949.) **H.:** nős, Uhrin Teréz. **Gy.:** Júlia, Mária, Margit, Erzsébet, József, Eszter, Ilona, Teréz, János. **T.:** 17 évesen hagyta ott szülőfaluját mint végzett dísz- és műesztergályos. Mezőberényben egy esztergályosnál kitanulta a rokkás mesterséget. **É.:** Endrődön lakást, műhelyt bérelt, itt dolgozott élete végéig. Készített rokkát a környékbelieknek, de rengeteg megrendelést kapott a Felvidékről is. Ősztől tavaszig készítette a rokkákat, a család nőtagjai virágmintákkal díszítették őket. Nyáron történt a faanyag beszerzése, előkészítése. Készített fa-, szaru- és borostyánmunkákat: villanylámpatartót, dísztárgyakat, virágállványt, álló- és falifogast, függönytartót, könyvállványt, cigaretta- és szivarszipkát, napernyőt, esernyőt. Szépen faragott bútoraival többször szerepelt budapesti kiállításokon. **I.:** Tábori György: *Rokkások Békés megyében*; *Mesteremberek / Gyuricza Csaba = Gyomaendrődi Híradó.* 1993. március, 11. p. **E.:** mindig segítette az iparosokat, az iskolákat, az időseket, a szegényeknek kölcsönöket juttatott. • (Krémer Györgyné Schramm Ilona közlése alapján K. N. K.)

SCHRÖDER Ferenc (Hargita néven is)

fényképész. (Gyoma, 1913. február 2.–Székesfehérvár, 1987.) **Sz.:** Schröder János vas-, ital- és élelmiszer-kereskedő, Andrassy Ilona Flóra, férje korai halála után ő vezette az üzletet.

H.: nős, 1941. december 21., Dudinszky Erzsébet **Gy.:** Erzsébet (1943), Éva (1944), Edit (1954), mindannyian tanárok. **T.:**

mivel 14 évesen baleset érte, nem tanulhatott tovább. Sikerrel kitanulta a fényképész ipart, Pécsen volt segéd. **É.:** remek bizonyítvánnyal tért vissza Gyomára, itt lett saját üzlete 1935-ben. 1951-től üzletét elvették, később ismét önálló lehetett. Sok inast nevelt, tanított ki, akik később maguk is elismert szakemberek lettek. Precíz, igényes munkájáért megbecsülték, rengeteg kép került ki a keze alól: esküvőkről, családokról, a településről, társadalmi eseményekről. Művelt, olvasott ember volt, hatalmas házikönyvtárat gyűjtött. **Tk.:** a megyei mestervizsgáztató bizottság és a helyi sakk-kör tagja volt, itt díjakat is nyert. **M.:** Szeghalmi Gyula könyvéhez készített Végh Bélával fotókat, hármasban bejárták a visszakapott Russzinszkót. A Gyomárról készült fotóit – sajnos, név nélkül – felhasználták a helyi kiadványokban. • *(Schröder Erzsébet, Éva, Edit közlése alapján K. N. K.)*

SCHULEK Béla vízügyi mérnök. Az Ivánfenéki Ármentesítő Társulatnál dolgozott Gyomán [Hősök Emlékútja 53.]. Gyümölcsöntözési kísérleteket folytatott saját 11,5 hektáros birtokán a Kecsegés-zugban. A kísérleteket 1933-ban kezdte el, amikor törpealanyra oltott különböző almafajtákkal ültette be a területet. Később a gyümölcsös fokozatosan tönkrement, majd hétvégi telkeknek osztották ki. **M.:** eredményeit közölte sorozatban a „Növényvédelem” c. szaklap 1937. évi XIII. évfolyamában az öntözés lehetősége gyümölcsösökben, öntözés gazdaságossága, öntözés időpontja, gyümölcsöntözési rendszerek, pocok elleni védekezés tárgyában. • *(Sz.-né N. E.)*

SCHULTZ Jenő evangélikus lelkész. 1867-ben került a gyomai egyházhoz, 1904-ig látta el feladatát. Az ő idejében égett le, majd épült újjá a templom. Parókiát építettek, Magtárlapason temetői földet vettek, ide temettek 1968-ig. Itt nyugszik ő maga is. A mai Ságvári utca régen a Schultz nevet viselte a lelkész emlékére. • *(W. J.)*

SCHUSZTEK Sándor Frigyes evangélikus igazgató-tanító. (Szepesváralja [Felvidék, Szepes vm.] 1888. május 12.) **Sz.:** Schusztek Vilmos könyvkötő és Alt Hermina. **H.:** nő, 1913, Wagner Mária. **Gy.:** Gizella (1915–1939), Béla (1918–2001), Tibor (1920–1985). **T.:** Állami Tanítóképző, Igló: magyar–német néptanítói és kántori képesítés: 1908. június 13. **É.:** 1908–1911: Szenlaka [Erdély]; 1911–1948: Gyomán volt tanító és kántor az evangélikus egyházközségben, 1943-tól igazgató. Délelőtt is, délután is tanított, négy-négy osztályt egyszerre. A tanulók 30%-a tovább tanult. Akkor ez egy nagy család volt, barátságok szövődtek egy életre. Szabadidejében méhészettel foglalkozott – kiegészítendő az akkor is szűkös pedagógusfizetést. Népművelő is volt: nemcsak a gyerekeket tanította, hanem gyakorta tartott szakmai oktatást felnőtteknek is, pl. aranykalászos tanfolyam. **Tk.:** 1938-ban megalapította a Hűség a hazáért-mozgalmat, kifejezve, hogy a gyomai némettség nem azonosul a wolksbund eszméivel. **Dk.:** 1943-ban Békés egyházmegyétől püspöki elismerést kapott; 1968-ban megkapta a Gyémántdiplomát és kitüntetést. **E.:** igazgató úr a saját családjában is nevelt: jelenleg kilenc pedagógus dolgozik a családban, az óvónőtől az egyetemi tanárig. Béla fiáról így ír a felesége: „...Ő itt élt [Budapesten], de a szíve ott dobogott [Gyomán]; hiába, a gyökerek... össze akarta hozni a gyomai társaságot Budapesten. Úgy tervezte, hogy kéthavonta összejönnek, tudnak egymásról, megbeszélik, ki mit tud Otthonról és ahol lehet, segítik egymást...” • *(Schusztek Béláné közlése alapján K. N. K.)*

SEBŐK Sándor vállalkozó. (Gyoma, 1950. szeptember 8.) **Sz.:** Katona Eszter, Sebők Sándor. **H.:** 1971, Varga Jolán. **Gy.:** 1972: Zsolt, 1974: Krisztián. **T.:** általános iskola és gimnázium, 1969, Gyomán, vil-

lanyszerelő szakmunkás, 1971, mesterlevél, 1979, villamosenergia-ipari technikus, 1980. **É.:** Építőipari Ktsz 1969-től, villanszerelő kisiparos 1976-tól. 1976-ban alapította a Sebők & Sebők Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. jogelődjét. Azóta több vállalkozási formában tevékenykedett. A cég alapprofilja az épületvillamoság, villamos elosztó berendezések szerelése, villamos biztonságtechnikai felülvizsgálatok elvégzése. Kereskedelmi részlegük villamosipari és elektronikai szerelvények kiskereskedelmére terjed ki. 2003-ban bevezették az MSZ EN ISO 2001: 9001 minőségirányítási rendszert. A kft.-nek három tulajdonosa van: Sebők Sándor és két fia, Sebők Zsolt és Sebők Krisztián. A cég közvetlen irányítását hét főből álló gazdasági-szakmai vezetőség látja el, melynek átlagéletkora nem éri el a 35 évet. A társaság 66 alkalmazott mellett 36 alvállalkozói csoportot foglalkoztat, amely több mint 300 fővel segíti a munkát. A fizikai állomány 5–6 fős önállóan dolgozó, könnyen mobilizálható, jól felszerelt munkacsoportokból áll. A dolgozók szakmai fejlődését folyamatos szakmai képzésekkel segítik elő. Központi telephelyük 2003-ban készült el, itt található az irodaház és a villanszerelési szaküzlet, alapterülete mintegy 700 m². A 2. sz. telephelyen található a gépkocsitárolók és a műhelyek. Jelenleg 20 db gépjárművel rendelkeznek. A cég 2001 augusztusa óta végzi a magyarországi önkormányzatok világítás-korszerűsítését; eddig az országban 420 településen végezték el a munkát. 2003-ban készítették el a gyomai főcipálya világítását, melyet anyagilag is támogattak. Referenciatermet hoztak létre a gyomai általános iskolában. Az S&S Kft.-nek saját kispályás labdarúgócsapata van. Támogatják a Gyomai FC labdarúgócsapatát és a gyomai női kézilabda-csapatot, és alkalmanként a gyermekintézményeket. • (K. N. K.)

SERKÉDYNÉ JAKAB Mária óvónő. „A községi óvónőnek sírkövet állít közadakozásból a község 1926. szeptember 31-én a

régi református temetőben. [A sírkőre a pénzt Mányiné Prigl Olga óvónő gyűjtötte össze.] Emlékbeszédet mond Répás Pál iskolaszéki elnök. A sírkövet Wagner Márton Fiai jó nevű cég állítja. A sírkő tisztelettel hirdesse a község 40 éven keresztül működött és szeretett óvó nénijének emlékét... az emberek így mondanak köszönetet az emberbarátnak, a társadalom tevékeny és hasznos tagjának.” (Gyomai Ujság, 1926. szeptember 15.) • (K. N. K.)

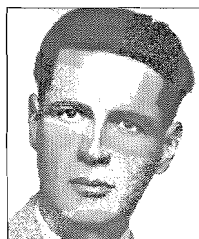
SIKÉR Kft. 1990. június 27-én alapította Hornok László, Szabó Béla és Tímár Imre a Sikér Gmk.-t. Az alapítók, egyben tulajdonosok sütőipari technikus végzettségűek. 2000. augusztus 15-én sütőipari és kereskedelmi kft.-vé alakultak, melynek vezetője Szabó Béla. Kezdetben egy pékműhelyt és egy üzletet alakítottak ki Endrődön, a Fő út 28. szám alatti épületben. Két kereskedelmi alkalmazottjuk volt. Később Gyomán, a Tompa utcában megvették a jelenlegi épületüket, most itt működik a sütőüzem, három üzletük van. 2002-ben volt az utolsó bővítés, jelenleg újabb üzlet építésébe kezdenek. 57 fő alkalmazottal dolgoznak. 12 féle kenyeret, 36 féle péksüteményt szállítanak 55 helyre, kb. 20 km-es sugarú körben, saját gépjárműveiken. **Dk.:** Gyomaendrődért Emlékplakett a Sikér Kft. közösségének 2003-ban. **Tk.:** a Vöröskereszt segítségével napi 10 kg kenyeret juttatnak a rászorulóknak. Támogatnak minden hozzájuk forduló szervezetet, gyermekintézményt, sportegyesületet, táncklubot. **I.:** Bemutatjuk... a Sikér Gmk. társtulajdonosait / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1996. augusztus. • (K. N. K.)

SIMAY család. Megyénk egyik legtörszökösebb családja volt. Ők birtokolták a simai uradamat, s nekik köszönhető, hogy a kis Csejt községet megyénk területéhez kapcsolták. **Simay I. Márk.** Az Árpád-kor végén élt. Gyermekei: I. János, I. András, I. László. **Simay I. Péter** (1435, 1459). **É.:** kiváló szolgálataiért Hunyadi János kor-

mányzó 1449-ben Csejtet Külső-Szolnok vármegyétől Békés vármegyéhez csatolta. Ugyancsak az ő érdemeire való tekintettel fiai új adományt kaptak Sima és Csejt községekre, meg a környező pusztákra. **Simay IV. László** (1454). **Sz.:** Simay I. Péter. **É.:** Mátyás királynak egyik bejárója volt (aulicus). Kivitte, hogy 1471-ben a király a Simayak összes jobbágyait, kivéve a lopás, gyilkosság és a gyújtogatás bűneit, kivette az ország rendes bíráinak joghatósága alól, s azokat csupán az ő bírászkodásuk alá rendelte. Még ez évben azt is megengedte, hogy Sima és Félhalom falvaik mellett a Körösön révet állíthassanak fel, s azon vámot szedhessenek. **Gyermekei:** III. Imre, I. Zsigmond, III. István. **Simay Lengyel III. Benedek** (1466). **Sz.:** Simay Lengyel VII. János. **É.:** mint tekintélyes békés megyei nemes, a nádori törvényszék esküdt bírása 1479-ben. **Simay I. Gergely** (1466, 1520). **Sz.:** Simay I. Zsigmond. **Felesége:** Egey Zsófia. **É.:** megyénk tisztviselője volt, 1492-ben szolgabíróságot viselt. Jelen volt a köröstarcsai iktatáson, s 1494-ben és 98-ban királyi emberül jelölték ki. Összeveszett rokonával, Fülöppel, aki őt megsebesítette. Ezért a királynál panaszt emelt ellene, s birtokait fiának, Mátyásnak ajándékoztatta. Szomszédaival, a túri jobbágyokkal sem tudott megférni, akik 1504-ben megtámadták a házát, szétörték ajtait és a háza előtt lévő szekerét, őt magát pedig családjával együtt meg akarták ölni. **Gyermekei:** II. Mátyás, III. Zsigmond, II. Tamás, Márta. **Simay IV. Mátyás** (1656, 1662). **Sz.:** Simay III. Mátyás, Károly Anna. **É.:** testvéreivel együtt 1656-ban elzalogosítja sima-szigeti birtokait, majd 1662-ben, amikor Szamosújváron hadnagy volt, simai meg csejti részeit veti zálogba, hogy egy kis pénzhez jusson. **Simay VI. Miklós** (1645, 1656, 1665). **Sz.:** Simay III. Mátyás, Károly Anna. **É.:** Bihar megyei nemesként fordul elő 1645-ben. Sima-szigeti birtokait 1656-ban testvéreivel együtt elzalogosítja. Végül 1665-ben a Szendrőn kiállított levelében örök áron eladja simai, csejti és félhalmi birtokait. A

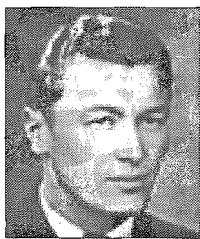
XVII. sz. végén a család bizonyosan kihalt, mert Békés vármegyének visszafoglalása után senki sem jelentkezett közülük a simai uradalom visszaszerzése ügyében. Háromszáz évvel később Szamosújvárott egy örvény eredetű magyar család tűnik fel, melyből **Simai Lukács** és **Simai Salamon** testvér atyafiak és kereskedők Mária Terézia királyasszonytól 1760. május 26-án címeres levélben magyar nemességre emeltettek. Címeres levelük az 1760. október 6-án Belső-Szolnok vármegyében tartott közgyűlésen kihirdettetett. **I.:** A Simay család = MOL Erdélyi Kancelláriai Levéltár B2 (Acta generália) 1760/223. • (L. G.-né)

SIMÓ László építésvezető, madarász. (Máramarosziget, 1919. március 6.–Békéscsaba, 2000. március 11.) **Sz.:** Simó István vasutas és Kovács Julianna. **H.:** nő, Czalbert Irén, gondnok. **T.:** V. osztályt a sepsiszentgyörgyi református Székely Mikó Iskolában, a VI–VIII. osztályt a gyulafehérvári Római Katolikus Majláth Főgimnáziumban végezte. 1967-ben érettségizett. Tanult latinul, franciául, görögül, tudott románul, és ismerte az eszperantó nyelvet is: „Simó László 8 éves fiúcska eszperantó nyelven a bibliából és számtanból vizsgaszerű feleletet adott a kérdésekre. Bámulatot keltett a kislány folyékony beszéde...” (Brassói Lapok, 1927. aug. 18., 5. p.). **É.:** 1943-ban a sepsiszentgyörgyi vasútnál kezdett dolgozni; 1944-ben saját kérésére áthelyezték a békéscsabai vasúthoz; 1947-től az Útfenntartó Vállalatnál; 1953-tól a Mélyépítő Vállalatnál; 1954-től a járási tanácsnál; 1959-től az Építőipari Ktsz.-nél dolgozott, nyugdíjazásáig, 1977-ig. **Tk.:** neki volt a legnagyobb magán-madárgyűjteménye Magyarországon. Valóságos miniállatkertet rendezett be a révlaposi portáján (Csokonai u. 12.). Az emeletes „madárszállóban” 1968-ban közel 400 madár élt. Papagájok, pintyek, fácánok, pávák, galambok. Csak

díszpinty volt 40 fajta, pl. gyémánt pinty, arany mellű pinty; aztán: arany-, ezüst-, gyémántfácán, japán fűrj, kék füles fácán, nyerges fácán, Ausztráliából érkezett Goud-amandine és a szikrázó tollazatú, parányi gyémántgalamb-pár. „Gyűjtők, nevelek, cserélek, kunyerálok. Több gyűjtővel levelezgetek. Kanada, Belgium, Németország, Csehszlovákia. Aztán, ha jön a madár, utazom fel Ferihegyre – várni...” – nyilatkozta az egyik újságnak. Több nyelven levelezett a gyűjtőtársakkal, könyvtárra való szakirodalmat áttanulmányozott a madarokról. Bírálóképző tanfolyamot is végzett (1959), ennek alapján a máltai, magyar óriás házi, strasser, fodros, kínai sirályka, pávás, komáromi bukó galambfajták bírálataira vált jogosulttá. Tagja volt a Magyar Röp-, Dísz- és Haszongalambtenyésztők Szövetségének és a Magyar Galambsport Szövetségnek. **Kiáll.:** több kiállításon részt vett, pl. 1957-ben Budapesten a magyar–osztrák nemzetközi galambkiállításon máltai fekete, vörös, barna és izabella-kovácsolt galambjaival. **I.:** Békés Megyei Népújság, 1968. szeptember 8., vasárnap, 7. p. • (Sz.-né N. E.)

SIMON István labdarúgó. (Csanádapáca,

1916–?) **Sz.:** Simon István MÁV-dolgozó. **É.:** az endrődi sportkör jelentős fellendülését segítette. Négy év után Budapestre került a Ganzhoz, onnan ment nyugdíjba. Az NB II-ben állandó játékos volt. Egy szezonat Bratislavában is focizott. Edzőként olyan játékosok kerültek ki a keze alól, mint Kubala, Nyers, Mike, Silbert. **Ct.:** a Nemzeti Sportban sok elismerő cikk jelent meg róla. • (Sz.-né N. E.)

SIMONNÉ SZRNKA Zsuzsanna orosz–történelem szakos általános iskolai tanár. (Szarvas, 1964. február 2.) **Sz.:** Kőfalvi János múzeumi gondnok és Gregus Zsuzsanna gyermekjáték-készítő. **H.:** férjezett, 1986, Simon Balázs MÁV-alkalmazott.

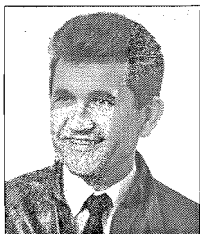
Gy.: Zsuzsanna (1989), Balázs (1992). **T.:** 1982–1986: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged orosz–történelem szak; 2001–2003: Szegedi Tudományegyetem BTK, pedagógiai értékelési szakértő szak. **É.:** 1986-tól a Kis Bálint Általános Iskola tanára. **Dk.:** 2000. június: Az Év Kiváló Pedagógusa; 2001. április: A Legjobb Általános Iskolai Felkészítő Tanár (Törökbálinton, a Tatárok Magyarországon-verseny különdíja) • (K. N. K.)

SINGER István dr. (1950-től: a vezetéknevét Péterre változtatta). Született: 1900. június 10. Felesége: Neiner Mária (sz.: 1907). Nem tőzsgyökeres gyomaiaiak: Singer dunántúli, a felesége pedig budapesti származású volt. Az 1920-as évek végén telepedtek le Gyomára, miután Singer befejezte az egyetemi tanulmányait. Fogorvosi rendelőt nyitott egy kis parasztházban, majd megvette a mai Fő út és az Attila út sarkán lévő házat. 1933-ban megszületett lányuk, Ágota, aki 1939–1944 között járt a katolikus elemi iskolába, majd 1 évet a polgáriba, mert – az akkori törvények szerint – nem vették fel a gimnáziumba. 1945 után a békéscsabai gimnáziumban érettségizett le. 1944. júniusban deportálták a családot. Ausztriába kerültek, ahonnan mind a hárman szerencsésen visszatérhettek. A rendelőt újra megnyitották. 1950-ben Budapestre költöztek, ahol Ágota 1957-ben megszerzte orvosi diplomáját. Singer István, aki 1950-ben a Péter nevet vette fel, a Szentkirály utcai Stomatológiai Intézetben dolgozott 1956. április 13-án bekövetkezett haláláig. Felesége 1957-ben Izraelbe vándorolt, és ott élt haláláig (1988. május 29.). Leányuk, Péter Ágota 1955-ben férjhez ment. 1964-ben elhagyták Magyarországot lányukkal, Erzsébettel. Izraelben élnek. • (P. Gy.)

SÍPOS István dr. református lelképásztor, Magister Theologiae, 1932; Princeton Theological Seminary; Magister in Artibus, 1933; Doctor Philosophiae in Linguis et Litteris Orientalibus, 1934; Prin-

ceton University; Theologiai magántanár az Ószövetségi Szakcsoportból, 1936 Sárospatak (Szentés, 1907. február 18.–1997. október 1.) **Sz.:** Sípos István földműves és Miskolczi Julianna. **H.:** nő, 1936, Kádár Mária. **Gy.:** Ete Álmos (1937), Árpád Edömér (1938), Tas Töhötöm (1940), Koppány Kadosa (1942), Kund Kötöny (1943), Előd Attila (1945), Bulcsú Botond (1945), Tünde Emese (1947). **T.:** 1917–1925: Református Gimnázium, Szentés; 1925–1930: Teológiai Akadémia, Budapest; 1930: Teológiai Akadémia; 1930-tól 1935-ig: Princeton Theological Seminary és Princeton University. **É.:** 1935-től Budapesten teológiai professzor az Ószövetségi Tanszéken; 1942–1957-ig Kisújszálláson parókus lelkész; 1958–1963-ig Biharkeresztesen, majd 1963-tól 1982-ig Gyomán lelképásztor. **M.:** *A Pentateuchos Mózesi szerzősége* [pozitív kritikai tanulmány], Bp., 1935; *A Református Theologia védelme I–II.* Bp., 1938; *A sémiták őshazája és a bibliai őshagyományok eredete.* Bp., 1938. • (Sz. L.-né)

SÍPOS Tas Töhötöm református lelki-

pásztor, egyházmegyei tanácsbíró, egyházmegyei főjegyző, egyházmegyei diakóniai előadó, egyházkerületi tanácsos, egyházkerületi főszámvevő, zsinati tag. (Budapest, 1940. április

18.) **Sz.:** dr. Sípos István református lelképásztor és Kádár Mária. **H.:** nő, 1965, Szakolczay Éva csecsemő- és gyermekápoló. **Gy.:** Tas Attila (1966) kardiológus adjunktus, Éva Tünde (1967) tanárnő. **T.:** 1954: Arany János Általános Iskola, Kisújszállás; 1958: Debreceni Református Gimnázium; 1964: Debreceni Református Teológiai Akadémia **É.:** 1964. október 1. óta folyamatosan a Gyomai Református Egyháznál teljesít szolgálatot, előbb édesapja mellett beosztott lelkészként, majd megválasztott parókus lelképásztorként. Az első idők feladata a gyülekezet összegyűj-

tése mellett az egyházi épületek állagának megmentése volt. 1976-ban a templomcsatornáinak lecserélése, a templomablakok új dróthálóval történő védelme, az irodaépület és a parókia külső renoválása történt meg. Felújításra került az orgona, aminek köszönhetően nagyszerű hangversenyek megtartására kerülhetett sor a templomban. 1986-ban, a sorozatos beázások miatt, új pala került a templomtetőre. 1988-ban megtörtént a templombelső teljes felújítása. A rendszerváltás után a volt egyházi ingatlanok visszakерülése folytán egy bentlakásos szeretetotthon megépítését határozta el a presbitérium, amely 1996-ban elkészült. Ma már 33 személyről gondoskodik az Otthon, aminek során 18 új munkahely is létesült. 2001 nyarán a templom, a Gyülekezeti Imaterem és az irodaépület teljes külső felújítása is megtörtént. 2002-ben új cserépfedést is kapott a templom. • (Sz. L.-né)

SÍPOS Tas Töhötömné Szakolczay Éva

csecsemő- és gyermekgondozónő. (Debrecen, 1944. március 5.) **Sz.:** Szakolczay Bertalan református lelkész és Halasi Etelka. **H.:** férjezett, 1965: Sípos Tas Töhötöm református lelkész. **Gy.:** Tas Attila (1966) kardiológus adjunktus, Éva Tünde tanárnő. **T.:** református gimnázium, Debrecen; Egészségügyi Szakiskola, Debrecen, csecsemő- és gyermekgondozó és -ápolónő szak. A diploma megszerzése napján volt a házasságkötése. **É.:** 1965-től a békéscsabai Kórház gyermekosztályán dolgozott 1967-ig; 1967-től 1970-ig a gyomai Bölcsődében. 1970. február 1-jétől 1996. április 30-ig a gyomai Szülőotthonban. • (Sz. L.-né)

SIROKAY Zsuzsanna zongoraművész.

(Ungvár, 1941. március 28.) **Sz.:** Sirokay Zoltán gimnáziumi tanár, Iványi Blanka. **H.:** férjezett, 1969, dr. Dobozi Miklós, fül-, orr-, gégespecialista. **Gy.:** Bálint (1973), Márton (1977). **T.:** Liszt Ferenc Zene-művészeti Főiskola. Diploma: 1963; mesterkurzusok: Anda Géza, Alfred Brendel.

É.: 1963 óta nemzetközi koncerttevékenység; 1968 óta Zürichben él (Svájc); 1985–1995: professzor a freiburgi főiskolán (Németország); zsűritag nemzetközi zongoraversenyeken (Glasgow); vizsgabizottsági tag a zürichi zeneakadémián; 1998–2001: kamarazene mesterkurzus: Ticino Musica (Ascona, Svájc); 2002: mesterkurzus Kurtág György: Játékok művéből (Trossingen, Németország). **Rtv.:** MTV, ORF, BBC, SRG (tv- és rádiófelvételek). Lemezfelvételek: Hungaroton, Jecklin, Claves (Svájc). **E.:** „Gyoma számomra a gyerekkor, a nyár, a Körös, a Sirató, a liget (dédapám, Lajossy János tervezte). Meglátni a közeledő vonatról a három tornyot, mindig szívdobogató emlék marad. Szüleim halála óta keveset jártam ott. Látom a honlapon, hogy mennyire megváltozott, ideje ismét elmennem.” (Sirokay Zsuzsa) • (Sz.-né N. E.)

SOCZÓ Bálintné Hegedűs Margit tanító.

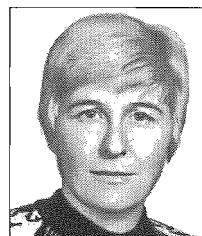

(Endrőd, 1938. március 5.) **Sz.:** Hegedűs Máté földmunkás, Farkas Anna tsz-tag. **H.:** férjezett, Soczó Bálint gépkocsivezető. **Gy.:** Ágnes (1962), Bálint (1968), Tibor (1968). **T.:** 1959: Tanítóképző, Szarvas; 1960: Tanárképző Tanító Szak, Szeged. **É.:** 1960–1961: Dévaványa; 1961–1993: Endrőd. • (G.-né T. Zs.)

SÓCZÓ Ferenc dr. Sch. P. piarista szerzetes. (Gyoma, 1938. április 12.) **Sz.:** Sóczó Vince ácsmester és Tímár Margit, mindkét ágon endrődiek. **T.:** 1941-től Endrődön élt, itt végezte az általános iskolát; gimnáziumi tanulmányait pedig 1952–56 között Szeghalmon. 1956-ban belépett a Magyar Kegyestanító-rendbe (piaristák). 1956–64-ig teológiát tanult a rendi főiskolán, párhuzamosan 1960–65-ig a magyar-

német szakot végezte az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. Örökfogadalmát 1961-ben tette le, 1964-ben szentelték pappá Budapesten. Papi, szerzetesi hivatásának alakulására nagy hatással volt az áldott emlékű Libor István plébános úr, és a két endrődi piarista káplán: Vízvári László és Nádor Ferenc. **É.:** 1966–68-ig Kecskeméten tanított, a piaristák ottani gimnáziumában. 1968-ban doktorált német irodalomból. 1968–73-ig a rendi novíciusok promagisztere Budapesten, ugyanitt 1968–79-ig a Kegyesrendi Központi Könyvtár és a Piarista Levéltár munkatársa, majd vezetője. 1980–81-ig a tartományfőnök asszisztense. 1970–1999-ig a budapesti Piarista Gimnázium tanára (magyar–német); 1976-tól a Kalazantinum Hit tudományi Főiskolán, majd ennek jogutódjában, a Sapientia Szerzetesi Főiskolán tanít filozófiát, filozófiatörténetet és pszichológiát 2002-ig. Tanítói tevékenysége mellett részt vett a lelkipásztori munkában is; lelkigyakorlatokat, előadásokat tartott az ország különböző területein. Jelenleg Budapesten él. • (I. L.)

SOCZÓ Ottóné Vaszkó Etelka ápolónő.

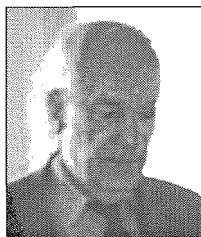
(Endrőd, 1942. február 5.) **Sz.:** Vaszkó Imre tanácsai dolgozó (karbantartó üzem) és Hegedűs Etelka. **H.:** férjezett, 1964, Soczó Ottó. **Gy.:** Ottó (1967). **T.:** 1960: Kiss Lajos Gimnázium, érettségi; 1961: Békés Megyei Tanács Betegápolónő-képző Iskolája, Gyula, ápolónő. **É.:** Békéscsaba, Kórház, ez után évtizedekig az endrődi orvosi rendelőben segítette szülőhelyünk betegeit. • (K. A.-né)

SOLYMOSI Ferencné Toldi Piroska csecsemő- és kisgyermekgondozó. (Gyoma 1943. december 11.) **Sz.:** Toldi László földműves, Payer Julianna fürdői alkalmazott. **H.:** férjezett, 1966, Solymosi Ferenc, hentes **Gy.:** Ferenc (1967), Annamária

– nyugdíjazásáig – a gyomai Bölcsődében dolgozott. • (K. A. né)

SOLYMOSI Frigyes dr. kémikus, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja. (Kistelek, 1931. március 30.) **Sz.:** Solymosi László adóügyi jegyző és Ugrin Regina tanítónő. **H.:** első házassága (1957): Bodnár Ilona tanárnő; második házassága (1972): Chikán Ágnes újságíró. **Gy.:** Tamás (1962), Beáta (1973). **T.:** 1955: József Attila Tudományegyetem vegyész szak. **É.:** a JATE TIT szilárdtest- és radiokémiai tanszékvezető egyetemi tanára, az MTA-JATE Reakciókinetikai Kutatócsoport vezetője, 2001-től nyugdíjas. 1962–1964: a cambridge-i Cavendish Laboratóriumban, 1971–1972: a berlini Fritz Haber Intézetben, 1981–1982: a Liverpooli Egyetemen, 1987–1988, 1998: a Münchener Egyetemen, 1988–1989: az austini Texasi Egyetemen vendégkutató, illetve vendégprofesszor. 1993–96, 2002-től az MTA Elnökségének tagja. A Szegedi Akadémiai Bizottság tagja. Az MTA Kut. Értékelési Biz., Anyagtud. és Technológiai Komplex Biz., Fizikai, Kémiai és Szervetlen Kémiai Biz. tagja, a szilárdtest- és felületkémiai munkabizottság volt elnöke. A Magyar Tudomány, az Acta Chimica, a Reaction Kinetics and Catalysis Letters, a Topics in Catalysis, a Catalysis Letters és a Surface Science szerk. biz. tagja. 1999–2002 között a kormány tudományos tanácsadó testületének tagja. 1992-től az Európai Ak. Tagja. 1982–1990 az MTA levelező, 1990-től rendes tagja. **M.:** *Structure and Stability of Saalts of Halogen oxy-*

(1971). **T.:** 8 általános, Fővárosi Csecsemő- és Gyermekgondozó Iskolában szerzett oklevelet 1963-ban. **É.:** több mint harminc évig vigyázott szülőhelyünk kisgyermekre: 1963–1996-ig

acids, John Wiley London, 1977; *Valóban kollaboránsok voltunk. Tudomány, elkötelezettsége, hazaszeretet*, Kairosz, 2002. **Ct.:** nemzetközi folyóiratokban 325 közleménye jelent meg. **Szea.:** külföldi nemzetközi konferenciákon, egyetemeken több mint 260 előadást tartott. **Kut. ter.:** heterogén katalízis, szilárdtest kémia, felületkémia, reakciókinetika. **Dk.:** Széchenyidíj, 1992. **I.:** Topics in catalysis [emlékfüzet a 70. születésnap alkalmából]. **E.:** a Topics in catalysis a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében megtalálható. • (Sz.-né N. E.)

E.: gyerekkora Endrődhöz köti. (Szerk.)

SOLYMOSI János angol–orosz szakos középiskolai tanár. (Pusztaföldvár, 1922. január 7.) **Sz.:** Solymosi János MÁV-kalauz és Zsiga Julianna. **H.:** nő, 1950, Laurinyecz Mária tanár. **Gy.:** Mária (1951) angol–orosz szakos középiskolai tanár; János (1955), villamosmérnök; Tamás (1960), matematikus. **T.:** 1928–1932: elemi iskola, Pusztaföldvár; 1932–1936: Polgári Fiúiskola, Orosháza; 1936–1941: Tanítóképző Intézet, Kiskunfélegyháza; 1947–1948: Budapesti Tudományegyetem Középiskolai Tanárképző Intézetében angol nyelv és irodalom szakos tanár; 1952-ben általános iskolai tanári képesítést szerzett, orosz nyelv szakon. 1963-ban középiskolai tanári diplomát kapott az ELTE Bölcsészkarán orosz nyelv és irodalom szakon. **É.:** 1941–1943-ban Bács-újfalun tanított, 1943-tól tényleges katona volt, a fronton megsebesült, 1945–1947: hadifogoly volt a Szovjetunióban, 1947–1948: egyetemi tanulmányokat folytatott; 1949–1951: általános iskolai igazgató volt Csorváson; 1951–1957: általános iskolai igazgató volt a gyomai 1. Sz. Általános Iskolában; 1958–1982 között a gyomai Kiss Lajos [Kner Imre] Gimnáziumban tanított. 1964–72 között a szakközépiskola igazgatóhelyettese volt a Kiss Lajos Gimnáziumban. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1954; Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1982; Területfejlesztő Társa-

dalmi Munkáért kitüntetés, 1990. **Tk.:** harmincöt éven keresztül segítette önzetlenül szülőhelyünk kulturális életét, tanácstag munkáján keresztül: 1954–1989 között a Gyomai Községi, majd Nagyközségi Tanács tagja; a művelődési, azután az ügyrendi bizottság elnöke volt. **E.:** „Nem, gyűjtöttünk semmi vagyont, de tanítványunk, az volt több ezer...” (Solymosi János) • (Sz.-né N. E.)

SOLYMOSI János kereskedelmi és marketingigazgató. (Gyoma, 1955. február 11.) **Sz.:** Solymosi János és Laurinyecz Mária, mindketten középiskolai tanárok. **H.:** nős, 1989, Molnár Margit német nyelvtanár. **Gy.:** Máté János (1991), Nóra Veronika (1994). **T.:** gyomai 1. Sz. Általános Iskola; Kiss Lajos Gimnázium, 1973, érettségi; Kandó Kálmán Villamosipari Főiskola, híradásipari szak; 1977-ben szerzett diplomát. **É.:** első munkahelye a Központi Fizikai Kutató Intézet volt, ahol kutatási célokra speciális mérőműszereket terveztek szupravezető, plazmafizikai és lézerkutatási kísérletekhez. Főállású munkája mellett 1982-ben megalapította első magánvállalkozását, a Speer Gmk.-t. Ezen tevékenység keretében főleg speciális lézerelekttronikai műszereket tervezett, többek között – az országban elsőként – kutatási célra is használható Akusztó-optikai Q-kapcsoló vezérlőt, valamint nagystabilitású Mode-Locker műszereket. 1983-ban átkerült a Budapesti Műszaki Egyetem Mikrohullámú Híradástechnika Tanszék keretében működő Űrkutató Csoportba. Nemzetközi hírű Űrkutató kollégák között dolgozhatott, és részt vehetett olyan, egy emberéletben csak egyszer előforduló kutatási-fejlesztési feladatban, mint ami az 1986-ban fellőtt VEGA-Halley műholdas szonda fedélzeti elektronikájának és földi ellenőrző műszereinek a kifejlesztése. Részt vettek még egyéb nemzetközi kooperációkban, úgymint az ESA, a NASA, DLR és Interkozmosz együttműködés. 1989-ben meghívást kapott Münchenbe, egy jó nevű mikrohullámú céghez, űrminősítésű mikro-

hullámú áramkörök fejlesztési feladatainak végzésére. 1991-ben a német cég tulajdonosával közösen budapesti székhellyel megalakították a Bonn Hungary Elektronikai Kft.-t. Az első öt évben a cég magyar ügyvezetője volt. Jelenleg cégük az ország vezető mikrohullámú kutató-fejlesztő szervezete, több mint harminc magasan képzett kollégája tervezi és gyártja a csúcstechnológiát képviselő mikrohullámú berendezéseket a távközlés, a radartechnika és az űrkutatás számára. Termékeiket helyi irodák képviselik az európai országokon kívül az USA, Kanada, Japán, Korea, India, Izrael, Ausztrália, valamint számos egyéb ország piacain. Jelentős sikereket értek el az űrkutatási kooperációban. Az ISRO az Indiai Űrkutatási Ügynökség egyik fő partnerüknek számít. Az indiai földi követőállomások antennái jelentős részben a Bonn Hungary mikrohullámú erősítővel vannak ellátva. Ugyanez mondható el az NRSA (National Remote Sensing Agency) távérzékelő műholdas földi állomásairól is. Ez jelentős magyar szellemi exportot képvisel. Jó kapcsolataik vannak az ESA-val, az Európai Űrkutatási Ügynökséggel is. **Tk.:** 2003 decemberében megválasztották a Magyar Űrkutatási Iroda mellett működő Űrkutatási Tudományos Tanács tagjának. **Szakmai utak, előadások:** Graz, München, Stuttgart, Köln, Brüsszel, Szöul, Teherán, Shiraz, Bangalore, Delhi, Ghaziabad, London, Leeds. **E.:** »1999-ben Budapestről elköltöztünk. Jelenleg Biatorbágyon élünk, teljesen fából készült családi „bio” házban. Gyermekkorom óta érdekel az ezotéria, a természetes életmód. Ezért is terveztünk feleségemmel egy ilyen elvek szerint felépülő, fémeektől, vasbetontól mentes ún. bio-házat. Az évek során feleségemmel együtt több ágát megismertük az ezotérikus tudományoknak. 1993-ban kezdtem komolyan tanulni a pszichotronikát. Az elsőkk között vehettem át diplomámat (2001). Mesteremmel, Csontos Vil móssal előadó körúton voltunk Londonban. Számomra Gyomaendrőd a szüleimet, a bölcsőt, felhőtlen gyermekkor, a tanu-

lást, tanárait, a rengeteg ismerőst, barátot, a gyönyörű tájat, a Köröst, az emberrel való kapcsolódást, a szülőföldet jelent. Bármikor kerül is szóba, csak elfogultan és meghatottan tudok rá gondolni.» (Solymosi János) • (K. N. K.)

SOLYMOSI Jánosné tanítóképző intézeti

tanár. (Békéscsaba, 1923. február 2.) **Sz.:** Laurinyecz István gazdálkodó és Krizsán Mária. **H.:** férjezett, 1950, Solymosi Tamás tanár. **Gy.:** Mária (1951) angol-orosz szakos középiskolai tanár; János (1955) villamosmérnök; Tamás (1960), matematikus. **T.:** 1923–1933: elemi iskola, Békéscsaba, Csorvás; 1933–1937: Polgári Leányiskola, Békéscsaba; 1937–1941: Lorántffy Zsuzsanna Leánygimnázium, Békéscsaba, érettségi: 1941; 1942–1946: Polgári Iskolai Tanítóképző Főiskola, Szeged, magyar nyelv és irodalom, történelem, német nyelv és irodalom szakon szerzett diplomát; 1947–1949: a Szegedi Tudományegyetem Apponyi Kollégiumán tanítóképző intézeti tanári oklevelet szerzett magyar irodalomból. **É.:** 1949–51: a szarvasi tanító- és óvónőképző tanára; 1951–55: a gyomára áthelyezett óvónőképzőben tanított; 1955–1979: a gyomai Kiss Lajos [Kner Imre] Gimnázium és Szakközépiskola tanára volt. **Tk.:** évtizedeken át szervezte az iskolában a szülőktanárok találkozóját. Tevékenyen részt vett a TIT munkájában. A járási irodalmi szakosztály vezetője volt, ezért bronz fokozatú plakettet kapott. **M.:** *Emlékképek családjunk életéből*, Gyomaendrőd, 2003, 56. p. [házi soksz.] **Dk.:** Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 1978; Kiváló Munkáért, 1979; Gyomaendrődért Emlékplakett, 1979. **E.:** „Nagyon jó volt a kapcsolatam a gyerekekkel. A tananyagon kívül mással is foglalkoztam: neveltem őket. Szerveztünk kirándulásokat, hogy lássa a gyerek a világot. Voltak szegény sorsú gyerekek, akiket senki nem támogatott, csak a pedagógus. Az egyik osz-

tályomban három ilyen volt, végül mind a három egyetemre került. Egy szegény kislánynak a szülői munkaközösséggel vetünk ballagási ruhát, mert különben nem lett volna neki. Rengeteg kedves tanítványom volt, vagy kétezer... nem tudnék köztük különbséget tenni. A gyerek megérzi, ha szeretik. És én szerettem őket. Járnak vissza hozzám a tanítványaim. Ötven évvel ezelőtt tanítottam, és még felhív, csak hogy megkérdezze, hogy vagyok. Nagy férfiak jönnek elém a találkozásokon tárt karokkal... annyira aranyosak. Ha még egyszer születnék, én megint csak pedagógus lennék, pedig nem sok pénzt kaptunk...” (Solymosi Jánosné) • (Sz.-né N. E.)

SOLYMOSI Mária dr. középiskolai tanár,

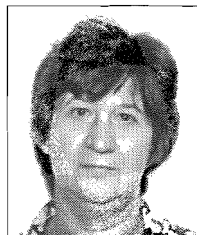
a Szegedi Tudományegyetem Idegennyelvi Központ nyelvtanára. (Gyoma, 1951. október 11.) **Sz.:** Solymosi János középiskolai tanár és Laurinyecz Mária középiskolai tanár. **H.:**

férjezett, 1976, dr. Mink Mátyás vegyész, a biológiai tudományok kandidátusa. **Gy.:** Ágnes (1978), Balázs (1982). **T.:** Általános Iskola, Gyoma; 1966–1970: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1970–1975: JATE, Szeged; 2002: Ph. D. Pécs, alkalmazott nyelvészet. **É.:** 1975–1991: JATE BTK Orosz Tanszék, adjunktus; 1991–1994: középiskola, angol szakvezető tanár; 1994: SZTE Idegennyelvi Intézet, angol nyelvtanár; 2002: SZTE Idegennyelvi Központ, szaknyelvoktatási helyettes. **Ct.:** szakmai jellegű írásai a Néprajz és Nyelvtudomány; az Idegen Nyelvek Tanítása; az Iskolakultúra és a Modern Nyelvoktatás c. szakfolyóiratokban jelennek meg. **Szea.:** orosz és angol nyelvű előadásokat tart hazai és külföldi, szakmai jellegű konferenciákon [a szakmai tevékenység dokumentumainak listája a szerkesztőségénél megtalálható]. **Kut. ter.:** alkalmazott nyelvészet, nyelvoktatás, a természettudományok írott szakmai nyelve. **E.:** „... az a békés harmónia, amit ez a szép

Körös-parti város nyújtott, a mai napig meghatározó alapélményem. A tanári pályámon elért eredményeimet a szüleim példájának és a szülővárosomban szerzett jó alapképzettségemnek is köszönhetem. A város lakóinak erőt, egészséget és sok sikert kívánok...” (Solymosi Mária) • (K. N. K.)

SOLYMOSI Tamás dr. matematikus, egyetemi docens, Ph. D. (Gyoma, 1960. január 7.) **Sz.:** Solymosi János ny. középiskolai tanár és Laurinyecz Mária ny. középiskolai tanár. **H.:** nős, 1990, felesége Halász Judit középiskolai tanár. **Gy.:** Gergely (1997). **T.:** 1966–1974: Általános Iskola, Gyoma; 1974–1978: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1979–1984: JATE, Szeged; 1987–1989, ill. 1990–1993: University of Illinois at Chicago. Végzettség, fokozatok. Okleveles matematikus, JATE, Szeged, 1984, Dr. Univ. Operációkutatás, JATE, Szeged, 1990; Ph. D., Mathematics (Game Theory), University of Illinois at Chicago, 1993 (Honosítva: matematika, JATE, Szeged, 1998). **É.:** 1984–1987: SZOTE Számítástechnikai Központ, Szeged; 1987–1989, ill. 1990–1993: University of Illinois at Chicago; 1989–1990, ill. 1993–1994: MTA Automataelméleti Kutatócsoport, Szeged; 1995-től Budapesti Közgazdaságtudományi (és Államigazgatási) Egyetem. **Tk.:** Game Theory Society, Gazdaság Modellezési Társaság, Magyar Operációkutatási Társaság, Bolyai János Matematikai Társulat; referáló a Games and Economic Behavior, International Journal of Game Theory, Mathematics of Operations Research, Mathematical Programming, International Game Theory Review számára. **Ct.:** számos önálló tanulmánya jelent meg eddig külföldi szaklapokban angol nyelven. **Szea.:** angol nyelvű előadásokat tart szakmai konferenciákon, tanácskozásokon. **Kut. ter.:** kooperatív játékok elmélete és alkalmazása. **Dk.:** University of Illinois at Chicago Graduate Fellowship, 1990–1991 ill. 1992–1993; Farkas Gyula-emlékdíj, 1995; Magyary Zoltán posztdoktori ösztöndíj, 1997–1999; Széchenyi István-ösztöndíj, 2001–2004. • (K. N. K.)

SOMOGYI Gyuláné Dobó Julianna

csecsemő- és gyermekgondozónő. (Budapest, 1942. május 25.) **Sz.:** Dobó Mihály segéd-munkás és Juhász Julianna. **H.:** férjezett, 1964, Somogyi Gyula molnár. **Gy.:** Ágnes (1968). **T.:** 1960: Budapest, Vas utcai Csecsemő-és Kisgyermekgondozónő Képző: csecsemő- és házigondozói képesítés. **É.:** 1956–1959: Bölcsőde, Gyoma; 1960–1964: Szülőotthon, Dévványa; 1964–1996: Szülőotthon, Gyoma. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1989. • (K. A.-né)

SOMOGYI Mihály tanár. (Köröstarcsa,

1912. szeptember 29.–Bátorterenye, 2001. április 14.) **Sz.:** Somogyi László napszámos és Csatári Julianna. **H.:** nős, 1938, Harmati Gizella gondnok. **Gy.:** Zoltán (1945), egészségügyi dolgozó. **T.:** 1918–1922: elemi iskola, Köröstarcsa; 1924–1928: Polgári Fiúiskola, Mezőberény; 1929–1930: Református Tanítóképző Intézet, Debrecen; 1930–1934: Református Tanítóképző Intézet, Nagykőrös, tanítói oklevél; 1949–1953: Állami Pedagógiai Főiskola, Pécs, testnevelés szakos diploma; 1950: Békéstarhos Zeneiskola, szolfézs-ének szak; 1968: politechnikai képzésen vett részt Miskolcon. **É.:** 1934–35-ben a körösladányi elemi iskolában tanított; 1935. augusztus 20-tól 1952. július 1-jéig gyomai elemi iskolai tanító volt, ezzel párhuzamosan: református kántor (1938–1952), tantestületi egyháziskolai székelnök, és tanított az időközben megalakult gyomai Óvónőképzőben is (1950–1952), majd elkerült Salgótarjánba. Ott 1952–1955 között a Tánacsics Mihály Közgazdasági Technikumban tanított, ezzel párhuzamosan 1952–1957 között a Kohó- és Gépipari Minisztérium Fiú Diákotthonban volt nevelőtanár, majd

1955–1973 között a Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakközépiskolában tanított testnevelést, illetve a Csizmadia úti Általános Iskolában is tanított testnevelést. Betegállományban egyszer sem volt. Nyugdíjazása után még 1992. március 30-ig dolgozott, megszakítás nélkül, különböző munkaterületeken. **Tk.:** Gyoma. Járási szakszervezeti elnök 1947–1952 között. A testnevelés mellett szervezett tornainnepsélyt és énekkart. Vezetett fényképész szakkört, futball- és kosárlabdacsapatot. **Dk.:** társadalmi munkáért kapott néhány oklevelet; Kiváló Testnevelő Tanár kispasztika; Aranydiploma, 1984; Gyémántdiploma, 1994. • (K. N. K.)

SPETT Gyula (írói neve: **Szentannai, Szentannai Spett**) plébános, nagyprépost. (Debrecen, 1851.–Nagyvárad, 1922.) 1886-ban Gyomán plébános, 1900-ban Endrődön esperesplébános, majd Szmrecsányi Pál püspök oldalkanonokja, dombói apát, pápai prelátus. 1922-ben nagyprépost. 1900-ban, endrődi plébánossága idején már a Szent István Társulat tudományos és irodalmi osztályának, 1915-ben a Szent István Akadémia I. osztályának tagja. Több egyházi, ill. vallási témájú mű szerzője. I. Magyar életrajzi lexikon, 1990. • (I. L.)

STARCZ Rezső, az Óvónőképző igazgatója. (Titel, 1923. október 1.–1994. április 17.) **Sz.:** Starcz Lajos tanár, általános iskola igazgató és Róth Anna. **H.:** nő, 1951, Árva Gizella tanár. **Gy.:** Ágnes (1952) tanár, Judit (1956) gyógyszerész. **T.:** Tanítóképző, Újvidék; 1943–47: Tanárképző, Szeged; 1947–49: Apponyi Kollégium, Szeged. **É.:** tanárként, majd igazgatóként Gyula-Remetére került tanítani, ezután lett igazgató a gyomai Óvónőképzőben; innen a gyulai Tanítóképzőhöz került igazgatói beosztásba, majd az Erkel Ferenc Gimnáziumban biológia–kémia–földrajz szakos megyei szakfelügyelőként dolgozott nyugdíjazásáig. **Tk.:** Értelmiségi Kör, TIT megyei elnökség; a megye számtalan településén – főleg Gyulán – tartott

TIT-előadásokat. **Dk.:** Kiváló Tanár, Szolgálati Érdemérem, Aranydiploma • (K. N. K.)

STARCZ Rezsóné Árva Gizella magyar–történelem szakos tanár. (Makó, 1925. április 6.) **Sz.:** Árva János, Csongrád vármegye főlevéltárosa és Mály Erzsébet orvosírnok. **H.:** özvegy. 1951-ben kötött házasságot Starcz Rezső gimnáziumi tanárral. **Gy.:** Ágnes (1952) tanár, Judit (1956) gyógyszerész. **T.:** Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** Gyula-Remete, Tájénytóképző és gyakorlója; Gyoma, Általános Iskola, majd a gyomai Óvónőképzőben nevelőtanár, 1956-tól általános iskolai tanár Gyulán. **Tk.:** a gyulai Arany János Irodalmi Társaság tagja. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója; Miniszteri Dicséret, Szolgálati Érdemérem, Aranydiploma. **E.:** „A gyomai Óvónőképző nagyon kellemes tantestület volt, jó közösséget kovácsolt össze az igazgató. A régi óvónőképzős lányok még most is összetartanak, pedig annak immár ötven éve...” (Starcz Rezsóné) • (K. N. K.)

STEF István magyar–történelem–filozófia szakos középiskolai tanár, szakfelügyelő. (Sarkad, 1925. szeptember 25.) **Sz.:** Stef Flórián csizmadia-cipész és Ludvig Róza. **H.:** nő, 1957, Bohák Ilona általános iskolai tanár. **Gy.:** Ilona Magdolna (1959), Györgyi Imola (1961). **T.:** 1950: Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara magyar–történelem szak; 1958: ELTE filozófia szak. **É.:** MTH Salgótarján; Gimnázium, Mezőkovácsháza; 1957-től nyugdíjazásáig a gyomai Kiss Lajos Gimnáziumban dolgozott. Emellett Békés megye filozófiai szakfelügyelője volt, illetve az ipari iskolák magyar–történelem szakfelügyelője. **Dk.:** Kiváló Munkáért kitüntetést kapott hat alkalommal. • (K. N. K.)

STEF Istvánné Bohák Ilona földrajz–történelem szakos általános iskolai tanár. (Békésszentandrás, 1933. szeptember 25.) **Sz.:** Bohák Máttyás földműves és Szekeres

Mária. **H.:** férjezett, 1957, Stef István gimnáziumi tanár. **Gy.:** Ilona Magdolna (1959), Györgyi Imola (1961). **T.:** Pedagógiai Főiskola, Szeged, történelem–földrajz szakos általános iskolai tanári oklevél, 1976; pedagógia szakos tanári oklevél. **É.:** egyetlen munkahelye volt: Gyoma, 1. Sz. Általános Iskola. A tanítás mellett mindvégig részt vett az úttörőmozgalomban rajvezetőként, illetve 7 évig csapatvezetőként. **Tk.:** Pedagógus Szakszervezet gazdasági ügyintézője volt; Vöröskeresztes aktív, Nőbizottsági alapító tag; Hazafias Népfront tag; nyolc évig tanácsstag; Művelődési Bizottság és az Egészségügyi Bizottság vezetője; éveken keresztül TIT-előadó volt. **Dk.:** Kiváló Úttörővezető; Kiváló Oktatási Munkáért Oklevél. **E.:** „Imádtam a pedagógiai munkát mind a 35 éven keresztül, szép volt, csodálatos volt!” • (K. N. K.)

STOCKHAMMER család Gyoma és Endrőd urai. **Stockhammer Lénárt** (1485–1550) **Sz.:** Stockhammer János. Élete: V. Károly császár német titkára volt, ezért 1524. március 10-én birodalmi nemességre emelték. Gyermekei: II. János és Sándor, akiket 1578. november 10-én lovagi rangra emeltek. **Stockhammer József** (1747–1791). Felesége: Harruckern Mária Anna. Élete: ősenek adott honosítás megújítását kéri magára nézve is kiterjeszteni 1705-ben. Gyermekei: Ferenc, Ignác, Antónia, Teréz, Rozália. Ők kapják meg a Harruckern uradalom felosztása során, 1796-ban, a szarvasi részt, benne Gyoma és Endrőd területét. **Stockhammer Ferdinánd.** (?–1845) **Sz.:** Stockhammer Ignác, Bernrieder Mária. Felesége: Stockhammer Johanna. **Gy.:** Mária. **É.:** az ő nevéhez fűződik Gyomán a földesúri allodium növelése a XIX. században. Nem tudott megegyezni a gyomaiakkal a jobbágyterhek megváltása ügyében, 1819-ben. Hogy az urbárium által biztosított munkajáradékot fel tudja használni, allodiális gazdaságát kellett növelni. Ezért 1821 márciusában elfoglalta Póhalmot, s elvette még

Pusárt, Bácsi szigetet, Árkosállást, Kerek-tőt, Szélhalmot és a Szilasokat. Adósságai miatt vagyonát, közte Gyomát is, zárlat alá vették. Ez a személyes ok is közrejátszott abban, hogy a legelő-elkülönítést Békés megyében először Gyomán hajtották végre, még 1832-ben. A gyomai közlegelő nagy részét elfoglalta a földesúr, s a lakosság legelőjét a Körös mentén adta ki, aminek nagy része vízállásos volt. A lakosok a megyéhez fordultak orvoslásért. Az évekig tartó pereskedés sem hozott eredményt. Az elveszett legelőket bérelt pusztákkal voltak kénytelenek pótolni. Sok-sok felvétel után az úrbéri törvényszék tett igazságot. Kedvező ajánlat alapján 1836-ban Wodiáner Móricz felesége bérbe, majd 1839-ben megvette a birtokot. Stockhammer Ferdinándot pedig – családi befolyásra – gyámság alá helyezték. **I.:** Békés vármegye. Békésvármegye Monográfiája Szerkesztősége és Kiadóhivatala, Bp., 1936.; MOL Kanc. Lt. A 39. 1780/5732.); Bolza gróf pergamenre készült családfája. Megyei Levéltár, Gyula; Endrőd története a gyulai uradalomban / Hunya Sándor, Szeged, 1934. • (L. G.-né)

SUBICS Jakab (Jakobus Subič) (Törökszentmiklós, 1865. október 3.–1961.) Leszármazottja Subics Pál horvát bánnak. Egyik őse részt vett Szigetvár védelmében. Horvát volt az anyanyelve, de németül és magyarul is beszélt. **Sz.:** Paulus Subics (Subics Pál), Anna Barta. **H.:** 1888. november 14. Hevesi Nagy Angyél (Angyal). **É.:** a család elmondása alapján fiatal korában huszárezrednél szolgált, házasságkötése után Gyomára költöztek, a vasútnál dolgozott. Életének jelentős eseménye volt, hogy részt vett Kossuth Lajos temetésén, fogadta a Habsburg-ház trónörökösét, Rudolf főherceget Gyomán. 1898. évi belügyminiszteri rendeletre felesége nemesi nevet vette fel. Igazolja ezt egy hiteles írásos kivonat, mely kelt Törökszentmiklóson, 1942. december 7-én. Gyomán élt haláláig. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

SZABADOS Ferenc vállalkozó. (Békéscsaba, 1954. február 19.) **Sz.:** Szabados Károly főkönyvelő és Sztruhányi Ilona könyvelő. **H.:** nős, 1977, Horváth Ilona tanítónő. **Gy.:** Krisztina (1978), Beatrix (1980), Enikő (1988). **T.:** 1972: Békéscsabai Szakközépiskola mélyépítő szak. **É.:** Gyoma Községi Tanács építési osztálya; Költségvetési Üzem, Gyoma; Dévaványa, Költségvetési Üzem és Téglagyár igazgatója; 1995-től a SZACI Kft. ügyvezetője. **Tk.:** Békés megyei Fialat Alkotók Köre tagja volt; Gyomaendrőd Football Club elnöke. **M.:** 1977 óta novellái, versei jelentek meg irodalmi folyóiratokban. Húsz éve sporttudósítója a Békés megyei lapoknak. • (K. N. K.)

SZABADOSNÉ HORVÁTH Ilona tanítónő. (Szeghalom, 1954. október 25.) **Sz.:** dr. Horváth János jogász és Szenteczki Ilona tanár. **H.:** férjezett, 1977, Szabados Ferenc SZACI Kft. cégvezetője. **Gy.:** Krisztina (1978), Beatrix (1980), Enikő (1988). **T.:** Tanítóképző Intézet, 1976. **É.:** 1976. augusztus elsején állt munkába a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában. Azóta első és második osztályosokat tanít. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1985. • (K. N. K.)

SZABÓ Barna dr. egyetemi tanár. (Martonvásár, 1935. szeptember 21.) **Sz.:** Szabó József főkönyvelő, Iványi Gizella. **H.:** nős, 1960, Gerstmayer Magdalin, egyetemi adminisztrátor. **Gy.:** Márk (1961), Miklós (1964). **T.:** Általános Iskola, Gyoma, Ferences Gimnázium, Esztergom, Miskolci Egyetem, Torontói Egyetem, Kanada, New York-i Egyetem, Buffalo, USA. **É.:** International Nickel Company, Thompson, Manitoba, Kanada; 1960–1962: bányamérnök, Acres Consulting Services Ltd, Niagara Falls, Kanada; 1962–1966: tervezőmérnök, State University of New York at Buffalo, USA; 1966–1968: előadó, Washington Uni-

versity, St. Louis, Missouri, USA; 1968-tól egyetemi tanár. **Tk.:** Magyar Tudományos Akadémia, külső tag 1995 óta, United States Association for Computational Mechanics, alapító tag, American Society of Mechanical Engineers. **M.:** Egyetemi tanács: B. Szabó and Ivo Babuška, *Finite Element Analysis*, John Wiley & Sons, New York, 1991. **Ct.:** több mint 150 műszaki cikk és tanulmány jelent meg tudományos és műszaki folyóiratokban. **Szea.:** több mint száz előadás, különböző tudományos és műszaki fórumokon. Nehéz lenne mindet felsorolni. **Rtv.:** 1991. december 6-án az MTV1 félórás életrajzi programot sugárzott „Gépek szárnya alatt” címen. **Kut. ter.:** szilárdságtani feladatok matematikai modelljei, azok megfogalmazása, elektronikus számítógépeken való megoldása, a megközelítő számítás hibáinak becslése, műszaki alkalmazások. **Dk.:** Alapítványi tanszék: The Albert P. and Blanche Y. Greensfelder Professor of Mechanics, kinevezve 1975 óta, díszdoktorátus (Dr. honotis causa, Miskolci Egyetem, 1998.). **I.:** Who is Who in America (sok évre visszamenően), Magyar és Nemzetközi ki kicsoda? 1998; Biograf, 1998. **E.:** sok fiatalkori emlékemet köt Gyomához, ezek között legkedvesebb a nagyszülői ház, s az ott töltött gondtalan nyarak emléke, az unokatestvérekkel való nyaralások, a nagycsaládi kör. Gyermekkorom Iványi házának hangulata, nyugalma, rendje, mély hatást tett nemcsak rám, hanem unokatestvéreimre is, s érdekes módon a hatás érthetővé, érzékelhetővé vált élettársaink és azon gyermekeink számára is, akik sokkal később megfordultak ott. • (K. N. K.)

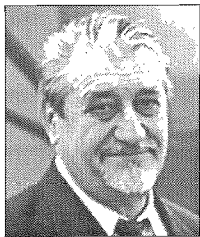
SZABÓ Bálint géplakatos, molnár. (Endrőd, 1891. december 12.–Szeghalom, 1983. november 18.) Családjá a Borsod megyei Szihalomról indult. Dévaványán át 1830 táján érkeztek Endrődre. Édesapja Szabó

József, édesanyja Juhász Klára. Nagypapa építette meg Endrődön az első szélmalmot, amely 1852-ben kezdte meg működését. Bálint volt a nyolcadik gyermek, édesapja után ő vette át a szélmalom működtetését. Polgári iskoláit Mezőberényben végezte. Részt vett az I. világháborúban, ahol súlyosan megsebesült. Felgyógyulása után Sátoraljaújhelyen lakatos szakmát tanult. Érdeklődő ember volt, így képesítési igazolványt szerzett még az alábbi szakmákról: molnár, dinamógép-kezelő, lokomotív- és gőzgépkezelő, kazánfűtő. 1920-ban még gépkocsivezetői jogosítványt is szerzett, ami akkor nagy szó volt. Ezeremester lévén, petróleumlámpával fűtött keltetőgépet is működtetett, amit tojásforgató szerkezettel is felszerelt. Kézi forgatású tejszeparátort is készített. 1930-ban az országos búzatermelő versenyen második helyezést ért el. 1940-ben a simai holtág mellett, a Zubrec-zugban társaival rizstermelést honosított meg. Szélalmát később traktormeghajtásúvá alakította át. Környékünkön a kukorica négyzetes vetését ő terjesztette el. Fiatalabb fia, Dezső – géplakatos – örökölte leginkább ezeremester képességeit. Második fia, Ernő tanár lett, lánya, Irma tanítónő. 1952-ben elvették a szélmalmot. **I.:** In memoriam Szabó Bálint, az endrődi ezeremester / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. március, 4. p. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

SZABÓ Béla dr. okleveles agrármérnök, a mezőgazdasági tudományok doktora. (Endrőd, 1927. május 30.) **Sz.:** Szabó Benedek és Tímár Erzsébet. **H.:** nős, 1953, Csík Julianna. **Gy.:** Ágnes (1953), Erna (1956). **T.:** agrártudományi egyetem; 1967-ben búzatermesztésből doktorált; 1976-tól címzetes főiskolai tanár. **É.:** 1953–1961 között a Középtiszai Állami Gazdaságban öntözéses főagronómus volt. 1961-től a tiszaföldvári Lenin Tsz főagronómusa, majd termelési elnökhelyettese, 1979–1988 között pedig elnöke volt. A tsz-ben eltöltött ideje alatt a szövetkezet 19-szer nyerte el a Kiváló

Termelőszövetkezet címet; egy alkalommal Termelési Nagydíjat kapott, két alkalommal pedig Országos Mezőgazdasági Kiállítás Teljesítmény díjat. 1976-tól tanár a Debreceni Agrártudományi Egyetem Mezőtúri Főiskolai Karán. **Tk.:** Debreceni Akadémiai Bizottság tagja; MTA Öntözéses Meliorációs Állandó Bizottság tagja; Országos Agrártudományi Egyesület Növénytermesztési Társaság elnökhelyettese; Országos Fajtaminősítő Tanács tagja. **Öm.:** *Napraforgótermesztés* (1971). **Szea.:** számos szakmai előadást tartott országos tanácskozásokon. **Dk.:** Munka Érdemrend arany fokozata, 1962; Állami Díj ezüst fokozata, 1966; MAE Aranykoszorús Jelvénye, 1970; Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1976; Munka Érdemrend ezüst fokozata, 1978; Cserháti Sándor-emlékérem, 1980; Eötvös Loránd-díj, 1984; TOT-díj, 1985; Erdei Ferenc-emlékérem, 1986; GATE Kiváló Dolgozója, 1989. **E.:** »Tímár G. Imre, anyai nagypám igen jól gazdálkodó parasztember volt. Végtelenül szerette a rendet, a pontosságot, a fegyelmet. Nagypáméknál családi gazdálkodás folyt. A lányok tavasszal csirkét, kacsát, libát „kötetettek”, kiválasztották a következő év törzsállományát. A tél folyamán szóttek: mindenki maga készítette el a kelengyéjét. Közben főztek, mostak, kenyeret sütöttek, szappant főztek, kapáltak. Vasárnap templomba kellett menniük; aki nem ment templomba, a bálba se mehetett. A három fiúból egy tovább tanulhatott, de a nyári betakarításból neki is ki kellett vennie a részét. A két idősebb fiú gazdálkodott; a major gazdaságáért az elsőszülött felelt. Nagypapa már kis korától önálló döntés meghozatalára nevelte a gyerekeket; ő maga negyvenévesen már csak irányított, és a szőlővel foglalkozott. Mindig volt valaki éjszaka is az istállóban az állatokkal. Béke volt, nyugalom, mindenre volt idő. Az én pályaválasztásomat nagyon meghatározta az itt látott életvitel: magam is „földközelen” kívántam dolgozni.« (Szabó Béla) • (Sz.-né N. E.)

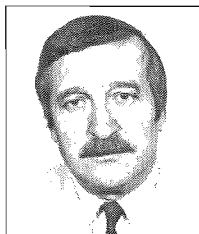
SZABÓ Béla villamosmérnök, kutató-fejlesztő, a PILLE úrdózismérő műszer egyik feltalálója. (Hunya, 1935. október 19.) **Sz.:** Szabó Elek tisztviselő és Hunya Teréz kereskedő. **H.:** nő, 1961, Mintler Erzsébet zenetanár. **Gy.:**

Zsolt (1964) építész, Rita (1965) közgazdász. **T.:** 1954: Kohó- és Gépipari Technikum; 1969: Budapesti Műszaki Egyetem. **É.:** 1954–1955: Jászberényi Aprító Gépgyár, 1955–1958: sorkatona, 1958–1984: MTA Központ Fizikai Kutató Intézet, 1984–1991: Országos Mérésügyi Hivatal. 1983-tól MATEC Kft. ügyvezető igazgató. A Központi Fizikai Kutató Intézetben fejlesztő mérnökként kezdett dolgozni. Ebben az időben rakták le itt a magyar számítógépgyártás alapjait. Ebben a munkában sok tapasztalatra tett szert, és számos újítása is született. 1970-től az intézet Sugárvédelmi Főosztályán úrkutatási témában végzett munkája során vezette a Pille úrdózismérő készülék fejlesztését, gyártását. A Pille műszert először Farkas Bertalan vitte fel a világűrbe, majd 1983-ban a NASA is felfigyelt a készülékre, és 1984-ben a Challenger-en is elhelyezték. 1985-ben fejlesztőként több hónapig dolgozott Ausztriában, egy nukleáris kutatóintézetben. A MATEC Kft., melynek alakulása óta ügyvezetője, elsősorban a nukleáris mérés technika területén végez sokoldalú tevékenységet. Ezen belül a Paks Atomerőmű részére már több, mint tizenöt éve fejlesztenek és gyártanak radioaktív szennyezettség-mérő és radioaktív kibocsátás-ellenőrző berendezéseket. **Találmányai:** 1966 és 1985 között tizenkét, az Országos Találmányi Hivatal által is nyilvántartott, szerzőtársaival közös találmány (melyekben legnagyobb hányaddal rendelkezik) megalkotója. Ezek között a legjelentősebb a már említett Pille úrműszer. **Ct.:** mintegy 35 magyar, angol és orosz nyelvű publikációt, illetve előadást tett közzé társszerzőkkel (a publikált művek jegyzéke megtalálható a Honismereti

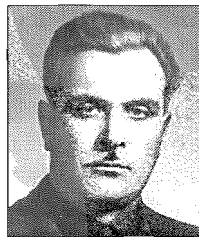
Egyesület gyűjteményében). **Tk.:** alapító tagja az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Sugárvédelmi Szakcsoportjának és a Magyar Nukleáris Társaságnak. **Szea.:** konferenciákon számos szakmai jellegű előadást tartott. **Rtv.:** jelentősebb műsorok, amelyekben közreműködött: „Békeprogram” (1980), Álmodók álmodói – Világgraszoló magyarok (2002). **Dk.:** Jánossy-díj a Pille úrműszerért (1981), Kiváló Feltaláló ezüst fokozat (1982), Kiváló Feltaláló arany fokozat (1983). **E.:** „Felejtethetetlen és egy életre meghatározó volt számomra Vaszkó Mihály bácsi kisgazda szellemisége. De szívesen emlékezem Szél Pál bognárra, Sztanyik sekrestyésre és a fiaira, Ugrin Nándor bácsira – akinek gyermekei jelenleg is barátaim – szeretett tanárimra. Nagyszüleimre, nagynénimre – kivált Viktus nénire – nagybátyáimra, unokatestvéreimre – Etkóra –, a pecázásokra, a fürdésekre a Körösben, a teknőben-csónakázásra és még számtalan más élményre is. Feleséggel együtt szerelmesei lettünk ennek a vidéknek, ezért visszagyökerezünk.” (Szabó Béla)

SZABÓ Béla László dr. gépészmérnök, egyetemi docens, a műszaki tudományok doktora. (Endrőd, 1930. július 21.–Gödöllő, 2002. január 31.) **Sz.:** Szabó László kertész, Csúvár Irén. **H.:** nő, 1953, Mihály Ibolya gépészmérnök, műszaki tanár. **Gy.:** Zsuzsanna (1953), gépészmérnök, műszaki tanár, Éva (1957), gépészmérnök, műszaki tanár. Jelenleg hat unokája van: Balázs (1975), Viktória (1977), Ágnes (1990), Katalin (1992), Tamás (1993), Péter (1995). **T.:** 1936–1944: Endrőd, elemi, polgári; 1949: Fémipari Szakközépiskola, Szolnok; 1953: Budapesti Műszaki Egyetem, Gépészmérnöki Karán szerzett gépészmérnöki oklevelet. **É.:** 1953-tól 1995-ig a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Karának Mechanikai és Műszaki Ábrázolás

Tanszék jogelődjeinél tanított. Az oktató munka mellett, külső munkatársként dolgozott a Budapesti Faipari Vállalatnál, a HUNGEXPO szakértője volt, a hannoveri, a budapesti, a moszkvai kiállítások szakértője, a kecskeméti Mezőgép Vállalat kutatójaként is dolgozott. **T.k.:** nagy figyelmet fordított szülőföldje, Békés megye hátrányos helyzetű hallgatóinak segítésére az egyetem, ill. a tanulmányok befejezése után is. 1995-től nyugdíjasként a Premontrei Egyházközség templomatyja volt. A városban is aktív közéleti tevékenységet folytatott. **Öm.:** *Szilárdsgátnak I-II.*, Bp., 1969; *Mechanikai példatár*, Bp., 1980; *Géprajz, gépelemek I-II.*, Bp., 1980; *Mechanikai példatárak I-II-III.*, Bp., 1982. **Szea.:** számos előadást tartott, ezek közül jelentősebbek a drezdai és a prágai egyetemeken tartott előadásai. **Kut. ter.:** egyetemi doktori értekezését a silók nyomásviszonyainak tisztázása témakörben készítette; e témakörrel élete végéig foglalkozott. Munkája során minden kontinensen járt, Algériától Egyiptomig: a silók építésének tervezésében vett részt. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1987; Pro Universitate Érdemérem; Kiváló Pedagógus. **E.:** „Azért nem tudott 1956-ban külföldre menni, mert ott az endrődi nagyharangot nem lehet hallani. Minden ünnepet otthon töltöttünk. Igen eleven gyerekkora volt, sokszor beszakadt a Körös jege alatta. A hídavatásnál komája (Hegedűs Miklós) a Gerő-beszéd közben leugrott a híd lábáról a vízbe, úgyhogy nagy avatást csinált ő is. Nagyon büszke volt Csúvár nagyapjára, aki a villanyt bevezette Endrődre. Apja testvéreire is tisztelettel emlékezett: Szabó Frigyes plébánosra, aki sokat tett a falujáért és Szabó Olga apácára, aki 1945 után összekötő volt az egyház és az állam között.” • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

SZABÓ Dezső géplakatos és autószerelő mester. (Endrőd, 1924. május 24.–Szeged, 1986. július 11.) **Sz.:** Szabó Bálint géplakatos és molnár, Tímár Mária. **H.:** nő, felesége Bencsik Ilona. **Gy.:** Ilona (1947) óvónő, Erzsébet (1952) adminisztrátor, Edit

(1956) tanítónő. **T.:** négy polgári, ipari (inas) iskola. **É.:** géplakatos és bércséplő. Amíg egyéni gazdák voltak, járt tanyáról tanyára csépelni a gabonát. Ősszel a tanyájánál lucerna cséplésével is foglalkozott. A tél a gépek javításával, a következő évi munkákra való felkészüléssel telt. A magángazdaságok tagosítása után a SERNEVÁL gyomai telepén dolgozott, mint géplakatos. 1962-től géplakatos, autó- és motorszerelő kisiparosként végzett a falu lakói számára igen hasznos tevékenységet. Igazi ezermester volt. Rendszeresen újított. Legjelentősebb találmánya a pneumatikus műtrágyaszóró gép, amit a Találmányi Hivatal is elfogadott. Az Újítók Kiállításán kitüntették. Ezután az ország minden tájára szállította a műtrágyaszóró gépeket, ami egyben rizs vetésére is alkalmas volt. Ő készítette el Endrődön az első buszvárókat, valamint a köztéren levő hintákat. **Tk.:** 1978-ig a KIOSZ helyi szervezetének elnöke; 1986-ban bekövetkezett haláláig tanácsstag volt. • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

SZABÓ Elek nyomdász (Gyoma, 1894.–)

É.: 1907–1911 között gépmestertanuló volt a gyomai Kner-nyomdában. Innen Budapestre ment, ahol Hornyánszky Viktor nyomdájában és a Weiss L. és F. cégnél dolgozott. 1920-ban Kolozsvárra került, s az Ardealul-nyomda főgépmestere lett. A Magyar Grafika című szaklap munkatársa volt, cikkei megjelentek a Typographia című folyóiratban, a Nyomdász Évkönyv és az Útikalauz című nyomdai évkönyv sorozatban. Szabadidejében a több szint nyomó gép megvalósításán fáradozott, melyet be is mutatott New Yorkban, az R. Hoe and Co. gépgyárban. **I.:** Nyomdászati lexikon / Bíró Miklós, Bp., 1936, 1998, p. 441. • *(F. H. J.)*

SZABÓ Elek kántortanító, magyar–történelem szakos tanár.

(Endrőd, 1911. július 9.–Endrőd, 1961. július 4.)

Sz.: Szabó Vince földműves és Tímár Veronika. **H.:** nős, Kovács Etelka köztisztviselő.

Gy.: Zoltán (1939) főiskolai tanár, Edit (1941) tanítónő, Elek (1943) orvos. **T.:** 1932: Tanítóképző, Szeged; 1951: magyar–történelem szak Eger [majd Szeged]. **E.:** 1932–1961 között tanított Endrődön. 1932-től 1941-ig tanyai tanító volt Endrőd-Polyákhalmon. Itt iskolát hozott létre, amelyet a hatóság később hivatalosnak nyilvánított és korszerűvé tett, saját maga készített oktatási eszközöket; olvasókört, színjátszó kört szervezett a tanyai emberek részére. 1941-től Öregszőlőben, 1947-től pedig Endrődön tanított, 1954-től igazgatóhelyettes volt. Elvégzett egy modellező tanfolyamot, majd a diákok részére repülőmodellező szakkört vezetett. 1952–53-ban furulyákat készítettek az endrődi furulyazenekar részére. Szinte minden házban, faluszerte az ő általa készített furulyák szóltak. Ezek a furulyák még a Dunántúlra is eljutottak. **I.:** In memoriam Szabó Elek / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. május, 4. p. **E.:** „Szabó Elek tanító úrnak a lázadás merészségét köszönhetem, pedig a világ legszerényebb embere volt. De a tanyaiak új iskolát akartak, és annak ellenére, hogy a felsőbb hatóság ezt ellenezte, Szabó Elek, az alig húszéves tanító, a semmiből létrehozta az új iskolát. A szülőkkel kibérelt egy tanyát, kiverték a közfalakat, padokat ácsoltak, és – jónapot, hatóság – elkezdődött a tanítás. Házsám szerint hordtuk a tűzrevalót.” (Tímár Máté: Az én nevelőszüleim) [A polyákhalmi iskola létrehozásáról van szó.] • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

SZABÓ Ernő matematika szakos középiskolai tanár. (Endrőd, 1922. július 18.–Salgótarján, 1999. február 25.) **Sz.:** (szélmalmi) Szabó Bálint és Tímár Mária.

A családnak szélmalma volt a falu déli részén: az ezermester dédapa építette; az édesapa szélirányba forgatható vitorlát újított rajta, ami traktorral is működtethető volt, tehát szél-

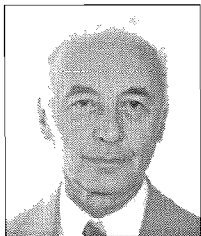
csendben is munkára fogta a malmot. Szabó Bálintnak és Tímár Máriának három gyermeke született: Ernő, Dezső, Irma. **H.:** első házassága: 1947, Tímár Adél óvónővel, aki 1948-ban, Ernő fia születésekor meghalt. Második házassága: 1950, Bíró Gizella, aki a lánya Éva (1948) születése után nem sokkal gyógyíthatatlan betegségben meghalt. Harmadik házasságát Bálint Zsuzsannával 1961-ben kötötte. Az ő gyermekeik: Gábor (fogadott fia), 1956, Bálint (1962). **T.:** Endrőd: polgári iskola; Tanítóképző, Pápa, tanítói oklevél: 1941; Tanárképző Főiskola, Szeged, rajz, testnevelés szak; JATE Szeged, matematika–kémia–fizika szak. **É.:** 1941. szeptember 1-jén lépett munkába. A bácskai Kabol községben kezdett tanítani, majd felvételit nyert a Ludovika Katonai Akadémiára. Ezt megállította a háború: Ernő francia területen esett hadifogságba. A felső szintű szakvizsgáit később levelező úton tette le. Egy év hadifogság után Szarvason, a Bolza majorban tanított, majd hazajött Endrődre. Matematikát, fizikát és kémiát tanított, és azonnal elkezdett a Barátság-ban focizni. „Az endrődi focicsapatot a megyei II. osztályból sikerült fejuttatni az NB II-be, egyszerre voltam játékos és edző a gárdában. A becenevem T-34-es volt a községben – nem csak tankszerűen kemény védőjátékom, hanem a rámenős szervezőként is kiérdemeltem.” Szabó Ernő tanítványa – és felfedezettje – volt a később súlylökő bajnok Varjú Vilmos, a kajakos Kávay Zoltán és a magasugró Medovarszki. Az egyetemi tanulmányait végző Ernőt Gyomára helyezték tanítani. Itt megalakította a Fáklya pedagógus sportkört, amely a gyomai férfi–női röplabdasporthoz fellendítését vállalta fel. Megszervezték a sakk-kört is; létre-

hozták Gyomán az első tenispályát (a mostani fürdő helyén kezdték az ásást, de időközben ott melegvizet találtak, így a liget kövesút felőli szélére tették át a pályát). Pedagógus fórumokon, illetve a tanácsi vezetésnél is évek óta rendszeresen érvelt annak érdekében, hogy Gyomának gimnáziuma legyen. Ezután, 1953. április 30-án, a kiváló pedagógust a Gyulára telepített tanítóképzőbe helyezték. Itt kapta a megbízást, hogy vegyen részt a gyomai gimnázium megszervezésében. 1954. szeptember elsejével az új gimnázium kollégiumának az igazgatójaként visszakerült Gyomára; matematikát, fizikát is tanított. A gimnázium az ún. Úri Kaszinó épületében indult, felszerelés nélkül, óraadó tanárokkal, majd átkerült a jelenlegi helyére. Szabó Ernő 1956-ban, a forradalom idején, a Gyomán megalakult Nemzeti Bizottmány-nak, illetve az azon belül működő intézőbizottságának tagja lett. A bizottmány feladata volt a rend, a zavartalan közlekedés és az ellátás biztosítása, az őszi munkák elvégzésének segítése, Budapest támogatása, a nemzeti összefogás erősítése. Szabó Ernő nevéhez fűződik a Gyomán megjelent *Gyomai Nemzeti Ujság* 1–2. száma (1956. október 31., szerda, illetve 1956. november 3., szombat, kiadja a Gyomai Nemzeti Bizottmány, Gyomai nyomda, 2. p.). A tanár Szabó Ernő ügyelt arra is, hogy a gimnázium tanulóifjúságát távol tartsák az eseményektől, és a megyében elsőnek Gyomán indult meg újból a gimnáziumi tanítás. Szabó Ernőt 1956. december 12-én mint „a gyomai ellenforradalom szellemi vezérét” begyűjtötték, állásából elbocsátották, és elítélték egy év négy hónapra. A családját kilakoltatták. Békéscsabán voltak a kihallgatások, innen Kistarcsára vitték. 1958 áprilisában szabadult. Tanítani nem mehetett vissza. Itthon, Endrődön, egy gyomavégi kubikos brigádnak az üzenete várta: tudják, hogy nincs munkája, menjen, keresse meg a vezetőjüket, el van intézve a helye, ha akar, mehet oda dolgozni. Így került Oroszlányba, egy nehézszállító részleghez. Azután Ferihegyen dolgozott a kubikos csa-

pattal, majd a 21-es úton, Nógrádban. Itt már tanítóként is el tudott helyezkedni: 1958 ősztől 1960-ig: Ságújfalu, Általános Iskola; 1961–1962: Mátraverebély, Általános Iskola; 1962 ősztől 1966. év végéig: Kazár, Általános Iskola, mind az öt szakját tanította. 1966. ősztől 1982-ig, nyugdíjazásáig Stromfeld Aurél Gépipari Technikum, Salgótarján; 1982–1984: Dolgozók Gimnáziuma, Salgótarján. **Tk.:** a tanítás mellett volt ideje az edzői tevékenységre, játékvezetésre, szakosztály vezetésére, nyári sporttáborokra, edzői tanfolyamokra. Pedagógus Szakszervezeti tag volt (1968–1982) iskolai, illetve járási funkciókban; megyei és országos sportszövetség tagja; edző; 1996–1997-ig oktató. Szülőhelyével soha nem szakadt meg a kapcsolata: rendszeresen hazajárt a családjához, tagja volt az Endrődiek Baráti Körének, a Honismereti Egyesületnek. A rendszerváltás után – helyi szervezetek javaslatára – polgármesterjelölt is volt Gyomaendrődön. 1999-ben hosszas, gyógyíthatatlan betegségben halt meg. Endrődön van eltemetve. A temetési szertartás végén – az ő kívánsága szerint – a gyászolók elénekelték a Szózatot. Halála után volt tanítványai Szabó Ernő Alapítványt hoztak létre. **Dk.:** az iskola legeredményesebb tanára, 1971–1972; A testnevelés és a sport érdemes dolgozója, 1975; MNK Sport Érdemérem – ezüst, 1983; A magyar sportért, 1994; Szakszervezeti munkáért – arany; Kazár Díszpolgára (p. h.) 1999. augusztus 18. **L.:** Szabó Ernő hat évtizede a sport szolgálatában / Kukely Mihály = Nógrádi Krónika, 1994. december 2.; Kihunytt egy lámpás = Nógrád megyei Hírlap, Sporttükör c. rovat, 1999. február 27.; In memoriam Szabó Ernő / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1999. április, 52. p.; Tanár úrnak, szeretettel [a Szabó Ernő Alapítványról van szó, amelyet az 1979-ben végzett 4/C osztálya hozott létre] = Nógrád megyei Hírlap, 1999. szeptember 23. **E.:** »...számára Endrőd az „édes haza”, ahová utolsó kívánsága is röpítette, amit soha el nem hagyott; bár ez a haza megtagadta, elül-

dözte őt, mégsem szűnt meg szeretni – mondhatni: örök hűséggel...» • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

SZABÓ Ferenc dr. Központi Fizikai Kutató Intézet nyugalmazott főigazgató, az MTA rendes tagja. Gyoma, 1926. március 10.–Budapest, 2002. július 13.)

Sz.: Szabó Ferenc betűszedő és Bíró Emília nyomdai dolgozó. **H.:**

nős, 1969, dr. Laboda Irma. **Gy.:** Ágnes (1959), Tamás (1970). **T.:** polgári iskola, Gyoma; 1944: kereskedelmi érettségi, Békéscsaba; 1946–1951: Közgazdasági Egyetem, Műszaki Egyetem gépészmérnöki kar. **É.:** 1951: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Fizikai Tanszékén oktató, aspiráns a Híradástechnikai Kutató Intézetében; 1953–1956-ig a Minisztertanács titkárságán az MTA referense; 1957-től 1990-ig, nyugdíjba vonulásáig a Központi Fizikai Kutató Intézetben dolgozott, kezdetben mint az épülő reaktor kutatócsoportjának vezetője, majd a reaktorfizikai és technikai labor vezetője, később az Atomenergiái Kutató Intézet igazgatója, végül mint a KFKI főigazgatója. Az 1950-es évek közepétől jelentős részt vállalt a kutató reaktor építésében, 1957-től személyesen irányította az építés és üzemvitel, valamint a reaktorprogramozás tudományos feladatainak megoldását. Kereste és segítette mindazokat a kutatási területeket, amelyek a reaktor által nyújtott lehetőségek csaknem teljes kiaknázását tették lehetővé. Vezetésével és tevékeny kutatói közreműködésével jött létre a KFKI-ban a sokszorozó rendszereknek az a sorozata, mely végül a ZR 6 kritikus rendszer létesítésével, nemzetközi kutató gárdával a reaktorfizikai kutatások élvonalát jelentette. Számos alapvető kérdést érintettek ezek a kutatások, mint pl. a kritikus tömeg meghatározása, a reaktivitás hőfokfüggése, az üreg-effectus, a neutroncsapda-kutatás, és fluxuseloszlások parametrikus vizsgálata. Munkájáról

számos nemzetközi fórumon számolt be, többek között 1964-ben a III. Genfi Konferencián. A nukleáris technikának a mérnökképzésbe illesztését szolgálta a Budapesti Műszaki Egyetem tanreaktorának létesítése, melynek tervezésében és felépítésében jelentős szerepet vállalt. A Paksi Atomerőmű biztonságos működéséhez szükséges tudományos kutatások szervezésében is aktív szerepet vállalt. Érdeklődése a nyolcvanas években az úrkutatás felé fordult. A Vénusz bolygó és a Halley-üstökös megfigyelésére a magyar kutatók által megépített űrtelevíziós rendszer hibátlan működése élete egyik nagy sikerélménye volt. **Tk.:** MTA „Atomenergia kutatás tárcaszintű kutatási főirány” KGST Atomenergia Állandó Bizottság, Interkozmosz Tanács tagja, A kozmikus fizikai szakbizottság elnöke, az országos Atomenergia Bizottság tagja 1980: a METESZ alelnöke. 1982: az MTA levelező tagja, 1998: az MTA rendes tagja. **Dk.:** a fizikai tudományok doktora, 1972; Akadémiai Díj, 1974; BME címzetes egyetemi tanár, 1977; Állami Díj, 1978, 1986. **E.:** »akik ismerték, szerették okos, őszinte, becsületes, higgadt, derűs egyéniségét. Szülőfaluját – édesanyja haláláig – gyakran látogatta. Örömmel tett eleget azoknak a kedves meghívásoknak, amiket Gyoma történetének különböző évfordulóit alkalmából rendeztek. A könyv szeretetét a szülői házból hozta magával; ma is őrzöm azt a bibliát, amit a Fő úton lakó szabómestertől kaptunk, akinél gyermekkorában „nagy irodalmi élet” zajlott. Matematikai érdeklődésében és későbbi életének alakulásában is igaz barátság fűzte Pál Lénárdhoz, akivel évtizedeken keresztül együtt dolgozott, és akit legjobb barátjának tekintett.« • *(Felesége közlése alapján Sz.-né N. E.)*

SZABÓ Frigyes püspöki tanácsos. (Endrőd, 1881–Endrőd, 1961.) **Sz.:** Szabó József és Kerekes Cecília. **É.:** elemi iskoláit Endrődön végezte el, majd Nagyváradon tanult tovább. A Premontrei gimnáziumba iratkozott be, és itt is érettségizett. 1900-

ban belépett a lazarénusok rendjébe, ahol papi tanulmányokat folytatott. 1906. július 22-én szentelték pappá Grazban, ahol 1910-ig maradt mint hitoktató. Később Bécsben tevékenykedett mint hitoktató. Endrődön 1918 decemberében foglalta el a megüresedett kápláni állást. 1921-ben kondorostanyai lelkésznek nevezték ki, ahol tíz évet töltött el. 1931-ben Szeghalomra helyezték. Papi hivatása mellett a gimnáziumban hit- és erkölcsstant tanított. 1942-ben Újpalotára került, 1948–1952 között Kóroszigeten működött, majd Újiráz plébánosa lett. Nyugdíjas éveit Endrődön töltötte, 1961-ben bekövetkezett haláláig. **I.:** In memoriam Szabó Frigyes / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2000. március, 36. p. • (I. L.)

SZABÓ Gyuláné Gara Julianna gyógy-

szerkiadó szakasszisztens. (Békéscsaba, 1943. január 16.) **Sz.:** Gara József újságkihordó és Varga Julianna újságkihordó. **H.:** férjezett, 1962, Szabó Gyula ny. **ÁFÉSZ** középvezető.

Gy.: Zoltán (1963), Gyula (1970). **T.:** 1961: Gyomai Gimnázium; 1961–1963: Gyógyszertári Asszisztensképző; 1982–1983: Gyógyszertári Szakasszisztensképző Intézet. **É.:** 1962-től 1995-ig dolgozott a gyomai Fő úti gyógyszertárban; 1995–2002 között pedig az Aranyas Gyógyszertárban; 2002 óta a Diadem Gyógyszertár munkatársa. **Dk.:** Kiváló Dolgozó; Miniszteri Dicséret. • (K. N. K.)

SZABÓ Imre vendéglős, szálloda- és mo-

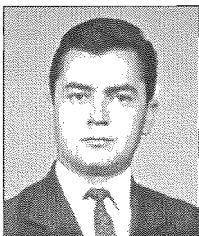
zitulajdonos (Endrőd, 1875–1946). Szarvason ipari iskolát végzett. Kitanulta a szobafestő, címfestő, aranyozó, a vendéglős és a fényképész ipart. Egy negyedszázadon keresztül Gyoma és Endrőd fényképésze volt. 1909-ben

megvette az ún. Korona vendéglőt, ő létesített – 1920-ban – Endrődön először mozgóképszínházat. A némafilm korában háromtagú cigányzenekar szolgáltatva a zenét a filmvetítések idején. 40 hold földön gazdálkodott, volt bolgárkertészete, ahol saját találmányú motoros szivattyúval öntözött. Saját áramfejlesztő motorházzal is rendelkezett, ami ha kellett, a falu számára is biztosította az áramot. A Korona szállóban élénk társadalmi élet folyt: Rózsahegy Kálmán díszpolgárrá avatásakor ott folyt le az ünnepség, ott ebédelt a vendégsereg; hosszabb ideig az akkori KALOT-tikár néhány munkatársával, de megfordult a Koronában Dajka Margit is. A háború alatt az endrői szálloda az orosz tisztek főhadiszállása lett. Felesége Hunya Erzsébet, gyermeke, Imre a doktorátus megszerzése után fiatalon elhunyt. **I.:** Békés vármegye / Márkus György. Bp., 1936; In memoriam Szabó Imre / M. Kondor Viktória = Városunk, Gyomaendrőd, 2000. szeptember, 152. p. • (Sz.-né N. E.)

SZABÓ Imre kántortanító, tanár. (Bercsény [Trencsén vármegye], 1912. december 15.–1988. június 6.) **Sz.:** Szabó János vasúti altiszt és Gönye Zsófia. **H.:** nő, 1942, Gázsó Piroska. **Gy.:** Imre (1944), Balázs (1947). **T.:** 1919-ben a Sopron megyei Potyondra költözött a család, itt járt elemi iskolába. Ennek elvégzése után a csornai polgári iskolában tanult, majd a soproni Evangélikus Tanítóképzőben szerzett tanítói oklevelet. **É.:** 1934 őszén bevonult katonai szolgálatra. Az ezt követő időszakot eredménytelen álláskeresés jellemzi, így 1936-tól 1946-ig ismét katona volt. A háborúból 1946 elején jött haza. A Demokratikus Néphadsereg állományából 1946-ban – meghagyva főhadnagyi rendfokozatát – leszerelték. 1950-ben Gyomára költöztek. Két évig kántori állást töltött be a gyomai evangélikus templomban, Jövedelmét a Kurch József kőműves melletti segédmunkával egészítette ki. 1952-ben megkapta a tanítói kinevezését. Ez év őszétől a Hunya községtől 3 km-re lévő kes-

lyösi tanyán tanított. 1953–1956 között a Szegedi Pedagógiai Főiskolán tanári képe-
sítést szerzett ének szakon. 1954-től 1964-
ig az örökösnyilasi gyerekeket tanította, il-
letve a felnőtteket is, esti oktatásban. Ké-
sőbb tanított más külterületi iskolákban:
Ugaron, Halmagyon. 1973-ban nyugdíjba
ment, de azután is dolgozott napközis
tanárként, illetve kollégiumi nevelőként.
Harminc éven át tanította szülőhelyünk
gyermekait. • (Sz.-né N. E.)

SZABÓ István Károly nyomdász. (Buda-

pest, 1938. február 9.)
Sz.: Szabó István szíj-
gyártó és Galambos Er-
zsébet. **H.:** nős, 1966,
Tar Erzsébet cipőfelső-
rész-készítő. **Gy.:** Enikő
(1971), Fruzsina (1978).

T.: Általános Iskola,

Endrőd, 1961–1964: Gimnázium, Gyoma;
1965–1969: Nyomdaipari Főiskola, Buda-
pest. **É.:** 16 évig volt a Kner Nyomda dol-
gozója, majd a Nyírségi Nyomdába került.
Tk.: Hanyecz Mihállyal együtt létrehozták
az endrődi Horgászegyesületet, amelynek
első elnöke Szabó István volt. **Dk.:** kétsze-
res Kiváló Dolgozó; 1982-ben a szakmai
munkásságában elért eredményeiért A Ha-
za Szolgálatáért Érdemérem bronz fokoza-
tát kapta meg. • (Sz.-né N. E.)

SZABÓ Istvánné Horváth Piroska óvo-

nő. (Gyoma, 1938. ja-
nuár 30.) **Sz.:** Horváth
András hentes és mé-
száros és Icsa Piroska.
H.: férjezett, 1956, Sza-
bó István autószerelő.
Gy.: István (1960). **T.:**

1952–55: Gyomai Álla-

mi Óvónőképző, óvónői oklevél; 1966:
Szarvasi Óvónőképző Intézet, gyakorló
óvodai óvónői oklevél (minta óvónő). **É.:**
1955–1956: között óvónő volt Gyulavári-
ban, majd 37 évig – 1956. október 16-tól
1993. augusztus 26-ig – óvónő Gyoma-
endrődön. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1980;

Eredményes Munkáért, 1980; Kiváló Mun-
káért, 1987; Pedagógus Szolgálati Emlék-
érem, 1993. **E.:** „Általános iskolás korom-
ban tanárain gyakran szerveztek kirándu-
lást közvetlen környezetünkbe. Egyik alka-
lommal a Sirató-holtág mellé mentünk.
Nagy élmény volt az ott eltöltött idő: a
kiserdő, a víz közelsége, a növény- és ál-
latvilág, az önfelelt játék. Nagyon kíváncsi
lettem, milyen lehet a folyó az összefolyás-
nál, amit Gyomán S [es] kanyarnak ne-
veznek. Amikor megtanultam kerékpároz-
ni, elmentem. A Hármaskörös iránti csodá-
latom mindvégig megmaradt; több sza-
kaszban ismertem meg, s mindig új arcát
fedezem fel. Óvónői munkám során tanít-
ványaimat is környezetünk szeretetére ne-
veltem.” • (K. N. K.)

SZABÓ Istvánné Szakálos Teréz óvoda-

vezető. (Endrőd, 1951.

január 11.) **Sz.:** Szaká-
los István tsz-tag és La-
posnyik Eszter takarító-
nő. **H.:** férjezett, 1965:
Szabó István kőműves.

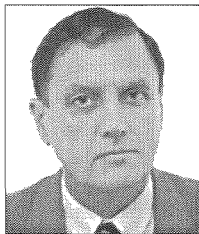
Gy.: Tibor (1972), Ani-
kó (1974). **T.:** 1957–

1965: Általános Iskola, Endrőd; 1974:
Brunszvik Teréz Óvónőképző Főiskola,
Szarvas; 2002: Közoktatási Vezetőképző
Intézet, Szeged. **É.:** 1974 óta dolgozik a
Selyem úti óvodában: 1980-ig csoportve-
zető, 1980-tól 1991-ig vezetőhelyettes,
1991-től 1999-ig vezető, jelenleg vállalko-
zásban vezeti az óvodát. 1989-től 1999-ig
részt vett a Nevelési Tanácsadó munká-
jában, az iskolaérettséget megállapító viz-
sgálatokon. Az óvodások iskolaérettségének
elérése érdekében differenciált fejlesztő
foglalkozásokat szervezett. Pályája során
– az esélyegyenlőség megteremtése érdeké-
ben – mindig kiemelten foglalkozott a hát-
rányos helyzetű óvodásokkal. **Tk.:** 1974–
1998-ig a Pedagógus Szakszervezet tagja;
1978-tól a Vöröskereszt tagja; 1991-től a
Magyar Óvodapedagógusok Egyesületé-
nek tagja; 1995-től a Békés Megyei Kör-
elnökhelyettese. **Dk.:** Miniszteri Dicséret,

1989; Tízszeres Véralód, 1988; Tizenötös-
rös Véralód, 1990. • (F. I.-né)

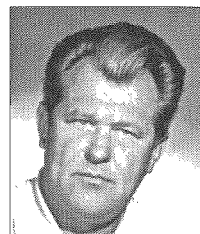
SZABÓ József boltvezető. (Budapest, 1926. március 13.) **Sz.:** Szabó Emília. **H.:** nős, 1949, Marjai Mária pénztáros. **Gy.:** Mária (1950), József (1953). **T.:** 1964: Közgazdasági Technikum, közgazdasági technikus oklevél. **É.:** 1938–1941 között Berkovits Adolfnál volt kereskedelmi tanuló, 1941 után ugyanott segéd. A háború után Kádár Lajosnál dolgozott segédként 1950-ig. 1950-től a Népboltnál boltvezető-helyettes volt, majd boltvezető 1957-ig. 1957-től az ÁFÉSZ kereskedelmi osztály-vezetője lett, de inkább a boltban szeretett dolgozni, ezért újból boltvezető lett: ő nyitotta meg Gyoma első önkiszolgáló boltját, majd a vasbolt vezetőjeként dolgozott 1986-ig. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1966, 1973, 1975, 1983, 1986. • (K. N. K.)

SZABÓ László nyomdaipari üzemmérnök. (Endrőd, 1940. január 18.) **Sz.:** Szabó László János, az Endrődi Kereskedelmi Rt. főkönyvelője, majd az Orosházi Járási Főszolgabírórságon dolgozott; édesanyja Kenyeres Eszter. **H.:** nős. **Gy.:** László (1972). **T.:** 1954–1958: Piarista Gimnázium, Budapest; 1958–1961: Szegedi Hittudományi Főiskola; 1963: Ságvári Endre Nyomdaipari Tanulóintézet, betűszedő; 1974: Könnyűipari Műszaki Főiskola nyomdaipari szak, mérnöki oklevél; 1974: Idegennyelvi Továbbképző, felsőfokú orosz államvizsga. **É.:** Franklin Nyomda, Budapest; Nyomdaipari Tröszt, Budapest; ÉGSZI-GLOBUS nyomda-MALÉV: jelentős mértékű nyomdaipari épület- és gépi beruházások megvalósítása mindhárom munkahelyen; Nationale Nederlanden Holland Biztosító Rt. Biztosítási és bankbiztosítási üzletkötése. **M.:** *Szívderítő történetek*, 1998 [társszerző]. **Szerk.:** *Kosárlabda Évkönyv* 1986–1987, 1987–1988, 1988–1989; több szakmai jel-

legű könyv műszaki szerkesztője: az 1967–68-as Fővárosi Magánelőfizetői Telefonkönyvnek, az ÉGSZI Gyorsjelentés c. országos folyóiratának; a MALÉV-nél megjelentetett számos kiadványnak. **Ct.:** szakmai jellegű cikkei az ÉGSZI-nél és a MALÉV-nél, valamint a N-N-nél készültek és jelentek meg. **Szea.:** 1993 és 2001 között mintegy 80–100 szakmai előadást tartott. **Kut. ter.:** nyomdai hidegszedések alkalmazása az USA-ban témakörben. Célfeladata: a magyarországi adaptációk lehetősége. Kutató munkája hozzájárult a fény-szedőrendszerek hazai elterjesztéséhez. Másik kutatási területe: a magyar nyelv betűgyakoriságának megállapítása nyelvünk adottságait figyelembe véve (köznyelv, szépirodalmi nyelv, tudományos nyelv); a kutatás egyik hasznosítása a lino- és monomatrixa-garnitúrák összetételének javításában rövid úton realizálódott. **Dk.:** MALÉV-nél: vezérigazgatói főtanácsosi-díj; N-N-nél: szaktanácsadói díj; többszörös nemzetközi International Quality Award-díj. • (Saját közlés)

SZABÓ Mihály építőipari munkás, edző, gyúró. (Gyoma, 1932. március 16.–1999.) **Sz.:** Szabó Mihály és Bartha Veronika. **H.:** elvált, majd 1970-től élettársi viszonyban élt haláláig. **Gy.:** Zoltán [első házasságából] Judit [második társától] Attila és Edit. **T.:** 1952-től edzősködött. 1964-ben masszór (gyúrói) képesítést szerzett; 1965-ben labdarúgás edzői minősítést szerzett. **É.:** 1960–64: a fűzfői timföldgyárban, majd Gyomán, az Építőipari Ktsz.-nél vasbetonszerelőként, betonkeverőként, az utóbbi hat évben portásként dolgozott. Saját sportkarrierje fiatalkori súlyos sérülése miatt elmaradt. Ezután minden sportszeretetét arra fordította, hogy mások sikereit segítse. Edzősködött fiataloknál, felnőtteknél, gyúróként tevékenykedett labdarúgó-, kézilabda- és tornászcsapatoknál. 1969-ben bajnokságot nyertek

sportolói. Hívták sok helyre edzőnek, de ő mindig Gyomán maradt. Hosszú ideig társadalmi munkában a Körösmenti Néptánc Együttesnél volt ügyelő. **I.:** „Nem vágytam hírnévre” / Molnár Albert = Gyomaendrődi Híradó, 1985. április, 8. p. • (H. I.)

SZABÓ Mihályné Lázár Erzsébet körze-

ti ápolónő. (Kolozsvár, 1945. augusztus 22.) **Sz.:** Lázár Mózes asztalos és Vass Erzsébet. **H.:** férjezett, 1966, Szabó Mihály műszerész. **Gy.:** Mariann (1966), Mihály (1971). **T.:** 1963: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, érettségi; 1965: Madzsar József Egészségügyi Szakiskola, Debrecen, általános ápolónői képesítés. **É.:** 1965–66: Békéscsaba, Kórház, ápolónő; 1967-től Gyoma körzetében végez ápolónői teendőket. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1984. • (K. A. -né)

SZABÓNÉ JUHÁSZ Katalin dr. néprajzkutató, népdalénekes. (Gyoma, 1961. március 14.) **Sz.:** Juhász Mihály esztergályos, Kurilla Ida óvónő. **H.:** férjezett, 1990-től Szabó Zoltán néprajzkutató. **Gy.:** Katica (1993), Márton (1994). **T.:** 1984: Moszkvai Textilipari Egyetem (textilvegyész-mérnök), 1992: ELTE BTK Néprajzi Tanszék (etnográfus). **É.:** 1984–1985: Pápai Textilgyár, textilvegyész üzemmérnök, 1985–1987: Kőolaj- és Ásványipari Kutató Intézet, Veszprém, kutatóvegyész, 1988–1991: Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém, néprajzos muzeológus, 1993–1997: GYED, 1997–1999: Magyar Művelődési Intézet Táncház Archívum, munkatárs, 1997-től: Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény, gyűjteményvezető. Rendszeresen publikál ismeretterjesztő és tudományos írásokat, helytörténeti kiállításokat rendez, számos hazai és külföldi konferencia résztvevője, gyakran szerepel a magyar rádió és televízió műsoraiban. Rádiófelvételek, hanglemek közreműködője („Csíjja bújja baba”, Magyar altatódalok, „Megütik a do-

bot” 1848–49 emlékezete népdalokban, „Gajde-su gajde” Magyarországi horvát dudazene CD, több táncház-találkozó és élő népzene-lemez közreműködője). **Öm.:** *Tisztálkodás és szépségápolás Abán a két világháború között*. Szakdolgozat, 1998; *A zenei és táncfolklorizmus helyzete és intézményei Belgiumban*. Kézirat, 1999; *A középkori francia kultúra hatásai a magyar népzeneire 2000* (megjelenés alatt); *Kerületünk hajdan és ma*. Képek és szemelvények Budapest Főváros XIII. kerületének múltjából és jelenéből, 2001. **Ct.:** „Nem úgy van most, mint volt régen...” = Népi kultúra mai környezetben. Makó, 1993. (A Makói Múzeum Füzetei); A szüret folklórja = A Falu, VIII. 3., 1993, 89–100. p.; A vízzel kapcsolatos hiedelmek és mágikus eljárások Abán = A Falu, IX. 2., 1994, 85–94. p.; Barokkos házorumzatok a Kisalföld népi építészetében / Szabó Zoltánnal közösen = Ház és ember. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Évkönyve 9., Szentendre, 1994, 87–114. p.; *Tisztálkodás és szépségápolás Abán a két világháború között* = Ethnographia CVI., 1995, 861–902. p.; Ritual washing at the sacred wells of pilgrimages and symbolism (Semiotische Berichte 21/1997), 263–288. p., Wien, 1996; Forráskutak, mosóházak a történeti Zala megye Tapolcai járásában / Szabó Zoltánnal közösen = Balatonfelvidék népi építésze, Veszprém, 1997, 363–394. p.; A víz szerepének változása Abán a század elejétől napjainkig = Hagyomány és modernizáció a kultúrában és a néprajzban. Fiatal Néprajzkutatók IV. Országos Konferenciájának előadásai, Bp., 1998, 131–168. p.; Paraszti fürdőélet a két világháború között = A turizmus mint kulturális rendszer, Bp., 1998, 156–168. p.; Decemberi jeles napok a nagyvárosban. Előadás a budapesti SIEF kongresszuson, 2001 (megjelenés alatt); A tisztálkodási szokások népi gyógyászati vonatkozásai = Tanulmányok Grynaeus Tamás 70. születésnapja tiszteletére, 2002. **Szea.:** 1993: Giurgiu (Románia) Duna Menti Nemzetközi Folklór Konferencia (előadás tisztálkodás témakörben); 1996:

Bécs (Ausztria) Internationalen Interdisziplinären Kolloquium (előadás rituális tisztálkodás témakörben); 1997: Bécs (Ausztria) Az európai duda története – kiállítás és konferencia (előadás a magyar duda a táncművelés témakörben); 2001: Budapest, SIEF Kongresszus (Decemberi jeles napok a nagyvárosban című előadás); 2002: Leuven (Belgium) SIEF KfV Konferencia (Mai gyerekfolklór Budapesten című előadás). **Kut. ter.:** népi tisztálkodás és szépségápolás, viseletek, jelenkori és nagyvárosi folklór, 1948–49 emlékezete, a magyar történelem jeles alakjai a folklórban, népi építészeti kutatások a Dunántúlon (Szabó Zoltánnal közösen). **Dk.:** A Népművészet Ifjú Mestere, Magyar Előadóművészek Szövetsége Lyra-díj, 1999; Országos Népzenei Fesztivál, Bonyhád, 1989, első díj és a Magyar Rádió különdíja; Első Jászberényi Csángó Fesztivál első díja, Diósgyőri Kalácsa Folkfesztivál különdíja 1994; Török Televízió Nemzetközi Népzenei Verseny Ezüst Pálma-díj, 1988. **I.:** cikkek a XIII. kerületi Hírnök, valamint a FolkMAGazin című lapokban. • (F. H. J.)

SZABÓNÉ Koleszár Edina siklóernyős rekorder. (Mezőtúr, 1974. december 3.) **Sz.:** dr. Koleszár József állatorvos, Répás Beatrix tanító. **H.:** férjezett, Szabó Péter pilóta. **Gy.:** Eszter (2003) **T.:** 1994: Külkereskedelmi Főiskola, külker. üzletkötő, Budapest; 1998: Külkereskedelmi Főiskola Külgazdasági Szak, közgazdász, Budapest. Német és spanyol ált. és szakmai felsőfok, angol tárgyalási szint. **É.:** 1998–2000. Architekton Rt., logisztikai menedzser; 2000-tól Hunflor Kft., értékesítési menedzser; 2002-től Jeddah Aviation Club, Szaúd-Arábia, siklóernyős-oktató. **Tk.:** ejtőernyős sportoló, siklóernyős-oktató, mentőernyős tesztpilóta, csörlés- és tandemszakoktató. Férjével együtt egyedi bemutató-repülési formák végrehajtója. 2002-től a szaúd-arábiai könnyűrepülés megteremtésében vesz részt a Jeddah Aviation Club oktatójaként. **Rtv.:** MTV2, Petőfi Rádió. **Dk.:** 1995: Tudományos Diákköri Konferencia, pénz-

ügy szekció, országos III. helyezés; számos hazai siklóernyős verseny női I. és II. helyezette; 1998: siklóernyős szabadfűtő női orsz. rekord; 1999: Cross Country Open, női II. helyezés; 1999: szabadfűtő női orsz. rekord; 2000: céltáv női orsz. rekord; 2001: szabadfűtő nem hivatalos női országos rekord; 2002: Nemzeti Bajnokság női I. helyezés; 2002: céltáv női országos rekord. • (K. J.-né)

SZABÓNÉ POZSÁR Katalin csecsemő- és gyermekgondozó, fizioterápiás szakasszisztens. (Békéscsaba, 1953. június 7.) **Sz.:** Pozsár András MÁV-raktárnok és Szilágyi Ilona TBC-gondozó. **H.:** férjezett, 1973, Szabó József nyomdász. **Gy.:** Péter (1978), Zoltán (1979). **T.:** gimnáziumi érettségi Gyomán, majd a Szolnok megyei Egészségügyi Szakiskolán 1973-ban csecsemő- és gyermekgondozói oklevelet szerzett. Jelenleg fizioterápiás szakasszisztens tanfolyamot végez. **É.:** 1973–1998: a gyomai Bölcsődében dolgozott; ekkor a Bölcsőde vállalkozás formájában működött tovább; jelenleg a Ligetfürdő gyógyászati részlegén dolgozik. • (Kovács Antalné)

SZABÓ Olga Erna szatmári irgalmas nővér. (Endrőd, 1912. március 4.–Verőcsemaros, 1983. július 20.) A Szatmári Irgalmas Rendbe lépett 1929. szeptember 3-án, Esztergomban. Ugyanott tett fogadalmat 1933. augusztus 3-án. Óraadó tanár volt Sátoraljaújhelyen 1933–38 között, majd ápolónő a budapesti István Kórházban, főnőknő az esztergomi Kolos és a budapesti MABI Kórházban 1938–50 között. A Rk. Egyházi Szeretetszolgálat ügyvezető-helyettese 1950-től haláláig. A Magyar Katolikus Szeretetszolgálat egyik alapítója és 33 éven át fáradozott.

hatatlan apostola volt. Verőcemaroson van eltemetve.

SZABÓ Péter Pál földmunkás, politikus. (Endrőd, 1893. június 14., Sugár u. 48.–Endrőd, 1957. szeptember 28.) **Sz.:** Szabó József és Véha Brigitta. **H.:** nős, 1950. július 25., Varga Mária (sz.: 1910). **É.:** az I. világháború idején kapcsolódott be a földmunkás mozgalomba. A tiszántúli kubikosok egyik munkaszervezője volt. MSZDP-tag, majd KMP-tag volt. Az Endrőd vidéki földmunkásság küldötteként részt vett a KMP I., bécsi kongresszusán. 1926 nyarán két és fél évi börtönre ítélték. 1942-ben Kistarcsára internálták. **I.:** Munkásmozgalm-történeti lexikon, Bp., 1972, 533–534. p.; Dokumentumok a magyar forradalmi munkásmozgalm történetéből. • (M. K. V.)

SZABÓ Sándorné Draho Piroska gyógyszer-tári asszisztens. (Gyoma, 1958. június 23.) **Sz.:** Draho Imre ny. gépjármű-előadó és Ádám Piroska ny. óvónő. **H.:** férjezett, 1977, Szabó Sándor kőműves. **Gy.:** Tamás (1978), Gabriella (1982), Ákos (1991). **T.:** 1964–1972: 1. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1972–1976: Kiss Lajos Gimnázium és Szakközépiskola, Gyoma; 1976–1978: Semmelweis Egészségügyi Szakiskola gyógyszer-tári asszisztensképző tagozata. **É.:** huszonöt éve segíti szülőhelyünk lakóit: pályáját a Fő úti gyógyszer-tárban kezdte; 1997 óta az Aranysas patika dolgozója. • (K. N. K.)

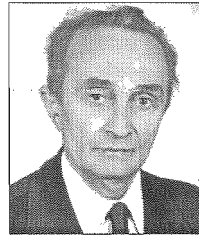
SZABÓ Tiborné Rideg Julianna csecsemő- és gyermekgondozónő. (Endrőd, 1946. június 15.) **Sz.:** Rideg János és Sztancsik Julianna. **H.:** férjezett, 1966, Szabó Tibor műszaki diszpécser. **Gy.:** Tibor (1968). **T.:** Csecsemőgondozónői és Gyermekápolónő-képző Iskola, Gyula. **É.:** 1963-tól az endrődi Bölcsődében dolgozott 1992-ig. 1993-tól magánbölcsődében, 2002 óta nyugdíjasként

dolgozik. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1986; Jubileumi Emléklap, 2002. • (K. A.-né)

dolgozik. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1986; Jubileumi Emléklap, 2002. • (K. A.-né)

SZABÓ Zoltán tanár. (Dercen, Kárpátalja, 1919. október 21.–1992.)

Sz.: Szabó Pál gazdálkodó, Kacsóh Erzsébet htb. **H.:** nős, Farkas Gizella tanító. **Gy.:** Zoltán (1957), Csaba (1963).

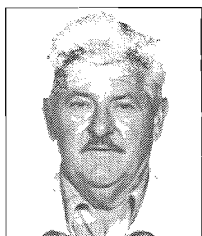
T.: 1940: Beregszász, Gimnázium; Tanítóképző, Komárom; Mezőgazdasági Főiskola, Komárom. **É.:** Dévaványa-Fudér, Általános Iskola; Ecsegfalva-Zsombokakol, Általános Iskola; Endrőd, Általános Iskola. Sokoldalú, színes egyéniség volt, sokat tett Endrőd kulturális életéért. Színjátzó kört vezetett, tíz színdarabot rendezett, legtöbbszörnek szereplője is volt, a gyerekeknek is tanított be színdarabokat. Tanulmányi-, rajz- és szavalóversenyeket szervezett az iskolában. Esténként TIT-előadásokat tartott Öregszőlőben. **Tk.:** Pedagógus Szakszervezet, TIT, Hazafias Népfrent elnöke 11 évig, tanácstag. **Dk.:** 1978: Gyakorlati foglalkozás eredményes oktatásáért emléklap; 1983: Pedagógus Szolgálati Emlékérem. • (Felelése közlése alapján K. J.-né)

SZABÓ Zoltánné Farkas Gizella tanító.

(Endrőd, 1936. december 4.) **Sz.:** Farkas István kubikos, Bela Ilona htb. **H.:** özvegy, Szabó Zoltán tanár. **Gy.:** Zoltán (1957), Csaba (1963). **T.:** 1955: Állami Tanítóképző, Szarvas. **É.:** közel negyven évig tanította szülőhelyünk kisgyermekét: 1955–1991: Általános Iskola, Endrőd. **Tk.:** Pedagógus Szakszervezet. **Dk.:** 1986: Kiváló Munkáért Emlékérem; 1992: Pedagógus Szolgálati Emlékérem. • (K. J.-né)

SZAKÁLOS Gyula hentes- és mészáros-mester. (Endrőd, 1926. február 10.–1991. február 27.) **Sz.:** iparoscsaládból száрма-

zott. Édesapja Szakálos Lajos kocsmáros – a „Jobb, mint otthon” nevű italbolt tulajdonosa volt – édesanyja Varjú Mária. **H.:** nős, 1949, Vaszkó Magdolna. **Gy.:** Magdolna (1950). **T.:**

inasiskola, 1940–1943; „Hentes- és mészárosmester” mesterlevél megszerzése, Szarvas, 1949. **É.:** inaséveit a mindig nagy tisztelettel emlegetett Arany János hentesmesternél töltötte, segédévei alatt Szalóki Lajos hentes- és mészárosmesternél dolgozott, ugyancsak Gyomán. 1952–1954 között a Vízügyi Igazgatóság alkalmazásában állt; 1955. februártól júliusig működtette saját üzletét Endrődön, az akkori Kossuth utcában [ma Endrődi utca]; 1957–1986 között az ÁFÉSZ dolgozójaként a hatósági húsboltot. Nagy kitartása és munkabírása igen ismertté tette Gyomán és Endrődön egyaránt; nagyon sok családnál végezte el a sertések feldolgozását. 65 éves korában, 1989-ben nyitotta meg ismét saját húszületét „Aranybárd” néven Gyomán, a Kossuth utcában; a városban ez volt az első ilyen jellegű magánüzlet. • (K. N. K.)

SZALÓKI Jánosné Beinschróth Róza csecsemő- és gyermekgondozónő. (Gyoma, 1938. április 6.) **Sz.:** Beinschróth Márton fuvaros és Ádám Erzsébet. **H.:** özvegy, 1959-ben kötött házasságot Szalóki Jánossal. **Gy.:** Róza (1961). **T.:** 1956–1957: Csecsemő- és Gyermekgondozónő-képző, Budapest. **É.:** 1957–1959: Debrecen, Csecsemőotthon; ezután harminc évig – 1957-től 1992. január 31-ig –, 5 év kihagyással, Gyoma, Bölcsőde. • (K. A.-né)

SZALÓKI László kereskedő. (Endrőd, 1921–1978. december 12.) **Sz.:** Szalóki Antal és Horváth Mária. **H.:** nős, 1952: Farkasinszki Mária. **T.:** a négy polgári elvégzése után Hirschl Mihály rőfös kereskedőnél volt tanuló és segéd. **É.:** 1948-tól az endrődi ruházati bolt vezetője volt 1978-ig, hirtelen bekövetkezett haláláig. **Tk.:**

KPVDSZ helyi titkára volt 1975-ig. Boltja több éven át patronálta a Szabadság úti óvodát. **Dk.:** Boltja több ízben elnyerte a Kiváló Bolt címet, vezetője és dolgozói pedig a Kiváló Dolgozó címet.

SZÁNTÓ Mihály dr. hivatásos katona,

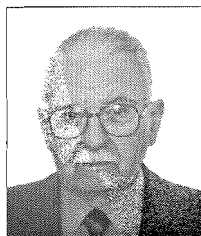

egyetemi tanár, a hadtudományok kandidátusa. (Gyoma, 1943. szeptember 25.) **Sz.:** Szántó Lajos kubikos, 1945 után rendőr, 1949-től állami gazdaság igazgató, Kovács Mária háztartásbeli. **H.:** nős, 1966. augusztus 20. Jeneses Margit, honvédségi közalkalmazott. **Gy.:** Mihály (1968), Zita Orsolya (1977). **T.:** általános iskola Gyomán, Kótpusztán, Vésztőn, 1957–1961: Péter András Gimnázium, Szeghalom; 1961–1965: Egyesített Tiszti Iskola; 1962–1965: Szegedi Tanárképző Főiskola; 1973–1976: Zrínyi Miklós Katonai Akadémia; 1980–1983: ELTE történelem szak; 1984: ELTE, bölcsészdoktori. **É.:**

1965–1973: Tapolca, harcokcsiezred: szakasz-, századparancsnok; 1973–1978: Kiskunfélegyháza, hadosztály, hadművelleti főtitest; 1978-tól: Zrínyi Miklós Katonai Akadémia, Hadtörténelem Tanszéken oktató, 1984-től tanszékvezető-helyettes, 1992-től tanszékvezető. **Tk.:** Magyar Hadtörténelem Országos Elnökségének, valamint a Nemzetközi Napoleon Társaság tagja, 1994-től a Hadtörténelmi Közlemények Szerkesztőbizottságának tagja. **Öm.:** A 2. Magyar hadsereg IV. hadtestének felállítására és kiszállítására a hadszínterre és részvétele a hadműveletekben, 1998; Az elfelejtett hadsereg. 1999; A 2. m. hadsereg tevékenysége a keleti hadszíntéren 1942–1943-ban, 2000; A demokratikus honvédség megszervezése 1944–1948, 2001; A Magyar Honvédség a rendszerváltástól a NATO tagságig 1989–1999, 2002. **M.:** Az egyetemes és magyar hadművészet fejlődése az

ókortól napjainkig, 1986; *Magyarország a második világháborúban*, 1996; *A második világháború Magyarországon folyó eseményei és annak következményei 1943. vége–1945. május*, 2000; *Átváltozások*, 2001. **Szerk.:** *Hadtörténelmi Közlemények* szerkesztőbizottságának tagja; szerkesztője *A Magyar Honvédség 150 éve* című sorozatnak, mely 10 kötetből áll. **Ct.:** a lektorált tudományos tanulmányok száma 43. **Szea.:** legalább 60 előadás, külföldön is, pl.: Bécs, Pozsony, Sepsiszentgyörgy, Lexinton, Brno. **Kut. ter.:** Magyarország hadtörténete a XX. században. **Dk.:** hivatásos katonai szolgálata alatt tizennégy kitüntetésben részesült, 1999-ben Széchenyi professzori ösztöndíj. **E.:** „nyáron fürödtünk a folyóban, játszottunk a gátoldalban és a kubik-gödörökben, télen szánkóztunk. Mindig büszkén éreztem magam gyomainak, bár nagyon fiatalon elkerültem innen.” Jelenleg a gyomai Kis Bálint Általános Iskola névadó rendezvényeinek fővédnöke. • (K. N. K.)

SZARKA Elemér általános iskolai tanár.

(Dévaványa, 1917. május 10.) **Sz.:** Szarka István adóügyi ellenőr és Varga Terézia. **H.:** nő, 1948, Kardos Irén boltvezető. **Gy.:** Balázs (1949–53); Csilla (1953), Elemér (1955), Zsolt (1956) **T.:** 1938: Tanítóképző, Debrecen; 1963: Tanárképző, Szeged, mezőgazdaság szak. **É.:** 1938: Ecsegfalva, 1940–51: Dévaványa; 1951–53: mint osztályidegen, Varsányhátra került, ott 1–8. osztályt tanított két évig; 1953–58: Telekpusztára helyezték, itt 5–8. osztályt tanított öt évig. 1958–77: Gyoma, belterületi iskola. **Tk.:** a repülő- és hajómodellezést 1959–77-ig eredményesen vezette, aminek elismeréséért névre szóló hollóházi kerámiát kapott. **Dk.:** Szolgálati Emlékérem, 1977; Arany Díszoklevél, 1988; Gyémánt Díszoklevél, 1998; Vasdiploma 2003.

SZARKA Elemérné Kardos Irén klubve-

zető. (Körösladány 1926. június 26.) **Sz.:** Kardos Károly földbirtokos és Dékány Zsuzsanna. **H.:** férjezett, 1948: Szarka Elemér tanár. **Gy.:** Balázs (1949–1953), Csilla (1953), Elemér (1955), Zsolt (1956). **T.:** Luther Márton Tanítóképző, Szarvas. **É.:** a gyomai könyvesbolt dolgozója [boltvezető-helyettes, szervező] volt. **Tk.:** 80 fővel létrehozta és 1972 óta működteti a gyomai Nőklubot; színvonalas kulturális és szabadidős programokat szervez a tagok számára. Egy-két-háromnapos kirándulásokkal szinte az egész országot bejárták, sokszor voltak Budapesten, múzeumokat, nevezetes épületeket látogattak. Külföldi utakat is szervezett Szlovákiába, Németországba, Lengyelországba, Olaszországba, Spanyolországba, Franciaországba, Görögországba, Erdélybe, Korfu szigetére. 1984 óta járnak rendszeresen a békéscsabai Jókai Színház előadásaira. **Dk.:** ÁFÉSZ Kiváló Dolgozója, 1977; Erdemes Társadalmi Munkás, 1981; A Közművelődésben végzett Kiváló Munkáért, 1989; Oklevél a gyomai Nőklubban végzett kimagasló munkáért Gyomaendrőd polgármesterétől, 1997. • (M.-né Cs. I.)

Szász Imre nyomdász, nyomdatulajdonos.

(Gyoma, 1944. október 18.) **Sz.:** Szász Gábor mezőgazdasági munkás, Sipos Eszter konyhai dolgozó. **H.:** nő, 1966, Pápai Erzsébet. **Gy.:** Péter (1969), Éva (1973). **T.:** gimnáziumi tanulmányait a kecskeméti Katona József Gimnáziumban végezte 1959–1963 között. 1974-ben megszerezte a nyomdaipari technikus képesítést Budapesten, a Than Károly Könnyűipari Vegyészeti Technikumban. **É.:** 1963–1985 között a Gyomai Kner Nyomdában, majd 1985-től 1988-ig a Pe-

tőfi Nyomda szarvasi üzemében dolgozott. 1988-tól a Gyomai Kner Nyomda ügyvezető igazgatója volt, 1993–1997 között a KALOPRINT nyomda termelési igazgatója volt Kalocsán. 1997-től a Fett-Print Nyomda tulajdonosa 50%-ban. **Tk.:** a Kner Nyomda gyomai szakszervezetének titkára és elnöke volt. **Dk.:** A Könnyűipar Kiváló Dolgozója (1972); négy alkalommal kapta meg a Kiváló Dolgozó címet. **I.:** a Gyomai Kner Nyomdában töltött évei során több nyilatkozata, vele készült interjú jelent meg a nyomdai szaklapokban és a helyi lapokban. • (F. H. J.)

SZÁSZ Lajos dr. főjegyző. (Köröstarcsa, 1894. február 7.–1971. április 16.) **Sz.:** Szász Antal vasúti őr és Seprenyi Eszter. **H.:** nős, Budapest, 1925. május 31., felesége Janecsek Ilona polgári iskolai tanár. **Gy.:** Ilona (1926), Lajos (1928), Erzsébet (1930). **T.:** alsófokú iskoláit a köröstarcsai tanyák (ma: Csárdaszállás) elemi iskolában végezte, majd a Mezőtúri Református Gimnáziumban tanult tovább. Felsőfokú iskoláit az Államigazgatási Főiskolán, Miskolcon, majd Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetem Jogi Karán (summa cum laude) végezte. **É.:** 1914–1918 között katona volt, 1918–1921 között hadifogoly Szicíliában (Cefalu). 1921-től írnok, majd adóügyi jegyző Endrődön. 1931-től Gyomán dolgozott jegyzői, majd főjegyzői minőségben. Főjegyzői munkássága alatt épült fel a Hősök Emlékútján a polgári iskola (ma gimnázium). Nevéhez fűződik még az, hogy a tilalom ellenére [zsidótörvény] a Kner-nyomdától rendelte a községi nyomtatványokat, hatására mások is, így a gyomai nyomdászok nem maradtak munka nélkül. Szívesen írt. Regényeket, novellákat, meséket; ezek a munkák nem kerültek kiadásra. **M.:** *Gyoma község belterülete és határa* c. topográfiája a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban kézirat formá-

jában megtalálható. **E.:** „Érzékeny ember volt, akit 1945-ben önhibáján kívül mélyen megbántottak, és nehezen viselte el az ezután következő vegetatív életét. Édesanyánk tartotta benne a lelket, akivel haláláig csendes békességben és szeretetben élték.” (Szász Ilona) • (H. I.)

SZÁSZ Lajosné Janecsek Ilona polgári

iskolai tanár. (Körmöcbánya [ma: Kremnica], Szlovákia, 1899. február 18.–Békéscsaba, 1983. augusztus 16.) **Sz.:** Janecsek Ferenc kántortanító és Oszwald Hermína. **H.:** férjezett, férje dr. Szász Lajos gyomai főjegyző. 1925. május 31-én kötöttek házasságot Budapesten. **Gy.:** Ilona (1926), Lajos (1928), Erzsébet (1930). **T.:** 1905-től elemi iskola, majd 1909-től Körmöcbányán járt polgári iskolába; 1913: Ungvár, Tanítóképző; 1917: a Budapesti Erzsébet Nőiskolában szerzett reál szakon polgári iskolai tanári képesítést. A Tanárképző után még az ún. Apponyi Kollégiumban tanult, de súlyos és hosszú betegsége miatt nem fejezhette be. **É.:** nehezen kapott állást – Trianon után – 1924-ben Endrődre helyezték, ott tanított 1931-ig. 1931-ben Gyomára került, és harminc évig, 1961-ig tanított szülőhelyünkön az általános iskolában, az 1951–1954. év kivételével, akkor a gyomai Óvónőképző Intézetben tanított. 1938–1950 között igazgatóhelyettes volt. **Ct.:** szakmai jellegű írásai a Köznevelés c. folyóiratban jelentek meg. **Dk.:** Arany- és Gyémántdiploma. **E.:** „Elismerést a volt tanítványoktól kapott... Pál Lénárd és Keserű Jánosné többször, újságban is, rádióban is megemlézték, hogy pályájukon az ő gondos, alapos tanítása-nevelése adott indíttatást. Mások is hasonlóan emlékeznek...” (Szász Ilona) • (H. I.)

SZELLE Kálmán építész. (Gyoma, 1890. március 24.–Budapest, 1981. május 2.) **Sz.:** Nagyabonyi Szelle Kálmán, kasznár; Molnár Szerafina. **É.:** A XX. századi ma-

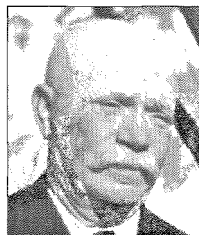
gyar építészet kiemelkedő alakja. Apja a Wenckheim grófok birtokán volt gazdatiszt. A gyomai elemi iskola elvégzése után Békéscsabán járt Polgári Fiúiskolába. 1906-ban, mint Wodianer-ösztöndíjas, a győri Bencés Gimnáziumban folytatta tanulmányait, itt ismerkedett meg Lessner Manó építésszel, aki 1918-ban a Budapesti Műegyetemen mint tanára, később a legjobb barátja és építőtársa volt. Közösen nyitottak építészeti irodát a húszas évek elején. Építészeti alkotásai közül ezekben az években készült lakóházai a korszerű, modern magyar építészet úttörő törekvéseit fejezi ki. A Somlói úti Halápy-villa világhíressé tette alkotóját (a londoni The Studio tanulmányban ismertette tervrajzát); tervein a neobarokk formái jelentek meg, azzal a többlettel, hogy a Kozma Lajos által elkezdett art-deco újszerű gyakorlatát próbálta alkalmazni. Az 1920-as években kezdett hozzá Szentendre XVIII. századi épületeinek, köztéri szobrainak, fészületeinek felméréséhez. Ezt követte Vác, Tata, Esztergom hasonló felmérése. 1946-ban városépítési, városesztétikai feladatokkal és műemlékvédelemmel bízták meg. Irányította Szentendre, Tata, Vác barokk városközpontjainak helyreállítását. Vác főterének teljes műemlékvédelmi terveit ő készítette. Gyönyörű kisvárosaink sokasága neki köszönheti a régi értékeket megőrző mai szépségét. 1951-ben részt vett a Magyar Építőművészek Szövetségének alapításában, az első vezetőség tagja. Két évtizeden keresztül dolgozott a Városépítési Tudományos és Tervező Intézetben. A 60-as években építette át és bővítette Szőnyi István festőművész zebegényi műteremházát, amíg a festő Olaszországban tartózkodott. A művészhez régi barátság fűzte: az I. világháborúban együtt katonáskodtak a Tátrában. Jelentős alkotásai még: a balatonakarattyai Koller nyaraló, a budakalászi faluképebe illesztett saját, családi lakó- és nyaralóház, a barokk stílusban tervezett Budapest I., Róka u. 4. sz. társasvilla, melyben haláláig lakott. A művészeket serdülőkorban felismerte, saját lakásában is

oktatott gyermeket és öreget. A művészek minden ága találkozott otthonában, új képek, szobrok, zenei előadások élményeinek szenvedélyes hangú megvitatása napirenden volt. Barátja volt, többek között, Egry József, Derkovits Gyula, Gulácsy Lajos, Aba-Novák Vilmos, Kassák Lajos Kállai Ernő, Pátzay Pál, Tersánszky Józsi Jenő. **Kiáll.:** Szelle Kálmán építészeti-műemléki tervei, Budapest, Magyar Építőművészek Szövetsége, 1983, Vác, 1986 (az Országos Műemlék Felügyelet Magyar Építészeti Múzeuma és a Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága szervezésében). **I.:** Művészeti lexikon 4. köt., 426. p.; Emlékezés Szelle Kálmánra / Dénes Zsófia = Magyar Nemzet, 1977. szeptember 14.; Szelle Kálmán 1890–1977 / Valentiny Károly, Scultéty János = Magyar Építőművészet, 1978, 3. sz.; Emlékezés Szelle Kálmánra / Pusztai László = Pavilon, 1990, 4. sz. • (M. A.)

SZENDREI Éva dr. ügyvéd. (Endrőd, 1963. szeptember 27.) **Sz.:** Szendrei László és Szűcs Piroska. **H.:** elvált. **Gy.:** Dalma (1989), Dávid (1992). **T.:** 1970–1978: 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1978–1982: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1982–1988: József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar jogász szak; 1996–1998: ELTE Jogi Továbbképző Intézet. **É.:** 1988–1993: APEH, Békéscsaba; 1994-től egyéni ügyvéd. **Tk.:** Gyomaendrőd, Társastánc Mozgalomért Alapítvány alapítója. • (Sz. L.-né)

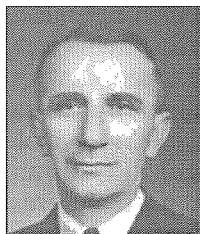

SZENDREI Ferenc kovácsmester. (Gyoma, 1877. december 3.) **Sz.:** Szendrei Mihály, Harmati Lídia htb. **H.:** nős, 1902-től, B. Szabó Lídia. **Gy.:** Ferenc (1902), Ilona (1906), Gyula (1908), Géza (1911), Károly (1919). **T.:** az elemi iskola hat osztályát végezte el, majd

kovácsnak tanult. **É.:** önálló kovácsműhelye volt, 45 éves kovácsmestersége alatt sok tanuló sajátította el nála a mesterség fortélyait. Az első világháborúban huszár volt. **Tk.:** hat éven át a helyi Ipartestület elnöke volt. • (Sz. L.)

SZENDREI Ferenc kereskedő, labdarúgó.

(Gyoma, 1902. december 8.) **Sz.:** Szendrei Ferenc kovácsmester, B. Szabó Lídia htb. **H.:** nős, 1925-től Herter Mária htb. **Gy.:** Ferenc (1926), Mihály (1928), László (1937). **T.:** az

elemi iskola hat osztályát végezte el, majd a tanonciskolában folytatta tanulmányait. **É.:** 1925–1950 között önálló kiskereskedőként dolgozott, 11 évig volt az ÁFÉSZ boltvezetője. **Tk.:** játszott a Gyomai Munkás TK csapatában. A GYTK alapító tagja és főpénztárosa volt. • (Sz. L.)

SZENDREI Géza dr. ny. legfőbb ügyész-

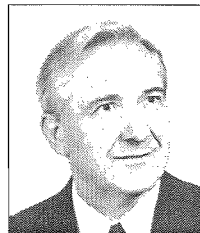

ségi ügyész. (Gyoma, 1936. március 6.) **Sz.:** Szendrei Géza kereskedő és Tari Ilona. **H.:** nős, 1956, Németh Edit ny. katonai ezredes. **Gy.:** Edit (1963), Géza Tamás (1971) és öt unoka.

T.: 1950: Általános Iskola, Gyoma; 1953: Szakmunkásképző Iskola, Budapest, vasgyalus szakma; 1963: Landler Jenő Gimnázium, Budapest, esti tagozat; 1970: Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. **É.:** Kispesti Vas-Fém Ktsz. segédmunkás; Budapest X. kerületi Egyesült Villamos Gépgyár; vasgyalus; Magyar Köztársaság Ügyészsége: fogalmazó, majd a bírói-ügyészi szakvizsga után kerületi ügyészségen, fővárosi főügyészségen, legfőbb ügyészségen ügyész. **M.:** *Koronajavak, kincstári tulajdon, állami vagyon*, Bp., 1990; *Emlékképek az ügyészség történetéből*, 1996 [társszerző]; *Fejezetek az ügyészség 130 éves történe-*

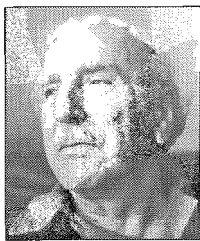
téből, 2002 [társszerző]; *Echart Ferenc emlékkönyv*, kiadás alatt [társszerző]. **Szea.:** ELTE Állam- és Jogtudományi Karán: A magyar ügyészség története, A magyar internáltak története, Az ügyész részvétele. **Szerk.:** *Ügyészek Lapja* szerk.: 1994–1996, főszerk.: 1996–1997. **Ct.:** szakmai jellegű írásai rendszeresen megjelentek a szaklapokban: *Ügyészi Értesítő*, *Ügyészek Lapja*. **Kut. ter.:** az ügyészi szervezet kezdete, fejlődése. **Dk.:** Legfőbb Ügyészi Dicséret, Emléklap, arany pecsétgyűrű. **E.:** „Szülőföldemhez az 1780-as évektől kötnek a családi gyökerek. Harmad-unokatestvérig kötnek össze a családi szálak. Amikor hazamegyek Gyomára, a vonatból vagy a kocsiból a református templomot látom meg legelőbb. A harangszó szépapámra, Szendrei Mihály falusi bíróra emlékeztet, aki részt vett a templomépítés szervezésében. Gyermekeim és unokáim is Gyoma-szeretők. Öreg korunkra a feleségemmel ingatlant szereztünk, hogy Gyomán, a Holt-Körös partjához és a városi fürdőhöz közel nyaralhassunk.” (Szendrei Géza) • (Sz. L.-né)

SZENDREI Gyula középiskolai tanár.

(Gyoma, 1941. február 18.) **Sz.:** Szendrei Gyula kovácsmester, Sánta Mária boltvezető. **T.:** 1965: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen. **H.:** nős, 1974, Varga Zsuzsanna általános iskolai tanár. **Gy.:** Ákos (1970). **É.:** Mezőgazdasági Technikum, Abaujszántó; Nehézipari Műszaki Egyetem Vegyipari Automatizálási Főiskolai Kar, Kazincbarcika; Serényi Béla Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola, Putnok. **Tk.:** Magyar Természetbarát Szövetség; Országjáró Diákkör vezető. **M.:** *A Zempléni-hegység turistakalauza* [közreműködő], Bp., Sport Kiadó, 1967. • (Sz.-né N. E.)

SZEPESSY Sándor nyomdász, bankigazgató. (Arad, 1904. január 23.–Budapest, 1986. október 17.) **Sz.:** Szepessy Erzsébet.

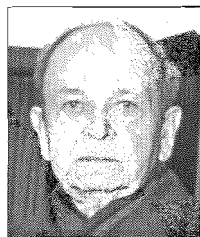
H.: nős, 1931-től Czulák Matild. **T.:** négy gimnáziumot végzett, majd nyomdai gépmes-ternek tanult. **É.:** 1929-től 1950-ig Kner Izidor könyvnyomdájában dolgozott. 1952-től 1966-ig

a Magyar Nemzeti Bank Gyomai Fiókjának volt a vezetője. 1969-től 1979-ig a Kner Nyomdaipari Múzeumban tevékenykedett. **Dk.:** a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa Kiváló Munkáért kitüntetésben részesítette 1979-ben. • (Özvegye közlése alapján F. H. J.)

SZERETŐ Béla vállalkozó. (Gyoma 1948. február 25.) **H.:** nős, 1972, Tóth Julianna **Gy.:** Zsolt (1971), Julianna (1973), Márk (1981) **T.:** általános iskola és szakmunkásképző, Gyoma, géplakatos, autószerelő vizsga, Békéscsaba, géplakatos és autószerelő mestervizsga, 1976. **É.:** Gyomán, a Gépállomáson ipari tanuló 1963–66, 1969-től a gyomai Volánnál, a Halászati Tsz.-nél, Gyulán, a Ganz MÁVAG-nál szerszámkészítő volt, 1972-től a gyomai Építőipari Ktsz.-nél dolgozott. 1982-től kisiparos és vállalkozó. Jelenleg fémtömegcikk, gyorsacél, alkatrészek gyártásával foglalkozik a Mobilitas Kkt. keretein belül. Gyomán a kisvállalkozók közül először szerzett ISO minősítést. Szabadidejében szívesen horgászik és vadászik. A Dunántúlon, Gyöngön a helyi vadásztársaság tagja. **Tk.:** 1990–94-ig a helyi képviselő-testület tagja, amelyet szolgálatnak tekintett; négy évig a pénzügyi bizottság elnöke volt. Tiszteletdíját a képtár létrehozására, felújítására fordította. A város által megvásárolt épület nagyon rossz állapotban volt; két évig munkásaival, eszközeivel és saját anyagi támogatásával végezte a felújítást: teljesen aláfalazták, újravakolták, lecserélték a tetőt, központi fűtést szereltek, körteraszt építettek stb. Az ő kitarása és támogatása nélkül nem nyílhatott volna meg a Gyomai Képtár. Támogatta az egészségügyi intézményeket, pl.: életmentő műszer

vásárlása, az általános iskola idegennyelv oktatását, a Bethlen Gábor Szakképző Iskolát. **Dk.:** Vidovszky-émlékplakett. **Rtv.:** A Szegedi Körzeti Stúdió kulturális műsorban a Gyomai Képtár megnyitására szóló tudósításban. • (K. N. K.)

SZERETŐ Elemér expeditor. (Gyoma,

1906. április 8.–Gyoma, 1995. november 3.) **Sz.:** Szerető Dániel szíjgyártó mester, Dobó Eszter htb. **H.:** nős, 1938-tól Molnár Julianna postai főellenőr. **Gy.:** Elemér (1940), Dániel (1942).

É.: 1927-től szakaszosan dolgozott a Kner-nyomdában, majd 1935-ben véglegesítették. 1941-ben átvette az expedíció vezetését, ahonnan 1966-ban ment nyugdíjba, 1973-tól 1988 februárjáig a Kner Nyomdaipari Múzeum munkatársa volt. **Tk.:** éveken át a helyi bélyeggyűjtő klub és a sakk-klub aktív tagja volt. **I.:** Egy évszázad mezsgyéjén: A Kner Nyomda gyomai és békéscsabai üzemeinek története, 1982; 80 éves tárlatvezető / Beinschróth Károly = Kner Tükör, 1986. július, p. 24.; Aki kétszer ment nyugdíjba = Kner Tükör, 1988. március. **E.:** helytörténeti és családfakutatással is foglalkozott, e témakörökben kisebb írásai jelentek meg a helyi lapokban. Szabolcs (1969) nevű unokája újságíró, a Magyar Nemzet című lap szerkesztője. **Mj.:** önéletrajza és visszaemlékezése a múzeum adattárában található. • (F. H. J.)

SZERETŐ Imréné Farkas Erzsébet cse-

csemő- és kisgyermekgondozó. (Gyoma 1938. szeptember 1.) **Sz.:** Farkas Lajos portás, Csapó Eszter háztartásbeli **H.:** özvegy, Szerető Imre, könyvelő, elhunyt: 1975. október 1-jén. **Gy.:** Zoltán (1966). **T.:** Budapesti Csecsemő- és Gyermekgondozó Iskola (1961). **É.:** a gyomai Bölcsődében dolgozott 1961–1993-ig,

nyugdíjazásáig. **Dk.:** Kiváló Munkáért, Eü. Miniszteri Dicséret (1982). **E.:** az oklevél megszerzése után lehetősége lett volna arra, hogy Budapesten elhelyezkedjen, de ő szülőfalujában maradt. • (K. A.-né)

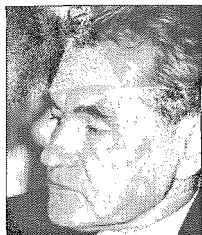
SZILÁGYI Ferenc gazdálkodó. (Gyoma, 1865. október 16.–1960. április 23.) **Sz.:** Szilágyi Ferenc gazdálkodó. Testvére, Szilágyi Klára volt Kató József [lásd ott] gyomai születésű költő édesanyja. **H.:** nő, 1888, Bíró Eszter. **Gy.:** László (kiskorában elhunyt); Ferenc, járási tisztiorvos [lásd ott]; István, szeghalmi községi orvos. **É.:** törpebirtokon (kétvékás földön) gazdálkodott, később mint feles bérlő, s házassága révén 48 holdas saját birtoka lett. Hat évig volt a községházán pénztári ellenőr, három évig községi bíró, kilenc évig közgyám (1930–1939). Kitűnő cimbalmos és nótafa hírében állt. Különös házassága – zsellér létere módos parasztlányt kapott feleségül – feltűnő volt a maga korában. Felesége, korát megelőzve, szerelmi házasságot kötött; mint mondta: „Szíp ember volt Szilágyi Ferenc!” Az édesanya a későbbiekben is megelőzte korát lépéseivel: a gazdasorról két fiát nemcsak középiskolába, de egyetemre küldte. A családfő szorgalmas és gondos gazdálkodó volt: kedvtelésből méhészettel is foglalkozott. A tévesztés idején, a megfizethetetlen adók miatt, földjüket „föjlajánlották”, amit ellenszolgáltatás nélkül vett át az állam. Házukat a tanács kisajátította, és egy egyszobás kényszerlakhelyet jelölt ki a két idős embernek. Magas koruk miatt tsz-tagok ekkor már nem lehettek. Életük végén Szeghalomban, István fiuknál éltek, ott nyugosznak a helyi református temetőben. Szilágyi Ferenc azon a napon halt meg – 95 éves korában – Szeghalomban, amelyiken a fia Budapesten. Amikor híret vette fia halálának, így szólt: „Nem illik az apának túlélni a fiát!” – és abban az órában ő is meghalt. • (Unokája, Szilágyi Ferenc író közlése)

SZILÁGYI Ferenc dr. járási tisztiorvos. (Gyoma, 1889. szeptember 19.–Budapest,

1960. április 23.) **Sz.:** id. Szilágyi Ferenc gazdálkodó és Bíró Eszter. **H.:** nő, 1929, N. Szűcs Irén. Mivel már hétévi fogság után nem volt egészen fiatal, egykori iskolavárosából, Mezőtúrról kommandáltak neki hajadont az özvegy földbirtokos, N. Szűcs Imre lányai közül; ő az 1905-ben született Irént választotta, aki a budapesti Amizoni Felsőbb Leányiskolában végzett. **Gy.:** Irén (1927), Ferenc (1928) író, irodalomtörténész, Ilona (1930) tanár. **T.:** elemi iskoláit Gyomán végezte, majd Mezőtúron érettségizett, a Református Gimnáziumban. Nagyralátó édesanyja becsvágya volt, hogy mindkét fiát egyetemre küldje; először a bölcsészkarra iratkozott be német szakra, majd elvégezte az orvosi egyetemet általános orvosi szakon. **É.:** a világháborúban az orosz frontra, s hadifogságba került. Jekatyerinburgban (később Szverdlovszk) a Dán Királyi Konzulátus és a Svéd Vöröskereszt hadifogolykórházaiban, és a városi kórházban volt főorvos. Hat és fél évig tartó fogságában jól megtanul oroszul. Hazatérve, 1922-ben tisztiorvosi és fogszakorvosi képesítést szerzett. 1924-ben községi vezető orvos, 1930-ban pedig járási tisztiorvos lett. Orvosi rendelője induláskor a Máday gyógyszertár épületében volt, ahol lakást is bérelt, majd megvásárolta a Kossuth Lajos u. 8. sz. házat, ott lakott, és ott is rendelt ezután. Orvosként hamarosan népszerű lett lelkiismeretes munkája és méltányos árai miatt. 1944-ben a hivatalos felszólítás ellenére is helyén maradt, s mivel a községben az orvosok száma felére csökkent, ismét fogorvosként működött. Orosz nyelvtudásával a helyi orosz parancsnokságon gyakran látott el tolmácsolási feladatokat, számos orosz nyelvű kérényt írt hadifogságban levő vagy a „málenkij robot”-ba hurcolt gyomaiak érdekében. 1948-ban agyérögörcs rokkantotta meg egészségét, s rosszulletei vissza-visszatértek; 1953-ban rokkantsági nyugdíjjal volt kénytelen megválni hivatalától, és feleségével együtt gyerekeihez, Budapestre költözött. Ott hunyt el, 1960. április 23-án. A Farkasréti temetőben van eltemetve.

Tk.: pártoló tagja volt a Magyar Földrajzi Társaságnak és a Petőfi Társaságnak. **M.:** Társszerzőként Sallai Lászlóval: *Orosz-magyar, magyar-orsz szójegyzék*, Gyoma, 1946. **I.:** fia, Szilágyi Ferenc *Vidéki orvos* c. versében állított emléket édesapja alakjának. • (*Családi közlés*)

SZILÁGYI Ferenc dr. (írói névhaszná-

latok: **sz-y;** **Sylvester Ádám**) nyelvész, irodalomtörténész, író, költő, művelődéstörténész, a nyelvtudomány kandidátusa, az irodalomtudomány doktora. (Gyoma, 1928. november 12.)

Sz.: dr. Szilágyi Ferenc járási tisztiorvos és N. Szűcs Irén. **H.:** nős, 2000, Németh Eszter könyvtáros [lásd ott]. **T.:** elemi iskoláit Gyomán végezte, majd a mezőtúri Református Gimnáziumban folytatta tanulmányait. 1947–1953 között az ELTE BTK magyar-angol szakos hallgatója volt, ahol középiskolai tanári diplomát kapott. 1958-ban bölcsészdoktorátust szerzett, 1966-ban a nyelvtudomány kandidátusa, 1994-ben pedig az irodalomtudomány doktora lett. **É.:** 1953–1955 és 1963–1970 között a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének munkatársa; 1955–1963: a Magyar Diafilmgyártó Vállalat felelős szerkesztője; 1971–1973: a Petőfi Irodalmi Múzeum tudományos munkatársa; 1974–1993: a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Magyar Irodalomtörténeti Intézetének tudományos főmunkatársa; 1993-tól a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának dékánja, a Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet igazgatója. 1998-ban, fél évszázados szolgálat után, 70. évében vonult nyugalomba. Azóta irodalmi és tudományos terveinek él. **Tk.:** Magyar Nyelvtudományi Társaság tagja; Magyar Irodalomtörténeti Társaság tagja; Nemzetközi Magyarástudományi Társaság tagja; Kőrösi Csoma Társaság tagja; Kazinczy Társaság tagja; Kovács Imre Társaság tagja; Magyar Író-

szövetség tagja; Doktorok Kollégiuma [= protestáns tudományos testület] tagja; Mezőtúri Szegedi Kis István Református Gimnázium Igazgató Tanácsának elnöke. **Öm.:** „*Mint ha pásztortűz ég...*”: Arany János életregénye, Bp., 1965; *Kőrösi Csoma Sándor hazai útja*, Bp., 1966; *Főnixmadár*, Zrínyi, a költő életregénye, Bp., 1968; *A magyar szó regénye*, Bp., 1972; *A magyar szókincs regénye*, Bp., 1974, 1993; *Csokonai dunántúli tájszógyűjtése*, Bp., 1974; *Így élt Kőrösi Csoma Sándor*, Bp., 1977, 1984; *A magyar szó költészete*, Bp., 1978; *Csokonai művei nyomában*, tanulmányok, Bp., 1981; *A magyar mondat regénye*, Bp., 1983; *Tiszteletadás Kőrösi Csoma Sándornak*, Bp., 1984; *Deákok tükröze: Magyar diákvilág a felvilágosodás korában*, Bp., 1986; *Sokféle neveknek magyarátja*, Bp., 1987, *Kőrösi Csoma Sándor élete nyomában*, Bp., 1987; *Csalánok és ibolyák*, epigrammák, Bp., 1990; *Fejtsünk szót!* Bp., 1993; *Világ csodája*, v., Bp., 1994; *Parainesis epigrammatica*, v., Debrecen, 1996; *Önképzőkör – remekírókkal*, Bp., 1996; „*Az Ész világa mellett...*”, tanulmányok, Bp., 1998; *Hét szűk esztendő*, v., 1998; *Mens sana in corpore sano – Ép testben ép lélek* – Testgyakorlatok és sportélet a Mezőtúri Református Gimnáziumban, a XIX–XX. században, Mezőtúr, 2003. **Szerk.:** Csokonai Vitéz Mihály összes művei I–V. kötet, Kritikai kiadás, Bp., 1975–2002. *A túri lecke*, valóságok, emlékezések, Mezőtúr, 1997; **Ct.:** több mint 1000 cikke és tanulmánya jelent meg szakfolyóiratokban, folyóiratokban. **Kut. ter.:** a magyar felvilágosodás korának irodalma, főként Csokonai Vitéz Mihály; Kőrösi Csoma Sándor, Kazinczy Ferenc; nyelv- és stílustörténet. **Dk.:** MTV-nívódíj, 1986; Kazinczy-plakett, 1990; Toldy Ferenc-díj, 1993; a Honvédség és az Írószövetség nívódíja, 1994, 1995; Kőrösi Csoma-díj, 1999; Bocskai-díj, 1999. **I.:** Szilágyi Ferenc (60. születésnapjára) = Tiszántúli személyi bibliográfiák 4., Debrecen, 1988; *Csokonai vonzáskörében: Szilágyi Ferenc műveinek bibliográfiája*, Bp., 1998. **E.:** „Mióta az eszemet tudom, az irodalom

világa vonzott. Szülőházam (Gyoma, Kossuth u. 8.), s a szomszédos Kner Nyomda és kiadó, a híres-szép Kner-kiadványok ösztönzőleg hatottak irodalmi érdeklődésemre. Legkorábbi irodalmi kísérletem és sikerem is Gyomához kapcsolódik. Második elemistaként *A gyöngyvirág* c. versemmel megnyertem Gyomán egy gyermeklap pályázatát, s ez nyomtatásban is megjelent, ugyanakkor [sordíjra átszámítva] életem egyik legmagasabb honoráriumát is jelentette: egy fél kiló valódi holland Dotter kakaót nyertem vele. Gyomán írtam meg pályamunkámat a Magyar Keleti Társaság *Hogyan él bennem a Kelet?* országos pályázatára is, s ezzel első díjat nyertem, tizennyolc évesen. Ekkoriban küldtem el verseim és műfordításaim egy kötegét Szabó Lőrinchez, akinek címét szintén Gyomán, Balássy László költőtől tudtam meg.” (Szilágyi Ferenc) • (Sz.-né N. E.)

SZILÁGYI Ferencné Németh Eszter

(előző asszonyneve: **Hornok Lajosné**) magyar szakos középiskolai tanár, könyvtárigazgató. (Endrőd, 1942. május 16.) **Sz.:** Németh András és Dinya Eszter. **H.:** első házassága: Hornok

Lajos tanárral; második házassága: dr. Szilágyi Ferenc íróval. **T.:** 1948–1956: Általános Iskola, Endrőd; 1956–1960: Tanítóképző, Szarvas; 1966–1972: ELTE Bölcsészettudományi Kar, magyar irodalom és nyelv szakos középiskolai tanár és oklevéles könyvtáros. **É.:** 1960–1961: Általános Iskola, Dévaványa, tanító; 1961–1964 Általános Iskola, Endrőd, tanító; 1965-től 1997-ig, nyugdíjazásáig: a gyomai [összevonás után] a gyomaendrődi könyvtár igazgatója volt. A Kiss Lajos Gimnáziumban 1978–82 között irodalmi színpadot vezetett, 1980–82 között pedig a könyvtárkezelői ismereteket tanított. Munkássága idején a gyomai könyvtárat szakmailag megfelelő szintre emelte. 1980-ban megszervezte és lebonyolította a könyvtár jelenlegi

– Kossuth u. 50. sz. – épületbe való áthelyezését. Fő törekvése volt, hogy a gyerekeket könyvtárhasználóvá nevelje, de szívesen szolgálta a felnőttek közművelődését is irodalmi előadásokkal, író–olvasó találkozók, vetélkedőkkel, amelyeket igyekezett értékkel megtölteni. Folyamatosan végzett helytörténeti kutatásokat. **Tk.:** 1989-től az endrődi Honismereti Egyesület vezetője. 1990–1994 között önkormányzati képviselő volt. **M.:** *Az endrődi gyerekek élete a századfordulótól* [összeáll.], Gyomaendrőd, 1991, (Endrődi füzetek 1.); *Az endrődi asszonyok élete a századfordulótól* [összeáll.] Gyomaendrőd, 1992 (Endrődi füzetek 2.); *Az endrődi parasztek élete a századfordulótól* [összeáll.] Gyomaendrőd, 1994 (Endrődi füzetek 3.); *Az endrődi kézműipar, kereskedelem és közlekedés története* [összeáll.] Gyomaendrőd, 1996 (Endrődi füzetek 5.); *Föld nélkül... amerikasok, kubikosok, summások, eltelepültek* [összeáll.] Gyomaendrőd, 1998 (Endrődi füzetek 6.); *Édesanyám emléke: tájjellegű ételek, háziszóttések* [összeáll.] Gyomaendrőd, 1998 (Endrődi füzetek 7.); *Endrőd: helytörténeti tankönyv* [kéziratban]. **Szerk.:** a Városunk c. helyi lapban öt évig. **Ct.:** *A helytörténet mint tantárgy: egy helytörténeti tankönyv* kísérlete = Honismeret, 2003, 5. sz., 29. p. Számos írása jelet meg a Városunk, Gyomaendrőd és a Gyomaendrődi Híradó c. helyi újságokban. **Kut. ter.:** helytörténet. **Dk.:** Gyerekekért Emlékérem, 1986. **E.:** „Könyvet, sok-sok könyvet adni az emberek kezébe; ez az életforma nekem nagyon is megfelelt... A helytörténetet alaptantárgynak tartom, fontosságát illetően közvetlenül az olvasás, írás, számolás után. Hogyan is várhatnánk el a gyerekektől a szülőhelyhez való kötődést, ha szinte semmit nem tudnak róla...” • (Sz.-né N. E.)

SZILÁGYI Imre tanácselnök. (Endrőd, 1941. december 11.) **Sz.:** Szilágyi Imre felvásárló és Martinák Erzsébet. **H.:** nős, Smíri Margit. **Gy.:** Imre (1967), Tibor (1976). **T.:** 1972: Tanácsakadémia; 1979:

Társadalomtudományi Főiskola, Békéscsaba. **É.:** 1959: Búzakalász Tsz, Endrőd, kovács; Járási KISZ Bizottság, Gyoma; FMSZ, Endrőd, ipari előadó; 1970–1981: Endrőd Községi Tanács, tanácselnök. Az alábbi fontosabb eredmények fémjelzik munkásságát: az ő idejében valósult meg az első általános rendezési terv: beépítésre került a liget, a Ridegváros, az ún. Kántorkert [Ifjúsági lakótelep], kialakult a Babits utcai lakóköz-
zet, új és egészséges lakások épültek a Cigánytelepen. Oktatás terén: kibővítették a Munkás úti óvodát ötven férőhelyre (1974), Öregszőlőben létrehozta-
tak egy 25 férőhelyes óvodát (1978), bővítették a Nagyóvodát (1979), 100 férőhelyes tanyai diákothont hoztak létre, 400 adagos kony-
hával (1975), megépítették a 12 tantermes ligeti iskolát (1980), tájházat hoztak létre, korszerűsítették a könyvtárat, Öregszőlő-
ben Ifjúsági Klubot hoztak létre (1975), Ag-
rármozgalmi Emlékművet avattak (1975), parkosították a Hősök terét. Bővítették és korszerű orvosi műszerekkel látták el az orvosi rendelőt, Öregk Otthonát hoztak létre, bentlakással. Megnyitották az új köz-
temetőt (1971. július 1.), ezzel megszűnt a háznál való ravatalozás. Gyepmesteri tele-
pet, szabadstrandot hoztak létre, megépült az ivóvízhálózat, megindult a szennyvíztár-
sulás, létrejött a fazekasi szennyvíztelep. Az 1970-es árvíz után korszerűsítették a csapadéklevezető árkokat (belvízvédelem). Megépítették a Selyem utca szilárd útbur-
kolatát, korszerű megvilágítással látták el a község autópályáit, Kocsorhegy is kapott vil-
lanyt. Az utolsó (1981-es) endrődi tanács-
ülés fogadta el az üdülőövezet rendezési tervét a Templom-zugtól a Pap-zugig. Gyoma és Endrőd egyesítése után munkahelyei: 1982–1988: MESZÖV, Békéscsaba, személyzeti és oktatási osztályvezető; 1988–1992: Béke Tsz, Endrőd. **Dk.:** Tanács Kiváló Dolgozója, 1981; Megyei Tanácselnöki Dicséret, 1975.; Kiváló Szövet-

kezeti Munkáért, 1988; Tanácsi Munkáért Emlékérem bronz fokozat (1979). • (Sz.-né N. E.)

SZILÁGYI Imre cipész, sportoló (birkózóedző). (Nagykátá, 1910. december 12.–1991. március 10.) **Sz.:** Szilágyi István hentes és Garaguly Eszter. **H.:** nős, 1941, Bíró Jolán. **Gy.:** Imre (1942). **T.:** elemi iskoláit Nagykátán és Gyomán végezte, Budapesten volt cipészinas. **É.:** 1927–1933: cipész; 1933–1936: hentes; 1936–1945: csendőr; 1945–1960: segédmunkás; 1960–1972: cipész. 1923–1933-ig az MTE-nél birkózott Budapesten, kötöttfogás – közép-súlyban; Papp László volt az edzője, az 1928-as olimpia ezüstérmese. 1933-ban Gyomára költözött, és edző lett a Leventénél, 1935-ig. 1950–1965 között a gyomai MEDOSZ birkózóedzője volt. Gyomai tevékenysége alatt számtalan kiváló birkózót nevelt ki. Neve összeforrt a gyomai birkózósporttal. • (H. I.)

SZILÁGYI István színész. (Gyoma, 1937. december 7.) **Sz.:** Szilágyi Lajos kereskedő, lakatos, gazdálkodó; Sotus Teréz. **H.:** felesége Humenyánszky Jolán szobrász, 1968, **Gy.:** Szilágyi Péter, 1970, kameraman. **T.:** a Gyomán elvégzett általános iskola után, 1952-ben Budapestre került ipari tanulónak. 1957-ben felvették a Színház- és Filmművészeti Főiskolára. **É.:** az ipari iskola után karosszerialakatos az 1. számú Autójavítónál, majd hazakerült Gyomára, a Gépállomásra, traktorosnak. Később mint lovász dolgozott, azután a Vízügy alkalmazottja lett. 1961-ben, a főiskolai diploma megszerzése után, az egri Gárdonyi Géza Színházhoz szerződött Horváth Jenő. A színpadi szerepek mellett a filmgyárban és a televízióban is foglalkoztatták. A Tenkes kapitánya című filmben kapott szerepet. A Bors Máté-sorozatban Sípos úr alakját formázta sikeresen. 1966-ban Párizsba utazott szerencsét próbálni. Nyelvet tanult, kerítést festett, lovász volt, állványt épített, portás volt a Gaumont Filmvállalatnál, majd a laboratóriumában

dolgozott, de szerepelt a párizsi televízióban is. Tartózkodási engedélye azonban lejárt, nem akart „kinn” maradni, hazatért. Itthon szabadúszó színész lett. A Filmgyárban kapott feladatokat, majd 1970-től az Irodalmi Színpad tagja lett. Közben a televízió újra felfedezte, és eljátszhatta Lópiczi Gáspárt, a plakátragasztót, a Keménykalap és krumpliorr című filmben. 1973-ban a Vidám Színpad szerződtette, 1975-ben a Pécsi Nemzeti Színházban meghívott művészként szerepelt. 1976-tól a Vígszínház, 1979-től MAFILM társulatát erősíti. 1989-től szabadfoglalkozású, majd 1995-ben a Győri Nemzeti Színházhoz kerül. **Fsz.:** Molnár F.: *Olympia – Krehl csendőralezredez*; Fejes E.: *Jó estét nyár, jó estét szerelem – Házmester*; Williams: *A vágy villamosa – Mitch*; Csehov: *Platonov – Vaszilij*; Csehov: *Cseresnyéskert – Firsz*; Kesey: *Kakukkfészek Ruckly, Cheswick*; Bulgakov: *Őfelsége komédiása – Bartholone*; Steinbeck: *Egerek és emberek Candy*; Reményik: *Vén Európa Hotel Albert*; Csehov–Nagy András: *A magyar három nővér Mihály*; Rigby–Kapás: *A domb – Tom*; Füst Milán: *Negyedik Henrik király – Dávid*; Shakespeare: *Rómeó és Júlia – Lőrinc barát*; Csehov: *Ványa bácsi – Tyelegin*. **Filmek:** *Égre nyíló ablak* (1959), *Ismeri a szandi-mandit?*, *Az örökös* (1969), *Fapados szerelem*, *Gyalog a mennországba*, *Áprilisi riadó*, *Mit csinált felséged 3-tól 5-ig?* (1964), *Jó utat, autóbusz*, *Tízezer nap* (1967), *Zöldár* (1965), *Az alvilág professzora*, *Gyula vitéz télen-nyáron* (1970), *Szép magyar komédia*, *Nincs idő*, *A vőlegény nyolckor érkezik*, *Egy srác fehér lovon*, *Kakukk Marci*, *Mi van a tojásban?*, *A locsolókocsi*, *Pókháló*, *Holnap lesz fácán*, *Hószakadás* (1974), *Jelbeszéd*, *A halhatatlan légiós* (1971), *A három testőr Afrikában*, *Talpuk alatt füttyül a szél* (1976), *80 huszár* (1978), *Az új földesúr* (1988), *Legényanya* (1989). **Tv.:** *Holnap reggel*, *A Tenkes kapitánya*, *Bors*, *Egy óra múlva itt vagyok*, *Keménykalap és krumpliorr*, *Indul a bakterház*. **Dk.:** *Aase-díj*, 2001; *Életmű Díj*, 2002. **I.:** *Magyar Színházművészeti*

Lexikon, 754. p.; *Új Filmlexikon*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1973, 511. p.; *Szabálytalan portré Szilágyi Istvánról / Andódy Tibor = Békés megyei Népújság*, 1976. február 29., 5. p.; *Tenkes labanca a gyomai Szilágyi / Hornok Ernő, Napi Délkelet*, 1992. október 6., 8. p.; **E.:** „Szívesen emlékszem vissza a gyomai évekre: az Őzdemajorhoz közeli tanyánkra, mely oázisként fogadott, amikor nyaranta hazaérkeztem, feltöltődtem, és megnyugtatt az a környezet.” (Szilágyi István) • (M. A.)

SZILÁGYINÉ KATONA Edit biológia szakos középiskolai tanár. (Gyoma, 1958. július 3.) **Sz.:** Katona József és Bíró Ilona. **H.:** elvált. **Gy.:** Edit (1984). **T.:** 1980: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola biológia-földrajz szak; 1992: Kossuth Lajos Tudományegyetem pedagógiai szak, szakpedagógus; 2002: Debreceni Egyetem biológia középiskolai tanár. **É.:** 1976–1980: Általános Iskola, Dévaványa; 1980 óta tanít a Bethlen Gábor Szakképző Iskolában, Gyomaendrődön. 1992-től osztályfőnöki munkaközösség vezető; 1996–2000 között értekezési elnök; 2002-től felsőfokú szakképzés tagozatvezető. **Szea.:** Békés Megyei Regionális Központ – tantervek kidolgozása; akreditált képzési program; helyi tantervek kidolgozása; iskolai működési szabályzat; FRAMASEK – francia–magyar szakképzési program. Szakmai tanulmányutak: Franciaország (1996), Ausztria (1999). **Dk.:** Kiváló Pedagógus; Bethlen Emlékplakett; Miniszteri Kitüntetés. • (H. L.-né)

SZMOLA Katalin (Laki Sándorné, majd Tímár Jánosné) matematika–kémia szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1931. július 25.) **Sz.:** Szmola József épület- és bútorasztalos és Tóth Katalin. **H.:** 1951: Laki Sándor tanár; 1974: Tímár János főagronómus. **Gy.:** Katalin (1952), Dóra (1955). **T.:** 1955: Pedagógiai Főiskola, Szeged. **É.:** 1951–1954: Általános Iskola, Endrőd; 1954–1969: Általános Iskola, Orosháza; 1969–1974: Általános Iskola, Endrőd; 1974–1991: Általános Iskola, Kondoros.

Tk.: TIT-társasági tag, matematika-kémia szakkörvezető tanár; Vöröskereszt tanár-elnök; évtizedeken át végezte mindkét tisztséggel járó tevékenységet. **Dk.:** Pedagógus Szolgálati Emlékérem; Magyar Vöröskereszt Kiváló Dolgozója, Kiváló Úttörővezető. • (Sz.-né N. E.)

SZMOLA József épület- és bútorasztalos.

(Endrőd, 1910. március 21.–?) **Sz.:** Szmola József épület- és bútorasztalos, aki nagyon sok endrődi házra készített ajtókat, ablakokat, az ablakok kereteire fadíszeket rakott. Édesanyja

Fülöp Mária varrónő és kézimunka előnyomó volt. **H.:** 1930-ban kötött házasságot Tóth Katalin varrónővel. **Gy.:** Katalin (1930) tanárnő; József (1940) faipari mérnök. **T.:** az asztalosmesterséget édesapja műhelyében tanulta, miután a hat elemi és az inasiskolát kijárta. 1926-ban mestervizsgázott. **É.:** fiatalon Karcagon, Törökszentmiklóson dolgozott. Önálló asztalosként dolgozta végig az életét. Abban az időben Endrődön ő volt a legnevezetesebb asztalosmester; minden házasságú ifjú pár azon igyekezett, hogy nála készíttesse el a szoba- vagy konyhai bútoraikat. Kiváló mesteri rangját az is bizonyítja, hogy nyolc fiatal asztalostanoncot tanított meg az általa anynyira szeretett mesterségre. **Tk.:** ifjú éveiben Kelet-Magyarország birkózó bajnoka volt; az ötvenes években Endrődön megszervezte a birkózó szakosztályt. Évtizedeken át az önkéntes tűzoltóság lelkes tagja-parancsnoka volt, tűzoltószázadosi rangot is kapott. Hosszú ideig volt a gyomai Vegyipari Ktsz ügyvezető igazgatója. **Dk.:** Endrőd és Vidéke ÁFÉSZ Kiváló Dolgozója, 1968, 1973; B. M. Tűzrendészeti Érem arany fokozata, 1968; B. M. Aranykoszorús Szolgálati Érem, 1985; B. M. A Haza Szolgálatáért Érdemérem arany fokozata, 1979. **I.:** In memoriam Szmola József / Márton Gábor = Városunk, Gyomaend-

rőd, 1997. október, 4. p. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

SZMOLA Magdolna óvónő. (Endrőd,

1948. szeptember 9.) **Sz.:** Szmola János kubikos és Farkas Magdolna. **H.:** elvált. **Gy.:** Sándor (1970), Zoltán (1972). **T.:** 1963: Általános Iskola, Endrőd; 1979–1981: Óvónőképző Inté-

zet, Szarvas; 2000–2002: Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar, Szeged. **É.:** 1966–1975: Endrődi Szabóipari Szövetkezet; 1975–1990: Selyem úti óvoda, óvónő; 1990-től egyéni vállalkozó; 1999. szeptember 1-jétől a Szabadság és a Fő úti óvodák üzemeltetője, egyéni vállalkozásban. **Tk.:** 1970–1975 között tanácsstag; 1982–1990 között az óvodai Bábszakkör tagja; 2002-től a Körösök Vidéke Egyesület tagja. • (F. I.-né)

SZONDA István egyéni vállalkozó. (Endrőd, 1945. május 13.). **Sz.:** Szonda István csizmadia, Dinya Katalin dada. **H.:** nő, 1991, Borsi Erzsébet cipész. **Gy.:** István (1970), Szabolcs (1977–1998). **T.:** 1959: Általános Iskola, Endrőd, 1962: 617. Sz. Ipari Szakmunkásképző Iskola, Gyoma; 1968: Kiss Lajos Gimnázium és Cipőipari Szakközépiskola, Gyoma, 1974: technikum minősítő, Martfű. **É.:** 1962–1972: ENCI, 1972–1984: MERT, Martfű, minőségi ellenőr, 1984–2001: Gimnázium és Cipőipari Szakközépiskola, gyakorlati oktató, 2001-től egyéni vállalkozó, talpbéléseket gyárt; Kelet-Magyarország szinte teljes vállalkozói rétegét ellátják. **Tk.:** szülőföldjén, Endrődön számos egyesületet, alapítványt támogat rendszeresen: a sportegyesületet, a Rökkantak Egyesületét, Társastáncosok Alapítványát, a Rózsahegyi napok, az „Endrődiek Baráti Köre” találkozóját. **I.:** Szonda István vállalkozó 2001. május elsején ünnepelte vállalkozásának tizedik évfordulóját / Marsiné Giricz Er-

zsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. június. • (*M.-né G. E.*)

SZOSZNYÁK Vilmosné Varga Irma női fodrász. (Vésztő, 1941. július 16.) **Sz.:** Varga József rendőr százados, Horváth Mária háztartásbeli. **H.:** férjezett, 1961. augusztus 9. **Gy.:** Vilmos (1964), Ildikó (1970). **T.:** Ipari Iskola, Gyoma (1956–58). **É.:** több mint negyven éve fodrász szülőhelyünkön: 1956–90. Békés megyei Szolgáltató Ktsz keretei között, 1990-től magánkisiparosként. • (*K. N. K.*)

SZÓKE Ferenc református igazgató-tanító. (Hódmezővásárhely, 1877–?). **T.:** középiskoláit szülőhelyén végezte, majd 1989-ban nyert oklevelet Nagykőrösön. 1901-ben Gyomán lett tanító, 1904-ben igazgatóvá választották. **Tk.:** a református egyház presbitere volt, iskolaszéki jegyző, népművelési bizottság elnöke, az Úri Kaszinó választott tagja, képviselő-testületi tag. • (*K. N. K.*)

SZTANKOVICS János Endrőd első plébánosa [az újratelepülést követően]. 1733-tól 1753-ig volt plébános. Nem tudni, honnan jött. A Historia Domus mint az [első, a Templom-zug] „templom és a parókia megújítója”-ként tartja számon. Plébánosságá idején, 1739-ben golyvás-pestis járvány volt, sokan meghaltak. Ő is megbetegedett, de meggyógyult. Az ő idejétől kezdődnek az endrődi anyakönyvek. Meghalt Endrődön, életének 46., itteni lelkésziségének 20. évében, 1753. február 10-én. **I.:** Historia Domus; Az endrődi papok és káplánok névsora. • (*I. L.*)

SZTANYIK Bálint László dr. (névváltozatok: keresztnévnél: Bálint vagy László vagy B. László) orvos (1951), főorvos (1959–1968), főigazgató-főorvos (1982–97); az orvostudományok kandidátus (1966); c. egyetemi tanár (SZOTE, 1982); tanszékvezető egyetemi tanár (Orvostovábbképző Intézet, 1984–1995). (Endrőd, 1926. október 9.) **Sz.:** Sztanyik Bálint asztalos, majd

egyházfi (harangozó) és Gubuznai Jolán. **H.:** nős, 1956, Őrszigeti Margit villamosmérnök. **Gy.:** László (1957), Melinda (1965). **T.:** 1945–1951: Budapesti Orvostudományi Egyetem; 1954–1956: Kirov Katonaorvosi Akadémia, Leningrád; 1957: SZU Központi Orvostovábbképző Intézete, Moszkva; 1968: Királyi Rákkórház, Rákkutató Intézet Gyógyszerhatástan, London. **É.:** 1951–1954: HM. Eü. Csoportfőnökség; 1957–1997: Központi majd Országos Sugáregészségügyi Kutató Intézet (OSSKI); közben 1969–1974: Nemzetközi Atomenergiai Ügynökség (IAEA), Bécs. **Tk.:** tagság és tisztségek a Magyar Tudományos Akadémia Bizottságában: MTA Biofizikai Bizottság tagja; MTA Energetikai Bizottság Atomenergetikai Albizottság tagja; MTA Radiológiai és Izotóp Orvosi Alkalmazási Bizottság tagja, 1980–1984 között elnöke; MTA Környezet és Egészség Bizottság tagja; MTA Sugárvédelmi, Környezetfizikai és Reaktorfizikai Bizottság tagja. Tagság és tisztségek más szakmai szervezetekben: Magyar Biofizikai Társaság alapító és vezetőségi tagja 1961-től, első titkára 1975–1978, alelnöke 1978–1980; Magyar Orvostudományi Nukleáris Társaság tagja; Magyar Radiológusok Társasága tagja 1974-től; Magyar Higiénikus Társaság tagja és az Egészségtudomány c. folyóirat szerk. biz. tagja; Magyar Orvostudományi Társaságok és Egyesületek Szövetsége vezetőségi tagja 1980–1984; Eötvös Loránd Fizikai Társaság Sugárvédelmi Szakcsoportjának tagja; Egyéb közéleti tevékenység: Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének tagja 1969-től; Országos Béketanács tagja 1977-től, elnökhelyettese 1978-tól, elnöke: 1987–1993; Hazafias Népfront Tudománypolitikai Bizottságának tagja 1976–1989; a HNF Országos Tanácsa Elnökségének tagja 1987–1989; a Nemzetközi Orvosmozgalom az Atomháború Elhárításáért Magyar Tagozatának al-elnöke és az 5. Kongresszus (1985) Szervezőbizottságának tagja; a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium Környezetpolitikai Tanácsának tagja 1986–1990; a

Radioaktív Hulladékokat Kezelő Közhazsnú Társaság Szakértői Bizottságának tagja 1993-tól. Nemzetközi szervezetekkel való tevékenysége: számos kormányközi és nemzetközi szakmai szervezetben is vállalt tagságot. Ezek között olyan szervezetek is találhatóak, mint az Egyesült Nemzetek Szervezete (UN), és szakosított szervei: az Atomsugárzás hatásai Tudományos Bizottsága (UNSCEAR), Környezetvédelmi Programja (UNEP), Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO), Gyermekvédelmi Alapja (UNICEF), Mezőgazdasági Szervezete (FAO), Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (IAEA), Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO), Egészségügyi Világszervezet (WHO) és Európai Regionális Szerve (WHO EURO), valamint az egy-egy sajátos szakkérdés kutatásával és irányításával foglalkozó WHO-támogatást élvező olyan szervek, mint a Nemzetközi Sugárzástani Központ (ICR), Nemzetközi Rákkutatási Ügynökség (IARC), Nemzetközi Rákellenes Unió (UICC). A regionális kormányközi szervezetek közül, már hivatalos taggá válásunk előtt is igénybe vette személyes közreműködését a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet Nukleáris Energia Ügynöksége (OECD/NEA), s az Európai Unió akkori jogelődje, az Európai Közösségek (EC); a nem kormányközi szakmai szervezetek közül pedig, a Nemzetközi Sugárzástani Szövetség (IARR), Nemzetközi Sugárvédelmi Bizottság (ICRP), Nemzetközi Sugárvédelmi Szövetség (IRPA), Nemzetközi Alkalmazott Rendszerelemzési Intézet (IIASA), Nemzetközi Élettudományi Intézet (ISLI), valamint az Európai Nukleáris Orvostudományi Társaság (ESNM) és az Európai Sugárbiológiai Társaság (ESRB). Utóbbinak két évig elnöke is volt. Sajátos tagja volt ennek a csoportnak a Nemzetközi Orvosmozgalom a Nukleáris Háború Megelőzéséért (IPPNW), amely vezető USA-beli, angol és szovjet orvosprofesszorok együttes kezdeményezésére jött létre 1981-ben, és 1982-ben magyarországi tagozata

is megalakult, amelynek alelnökévé választották. Az 1990 előtti időszakban tevékenysége kiterjedt a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa, KGST/SZEV olyan szakmai szerveire is, mint az Atomenergia Békéscélú Felhasználásával Foglalkozó Állandó Bizottság és ennek Sugárbiztonsági Koordinációs Tudományos–Műszaki Tanácsa (KNTSZ-RB), amelynek két ülése hazánkban került megrendezésre, valamint a Béke-Világtanácsra, amely 1986-ban választotta tagjává. **Öm.:** *Adatok az AET (S,2-Aminoetilozotiuonium bromid. hidrobromid) és szerkezetileg rokon vegyületek sugárvédő hatásához. Kandidátusi értekezés tételei.* Bp., 1965. **M.:** *Az atomfegyver felépítése, pusztító hatása és az ellene való védekezés / (társszerző) Bp., 1963; Sugárbiológia / (társszerző) Bp., 1963; Egészségügyi alakulatok tankönyve / (társszerző) Bp., 1964; Nukleáris fegyverek okozta sérülések = Válogatott fejezetek a Traumatológiából – Az Orvostovábbképző jegyzete. Bp., 1966, 93–111. p.; Strahlenbiológia / (társszerző) Bp., 1966; Az ionizáló sugárzás és a mérgező harcanyagok hatása az emberi szervezetre / (társszerző) Bp., 1967; Sugárátalom – sugárvédelem / (társszerző) Bp., 1967; Ionizáló sugárzások okozta ártalmak = Munkaegészségtan, üzemegészségtan, Bp., 1981, 579–597. p.; Neutronok a biológiában és az orvostudományban = A neutronok szerepe a tudományban és a gyakorlatban, Bp., 1986, 79–94. p.; A csernobili atomerőmű baleset sugárvédelmi következményei Magyarországon / (társszerző), Bp., 1987; Atomerőművi sugárvédelmi és sugáregészségügyi kutatások / (társszerző) szerk., Bp., 1987; Sugáregészségtani gyakorlatok = Közegészségtani-járványtani gyakorlatok és bemutatások, Bp., 1987; Ionizáló sugárzás okozta betegségek = Foglalkozási betegségek, Bp., 1990; Környezetvédelmi lexikon I–II. / (munkatárs), Bp., 1993; Környezet- és természetvédelmi lexikon I–II. / (munkatárs), Bp., 2002. **Szerk.:** *Sugársérülések megelőzése és gyógykezelése / szerk., Bp., 1989. Ct.:* számuk meghaladja a 250-et. **Szea.:** az*

ilyen előadások száma több százra tehető; az 1970-es évek közepétől kezdve egyre jobban bekapcsolódott az orvosképzés és az orvostovábbképzés keretében folyó oktatásba, főleg a Budapesti Orvostudományi Egyetem Általános Orvosi és Gyógyszerészeti Kara által szervezett továbbképzésekbe; ezen kívül számos előadást tartott hazai és nemzetközi szakmai rendezvényeken. **Dk.:** [főbb díjak]: A Haza Szolgálatáért Emlékérem ezüst fokozata, 1960; Szolgálati Érdemérem, 1961; Munka Érdemrend arany fokozat, 1976; Purkine Emlékérem, 1985; „Az emberi környezetért” kitüntetés, 1986; Stromfeld Aurél-díj, 1987; Gyomaendrőd Város Díszpolgára kitüntető cím, 1989; A Röntgenológusok és Radiológusok Tudományos Társasága XII. Összszövetségi Kongresszusának díszoklevele, 1990; Fodor József Emlékérem, 1991; „Mérnökök a Békéért” Alapítvány 1992. évi díja és Osztrovszki György-emlékérem, 1992; Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje, 1995; Hevesy György-emlékérem, 1995; Sugárvédelemért Emlékérem, 1998; Miniszteri Dicséret és jutalom, 1999; Arany Díszoklevél, 2001. **I.:** Csak egy kis kábulat... / Tímár Máté = Hazai harangszó, Bp., 1979, 330–342. p.; A sugárvédelem fejlődése Magyarországon / Bisztrai-Balku Sándor, Bozóky László, Kablinger László, Bp., 1982, 158., 168. p.; Radiökológia és környezetvédelem / Szabó S. András, Bp., 1985, 1011., 50., 64., 151., 164., 185. p.; Egyre távolabb Moszkvától... / Páldi András, Bp., 1982, 20–24. p.; Sugárbiológia és sugárvédelem / Mózsai Szabolcs = A Magyar Radiológia 100 éves története / szerk. Fornet Béla stb. Bp., 1996, 255–279. p.; A Szeghalmi Péter András Gimnázium Jubileumi Évkönyve, Szeghalom, 2001, 18–20. p. Ezen kívül: Magyar és Nemzetközi Ki kicsoda? 1992–2002 és számos más alapmű. **Megj.:** a teljes bibliográfia és a kormányközi és szakmai nemzetközi szervezetekkel való kapcsolat dokumentálása a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében megtalálható. **E.:** „Minthogy világrajövetelem után

hamarosan elköltöztünk szülőhelyemről, előbb a kondorosi tanyákra, majd Szeghalomra, élményeim között legemlékezetesebbek azok a látogatások, amelyeket középiskolás koromban tettem kerékpárral nyaranta 1–2 hétre, és megismerkedhettem az apai és anyai ágon a még otthon élő rokonsággal, találkozhattam a gimnáziumból ismert, endrődi diáktársakkal: Tímár Mátéval, Vaszkó Andrással. Legmélyebb benyomást az együvértartozásnak az a sehol máshol nem tapasztalt légköre keltett bennem, ami abban nyilvánult meg, hogy az utcán sétálva, ismeretlenek, sokszor nálam idősebbek is előre köszöntöttek, mint ahogy egymást is köszöntötték. Más településeken, pl. Budapesten még az egy társasházban lakók sem köszönnek egymásnak.” (Sztanyik B. László) • (Sz.-né N. E.)

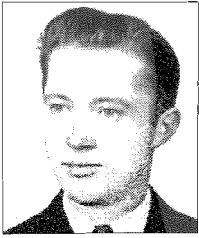
SZTANYIK Imre taxis. (Endrőd, 1917.

február 28.–?) **Sz.:** Sztanyik Máté lovas fuvarozó és Porubcsánszki Teréz. **H.:** nő, Arany Terézia. **Gy.:** Gabriella és Zoltán. **É.:** 1937-től nyugdíjazásáig (1978) taxiként dolgozott szü-

lőhelyünkön. Negyven éven át balesetmentesen vezetett, ezért többször kapott kitüntetést. Az emberek szerették segítőkész munkáját, türelmét, nyugalmát. **E.:** „Büszke volt arra, hogy Endrődön édesapja után ő volt az első hintós-lovas fuvarozó. Majd amikor lehetősége nyílt, 1938-ban lecserélte a hintóját: megvette az első Opel típusú személygépkocsiját, és ezzel kezdett el dolgozni. Később ő is átadta fiának a lehetőséget, aki nagyapja és édesapja után folytatta a személyszállítást Gyomaendrődön.” • (Családi közlés)

SZTANYIK Károly vendéglővezető. Endrőd, 1933. február 6.–Endrőd, 1989. március 29.) **Sz.:** Sztanyik Károly cipész és Alt Margit. **T.:** Kereskedelmi és Vendéglátó Szakmunkásképző Intézet, Békéscsaba, vendéglátó eladó, felszolgáló, egészségve-

zető. **É.:** 1956-tól 1989-ig dolgozott az endrődi FMSZ egységeiben eladói, felszolgálói és egységvezetői minőségben. **Tk.:** 1956-tól KPVD SZ tag, majd bizalmai. Éveken keresztül a Békés megyei Népujság helyi tudósítója volt. Az általa készített fényképek őrzik az endrődi ÁFÉSZ történetének jó néhány mozzanatát. • (K. L.-né, Sz.I.-né)

SZUJÓ Antal plébános. (Endrőd, 1947. április 3.) Gimnáziumba egy évet Gyomán járt, majd Kecskeméten, a piaristáknál folytatta. Teológiai tanulmányait 1968–73 között Szegeden végezte. Pappá szentelése: 1973. június 17., Szeged. Segédlelkész: 1973–76: Debrecen, Szent István-plébánia, 1976–80: Szarvas. Plébános: 1980–87: Sarkad, 1987–97: Körösladány, oldallagosan Dévaványa, 1997-től Nagyszénás és oldallagosan Gádoros, majd Eperjes, ahol 2003-ban templomot épített, amit október 18-án fel is szenteltek. • (I. L.)

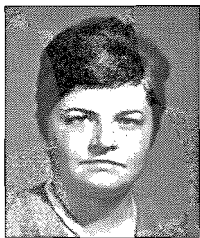
SZUJÓ Györgyné Vaszkó Mária igazgatási főelőadó, anyakönyvvezető. (Endrőd, 1938. október 8.) **Sz.:** Vaszkó Imre földműves és Kopcesk Mária. **H.:** férjezett, 1956, Szujó György gépjármű ügyműintéző. **Gy.:** Edit (1958).

T.: 1962: alapkövi könyvtárosi szakvizsga; 1967: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1979: egységes községi szakvizsga; 1983: anyakönyvi szakvizsga. **É.:** 1964. január 1-jétől 1976. július 31. között az endrődi könyvtárban dolgozott; 1976. augusztus 1-jétől 1994. december 30-ig, a nyugdíjazásáig az endrődi [majd gyomaendrődi] tanács dolgozója volt; 1984 és 1994 között anyakönyvvezetőként tevékenykedett. **Dk.:** Kulturális Munkáért, 1976. • (Sz.-né N. E.)

SZUJÓ Zoltán rádiós, televíziós újságíró, sportriporter. (Salgótarján, 1977. június 29.) **Sz.:** Szujó Zoltán grafikus, lakberendező, Timár Mária, óvónő-foglalkoztató pedagógus. **H.:** nős, dr. Sütő Adrienn, gyermekorvos. **Gy.:** Dóra Andrienn (2004). **T.:** 1999: Kőrösi főiskola, Békéscsaba, tanító – német nyelvoktató szak; 1999: Testnevelési Főiskola, kosárlabdaedzői szak; 2000: Komlói Oktatási Stúdió, sportújságíró szak; 2001-től Pécsi Tudományegyetem, kommunikáció szak. **É.:** 1997-től a békéscsabai Csaba Rádió, hírszerkesztő majd műsorvezető; 1998-tól Csaba Televízió, sportszerkesztőség; 1999–2000: Magyar Televízió sportosztály, gyakornok; 2000: Magyar Televízió sportosztály, szerkesztő-riporter; Klub Rádió, műsorvezető; Sláger Rádió, sportszerkesztőség vezetője; 2000-től RTL Klub Televízió, sportriporter. **T.:** Tagja a Magyar és a Nemzetközi Sportújságíró Szövetségnek. **Rtv.:** Bumeráng (Sláger Rádió), TeleSport, Híradó (MTV), RTL Klub Híradó, Sportklub, Boxklub, Forma-1 magazin és közvetítések (RTL Klub) **Kut. ter.:** tömegkommunikációs csatornák, használatuk, hatásuk, információs és szórakoztató műsorok a magyar és a külföldi elektronikus médiában. **E.:** „Sokan, sokszor mondták már korábban, ezért csak ismételni tudom az előttem szólókat: a világon az egyik legnagyobb dolog, ha az ember a hobbiját űzheti foglalkozásként. Én ebben a szerencsés helyzetben vagyok. Hogy minek tartom magam? Egy sportőrültnek, aki együtt dolgozik világhírű Forma-1-es pilótákkal, bokszolókkal, focistákkal, és például kipróbálhatott egy igazi F1-es gépet. Egy nagy utazónak, aki „hivatalból” repül Ausztráliába, Malajziába, Japánba, Monte-Carlóba, és a világ egyéb tájaira. Egy szerepelni nagyon szerető embernek, aki időnként feltűnik a tévé képernyőjén, és beszél. Megvalósult álmom? Talán. De, tudják, mit? Az álmok igazából egész könnyen valóra válnak. Csak nagyon erősen kell hinni bennük.” (Szujó Zoltán) • (K. J.-né)

SZUROVECZ Istvánné Szujó Margit

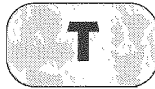

(Éndrőd, 1948. október 19.) **Sz.:** Szujó Lajos és Gyuricza Margit. **H.:** férjezett, 1979, Szurovecz István cipész. **Gy.:** István (1983), Tibor (1985). **T.:** 1967: Köz-

gazdasági Technikum, Békéscsaba. **É.:** 1968-tól 1992-ig dolgozott szülőhelyünk szövetkezeti életében: 1993-tól nyugdíjas. **Tk.:** 1970-től 1979-ig az ÁFÉSZ Radnóti Miklós KISZ-alapszervezetének titkára volt. Ezekben az években számtalan színes rendezvényt szervezett a fiataloknak (bel- és külföldi kirándulások, zenés táncestek, vetélkedők). A szakszervezeten belül fellendítette a női futballt, illetve a női kézilabdacsapat munkáját. 1994-től 2000-ig a Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola Szülői Munkaközösségének elnöke volt (vacsorákat szervezett az iskola felszereltségének javítására, pl. mikrofonvásárlás, videokamera). 1996-tól, jelenleg is a Városi Sportegyesület gazdasági ügyeinek intézője; A Barátság Sportegyesületért Alapítvány alapító tagja. **Dk.:** KISZ KB Dicsérő Oklevél, 1972; Kiváló Ifjúsági Vezető, 1974; Kiváló Dolgozó, 1975; KISZ Érdemérem, 1976; Rózsahegyi-emlékplakett kitüntette, 1998. **E.:**

„Szeretem az embereket. Én nem voltam sem kereskedő, sem vendéglátó, úgy nem tudtam szolgálni őket. De szolgáltam mint ifjúsági vezető, mint szülői munkaközösségi elnök, és mint sportszervező. Mindig, mindenkinek jót akartam, nem tudom, sikerült-e...” • (Sz. I.-né)

SZÚCS Zoltánné dr. Kun Mária egyetemi doktor, pénzügyi tanácsadó. (Gyoma, 1947. október 31.) **Sz.:** Kun József gazdálkodó, Izsó Klára szövetkezeti tag. **H.:** férjezett, 1970, Szűcs Zoltán trombitaművész-tanár, zenekari művész. **Gy.:** Attila (1974), Áron (1977). **T.:** általános iskola Gyomán; 1966: Szegedi Tömörkény István Gimnázium, Zenegimnázium; 1970: Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem. **É.:** 1970–1974: Mg. Gépkísérleti Intézet, tudományos segédmunkatárs; 1978–1993: Agrárgazd. Kutató Intézet, tudományos munkatárs, 1993 óta IDD Bp. Pénzügyi Tanácsadó Kft. **Ct.:** 1980–93. szócikkek a *Gazdálkodás* c. agrárgazdasági folyóiratban. **E.:** „1958–62-ig oszlopos tagja voltam az új zeneiskola úttörőzenekarának, amelyet Drumár László vezetett. Ilyen minőségemben ott muzsikáltam minden május 1-jén a felvonuláson, minden tornavizsgán a sportpályán és minden állami ünnepen a kultúr-otthonban.” (Szűcs Zoltánné) • (K. N. K.)

TAKÁCS Imre képesített ácsmester, építési vállalkozó. (Endrőd, 1898. augusztus 3.–Gyula, 1943. április) **Sz.:** Takács István ácsmester és Frolyó Borbála. **H.:** nő, 1921, Hajdú Eszter. **É.:** a család férfitagjai több dinasztián keresztül ácsok voltak. A nagypapa, Takács István (1855–1921) ács és koporsós volt. Frolyó Borbála volt a felesége (1854–1925), öt gyermekük volt. Az első gyermek Takács Mária (1878) Jánosik Imréné. Az ő fia volt Jánosik Vince, aki ácsmester és építési vállalkozó volt. A Dunántúlon sok szép épület felépítése fűződik a nevéhez. A második gyermekük Takács István (1880), ő is ács lett, fia, Takács Lajos szintén ács (meghalt a II. világháborúban), testvére, Takács Sándor, kőműves volt. A harmadik gyermekük Takács Mihály ácsmester, akinek Mihály nevű fia is ács lett, az apja mellett dolgozott (fiatalon elhunyt). A negyedik gyermek Takács József (1891) földműves maradt. Takács Imre – akiről a szócikk készült – volt az ötödik gyermek a családban. Ő is ácsmester lett és építési vállalkozó. Az édesapjánál tanulta ki az ács szakmát. Endrődön, a Mirhón volt önálló vállalkozása. Tagja volt az Ipartestületnek. Nevezetesebb épületei: a Homoki-féle emeletes ház – ez volt az első emeletes ház Endrődön; ők készítették el a tornatermet Endrődön, a Kultúrházat, több mint tíz tanyai iskolát. Az endrődi templomnál a kórust és az oda vezető falépcsőt is ő csinálta. Endrőd első szabadstrandját is ő tervezte, készítette el és üzemeltette. A strand a Körös hídja mellett volt az élő Körösön. Karfás lépcső vezetett le a vízhez, ahol volt egy 6x4 m-es kosár, abban lubickoltak azok, akik nem tudtak úszni. A parton voltak öltözőkabinok, ott lehetett fürdőruhát is kölcsönözni. Takács Imrénének volt a faluban először „fénymásoló gépe”, amellyel napfénynél másolta az építendő házak tervrajzát. • (K. A.-né.)

TAKÁTS József kritikus, szerkesztő, irodalomtörténész. (Endrőd, 1962. január 25.) **T.:** 1989: JATE BTK **É.:** 1984: a szegedi *Harmadkor* alapítója, vez. szerk., 1988–90 a Jelenkor munkatársa, 1992 a JAK-füzetek szerk., 1993: a Tanulmány Kiadó vez., 1996: a JPTE BTK oktatója. **M.:** *A magyar irodalmi kánon a XIX. században* (szerk., 2000); *Vörösmarty és a romantika* (szerk., 2001); *Az irodalmi kultusz kutatás kézikönyve* (szerk., 2003). **Dk.:** Clevelandi József Attila-díj (1987), Szinnyei Júlia-emlékdíj (1991); Martinkó András-díj (2003). • (Sz.-né N. E.)

TANAI Ferenc ÁFÉSZ-elnök. (Csörnyeföld [Zala megye], 1932. szeptember 12.) **Sz.:** az édesapa időszakai mezőgazdasági munkás, majd postai alkalmazott volt, hét gyermek felneveléséről gondoskodtak. **H.:** nő, 1952, Abonyi Mária. **Gy.:** Katalin (1953) pedagógus, Ferenc (1958) földmérő mérnök. **T.:** 1951-ben szövetkezeti vezetőképző iskolát végzett; 1967-ben középiskolai, 1977-ben pedig főiskolai végzettséget szerzett. **É.:** 1946–50 között időszakai munkás volt; 1951: földművesszövetkezeti ügyvezető és MESZÖV csoportvezető; 1952–54: a SZÖVOSZ-nál szakiskolai előadó; 1954-ben lett az endrődi Körzeti Földművesszövetkezet ügyvezető elnöke; 1975-től a Gyomaendrőd és Vidéke ÁFÉSZ elnöke [egyesülés után]; 1957-ben fő szervezője, alapítója és éveken át a felügyelőbizottság elnöke, majd igazgatósági tagja volt az Endrődi Takarékszövetkezetnek; 1982-ben a Békés megyei MESZÖV [ÁFÉSZ-ek, takaré- és lakásszövetkezetek] elnökévé választották, s ezt a tisztséget és beosztást töltötte be az 1990. évi nyugdíjazásáig. Pályafutása alatt az

ÁFÉSZ-nél jelentős hálózatfejlesztés történt. Több ABC-áruházat és szaküzletet nyitottak meg, melegkonyhás vendéglátó egységeket hoztak létre. 1982-ben több, mint száz hálózati egysége, 500 dolgozója és 6000 tagja volt a szövetségnek. A nevével fémjelzett utolsó [1982] esztendő forgalma félmilliárd forint, a nyereség pedig 17 millió forint volt. A vásárlók igényéhez igazodó üzlethálózat nagyon megkönnyítette az itt lakók életét; szinte mindent, amire az életvitelhez szükség volt, meg tudtak itthon vásárolni. Fontos tény, hogy ugyanakkor 500 ember helyben kapott munkahelyet. **Tk.:** 1957-től a MESZÖV elnökségének tagja és a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsának tagja. 1980-tól a SZÖVOSZ Országos Vezetőképző Intézetnél a menedzserképző szakon gyakorlati oktató és a megyében folyó felnőtt levelező kereskedelmi és vendéglátóipari szakmunkás, valamint boltvezetői képesítést nyújtó tanfolyamokon vizsgálónak volt. **Dk.:** a Munka Érdemrend arany fokozata; SZÖVOSZ-díj; a Magyar–lengyel Szövetkezeti Mozgalomban való közreműködésért [lengyel díj]. • (K. L.-né, Sz. I.-né.)

TANDI Lajos OTP-fiók vezető. (Gyoma, 1918. január 9.) **Sz.:** Tandi Lajos MÁV pályőr, Oláh Erzsébet női szabó. **H.:** 1943, Dévanszki Magdolna tanítónő. **Gy.:** Lajos (1947), Fruzsina (1948), András (1950). **T.:** Békéscsabai Községi Fiú Felsőkereskedelmi Iskola, 1932–36. **É.:** 1936–1952: Első Budapesti Gőzmalom Rt. gyomai telepe („Tisza-malom”); 1952–1959: Dévanyai Rizshántoló; 1959–1978: OTP Gyomai Fiókja – tisztviselő, fiókvezető. • (K. N. K.)

TANDI Lajos újságíró, főszerkesztő. (Gyoma, 1947. március 8.) **Sz.:** Tandi Lajos ny. OTP-fiók vezető, †Dévanszky Magdolna tanítónő. **H.:** első felesége Honti Katalin (1971–1982), második felesége Dohány Gabriella (1984-

tól). **Gy.:** Barbara (1972), Orsolya (1975), Laura (1986), Flóra (1988). **T.:** 1953–1961: Gyomai I. Sz. Általános Iskola; 1961–1965: Gyomai Gimnázium; 1967–1971: Szegedi Tanárképző Főiskola magyar–rajz szak; 1972–1974: MÚOSZ Újságíró Iskola; 1972–1975: MLEE filozófia szak. **É.:** 1971–1985, majd 1990–1995 között a Délmagyarország című lap szerkesztője; 1985–1988: MTV Szegedi Stúdió. 1988-tól a Szeged című lap alapító főszerkesztője. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Közművelődési Tanszékének óraadó tanára, az újvidéki Pro Média Alapítvány vezető oktatója. Írásai, önálló kötetei mellett számos kiadvány szerkesztése és tervezése is nevéhez fűződik. (Tervezés: Szegedi középkortörténeti könyvtár sorozat; Három folyó mentén, 2001; A szegedi MÁV diákkotthon 100 éve, 1998; Mikszáth Szegedről – szegediek Mikszáthról, 1999; Magyarországi levéltárak, 2000; Levéltárak – kincstárak, 2000.) **Tk.:** Szegedi Városszépítő Egyesület titkára 1982–1989 között; Szeged Város Polgármesteri Tanácsadó Testület tagja 1989–1998; Dugonics Társaság főtítkára 1992-től. **Öm.:** Varga Mátyás: *Egy életmű díszletei*, 1995; *Szegedi szobrászok*, 1995; *Szegedi festők*, 1996; *Szegedi grafikusok és iparművészek*, 1997; *Szegedi építészek*, 1998; *Szegedi fotográfusok*, 1999; Porlódi Niké: *Válogatott írások*, 1997; *Napfényben gyantacsöpp: Szűcs Árpád festészete*, 2001. **Szerk.:** *A Képiró: Zoltánfy István emlékezete*, 1994; *A Tisza ezüstszalagján: Tíz éves a Szegedért Alapítvány*, 1998; *Rajzok kedves verseimhez / Varga Mátyás*, 1999; **Szerk. és tervezés:** *Isten zsámolyánál / Polner Zoltán*, 2000; *Csillagok tornácán / Polner Zoltán*, 2001; *Noé bárkája / Polner Zoltán*, 2003; *Kilenc fának termő ága / Polner Zoltán*, 2001; *Ezüst magány / Katona Judit*, 1999; *111 vers / Petri Csató Ferenc*, 1995; *„Embernek lenni mindig, minden körülményben” / Sövényházy Sándor Judit*, 2002; *Igaz mesék a szegedi színházról / Sándor János*, 1998.; *A szegedi színházszás krónikája (1883–2003) / Sándor Já-*

nos, 2003; Világháborúk szegedi hősei / Kanyó Ferenc, 2003; A Dugonics Társaság Évkönyvei 1992–2002; Szárnyak és hullámok (Az első dél-magyarországi költőtálalkozó antológiája), 2002; Ötven év képen és írásban / Kass János, 1998. **Ct.:** több, mint hatezer cikke jelent meg napi- és hetilapokban, folyóiratokban, antológiákban, pl. Városok évkönyve, 1987; A hagyomány szolgálatában (Történeti ismertető Szeged és Csongrád megye múzeumaiban), 2003; Kass János metszetei, 1997; Bibliográfiai tételek Kass János életművéhez, 2002; Csongrád megye (Helyzetkép az ezredfordulón), 2000; Novák István építészeti munkássága, 2001. **Szea.:** több helyszínen, sokféle témában hangzottak el. **Dk.:** Az Ifjúság Szegedért Emlékérem, 1973; Munka Érdemrend bronz fokozata, 1982; Szegedért Emlékérem, 1995; Darvas József-díj, 1998; Löw Lipót-díj, 2004. • (F. H. J.)

TANDI Lajosné Dévanszki Magdolna

tanítónő. (Orosháza, 1920. március 28.–1977. január 24.) **Sz.:** Dévanszki Kálmán méneskari főmester és Beinschroth Erzsébet. **H.:** férjezett, 1943, Tandi Lajos OTP-fiók vezető. **Gy.:** Lajos (1947), Fruzsina (1948), András (1950). **T.:** 1939: Szarvasi Luther Tanítóképző Intézet. **É.:** 1939–1941: Békéscsabán házi-tanítóként tevékenykedett. 1941 októberében kinevezték a Szilágyságba állami elemi iskolába, ott tanított 1943 októberéig, majd 19 hónapig egy nyíregyháza környéki tanyai iskolában dolgozott. 1946. szeptember elsejétől 1976. június 30-ig tanított Gyomán, harminc éven keresztül mindig első és második osztályosokat. • (K. N. K.)

TANKÓ András tanító, tanulmányi felügyelő. (Zilah [Románia] 1922. október 11.–Békéscsaba, 1968. január 27.) **Sz.:** Tankó Péter vasutas és Kovács Anna. **H.:** nős, 1948, Szabó Irma tanítónő. **Gy.:** And-

rás (1950) orvos, Ildikó (1953) óvónő. **T.:** a gimnázium 1–6. osztályát Csíkszeredán végezte. Hogy minél hamarabb diplomát szerezzen, a 6. gimnázium után átkerült a Marosvásárhelyi Tanítóképzőbe. Itt elvégezte az 1–4. évfolyamot. A háború miatt el kellett hagyniuk Erdélyt, ahová élete végéig visszavágyott. A menekülés hónapokig tartott, vasúti vagonokban laktak az ország különböző helyein, míg végül Békéscsabán sikerült édesapjának lakást és állást kapnia. Ekkor folytathatta a tanulást. A Szegedi Tanítóképzőben 1946-ban kapott diplomát. 1950-ben Baján testnevelő szaktanítói oklevelet szerzett. **É.:** első munkahelye Orosháza egyik tanyai iskolájában volt, 1–8. osztályt tanított. Nagyon szerette a tanyai embereket. Színjátékos csoportot, zenekart, énekkart és népi tánc csoportot szervezett. 1951-ben a csorvási Körzeti Központi Iskolába helyezték igazgatónak. A tanyai iskolák felszámolása miatt ez a munkahelye megszűnt. Innen Mezőkovácsházára került, ahol járási úttörőtítkár volt. 1956-ban Endrődre költözött. Itt testnevelést tanított. 1963-ban a Testnevelési Főiskolán kézilabdaedzői és játékezői oklevelet szerzett, majd a Gyomai Járási Művelődési Osztályon mint testnevelési szakfelügyelő dolgozott. A Gyomai járás megszűnése után Szeghalomra helyezték általános tanulmányi felügyelőnek, itt dolgozott korai haláláig: negyvenöt évesen távozott el az élők sorából. **I.:** In memoriam Tankó András / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. november, 4. p. • (Felesége közlése alapján Sz.-né N. E.)

TANKÓ Andrásné Szabó Irma tanítónő. (Endrőd, 1925. december 5.) **Sz.:** Szabó Bálint géplakatos és Tímár Mária. **H.:** 1968-tól özvegy, 1948-ban kötött házasságot Tankó András tanítóval. **Gy.:** András (1950) orvos, Ildikó (1953), óvónő. **T.:** 1945: Tanítóképző, Nagyvárad; 1951: test-

nevelési szaktanító, Baja; 1971: komplex továbbképzés, Debrecen. **É.:** munkahelyei: 1945–50 között Orosházán tanított, 1951–1954 között Csorváson; 1954–1956 között Mezőkovácsházán. 1956 és 1982 között, nyugdíjazásáig, szülőhelyén, Endrődön. **Tk.:** 1958–1982 között az alsó tagozati munkaközösség vezetője; 1963–1982 között az endrődi iskola pedagógus szakszervezetének gazdasági vezetője volt. **Dk.:** megyei elnöki Dicsérő Oklevél, 1974: eredményes, példamutató munkásságáért és magatartásáért; Millecentenáriumi Kitüntető közszolgálati munkásságáért, 1996. • (Sz.-né N. E.)

TARDOS András újságíró. (Gyoma, 1924. május 25.–Budapest, 1969. szeptember 4.) **Sz.:** Tardos Gáspár gyomai ügyvéd. **T.:** elemi iskoláit Gyomán végezte, majd a békéscsabai evangélikus gimnáziumban tanult tovább, Budapesten érettségizett, ezután a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának történelem szakán tanult tovább. Már hallgató korában kapcsolatba került a falukutató mozgalommal. 1943 júliusában letartóztatták, 10 évi börtönre ítélték. 1944. végén megszökött a Margit körúti fogházból, és csatlakozott az ellenállási mozgalomhoz. 1945. után az ifjúsági mozgalomban dolgozott. 1948-ban a Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége főtitkára lett. Később rövid ideig a Népművelési Minisztériumban, majd a Híradó- és Dokumentum Filmgyárban tevékenykedett. 1956 novemberétől a rádió politikai előadásait szervezte, később a külföldi adások főszerkesztőségét vezette. Rendszeresen publikált napilapokban és folyóiratokban. Öngyilkos lett. **Öm.:** *Nyugati rádiók a lélektani hadviselés szolgálatában*, Bp., 1966; **M.:** *Az élőszó eszközeivel. Újságírók a rádióról* [társszerző], Bp., 1969. **I.:** Magyar életrajzi lexikon; Fényes szelek nemzedéke / Kardos László, Bp., 1978; In memoriam Tardos András /

Kerekes Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2002. november, 204. p. • (Sz.-né N. E.)

TEKET Sándor nyomdász. (Túrkeve, 1902–?) **É.:** a gyomai Hungária nyomdában volt kéziszedő-gépmester, majd a nyomda tulajdonosa lett. Nála készültek 1927. szeptember 1. és 1933. július 1. között a Gyomai Ujság (megjelent 1926–1944), 1927-ben a szeghalmi Sárréti Hírlap, 1928–1929-ben a békéscsabai kiadású Egyházi Élet egyes számai. Az 1943. április 20-i keltezésű iparfelügyelői jelentés Sylvania Könyvnyomda néven említi a Teket tulajdonában lévő nyomdát. **I.:** Békés megye sajtóbibliográfiája, 1855–1973, Békéscsaba, 1974; Békés Megyei Levéltár (Gyula), Iparfelügyelő iratok 89/Gyo-22. • (F. H. J.)

TÍMÁR András szakács, szállodavezető.

(Endrőd, 1953. szeptember 21.) **Sz.:** Tímár István és Gellai Gizella. **H.:** nős, 1973: Szabó Erzsébet vendéglős. **Gy.:** Albin (1974), Krisztián (1977), Barbara (1981). **T.:** Kereskedelmi és

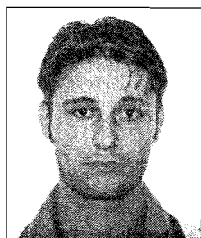
Vendéglátó-ipari Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba; Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakközépiskola, Hódmezővásárhely. **É.:** 1968–1992 között Gyomaendrőd és Vidéke ÁFÉSZ – szakács és üzletvezető; 1992-től vállalkozó: a Körös Étterem és Szálloda, a Krisztián Pizzéria és Grillház tulajdonosa és üzemeltetője. **Dk.:** gasztronómiai országos versenyeken bronz fokozat; területi versenyeket második és harmadik helyezés. • (Sz. L.-né)

TÍMÁR Antal történelem szakos középiskolai tanár. (Endrőd, 1953. július 9.) **Sz.:** Tímár Antal cipész és Gellai Anna női szabó. **H.:** nős, 1976, Uhrin Mária tanár. **Gy.:** Krisztina (1980), Judit (1983). **T.:** 1981: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola; 1986: Kossuth Lajos Tudományegyetem. **É.:** pályakezdő pedagógusként általános

iskolában tanított. 1986-tól a tiszaföldvári Hajnóczy József Gimnázium tanára. Az ELTE és az MTT által szervezett továbbképzéseken ismerkedett meg a helytörténet-kutatással, amit azóta is művel. **T.:** Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozat tagja. **M.:** *Amerikások = Föld nélkül...* (Endrődi füzetek 6. k.) Gyomaendrőd, 1998, 13–52. p. **Ct.:** *Endrőd története a XVIII. században 1–15.* = Városunk, Gyomaendrőd, 1996. január–1997. március; *Harruckern-életrajz* = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. április; *Hajnóczy-életrajz* = Hajnóczy József Gimnázium évkönyve, 1997. **Szea.:** előadások a magyar történelemből határainkon túli magyar diákok számára 1992–1995 között Tiszaföldváron és Kárpátalján. **Kut. ter.:** a késői feudalizmus kora – helytörténeti jellegű kutatások. **E.:** „Több településen végeztem már helytörténeti kutatásokat, s mögöttem van néhány külföldi kutatóút is. Bízom abban, hogy a több éves munka során szerzett információk, adatok egységes – és igaz – történetté ötvöződnék a szülőhelyemről, Endrődről készülő munkámban.” (Tímár Antal) • (*Sz.-né N. E.*)

TÍMÁR Attila Albin üzletvezető, sportoló

(tornász). (Gyoma, 1974. április 13.) **Sz.:** Tímár András és Szabó Erzsébet. **T.:** 1988–1992: Vendéglátó-ipari Szakközépiskola, Hódmezővásárhely. **É.:** 1993–1999: Körös Étterem és Szálloda; 1999–2000: Waffle House, USA; 2000-től: Krisztián Pizzeria és Grillház. Sporteredményei: talajtornában az első diák-olimpián, Kalocsán, országos 4. helyen végzett. 1988-ban a Kecskeméti Gábor-emlékverseny győztese volt. 1990-től a helyi labdarúgó csapatnak volt a tagja. Gyors védőjátékos. Öt különböző osztályban sze-

repelt: a megyei III. osztálytól jutott el az NB II-ig. • (*H. I.*)

TÍMÁR Benedek asztalos és temetkezési vállalkozó. (Endrőd, 1910. január 1.–1950. december 2.) **Sz.:** Tímár Imre asztalos és temetkezési váll. és Pintér Eszter. **H.:** nő, 1947, Koloh Jolán. **Gy.:** Klára (1948). **T.:** édesapjától tanulta az asztalos mesterséget, és nála segédkezett a temetéseknel is. **É.:** 1936-tól önálló iparendéellyel dolgozott. Házasságkötése után a Kossuth [ma: Endrődi út] u. 14. sz. házban laktak, ott rendezték be az üzletet is. A feleségével ketten dolgoztak, csak a temetések idejére alkalmaztak segítséget. Ebben az időben három temetkezési vállalat volt Endrődön – Kiszely Simonnal, Szabó Elekkel –, így érthető volt, hogy Tímár Benedek igyekezett újítani, bővíteni a felszerelési tárgyakat. A maga által készített koporsókat festette, díszítette, de volt gyári tölgy- és érckoporsó is az üzletében. A koszorúkat is a család kötötte és feliratozta. A régi gyázkocsi mellé üvegezett, nagy kocsit vásárolt, díszes lószerszámokkal. Igyekezett kellő tisztelettel utolsó útjára kísérni az elhunytakat. Korai halála után felesége folytatta az ipart, hogy óvodás kislányát felnevelhesse, de néhány év múlva államosították a vállalatot; az árut elvitték. Az üvegezett gyázkocsit Békéscsabára szállították, a felszerelést a gyomai fiókhoz vitték. • (*Sz.-né N. E.*)

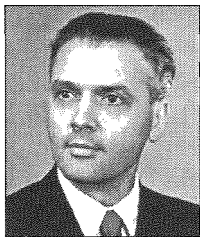
TÍMÁR Ede újságíró, szerkesztő, sajtótörténész. (Endrőd, 1931. január 3.–Budapest, 1996.)

Sz.: Zs. Tímár György és Harnos Erzsébet. Édesapja szakmája ács; egy időben az endrődi községházán tűzoltó volt. Négyéves korában szülei Budapestre költöztek. A háború alatt a lakást bombatalálat érte, akkor visszajöttek Endrődre, itt végezte el a polgári iskola negyedik osztályát. Gyermekkorára nyarait

Endrődön töltötte. **H.:** nős, Molvarecz Jolán **T.:** 1948–1949: Kossuth Lajos Katonai Akadémia; 1968–1971: Politikai Főiskola levelező tagozatán végzett; 1971–1974: a moszkvai Társadalomtudományi Akadémia aspiránsa; 1974: ELTE BTK – doktorált; 1974: a történettudományok kandidátusa. **É.:** 1943: a Csepeli Vas- és Fémművekben csővönő; 1948–1957: a Magyar Néphadsereg tisztje – 1951-ben, a hadseregben folyó „tisztogatási” akció következtében letartóztatták, hét hónapig előzetes letartóztatásban volt, majd szerencsésen kiszabadult, és rendelkezési állományba helyezték; 1957-ben őrnagyi rangban leszerelt, és 1977-ig a Zalai Hírlap főmunkatársa, a nagykanizsai fiókszerkesztőség vezetője lett; 1977: a Népszava főmunkatársa; 1978–1983: a *M. Hét* c. idegenforgalmi hetilap főszerkesztője; 1983–1991: a Szovjet Külkereskedelmi m. kiad. főszerkesztője. **Tk.:** 1957-től MÚOSZ; 1975–1991: MTA Veszprémi Akad. Biz. Elnökségének tagja, Társadalomtudományi Szakbizottságának elnöke; 1980–1989: M. Ökolívó Szövetség elnökségi tagja. **M.:** *A TK Zala megyében*, 1961; *Igaz eszmék erejével*, 1976; *Sajtótörténet*, 1991. **Szerk.:** 1962–1965: *Vasvázas*, üzemi lap, Nagykanizsa; 1975–1990: MTA Veszprémi Akad. Biz. Társadalomtud. Kiadványai. Sajtótörténeti munkái mellett magyar sporttörténettel is foglalkozott és e témában is publikált. **Kut. ter.:** az oroszországi forr. magyar hadifogoly lapjai, az *Igaz Szó* története, a magyar sajtótörténet 1867–1918 között. Munkáját súlyos betegsége, majd halála szakította félbe. **I.:** *Ki kicsoda a magyar hírközlésben?* • (Sz.-né N. E.)

TÍMÁR Imre és felesége, kereskedők.

(Endrőd, 1912. szeptember 25.) **Sz.:** Tímár Imre és Hanyecz Emerencia. **H.:** nős, 1935, Tímár Mária. **Gy.:** Mária (1936) gyógyszerész, Magdolna (1937), óvónő. **T.:** 1960: SZÖVOSZ

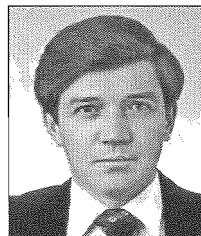
Kereskedelmi Tanulóképző Iskola, Tokaj, vegyesbolti eladó. **É.:** harminc évet töltött a kereskedelemben: 1942–1951 között a hunyai Hangya Szövetkezetnél volt boltvezető; 1954-től az endrődi FMSZ-nél volt boltvezető 1972. október 1-jéig, nyugdíjazásáig. **Tk.:** KPVDSZ-tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1962, 1966; Szövetkezeti Mozgalomban Kifejtett Többéves Eredményes Munkájáért Oklevél, 1965, 1969; SZÖVOSZ Oklevél, 1967.

Tímár Imréné Tímár Mária kereskedő.

(Endrőd, 1917. február 25.) **Sz.:** Tímár Imre és Pintér Eszter. **T.:** négy polgári. **É.:** harminc évet töltött a kereskedelemben: 1942–1951 között a hunyai Hangya Szövetkezet boltjában férje mellett, besegítő családtagként dolgozott; 1954-től 1972-ig az endrődi FMSZ boltjaiban volt eladó. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

TÍMÁR Imre erősáramú villamosmérnök.

(Endrőd, 1950. február 4.) **Sz.:** Tímár Imre cipész, Tímár Hermina. **H.:** nős, Szente Ildikó közgazdász. **Gy.:** Ildikó és Zoltán. **T.:** Gimnázium, Gyoma; Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola, Budapest. **É.:** 1971–1980: MÁV tervezőmérnök, majd energetikus; 1980–1982: Röntgen- és Kórháztechnikai Vállalat, beruházási osztályvezető; 1982–1988: Budai Villany Szövetkezet, vezető mérő; 1988–1991: DEPO Raktárváros Fenntartási Osztály vezetője; 1991-től a Tímár Mérnöki Iroda cégvezetője, ahol villamosipari kivitelezések tervezése, villamos-biztonságtechnikai szolgáltatások végzése folyik. **Tk.:** 1982 óta villamos-biztonságtechnikai szakértő, a Magyar Mérnöki Kamara tagja; 1975–1981 között az OB I-es BVSC Sakk Szakosztályának vezetője; 1988-tól az Endrődiek Baráti Körének budapesti titkára. **E.:** „A

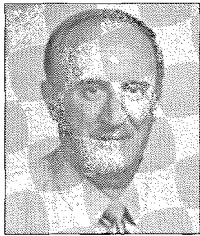
lokálpatriotizmusban rejlik a nemzeti érzés alapja, ezért ennek ápolása a szülőföldhöz való kötődésen is túlmutat.” (Tímár Imre) • (Sz.-né N. E.)

TIMÁR Imréné Kathi Mária tanító.

(Hajdúböszörmény, 1936. június 19.) **Sz.:** Kathi Imre földműves, Lévai Mária htb. **H.:** özvegy, Tímár Imre érettségizett villanszerelő. **Gy.:** Gyöngyi (1960), Csilla (1969). **T.:** 1955: Hajdúböszörményi Tanítóképző. **É.:** első – és egyetlen – munkahelyén dolgozott negyvennyolc éven keresztül, 1955-től 2003-ig: Endrődön, a jelenlegi Rózsahegy Kálmán Általános Iskolában. **Dk.:** Kiváló Munkáért Szolgálati Emlékérem. • (K. J.-né)

TIMÁR János vállalkozó, labdarúgó. (Békés, 1943. április 15.)

Sz.: Tímár János kocsmáros, Kovács Erzsébet vendéglátói alkalmazott. **H.:** nő, 1986, Nagy Ilona vállalkozó. **Gy.:** Gabriella (1968), Zoltán (1974). **T.:** 1961:

Budapest, Rudas László Közgazdasági Technikum, érettségi. **Tk.:** életében fontos szerepet játszott a sport, a Békés megyei ifjúsági válogatott csapat tagja volt 1959–1960-ban, magyar ifi válogatott volt 1961-ben. Az alábbi csapatoknál játszott: Gyoma SC, 1958–1960; Csepel SC, 1960–1963; Békéscsabai Szalvai SE, 1963–1965; Borsodi Bányász, 1965–1967; BVSC, 1967–1970; Középutület Építők, 1970–1971; Békéscsabai Előre Spartacus, 1971–1973; Békéscsabai VTSK 1973–1974; Békéscsabai Agyagipar, 1974–1976. • (Sz. L.)

TIMÁR János vendéglős, panziós. (Gyula, 1949. április 5.) **Sz.:** Tímár István és Gellai Gizella. **H.:** nő, 1974, Kontra Edit. **Gy.:** Attila (1975); **T.:** 1966: Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakmunkásképző,

Békéscsaba, felszolgáló; 1977: Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakközépiskola, Hódmezővásárhely. **É.:** 1963–1969: Körös étterem; 1969–1970: Németország; 1971–1972: Körös étterem; 1973–1975: Fészek presszó; 1975–1981: Körös étterem; 1981–1990: Halászkert, szerződéses üzlet, elsőként a megyében; 1991-től családi vállalkozásban: Dreher Delikát üzlet, 1992: söröző-étterem, 2000: Tímár Panzió. **Dk.:** Gyomaendrődért Emlékplakett városunk idegenforgalmi tevékenységéért, a turizmus fellendítéséért. **I.:** Találkozunk a Tímárban / Hajdú László = Gyomaendrődi Híradó 1992. október, 9. p.; Bemutatjuk Tímár Jánost, a Dreher söröző és étterem tulajdonosát / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 1995. május. **E.:** „A mindig talpon levő vendéglős, mint az orvos; a pincér, mint az ápoló kezeli a fáradt, beteg, ideges vendégeket. Nem ellenkezik, nem vitázik, hanem megnyugtatja.” (Gundel Károly) • (Sz. L.-né)

TIMÁR Judit dr. tudományos kutató. (Gyoma, 1955. június 1.) **Sz.:** Timár György gazdasági vezető, Rágyánszki Judit óvodai szakfelügyelő. **H.:** hajadon. **T.:** 1973: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1978: József Attila Tudományegyetem Szeged, matematika–földrajz szak, 1980: JATE egyetemi doktori cím; 1995: MTA, a földrajztudomány kandidátusa. **É.:** 1978–1982: Általános Iskola, Pilisvörösvár tanár; 1982–1984: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet Békéscsabai Osztály, tudományos munkatárs; 1984 óta: MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézet, Békéscsabai Osztályának tudományos főmunkatársa. **Tk.:** International Geographical Union, Gender and Geography Committee vezetőségi tagja, International Critical Geography Group vezetőségi tagja, MTA X. Osztálya Földrajzi (társadalom-földrajzi) Bizottság tagja, Magyar Földrajzi Társaság Országos Választmány tagja és a Körösvidéki Osztály elnöke, Magyar Szociológiai Társaság tagja, a Magyarországi Női Alapítvány (MONA)

Kuratórium tagja. **M.:** 1983-tól több mint 80 írása jelent meg magyar és angol nyelven, a társadalomföldrajz témakörében. A tanulmányok jó része foglalkozik megyénk településfejlesztési gondjaival. **Szerk.:** Várossiker alföldi nézőpontból, Békéscsaba–Bp., 2003; *Területfejlesztés, rendszerváltás és az Alföld*, Bp., 2002; *Az „alföldi út” kérdőjelei*, Békéscsaba, 1994; *Az Alföld gazdaságföldrajzi kutatásának eredményei és további feladatai IV*, Békéscsaba, 1983; *Alföldi Tanulmányok XII–XIX.*, Békéscsaba, 1988–2003. **Ct.:** 1981 óta rendszeresen publikál szakmai folyóiratokban magyar és angol nyelven (Tér és Társadalom, Földrajzi Értesítő, Agrártörténeti Szemle, Településfejlesztés, Békési Élet, Antipode, Environment and Planning, Landscape and Urban Planning, European Urban and Regional Studies, Tijdschrift voor economische en sociale geografie, Acta Demographica.). **Szea.:** évente 5–6 hazai és külföldi konferencián tart előadásokat. **Rtv.:** több rádió- és tv-interjú készült a közreműködésével. **Kut. ter.:** szuburbanizáció, a településkapcsolatok társadalomföldrajzi jellemzői, területfejlesztési vonatkozásai, feminista földrajz. **Dk.:** a Szocialista Földrajzért (a Magyar Földrajzi Társaság elismerő oklevele) 1989, Pro regione – Alföldért (a Regionális Kutatások Központja Békéscsabai Osztályának), 1998. **Mj.:** a művek teljes jegyzéke megtalálható a szerkesztőknél. **E.:** „A szülőhelyemről leggyakrabban felvillanó képek: a Körös és a Hősök útja zöld alagúttá összezáruló hársfasora. És fordítva: sétáljak a világ bármely folyópartján, vagy érezzem meg bárhol a hársfa illatát: otthon vagyok.” (Timár Judit) • (Sz.-né N. E.)

TÍMÁR Lajos dr. történész. (Endrőd, 1947. augusztus 17.) **Sz.:** Timár Lajos, Hunya Terézia. **H.:** nős, 1969, Ujhelyi Erzsébet. **Gy.:** Lajos László (1970), Attila (1974). **T.:** 1966–1971: Kossuth Lajos Tudományegyetem BTK. **É.:** 1971–1984: Agrártudományi Egyetem, Debrecen; 1984–1992: MTA Regionális Kutatások Köz-

pontja, Budapest; 1992-től: KLTE BTK Történeti Intézetének docense; 1998–2001: Széchenyi prof. ösztöndíjas. **M.:** *A gazdaság térszerkezete és a városhálózat néhány sajátossága*, 1987; *Vidéki városalakók. Debrecen társadalma 1920–1944*, Debrecen, 1993; *A brit gazdaság és társadalom a XVIII–XIX. században*, Debrecen, 1999. **Ct.:** 27 tanulmánya jelent meg szakmai jellegű írásokban. • (Sz.-né N. E.)

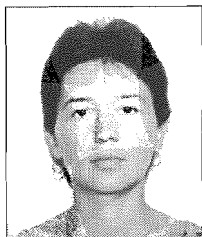
TÍMÁR László magyar–történelem szakos középiskolai tanár. (Gyoma, 1965. július 1.) **Sz.:** Timár Bálint kőműves, Kurilla Margit. **H.:** nős, 2002, dr. Csonka Andrea pszichiáter. **Gy.:** Ádám (2002). **T.:** 1. Sz. Ált. Iskola, Gyoma,

611. Sz. Szakmunkásképző Int., autószerelő szakma, Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma, ELTE TFK történelem–magyar szak, 1999, jelenleg JATE Jogi Kara, Kecskemét. **É.:** 1982–85: Alkotmány Tsz, Gyoma, autószerelő; 1986–92: Magyar Néphadsereg Művészegyüttes (Honvéd Együttes) táncos; 1999 óta a józsefvárosi Somogyi Béla Úti Ált. Iskola, tanár. **Dk.:** Arany-sarkantyú (profi kategória), 1989. **Rtv.:** Magyar Elektra, A helység kalapácsa c. film, Napóleon c. film, 1998 óta Újévi gálaműsor (Interoperett) Strauss: A denevér c. operett, külföldi tv-műsorokban többszöri fellépés. **I.:** Eszéki Eszter: Tánc az élet. Szerepei: Magyar Elektra: Aigistus, Orestes; A helység kalapácsa: „A katona”; Széki Rómeó és Júlia: a vőlegényjelölt; Antigoné: a Théba ellen támadó testvér; István, a király: a sámán (Szeged). **E.:** „1974–85-ig a Gyomai Körösmenti Táncegyüttes tagja voltam, sokat jelentett számomra Gyapjas István koreográfussal együtt dolgozni, a nyári Gyulai Várjátékokban részt venni. Nagy élmény volt a sok külföldi vendégszereplés, pl.: Hollandia, Spanyolország, Franciaország, Németország, Csehszlovákia, Ausztria, Románia, Jugoszlávia, Olaszország, Szovjetunió, Kí-

na, Észak-Korea, Kuba, Izrael, Svédország, Finnország... Külön meg kell említenem Kovács Károly igazgató segítőkész barátságát irányomban. 1985-ben a Békéscsabai Szólótáncverseny révén kerültem Budapestre. A Honvéd Együttesben sokat fejlődtem. Sokat gyűjtöttem Erdélyben és Magyarországon.” (Tímár László) • (K. N. K.)

TÍMÁR Lászlóné Diós Edit adminisztrátor, sportoló (röplabda).

(Endrőd, 1963. november 17.) **Sz.:** Diós Balázs bognár és Rakovics Piroska varrónő. **H.:** férjezett, 1983, Tímár László asztalos. **Gy.:** Andrea (1984), László (1990). **T.:** 1970–1978: 1. Sz. Általános Iskola; 1978–1982: Kiss Lajos Gimnázium, 1982-ben érettségizett. **É.:** Körösi Á. G. bérelszámoló; Dosszié Nyomdaipari Kft., számlázó. **Tk.:** a GYEST vezetőségi tagja volt. A röplabdában kiváló teljesítményt nyújtott. A sportágon belül csapatkapitányi tiszteletet töltött be. Állomások: eleinte Úttörő Olimpián játszottak, majd megyei bajnokságokon folytatták, végül – sokáig – az NB II-ben, és osztályozót játszottak az NB I-ben való részvételért is. Jó szellemű, igazi csapatversenyző volt. Jelenleg amatőr sportolóként röplabdázik a Gyomaendrődi SÁNC SC tagjaként. Csapatuk amatőr bajnokságokon ma is jól szerepel. Szereti a strandröplabdát is. • (H. I.)

TÍMÁR Mária Veronika dr. orvos, főorvos, szemész. (Endrőd, 1939. február 23.) **Sz.:** Tímár Miklós fodrász, Tímár Eszter varrónő. **H.:** férjezett, dr. Csanyevác Elek orvos. **Gy.:** László (1966), Judit (1971). **T.:** 1953: Általános Iskola, Endrőd; 1957: Lorántffy Zsuzsanna Gimnázium, Békéscsaba; 1963: Orvostudományi Egyetem, Szeged. **É.:** 1963–1972: Szegedi Orvostudományi Egyetem

Szemészeti Klinika; 1972–1999: Szegedi Városi Rendelőintézet Szemészeti Osztály; 1997-től napjainkig (2002) Lottica Szemvizsgáló Szalon. **Tk.:** tagja az Endrődiek Baráti Köre egyesületnek. **Ct.:** társszerzőként szemészeti folyóiratokban szerepelt (angol nyelven is) 1963–72 között. **Szea.:** társszerzőként szemészeti kongresszusokon előadott 1963–72 között. **Kut. ter.:** a klinikai évek alatt a szemészet. **Dk.:** Az Egészségügy Kiváló Dolgozója, 1971; Kiváló Munkáért, 1979. • (Cs.-né Gy. É.)

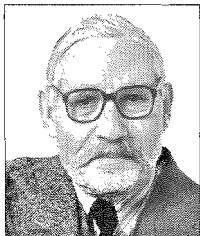
TÍMÁR Mária óvónő. (Endrőd, 1954. április 5.) **Sz.:** Tímár József órás és műszerész és Gellai Iлона könyvelő. **H.:** elvált, férje a szintén endrődi születésű Szujó Zoltán grafikus volt. **Gy.:** Zoltán (1977) sportriporter [lásd ott]. **T.:** 1960–1964: általános iskola, Budapest; 1964–1968: Általános Iskola, Endrőd; 1968–1972: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1972–1974: Felsőfokú Óvónőképző Intézet, Szarvas. **É.:** óvónőként dolgozott Herenden, Szolnokon, Salgótarjánban, Gyomaendrődön. Jelenleg a gyomaendrődi Rózsakert Idősek Otthonának dolgozója. **E.:** „Boldog vagyok, hogy Endrődön, a Hármas-Körös partján születtem. Az ország több táján jártam és dolgoztam, néhány külföldi városban is voltam; de ide, Gyomaendrődre jöttem vissza. Számomra a Körös szépsége és varázsa ma is leírhatatlan. Gyönyörű tavasszal, amikor az első halványzöld rügyek kipattannak; nyáron, amikor ezüstként csillog a hűsítő víz és a zöld legkülönbözőbb árnyalatiba öltözik a természet; ősszel, amikor a nap fényében százezer színben pompáznak a fák; télen, amikor szikrázó fehérség és csend borít mindent. Itt mindig nyugalom és béke van, s ez a béke beköltözik a lelkembe. Itt vagyok ITTHON – ahol születtem, ahol gyerek voltam és felnőttem – a Hármas-Körös partján.” (Tímár Mária) • (F. I.-né)

TÍMÁR Mária óvónő. (Endrőd, 1954. április 5.) **Sz.:** Tímár József órás és műszerész és Gellai Iлона könyvelő. **H.:** elvált, férje a szintén endrődi születésű Szujó Zoltán grafikus volt. **Gy.:** Zoltán (1977) sportriporter [lásd ott]. **T.:** 1960–1964: általános iskola, Budapest; 1964–1968: Általános Iskola, Endrőd; 1968–1972: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1972–1974: Felsőfokú Óvónőképző Intézet, Szarvas. **É.:** óvónőként dolgozott Herenden, Szolnokon, Salgótarjánban, Gyomaendrődön. Jelenleg a gyomaendrődi Rózsakert Idősek Otthonának dolgozója. **E.:** „Boldog vagyok, hogy Endrődön, a Hármas-Körös partján születtem. Az ország több táján jártam és dolgoztam, néhány külföldi városban is voltam; de ide, Gyomaendrődre jöttem vissza. Számomra a Körös szépsége és varázsa ma is leírhatatlan. Gyönyörű tavasszal, amikor az első halványzöld rügyek kipattannak; nyáron, amikor ezüstként csillog a hűsítő víz és a zöld legkülönbözőbb árnyalatiba öltözik a természet; ősszel, amikor a nap fényében százezer színben pompáznak a fák; télen, amikor szikrázó fehérség és csend borít mindent. Itt mindig nyugalom és béke van, s ez a béke beköltözik a lelkembe. Itt vagyok ITTHON – ahol születtem, ahol gyerek voltam és felnőttem – a Hármas-Körös partján.” (Tímár Mária) • (F. I.-né)

375

TÍMÁR Máté író, költő, szerkesztő. (Endrőd, 1922. november 21.) **Sz.:** Tímár Máté földműves, Papp Mária.

H.: elvált (nős 1972–1984). **Gy.:** Máté Áron (1976) egyetemi tanulmányait végzi, Illés (1977), elhunyt 1994-

ben. **T.:** polgári iskoláit Endrődön végezte; a Szeghalmi Péter András Gimnáziumban érettségizett. Egyetemi tanulmányokat folytatott a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, 1942-től. Tanulmányait a II. világháború és a hosszú orosz fogság miatt hat félv év után nem tudta befejezni. **É.:** 1951–1955: könyvelő, gondnok az állami gazdaságban; 1955–1956: előadó a Földművelésügyi Minisztériumban. Letartóztatják, elítélik 1956-ban; 1957–1961: ügyintéző és a helyi üzemi lap szerkesztője a VIZÉP-nél; 1968-tól 1982-ig: lapkiadó vállalat főszerkesztője, majd nyugdíjba vonult. Írói pályáját 1958-ban kezdte, első műve: Majoros Ádám krónikája. Műveiben felelevenedik a szülőföld, Endrőd élete és mindennapjai. Legnagyobb érdeme, hogy az endrődi nyelvjárást irodalmi rangra emelte. (A mai magyar nyelv c. kézikönyv több helyen hivatkozik erre.) Hamvait az endrődi Szarvasvégi temető őrzi. **Tk.:** a Magyar Néppárt, Magyar Írók Szövetsége, Művészeti Alap, PEN Club, a Független Újságírók Közössége (FÁK), Veres Péter Társaság tagja volt; Vestdeutsche Autoren Verbani (VAV), a Nyugatnémet Írók Egyesülete tiszteletbeli tagja; belga Felix Timmerman Társaság külföldi tagja volt. **Öm.:** *Majoros Ádám krónikája*, r., 1958; *Hajnal hasad*, r., 1960; *Száz tű hossza*, elb., 1960; *Karcsi, a csicskás*, r., 1961; *Asszonycsere*, elb., 1961; *A Jövendő tavaszán*, útinapló, 1962; *Élet a küszöb fölött*, színmű, 1964; *Hogy a világ előre menjen*, elb., 1966; *Késő virradat*, r., 1967; *Eleven parázs*, elb., 1968; *Ítéletidő*, r., 1969; *Hadiérettségi*, r., 1970; *...és azután a tizenhetedik napon*, r., 1977; *Tal-*

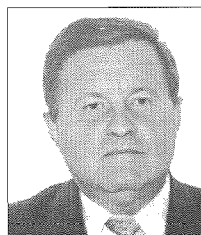
ponálló szerelem, elb., 1972; *Hazai harangszó*, elb., 1979; *Hét marék zsarát*, elb., 1981; *Nagy vizeknek sodra*, elb., 1984; *Az első eltávozás*, elb., 1984; *Az Isten széke alatt*, kistr., 1988; *Amikor a szerelem véget ér*, elb., 1994; *Napáldozatja előtt*, r., 1994; *...és a Berettyó folyik tovább...*, r., 1995; *Lélekváltás*, v., 1996; *Utószüret*, v., 1997; *Ámen... Ámen... v.*, történetek, 1998; **Ct.:** rendszeresen írt az Új Ember, Keresztény Élet c. lapokban. A Városunk, Gyomaendrőd c. folyóiratban annak alapítása óta (1994) rendszeresen publikált elbeszéléseket, verseket. Írt külföldi lapokban is, német nyelven, de oroszul s más nyelveken is. **Dk.:** SZOT Nagydíj, 1959; József Attila-díj, 1962; A Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje, 1996; Gyomaendrőd díszpolgára, 1996. Több rádiós, sajtónívódíj és elismerő jelvény, Kiváló Dolgozó, Kiváló Munkáért jelvények tulajdonosa volt. 1990-től haláláig az Endrődiek Baráti Köre elnöke. **I.:** Tímár Máté bibliográfia / Fehér József; *Ember az ember, míg álmodik* / M. Kondor Viktória = *Városunk*, 1997. november; *Békés krónikását köszöntjük* / Vaszkó Tamás = *Békés Megyei Hírlap*, 1997. november 22.; *Tamási Áron Emlékkönyv* / Lovas Ildikó = *Szabad Föld*, 1997. október 28.; *Egy rendkívüli ember* / Hovanyecz László = *Népszabadság*, 1997. december 12.; *Tamási Áron Emlékkönyv* / Cs. Bodnár Ildikó = *Magyartanítás*, 1998. január; *Tamási Áron, a virrasztó* / Csengő Zoltán = *Magyar Fórum*, 1998. június 4. **E.:** utolsó elnöki beszédét tartva, 1998-ban az Endrődiek Baráti Körének találkozóján, ezzel a Mikes Kelemen-i gondolattal vallott szülőföldjéről: „Én úgy szerettem Rodostót, hogy el nem feledhetem Zágont... és amikor meglátjuk a templomtornyot, amelyből csak egy van a világon, melegség önt el bennünket...” • (Cs. F.)

TÍMÁR Máténé Tóth Mária születő. (Endrőd, 1895. november 26.–1972. szeptember) **Sz.:** Cs. Tóth István kubikos és Szujó Veronika. **H.:** férjezett, Tímár Máté

földműves. **Gy.:** Eszter (1914). **T.:** Szolnoki Bábaképző Intézet. **É.:** az oklevél megszerzésétől a nyugdíjazásáig – 1923–1950 között – Endrődön dolgozott előbb területen, majd a Szülőotthonban. • (K. A.-né)

TÍMÁR Mátyás (teljes név: **Zsombok**

Tímár Mátyás Géza) újságíró, főszerkesztő. (Gyoma, 1947. január 29.) **Sz.:** Tímár Mátyás kovácsmester és Varga Margit varrónő. **H.:** elvált: első házassága 1967–1977: Kaszás An-

na; második házassága 1982–1995: Józsa Irma. **Gy.:** Krisztina (1974), Attila (1977), Éva (1982). **T.:** 1980: Ybl Miklós Főiskola; 1980: újságíró iskola; 1980: fotóművészeti oktató. **É.:** 1963–1984: 26. Sz. Állami Építőipari Vállalat; 1984: Dunaújvárosi Hírlap; 1985–1986: Betonelem c. lap; 1987–1990: Légiközlekedés c. lap; 1991–2002: Repülőtéri Magazin főszerkesztője; 2002: Tiszti Kaszinó képszerkesztője; 2003-tól a CBA Magazin főszerkesztője. **Tk.:** Magyar Újságírók Országos Szövetsége Turisztikai és Gasztronómiai Szakosztály, Közlekedési Szakosztály és Egészségügyi Szakosztály tagja. **M.:** *Látivalók Bács-Kiskun megyében*, 2002; *Magyarország repülőtere*, 2003. **Dk.:** Nívódíj, 1986; Állami Biztosító II. díj, 1986; ÉFEDOSZ Nívódíj, 1984; Egészségügyi Minisztérium Sajtódíja, I. helyezés, 1986. **E.:** „A gyomai Árvaházba jártam a nem koedukált általános iskolába, ahol 1960-ban előadtuk a Többsincs királyfi c. mesejátékot, amelyben én alakítottam Tündérszép Ilonát – fiú létemre!” (Tímár Mátyás) • (Sz.-né N. E.)

TÍMÁR Menyhért gépészmérnök, vasműszaki kereskedő. (Endrőd, 1944. október 1.) **Sz.:** Tímár József mezőgazdasági vállalkozó, Tímár Gabriella háztartásbeli.

H.: nős, 1969: Kurilla Katalin üzletkötő. **Gy.:** Éva (1972) tanár, Tibor (1974) tanár. **T.:** Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Kar, Budapest. **É.:** Mezőgép Vállalat, Békéscsaba, gyártás- és gyártmányfejlesztő; Hunyadi Mgtysz, Hunya, műszaki vezető, 1983-tól a gyomaendrői kazángyárban gyártás- és gyártmányfejlesztő volt; 1990-től egyéni vállalkozó: üzletében a víz- és gázvezeték kellékeit árulja. **I.:** Mert csak a munka teremthet jólétet / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 1999 augusztus. • (M.-né G. E.)

TÍMÁR Mihály tanító és családja. (Bu-

csatelep, 1887.–Endrőd, 1942.) **Sz.:** Tímár Mihály ácsmester és Tímár Viktória. **H.:** nős, 1911: felesége Tímár Mária volt. Kilenc gyermekük született, és minden gyerekiüknek diplomát

adtak a kezébe a szülők. **T.:** a polgári iskolát magánúton végezte. Szepeshelyen volt tanítóképzős, 1905-ben szerzett diplomát. **É.:** 1905. szeptember elsején nevezték ki az öregszőlői elemi népiskola tanítójának. Az első világháború alatt délelőtt Öregszőlőben, délután pedig Kocsorhelyen tanított. **Tk.:** 1908-tól a Hangya Szövetkezet jegyzője lett; 1909-től az Endrődi Katolikus Kör alapító tagja volt. 1925-ben Endrődön megszervezte az Iparos Dalárdát, amelynek karnagya lett. A gyermekeit is megtanította a zeneelmélet alapjaira és legalább egy hangszeren játszani. Nyugdíjasként szívesen kertészkedett. Amikor temették, az általa alapított dalárda a tőle tanult énekekkel búcsúztatta. **I.:** In memoriam Tímár Mihály / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. november. Gyermekei: **Tivadar** (1913–1978) szőlészborász technikus lett, egy fia van, András (ny. százados), és két lánya: Gyöngyike tornatanár, Anikó pedig óvónő.

Izabella mintaóvónő (1914. december 17.) **T.:** 1939–1943: Kalocsai Iskolánövérék Óvónőképző; mintaóvónői oklevelét a bu-

dapesti Állami Óvónőképzőben szerezte 1949–50-ben. **É.:** pályáját az erdélyi Bölönheu-Ozsdolaban kezdte, majd Nagyszénás, Szarvas, Gyoma, Gyula óvodáiban tanított; óvodai szakfelügyelő is volt Gyulán, 1961–1971 között. **Tk.:** a Pedagógus Szakszervezet tagja 1946–1999 között. **Szea.:** Gyulán és Békéscsabán tartott szakmai előadásokat, 1961–1971 között. **Ct.:** 1949–50: Az óvodai programgyakorlatok kipróbálása és értékelése. **Dk.:** Kiváló óvónő; Gyémántdiploma, 2003.

Lucia (1916–1987) okleveles tanítónő, Tanácsakadémiát is végzett, és mint megyei szociális felügyelő dolgozott Zomborban, Békéscsabán és Gyulán 1972-ig, nyugdíjazásáig.

Klotild (1918–1992) tanácsi dolgozó volt Zomborban, Gyomán és Szarvason, nyugdíjazásáig. 1974 után művészi szinten kézimunkázott. Édesanyját gondozta Gyulán.

Katalin Irén (1922) **Véha Antalné** óvónő. Férjhezett, 1948: Véha Antal gépészmérnök. **Gy.:** Irén (1950) fogorvos, Antal (1956) gépészmérnök, kandidátus. **T.:** 1937: polgári iskola, Endrőd; 1941: Óvónőképző Intézet, Kalocsa. **É.:** 1942–1962: Endrődön a Bajcsy úti óvoda vezetője volt. Az intézmény ún. „bázis” óvoda volt, ide jártak a gyomai óvónőképző tanítványai gyakorlatra. Irénke óvó néni szeretett meg velük a pályát. 1956-ig egyedül dolgozott az óvodában; 1962-től 1978-ig, nyugdíjazásáig Orosházán, a Lehel úti Óvoda 14 fős kollektívájának vezetője volt. Itt is évente két szarvasi óvónő-jelölt szakmai gyakorlatát vezette. **Tk.:** a Pedagógus Szakszervezet tagja volt. **Szea.:** 1950–1962 között tartott szakmai előadásokat Békéscsabán; 1962–1978 között Orosházán. 1965–1978 között ének szakmai munkaközösség-vezető volt. **Ct.:** szakmai jellegű cikkei megjelentek a Kisded- nevelésben. **Rtv.:** 1972-ben, 1977-ben és 1978-ban készültek felvételek. **Dk.:** Békés Megyei Elismerés 1949-ben; Művelődésügyért Elismerés Orosházán; Pedagógus Szolgálati Emlékérem; Aranydiploma; Gyémántdiploma. Gyermekai: **Irén** és **Antal**. Irén (1950), fogorvos

Kiskunhalason, két gyermeke van: Szabolcs malomipari mérnök és Boglárka, élelmiszer-menedzser. Antal (1956) gépészmérnök. Jelenleg a szegedi Kertészeti Egyetem malomipari tagozatának professzora. Az ő gyermekei: Miklós (1982) és Noémi (1984).

Adélka (1924–1948) **Szabó Ernőné** okleveles óvónő. Az oklevelét Kalocsán kapta, 1947-ben. Szarvason, a II. kerületi óvoda vezetője volt. 1948-ban szülésben meghalt. Az ő fia Endrődi Szabó Ernő költő (1948–1997), [lásd ott].

Klára (1926) okleveles tanítónő. Hunyán kezdte pályáját, majd az államosítás után Bakócára helyezték. Férjhez ment, nyugdíjazása után beköltöztek tanár férjével és a családdal Harkányba. Fia: Gábor (1950) jogász, akinek van egy egyetemista kislánya. Lánya Klára (1952), orosz–angol szakos tanár, az ő gyermekei: Péter, menedzser-szakos Tatabányán és Zsófia, aki Pécsen egyetemista.

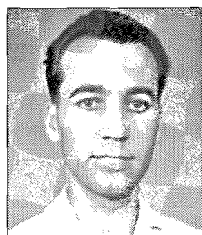
Lujza (1929), okleveles óvónő. 1953-tól Békéscsabán, 1956-tól Mosonmagyaróvárott vezető óvónő. Férje 1992-ben meghalt. Gyermeke: Mária (1955), nyomdász vállalkozó, akinek három gyermeke van: Viktória nyomdász, Gergely villanyszereplő, Éva tanuló.

Éva (1932), okleveles tanítónő. Dolgozott Gyomán, a sűrűnyilasi, tanyai, osztatlan iskolában, majd Hunyán, a felső tagozatban. Férjhez ment, elkerült Csákerénybe, majd Balatonbozsokon tanított, nyugdíjazásáig. Jelenleg Balatonvilágoson él. Fia, László (1956) gépészmérnök, az ő gyermekei: Nóra és András, mindketten egyetemisták. • *(Családi közlés alapján F. I.-né, Sz.-né N. E.)*

TÍMÁR Mihály endrődi plébános, szalézi szerzetes. 1931. október 4-én Endrődön született. Volt szalézi novícius, majd ideiglenes fogadalmas és örök fogadalmas. A Magyar Szalézi Tartomány működési engedélyének megvonása után 1953–1958 között Szegeden végezte teológiai tanulmányait. 1958. június 18-án Szegeden szentelték pappá. Állomáshelyei: káplán

1958–60 között Gyomán, 1960–62: Gyulán, 1962–63: Debrecen, Szent Anna-plébánián, 1963–64-ben Békésen. Plébános-helyettes 1964–66 között Vésztőn. Plébános: 1966–1971: Bucsa, 1971–77: Szeghalom. 1977. március 31-től Endrődön. Idekerülve azonnal nekilát a romos plébánia felújításához, mely több évet vett igénybe. Igen jó szervező képességű. Gondja volt a temetők tisztán tartására is, melyet társadalmi munka megszervezésével oldott meg. 1980-tól püspöki tanácsos, esperes. 1982 decemberében Debrecen, Szent Anna-plébániára kerül, itt reális préposti kinevezést kap. Felújította a templom külsejét. 1988-ban kéri magát Berettyóújfaluba. 1989-ben visszatérhet a Szalézi-rendbe, és Orosházán, Budapesten, Szombathelyen, és ismét Budapesten tevékenykedik mint szerzetes. • (I. L.)

TÍMÁR Péter és felesége, kereskedők.

(Endrőd, 1938. november 2.) **Sz.:** Tímár Antal földműves és Szurovecz Teréz. **H.:** nős, 1962, Katona Magdolna. **Gy.:** Péter (1962), Tünde (1968). **T.:** 1956–1958: kereskedőtanuló Gyöngyösön; 1967-ben Közgazdasági Technikum, Békéscsaba; 1976: közg. továbbképzés. **É.:** 1960-tól FMSZ majd ÁFÉSZ, Endrőd: bolti eladó, boltvezető, kereskedelmi előadó, hálózati ellenőr, 1970-től ipari felvásárlási osztályvezető; 1977-től termeltetési és felvásárlási csoportvezető 1984-ig. 1984-től a feleségével együtt saját vállalkozásban dolgoznak a kereskedelemben. **Tk.:** 1956–1984 között a KPVDSZ tagja; 1980-ban községi tanácsstag, a számvizsgáló bizottság elnöke, Sz. B.-propagandista. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1965, 1969, 1978.

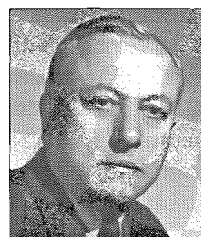
Tímár Péterné Katona Magdolna kereskedő. (Endrőd, 1944. április 3.) **Sz.:** Katona Ignác és Hegedűs Mária. **T.:** 1958–1961: Kereskedelmi Iskola, Tokaj, vegyes-

bolti eladó; 1966: önkiszolgáló bolti pénztárosi tanfolyam; 1967: Közgazdasági

Technikum, Békéscsaba. **É.:** 1958–1961: tanuló, 1961–1962: bolti eladó; 1962–1966: boltvezető; 1966–1971: boltvezető h.; 1971–1975: árfelelős; 1975–1984: áruforgalmi csoportvezető; 1984-től férjével együtt saját vállalkozásban kereskednek. **Tk.:** 1958-tól KPVDSZ-tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1968, 1975. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

TÍMÁR Sándor dr. általános orvos, fog-

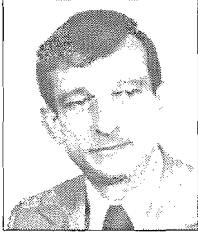

szakorvos. (Endrőd, 1902. január 26.–Mezőtúr, 1983.) **Sz.:** G. Tímár János gazdálkodó és Tímár Viktória. **H.:** nős, 1938: Homoki Irma. **Gy.:** Sándor (1939), István (1942). **T.:** Nagyvá-

radon és Szarvason járt középiskolába. 1929. október 26-án elvégezte a Pázmány Péter Orvostudományi Egyetem általános orvosi szakát, majd a 60-as években a fogszakorvosi végzettséget is megszerezte. **É.:** a diploma megszerzésétől nyugdíjazásáig Endrődön praktizált. 1930-ban szülőhelyén nyitott rendelőt, ott kezdte meg általános orvosi tevékenységét. A 2. világháború alatt katonarvosként szolgált. Hazatérte után körzeti orvosként, egy időben szülészként, majd fogszakorvosként dolgozott. Volt MÁV-szakorvos is, a Vöröskereszt aktív szervezője, a Stefánia Szövetség vezető orvosa, gyermekvédelmi tanácsadó orvosa, a testnevelési tanács tagja, néhány évig sportorvos is volt. **Dk.:** nyugdíjba vonulása alkalmából 43 szolgálatban eltöltött év után 1973. augusztus 9-én miniszteri dicséretben részesült. A mezőtúri kórházban halt meg. A humánium, az emberszeretet motíválta munkájában. Szabadidejében sokat olvasott, kertészkedett és hegedült. Szenvedélyes óragyűjtő volt: eredeti Omega és

Doxa órái voltak, ami abban az időben nagy szó volt. **I.:** In memoriam dr. Tímár Sándor / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1997. február, 4. p. • (Császárné Gyuricza Éva)

TIMÁR Sándor tanító, tanár. (Mezőtúr, 1939. szeptember 3.)

Sz.: dr. Tímár Sándor orvos, fogszakorvos, Homoki Irma. **H.:** nős, Fekécs Margit tanár. **Gy.:** Judit (1964), Éva (1972). **T.:** 1959: Szarvasi Tanítóképző; 1969:

Szeged, Tanárképző magyar–orosz szak. **É.:** Gyoma és Endrőd iskoláiban tanított 1999-ig. Tanyai tanítóként 6 évet osztatlan és részben osztott iskoláknál (Polyákhalom, Csejt). Szaktanárként Öregszőlőben, Endrődön tanított. Az iskola könyvtárát húsz évig gondozta. **E.:** „Emberségéért, gyermekszeretetéért leginkább Márton Gábor kollégámat tisztetem.” (Tímár Sándor) • (G.-né T. Zs.)

TIMÁR Sándorné Fekécs Margit ének-

zene szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1943. szeptember 3.) **Sz.:** Fekécs Pál kovács- és bádogosmester, Dinnya Margit női szabó. **H.:** férjezett, Tímár Sándor tanár. **Gy.:** Judit

(1964), Éva (1972). **T.:** 1968: Bajai Tanítóképző; 1976 Juhász Gyula Tanárképző Főiskola ének-zene szak. **É.:** egész életében szülőhelyünkön tanított, kezdetben tanyai iskolákban: 4 évet Csejten, 2 évet Nagylaposton összevont 1–4 osztályban; majd harminc évet – 1969–1999 – Endrődön, belterületen, ahol a tanítás mellett évtizedekig vezette a ligeti iskola gyermekkorúsát. **Dk.:** az Oktatásügy Kiváló Dolgozója. • (G.-né T. Zs.)

TIMÁR Vendel dr. agrármérnök, főiskolai docens. (Endrőd, 1935. július 14.) **Sz.:** Tí-

már Vendel földműves és Vaszkó Margit. **H.:** nős, 1960, Tímár Olga. **Gy.:** Péter (1963), Anita (1967). **T.:** Általános iskola, Endrőd; 1952: Mezőgazdasági Technikum, Szarvas; 1963: Agrártudományi Főiskola, Debrecen, agrármérnök; 1977: Agrártudományi Egyetem, Debrecen, üzemgazdasági szakmérnök; 1983: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő, mérnök-tanár. **É.:** 1952–1958 között: ÖRKI kísérleti telep vezető; 1958–1959: Talajjavító Vállalat, Debrecen; 1959–1965: városi tanács, mezőgazdasági osztályvezető, Mezőtúr; 1965–1978: Dózsa Mgtsz, főagronómus, majd termelési elnökhelyettes; 1978-tól a DATE Mezőgazdasági Főiskolai Kar docense, a vállalatgazdasági tanszék vezetője – 1978–1985 között főigazgató helyettes; egyetemi dr. Debrecen, 1979; 1995-től nyugdíjas. Nyugdíjasként a Szarvasi KOMÉP Városgazdálkodási Kft. ágazatvezetője. **Tk.:** 1998-tól Szarvas Város Önkormányzata, korábban a Mezőgazdasági, később a Gazdasági Bizottság külső tagja. **Dk.:** a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1970. • (Sz.-né N. E.)

TOLDI László egészségőr. (Gyoma, 1909.

május 30.–1990. augusztus 19.) **Sz.:** Toldi Gábor földműves, Cseki Regina háztartásbeli. **H.:** nős, 1939. november 22., Megyeri Teréz **Gy.:** László (1940), Teréz (1942), Gábor (1944),

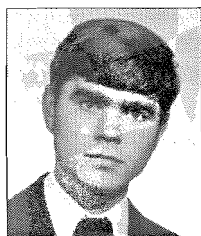
Ilona (1949), Lajos (1950). **T.:** egészségőri tanfolyam Budapesten. **É.:** 1956–75-ig egészségőr Gyomán, gombaszakértőként még otthonában is a lakosság rendelkezésére állt. **Tk.:** évtizedeken keresztül jelen volt minden labdarúgó mérkőzésen, az esetleg szükséges elsősegélynyújtás elvégzésére. • (K. A.-né)

TÓTH Ferencné Bohrát Eszter csecsemő- és gyermekgondozónő. (Gyoma, 1942. április 20.) **Sz.:** Bohrát Imre földműves és Búza Viktória. **H.:** férjezett, 1971, Tóth Ferenc kőműves. **Gy.:** Ferenc

(1974). **T.:** Általános Iskola, Endrőd, 1964: Csecsemő- és Gyermekgondozónő-képző, Budapest; 1971: Erkel Ferenc Gimnázium, Gyula, gimnáziumi érettségi. **É.:** 1964–1971: Csecsemőotthon, Gyula; 1971–1974: Bölcsőde, Polgár; 1974–1993: Bölcsőde, Gyomaendrőd; 1993–1996: Gondozási Központ, Gyomaendrőd, ápolónői beosztásban. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1985. • (K. A.-né)

TÓTH Ignác szakács, étteremvezető.

(Endrőd, 1954. december 26.) **Sz.:** Tóth Ignác és Kovács Mária. **T.:** 1978–1982: Vendéglátó Szakközépiskola, Békéscsaba. **É.:** 1969–1972 szakácstanuló, majd a Domszögön szakács

volt. Leszerelése után a Birka csárda vezetőhelyettese, majd vezetője 1990. december 13-ig, illetve több éven keresztül vezette a Kondorosi Csárdát. Jelenleg Mezőtúron saját, jó hangulatú vendéglője van, a Gyöngyhalász étterem. **Tk.:** KPVD SZ-tag. **Dk.:** a „Szakma Ifjú Mestere” címet kapta meg 1980-ban. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

TÓTH Iván szakács, sportoló (tornász).

(Gyoma, 1973. december 8.) **Sz.:** Tóth Lajos és Szonda Katalin. **T.:** 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; Pollák A. Villamosipari Szakközépiskola, Szentés; Kereskedelmi Szakiskola, Békéscsaba.

É.: diákeveinek kimagasló tornász-egyénisége volt. Gyakorlatait nagy biztonsággal, elegánsan mutatta be. Eredményei: 1987–1988-ban részt vett Kalocsán az országos úttörő olimpia tornászdöntőjén, ahol csapatban negyedik helyezést ért el. Ugyanabban az évben, Békéscsabán megnyerték a megyei bajnokságot, majd a Kecskeméti

Gábor meghívásos tornaversenyen mind egyéniben, mind csapatban első helyen végzett. • (H. I.)

TÓTH Lajosné Kiss Mária óvodavezető-

helyettes, óvodapedagógus. (Dévaványa, 1943. június 4.) **Sz.:** Kiss János és Nagy Ilona. **H.:** férjezett, 1965, Tóth Lajos nyomdász. **Gy.:** Mária (1977), Lajos (1978). **T.:** 1957–1961: Állami

Általános Gimnázium, Gyoma; 1961–1963: Szarvasi Óvónőképző Intézet. Szakmai továbbképzései: 1979–1981: komplex gyakorlati szeminárium, Békéscsaba; 1986–1987: pedagógusok intenzív továbbképzése óvónői szakon, Szarvas, Óvónőképző Intézet. **Tk.:** 1982–1984: a matematika módszertani munkaközösség tagja, 1987–1990: vezető óvónők szakmai munkaközösségének tagja és a környezetismeret-környezetvédelem módszertani munkaközösségének vezetője; 1990–1993: új nevelési programokkal ismerkedő, feldolgozó munkaközösség vezetője; 1993–1998: integrált óvodák összefogó gyermekvédelmi felelőse. **É.:** 1963–1965: Körösladány, Újladányi Óvoda; 1965–1966: Dévaványa, Újtelepi Óvoda; 1966–1998: Gyoma, Kossuth úti Óvoda; 1968–1998: óvodavezető-helyettes beosztásban dolgozott. Nemcsak a legkisebbekkel foglalkozott, hanem a leendő óvónőkkel is: óvodai csoportjában 1968-tól folyamatosan fogadott szakmai gyakorlatra végzős óvónőképzős hallgatókat. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1988, Pedagógus Szolgálati Emlékérem, 2000. • (K. N. K.)

TÓTH Mihály kántor. (Dombiratos, 1941.)

T.: általános iskoláit ott végezte. **É.:** 1954-ben kezdett el orgonálni, Gönczy Károly esperes-plébános tanításával és irányításával. 1958-ban kapta meg kántori oklevelét a Budapesti Nyári Kántorképzőn. 1959 novemberétől Ceglédbercel főállású kántorra. 1973-ban meghívást kapott Battonyára, főállású kántori státusba. 1982 júliusában

meghívást kapott az endródi Szent Imre Egyházközségbe – kántori állásra. 2001. december 31-én nyugdíjba ment, 42 év szolgálat után. 2002-től nyugdíjasként szolgál az egyházközségben. • (I. L.)

TÓTHNÉ SZAKÁLOS Margit matematika–műszaki ismeretek szakos középiskolai tanár. (Endrőd, 1948. január 21.) **Sz.:** Szakalos Lajos tsz-tag és Szabó Margit. **H.:** férjezett, 1989, Tóth Lajos agrármérnök. **Gy.:** Csilla (1993). **T.:** 1970: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola; 1974: Kossuth Lajos Tudományegyetem; 1982: kétéves kollégiumi nevelői komplex tanfolyam; 1985: kétéves vezetőképző; 1998: alapfokú számítógép-kezelői vizsga; 2002: ECDL + középfokú szoftverüzemeltető vizsga; 2003: oktatási informatikus. **É.:** 1969–1971: Péter András Leánykollégium, Szeghalom, nevelőtanár; 1971-től a gyomai Kiss Lajos [névváltozás után: Kner Imre] Gimnázium tanára, 1981 és 1993 között ugyanezen intézmény kollégiumának vezetője. **Dk.:** Miniszteri Dicséret, 1978; Kiváló Munkáért (1983). • (K. N. K.)

TÓTH Péter ácsmester. (Endrőd, 1929. június 11.–1999. október 29.) **Sz.:** Tóth Mihály ácsmester, Kopcsék Regina. **H.:** nő, 1957, Látkóczki Teréz. **Gy.:** Edit, Péter. **T.:** az édesapja mellett inaskodott és segéd lett, a mestervizsgát 1966-ban, Szegeden tette le. **É.:** már édesapja is megbecsült, ismert ácsmester volt a faluban. Tóth Péter 1946-tól mint inas, majd segéd, 1966-tól pedig önálló iparosként dolgozott 1989-ig; Endrődön, Nagylapason és Öregszőlőben is jelentős számú családi ház tetejét készítette el, főleg a Csókásiban. **Tk.:** Ipartestületi tag; KIOSZ-tag. • (Sz. I.)

TÖMÖSVÁRI Balászné Forgó Ilona középiskolai tanár, gimnáziumi igazgató. (Kiskunfélegyháza, 1909. augusztus 14.–Mezőtúr, 1977. január 7.) **Sz.:** Forgó János MÁV-állomásfőnök, Csekő Rozália. **H.:** férjezett: Mezőtúr, 1945: Tömösvári Balázs kőműves. **Gy.:** Ilona (1947). **T.:** 1928:

Mezőtúron érettségizett; 1933–1938: Debrecen, Tudományegyetem történelem–földrajz–latin szak. **É.:** 5 évig nevelőnő volt Belgiumban egy családnál, itt tanult meg franciául. Az egyetem el-

végzése után 1941: Hevesen; 1941–44-ig Nagyváradon, az Orsolyáknál tanított. 1945-ben került Gyomára; 1945–1950: polgári iskolában tanított; 1955-ben az óvónőképzőben; 1956-tól a gimnázium tanára, ahol 1959–1965 között, nyugdíjazásáig igazgató; 1965-től 1977-ben bekövetkezett haláláig a gimnázium kollégiumában nevelőtanár volt. **Tk.:** szinte csak az oktatásnak élt. A gimnázium igazgatójaként igyekezett az akkor még új intézményt a megye rangos középiskolái közé felemelni. Nappal a gyermekeket tanította, este a felnőtteket. Tanítványai voltak – sok-sok más tanítvány mellett – Gubucz József, dr. Kovács Béla, Varjú Marianna, Ladányi Gáborné, Kató Albert, és még sorolhatnánk. 1959-ben, amikor a gimnázium igazgatója lett, bevezették az 5+1-es oktatási formát, ami gyakorlati célokat szolgált. Faipari tanműhelyben, a Kner Nyomdában, az endródi Szabóipari Ktsz-ben, és a mezőgazdasági gyakorlókertben foglalkoztatták a tanulókat hetente 1–1 napon. 1960–1963-ig 8 osztály 240 fővel érettségizett, és csak 3 tanuló nem felelt meg a követelményeknek. Ezt országosan is elismerték. 1954-ben kezdődött a felnőttoktatás a gimnáziumban, és 1962-ben már 162 fő volt a hallgatók létszáma. **I.:** Kner Imre Gimnázium Évkönyve 1954–1994, Gyomaendrőd, 1994, 16. p. • [Az információkat szolgáltatta: Bélteki Jánosné Tömösvári Ilona (lánya) és Dajkó Lászlóné Bélteki Éva (unoka).]

TURI-KOVÁCS Béla ügyvéd. (Endrőd, 1935. december 2.) **Sz.:** Kovács József, Kocsis Csík Erzsébet. **H.:** nő, Sosity Irén. **Gy.:** Áron, 1980. **T.:** ELTE JTK, 1954–59. **É.:** az 1956-os forradalomban való részvétele miatt kizárják az egyetemről; 1959–

63: a Fővárosi Vízműveknél segéd munkás, majd úszómester; 1963-tól Szentendrén ügyvéd. 2000–2002: környezetvédelmi miniszter. 1956-tól a FKgP tagja, 1988–90: az MDF, 1994-től ismét az FKgP tagja, 1996–98: Pest megyei elnöke, 1998–2001: országos főtítkárhelyettes, kizárják. 1985–90: városi tanács tag, 1990–94: önkormányzati képviselő, a jogi bizottság elnöke. 1994: országgyűlési képviselőjelölt, 1998-tól országgyűlési képviselő (1998–2002: Pest megyei, 1998–2002: FKgP, 2002-től Fidesz), 1998–2000: a környezetvédelmi biz. alelnöke, 2002-től elnöke, 1998, 2002-től az ügyrendi biz., 1998–2000: az alkotmány- és igazságügyi biz. tagja, 1998–2000: ált. frakcióvezető helyettes, 2002-től a Fidesz-frakció h. vezetője. **I.:** Biográf ki kicsoda? 2004 [elektronikus dokumentum], Bp., 2003. • (Sz.-né N. E.)

TÚRY Miklós háziipari szövetkezeti elnök. (Gyula, 1927. május 9.) **Sz.:** dr. Túry

Ferenc ügyvéd és Czenger Irén. **H.:** nő, 1952, Gecsei Gyöngyike tanítónő. **T.:** gimnáziumi érettségi, Gyula; négy év Közgazdasági és Jogi Tudományi Egyetem, Budapest. **É.:** 1950-től a Körösi Állami Gazdaság könyvelője volt, majd a szarvasi, később a gyomai Háziipari Szövetkezet elnöke lett, 1976-ban bekövetkezett betegségéig, amikor a leszázalékolása után Budapestre költöztek. • (K. N. K.)

TÚRY Miklósné Gecsei Gyöngyi tanítónő. (Gyoma, 1928. április 21.) **Sz.:** Gecsei Sándor temetkezési vállalkozó és Molnár Emma. **H.:** férjezett, 1952, Túry Miklós háziipari szövetkezeti elnök. **T.:** Tanítóképző, Szarvas. **É.:** 1948-tól 1976-ig: 2. Sz. Általános Iskola, Gyoma; 1976-tól Budapesten, a IV. kerületi általános iskolában tanított, 1984-ben nyugdíjazták, s mint nyugdíjas tanított tovább, 1994-ig. • (K. N. K.)

UDVARI Mária dr. (asszonyneve: **dr. Szabó G. Mária**) főiskolai docens. (Gyoma, 1931. április 4.) **Sz.:** Udvari Mihály napszámos és Oláh Mária. **H.:** férjezett, 1957, Szabó Garbai László. **Gy.:** Dénes (1962) sebész szakorvos. **T.:** 1951: Szarvasi Tanítóképző, tanító; Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, 1954: magyar nyelv és irodalom szakos tanár, 1960: történelem kiegészítő szak; JATE, Bölcsészettudományi Kar, 1966: pedagógia, 1974: bölcsészdoktor. **É.:** első munkahelye a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem volt; ezután egy évet Kisteleken tanított; 1959-től továbbképzési felügyelő lett Szegeden, a Városi Tanács Művelődési Osztályán. 1971-től a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Neveléstudományi Tanszékén lett tanársegéd, majd docens. **Tk.:** tagja volt az OM Közoktatáspolitikai Szakbizottságának; a Magyar Pedagógiai Társaságnak; elnöke volt a szegedi Főiskolai Kollégium Tanácsának. **M.:** *Közoktatás- és közművelődés-politika* [társszerző], dokumentumgyűjtemény, Szeged, 1978. **Szerk.:** *Az egész napos nevelés tapasztalatai*, Szeged, 1989; a Szegedi Egyetem c. lap szerk. biz. tagja. **Ct.:** szakmai jellegű cikkei folyamatosan megjelentek a szaklapokban. **Kut. ter.:** pályaalkalmasság mérése, a tanórán kívüli nevelés, család és iskola együttműködése, andragógia. **Dk.:** Oktatásügy Kiváló Dolgozója; Szocialista Kultúráért; Arany Oklevél. **E.:** »14 éves koromig éltem Gyomán, nagyon egyszerű körülmények között... Az elemi iskola 5. osztályát és a polgári iskola négy osztályát helyben végeztem, kitűnő eredménnyel. A pedagógus pályára tanárait segítettek... Előadásokat, tanfolyamokat mindig szívesen vállaltam „szülő megýemben”. A Gyomárol érkező tanít-

ványaimmal megkülönböztetett szeretettel foglalkoztam a nappali és levelező képzés során. Alkotói életpályának, hivatásnak tartottam a tanítást; mint elsőgenerációs értelmiségi, hihetetlen ambícióval fogtam a munkához. Bizonyítási kényszer motivált, folyamatos tanulással igyekeztem pótolni a származási hiányokat.« (Udvari Mária) • (Sz.-né N. E.)

UGRIN Béla SJ jezsuita szerzetes. (Endrőd, 1919. május 22.) **Sz.:** Ugrin Sándor és Kovács Ilona. Hét élő gyermekük volt. **T.:** elemi iskolába Endrődre, a Szarvasvégi iskolába járt; a gimnázium nyolc osztályát Kalocsán, a jezsuita gimnáziumban végezte, 1937-ben kitüntetéssel érettségizett. 1937 júniusában a jezsuita noviciátusba lépett. 1949-ig Magyarországon, majd Ausztriában, Olaszországban, Németországban folytatta tanulmányait. Szentelés: 1948. június 29., Szeged. 1949. március 1-jén elhagyta az országot, és a magyar egyetemisták lelkesze lett Münchenben és Innsbruckban. Kanadába került – Courtlandba –, ahol 15 éven keresztül plébános volt a magyar templomokban. Ezután London, Ont. követekezett (2 év), és Vancouver, BC (1971–94). A magyaroknak kellett felépíteni és kifizetni a templomot, a plébániát. 1995 óta a Szt. Erzsébet-otthonban lelkészkedik, öregeket segít lelkileg. • (I. L.)

UGRIN Benó tanár, tankönyvíró. (Endrőd, 1932. április 23.) **Sz.:** Ugrin Benjamin gazdálkodó és Uhrin Mária. **H.:** nős, 1965, Kis Katalin tanítónő. **Gy.:** Tamás (1966), Orsolya (1972). **T.:** Tanítóképző, Gyula; 1964: Tanárképző Főiskola. **É.:** Gyoma tanvilágában kezdett tanítani. 1966–1992: igazgatóhelyettes Szolnokon, a Koltói úti Általános Iskolában, ugyanott fizikatanár. **Tk.:** Természettudományi Társulatban foglalkozik ismeretterjesztéssel, előadásokat tart. **M.:** *Kis Fizikusok Baráti Köre* munka-

füzet, 1991 (társszerző). **Ct.:** *Tapasztalatok a testek mozgása* c. témakör tanításával kapcsolatban = A fizika tanítása 2., 1985, XXIV. évf. **Szea.:** a fizikai munkaközösség vezetőjeként tartott előadásokat. Általános iskolai szinten elkészítette az ország első fizika-előadóját, melyben gáz, víz, elektromos áram állt a tanulók rendelkezésére, segítvén a kísérleteket. **Dk.:** Miniszteri Dicséret – két alkalommal. **E.:** „Tulajdonképpen állatorvos szerettem volna lenni, de abban az időben leengedték a sorompót... Mit ad a véletlen: egyszer kerékpárral mentem át Gyomára, és éppen akkor is leengedték a sorompót a vasútnál. Megálltam, mellettem várakozott Márton Gábor tanító, ő akkor a járási művelődési osztályon dolgozott. Beszélgettünk. – Nem akarsz tanítani? Így kerültem ki Csudabálára, ott tanítottam a katonai bevonulásomig. Ha akkor nem megyek Gyomára, ha akkor nem kapok sorompót, Isten tudja, mi lettem volna...” (Ugrin Benő) • (*Sz.-né N. E.*)

UGRIN Emese Katalin művészettörténész-régész, jelenleg oktatási igazgató. (Endrőd, 1954. április 28.) **Sz.:** Ugrin József és Katona Irén. **T.:** 1974–1980: Université Catholique de Louvain; 1989: doktori, Debrecen – Kossuth Lajos Tudományegyetem. **É.:** 1981–1985 esztergomi Keresztény Múzeum – művészettörténész; 1985–1994 esztergomi Balassa Bálint Múzeum – művészettörténész; 1990–1994 parlamenti képviselő KDNP – FKgP; 1994–1995: Konzervatív Szemle főszerkesztője; jelenleg: Stratégiakutató Intézet Kht. oktatási igazgatója; Veszprémi Egyetem – Jövőkutató kutató csoport; 1997 óta művészettörténetet tanít a HÉA és az SKI szervezésében létrehozott Civil Egyetemen. **Tk.:** 1972-től a MTA Kőrösi Csoma Sándor Társaság; 1990–1994: Nemzeti Alapítvány kuratóriumi tag – József Attila Alapítvány, alelnök; jelenleg a Harmadik Évezred Alapítvány kuratóriumi tag; az újjá alakuló Kereszténydemokrata Néppárt alapítója, 1989–1990-ig főtitkára, országgyűlési képviselő, 1992-től átlép a Függet-

len Kisgazdapártba, frakcióvezető. 1994–1996-ig a Civil Parlament vezetőségének tagja. **M.:** *Le trésor de Zalesie, Louvain-la-Neuve*, 1987. **Szerk.:** Ipolyi Arnold Emlékkönyv, Szent István Társulat, 1989 [szerk. Cséfalvay Pál, Ugrin Emese]; 1994–95: Konzervatív Szemle főszerkesztője. **Ct.:** cikkei folyamatosan megjelennek a szaklapokban: Konzervatív Szemle, A mai világ és a jövő forgatókönyvei. **Szea.:** MTA Jövő Konferencia, Lillafüred: A participáció alapelve, 2001, Az oktatás szerepe az információs társadalomban, 2002; SKI 10 Éves Nemzetközi Konferencia, 2000. Budapest: 1. Participáció és új szolidaritás a jövő szociálpolitikájában; 2. Kultúra központú társadalom. **Kut. ter.:** kultúra, társadalom: az oktatás társadalmi szerepe az információs korban és a tudóstársadalomban; a kulturális intézmények funkcióváltozása a 21. században, különös tekintettel a múzeumok új szerepkörére a kultúraiparban; intelligens területfejlesztés a globális térszerkezetben. **E.:** »Endrődön születtem, s még nagyon kicsi gyermek voltam, amikor szüleim Budapestre költöztek. Így emlékeim is csak homályosak, elsősorban a családi szájhagyománynak köszönhetően élnek bennem. Ennek ellenére tény, hogy – hála édesapámnak és az ő generációjának – az ő szülőföld iránti szeretetük és mély kötődésük Endrődhöz a mai napig meghatározza életünket. A családhoz való tartozás és a „szülőfalu” oly mértékben összefonódik, hogy mára már, valamiféle „mitikus őshaza” képpé formálódott a tudatunkban. ... A szülőföld számomra valami elvont, elsősorban érzelmi és családi kapcsolatokból szőtt finom fátyol... Immáron harminc éve, hogy az Ugrin család, mint egy igazi nemzetség, minden évben egyszer találkozik és megemlékezik az ősről. Számunkra ez a kapcsolattartás, ha tetszik, a történelem folyamtosságának legfontosabb megnyilvánulása. Leírhatatlan öröm, hogy sikerült folytatni és továbbadni azt, amit fél évszázaddal ezelőtt a szüleink Endrődről hoztak magukkal. Az összetartozás élménye, az egymás iránti

tisztelet és megbecsülés, a közös gyökerek ápolása – mind-mind részét képezi ennek az örökségnek.» (Ugrin Emese) • (Sz.-né N. E.)

UGRIN József ifjúságszervező, népfőiskolai igazgató, szakíró. (Endrőd, 1910. február 18.–Bp., 1993. március 14.) **T.:** jogi tanulmányokat folytatott, de elvégezve egy színiiskolát, először Pécsen, majd Budapesten színész. Ifjúkori bohémsága Párizsba vetette, később Afrikába hajózott, az Egyenlítőig bebarangolta a kontinenst. 1935 őszén Kerkai Jenő jezsuita páter, kulturális vez. hívó szavára hazatért, és részt vett a Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Országos Tanácsa (KALOT) parasztfjúsági mozgalom elindításában. Járt a dél-alföldi tanyákat, tehetséges fiatalok után kutatva. 1940-ben az Érden megnyitott első, folyamatosan működő népfőiskola igazgatója lett, majd a KALOT világi főtitkára. Két évvel később megszervezi az ország első telepesképző népfőiskoláját és az első önkéntes, kollektív gazdálkodáson alapuló szövetkezetét, az ún. KALOT-falut, a Gömör megyei Jánosiban, illetőleg Egerben. A háború után részt vett a demokratikus hadsereg és a KALOT újjászervezésében. Az 1947-es választásokon parlamenti mandátumot szerzett. 1948-at követően, nyugdíjazásáig mindenféle közéleti tevékenységtől eltiltva, segédmunkásként, majd vállalati propagandistaként dolgozott. Emlékiratai közreadásával jelentősen hozzájárult a népfőiskolai múlt feltárásához. Szervezője volt az 1988-as KALOT-émlékiállításnak, amely egyben a kat. népfőiskolai mozgalom újraindulását is jelentette. 1992-ben a Magyar Népfőiskolai Társaság közgyűlése a társaság tiszteletbeli elnökévé választotta. A felnőttoktatás története Magyarországon, népfőiskola. **Öm.:** *Emlékezéseim. A KALOT parasztfjúsági mozgalomról, a népfőiskolákról, meg egy kicsit előbből is.* Bp., 1995. **M.:** [társszerző] *Hogyan ébredt az „álmós óriás”? Visszatekintés a katolikus népfőiskolai mozgalomra.* Új Ember, 1983. febr. 27., 3–4.; A KALOT népfőiskoláiról. Honismeret,

1984, 2., 25–26.; A KALOT parasztfjúsági mozgalom és népfőiskolái. Forrás, 1984, 12., 47–50. **I.:** Balogh M.: Az aranyfillértől a kalákáig. KALOT népfőiskolák 1940–44 között. Olvasó Nép, 1986, 1., 110–118.; Tóth I.: KALOT-képeskönyv, Szombathely, 1989. Trencsényi I.: KALOT-népfőiskola. Magyar Hírlap, 1991, 236., 3. • (Internetről: Sz.-né N. E.)

UGRIN László dr. (névváltozat: Uhrin) járási főszolgabíró. (Endrőd, 1895. június 23.–1952. szeptember 21.) **Sz.:** Uhrin Imre gazdálkodó és Sóczó Ilona. Ők Endrődön, a Temető utcában laktak, házasságukból 18 gyermek született, ebből 8 érte meg a felnőtt kort: Sándor, László, István, Ilona, Imre, Nándor, Anna, Benő. **H.:** a másodikként említett László 1929-ben kötött házasságot Dósa Irénnel, aki egy időben a TŰKER telepvezetője volt. **Gy.:** László (1930) szülész-nőgyógyász szakorvos, Gábor (1932) tanár, karnagy, Mária (1939) technikus, csoportvezető. **T.:** a gimnázium után a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán folytatta tanulmányait, és itt szerzett doktorátust. **É.:** az I. világháború alatt frontszolgálatot teljesített, és mint főhadnagy szerelt le. 1921-től Békés vármegye közigazgatási központjában, Gyulán teljesített szolgálatot előbb mint vármegyei aljegyző, majd mint vármegyei másodjegyző. 1937-ben járási főszolgabíróvá választották Szarvason. 1944-ben Békésre helyezték, mint járási főszolgabírót. 1945-ben a megyei bíróság népellenes büntetés miatt börtönbüntetésre ítélte. Büntetését letöltve, 1947-ben szabadult. 1948-tól, mint segédmunkás dolgozott Budapesten, 1952-ben bekövetkezett haláláig. **E.:** „Mi, gyermekei, a családtagok és rokonok mindig tudtuk, hogy Édesapánk tiszta szívű, jellemes és kötelességét pontosan teljesítő tisztviselő volt, és így elítélése megalapozatlan volt. Magam és testvéreim nevében a Legfelsőbb Ügyészséghez felülvizsgálati indítványt nyújtottunk be. Az alaposnak tartott indítvány alapján a Legfel-

sőbb Bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte. Így Édesapánk rehabilitációja megtörtént, és valamennyien megnyugodtunk. Legyen áldott az emléke!” (Ugrin László) • (Sz.-né N. E.)

UGRIN László dr. (névváltozat: **Uhrin**)

orvos, szülész-nőgyógyász szakorvos, az egészségügyi szervezés szakorvosa, főigazgató-helyettes főorvos.

(Gyula, 1930. február 8.) Sz.: édesapja dr. Ugrin László járási fő-

szolgabíró, majd 1948-tól segédmunkás, édesanyja Dósa Irén. H.: nős, 1955, Madarász Irén tanár. Gy.: Erzsébet (1959), László (1965). T.: 1940–1948: gimnázium; 1948–1954: Orvostudományi Egyetem, Budapest. É.: 1954–1957, Komárom: körzeti orvos; 1957–1964: kórházi segédorvos, majd alorvos; 1964–1970: onkológus gond. vezető főorvos Ózdon és Budapesten; 1970–1973: Egészségügyi Minisztérium Egészségügyi Felv. Központ osztályvezetője; 1973–1976: az Orvostovábbképző Intézetben tanársegéd; 1976–1980: Merényi G. Kórház vezető főorvosa; 1981–1990: István Kórház igazgató főorvosa, főigazgató-helyettes. Oktatott a Semmelweis Egészségügyi Szakközépiskolában, az Orvostudományi Egyetemen, Budapesten és az Orvostovábbképző Intézetben, Budapesten. Tk.: 1954-től a Magyar Vöröskereszt Szervezet tagja. M.: A Magyar Népköztársaság egészségügyének szervezete, felépítése és működése = Az egészségügyi szervezés tankönyve: szlovák nyelvű egyetemi tankönyv, Pozsony, 1975. Ct.: cikkei megjelentek: a Magyar Nőorvosok Lapjában; Komárom megyei szakmai folyóiratokban; Orvos-napok közleményeiben; Egészségnevelésben. Szea.: 1968-ban a Magyar Nőorvos Társ. Kongresszusán; 1969-ben a Magyar Onkológus Társ. Kongresszusán; a Magyar Egészségügyi Szervezési Kongresszuson minden évben tartott szakmai előadásokat. Gyak-

ran tartott továbbképző előadásokat az Orvostovábbképző Intézetben, az Egészségügyi Főiskolán; egészségügyi szervezési gyakorlatokat vezetett az Orvostudományi Egyetemen. Az Egészségügyi Minisztérium felkérésére tíz éven át (1981–1990) a Semmelweis Szakközépiskola érettségi vizsgáinak társelnöke volt. Dk.: Kiváló Munkáért, 1982, Vöröskereszt Munkáért Kitüntetés arany fokozata, 1987. 1990-ben vonult nyugdíjba. • (Sz.-né N. E.)

UGRIN Nándor dr. műszaki doktor, egye-

temi adjunktus. (Gyula, 1939. április 5.) Sz.: dr. Ugrin Nándor szülész-nőgyógyász szakorvos, Halmágyi Magdolna. H.: nős, Macsán Margit dekoratőr. T.: Általános Iskola, Endrőd; 1953–

1957: Rózsa Ferenc Gimnázium, Békéscsaba; 1957–1962: Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem, Budapest; 1993–1995: Budapesti Műszaki Egyetem Természet- és Társadalomtudományi Kar, mérnök-tanári diploma. Nyelvvizsgák: 1979: középfokú német, 1980 kandidátusi nyelvvizsga, orosz, 1989 középfokú állami nyelvvizsga, angol. É.: 1962–1967-ig Kartográfiai Vállalat, térképező-topográfiai-fotogrammetriai beosztásban; 1964–1967-ig fél állásban oktató az EFE Földmérés Földrendező Főiskolai Karon; 1967–1977-ig EFE Földmérő és Földrendező Főiskolai Kar: főiskolai docens, és fél állásban a Budapesti Műszaki Egyetem oktatója; 1977–1995-ig Budapesti Műszaki Egyetem tudományos munkatársa a Fotogrammetria és Topográfia Tanszéken egyetemi adjunktus; 1991–1994 a Budapesti Műszaki Egyetem Mérnök Kar Dékáni Hivatal hivatalvezetője, 1995-ben előnyugdíjazták. 1991-től a Budapesti Műszaki Egyetem Tanfolyami és Nemzetközi Oktatási Központjában angol nyelven oktatja a „Geomorfology” és a „Photogrammetry and Remote sensing” tantárgyat. 1988-tól folyamatosan középiskolában fizika, kémia, matematikai ok-

atató. 1967-től tartalékos tiszt (főhadnagy) a Tóth Ágoston Térképészeti Intézetben. **Tk.:** Tagja a Geodéziai-Katográfiai és Távérzékelési Egyesületnek. **Öm.:** *Fotogrammetriai technológia*, főiskolai jegyzet, 1971; *Fotogrammetria I.*, egyetemi jegyzet; 1976; *Fotogrammetria geometriai alapjai*, egyetemi jegyzet, 1985. *Photogrammetry and Remote sensing I. és II.*, angol nyelvű egyetemi jegyzet, 1991; **M.:** *Térinformatika: Az információszerezés módszerei* [társszerző], 1993; **Ct.:** Geodézia és Kartográfia című szakfolyóiratban és az egyetem kiadványában 23 magyar és 3 német nyelvű cikke jelent meg. **Szea.:** fotogrammetriai, geometria-matematikai, térlátási témakörökben szakmai rendezvényeken, közel 20 alkalommal. **Kut. ter.:** differenciális képátalakítás (orthofotogrammetria) diplomamunkája, doktori disszertációja és cikkei a fotogrammetria technológiai és geometriai problémáiról szólnak. **Dk.:** Térképészet Kiváló Dolgozója, 1972; Pro Urbe II. kerület, 1973; M. N. Térképészeti Intézet Parancsnoki Dicséret, 1988; B. M. E. Rektori Dicséret 1991, 1992, 1995. • (Cs.-né Gy. É.)

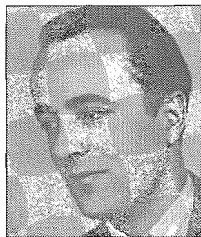
UGRIN Nándor dr. szülész és nőgyógyász szakorvos. (Endrőd, 1901–1956. március 15.) **Sz.:** Ugrin Imre gazdálkodó és Sóczó Ilona, akiknek 12 gyermeke született, István fiukból mérnök, Lászlóból [lásd ott] megyei hírű jogász, Nándorból orvos lett, de voltak a gazdálkodást folytató fiaik is. **H.:** nős, 1935: Halmágyi Magdolna. **Gy.:** Nándor [lásd Ugrin Nándor], Márta, Dorottya. **T.:** Gimnázium, Gyula; 1927: Orvostudományi Egyetem, Budapest, később a szülész-nőgyógyász és az urológus szakképesítést is megszerezte. **É.:** a fővárosban a Tóth-klinikán, a Rókus kórházban és a Fehérkereszt gyermekkórházban működött. 1930-ban nyitott Endrődön magánrendelőt. Általános orvosi tevékenysége mellett főleg szülész-nőgyógyászként dolgozott. A harmincas években még otthon szültek az asszonyok. Nándor bácsi számtalan éjszakát töltött a tanyavilágban,

a petróleumlámpa mellett, várva az új kis endrődi jövevényt: ő volt az egyetlen szakorvos a községben. Akkoriban még évente 3–400 szülés volt a községben. Jelentős része volt a Stefánia Egyesület létrehozásában is; a szülőotthon létrehozása is az ő nevéhez fűződik. **Tk.:** élénk társadalmi életet élt: futballozott, megszervezte a saklappályás teniszszézet és teniszversenyeket rendezett a gyomaiakkal; községi képviselő-testületi tag is volt. Feleségével együtt a szarvasvégi temetőben nyugszik. **Ct.:** az orvosi szaklapokban több cikke jelent meg. **I.:** In memoriam dr. Ugrin Nándor / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 1998. július, 4. p. • (Cs.-né Gy. É.)

UGRINNÉ dr. Katona Klára Anna ügyvéd. (Gyoma, 1951. március 9.) **Sz.:** dr. Katona Gyula, ügyvéd, Fekete Ilona, adminisztrátor. **H.:** 1974, Ugrin Gyula. **Gy.:** Zsuzsanna (1976), jogász, Dániel (1979), jogász. **T.:** általános iskola, gimnázium Gyomán, ELTE Jogi Kar (1980). **É.:** 1969–1980-ig asszisztens az orvosi rendelőben, 1981–91-ig az Alkotmány Tsz jogtanácsosa, 1991-től napjainkig egyéni ügyvéd. **Tk.:** a városi Vöröskereszt elnöke, a Kner Imre Gimnázium Alapítványának kuratóriumi elnöke. • (K. N. K.)

UGRIN Sándor jezsuita szerzetes. (1905?) Iskoláit Nagyváradon végezte, Kecskeméten érettségizett, majd gépészmérnöki egyetemen, Budapesten tanult. 1925-ben bejelentette szüleinek, hogy jezsuita lesz. Édesanyja 3 évig siratta. Filozófiai, teológiai tanulmányait a jezsuita főiskolán végezte el. Szentelés: Szeged, 1935?. Plébános volt: Kolozsvárott, Kolozsmonostor SJ templomban. Itt halt meg tifuszban. A II. világháború idején a katonai kórházakat látogatta. Nagy ambícióval és szép eredménnyel kutatta az Ugrin család történetét. • (I. L.)

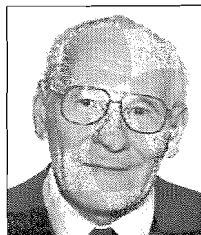
UGRIN Vendel dr. ügyvéd. (Endrőd, 1911. október 14.–Budapest, 1976.) **Sz.:** Uhrin Vendel és Kovács Eszter. **H.:** nős, felesége Duda Klára, Duda Lajos és Juhász

Erzsébet leánya. **T.:** Gyula, Mezőtúr, itt érettségizett 1931-ben, majd a kolozsvári egyetemen tanult tovább, végül a szegedi egyetemen szerzett jogi diplomát. **É.:** állást vállalt

Haller József endrődi ügyvéd irodájában, majd két évig az előjáróságban dolgozott, majd 1955-ben megnyitotta ügyvédi irodáját. 1956-ban részt vett az endrődi Nemzeti Bizottmány munkájában; az ezért kapott 1 év börtönbüntetés letöltése után Budapestre költöztek; ezután a Híradástechnika Szövetkezetnél dolgozott jogtanácsosként. **I.:** In memoriam dr. Ugrin Vendel / Márton Gábor = Városunk, Gyomaendrőd, 2000. október, 172. p. • (Sz.-né N. E.)

UHRIN Benedek segédmunkás, ny. raktárvezető, író, dalszerző és dalénekes. (Endrőd, 1922. március 21.) **Sz.:** Uhrin Vince, Papp Ilna. **H.:** elvált. **Gy.:** Attila, (1957) kézbesítő, 1992-től rokkant. **T.:** Budapesten raktárvezetői tanfolyam, kétéves ipari iskolai tanulmányok. **É.:** már raktárvezetői munkája alatt, de később nyugdíjasan is foglalkozott dalszerzéssel, novellák, kisregények, versek írásával. **Tk.:** a Zenit budapesti tv-állomás röpítette nevét a nagyközönség elé. Idős kora (80 év) ellenére meghökkentő népszerűsége tett szert. Dalai, írásai az egyszerű emberek nyelvén szólalnak meg. Önálló előadói műsorokkal az ország különböző pontjain szerepel. A Diák-szigeten 2000–2001, 2002–2003-ban. Az Internet első sztárja. **Öm.:** *A szépség áldozata*, kistr.; *A római táncmulatság*; *A szépség áldozata II.*; *Elnézést kérek, ez KABARÉ*, v., kabarészámok. Zenés kazetták saját szerzeményeiből: *Csak veled tudnék boldog lenni*; *Az égitestek nem kapnak értelmet*; *Már gyermekkoromban gyötört a gondolat*. Videokazetta: *Pepsi sziget*. **Rtv.:** első

bemutakozása: Uhrin Benedek [és más sztárok] a Fan Clubban mintegy hatvanezer rajongóval = Zenit TV, 1999; Többször szerepelt az MTV1 és a TV2 műsorain, 2002. **Filmszerep:** *Szerelem utolsó vérig* c. filmben. Rendezője: Dobrai György. **I.:** Nem adtam fel egy pillanatra sem vágyaim = Városunk, 2000. május, 79. p.; Mindenkire egyformán süt a nap / Kozma Ferenc = Új Dunántúli Napló, 2000. július 14., 7. p.; Mester és krizantém / Trencsényi Zoltán = Népszabadság, 2000. december 9., 28. p.; Magántévé engedte ki a palackból / Hámori Eszter = Mai Nap, 2002. április 28., 9. p.; Benedek lesz az első / Hámori Eszter = Sztárvilág, 2002. július 11., 9. p.; Benedek, a sziget sztárja / Vincze Barbara = Sztárvilág, 2002. augusztus 7., 7. p.; Uhrin Benedek első filmszerepét kapta / Sebes Erzsébet = Blikk, 2002. augusztus 30., 9. p.; Joli néni lemondta a randit / s.s.-tóth = Blikk, 2002. március 7., 8. p. **Mj.:** a róla megjelent cikkek teljes anyaga a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében megtalálható • (Cs. F.)

UHRIN család. Nemesi család. Kempen: Magyar nemesi családok c. könyvében ezt írja: „Uhrin (alias Kovács). Címerlevelét 1715. február 15-én U. Antal és fiai kapták” [X. k. 438. p.]. A címeres levél fogalmazványa megtalálható: Magyar Országos Levéltár, Magyar Kancellária Levéltára, A 35. Conceptus expeditionum 1715. február. Nr. 41. A címer két galambot ábrázol, kezükben olajágot tartanak. • (Sz.-né N. E.)

UHRIN Pál csikós, gulyás, amatőr festő. (Endrőd, 1941. augusztus 1.) **Sz.:** Uhrin Pál földműves és Uhrin Eszter. Apai nagypapa: Uhrin Péter amatőr festő. **H.:** nő, 1968, Rafael Klára. **Gy.:** Anikó (1969), Pál (1972), Klára (1980). **T.:** 1962: Mezőgazdasági Szakiskola, Békés. **É.:** gyermekkorát Póhalmon töltötte, ott járt iskolába, ott vált felnőtté. Az állatok szeretete veleszületett, édesapja pedig megtanította a gondozásukat. A paraszti munka menete akkori-

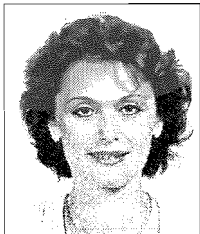
ban szinte lehetetlen volt a lovak segítségével. Később, a tsz megalakulása után is állattenyésztésben dolgozott, először csikósként, majd gulyásként. Nagyon szerette a pásztoréletet, mert a pusztá nyugalma és csendje jó lehetőségeket adott az olvasásra és a rajzolgatásra is. Ekkor kezdte megfigyelni az állatok mozgását, viselkedését, egymáshoz való viszonyát, a környezet szépségét. Az ún. naiv stílusban készült képein színes ceruzával, a paraszti élet mozzanatait megörökítve dolgozik. **Kiáll.:** önállóak: Gyomaendrőd: Honti-galéria; Bethlen Gábor Mezőgazdasági Szakközépiskola; 1999: Katona József Művelődési Központ; 1999: Déryné Községi Ház; 2000: Endrődi Tájház; 2001: Ovi Galéria, Gyomaendrőd, Kossuth úti Óvoda; 2001: Dévaványa, Művelődési Ház; 2003: Apolló Kávéház Galéria; csoportosak: 1994: Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, Rózsa Galéria; 2001, 2002: Orosháza, Petőfi Művelődési Központ; 2001: Mezőberény, 2003: Budapest, Országos Esszencia Kiállítás; ezen kívül évente rendszeresen részt vesz a gyomaendrődi Katona József Művelődési Központ Őszi Tárlatának kiállításán. **I.:** Paraszt- és pásztorlelkéit festi / Molnár Lajos = Békés Megyei Nap, 2000. június 24. • (Sz.-né N. E.)

UHRIN Péter festőművész. (Endrőd, 1887. május 22.–Endrőd, 1944. szeptember 5.) Nagyapja, B. Uhrin József az 1848-as szabadságharc alatt bíró volt a faluban. Uhrin Péter édesapjáiék nyolcan voltak testvérek, földműveléssel foglalkoztak. Csodálatos kézügyességével és az érték iránti fogékonyságával Péter már gyerekkorában kitűnt a többiek közül. Az apja egy ideig a gyulai gimnáziumba járatta, de onnan hamarosan visszatért a szülők ősi foglalkozásához, a földhöz. Szabadidejében nagyon sokat festett, írt, verseket, rajzolt betlehemes figurákat, gyűjtött népdalokat, köszöntőket, mondókákat. Felesége Szép Tímár Jolán volt, öt élő gyermekük született: Péter, Pál, András, Miklós és Teréz. 1935-től a család Póhalmon gazdálkodott. Uhrin Péter

a festést továbbra sem hagyta abba. Képein megjelennek Endrőd és a környező tanyavilág, a bibliai alakok, a háború. Jó néhány endrődi épületről, helyről (pl. a komp) már csak az ő képein keresztül van tudomásunk. Képei: Kukoricatérés, Szántás hat ökörrel, Aratás, 1917, Aratás, 1930, Kukoricahordás, 1944, Cigánykaraván, Az endrődi komp, Farsangolók, Falu széle, Megtört bűnösök, 1917, Önarckép, 1917, Szép Tímár Jolán, Ugari tanya, Uhrin Péter arcképe, 1930, Portré Uhrin Andrásról, 1930, Falusi lakodalom, Ménes, Falu végén, 1917, Ebédet vivő menyecske, Erdei híd, Erdei részlet, Lóval cséplés, Szántás négy ökörrel, Golgota, Lourdes-i Szűz Mária, Kánai menyegző, A Szent Család, 1934, Mária Magdolna, 1929, Te Péter vagy ... Jézus az olajfák hegyén, Aki a jövőbe lát, Vándor a keresztnél, Katonai elsősegély, 1919, Csapatától elmaradt huszár, 1943, Szálláscsináló honvédhuszárok egy román faluban, Tűzharc, Nagymosás a fronton, Huszárok, 1934, Ma nekem, holnap neked, Sebesült huszárok, Póhalom múltja, Póhalom jelene, Póhalom jövője. • (Sz.-né N. E.)

UHRIN Sándor kárpitós, zenész (dobos). (Endrőd, 1932. november 3.) **Sz.:** Uhrin Sándor cipész és Bálint Jusztina varrónő. **H.:** nő, 1955, Jenesi Rozália adminisztrátor. **Gy.:** Attila (1958); Andrea (1968). **T.:** Elemi iskoláit és a polgárit Endrődön végezte, később Dunakeszin géplakatos iskolát végzett, majd a Budapesti Szerszámgépgyárban szerszámkészítő szakmát tanult. Ezután Gyomán volt kárpitostanuló, majd Békéscsabán mélyépítő technikai végzettséget szerzett. **É.:** dolgozott Dunakeszin, Budapesten, majd Gyomán. Itthon néhány évig a Liget-fürdő igazgatója volt. **Tk.:** a Gyomaendrődi Bridzs Klub alapító tagja, ill. versenyzője. B kategóriás dobos, a gyomai Kultúrház tánczenekarának tagja, az ÁFÉSZ vendéglátó egységeiben zenekari tag. • (Saját közlés alapján Sz. L.)

UJHÁZI Aranka Latorcai Jánosné üzemmérnök, üzemgazdász, ikonfestő mű-

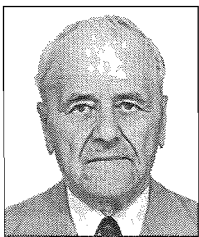
vész. (Gyoma, 1953. október 20.) **Sz.:** Ujházi Ernő, Pap Piroska. **H.:** férjezett, dr. Latorcai János gépészmérnök, országgyűlési képviselő. **Gy.:** Csaba (1976), Zsombor (1980). **T.:**

1972: Szakközépiskola, Gyoma; 1975: Élelmiszeripari Főiskola, Bp.; 1978: KSH Nemzetközi Oktató és Tájékoztató Közp. Bp.; 1984: MÉM Mérnök- és Vezetésképző Intézet, Bp.; 1986: Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem és Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola, Bp. **É.:** 1975–1979: Élelmiszeripari Ügyvitelszervezési és Gépi Adatfeldolgozó Vállalat, rendszer-szervező; 1979–1982: Pénzügyminisztérium, Számítóközpont, számítógépes rendszer-szervező; 1982–1983: Közgazdaságtudományi Egyetem, szervező; 1983–1989: DOMUS Lakberendezési Áruház V. szállításszervezési osztályvezető; 1989–1992: VOLÁN TEFU Belföldi Fuvarozási Igazgatóság, marketing főosztályvezető; 1992–1994: Vállalkozás; Verseny, Tisztesség Alapítvány, ügyvezető igazgató. **Művészeti tevékenysége:** 1994-től ikonfestő. 1965-től rajzol, fest, képezi magát. 1985-től ikonfestészeti tanulmányokat folytat, ikonokat, oltárképeket, ikonosztázokat fest, alkot. Festészeti tanulmányai mellett párhuzamosan teológiai is képi magát. Ikonképeiben fellelhető a kutatói alaposág, mellyel megőrzi az ikonfestészet hagyományait (orosz, román, szerb, görög ikonfestészet). A táblák alapozásától az ősi receptúrákon keresztül a színek, az aranyozás fázisáig érezhető alkotói művészetének üzenete: a hit világában kiteljesedett szeretetre való törekvés. **Tk.:** 1987-től a Budai Ikonfestő Műhely tagja; Jeruzsálemi Szent Lázár Katonai és Kórházi Lovagrend tagja (dáma). **Öm.:** főbb felszentelt ikonképei, ikonjai, ikonosztázai: *Ablakoltár* (3 kép) Római katolikus templom, Alsóvadász, 1996. október 6.; *Gábor és Mihály főangyalok* (2 kép) Szent Gellért Katolikus Általános Iskola, Gyomaendrőd, 1997. ok-

tóber 2.; *Istenszüdő oltalma ikonosztáz* (29 kép) Görög katolikus templom, Hajdúszoboszló 1998. október 4.; *Szent Jeromos ikon* (1 kép) Magyar Feltalálók Egyesülete, Budapest 1999. szeptember 16.; *Arany-szájú Szent János ikonosztáz*, Bazilita Görög katolikus rendi Kápolna, Budapest, 1999. október 31.; *Szent István ikon* (1 kép) Szent László Római Katolikus Templom, Hunya, 2000. december 23.; *Szent Anna és Mária ikon* (1 kép) Millenniumi Kápolna, Dág, 2001. szeptember 8.; *Szent Kristóf ikon* (1 kép) Mária-Valéria híd kiállító-terme, Esztergom, Várház, 2001. október 11.; *Győzelem szülője és az angyali üdvözet ikon-szárnyasoltár* (3 kép), Regnum Marianum-templom, Budapest, 2002. február 9.; *Kenetvivő asszonyok ikon* (1 kép) Regnum Katolikus Általános Iskola, Budapest, 2002. február 25. **Rtv.:** Magyarország, 2000-sorozatban: Az ikon születése, MTV1, 1998; Ujházi Aranka ikonjai, MTV1, 1999; Egri képek: Ujházi Aranka ikonjai, MTV1, MTV2, 2001; Reggeli gondolatok, Duna TV, 1999; Dági kápolna, MTV1, 2001; Szedjétek össze a romokat, Duna TV, TV1, 2001; Szent Kristóf oltalmában, MTV1, Duna TV, 2002, MTV, 2002; Hajnali gondolatok, TV2, 2002; Faragott képmás = PAX TV, 2002. **Kiáll.:** csoportos: Budai Ikonfestő Műhely, 1989; NOÉ Galéria, Bp., 1990; EURÉKA, Brüsszel, 1996. Önálló: Felső-vízivárosi Szent Anna-templom, Bp., 1991; Nyolc Boldogság rend temploma, Homokkomárom, 1994; Felső-vízivárosi Szent Anna-templom, Bp., 1996; Osztrák–magyar Jövőkutató Alapítvány, Bp., 1996; Közép-és Kelet-Európai Környezetfejlesztési Intézet, Bp., 1998; ÖKOCENTRUM Rt., Bp., 1998; Jeruzsálemi Szent János-lovagrend, Bp., 1999; Magyar Kereskedelmi Központ, Szófia, 1999; Görög katolikus templom, Encs, 1999; Művelődési Ház, Szikszó, 1999; Görög katolikus templom, Homrogd, 1999; Városi Képtár, Gyomaendrőd, 2000; Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 2001; Regnum Marianum-templom, Bp., 2002; Görög Kat. Ált. és

Középk., Hajdúdorog, 2002. **Dk.:** A Brüsszeli Euréka Találmányok és Szellemi Különlegességek Világkiállításán dicséret, 1966. **I.:** művészeti tevékenységéről 1996 óta kb. 40 cikk jelent meg országos terjesztésű művészeti és egyéb folyóiratokban. Az utóbbi évekből: A pillanat, amikor fellebben a függöny = Kupola: 2001. március 11.; A művészet létra az Úrhoz = Komárom-Esztergom Megyei 24 óra, 2001. március 12.; Ikonok és fotókiállítás a Balassa Bálint Múzeumban = Esztergom és Vidéke: 2001. március 22.; Az ikonfestő szabadsága = Esztergom és Vidéke, 2001. március; Kápolna Dág kapujában, 2001. szeptember 8.; Ablak Isten világára = Új Ember, 2001. szeptember 16.; Gondolatok a kiállítás ürügyén Latorcainé Ujházi Aranka ikonjai a Képtárban = Business Magazin, 2001; Kápolna szemétdomb helyén = Új Ember, 2002. február; A győzelem szülője = Kereszténydemokrata Hírlap, 2002. február 28.; Üdvözlégy, győzelem szülője = Városunk, Gyomaendrőd, 2002. június; Volt egyszer egy kiállítás = Hajdúdorogi Újság, 2003. március. **Mj.:** a teljes irodalomjegyzék megtalálható a szerk.-nél. • (Cs. F)

UJHÁZI Ernő Dezső területi főgépész,

mezőgazdasági gépzeti újító, mezőgazdász. (USA, GARY, Indiana állam 1915. január 25.) **Sz.:** Ujházi (Uhrin) György gazdálkodó, földbirtokos; Tari Ilona. **H.:** nős, Papp Piroska

Ágnes. **Gy.:** Aranka Teréz (1953), ikonfestő művész. **T.:** 1936: Tiszaföldvári Állattenyésztési Szakiskola; 1940: Magyar Királyi Állami Fa- és Fémipari Szakiskola, Debrecen; 1943: Szakiskola, Túrkeve, géplakatos szakma; 1954: Szolnok: hajóvezetői vizsga az ország összes vizeire. **É.:** szüleiivel (akik a XX. század elején vándoroltak ki, fiatalon az USA-ba és ott is kötöttek házasságot) 1922-ben tért haza, Magyarországra, és saját gazdaságukban dolgo-

zott. Az 1940-es években 400 kat. hold földön gazdálkodott a család Csudabalán; ez a gazdaság akkor a környék legmodernebb gépeivel volt felszerelve. Daráló malom és kovácműhely is volt a gazdaságban. Az 1940-es évek utolján ezen a gazdaságon alakult meg a Csudabalai Állami Gazdaság. 1935–1946: Gyoma-Csudabala Községi Kirendeltség vezetője volt, 1946-ban adta át a kirendeltséget Ilyés István gyomai jegyzőnek, a megmaradt csudabalai bélyegzőket és a régi gyomai pénzeszládat 1990-ben adta át a polgármesternek – ezek a tárgyak jelenleg a kis tanácsteremben vannak kiállítva. 1950–1975 között (nyugdíjazásáig): Gyulai Vízügyi Igazgatóság területi főgépésze. Nagymértékben vette ki részét az 1954-es győri, később a mohácsi árvízi munkálatokban. De ott volt az 1970-es árvíznél Gyoma és Endrőd térségében, a Körösök mentén; sok elismerést aratott saját gazdaságának termékeivel, újításaival gazdagította a vízügy területén előforduló munkálatok ésszerűsítését. A II. világháborúban kétszer sebesült meg, amerikai fogásba került, hazaérkezvén hadirokkantté nyilvánították. **Tk.:** 1939–1944 között Csudabala, Póhalom, Csejt, és Nyilas helységek leventeoktatója volt. Az 1990-es évek elején részt vett a Kiszgazdapárt országos és helyi szervezésében, majd a Magyar Kereszténydemokrata Párt helyi szervezetének megalakításában. Jelenleg a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség tagja. 1963–77 között a Gyomai Általános Fogyasztási Szövetkezet Őrösi Méhész szakcsoportjának gazdasági vezetője; 1970–1989 között a Kertgazdász Mezőgazd. Szakcsoportoknak gazdasági vezetője, társadalmi munkában; 1990–1992: Mozgáskorlátozottak Gyomai Szervezetének alapító tagja, gazdasági vezetője, majd tagja; 1992: Hadirokkantak, Hadiárvák és Hadiözvegyek Országos Nemzeti Szövetsége Gyomaendrődi Szervezetének alapítója, elnöke, majd örökös tiszteletbeli elnöke; 1998. október 5.: Gyomaendrődi Siketek és Nagyothallók Közhasznú Alapítvány létesítője; alapító tagja a Gyomaendrődi Kert-

barátok Egyesületének, a Gyomai Gazdakörnek. **Kut. ter.:** vízügyi és mezőgazdasági gépészet területén jelentős alkalmazott újítási eredményei: töltésdomborító, profilozó eke, lánchorona, autó-gréder vezetőfülke. **Dk.:** saját termesztésű gyümölcs- és zöldségfélékkel kiállításokon nyer díjakat: 1977: Kondoros, I. díj; 1987: Hunya, I. díj; 1989: Szarvas, I. díj; 1990: Kondoros I. díj; galambászat területén: 1976–1977: Gyoma, I. és II. díj. 1965–1966: Békés Megyei Tanács V. B.: Kiváló Munkáért aranyérem; 1961: Gyula Város Tanácsa „Gyuláért arany emlékplakett; 1962–68–72: a Vízügyi Igazgatóság Törzsgárda érem ezüst és arany fokozatai tulajdonosa; 2000. november hó 60 éves házasságukra II. János Pál pápa, római katolikus egyházfő „A Szentatya Apostoli Áldás”-ával tünteti ki. 2001. április hónapban a Magyar Népközt. Honv. minisztere a honvédelemben végzett kiemelkedő tevékenységéért Honvédelemért Kitüntetett Cím II. Osztály kitüntetést adományozza. **I.:** Városunk, Gyomaendrőd 2000. december, 217. l.; Városunk, Gyomaendrőd 2001. április, 69. p. **Mj.:** újításairól készült korabeli fényképek, dokumentumok, a Városunk folyóiratban közzölt cikkek a Honismereti Egyesület helytörténeti gyűjteményében megtalálhatók. • (Cs. F.)

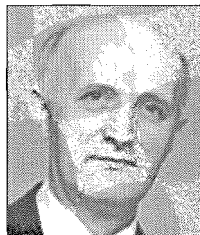
UNGVÖLGYI János Fr. üzemmérnök, mérnök tanár, templomos lovag. (Szarvas, 1964. november 29.) **Sz.:** Ungvölgyi Vince ácsműves és Harnos Mária közigazgatási főelőd. **H.:** nő, 1992, Paulik Zsuzsanna óvodapedagógus, hitoktató. **Gy.:** Zsuzsanna (1993), Péter (1997). **T.:** 1981–1985: Kiss Lajos Gimnázium, Gyoma; 1985–1988: Könnyűipari Műszaki Főiskola, Budapest; 2001–2003: Budapesti Műszaki Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar. **É.:** 1989–1991: Endrődi Cipész Szövetkezet, műszaki modelőr; 1991–1999: Dévaványa, Szigeti Topánka Cipőipari Betéti Társaság; 2000–2002: Miniszterelnöki Hivatal megbízásából a szarvasi statisztikai kistérség első

térségfejlesztési megbízottja; 2000-től a Bethlen Gábor Szakképző Iskola és Kollégium, Gyomaendrőd, kollégiumi nevelőtanára. **Tk.:** 1992-től az endrődi Szent Imre Egyházközség világi elnöke – folyamatosan; 1992-től a Kereszténydemokrata Néppárt, később Magyar Kereszténydemokrata Szövetség gyomaendrődi szervezetének tagja, később titkára; 2000-től a Templomos Lovagrend avatott lovagja, majd a Tiszántúli Contúria vezetője, gyomaendrődi központtal; a templomos lovagok által alapított „Templárius” Alapítvány kuratóriumi elnöke; „Hittel a Holnap Ifjúságáért” alapítvány kuratóriumának tagja; „Élet másokért” katolikus családok egyesületének vezetőségi tagja; Múzeumbarátok Egyesület tagja; „Szent Imre Egyházközségért” közhasznú alapítvány kuratóriumi tagja; Gyomaendrőd Város Önkormányzata gazdasági és pénzügyi bizottságának külső tagja. **Szea.:** kistérségi megbízottként több fórumot, előadást tartott a társadalom különböző rétegeinek. **Ct.:** a Városunk és a Gyomaendrődi Híradó c. helyi újságokban jelennek meg írásai. **Rtv.:** MTV2, 1996-ban a *Mélyvíz* c. élő műsor vendége volt; a Kossuth Rádióban Németh Miklós Attila *A mi időnk* c. műsorban a lovaggá avatás volt a téma. **Dk.:** 1996-ban „Tíz kiemelkedő fiatal” országos pályázaton az üzleti élet és vállalkozás kategória fődíjasa, majd az Amerikában megrendezett „Tíz kiemelkedő fiatal” verseny középkelet-kategóriás győztese. **E.:** „Szülőhelyemet tekintve szarvasi, gyerekkoromat nézve észtói, de egyéniségem kibontakozását, az isteni gondviselés helyéül Endrődöt nevezem meg. Ez az én picic hazám, lelkem és szívem minden dobbanása, rezdülése az ősök nyomdokainak követése. Szinte minden Endrődhöz köt. Örökbefogadó és áldott emlékű szüleim, akik nekünk vettek, Endrődre hoztak és felneveltek. A lovagi cím is ideköt, amit nem kerestem; megtaláltak és felkértek. Ez egy életre szóló esemény: örökre megfelelni az Úrnak és az embereknek. Azt a feladatot kaptam, hogy a Lovagrend (ami nemzet-

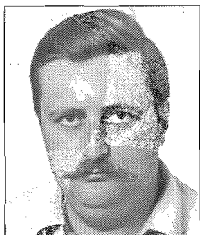
közi) tiszántúli központját Gyomaendrődön alapítsam meg... Ezzel talán egy kis pezségést hozunk a városba, és tudunk segíteni az árva és elhagyott, szegény gyermekeken. Ha ez sikerül, már nem volt hiába a küzdelem, az örök optimizmusom, az emberekért – gyermekekért szüntelenül való tenni akarásom... minden. Legyen áldott az Úr neve most és mindörökké!” (Ungvölgyi János) • (Sz.-né N. E.)

UNGVÖLGYI Vincéné Harnos Mária közgazgatási főelőadó. (Endrőd, 1919. szeptember 13.) **Sz.:** Harnos Dávid és Varga Mária. **H.:** férjezett, 1965, Ungvölgyi Vince ács, kőműves és vasszerelő. **Gy.:** János (1964). **T.:** 1930–1934: polgári iskola, Endrőd; Óvónőképző Intézet, Szarvas. **É.:** 1948–1950: Községi Elöljáróság, Endrőd, adminisztrátor; 1950–1965: Járási Tanács, Gyoma, titkárság; 1966–1971: Városi Tanács, Szarvas titkárság; 1971–1976: Nagyközségi Tanács, Endrőd, közgazgatási főelőadó. **Tk.:** a Közalkalmazottak Szakszervezetének helyi titkára volt. **Dk.:** többször megkapta a Kiváló Dolgozó kitüntetést. • (Sz.-né N. E.)

URBÁN Vince mezőgazdasági mérnök, tanár, igazgató. (Endrőd, 1928. június 1.) **Sz.:** Urbán János mg. munkás és Sóczó Verona. **H.:** nős, 1951, Tóth Katalin. **Gy.:**

László (1953). T.: 1970: Gödöllői Agrártudományi Egyetem, mezőgazdasági mérnök; 1972: Gödöllő, mérnök tanár. **É.:** 1954–1955: Dévaványa, Mezőgazdasági Szakiskola, igazgató; 1955–1976: Kenderes, Mezőgazdasági Szakiskola, igazgató; 1976–1988: Gyoma, Mezőgazdasági Szakiskola, igazgató, ahová 1976. november 15-én helyezték. Vezetése alatt az iskola nagyot lépett előre: szakmai képzésben az ország kísérleti-bemutató iskolája lett; az állattenyésztő szakmunkásképzés mellé beindult a technikusképzés, majd a kisállattenyésztő és a lótenyésztő szakmunkásképzés. Az intézmény a juhtenyésztésben országos hírűvé vált. Ez idő alatt az országos juhászversenyeken a tanulók 13 alkalommal álltak dobogóra. Az e téren elért kimagasló eredményekért az igazgató az Országos Főjuhász címet is elnyerte. Nyugdíjazása (1988) után még nyolc évet dolgozott agrárszakoktatási szaktanácsadóként; 1996-tól agrár-szakoktatási szakértőként működik ma is. „Megszállottan az agrárszakképzés zászlóvivője voltam” – mondja magáról igazgató úr. **Dk.:** Nagyváthi János-kitüntetés, 1988. **E.:** »Tiszta „vacser” vagyok; mindig Endrődön voltam, függetlenül a munkahelyeimtől.« (Urbán Vince) • (H. L.-né)

VALACH Béla dr. fogszakorvos.

(Szarvas, 1950. május 14.) **Sz.:** Valach János tanár, Garay Ilona tanár.

H.: nős, Palov Ágnes tanár. **Gy.:** Béla (1974), Csaba (1976). **T.:** 1974: Szegedi Orvostudományi Egyetem fogorvosi

szak. **É.:** 1974-től Endrőd. **Tk.:** 1990–2002-ig önkormányzati képviselő, a Városfenntartó és Környezetvédelmi Bizottság elnöke; Hittel a Holnap Ifjúságáért Alapítvány elnöke; Templom-zugi Környezetvédelmi és Horgász Egyesület elnöke; Múzeumbarátok Köre; Természetjáró Tájévdők Egyesülete; Körösök Vidékéért Egyesület; Csejti Vadásztársaság. **Dk.:** Rózsahegy-emlékplakett, 1999; Gyomaendrődért Emlékplakett, 2002. • (G.-né T. Zs.)

VALACH Béláné Palov Ágnes biológia–testnevelés szakos általános iskolai tanár. (Szarvas, 1950. augusztus 31.) **Sz.:** Palov Pál mezőgazdasági dolgozó, Kriska Mária háztartásbeli. **H.:** férjezett, dr. Valach Béla fogszakorvos. **Gy.:** Béla (1974), Csaba (1976). **T.:** 1972: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, biológia–testnevelés szak. **É.:** 1972–1974: Szeged Gladics József utcai Egészségügyi Gyermekotthon; 1974-től Endrőd. **Tk.:** Múzeumbarátok Köre; Természetjáró Tájévdők Egyesülete; Diáksportkör. **Dk.:** Az Év Kiváló Pedagógusa, 1999. • (G.-né T. Zs.)

VÁMOS László mezőgazdasági mérnök, középiskolai tanár, a Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet igazgatója. (Körösladány, 1931. augusztus 30.) **Sz.:** Vámos László és Branyiczky Ilona. **H.:** nős, 1956, Kiss Emma testnevelő tanár. **Gy.:** László (1957), Zoltán (1964). **T.:** 1956: Tanárképző Főiskola; 1949–1952 és 1957–1960: Agrártudományi Egyetem, Gödöllő; 1967:

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar. **É.:** Újpusztai Á. G. (Komárom megye), állattenyésztési ágazatvezető; 3. Sz. Általános Iskola, Békés, tanár; Mezőgazdasági Szakiskola, Békés, szakfelügyelő; Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet Gyoma, alapító igazgató; Városi Tanács, Békés, elnökhelyettes; Megyei Tanács, Békéscsaba, művelődési osztályvezető. **Tk.:** tanári továbbképzés sz.; Békés-Tarhosi Baráti Kör, tiszteletbeli elnök; Idegen Nyelvtudással a Haladásért Alapítvány, kuratóriumi elnök; Mezőgazdasági Szakoktatás Fejlesztéséért Alapítvány, kuratórium titkára; Békési Városvédő és -szépítő Egyesület elnöke; Békési Öregdiákok Egyesülete (Szegedi Kis István Református Gimnázium) elnöke; A Megújuló Tarhosért Alapítvány kuratóriumának elnöke. **Ct.:** számos cikke megjelent a szaklapokban, az alábbi témákban: oktatás, szakoktatás, környezetvédelmi feladatok az oktatásban, módszertani tanulmányok, felnőttoktatás. **Szea.:** számos helyen tartott szakmai előadást, ezek közül néhány: Georgikon Napok, Keszthely, 1972; A mezőgazdasági szakmunkásképzés szerepe Békés megye mezőgazdaságában: Békéscsaba, 1968; Megyénk oktatásának helyzete, Budapest, 1986, Békéscsaba, 1988. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója; Oktatásügy Kiváló Dolgozója; Tanács Kiváló Dolgozója, Kiváló Társadalmi Munkáért Érdemrend bronz és ezüst fokozata, a Munka Érdemrend bronz és ezüst fokozata; Békés város Díszpolgára, Czabán Samu-díj, Békéscsabai Főiskoláért Emlékplakett. **E.:** „Egyik legnagyobb élményem, hogy a gyomai Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakmunkásképző Intézetünk 1972-ben elnyerte az Ország Legeredményesebb Szakmunkásképző Intézete címet, mely az iskola szellemének, a tanári testület szakmai és pedagógiai elkötelezettségének volt köszönhető.” (Vámos László) • (H. L.-né)

VÁRFI András agrármérnök, talajerő-gazdálkodási szakmérnök. (Budapest, 1954. július 12.) **Sz.:** Várfi Endre és Iványi Terézia. **H.:** nős, 1979, Szmola Ildikó Mária. **Gy.:** András (1983), Péter (1984). **T.:** 1978: Gödöllői Agrártudományi Egyetem; 1983: Keszthelyi Agrártudományi Egyetem. **É.:** 1978–1984: Győzelem Tsz, Gyomaendrőd; 1984–1990: Lenin Tsz; 1990-től vállalkozásban: Gazdabolt Endrődön és Gyomán; 1994-től – megszakításokkal – falugazdász. **Tk.:** 1994–1998: önkormányzati képviselő, 1997-ben alpolgármester. • (Cs.-né Gy. É.)

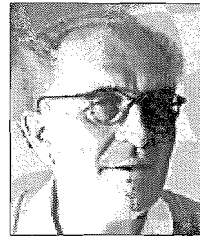
VARGA András kereskedő. (Gyoma,

1929. november 23.– Gyoma, 1996. május 5.) **Sz.:** Varga András földművelő és Czeglédi Sára. **H.:** nős, 1954, Szász Margit kereskedő. **Gy.:** Margit (1955), Irén (1956). **T.:** 1941–43 kö-

zött volt ipari tanuló Berkovits Adolf kereskedőnél; 1959–60-ban fejezte be a 7–8. osztályt, 1964-ben érettségizett a Kereskedelmi Technikumban Békéscsabán. **É.:** 1943-tól mint segéd dolgozott Glück Ármint kereskedőnél, az 1950-es államosításig. 1950-től a Népboltban dolgozott. 1961-től az ÁFÉSZ műszaki boltját vezette 30 évig, nyugdíjba vonulásáig. Tíz tanulót nevelt fel. Szigorúan, de emberségesen bánt velük. Élt-halt a munkájáért, sokszor még ebédidőben is dolgozott, mert a vevő mindenek felett állt. Egyik leányunokája is a kereskedő szakmát választotta. Unokáit sokszor levitte a Köröshöz és a sportpályára. Szerette és támogatta Gyoma sportéletét, különösen a futballt szerette. Sokszor főzött a sportolóknak halpaprikást. **E.:** 1942-ben, amikor Gyomán nem lehetett söt kapni, még tanuló volt, mégis egyedül vállalkozott arra, hogy lovas kocsival kimenjen Aradra sóért, hogy a gyomaiaknak legyen. • (K. N. K.)

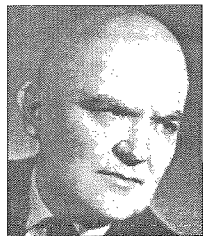
VARGA Béla tanító, iskolaigazgató. (Gyo-

ma, 1910. április 9.– 1986. április 6.) **Sz.:** édesapja Varga Pál református tanító a jelenlegi Fő út 169–171. sz. telken állt iskolaépületben tanított. Édesanyja Horváth Eszter háztar-

tásbeli. Négyen voltak testvérek, a két bátyja műszaki érdeklődésű volt. **H.:** nős, Tóth Róza, 1939, felesége 1947-ben meghalt. Második házassága: 1950, Keliger Etelka postaforgalmi tiszt. **Gy.:** Judit (1940), Attila (1951). **T.:** 1930: Debreceni Református Tanítóképző Intézet. **É.:** 1930–1957-ig Békésen általános iskolai tanító volt, közben 1940-ben behívták katonának, négy év frontszolgálat után súlyos betegen került kórházba; 1957–1970 között Gyomán tanított: 1957–1961 között az 1. Sz. Ált. Iskolában igazgatóhelyettes volt, 1961–1970 között pedig a 2. Sz. Ált. Iskolában igazgató. Időközben szakfelügyelő is volt. Pontosság, esztétikai érzék jellemezte. 1970-ben nyugdíjba ment, ezután sokat kertészkedett: 150 fa, sok és sokféle virág, szépen formált kert dicsérte gondozóját. **Tk.:** a Hazafias Népfront járási elnöke, a Pedagógus Szakszervezet helyi és járási titkára, hosszú időn keresztül. **Dk.:** az Oktatás Kiváló Dolgozója, Munka Érdemrend bronz fokozata, Szolgálati Emlékérem. **I.:** In memoriam Varga Béla / Hunya Alajos = Városunk, Gyomaendrőd, 2001. november, 204. p. **E.:** »Meggyőződése volt, hogy a pedagógus személyes hatásának forrása nem holmi titokzatos „született pedagógiai tehetségben” rejlik, hanem világos, eszmei meggyőződésben, pedagógiai tudatosságban, szakértelemben és a múltó évekkel gyarapodó tapasztaltságban.« (Hunya Alajos visszaemlékezése) • (K. N. K.)

VARGA Ferenc tanító, igazgató. (Mélykastély – Temes megye, 1912. szeptember 15.–Kecskemét, 1986. január 22.) **Sz.:** Varga Ferenc gazdálkodó, 13 gyermeke volt, a családjával az I. világháború után költözött Szegedre, majd Szarvasra. **H.:**

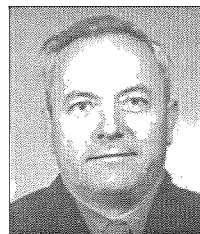
Nádhera Anna tanítónő. **Gy.:** Klára, Emőke, Ferenc, Anikó, Etelka, Attila, Géza. **T.:** nyolc gimnázium, Szarvas; Tanítóképző, Szeged; Szegedi Egyetem történelem-földrajz szak. **É.:**

1931-ben Bucsa-telepen, majd az Endrőd-höz tartozó Décspaskomon tanyai iskolában tanított. Endrődön nősült meg, felesége Csernus Mihály apátplébános unokahúga volt. Endrődről a gyulai tanfelügyelőséghez került, majd katona volt. 1945 őszén a semmiből Gyula-Remetén megszervezte a Tájéztatóképző Intézetet és a hozzá tartozó Tessedik Sámuel Népi Kollégiumot: végigjárta Békés megye falvait, a vidéki fiatalokat biztatta: jelentkezzenek a tanítóképzőbe, hogy tanyai tanítók lehessenek. Az intézet 1946–1951 között működött. Ezután Komlóra került, a Kun Béla Gimnáziumban tanított, majd Kecskeméten. **M.:** Nyelvtan könyv a 2–3. osztályosok részére, tankönyv, (1940?); Állítsuk az általános iskolát Kert-Magyarország szolgálatába / Varga Ferenc = Köznevelés, 1946. II. évf., 23. sz. **I.:** A Tájéztatóképző: Remetei történetek / kiad. a Gyulai Városszépítő Egyesület, Kner Ny. Rt., 2000. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E)

VARGA Gyuláné Domokos Katalin könyvtáros. (Gyoma, 1938. október 1.–Gyomaendrőd, 1995. július 16.) **Sz.:** Domokos Albert, Gyoma vezető villanyszerelője, kereskedő, a szakmát a Tisza-malomnál tanulta ki. Később műszerész is lett, üzletében árusított rádiót, ő kölcsönzött először kerékpárt a 30-as években, egy időben ő volt a Gyomai Sportkör jegyzője. Műhelye és üzlete a későbbi „szürke házban”, majd a katolikus templom melletti kis boltban volt. Sok tanonc nála tanulta ki a szakmát. Minden jelentősebb épületben ő végezte a villanyszerelést, pl.: Kner épületek, Úri Kaszinó, Kerekes-féle ház. Az Úri Kaszinó tagja volt. Édesanyja Kis Róza, varrónő; úriasszonyoknak varrt, még Pestre

is felvitték dolgozni. **H.:** férjezett, 1957, Varga Gyula, a Volán Gyomai Kirendeltségének vezetője, a szarvasi üzemegység műszaki vezetője. **Gy.:** 1958: Katalin, 1966: Zoltán. **T.:** édesapja kívánságára Szegeden, a Déry Miksa Általános Gépipari Technikumba járt egy évig, de átiratkozott Békéscsabára, a Lórántffy Zsuzsanna Gimnáziumba, 1957-ben érettségizett. **É.:** 1960-tól könyvtáros Gyomán (a volt Úri Kaszinóban, majd a Kossuth úton); Gyomaendrődön a művelődési osztályon dolgozott 1985-től. Ebben az időben a helybéli festményeknek nem volt állandó helye, ezért szorgalmazta, hogy vegyék meg az ún. Karsai-házat, és felújítás után ott legyen a képtár. Nyugdíjasként az elkészült Vidovszky-képtár vezetője lett, sok rendezvény fűződik a nevéhez. Férjével ők gondozták Corini Margit gyomai festő sírját. **Dk.:** „Tíz Esztendő Könyvtárunkért” Gyoma, 1972, „A Szocialista Kultúráért” miniszteri kitüntető jelvény, 1988. • (K.-né N. K.)

VARGA István kereskedő, bolti eladó.

(Endrőd, 1922. augusztus 1.–Endrőd, 1987. december 25.) **Sz.:** Varga János és Tímár Viktória. **H.:** nős, 1947, Hanyecz Margit. **Gy.:** István (1949), gkv. **T.:** 1936–1939-ig tanuló volt Weis

Frigyes rőfös és kerékpár-kereskedőnél. **É.:** 1949–1982-ig volt bolti eladó az endrődi ruházati boltban. **Tk.:** KPVDSSZ-tag. **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1960, 1964, 1966, 1968; 1970: Árvízvédelemért Kitüntetés. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

VARGA József mezőgazdasági ismeretek

és -gyakorlatok szakos tanár, gyakorlati oktatásvezető. (Bakonszeg, 1937. január 16.) **Sz.:** Varga József földműves és Szendrei Irma. **H.:** nős, 1962, Nagy Mária Terézia. **Gy.:** József

(1963), Mariann (1967). **T.:** 1966: Felsőfokú Mezőgazdasági Technikum Állattenyésztési szak, Hódmezővásárhely; 1974: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szak. **É.:** Békés megyei Tanács Mezőgazdasági Osztály törzskönyvi felügyelő; Bánkúti Á. G. törzsellattenyésztő; Mezőgazdasági Szakközépiskola, Kunágota; Mezőgazdasági Szakmunkásképző (névváltozás: Bethlen Gábor Szakképző Iskola), Gyomaendrőd. **Dk.:** Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Minisztérium Kiváló Munkáért kitüntetés, 1980. (*H. L-né*)

VARGA József, magyar-történelem szakos középiskolai tanár. (Gyula, 1939. május 10.–1986.) **Sz.:** Varga József hivatalsegéd és Varga Julianna. **H.:** nő, 1959, Imre Aranka körzeti védőnő. **Gy.:** József Zoltán (1960). **T.:** a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészkarának elvégzése után rövid ideig a Gyulai Nevelőotthonban dolgozott. 1962–65-ig a Gyomai Állami Gimnázium Kollégiumában nevelőtanár volt. 1965-től haláláig a gyomai gimnázium tanáraként dolgozott. Mint osztályfőnök és mint szaktanár, diákjaival példás kapcsolatot épített ki. A kollégiumban elsősorban a tanulók kulturális és sportéletét segítette. A gimnáziumban a diákok sok irányú foglalkoztatását vezette. Több éven keresztül szervezte a nyári építőtáborokat, azokon maga is részt vett, soha nem igényelt a diákoktól eltérő ellátást, keményen dolgozott velük együtt. Szervezője és irányítója volt a településen és az iskolában a sportpálya építésének. Elévülhetetlen érdemei vannak a jelenleg is üzemelő Ifjúsági Tábor létrehozásában: szervezte a szponzorokat és irányította a munkát. Az iskola tanulói által végzett nyári és őszi mezőgazdasági munkák lelkes híve, szervezője és résztvevője volt. Az ő nevéhez fűződik a diákturizmus egyik bázisának, a bükk-szentkereszt-i pihenőház megálmodása, a tervezés és a kivitelezés első szakaszának megvalósítása. • (*Sz.-né N. E.*)

VARGA Józsefné Imre Aranka körzeti védőnő. (Gyoma, 1938. október 10.) **Sz.:** Imre Lajos vízmester és Batári Ella. **H.:** férjezett, 1959, Varga József középiskolai tanár. **Gy.:** Varga József Zoltán (1960). **T.:** 1958: Állami Védőnőképző Intézet. **É.:** évtizedekig dolgozott a gyomai egészségmegőrzésért a Gyomai Anya- és Gyermekevédelmi Szolgálatnál, a Körzeti orvosi rendelőben, a Tüdőgondozó intézetben és a községi Bölcsődében. Majd a SZTE Női újszülött osztályán dolgozott. **Dk.:** Megyei Főorvosi Dicséret; Egészségügy Kiváló Dolgozója. • (*K. A.-né*)

VARGA Józsefné Nagy Mária Terézia

magyar-történelem szakos középiskolai tanár. (Magyarbánhegyes, 1938. október 18.) **Sz.:** Nagy Pál földműves és Kovács Veronika. **H.:** férjezett, 1962, Varga József tanár. **Gy.:** József (1963), Marianna (1967). **T.:** 1953–1957: Általános Gimnázium, Mezőkovácsháza; 1957–1962: Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar magyar-történelem szak. **É.:** Hunyadi János Gimnázium, Mezőkovácsháza; Petőfi Sándor Gimnázium, Mezőberény; Mezőgazdasági Szakmunkásképző (névváltozás miatt: Bethlen Gábor Szakképző Iskola), Gyomaendrőd. **Szea.:** megyei szintű bemutató tanítások; megyei továbbképzéseken módszertani előadások. **Dk.:** Miniszteri dicséret, 1974; Kiváló Munkáért kitüntetés, 1985. • (*H. L-né*)

VARGA Lajos tanár, tornász, olimpikon,

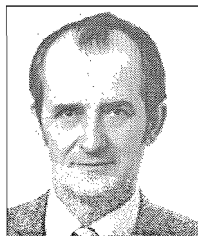

edző, tizenháromszoros mesterfokú országos bajnok, több nemzetközi verseny győztese. (Gyoma, 1933. november 23.) **Sz.:** Varga László községi kézbesítő és Kovács Rozália. **H.:** nő, 1962, Behringer Ágnes műszaki

rajzoló. **Gy.:** Andrea (1963). **T.:** 1963: Magyar Testnevelési Főiskola. **É.:** 1958–1960: BM Sport Osztály, előadó; 1960–1988: BM tanár; 1988–1999: UTE torna szakosztályának vezető edzője. 1957–1965: az Ú. Dózsa tornásza; 1958: moszkvai Világbajnokság; 1959: kopenhágai Európa Bajnokság: 26. össz. egyéni, mf. GB 1. össz. egyéni, mf. GB 2. lóugrás, 2× mf. GB 3. korlát, talaj; 1960: XVII. (római) Olimpia 12. össz. csapat, 25. gyűrű, 26. korlát, 32. össz. egyéni, 34. lóugrás, 46. nyújtó, 52. talaj, 57. lólengés, 2× mf. GB 1. lóugrás, lólengés, 3× mf. GB 2. össz. egyéni, gyűrű, nyújtó, Bp., 2. össz. egyéni, Konstanca, 2. holtv. össz. egyéni, Berlin, 3. össz. egyéni, Bukarest, 9. össz. egyéni; 1961: luxemburgi Európa Bajnokság: 25. össz. egyéni, mf. GB 1. korlát, Tbiliszi, 1. holtv. össz. egyéni; 1962: prágai Világbajnokság: 12. össz. csapat, 25. korlát, 33. gyűrű, 40. lóugrás, 42. össz. egyéni, 48. lólengés, 60. talaj, 72. nyújtó, 2× mI. GB 1. talaj, gyűrű, mf. GB 2. össz. egyéni, mf. GB 3. lólengés, Bp., 2. össz. egyéni, Párizs, 3. össz. egyéni, Bukarest, 4. holtv. össz. egyéni; 1963: 2× mf. aB 2 gyűrű, korlát, London, 3. össz. egyéni; 1964: XVIII. (tokiói) Olimpia 9. össz. csapat, 15. nyújtó, 35. holtv. össz. egyéni, 40. talaj, 2× 48. gyűrű, korlát, 61. lólengés, 103. lóugrás, mf. aB 2. nyújtó, 3× mf. aB 3. gyűrű, korlát, talaj, Bukarest, 4. össz. egyéni, román aB 4. gyűrű, 5. korlát, 6. össz. egyéni; 1965: CSB 1.; 1958–1965: válogatott kerettag, 43-szoros válogatott. Az Újpesti Torna Egylet örökös bajnoka. Később edzőként tevékenykedett az UTE-ben. Ennek keretében minden nyáron – kb. 30 alkalommal – elhozta a gyomai edzőtáborba a budapesti fiatal sportolókat, akik közt ott volt Csollány Szilveszter, Fajkus Csaba, Suppola Zoltán is. **Dk.:** Magyar Köztársaság Érdemérem arany fokozat; a Testnevelés és a Sport Kiváló Dolgozója; A Haza Szolgálatáért Érdemérem arany, ezüst, bronz fokozata; Gyomaendrődért Érdemérem, 1996. **I.:** Ki kicsoda a magyar sportéletben? III. k.; Táborozik az UTE /

B.K. = Gyomaendrődi Híradó, 1994. augusztus, 12. p.; A bőrömből nem tudok kibújni: Itthoni beszélgetés Varga Lajos olimpikonnal / Bíró Károly = Gyomaendrődi Híradó, 2000. március, 3. p., 2000. április, 8. p. • (H. I.)

VARGA Lajos ácsmester. (Endrőd, 1930.

szeptember 14.) **Sz.:**

Varga Imre ács, kőműves, Hunya Terézia, háztartásbeli. **T.:** 1945-ben ács szakmunkástanulónak szerződött, a gyakorlatot édesapja mellett szerezte, majd mint

segéd mellette dolgozott évekig. Az állami gazdaság építőbrigádjában dolgozott néhány évet, ekkor szerzett technikus végzettséget. 1959-ben Szegeden tett mestervizsgát. **É.:** 1957-ben önálló kisiparos lett, sok családi házat épített, a lakosság megelégedésére. **Tk.:** 1957-től a KISOSZ helyi szervezetének tagja, részt vett annak vezetésében, a megyei képviselőben. **Dk.:** Az Ipar Kiváló Mestere; A Szakma Kiváló Kisiparosa; 25 éves Kisipari Munkáságért; Kiváló Szervezeti Munkáért. • (K. N. K.)

VARGA Lajosné Kozma Mária a Gyomaendrődi Ipartestület

dolgozója. **Sz.:** Kozma Mihály mezőgazdaságban, Nándori Mária a mezőgazdaságban és a Háziiparnál dolgozott. **T.:** Közgazdasági Technikum ipari tagozata,

Békéscsaba, az egyszemélyes ügyintézéshez szükséges vizsgákat folyamatosan végezte. **É.:** 1957. október 1-jétől a helyi KIOSZ dolgozója. Járási szinten kellett megoldani a feladatokat. Ebben az időben az iparosok minden anyagot csak kiutalásra kaphattak meg, ezért a legtöbb munkát az anyagutalványok elosztása jelentette. Az iparendélyeket csak véleményezés után lehetett kiadni. Évente sok szerződést kö-

töttek ipari tanulókkal, a szakmai gyakorlati vizsgát a kisipari műhelyekben végezték. 1962. január 1-jétől fizethettek a kisiparosok saját részükre nyugdíjjárulékot, ettől kezdve ennek ügyintézése is a KIOSZ feladata volt. Itt oldották meg az iparosok munkaügyi, könyvelési, adóügyi problémáit. 1978-ban a gyomai és az endrődi KIOSZ szervezet egyesült, majd összefogással, társadalmi munkával új szervezeti házat építettek. Az Ipartestülettől 1998. október 1-jén távozott. **Dk.:** munkája elismerésül „IPOSZ” díjat kapott, a taggyűlés „ÖRÖKÖS” tagjának választotta. • (K. N. K.)

VARGA Mihály nyomdász, nyomdatulajdonos. (Mezőtúr, 1960. január 7.) **Sz.:** Varga Mihály lakatos, Braun Piroska berakónő, SZTK-ügyintéző, bérszámfejtő. **H.:** nő, 1984-től Gózon Katalin. **Gy.:** Réka (1985), Mihály (1987). **T.:** 1978-ban végzett a békéscsabai Rózsa Ferenc Gimnázium és Nyomdaipari Szakközépiskolában mint gépmester, majd elvégezte a magas-, mély- és ofszetgépmesteri szakosító képzést. **É.:** 1978-tól a Gyomai Kner Nyomdában, 1986-tól a kecskeméti Petőfi Nyomda Szarvasi Telephelyén, majd 1990-től Kecskeméten, a Petőfi Nyomdában dolgozott. 1995-ben családjával visszaköltözött Gyomaendrődre, és magánvállalkozásban nyomdát alapított. **Tk.:** nyomdai vállalkozásában több alkalmazottat foglalkoztat. • (F. H. J.)

VARGA Orsolya bábszínész. (Gyoma, 1968. május 29.) **Sz.:** Braczkó Éva, Varga (Varsa) Zoltán költő, a Magyar Rádió szegedi körzeti stúdiójának vezetője; Braczkó István postamester unokája. **H.:** férjezett, 2001, Rozs Tamás zenész, a Szélkiáltó együttes tagja. **Gy.:** Panna Virág (1999), Mírkó Benjámín (2001). **T.:** Kecskeméti Tanítóképző Főiskola. **É.:** 1987–1996: Vojtina Bábszínház, Debrecen; 1996–1998: Ciróka Bábszínház, Kecskemét; 1998–2002-ig: Bóbita Bábszínház, Pécs. 2001 szeptemberében megalapította az Ör-

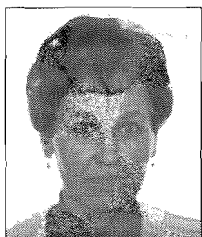
dögszekér Kompania Bábtársulás-t, aminek másik alapító tagja: Rozs Tamás. Ezzel a bábtársulással – eddig – már több, mint 250 előadást tartottak. Naiva- és karakter szerepeket egyaránt játszik. **F. sz.:** *Macska* (Schwajda Gy.–Pinczés I.: A brémai muzsikusok); *Pufi* (Tóth E.: Három kismalac). • (M. A.)

VARGA Sándor dr. biofizikus, med. biol. doktor, 1977; DOTE, biológia tudomány kandidátusa, 1987; MTA, a MTA doktora, 1995, dr. med. habil., 1995; DOTE, 1984–86; 1990–91: State University of New York N. Y. USA, 1992–95; Duke University N. C. USA, vendégprofesszor. (Nyíregyháza, 1943. szeptember 21.) **Sz.:** Varga András, Hargitay Magdolna. **H.:** nő: 1966, dr. Kun Katalin orvos. **Gy.:** Zoltán (1969) egyetemi tanársegéd, Zsuzsanna (1971) tanár. **T.:** 1961: Gyomai Gimnázium; 1969: Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen, okleveles fizikus. **É.:** 1969–1971: Kossuth Lajos Tudományegyetemen egyetemi tanársegéd; 1971-től: Debreceni Orvostudományi Egyetemen tanársegéd, egyetemi adjunktus 1978-tól, egyetemi docens 1992-től, egyetemi tanár 1998-tól. **Szea.:** 107 tudományos előadás magyar és angol nyelven. **Kut. ter.:** Integráns membránfehérjék szubmolekuláris szerkezetének vizsgálata elektronkrisztallográfiás módszerrel. **Dk.:** Állami Ifjúsági Bizottság kitüntetés, 1983, Kiváló Munkáért Minisztertanácsi kitüntetés, 1987. **I.:** Ki kicsoda? 2000. **E.:** „Puskás Laci bácsira, az általános iskolai biológiatanárra emlékszem szívesen, akitől a biológiát és jogát tanultam, s elveszett sólymai után kutattam. A gimnáziumban Csókási Béla tanár úr képviselte a csudabogár biológiatanárt.” (Varga Sándor) • (K. N. K.)

VARGA Sándorné dr. Kun Katalin fül-, orr-, gégeszakorvos. (Gyoma, 1944. február 19.–2001.) **Sz.:** Kun József, Izsó Klára. **H.:** 1966, dr. Varga Sándor egyetemi tanár. **Gy.:** Zoltán (1969) egyetemi tanársegéd, Zsuzsanna (1971) angol–francia

középiskolai tanár. **T.:** 1962: Gyomai Gimnázium; 1969: Debreceni Orvostudományi Egyetem általános orvos. **É.:** 1969–1980: Debreceni Orvostudományi Egyetem Fül-, Orr-, Gégeklinika; 1974-től: fül-, orr-, gégeszakorvos, DOTE; 1990-től: Debrecen Város Egészségügyi Szolgálat, csoportvezető főorvos. **M.:** 5 magyar–angol nyelvű tudományos közlemény. **Szea.:** 12 magyar nyelvű tudományos, szakmai előadás **Dk.:** Kiváló Munkáért Miniszteri kitüntetés, 1982 • (*Férje közlése alapján K. N. K.*)

VARGA Sándorné Varga Erzsébet

vezető, szakkörvezető. (Szeged, 1940. július 22.) **Sz.:** Varga Imre pék és Molnár Erzsébet. **H.:** özvegy, 1956–1989 között volt a férje Varga Sándor vízügyi gépész. **T.:** 1946–1954: Általános Iskola, Kiskunmajsa; 1962–1965: Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet, Békéscsaba; 1976–1979: Díszítőművészeti kör vezetői iskola, Békéscsaba, Népművelési Intézet. **É.:** 1958–1970: ÁFÉSZ, Gyoma; 1970–1988: Sütőipari Vállalat, Gyomaendrőd; 1988–1990: Győzelem Tsz, Gyomaendrőd. **Tk.:** Varga Sándorné igazi közösségi ember: hosszú évek óta (1978-tól) összefogja a népművészet iránt érdeklődőket: vezeti hozzáértéssel, anyagi juttatás nélkül Gyomán a díszítőművészeti szakkört. A szakkör tagjai tájjellegű népi hímzésekkel, kiemelten Békés megyei motívumokkal foglalkoznak, védik a néphagyomány tisztá stílusát. • (*Sz.-né N. E.*)

vezető, szakkörvezető. (Szeged, 1940. július 22.) **Sz.:** Varga Imre pék és Molnár Erzsébet. **H.:** özvegy, 1956–1989 között volt a férje Varga Sándor vízügyi gépész. **T.:** 1946–1954: Általános Iskola, Kiskunmajsa; 1962–1965: Kereskedelmi Szakmunkásképző Intézet, Békéscsaba; 1976–1979: Díszítőművészeti kör vezetői iskola, Békéscsaba, Népművelési Intézet. **É.:** 1958–1970: ÁFÉSZ, Gyoma; 1970–1988: Sütőipari Vállalat, Gyomaendrőd; 1988–1990: Győzelem Tsz, Gyomaendrőd. **Tk.:** Varga Sándorné igazi közösségi ember: hosszú évek óta (1978-tól) összefogja a népművészet iránt érdeklődőket: vezeti hozzáértéssel, anyagi juttatás nélkül Gyomán a díszítőművészeti szakkört. A szakkör tagjai tájjellegű népi hímzésekkel, kiemelten Békés megyei motívumokkal foglalkoznak, védik a néphagyomány tisztá stílusát. • (*Sz.-né N. E.*)

VARGA Zsigmond

iskolaigazgató, képviselő. (Vésztő, 1923. október 2.) **Sz.:** dr. Varga Zsigmond jogász, Molnár Jusztina. **H.:** nős, 1950, Juhász Margit szaktanító. **Gy.:** Judit (1951), Zsigmond (1951). **T.:** 1945: Községi Köz-

igazgatási Főiskola, Nyíregyháza; 1957: Tanítóképző Főiskola, Szeged. **É.:** községi jegyző Vésztőn 1945-től, beosztott pénzügyi dolgozó Körösladányban és Endrődön 1948-tól, csoportvezető a Gyomai Járási Tanácsnál 1951-től, tanító majd igazgató a gyomai 2. Sz. Ált. Iskolában 1957–81-ig. **Tk.:** Hazafias Népfrent titkára Gyomán, járási tanács v. b. és tanácstag Gyomán, az összevonás után Szarvason, országgyűlési képviselő 1967-től négy ciklusban, a parlament kulturális bizottságának, majd mentelmi bizottságának tagja, utóbb a megyei képviselői csoport vezetője. **Dk.:** Pro Urbe Gyoma, Kiváló dolgozó, Munka Érdemrend arany fokozat, Gyermekekért Emlékérem; Gyomaendrőd Város Díszpolgára, 2003. **E.:** „Kezdeményezőként közreműködtem Gyoma-Endrőd egyesítésében. Ebben a munkában kiváló személyiségek voltak segítségemre. Az urbanizációs munka főbb területei voltak: belső úthálózat korszerűsítése, új telefonhálózat kiépítése, víz- és csatornahálózat létrehozása, kereskedelmi hálózat korszerűsítése, ipari munkahelyek teremtése. Segítettem mezőgazdasági üzemeink, oktatási és egészségügyi intézmények tárgyi és eszközellátási színvonalának javulását. Munkám eredményességét nagyban elősegítette a biztos, nyugodt családi háttér, és hogy olyan munkahelyet vezethettem a gyomai 2. Sz. Általános Iskolában, ahol munkatársaim kiválóan látták el feladatukat, ezzel is segítették vezetőjük megtisztelő társadalmi szolgálatát.” (Varga Zsigmond) • (*K. N. K.*)

VARGA Zsigmond dr. baleseti sebész. (Debrecen, 1951. július 29.) **Sz.:** Varga Zsigmond általános iskolai igazgató, Juhász Margit általános iskolai szakfelügyelő. **H.:** nős: 1974, Szabó Margit. **Gy.:** Zsigmond (1978), Zsófia (1985). **T.:** középiskola Gyomán, Orvostudományi Egyetem, Debrecen 1975; baleseti sebész szakorvos, 1979. **É.:** a debreceni Kenézy Kórház dolgozója diplomája megszerzése óta, jelenleg főorvos, az „A” részleg vezetője. **Tk.:** munkahelyén a Közalkalmazotti Ta-

nács vezetője. **Dk.:** Kiváló Munkáért Miniszteri dicséret, 1990. **M.:** traumatológiai szakkönyvek társszerzője. **Szea.:** rendszeres előadó traumatológiai kongresszusokon. • (K. N. K.)

VARGA Zsigmondné Juhász Margit szaktanító. (Furta, 1924. augusztus 18.) **Sz.:** Juhász Sámuel ref. esperes, Venetiáner Jolán. **H.:** férjezett, 1950, Varga Zsigmond. **Gy.:** Judit (1951), Zsigmond (1951). **T.:** középiskola Debrecen, Dóczy Ref. Gimn., Debreceni Tanítóképző, 1943. **É.:** tanító Furtán 1943-tól, magyar-történelem szaktanító Vésztőn 1947-től, majd 1948–49-ben Endrődön, 1951-től szaktanító, majd napközis szakfelügyelő Gyomán. **Dk.:** Kiváló Tanító, 1972. • (K. N. K.)

VARGÁNÉ VARCZÁBA Éva tanár, kollégiumvezető. (Eger, 1958. március 14.) **Sz.:** Varczába József villanyszerelő és Csépai Magdolna állatgondozó. **H.:** elvált. **Gy.:** Tamás (1984). **T.:** 1976–79: Debreceni Tanítóképző Főiskola pedagógiai szakkollégium; 2000–2002: Szegedi Tudományegyetem Közoktatási vezetői szak. **É.:** 1977-ben került a Bethlen Gábor Mezőgazdasági Szakképző Iskola kollégiumához főhivatású nevelőtanárként, 2000-től kollégiumvezető. **Dk.:** Miniszteri Elismerő Oklevél, 2002. **E.:** „Több mint 25 éve élek Gyomán, illetve Gyomaendrődön. Itt alapítottam családot, ide született a fiam, az évek során otthonommá vált a város, befogadott, amit én megtiszteltetésnek veszek. Úgy érzem, az iskolában és a kollégiumban végzett munkámmal bizonyítom, hogy méltó vagyok erre a bizalomra... nevelőnek lenni az egyik legnehezebb hivatás, sőt, életforma. A fiam nevelésén túl ennek szentelem eddigi felnőtt életem...” (Vargáné Varczába Éva) • (H. L.-né)

VARJÚ Béla kereskedő, pincér. (Endrőd, 1910. február 3.–Gyomaendrőd, 1994. július 8.). **Sz.:** Varjú Fülöp vendéglős és Dinya Margit. **H.:** nő, Szilágyi Piroska. **Gy.:** Gitta (1944) és Marianna (1946)

tanárnők. **T.:** hat elemi; kereskedő és vendéglátó iskolák. **É.:** huszonöt évig dolgozott a szülei tulajdonában lévő endrődi jó nevű vendéglőben – Domszögön –, később pályamunkás volt, az állami gazdaságban kubikos volt, rizst vágott. Ezután húsz évig volt a Hollerban pincér. Nagyon szerette a szakmáját, a vendégeket a házigazda szeretetével fogadta. Sok fiatal vendéglátós tanuló képzésében vett részt. Szeretett olvasni, optimista, jó humorú ember volt. Gondolkodását és életét a „Mindent a becsületért, de a becsület semmiért” – hatotta át. • (Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)

VARJÚ Fülöp vendéglős, a Domszög-tulajdonosa. (Endrőd, 1882–Endrőd, 1951.)

Sokgyermekes paraszti családban született. Őse már 1760-ban bírója volt a községnek. **Sz.:** Varjú József gazdálkodó és Hunya Anna. **H.:** nő, felesége: Dinya Margit. **Gy.:** Irén (1908), Béla (1910). **É.:** önálló cipésmester lett, majd a szüleitől örökölt földön gazdálkodott. 1934-ben felesége révén öröklés útján szikvízgyárhoz és kocsmához jutottak. A nádas kiskocsmát újból felépítették és a község legszebb, legnépszerűbb vendéglőjévé tették. A vendéglő a Domszög nevet kapta. A régi kiskocsmá a rév mellé épült: ott volt a rév lejárata, ahol most a ligeti lejárata van; a rév ugyan később megszűnt, viszont az újra felépített Domszög is jó helyen volt: a közút, a közúti híd és a piac – mindez biztosította a forgalmat. Otthonos, családias volt a vendégfogadás Varjú Fülöp idejében: szalonna, kolbász mindig volt a vendég részére a bor mellé; a törzsvendégeknek állandó helyük volt, sőt, saját poharuk is, a nevükkel bevésve. Nyáron szép kis kerthelyiséggel várták a szórakozni vágyókat. Varjú Fülöp fia, Varjú Béla is a vendég-

látásban dolgozott. 1950. március elsején a család kapott egy felszólítást, hogy három napon belül adják át az egész üzlethelyiséget és a pincét, 15 napon belül pedig az egész házat szó nélkül hagyják el, ellenkező esetben internálást helyeztek kilátásba. • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

VARJÚ Imre dr. (Endrőd, 1932. november 26.) Szentelték Vácott, 1956. június 17., inkardinálva a főegyházmegyébe 1993, hitoktató Pécelen 1957, szabadságvesztés 1957–59, káplán-hitoktató Kiskunhalason 1959–62, Bp., Újpest-Megyeren 1962–64, Bp., Soroksár főplébánián 1964–67, Bp., Rákospalota főplébánián 1967, plébános Borsosberényben 1968–78, Bp., Pestszentlőrinc főplébánián 1978–2003, Budavári Nagyboldogasszony-plébánián 2003-tól, C. esperes 1971, protonotárius, kanonok, 1994. • *(I. L.)*

VARJÚ Imre biológia-kémia szakos-tanár, művelődési felügyelő. (Endrőd, 1938. november 18.–Szank, 1980. május 7.) **Sz.:** Varjú Imre kubikos és Szmola Mária. **H.:** nős, 1959, Magyar Margit Irén tanítónő. **Gy.:** két fia született: Imre és Ákos. **T.:** 1953–1957: Tanítóképző, Gyula; 1961–1964: Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** Endrődön kezdett tanítani, a szarvasvégi iskolában, majd a Gyomai járás népművelési felügyelője lett, ezután a Szarvasi járás tanulmányi felügyelője, majd Túrkeve tanulmányi osztályvezetője volt. Amikor a család Szolnokra költözött, ott a művelődési ház igazgatójaként, majd tanulmányi osztályvezetőként dolgozott. **Tk.:** az 1957-ben Endrődön megalakult KISZ alapító tagja, majd titkára volt. Örökös véradó. Tagja volt a Szolnok megyei Pedagógus Szakszervezetnek. A szolnoki Kodály-kórus és a szimfonikus zenekar tevékeny tagja volt. **Dk.:** Kiváló Népművelő; Kiváló Tanár. Szocialista Kultúráért; Az Oktatásügy Kiváló

Dolgozója; Társadalmi Munkáért; Kiváló Véradó. **E.:** „...Imre állandóan permanens önképzésben élt... Mindig hittel dolgozott. Szülőföldjét soha nem felejtette el. Úgy érezte, a hazának bármely zugában tevékenykedik, azt a szülőföldjéért is teszi... 1980. május 7-én bekövetkezett tragikus hirtelen haláláig szoros szálak fűzték endrődi barátaihoz: Kulik Istvánhoz, Rojik Mihályhoz.” (Varjú Imréné) • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

VARJÚ István kereskedő és családja.

(Endrőd, 1923. október 28.) **Sz.:** Varjú Mátyás és Gyuricza Eszter. **H.:** nős, 1950, Gyuricza Irén. **Gy.:** István (1951). **T.:** 1961: Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola, el-

adó szakmunkás; 1965: egységvezetői bizonyítvány; 1970: boltvezetői továbbképző tanfolyam. **É.:** 1937: fodrásztanuló, majd segéd; 1944–1948: orosz fogság; 1954-től 1983-ig, nyugdíjazásáig az endrődi boltokban eladó, majd boltvezető (ruházati bolt, cipőbolt, élelmiszerbolt). **Dk.:** Kiváló Dolgozó, 1962, 1968, 1969, 1979.

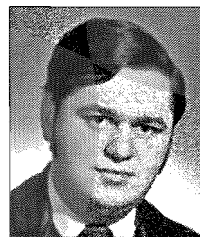
Varjú Istvánné Gyuricza Irén kereskedő.

(Endrőd, 1929. január 21.) **Sz.:** Gyuricza István és Látkóczki Cecília. **T.:** négy polgári. **É.:** harminc évig dolgozott az endrődi kereskedelemben; 1954-től ruházati és cipőboltban

volt eladó nyugdíjazásáig, 1984-ig. **Tk.:** KPVDSZ-tag volt.

Ifj. Varjú István kereskedő, egyéni vállalkozó.

(Endrőd, 1951. augusztus 26.) **Sz.:** Varjú István kereskedő és Gyuricza Irén kereskedő. **H.:** nős, 1978, Tóth Margit. **Gy.:** Gábor (1980), Tamás (1999). **T.:** 1970: Kiss Lajos

Gimnázium kereskedelmi tagozat; 1975: vendéglátó egységvezetői képzés. **É.:** 1970 óta dolgozik a kereskedelemben eladóként, az utóbbi években az idegenforgalmi szempontból is jelentős vendéglátó egységben, a nagylaposi Birka csárdában egyéni vállalkozó. • (K. L.-né és Sz. I.-né)

VARJÚ József tanító, pedagógia szakos általános iskolai tanár, igazgatóhelyettes. (Kondoros, 1940. november 8.) **Sz.:** Varjú József földműves, gazdálkodó, Dávid Margit háztartásbeli. **H.:** özvegy, Dinya Margit könyvelő. **T.:** 1960: Szegedi Tanítóképző; 1978: Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, pedagógia szak. **É.:** 1959: Füzesgyarmat; 1960–1963: Varjas; 1965–1971: Öregszőlő; 1971–1973: Endrőd Nagyközségi Tanács V. B. művelődési felügyelő; 1973–1975: Öregszőlő; 1975–1991: Általános Iskolai Diákotthon igazgatója, Endrőd. 1991-től igazgatóhelyettes az endrődi Rózsashegyi Kálmán Általános Iskolában. **Tk.:** sportkörü elnök; Hazafias Népfront elnöke, titkára; TIT községi elnök; tanács-tag 10 éven keresztül; társadalmi tanácselnök-helyettes; Pedagógus Szakszervezet Körzeti Bizottsága elnöke 18 éven keresztül. **Dk.:** Magyar Honvédelmi Sportszövetség elismerés, 1973; MTS elismerés, 1978; Hazafias Népfront Érdemes Munkás, 1985; TIT Érdemes Társadalmi Munkás, 1981; Kiváló Munkáért Kormánykitüntetés, 1987; Pedagógus Szakszervezet Bronzdíja, 1989; Rózsashegyi Kálmán-díj, 2001. Szolgálati Emlékérem, 2003. **Rtv.:** 1982. MTV1 élő riport Gyoma és Endrőd egyesüléséről. **E.:** „44 éves munkaviszonyommal a hátam mögött – ebből 43 évet Endrődön, Gyomaendrődön dolgoztam, kizárólag az oktatás terén. Szerteágazó társadalmi, kulturális, sport tevékenységet vállaltam és láttam el, amelyek közül az oktatási dolgozók érdekvédelme a legszimpatikusabb számomra.” (Varjú József) • (G.-né T. Zs.)

VARJÚ László András dr. állatorvos, tudományos munkatárs, az állatorvosi tudó-

mányok kandidátusa. (Endrőd, 1925. november 29.–Budapest, 1997. május 16.) **Sz.:** Varjú Lajos bizományos gabonakereskedésben, Tímár Eszter. **H.:** nős, dr. Korompai Katalin orvos, **T.:** általános és polgári iskola Endrőd, érettségi: Békéscsaba, Evangélikus Gimnázium; Magyar Agrártudományi Egyetem állatorvos-tudományi szakon végzett 1951-ben, Állatorvosi tudományok kandidátusa 1954. július 26. Német és angol nyelvvizsgálóval rendelkezett. **É.:** aspiráns Manninger Rezső professzor meghívására az Állatorvos-tudományi Egyetemen 1951, Magyar Tudományos Akadémia Állat-egészségügyi Kutató Intézetben dolgozott nyugdíjazásáig, 1982-ig. Az OKI-ban 3 évig kooperációban dolgozott toxikológiai témában. **Tk.:** TIT Mikrobiológiai Társaság és a Magyar Parazitológiai Társaság tagja volt. Tagja volt az Endrődiek Baráti Köre Egyesületének. MTA Állat-egészségügyi Kutató Intézetében a Munkaügyi Döntőbizottság elnöke volt 10 évig. **Ct.:** Magyar Állatorvosok Lapjában 1966-tól 1974-ig rendszeresen publikált. **Szea.:** az első Parazitológus Világkongresszus, Róma, 1964; III. Parazitológiai Nemzetközi Kongresszus, 1974; előadást tartott továbbá Zágrábban is, az első Jugoszláviai–Magyar Parazitológus Találkozó. 1973-ban a bukaresti Pasteur Intézetben, 1974-ben meghívásra 2 hónapot töltött Bécsben. Előadásai: 1976: Berlin, Prága, Pozsony állatorvos-tudományi intézetekben **Mj.:** cikkei, tanulmányainak jegyzéke megtalálható a Honismereti Egyesület Helytörténeti Gyűjteményében. **Kut. ter.:** parazitológia, mikrobiológia, serológia. **E.:** nagy szeretettel ragaszkodott szülőfalujához, Endrődhöz. Amint alkalma nyílt, tanyát vásárolt Kocsorhegyen. Egy ideig Hunyán is élt feleségével, s ő ott is otthon érezte magát, mert szülei onnan származtak. Nagypapja „Szükség” Tímár György volt, akinek tanyája az Utolsó soron volt, ahol sok nyarat eltöltött. Értékes

hobbija volt a légpuska, hajók, csónakok gyűjteménye, szenvedélyes horgász volt. (Családi közlés) • (Cs.-né Gy. É.)

VARJÚ Vilmos rendőrőrnagy, Európa-bajnokságot nyert súlylökő. (Gyula, 1937. június 10.–Budapest, 1994. február 17.) **Sz.:** Varjú Vilmos szíjgyártó mester, Véha Mária háztartásbeli. **H.:** nős, Hornok Szeréna kertészmérnök. **Gy.:** Vilmos (1965), Csaba (1974–1994). **T.:** Budapesti Közgazdasági Technikum Kereskedelmi tagozat, Testnevelési Főiskola 1972; Rendőrtiszti Főiskola, 1981. **É.:** sportpályafutása a Közért, majd az Újpesti Dózsa versenyzőjeként 1958-ban Magyar Bajnoksággal kezdődött, és 37 évesen, 1974-ben fedett pályás bajnoksággal fejeződött be. Két Európa Bajnokságot nyert: 1962-ben Belgrád, 1966: Budapest. 1964. évi Tokiói Olimpián bronzérmét nyert. Tizennégyszeres magyar bajnok, 17-szeres magyar csúcstartó, és 49-szer volt a magyar válogatott tagja. Volt Európa-csúcstartó, Európa-válogatott. Vezetlen volt Európában 1964–1968-ig. 1971-ben, a Helsinkiben Európa Bajnokságon IV. helyezést ért el, eredménye: 19,99 m. A Müncheni Olimpián 1972-ben (35 éves!) 20,1 m-es eredménnyel a VIII. volt. Egyéni legjobb teljesítménye: 20,45 m 1971 júniusában. **Dk.:** Sport Érdemérem arany fokozat 1964; Sport Érdemérem ezüst fokozat 1971 és 1975; Érdemes Sportoló, 1968, 1970, 1972; Kekkonen Finn Köztársasági Elnök díja, 1966. Ezen kívül az „Év sportolója” és a „Sport újságírók-díj” tulajdonosa. **É.:** Gyomaendrőd város 2003-ban posztumusz díszpolgárává választotta. • (Cs.-né Gy. É.)

(1972). **T.:** 1968: gimnáziumi érettségi, Gyoma; 1970: a szegedi Kossuth Zsuzsanna Egészségügyi Szakiskolában csecsemő- és gyermekápolói szakképesítést szerzett; 1985-ben a gyulai Semmelweis Egészségügyi Szakiskolában csecsemő- és gyermekgondozási szakképesítést szerzett. **É.:** 1970–71: Kalocsai Kórház gyermekosztálya; 1971-től 1998-ig a gyomai Bölcsődében dolgozott. **Dk.:** Kiváló Munkáért, 1984. • (K. A.-né)

VASKOR Károlyné Nádudvari Mária vezető óvónő. (Arad, 1899. szeptember 8.–1964. június 8.) **Sz.:** Nádudvari Dezső szabómester és Bodon Lídia. **H.:** férjezett, 1920, Vaskor Károly pénzügyőr. **Gy.:** Lenke (1923), Olga (1926). **T.:** 1916: Hódmezővásárhely Állami Kisdédóvói Intézet, kisdédóvói oklevél. **É.:** a szülők válása után, kétéves korától Gyomán nevelkedett, a nagyszülőknél. 1917–1919 között kiegészítő tanító volt a gyomai református elemi iskolában, a háborúba bevonult tanító helyett. Az 1930-ban felépült Jókai úti óvoda óvónői állását elnyerve, ott tanított 1931. június 8. és 1953. december 15. között, majd az újonnan szervezett gyomai Dózsa György úti óvodában nyert vezetői állást és ott tanított 1957. november 31-ig, nyugdíjazásáig. Lánya, Pólya Lajosné Vaskor Lenke ugyanezt a pályát választotta [lásd ott]. • (K. N. K.)

VASS Ignác, ügyvezető igazgató. (Dévaványa, 1949. január 6.) **Sz.:** Vass Ignác, TŰZÉP-telep vezető, Darvasi Mária, kereskedő. **H.:** 1972, Neibort Mária, asszisztens. **Gy.:** Csaba (1973), Ildikó (1975). **T.:** általános iskola, Gyoma, 1967: Nyíregyháza, pénzügyi technikus; 1972: Vásárhelyi Pál Műszaki Szakközépiskola, földmérő és vízgazdálkodási technikus; 1983: Baja, Pollach Mihály Műszaki Főiskola, vízpépítő mérnök. **É.:** 1967–68. Építőipari Ktsz,

VÁRKONYI Zsigmondné Szabadi Mária csecsemő- és gyermekgondozó. (Szakmár, 1949. szeptember 1.) **Sz.:** Szabadi Sándor és Répási Borbála. **H.:** férjezett, Várkonyi Zsigmond asztalos. **Gy.:** Zoltán

Gyoma; 1970–88. Tiszamenti Regionális Vízművek, Gyoma, üzemegység vezető; 1978-ban a Magyarországon először megrendezett öntözési versenyen első helyezett lett háromtagú csapatuk, melynek ő is tagja volt, jutalmuk tíznapos üdülés és Kiváló Dolgozó kitüntetés. 1988-tól a gyomai Liget-fürdő vezetője. Ez idő alatt történt a strand fejlesztése: az úszó-, a pancsoló- és a strandmedence vízforgató berendezést kapott, új burkolat került a medencékbe, a külső terekre, új vendéglátó egységek nyitottak. Kiépült a 300 férőhelyes, két csillagos kemping vizesblokkal, csatlakozó helyekkel, büfével, szilárd burkolatú úttal; a kemping területén fásítást végeztek. 2001 óta folyik pályázati segítséggel és az önkormányzat önjerejével a fedett fürdő rekonstrukciója és az új fedett fürdő építése. Teljesen új balneoterápiás és fizioterápiás gyógyászati részleg kialakítása történik. Időközben egy új termáلكutat fúrtak. **Tk.:** a Magyar Fürdőszövetség Műszaki Szakbizottságának tagja, a Dél-Alföldi Fürdők Egyesületének ellenőrző bizottsági tagja, a Gyomaendrődi VSE elnökségi tagja, 1996–2003: Gyomaendrőd képviselő-testületének tagja. **Rtv.:** a fürdőről szóló riportműsorok pl. a Duna TV-n, az MTV-n a Híradóban többször is. **Ct.:** a fürdő bemutatása: pl. Magyar fürdő almanach, 2002; Spa&Wellness Magazin, 2003. **Kiáll.:** a Nemzetközi Fürdőkiállításon az Országos Szövetséggel együtt többször kiállítottak. • (K. N. K.)

VASZKÓ Géza János szücsmester, népi iparművész. (Endrőd, 1912. augusztus 20.–1986. október 5.) **Sz.:** Vaszkó István szücsmester, Kajla Mária. **H.:** nő, első felesége Fekécs Margit, második felesége Drahó Mária. **Gy.:** Margit (1941). **T.:** inaséveit Endrődön és Mezőberényben; bátyja, Vaszkó István műhelyében töltötte. **É.:** Dévaványa, Kuncsorba, önálló műhely; 1951-től Endrődön volt műhelye, a Toronyi utcában, haláláig itt dolgozott. Saját készítésű bundáit, bekecseit hímezett népi motívumokkal díszítette. **Kiáll.:**

1981–1982, Endrődi Tájház. **Tk.:** KIOSZ-tag. • (Sz. I.)

VASZKÓ Mihály földműves, országgyűlési képviselő. (Endrőd, 1897. június 26.–Endrőd, 1975. december 18.) **Sz.:** Vaszkó Mihály és Kiszely Terézia. 80 holdon gazdálkodtak, hét gyermekük született. **H.:** Vaszkó Mihály felesége Pintér Anna volt. **Gy.:** Mária (1921), Gizella (1922), Ilona (1923), Mihály (1925). **T.:** hat elemi végzett. **É.:** 12 éves korától szülei gazdaságában dolgozott. Az I. világháborúban megsérült. Házasságkötése után gazdálkodott. 1922-ben a Nagyatádi-féle Kisgazdapártba, majd 1932-ben a Bajcsy-Zsilinszky Nemzeti Radikális Pártjához lépett be. Részt vett a NRP választási küzdelmében, Tarpán. 1936-ban, a Független Kisgazdapárt zászlóbontásakor már a pártban találjuk. 1941 után a M. Parasztszövetség Békés megyei vezetőségének volt a tagja. 1944. december 21-től az Ideiglenes Nemzetgyűlés tagja volt. Közreműködött a Kisgazdapárt újjászervezésében. 1945. november 4-től a párt endrődi szervezetének társelnöke. Tagja az endrődi képviselő-testületnek. 1945. november 4-től nemzetgyűlési képviselő. 1947. augusztus 31-től országgyűlési képviselő. Sokszor interpellált, pl. nem szavazta meg az iskolák államosítását és a fakultatív hitoktatási törvényt. 1947. szeptember 12-i nagyválasztmányon az FKGP egyik országos títkárává, majd 1948. április 17-től főtitkárhelyettesé válasszották. 1948 nyarától azonban egyre kevésbé értett egyet a Kisgazdapárt irányvonalával: 1948. december 16-án lemondott. A továbbiakban a politikai életben nem vett részt. 1952-ig gazdálkodott, amikor földjét „förlajánlotta” az államnak. 1953. január 2-án hamis vádak alapján letartóztatták, és 1954. augusztus 15-ig börtönben ült Dunakeszin, ill. Márianosztrán. Kiszabadulása után Rác Lajos [lásd ott] segítségével a Szarvasi Talajja-

vító Vállalatnál helyezkedett el. 1958. március 1-jén letartóztatták, s 1958. szeptember 1-jéig Márianosztrán raboskodott. 1967-ben ment nyugdíjba. Az endrődi Szent Imre-templom világi elnöke volt, haláláig. Az ő nevéhez fűződik az endrődi templom műemlékké nyilvánítása, amelynek köszönhetően sikerült a háborús károkat a templom épületében helyreállítani. Az új harang öntéséhez is ő szerzett anyagot. Sokat betegeskedett; 1975-ben Endrődön temették el. **I.:** Magyar életrajzi lexikon, Bp., 1990. A Független Kisgazdapárt képviselői / Vida Imre, Vörös Ferenc; In memoriam: Miska bácsi / Vaszkó András = Városunk, Gyomaendrőd, 1996. szeptember, 4. p.; Parasztsors a XX. században / Rácz Lajos, [szerk. Köhler Mihály], Gyomaendrőd, 2003; Békés Megyei Nap. 5. évf. 1998. szeptember 4., 3. p.; Békés Megyei Nap. 6. évf., 1999. október 4., 4. p.; Békés Megyei Hírlap. 54. évf. 1999. szeptember 30., 6. p. **E.:** Endrődön utcát neveztek el róla [a volt Stefánia, ill. ún. Gorkij utcát]. • (V. A.)

VASZKÓ Mihály pszichológus, pedagógiai szakíró. (Endrőd, 1920. július 4.–Budapest, 1970. október 6.) **É.:** 1939-től tanító Endrődön, Perlakon, Gyomán. A Nemzeti Parasztpárt tagjaként közreműködött az iskolák államosításában. Az Országos Neveléstud. Int. Munkatársa, majd az Oktatási Minisztérium pedagógusképző főosztályának vezetője volt (1950–1953). 1953-ban az ELTE-n filozófiai diplomát, pszichológiai-szociológiai szakon tanári képesítést szerzett. 1953-tól az MTA Gyermeklelektani Intézetének tudományos munkatársa volt, 1963-tól ugyanitt a munkapszichológiai osztály vezetője. 1960-tól főleg munkalélektannal foglalkozott. Az Egyesült Izzó gyöngyösi gyárában munkapszichológiai laboratóriumot létesített. A budapesti Műszaki Egyetem Pedagógiai tanszékén bevezette a munkalélektan oktatását. Magyarországon elsőként ő foglalkozott a mezőgazdasági munkalélektannal. Az 1951-ben alapított Pedagógiai Szemle

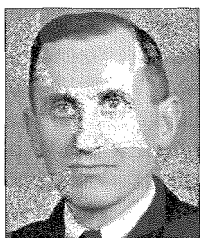
első felelős vezetője volt. **M.:** *Természetismeret*, tankönyv, 1946; *Biológia*, tankönyv, 1951; *Egyetemes neveléstörténet*, tankönyv, 1957; *Méternöki lélektan*, tankönyv, 1963; *Ergonómia*, tankönyv, 1964; *Munkalélektan*, tankönyv, 1966, 1970; *Bevezetés a mezőgazdasági munkalélektanba*, Bp., 1967; *A munkafolyamat és a munkahely pszichológiai elemzése*, tankönyv, 1967; *Ipari ergonómia és szervezés*, jegyzet, 1967; *Új módszerek a munkafolyamatok pszichológiai elemzésére*, 1969. **I.:** Magyar életrajzi lexikon. [elektronikus dokumentum], Bp., Arcanum, 2002. • (Sz.-né N. E.)

VASZKÓ Tamás középiskolai tanár, középiskolai igazgató. (Endrőd, 1942. április 14.) **Sz.:** Vaszkó Tamás mg. munkás és Gyuricza Eszter ÁFÉSZ dolgozó. **H.:** nő, 1965, Dénes Éva tanár. **Gy.:** Andrea (1966) üzembiztos; Ágnes (1967) közgazdász; Judit (1974) pénzügyi közgazdász. **T.:** 1960: Gyomai Gimnázium; 1964: Tanárképző Főiskola, Szeged; 1976: József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Szeged. **É.:** 1964–1970: tanár Vésztőn, a gimnáziumban; 1970–1975: kollégiumigazgató, Szeghalom; 1975-től a szeghalmi Péter András Gimnázium igazgatója. **Tk.:** UNICEF-tag; Békés Megyei 4. sz. Választási Bizottság elnöke; négy középiskolai alapítvány kuratóriumának elnöke. **Szerk.:** a gimnáziumhoz kapcsolódó könyvek, évkönyvek szerkesztése; *Sinka István költői hagyaték gondozása* (bibliográfia) **Ct.:** az alábbi lapokban publikál: *Köznevelés*, *Hírlap*, *Városunk*, *Szeghalomvidéki Hírlap*, *Békés Megyei Hírlap*. **I.:** Fontos emberek lexikona; Péter András Emlékkönyv, 2001. **E.:** »Endrőd – Szeghalom – eddigi életem két legfontosabb települése. Endrődön születtem, ott töltöttem 18 évet. 1970 óta Szeghalmon élek, ideköt munkám, családom, baráti köröm és sok-sok

érettségizett tanítványom. Ha palackpostát küldenék innen szülőföldemre, a Berettyó, a Sebes-Körös, a Hármaskörös elvinné. Harmincöt kilométer, ennyi a távolság. Lélekben sokkal közelebb vagyok Endrőd-höz. Ott élnek rokonaim, és szüleim sírja is visszahív. Sok-sok emlék köt szülőfalumhoz. A nevem is hirdeti, hogy endrődi vagyok. Megértem azokat a szavakat, amelyeket csak az itt élők ismernek: csúrongálni, tajápálni, szotyola, pampuska, herőce, vízcibere, cuháré, Cindri Körözs. Újra itthon vagyok, ha Timár Máté könyveit olvasom. A szeghalmi öregdiák írónak sokat segítettem művei megjelenésében. Én írtam egyik regényének előszavát, búcsúztam tőle a temetőben és emlékeztem rá szobrának avatásakor. Tanári példaképeim is endrődiek. Vaszkó Irénke a becsületre, Csókási Béla bácsi a bölcsességre, Nádas Sándor a kitartásra, Kovács Mátyás az optimista életszemléletre, Fülöp Imre a magyar nyelv szépségére tanított. Igazgatásom idején sok endrődi diák tanult a Berettyó-parti gimnáziumban. Útrakelésüket segítettem. Többször megkeresnek azóta is. Büszke vagyok rájuk. – Kedves Olvasó, őrizzük meg együtt „vacerságunkat” a következő években is! Úgy legyen!» (Vaszkó Tamás) • (Sz.-né N. E.)

VÉGH Béla könyv- és papírkereskedő.

(Békés, 1895. július 21.–Szólád, 1969. április 13.) **Sz.:** Véghe Lajos papírkereskedő és Burik Hermina. **H.:** nő, 1942, felesége Zilahy Sára általános iskolai zenetanár. **Gy.:** Kálmán (1943) lokátor technikus, Sarolta dr. (1944), orvos, két gyermeke van. **É.:** 1930–1957-ig élt Gyomán, könyv- és papírkereskedése volt, utoljára a katolikus iskola alsó tagozatának utcai frontján. Maga kötötte és fűzte az üzletében árult könyveket és füzeteket. A boltot a háború idején kifosztották, majd 1952-ben államosították. Az államosítás után töltőtollakat javított. Ezeremester volt.

Hozzá hozták az óvónőképzősök a hegedűket javítani, de a pedagógus-zenekar hangszereit is ő tartotta rendben. Az iskolai színdarabokhoz is ő készítette a díszleteket. Sokszínű egyéniség volt: jégtáncos, a felnőtt zenekar dobosa; és jó humorára is emlékezhetnek az idősebbek. • (Lánya közlése alapján K. N. K.)

VÉGH Béláné Zilahy Sára általános iskolai tanító, ének-zenetanár.

(Battonya, 1906. december 18.–Siófok, 1999. február 25.) **Sz.:** Zilahy Kálmán postamester és Nagy Blanka postamester. **H.:** férjhez, 1942, Véghe Béla könyv- és papírkereskedő. **Gy.:** Kálmán (1943), Sarolta (1944). **T.:** 1927: Állami Tanítóképző, Győr, tanítónő; 1956: Tanárképző Főiskola, Szeged, ének- és zenetanár. **É.:** 1927 és 1940 között Békésszentandrás tanított. 1940-ben került Gyomára, a katolikus iskola tanítónője lett. Ez időben a Katolikus Leánykört vezette, ahol kézimunkára, főzési és gazdasági ismeretekre tanította tanítványait. Többször tartottak összejöveteleket az endrődi KALOTTAL. 1945-ben a gyomai leányiskolában tanított. Az 50-es években működő pedagógus zenekar zongoristája és színdarabok zenei kísérője volt. Ő szervezte meg Gyomán a zeneiskolát, mely kezdetben a békéscsabai zeneiskola kihelyezett tagozataként működött. A zeneiskola tanárai: Véghe Béláné (zongora), Demeterné (zongora), Farkasinszki Imre (hegedű, cselló), Drumár László (hegedű, tangóharmonika), id. Drumár Lászlóné (zongora, ének). A gyomai zeneiskola több híres muzsikust nevelt: Sirokay Zsuzsa zongoraművész [lásd ott], Sánta Béla csellóművész, Apáti János, aki a siófoki zeneiskola tanára, és az ottani Dixiland Együttes zongoristája – ő a legtöbb hangversenyén el is mondja, hogy Véghe Béláné szerettette meg vele Gyomán a zenét. A tanárnőnek a leányiskolában énekkara is volt, amit Hunya Alajosné

Galla Erzsébet tanárnő vett át [lásd ott]. 1957-ben a család Szóládra, majd Balatonszárszóra, végül Siófokra költözött. Mind-egyik helyen zekekart, énekkart szervezett a zenetanári pályáját hivatásként megélő, szuggesztív egyéniség, a kiváló pedagógus. Siófoki tanítványai közül ma is többen az ottani zeneiskola tanárai. 1970-től otthon nevelte unokáit, akikből – nagyrészt az ő hatására – vers- és zeneszerető, jó helyesíró és több nyelven beszélő diákok lettek. 93 évesen halt meg Siófokon. • (Lánya közlése *alapján K. N. K.*)

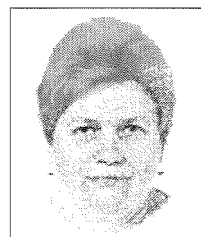
VÉHA Imréné Kovács Irén. (Endrőd, 1919. november 8.) **Sz.:** Kovács Frigyes gazdálkodó és Hanyecz Krisztina. **H.:** férjezett, 1959, Véha Imre. **T.:** varrónő, okleveles csecsemőgondozó, szakképzett kozmetikus. **É.:** 1953–1959-ig az ötvenes évek Sztálinvárosában csecsemőgondozó volt, majd a Rózsási Állami Gazdaság asszisztense és elsősegélynyújtója volt. 1965–1975 között az endrődi Szabó Ktszben volt varrónő. **Tk.:** az Endrődi Füzetek adatközlője, az endrődi Honismereti Egyesület tagja. A szó nemes értelmében krónikás: a hagyományok őrzője és továbbörökítője. Szülőhelyéről minden emléket őriz és színes szavakkal, szeretettel ad tovább. Az egyik legnagyobb endrődi család, a Kovácsok és Ugrinok forrás értékű informátora. Kissné Kovács Adrienne endrődi témájú helytörténeti munkájának (Mi marad?) első számú adatközlője. Minden endrődi kezdeményezést anyagilag is támogat. Jelentősen hozzájárult az Endrődi Tájház tárgyi anyagához is. • (Sz.-né N. E.)

VÉHA Józsefné Dinya Mária Katalin kereskedő. (Endrőd, 1928. augusztus 13.) **Sz.:** Dinya Illés, Csúvár Gizella. **H.:** özvegy, férje Véha József cipész volt. **Gy.:** Katalin (1950). **T.:** négy polgári, 1966: Kereskedelmi

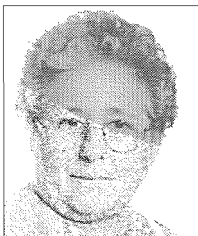
Szakmunkásképző Iskola, Békéscsaba. **É.:** régi kereskedő család. A negyvenes évek elejétől édesanyja, Dinya Illésné élelmiszer vegyesboltot vezetett családi vállalkozásban, a volt Hirsl-féle házban. Véha Józsefné is itt szerzett kereskedelmi gyakorlatot. Édesanyja betegeskedése miatt 1947–1949 között, már húszévesen, egyedül dolgozott a boltban. 1966-tól bekerült a szövetkezeti boltihálózatba, és szülőhelyünk különböző boltjaiban szolgálta a vevőket, egészen a nyugdíjazásáig (1991). **Dk.:** Kiváló dolgozó, 1982, 1990.

VERES Antalné Szurovecz Margit biológia–földrajz szakos általános iskolai tanár. (Endrőd, 1944. május 15.) **Sz.:** Szurovecz László tsz-főkönyvelő és Bela Margit. **H.:** férjezett, 1967, Veres Antal MÁV Rt. Kirendeltség-

vezető. **Gy.:** Szabolcs (1969), Róbert (1975). **T.:** Általános Iskola, Endrőd; 1958–1962: Gimnázium, Gyoma; 1962–1966: Tanárképző Főiskola, Szeged. **É.:** 1966–1969: 1. Sz. Általános Iskola, Déványa; 1969-től a 2. Sz. Általános Iskola [névváltozat után: Kis Bálint Általános Iskola] tanára, igazgatóhelyettese. **Ct.:** számos cikke jelent meg a hagyományőrzésről és egyéb pedagógiai témákról. **Dk.:** MUSZ Országos Elnökség Dicsérő Oklevél, 1973; Kiváló Úttörővezető, 1977; Úttörővezető Érdemérem, 1988; Kiváló Munkáért, 1985. **E.:** „Tanári pályafutásom során mindig igyekeztem a tökéletesre törekedni. Tizenhat évig igazgatóhelyettesként dolgoztam iskolámnál – a tanártársaimtól és magamtól is a toleranciát, a gyermek-szeretetet, a szülők megbecsülését, a pontos felkészülést vártam és várom el. Iskolánk testvériskolájának – Nagyenyednek – megismerésén, valamint a kölcsönös kirándulások megszervezésén dolgozom. Városunk szépségének, nevezetességeinek, értékeinek bemutatása a célom.” (Veres Antalné) • (K. N. K.)

VERES Lászlóné Nagy Erzsébet tanító, igazgatóhelyettes. (Gyoma, 1939. március 29.)

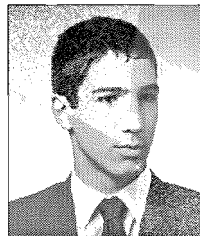

Sz.: Nagy Lajos földműves [meghalt 1944. december 15-én Ukrajnában] és Kovács Erzsébet. **H.:** férjezett, 1963, Veres László könyvelő.

Gy.: Katalin (1964) szakgyógyszerész, Tünde (1968) szakgyógyszerész. **T.:** 1954–58: Gimnázium, Gyoma; 1958–60: Gyors-és Gépíróiskola, Mezőtúr; 1961: képesített könyvelő, Gyoma; 1963–66: Tanítóképző Főiskola, Debrecen. **É.:** 1960–62: Győzelem Tsz adminisztrátor, könyvelő; 1962–63: képzés nélküli nevelő Ecsegfalván; 1963–67: képzés nélküli nevelő Dévaványán, az 1. Sz. Általános Iskolában; 1967. augusztus 1-jétől Gyomán, az 1. Sz. Általános Iskolában napközis nevelő-tanító, 16 évig – 1995-ös nyugdíjazásáig – igazgatóhelyettes. **Dk.:** Erdemes Társadalmi Munkás, 1980; Kiváló Munkáért, 1982; Pedagógus Szolgálati Emlékérem. **E.:** »Szeretek szülővárosomban élni. Nagy élmény volt számomra, hogy a tanyai világból bekerülve a gyomai gimnázium tanulója lehettem, ahol olyan tanárok tanítottak, akik példaképeim lettek. Később velük együtt taníthattam. ... Büszke és elégedett vagyok, hogy elértem célomat, beteljesült gyerekkori álmom, hiszen mikor már megtanultam írni, azt írtam a nevem alá: tanítónő. Meghatározó az életemben, hogy abból az iskolából mehettam nyugdíjba, ahol annak idején tanulhattam. Elégedett vagyok az életutammal. Büszke vagyok a két gyerekemre, akik szintén az én alma materem tanulói voltak. Katalin szakgyógyszerész lett, 1997-ben gyógynövény-és drogismeretből „summa cum laude” minősítéssel védte meg doktori disszertációját, jelenleg a SZOTE dolgozója. Tünde is szakgyógyszerész lett, 1993-tól Ruzsán [Szeged mellett] magánpatikájukban dolgoznak férjével, Haskó Zsolt szakgyógyszerésszel. Nyugdíjas éveimet két kis unokám teszi még szebbé: a kilencéves

Zsombor és a négyéves Tünde.« (Veres Lászlóné) • (K. N. K.)

VETRÓ Péter diák, sportoló (torna, cselgáncs). (Gyula, 1983. november 26.)

Sz.: Vetró Péter építőipari vállalkozó és Varga Katalin könyvkötő. **T.:** 2. Sz. Általános Iskola, Gyomaendrőd; Kner Imre Gimnázium, Gyoma-

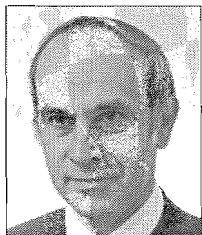
endrőd; Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar. **É.:** sportkarrierje: diákként először tornából volt az élvonalban, később cselgáncsból: 1995-ben országos diákolimpiai bajnok lett, 1998-ban pedig ugyanott a második helyezett; szintén 1998-ban a Magyar Köztársasági Kupán első helyezett lett. 1996-ban Svédországban nyert nemzetközi versenyt. Hollandiában, Ausztriában – neves mezőnyben – második helyezést ért el többször is. Franciaországban is sikeresen szerepelt 2000-ben, nemzetközi szinten. Serdülő ifi válogatott kerettag. • (H. I.)

VIDOVSZKY Béla festőművész. (Gyoma, 1883. július 2.–Budapest, 1973. február 6.) **Sz.:** apja: Vidovszky Ferenc, aki 24 éven át Gyoma főjegyzője volt, anyja Launer Ida. **H.:** nő, 1926–1933, Berseny Anna. **T.:** elemi iskoláit Gyomán végezte, majd Szarvason és Békéscsabán járt evangélikus gimnáziumba. 1905-ben rajztanári oklevelet szerzett az Országos Magyar Királyi Mintarajz-iskola és Rajztanárképzőben; 1905–1907 között a Képzőművészeti Főiskola továbbképzős művészhallgatója volt, mesterei: Edvi-Illés Aladár, Ferenczy Károly és Réti István. **É.:** 1908–1909: Münchenben járt tanulmányúton; 1911-től a Szolnoki Művésztelep tagja; 1914-ben *Öreg szoba* c. képét I. Ferenc József számára vásárolták meg [ma a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona]; 1914: itáliai tanulmányúton vett részt; 1914–1918 között az olasz fronton háborús témájú képeket festett, a Hadtörténeti Múzeum 7 db I. világ-

háborús képét őrzi. 1920–1930 között érkezett pályája csúcsára. 1924-ben a *Halászbárka a Tiszán* c. képével elnyerte a Nemzeti Szalon aranyérmét. Ekkoriban a nyarakat Szolnokon és Olaszországban töltötte, de gyakori vendég volt Hubay Jenő zongoraművész mosóci kastélyában, illetve más főúri kastélyokban is. Budapesten, a Munkácsy utcában volt műteremlakása [a házat ma emléktábla jelöli]. Főleg csendéleteket, enteriőröket és tájképeket festett. 1934-ben ismét díjat nyert a Nemzeti Szalon kiállításán *Vadász* c. képével, 1937-ben pedig az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Halmos Izidor-díjjal jutalmazta. **Tk.:** 1924-től a Szinyei Társaság titkára, 1937-ben a Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület igazgatósági tagja volt. **Kiáll.:** rendszeres kiállítója a Nemzeti Szalonnak, a Szinyei Társaság évenkénti tárlatának és a Múcsarnoknak, de részt vett felnevelő városa, Békéscsaba Auróra Körének rendezvényein, illetve a Szolnoki Művésztelep csoportkiállításain is. Gyakran állított ki külföldön: Oslóban, Londonban, Brüsszelben, Drezdában, Vencében, Varsóban és más városokban. A II. világháború megtörte pályáját. Az ötvenes években mellőzték, amit csak részben enyhített az 1954-es moszkvai magyar kiállítás. Az 1961-ben a Csók István Galériában rendezett retrospektív kiállítás nagy sikert hozott; felterjesztették a Munkácsydíjra, de nem kapta meg. Végül 1966-ban a Munka Érdemrend arany fokozatával kárpótolták. Hamvait a Farkasréti temető kolumbáriumában helyezték végső nyugalomra. Alkotásait a gyomaendrődi Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény – Városi Képtár őrzi, állandó kiállítás formájában. Ugyanitt találja az érdeklődő a róla szóló írásokat is. **I.:** Vidovszky Béla festőművész / Láng Miklós. Békéscsaba, 1983, Bibliotheca Bekesiensis sorozat, 2., hasonló kiad.: 2003, Gyomaendrőd; Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény katalógusa / írta Bula Teréz. **Mj.:** Gyomaendrődön utcát neveztek el róla. • (B. T.)

VIDOVSZKY Kálmán evangélikus lelkipásztor, gimnáziumi vallástanár, festőművész. (Gyoma, 1888–?) **Sz.:** édesapja Vidovszky Ferenc, gyomai első jegyző, édesanyja Launer Ida. Tízen voltak testvérek – köztük a festőművész Vidovszky Béla [lásd ott] –, heten éltek meg a felnőttkort. Hat fiúgyermek kezébe adtak diplomát a szülők. **É.:** Vidovszky Kálmán, mint lelkipásztor és tanár először Békéscsabán, majd Budapesten tevékenykedett. „1913. március 2-án megalakult az evangélikus gimnázium egyik termében az Auróra Kör első tisztikara... [a] zenei gondolat aztán párosult azzal a literális megmozdulással, amely tulajdonképpen dr. Rell Lajos gimnáziumi igazgató mély irodalomszeretéből vette eredetét, és amely tanítványai: dr. Lautner János [lásd ott] és Vidovszky Kálmán révén mintegy magától értetődően fűzte tovább hozzá a zenéhez az irodalmat.” **M.:** *Megemlékezés Dr. Lautner János főgymnáziumi tanár; vadászászlósról* 1914. október 8., a békéscsabai evangélikus kistemplomban, Békéscsaba, 1914. **Szerk.:** Vidovszky Kálmán 1922-ben felelős szerkesztője a *Körösvidék* c. független keresztyén politikai lapnak [1926–1932 között egyúttal a Faluszövetség hivatalos lapja]. 1919. október és 1920. október között a *Békés megye* c. lapnak is felelős szerkesztője volt Koppányi Gyulával. **I.:** A művelődés évszázadai Békéscsabán, Békéscsaba, 1998, 355–356. p.; Tanulmányok Békéscsaba történetéből, Békéscsaba, 1970, 328. p.; Békéscsaba történelmi és kulturális monográfiája / főszerk. Korniss Géza, Békéscsaba, 1930, 392–393. p.; Vidovszky Béla festőművész, Bibliotheca Bekesiensis 25 / Láng Miklós, Békéscsaba, 1983, 9. p. • (Cs. Sz. I.)

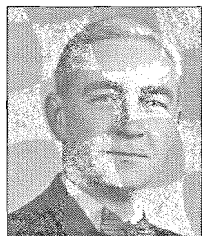
VILLÁNYI Attila agronómus, mezőgazdasági vállalkozó. (Debrecen, 1945. november 9.) **Sz.:** Villányi Árpád villany-szerelő és Becskereki Mária varrónő. **H.:** nő, Uhrin Judit közigazdász. **Gy.:** Attila és Zsanett (1978). **T.:** 1968: DATE, Debrecen; 1971: GATE, növényvédelmi szakmérnök.

É.: 1968 óta él Endrődön. 1968–1970: Béke Tsz, Endrőd, üzemegység-vezető; 1970-1984: Lenin Tsz, főagronómus; 1984–1986: Oros háza, Béke Tsz, főágazat-vezető; 1986–1992:

Béke Tsz, főagronómus, termelési elnökhelyettes; 1994-ben indította el az egyéni vállalkozását. Profilja: mezőgazdasági termelés, szolgáltatás és kereskedelem, növényvédelmi munkák végzése, szaktanácsadás, mezőgazdasági gépi munkák. Növényvédőszeres, vetőmagok forgalmazása, pulykatenyésztés Nagylapason. 240 hektár földön dolgozik Nagylapason és Peresen. A Pentament Kft. tagja. **Tk.:** Béke Vadásztársaság elnöke 1997-ig, majd az endrődi Fazekasi Vadásztársaság elnöke; Békés megyei Agrárkamara tagja. A Soczó-zugi Horgászegyesület tagja. **Dk.:** Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, 1982. • (Sz.-né N. E.)

VINCZE Endre dr. orvos. (Gyoma, 1900. szeptember 24.–1979.)

Sz.: Vincze Endre gazdálkodó, Gálos Mária háztartásbeli. **H.:** nő: 1928, Schneider Ilona háztartásbeli. **Gy.:** Ella (1931), Tibor (1935).

T.: Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Kara. Diploma:

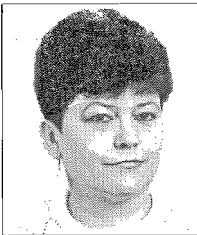
1925. **É.:** 1928–45-ig Gyomán mint községi orvos dolgozott. 1940-ben szinte a semmiből hozta létre a Szülőotthont, amit első sorban a községben és a tanyákon élő parasztasszonyok számára alapított. Később megyei viszonylatban is az első közé fejlesztette, és 1960-ig vezette. 1942–43-ban a 107-es kórházvonal parancsnoka volt. Ezernyi veszély közepette szállították roszsul felszerelt vonatukkal a sebesült katonákat a frontvonalról Magyarországra. Egy év alatt több ezer sebesült katona feküdt a kórházvonalon. Vincze Endre tanúja volt a 2. Magyar Hadsereg Don-kanyar melletti tragédiájának. 1945-től mint SZTK körzeti

orvos dolgozott nyugdíjazásáig. Egész életében szívügye volt a község és lakóinak sorsa. Orvosi foglalkozását felhasználta arra is, hogy a község érdekében szót emelt az illetékeseknél a műemlékvédelem, a gazdasági fejlődés, a hétköznapi gyakorlati élet megkönnyítése, az általános műveltség színvonalának emelése érdekében. Több évtizeden keresztül rendszeresen ismeretterjesztő előadásokat tartott a TIT keretén belül egészségi és közegészségügyi témákról. **I.:** Orvosok-sebesültek: Kórházvonalon a Dontól Dániáig / Bak Mihály, Bp., 1987; Békés megyei fejek, Corvina, Békéscsaba, én., 452. p. • (Családi közlés alapján K. N. K.) **É.:** dr. Vincze Endre édesanyjának családja, a Gálos család 1662. június 21-én kapta a nemességet I. Lipóttól Gálos de Súr Mihály, neje Csernák Anna személyében. A család helyi vonatkozásairól vármegye-történetünkben ezt olvashatjuk: „Gyomai földműves család, Bars megyéből származott. 1836-ban is Gyomán lakott, de Békésre is költöztek Gálosok” (Békés vármegye története / Karácsonyi János, 3. k., 227. p.); Gyoma történetének első leírásában szintén van utalás a Gálos családra: „3 nemes familia van benne [Gyomán] a Gálos, Isó, Krucsó, nagy népszerűségű hadak, meljék egy mással szép edgyet értésbe élnek.” (Dávidházi Bekes Sámuel: A ...gyomai ekklesia históriája, 10. lap.) • (Sz.-né N. E.)

VINCZE József kereskedő. (Gyoma, 1912. december 3.) **Sz.:** Vincze József cipész és Gál Julianna. **H.:** nő, 1948, Bucsí Erzsébet bolti eladó. **T.:** 6 elemi, polgári iskola; **É.:** közel ötven évet dolgozott a gyomai kereskedelemben: 1926–1929 között kereskedősegéd volt Glück Ármin boltjában; 1936-tól segéd Ehrmann Henriknél; 1939–1941 között Sánta Bélánál; 1942–1944 között a gyomai Hangyánál. 1950–1972 között kereskedőként dolgozott a gyomai Földművesszövetkezetnél; 1972-ben nyugdíjazták, de még dolgozott 1975. szeptember 11-ig. **Dk.:** Kiváló FMSZ Munkáért, 1955; Élenjáró Földművesszö-

vetkezeti Dolgozó, 1955; Elismerő Oklevél, 1965; Szövetkezeti Mozgalomban Végzett Odaadó Munkásságáért, 1967; Emléklap, 1969. • (K. N. K.)

VINCZE Lászlóné Szabó Edit tanítónő.

(Endrőd, 1941. június 12.) **Sz.:** Szabó Elek általános iskolai tanár és Kovács Etelka köztisztviselő. **H.:** férjezett, 1968, Vincze László agronómus. **Gy.:** Tamás (1970). **T.:** 1959: Tanítóképző, Szarvas, érettségi, majd 1960-ban tanítói képesítés, Szeged; 1984: komplex továbbképzés. **É.:** egyetlen munkahely volt: 1959-től 1998-ig Endrődön tanította szülőhelyünk alsótagozatos kisgyermekait. **Tk.:** a tanítási szünetekben rendszeresen szervezett a gyerekeknek kirándulást, főleg nyári táborokban és úttörőtáborok fenntartásában vett részt az ország különböző helyein. **Dk.:** Aranykoszorús KISZ-jelvény; Kiváló úttörővezető, 1976. • (Sz.-né N. E.)

VITÉZ ÁRVAI Imre, első világháborús katon. „Le Bean tábornok telefonon egy Árvai Imre nevű 39-es közlegény részére kéri sürgősen a nagy vitézségi érmet. Ezt azonnal magam kiviszem neki Sztropkóra... Jobb karja sínek közé van kötve, s bal felső combját kötiözök éppen. Mikor engem meglát a kis, sovány emberke, felugrik, katonásan tiszteleg, s kérdésemre azt feleli, hogy ő semmi esetre sem fog kórházba menni, ellenkezőleg, azonnal visszatér a tűzvonalba... Felső combját öt nappal ezelőtt lőtték át és karjába több mint négy hete kapta a golyót... Az I. osztályú ezüst vitézségi érmet tűzöm a mellére és kezét nyújtok neki, közben önmagamtól kérdezem, vajon azt, amit Árvai Imre, az endrődi szegény napszámos fiú megtett, ki utánozná?” (Gyomai Ujság, 1927. május 15.) • (Sz.-né N. E.)

VITÉZ ÁRVAI Imre, első világháborús katon. „Le Bean tábornok telefonon egy Árvai Imre nevű 39-es közlegény részére kéri sürgősen a nagy vitézségi érmet. Ezt azonnal magam kiviszem neki Sztropkóra... Jobb karja sínek közé van kötve, s bal felső combját kötiözök éppen. Mikor engem meglát a kis, sovány emberke, felugrik, katonásan tiszteleg, s kérdésemre azt feleli, hogy ő semmi esetre sem fog kórházba menni, ellenkezőleg, azonnal visszatér a tűzvonalba... Felső combját öt nappal ezelőtt lőtték át és karjába több mint négy hete kapta a golyót... Az I. osztályú ezüst vitézségi érmet tűzöm a mellére és kezét nyújtok neki, közben önmagamtól kérdezem, vajon azt, amit Árvai Imre, az endrődi szegény napszámos fiú megtett, ki utánozná?” (Gyomai Ujság, 1927. május 15.) • (Sz.-né N. E.)

VODOVA János ügyvezető igazgató. (Székesfehérvár, 1950. július 27. **Sz.:** Vo-

dova János és Erdős Ibolya. **H.:** nős, Turóczi Ágnes. **Gy.:** Zsuzsanna, 1976. **É.:** 1980–1987: ENCI szállításvezetője; 1987–1991 között a Körösi Á. G. cipőüzemének vezetője; 1991–2000: Raichle Sport Kft. ügyvezetője; 2001. január 1-jétől: Mammot Tec Hungary Kft., amelynek profilja: textil alapú rögzítéstechnika (emelőkötelek, rögzítők, beülős hevederek és zsinég gyártása). A kft. 110 embernek ad munkahelyet. Három év alatt igen jelentős eredményeket értek el: 12 fővel indultak, ma [2004] 110 főt alkalmaznak. Nagyfokú gépi beruházást hajtottak végre, új üzemcsarnokot építettek fel. **Tk.:** a kft. évente kb. harminc szervezetet, intézményt támogat. **Dk.:** 2003: Az év vállalkozója [adományozó: VOSZ, Budapest] **I.:** Bemutatjuk Vodova Jánost, a Raichle Sport Kft. ügyvezető igazgatóját / Marsiné Giricz Erzsébet = Városunk, Gyomaendrőd, 1995. június. **E.:** „Jó érzés több, mint száz embernek munkát adni, az életlehetőséget biztosítani. Örülök, hogy egy nagyon komoly svájci technológiát itt meg tudunk honosítani, és hogy az európai normáknak megfelel az a tevékenység, amit a kft. minden dolgozója végez.” (Vodova János) • (Sz.-né N. E.)

VÖRÖS Béla dr. községi állatorvos. (Endrőd, 1911. március 29.–

Balatonkenese, 1984. május 6.) **Sz.:** Vörös Ferenc tanító, Schedel Stefánia tanítónő. **H.:** nős, 1948. március 10., Szepessy Ildikó. **Gy.:** Andrea, 1949. január

31., Beáta, 1950. január 9. **T.:** Budapesti Állatorvosi Egyetem 1935, doktori diszsertáció 1935–1940. **É.:** a háborút követően orosz hadifogoly volt. Aktív korában munkáját 1935-ben kezdte Endrődön. Az emberek szerették, megbecsülték. Az állattartó emberek a körzetesítést követően is ragaszkodtak hozzá, leginkább őt hívták, ha az állatokkal valamilyen egészségügyi probléma jelentkezett. A kollégái is el-

ismerték tudását, sok esetben kikérték szakmai tanácsát. A Stefánia Szövetség választmányi tagja volt, emléklapos zászlós. A megbecsülésében az is szerepet játszott, hogy endrődi származású volt, itt született, és szülei is mint tanítók közismert, megbecsült emberek voltak. Nyugdíjazása előtt elment dolgozni Gyulaváriba, mint egészségügyi köztisztviselő. •
(Cs.-né Gy. É.)

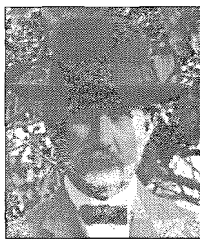
VÖRÖS Ferencné Schéder Stefánia
tanítónő. Budapesten végezte iskoláit, itt

szerezett tanítói oklevelet. É.: tanítói pályáját Endrődön kezdte 1904-ben, a szarvasvégi lányiskolában. Kisegítőként 1923-tól a polgári iskola előkészítő évfolyamán is tanított. Társadalmi megbízatásai: a Vöröskereszt társelnöke, a Jézus Szíve Társulat csoportvezetője. Férje Vörös Ferenc tanító, aki pedagógusi pályáját a Kondorostanyai iskolában kezdte, 1902-ben. Endrődön tanított 1912-ig, amikor harctéren szerzett betegségében elhunyt. Gyermekük: Klára, Béla és Olga. •
(L. G.-né)

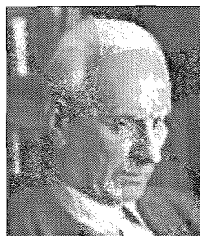

WALFISCH család a XIX. században telepedett le Endrődön. Gyermekük már a faluban születtek. Kereskedők voltak. A gyermekek közül Walfisch Regina (1884–1936) a faluban alapított családot Szarvasról származó férjével, **Deutsch Fülöppel** (1869–1952). Közös életüket a Gyomavégen nyitott kocsmával kezdték, de túl jószívúságuknak köszönhetően hamarosan tönkrementek. Ezt követően a Széchenyi utcán vegyeskereskedést nyitottak. Két fiuk született, Nándor és Imre, és egy lányuk, Juliska. Imre a munkaszolgálatban halt meg. Deutsch Juliska (1910–2001) iskoláit Endrődön és Gyomán végezte. **Steiner Elemér**hez ment férjhez 1932-ben, férje bádogos szakiparos volt. Fiatalon átvették a szülők üzletét. A szülői ház udvarán felépítettek egy modern, gépekkel felszerelt műhelyt. Új bádogárut, épületek bádogosmunkáit, illetve kisebb javításokat végeztek. Steiner Elemér igen rövid idő alatt beilleszkedett a falu életébe, szakmailag elismerték. Hamarosan zománcedény üzletet nyitottak. 1933-ban született Kató lányuk. Steiner Elemér a háborúban a doni áttörésnél esett el. Ezután a felesége vezette az üzletet két segítőjével, Feuerwerker Gáborral és Rosenthal Jenővel, akik az endrődi futballcsapat tagjai voltak. Az üzletet addig vezették, amíg a törvények engedték. Ezután deportálták a családot, ahonnan az édesapjával és a kislányával visszatért Endrődre. 1948-ban második férjével Sarkadra, innen pedig Budapestre költöztek. Lányuk, Steiner Kató Jávor Péterhez ment férjhez, Budapesten tanult. Először a Ganz vagongyárban, majd a Széchenyi Könyvtárban dolgozott, jelenleg nyugdíjas. • (Sz.-né N. E.)

WAGNER család. WAGNER Márton fakereskedő, építési vállalkozó, a Wagner fiai cég megalapítója volt. (Mezőberény, 1853–1932) Mezőberényből települt át,

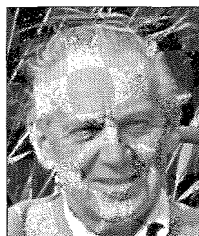
majd fatelepet létesített. A fatelep a vasúthoz közel, a Kossuth u. 64–66. sz. alatt volt, a mostani kazángyár helyén. Itt már előbb is volt egy fatelep, a Vuk Gyula tulajdonában – ezt vette meg 1908-ban Wagner Márton. Gyomáról nősült, Felesége Köhler Mária volt. 1928-ban felépített egy szép házat [jelenleg Tímár panzió]. Három fia volt: Márton (1884–1973) tanár, Ádám (1886–1922), József (1888–1959), és két lánya: Magdaléna és Mária. Márton (1884–1973) elemi iskolai tanító volt Gyomán, 1908-ban megszerezte a tornatanári oklevelet. Később helyettes tanár volt a budapesti V. kerületi reáliskolánál, a mákói, majd a petrozsényi áll. főgimnáziumoknál, rendes tornatanár volt a balassagyarmati áll. főgimnáziumnál. 1920-ban felhagyott a pedagógusi pályával és betársult a Wagner Márton Fiai cégbe. 1922 után

a két fiú: **Márton** (1884–1973) és **József** (1888–1959) vezette a telepet; a fát főleg Romániából hozták, vasúton. 1926-ban közös tulajdonban, Márton felelős szerkesztésével megalapították a *Hungária nyomdát*, amely a fatelep területén egy nagy teremben volt, körben betűszekrények, középen három gép. A villanymotoros nyomógépükön nyomták a hetente megjelenő *Gyomai Ujságot* (1926–1944); volt egy kisebb, lábtaposású nyomógép is, azon névjegyeket, gyászjelentéseket nyomtak és volt még egy papírvágógépjük. Egy alkalmazottja volt a nyomdának: Teket Sándor túrkevei nyomdász [lásd ott]. A lapszerkesztést Wagner Márton végezte. A család az 1920-as évek végétől *útépítéssel* is foglalkozott, ezt főleg Márton tartotta

kézben. Kikövezték Gyomán a Hősök útját, aztán a mostani Pásztor János utat, dolgoztak még Csorváson, Gerendáson, Vésztőn. Volt két teherautójuk és egy személyautójuk – ez akkor nagy dolog volt. 1931-ben *ásványolaj lerakatot* létesített a család. Vagonszámra jött a vasúton a tartálykocsikban petróleum, gázolaj, benzin, kenőzsír, ezt lefejtették 200 literes hordókba, és így adták tovább. 1936-ban a Wagner család irányításával és a gyomai gazdák szép összefogásával létrejött a *Hombár szövetkezet* [a gyomai gazdák Termelő és Értékesítő Szövetkezete], állami kölcsönnel megvették az Iványi és a Hartestein magtárakat. Az I. világháborús érdemeiért Wagner József vitézi címet kapott, amihez magyarosítania kellett a nevét, ezért 1937-ben felvette a **Váry** vezetéknévét. A vitézi címért kapott egy gyárlelétesítési engedélyt is. 1939-ben a család megindította az *ecetgyárat*, szintén a fatelepen. Volt egy magas, betonlábakon álló, 196 hl-es képzőkád, ebben erjedt az ecet, amelyet azután hordókba lefejtve vittek a kereskedőkhöz. Váry József lett a Magyar Fakereskedők, Fatermelők és Faiparosok Országos Egyesületének az alelnöke, amiért kormányfőtanácsosi címet kapott. Márton 1940-ben a családjával Budapestre költözött. Létrehozott egy fa nagykereskedő irodát és egy lapkiadó vállalatot, ahol az összes magyarországi faiparral kapcsolatos nyomtatványt és a két szaklapot – Magyar Fapiac, Fás tudósító – nyomták. József a családjával 1944. október 6-án egy aktatáskával Budapestre menekült, a raktárakban maradt árut az emberek széthordták. 1945 márciusában tértek vissza gyomai rokonaihoz. Miután József jelentkezett a községháza udvarán székelő politikai rendőrségen, háborús bűnök címén hat hétre letartóztatták. Visszaérkezésükkor fatelepi családi házukban méter magasan állt az orosz hadsereg búzája, az udvar pedig teli volt szénájukkal. A fatelepet és a lakást 1946-ban kapták vissza, üresen. Ekkor újból fakereskedéssel próbálkoztak: tojásért, szalonnáért, zsírért árultak fát, szenet, majd később betonáru-

kat is forgalmaztak. Akkoriban az építőanyag nem volt kelendő. 1946–48 között *rizshántólót* létesített a család. Amit a rizstelepen termeltek, azt ott meghántolták, azután zsákokban vitték tovább a kereskedőkhöz. A kifűjt rizshéj ideális csomagoló-, illetve fűtőanyag volt. Újrarendítették az ecetgyárat, az ásványolaj lerakatot is. 1948-ra sikerült gazdaságilag újból talpra állniuk: abban az évben már 50 vagon forgalmuk volt ásványi olaj-termékekből. De mindez nem tarthatott sokáig: 1949. április 8-án kaptak egy hivatalos felszólítást, mely szerint gépállomás céljaira lefoglalnak mindent – épületet, lakást, raktárakat –, a család hagyja el a saját telephelyét. Alá kellett írniuk egy 30 évre szóló haszonbérleti szerződést, évi 1 forint bérleti díjért. Id. Váry József Budapestre, sógorához költözött, ahonnan az ott élőket – az odamenukült Váry családot is beleértve – 1951-ben Körösladányba kitelepítették. Ezt a törvényt Nagy Imre kormánya 1953-ban megszüntette, és a már idős Váry József a családjával gyomai rokonainál maradhatott. József itt halt meg 1959-ben, Gyomán van eltemetve. A bátyja, Márton, aki még 1940-ben felköltözött Budapestre, az Aszfaltútépítő Vállalattól ment nyugdíjba. 89 éves korában, 1973-ban halt meg. Az ő fia, **Márton**, az 1956-os forradalmi tevékenysége miatt kénytelen volt az országot elhagyni, és Bécsen keresztül, Svájcban talált menedéket, ahol nemsokára svájci állampolgár lett. Itt előbb egy bankban dolgozott, majd az amerikai IBM cégnél kitanulta az információs technológiát, és később mint tanácsadó specialista több európai vállalatnál működött. 1970-től a baseli SANDOZ-Konzernnél (gyógyszeripar), most NOVARTIS, az adatbankot vezette, és innen mint adatbankmanager, 1989-ben ment nyugdíjba. Azóta mint önálló tanácsadó működik. Váry József fia, **ifj. Váry József** (1924. január 2.) 1947-ben házasságot kötött Bácsy

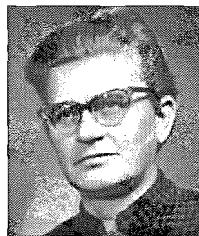
Saroltával, 1948-ban született egy lányuk, Sarolta. Váry József Budapestre költözött Bácsy Elek apósához. A Ganz Villanygyárban helyezkedett el mint esztergályos átképzős, majd a Verseny Áruházban dolgozott, a gondnokságon; ezzel párhuzamosan folyamatosan sportolt (koronglövészet); 1952-ben már élsportolói címet kapott. Ötször volt magyar bajnok, 1955-ben csapatagként Európa-bajnoki II. helyezést ért el. Készült az '56-os Melbourne-i Olimpiára is, ahová végül nem jutott ki. Ezután az Artex Külkereskedelmi Vállalatnál dolgozott üzletkötőként. Második felesége Lubiens Brita, akivel 1964 májusában házasodott össze, hamburgi üzletasszony volt, az ő cégének képviselőjét vállalta el Magyarországon Váry József. Felesége hamburgi export–import vállalata huszonhét évig állított ki a budapesti BNV-n. Sikerült a feleségét is beoltni a vadászat szeretetével: Hamburg mellett bérelt egy 600 hektáros vadászterületet; a házaspár megfordult a világ sok vadászterületén: lőttek elefántot, oroszlánt, bivalyt, antilopokat, csináltak három Afrika-szafarit. Trófeáik száma több mint ezer darab. **Dk.:** Váry József sportlövészetben Érdemes Sportoló, ötször volt magyar bajnok. Tagja a Szent György Lovagrendnek, az 1992-ben újra életre hívott Vitézi Rend alelnöke, tb. törzskapitánya, 1973 óta tagja a Nemzetközi Vadászati tanácsnak [a Tanács gr. Károlyi Lajos elgondolására alakult meg Tótmegyeren (Szlovákia), ahol a világ legnagyobb apróvadás vadászatait bonyolították le, a tanácsnak Párizs lett a székhelye]; elsőként kapta meg Váry József a Magyar Nemzeti Vadászend Kitüntetését; megkapta a Hubertus Kereszt arany fokozatát; a Hűség a C. I. C.-hez [Nemzetközi Vadászati Tanácshoz] érdemrend tulajdonosa. **É.:** „Itthon még mindig minden bokor ismerős, bár nem sokan élünk már az én korosztályomból. Évente többször hazajövök, kimegyek a temetőbe, idejárom vadászni is. Ideköt a szép emlék, a rossz, meg a keserű is. De a jó jobban megmaradt...” (vitéz Váry József) • *(Családi közlés alapján Sz.-né N. E.)*

WAGNER Józsefné Urbán Julianna

óvónő. (Gyoma, 1935. augusztus 1.) **Sz.:** Urbán Menyhért földműves és Hornok Mária napszámos. **H.:** férjhezett, 1962: Wagner József tanár. **Gy.:** Judit (1963). **T.:** 1954: Gyomai Óvónőképző, óvónői diploma; 1967: Szarvasi Óvónőképző Intézet, gyakorló óvónői oklevél. 1980: vezetőképző tanfolyam, Békéscsaba. **É.:** 1954–1956: Endrődön, a Szabadság úti óvodában beosztott óvónő; 1956–1958 között a Bajcsy-Zs. úti óvodában beosztott óvónő, közben 1956-ban egy évig délelőtt tanított az általános iskola 3. osztályában is; 1958-tól vezető óvónő előbb a Munkás úti, majd a Szabadság úti óvodában. **Tk.:** 1958–1964 között tanács-**tag. Szea.:** egész pályafutása alatt számtalan előadást tartott a járás óvónői részére az óvodai környezetismeret és ének-zene témakörében; 1978 és 1985 között ének-zene továbbképzés-vezető volt. **Dk.:** Az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, 1972. • *(F. I.-né)*

WAGNER Mártonné Dévanszky Mária

tanítónő. (Békéscsaba, 1914. október 31.–1984. május 10.) **Sz.:** Dévanszky Kálmán fő-törzsrádmester, Beinschróth Erzsébet. **H.:** Wagner Márton pénzügyi előadó. **T.:** Szarvasi Evangélikus Tanítóképző Intézet, 1934. **É.:** Nagyszénási Általános Iskola 1941-től, Szovjetunióba hurcolták 1945–47-ig, gyomai 1. Sz. Ált. Iskolában tanító nyugdíjazásáig, 1969-ig. **Dk.:** Úttörővezetői érem. • *(Dombos László közlése alapján K. N. K.)*

Walthier György polgári iskolai igazgató. (Elek, 1891–?) **I.:** Budapesten szerzett tanári oklevelet. **H.:** felesége Schneider Mária volt. **É.:** az endrődi Szent Imre

Polgári Iskola igazgatója volt 1932 és 1940 között. Részt vett az első világháborúban. Kitüntetései: a Signum Laudis a kardokkal, a ki. ezüst vitézségi érem, a német vaskereszt, a K. cs. k. és a háborús emlékérem. • (L. G.-né)

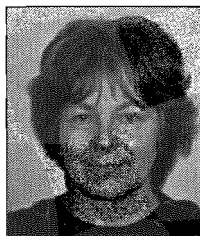
WEIDINGER György vaskereskedő, az evangélikus egyházban felügyelő, adományozó. 1860-ban választották felügyelőnek. A gyomai evangélikus egyháznak adományozott 2 db ezüstözött bronzkancsót, egy ezüstözött ostyatartót, ostyatálcát, a betegek számára egy aranyozott kelyhet. Leánya, Weidinger Gabriella 6 darab tálcát, selyemkendőket adományozott, majd egy Weidinger-féle kályhát. • (W. J.)

WEIGERT György gabonakereskedő. (Gyoma, 1896. augusztus 15.–1962. február 15.) **Sz.:** Weigert György gazdálkodó és Pfeiffer Magdolna. **H.:** nős, első házassága: 1919, Lengyel Anna (meghalt: 1933). Második házassága: 1934, Kiss Margit fodrász. **Gy.:** Mária (1921), Irén (1924), Vilma (1926), György (1927), Margit (1937). **É.:** a gyomai Tisza-malomnál volt mázsáló 1920–1924 között, majd 1925–1934 között Hartestein Ignác gabonakereskedőnél volt raktárnok, ezután gazdálkodó volt, majd 1937 és 1956 között gabonakereskedő. **Tk.:** állandó tagja volt a Kisiparosok Országos Szövetségének. • (Családi közlés alapján K. N. K.)

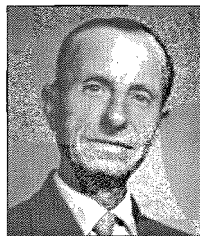
WEIGERT József dr. agrármérnök. (Gyoma, 1947. augusztus 13.) **Sz.:** Weigert Konrád fm. és Dobó Margit. **Gy.:** József (1977), Márta (1979). **T.:** 1953–1961: Póhalom, Általános Iskola; 1961–1965: Közgazdasági technikum, Békéscsaba; 1967–1972: Agrártudományi Egyetem, Debrecen; 1984: doktori szigorlat. **É.:** 1965–1967: Gépjavitó Állomás, Dévaványa; 1972–1978: Petőfi Tsz, Csárdaszállás, növénytermesztési ágazatvezető; 1978–1983: Öntözési Kutató Intézet, Szarvas, üzemvezető; ezután magángazdálkodást folytat. **Tk.:** 1991-től az evangélikus egyháznak

egyházi felügyelő 2000-ig. Sokat fárad a gyomai német ajkú lakosságért. Az ő szervezésében állítottak emléktáblát az evangélikus templom kertjében az I. és a II. világháború evangélikus vallású áldozatainak. Segítette a német táncok, népszokások újbóli megjelenítését. Farsangkor sváb bálát rendeznek. 2000-ben Gyomaendrődön rendezték a Békés Megyei Németek Jubileumi Kulturális Napját. **M.:** a református magyarok áttelepüléséről írt a Békési Életben; 50 éve volt a német lakosság kitelepítése címmel a Szó-Beszédben; a 485 éves reformációról a Híradóban, az evangélikus egyház történetéről szóló írását a Gyoma és Endrőd képekben c. könyvben tették közzé. **E.:** „Evangélikus kötődésemet gyermekkoromban a nagymamával való vasárnapi istentiszteleteken való részvétel, azok látogatása alapozta meg... Az itt élő evangélikus lakosság megtartásában nagy szerepe volt a hitnek...” (W. J.)

WEIGERT Józsefné Bula Anna születésnő. (Gyoma, 1949. május 15.) **Sz.:** Bula Lajos gazdálkodó, üzemegység-vezető és Vaszkó Erzsébet **H.:** elvált, 1976–1990-ig élt házasságban dr. Weigert József agrármérnökkel. **Gy.:** József (1977), Márta (1979). **T.:** 1967: gimnáziumi érettségi, Gyoma; 1970: Megyei Szülésznőképző Iskola, Szolnok. **É.:** 1970–75: Városi Kórház, Mezőtúr, szülészeti osztály; 1975–1996: Szülőotthon, Gyoma; 1996-tól: Békéscsaba, Réthy Pál Kórház szülészeti osztálya • (K. A.-né)

WEIGERT Márton cipész. (Gyoma, 1909. november 30.–1991. február 14.) **Sz.:** Weigert Márton gazdálkodó és Börner Margit. **H.:** nős, 1934, Varga Irén. **Gy.:** Irén (1935), Béla (1938), Margit (1940), Erzsébet (1942),

Ella (1945). **É.**: Gyomán 1924-ben elvégezte az iparos iskolát, majd 1945–1948 között Oroszországban fogságban volt. 1951–1964 között a Cipőipari Szövetkezetben dolgozott • (Sz. L.-né)

WEINBERGER (Endrei) József és családja 1938-ban költözött Endrődre Túrkevérről. Illatszertoltjuk volt. Anikó lányuk az endrői polgári iskolában végzett, Debrecenben tanult tovább, majd az 1944-es rendeletek miatt visszatért Endrődre. A deportálásból és a munkaszolgálatból mindhárman visszajöttek. 1949-ben Pestre költöztek, és 1956-ban kivándoroltak Izraelbe. Anikó vegyész, férje orvos, két lányuk és hat unokájuk van. • (Sz.-né N. E.)

WLADÁR Sándor úszó, állatorvos. (Budapest, 1963. július 19.) **Sz.**: szülei gyomaiak voltak, régi okleveleken találkozhatunk a nemesi származású családdal. **T.**: Állatorvostudományi Egyetem, Testnevelési Főiskola. **É.**: 1972–80: a KSI, 1981–85: az Újpesti Dózsa úszója; 1985–87 vízilabdázója, 22-szeres bajnok. 1978–85: válogatott; 1978: kétszeres ifj. Európa-bajnok; 1980: 200 m hátúszásban olimpiai bajnok; 1981: 100 és 200 m-en Európa-bajnok; 1982: 200 m-en VB-ezüstérmes; 1983: 200 m-en EB-ezüstérmes. Volt Európa-csúcstartó. Az év sportolója (1980, 1981). Állatorvos, 1986–95 között az Állatorvostudományi Egyetem tanársegéde volt, 1995-től állatorvosi magánklinikát vezet. • (Sz.-né N. E.)

WODIÁNER család. Eredetileg kereskedő család. Franciaországba dohányt szállítottak, valamint gabona- és gyapjúkereskedelemmel foglalkoztak. A kereskedelmen keresztül tőkét halmoztak fel, s nevük ott szerepel a XIX. század nagy hitelezői között.

Wodiáner Móric. Gyomával kapcsolatban először Wodiáner Móric felesége, **Szitányi Ullmann Franciska** neve fordul elő, aki 1836-ban bérbé vette Stockhammer Fer-

dinánd birtokát. A család a tulajdonos hitelezője volt. A kor szokása szerint a hitelezőnek gyakran a birtok bérbeadásával fizettek, ami aztán a végleges eladáshoz vezetett. Így

jutott Wodiáner Móric felesége Gyoma birtoklásához 1839-ben, amikor Stockhammer Ferdinánd örök áron eladta neki a területet. A birtok kezelését fiára, Sámuelre bízta. Sitányi Ullmann Franciska már 1836-ban nemesként szerepel a jegyzőkönyvekben.

Wodiáner Sámuel. 1839-ben a vármegye pártfogását kéri kisdedóví intézet létesítéséhez. „Az alapító szándéka mellett bizonyára az is ösztönzőleg hatott, hogy a szép és értelmes tetteket méltányoló

Tekintetes Megye rokonszenvét megnyervén, őt Wodiánert a nemesi kiváltság megnyerésében elősegítsék.” (Gyomai tanulmányok, 276.) „A kisdedóví tíz évig sem működött... Az 1850-es évek elején Wodiáner Sámuel a megszüntetett kisdedóví telkét és épületét adományozta a hitközségnek zsinagóga céljaira.” (Gyomai tanulmányok, 282.)

Wodiáner Albert. **Sz.**: Wodiáner Sámuel felesége: Borosjenei Atzél Zsófia. Sámuel fiai közül a gyomai uradalmat Albert örökölte, aki 1886-ban bárói rangot kapott. Feleségével együtt ő építette a gyomai katolikus

templomot, s alapította az Árvaházat és a Szeretetházat. A katolikus templomban van végső nyughelyük. **I.**: Békés vármegye. Békésvármegye Monográfiája Szerkesztősége és Kiadóhivatala, Budapest, 1936; Gyomai tanulmányok, 1977. • (Cs. Sz. I., L. G.-né)

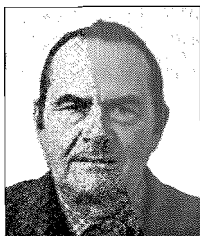
ZELINKA János endrődi plébános, váradi egyházi kanonok. 1847. február 4-én született Trencsénben. 1868. július 7-én szentelték pappá. Szarvason lett káplán, majd 1872-ben Szent József-intézeti tanulmányi felügyelő, 1877: Orsolyák káplánja Váradon. 1882: Szentjobb plébánosa. 1886: margittai kerület esperese. 1900 és 1922 között endrődi plébános. 1912: c. apát és az endrődi kerület esperese. A több mint két évtizedes ittléte alatt számos építménnyel gyarapította községünket: új harangot hozatott Bécsből, az örménykúti iskolához új tantermet építtetett, Décsparakommon új iskolát építtetett, a kocsorhegyi iskolát kibővítették, kántorházat építtetett, a Vida-féle szegényházat helyreállították, a templom belsejét és külsejét is rendbe hozatta, új tetőszerkezetet kapott a templom, a torony vörösréz burkolatot és új keresztet kapott (1904). 23 évig volt a községi képviselő-testület tagja. Segítette Hunya fejlődését is: új iskolát hozott létre, temetőt nyitattott, postahivatalt szorgalmazott. Az első világháború nehéz időszakában összetartotta az embereket, segítette a sebesültek ellátását. Az endrődi harangokat is elvitték a háború céljaira, de Zelinka János már 1923-ba újakat szerzett be, hogy Endrőd ne maradjon harangok nélkül. 1923-ban váradi egyházi kanonoknak nevezték ki. 1926-ban pápai prelátus, 1928-ban gyémántmisés. Váradon a lazaristáknak kápolnát és rendházat építtetett. Váradon halt meg. **I.:** Historia Domus; Az endrődi papok és káplánok névsora • (I. L.)

ZEŐKE Antal országgyűlési képviselő, lapkiadó. (Csíkszereda, 1884. július 13.–?) **T.:** a gimnáziumot szülővárosában, az egyetemet Budapesten végezte, államtudományi doktorátust szerzett, majd letette az államszámviteli államvizsgát is. **É.:** tanulmányai befejezése után a Posta-

takarékpénztár budapesti központjához keletkezett, onnan a Földművelésügyi Minisztériumba. Amikor 1918-ban nagyatádi Szabó István népgazdasági (később földművelésügyi, majd közéleti) miniszter lett, Zeőkét vette maga mellé titkárnak, aki képviselővé választásáig, mindvégig mellette maradt. Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának egyedüli kisgazdapárti tagja volt. Több cikluson át országgyűlési képviselő, a közgazdasági és közlekedésügyi bizottság tagja volt. 1926-ban miniszteri osztálytanácsossá lépett elő. **Tk.:** több éven át az Országos Állatvédő Egyesület főfelügyelője volt. Az első nemzetgyűlésen, a tiszántúli választások során a gyomai kerület kisgazdapárti programmal képviselővé választotta, három cikluson át volt Gyoma képviselője. **Szerk.:** éveken át szerkesztette az Országos Állatvédő Egyesület évkönyveit. Az 1928–1935 között megjelent Gyoma–Endrőd–Kondoros című hetilap egyes évfolyamainak szerkesztője és részben felelős kiadója volt. Az 1932–1934 között hetente megjelent Magyar vidék felelős szerkesztője és részben kiadója is volt. **Ct.:** politikai cikkei jelentek meg a csíki lapokban, több beszédet és interpellációt mondott a nemzetgyűlésben. **I.:** Nemzetgyűlési almanach, 1920–1922, p. 166.; Parlamenti almanach, 1922–1927, p. 428–429.; Magyar országgyűlési almanach, 1931–1936, p. 321.; Békés megye sajtóbibliográfiája, 1855–1973 (Békéscsaba, 1974). • (F. H. J.)

ZÖLD Kálmán önálló kisiparos, villanyszerelő, rádió és tv-műszerész. (Gyoma, 1922. január 19.) **Sz.:** Zöld Kálmán bognármester, Szabó Lídia háztartásbeli

H.: nős, 1950. június 24., Dékány Ilona. **Gy.:** Ilona (1951), Györgyi (1951), Kálmán (1953). **T.:** négy polgári (1932–36), Gyomai Iparostanonc Iskola (1938–41). **É.:** 1941–53: alkalma-

zott segéd Varga Pál villanyszerelő és műszerésznél, 1953: október 1-jétől 1994. december 31-ig önálló kisiparos, villanyszerelő, rádió és tv- műszerész. **Tk.:** KIOSZ-titkár a helyi csoportnál. **Dk.:** Kiváló Kisiparos, Az Ipar Kiváló Mestere oklevél, Könnyűipar Kiváló Dolgozója. • (K. N. K.)

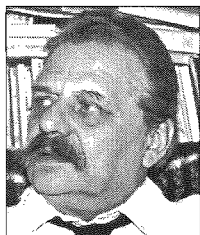
ZSIGRI Gusztáv kereskedő. (Endrőd, 1891–1972). **H.:** Tímár Erzsébet. **Gy.:** Mária, Gusztáv, József. **É.:** évtizedeken keresztül – 1912-től 1950-ig – szatócsboltja volt a Batthyány u. 20. sz. alatt [jelenleg Korányi u.]. Az üzletben – mint ahogy akkoriban a legtöbb boltban – mindent lehetett kapni, az élesztőtől a kocsi-kenőcsig. Közéleti ember volt, segítette szülőhelyünk közügyeit, KIOSZ-tag és pénztáros volt. A fiát is kereskedőnek nevelte. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

Zsigri Gusztáv, ifj. kereskedő. (Endrőd, 1931. február 13.–1965. október 8.) **Sz.:** Zsigri Gusztáv és Tímár Erzsébet. **T.:** négy polgári elvégzése után Balogh Elek magánkereskedőnél tanult, majd Tímár Károly magánkereskedőnél volt segéd, illetve édesapja boltjában gyakorolta a kereskedő szakmát. Majd 1954-től az FMSZ boltjaiban – 1963–1965 között Hunyán – dolgozott, többnyire vezetőként. Szerette a sportot, éveken keresztül futballozott az endrődi csapatban. • (K. L.-né, Sz. I.-né)

ZSOMBOK TÍMÁR György író.

(Gyula, 1932. december 16.) **Sz.:** Zs. Tímár György és Harnos Erzsébet. Édesapja szakmája ács; egy időben az endrődi községházán tűzoltó volt. A felrobantott endrődi közúti híd ideiglenes, fából készült pótlásának építését ő vezette. Testvérébátyja néhai Tímár Ede újságíró. **H.:** nős, első házassága: Polyák Margit; második házassága: Hernig Júlia rendszerszervező. **Gy.:** Lívía (1955) kertészmérnök. **É.:** kétéves korá-

ban a szülők Budapestre költöztek. A háború alatt a lakást bombatalálat érte, akkor visszajöttek Endrődre, itt végezte el a polgári iskola második osztályát. A háborúig szinte minden nyarat Endrődön töltött. Budapestre való visszaköltözésük óta Soroksáron lakik. **T.:** a katonaságnál elvégezte a Honvéd Vasváry Pál Repülő Szakképző Tiszti Iskola hajtómű–sárkány tagozatát, majd a Killián György Repülő Hajózó Tiszti Iskola vadászrepülőgépvezető tagozatát. Ezután a kunmadarasi vadászrepülőgépvezető oktatója lett. Repült és oktatott, típusai: Po–2, Jak–18, Jak–11, MIG–15, MIG–15 UTI. Itt érte az 1956. októberi forradalom, és december 12-én forradalmi tevékenységéért ötödmagával letartóztatták, egy év börtönre, lefokozásra, vagyonvesztésre és öt év politikai jogvesztésre ítélték. Szabadulása után a Csepel Vas- és Fémműveknél dolgozott 25 évig szerelőként, művezetőként. Ezután a Lapkiadó Vállalatnál a beruházási osztályon dolgozott, majd lapszerzőként ment nyugdíjba. 1991-ben rehabilitálták, és alezredessé léptették elő. **Tk.:** tagja a Magyar Írók Szövetségének, a Magyar Művészeti Alapnak, valamint az Antoine Saint-Exupéry Társaságnak. 1990–1994 között Budapesten, a XX. kerületben alpolgármester volt. Sokat utazott, eddig 37 országban járt. Repüléssel foglalkozó írásait az Aranysas c. repülési magazin közli. Az írás mellett a kertjében foglalatostokodik és bonsaikat nevel. **Öm.:** *A rácsapások napja*, 1972, 1993; *Alsznak a hadnagyok*, 1972; *Hullámmó láthatár*, fotóalbum, Angyal László fotóművésszel, 1972; *Holtvágány*, tv-játék, 1973; *A hetvennyolcas autóbusz útvonala kis kitérővel*, tv-játék, 1975; *Ha majd mindenünk meglesz*, tv-játék, 1979; *Profán ikonok*, tv-játék, 1982; *Ahol a föld az éggel összeér*, rádiójáték, 1974; *Hét perc*, dráma, 1986. **Ct.:** írásaival 1962-től

jelenik meg folyóiratokban, pl.: Élet és Irodalom, Kortárs stb. Mintegy 20–25 antológiában található meg novellái. **Dk.:** Művészeti Alap díja az év legjobb, első prózai kötetéért, valamint a Szépirodalmi Kiadó Nívódíja, 1972; novelláiért hat esetben részesült nívódíjban; 1980-ban SZOT-ösztöndíjas; az 1956-os Emlékérem, valamint a Magyar Köztársaság Érdemrend arany fokozatának tulajdonosa. **E.:** „...Én gyakorlatilag

egyszer tiszteletet adtam Endrődnek a levegőben is: 1956 júniusában, amikor arra repülve egy kisebb repülőnapot rendeztem keresztszüleim, öreg keresztanyám háza felett, majd többször megkerültem a levegőben a templom tornyát Dandusz [harangozó volt Endrődön] barátomra emlékeztetőn, meg arra a harangra, amelyet... lehúztak a toronyból és elvittek lőszert önteni...” (Zsombok Tímár György) • (Sz.-né N. E.)

A város bírói, tanácselnökei, polgármesterei és jegyzői a kezdetektől

Gyoma

Év	Bíró	Év	Jegyző
1719–21	Jeges Mátyás	1718–21	Jeges Mátyás
1722–25	Kós Ferenc	1722–41	Nagy Pál Ferenc (19 évig szolgált)
1726–28	Nyilas Gergely		
1729–31	Bíró János		
1732–33	Szabó Péter		
1734–37	Takó András		
1738–40	Kovács Márton		
1741–42	Oláh György	1741–	Berzétéi István (39 évig szolgált)
1743–45	Csath Nagy János		
1746–49	D. Kovács János		
1750–52	Szántai Nagy András		
1753–56	Csath Nagy János		
1757–59	D. Kovács János		
1760	Bodor János		
1761–62	Oláh György		
1763–64	Bíró János		
1765–69	Kis Csapó András		
1771–72	D. Kovács János		
1773–74	G. Szabó János		
1775–77	Bíró Péter		
1778–79	Szalóki Nagy András		
1780–81	Kis Csapó András	1780–84	Fábián János
1782–83	Szalóki Nagy András		
1784–85	Szilágyi László	1784	Szabó János (14 évig szolgált)
1786–87	Bíró János		
1788	Szilágyi László		
1789–90	Bódvai István		
1791–93	Szilágyi Mihály		
1794–95	Bódvai István		
1796	Szilágyi Mihály		
1797	Szilágyi Mihály		
1798–99	Molnár Mihály	1798	Nagy Sándor (17 évig szolgált)
1800	Szilágyi Mihály		
1801	Szendrei János		
1802–03	Szilágyi Mihály		
1804–05	Csapó Mihály		
1806–08	Debreceni András		
1809–10	Bíró Péter		
1811–12	Cseri János		
1813	Molnár Mihály		
1814	Debreceni András		
1815–17	Szilágyi János	1815	Kóródi József (4 és fél évig szolgált)
1818	Szilágyi Mihály		

Év	Bíró	Év	Jegyző
1819	Bíró P. János	1818	Pecz István (7 évig szolgált)
1820	G. Szabó János		
1821	Debreceni András		
1822	Bíró P. János		
1823	Fekete István		
1824–26	D. Kovács Mihály	1825	Szilágyi István (10 évig szolgált)
1827	Fekete János		
1828	Bíró P. János		
1829	Bíró P. János		
1830–33	Marjai István		
1834	G. Szabó Ferenc	1834	Kalocsai István (14 évig szolgált)
1835	Fekete István		
1836	Ns. Krucsó István		
1837	Bíró Péter		
1838–39	Kis József		
1840	N. Kruchió Mihály		
1841–42	Diószegi Mihály		
1843–46	Debreceni András		
1847	Kis István		
1848	Csapó János	1848–52	Csath N. János (4 évig szolgált)
1849	Kruchió Mihály		
1850–59	Debreceni András	1852–1859	Tóth Károly (7 évig szolgált)
1860–61	Pikó Pál		
1862	Domokos János		
1863–67	Cs. Kruchió József		
1868–69	Kovács János	1868–1872	Kovács Mihály
1870–71	Katona Lajos		
1872–74	Kovács János	1872–1898	Vidovszky Ferenc és Nagy Kovács Sándor
1875–80	Kruchió József		
1881	Szerető Imre		
1882–83	Bíró Albert		
1884–86	Kruchió József		
1887–92	Csapó Mihály		
1893–1901	Kruchió Albert	1898	Házy Imre
1902–04	Kató Gábor		
1905–12	Szabó József		
1913–1915	Csapó János		
1916–1917	Szilágyi Ferenc		
1918–22	Béres József	1920–32	Pétermann József főjegyző
1922–28	Szabó József		
1928–44	Kovács Gábor	1933–38	Pánczél Emil
		1938–44	dr. Szász Lajos
1945–1948	Kiss Gábor	1945	Bartik András
		1946	dr. Nyuli Lajos
1949	Molnár Antal	1949–51	Apáti Endre
1950	Kurcz Mihály		

Év	Tanácselnök
1951–53	Dékány Károly
1954	Molnár Sándor
1955–1966	Juhász János
1967–1976	Megyeri Sándor
1977–1981	Farkas Sándor
1982–1990	Jenei Bálint

Év	Polgármester
1990–1996	dr. Frankó Károly
1996–	dr. Dávid Imre

Év	Tanácsítikár
1951–1956	Neibort István
1957–1966	Ratkay Imre Dániel
1966–1982	Juhász János
1982–1990	Hunya Miklós

Év	Jegyző
1991	dr. Tímár Gyöngyi
1992-től	dr. Csorba Csaba

Endrőd

Év	Bíró
1731	Molnár György
1732–43	Hornok András
1744	Bacsa János
1745	Szerző Pál
1746	Hornok Ferenc
1747	Bacsa János
1748	Szabó András
1749–51	Kapus György
1752	Tímár Mihály
1753	Hornok Ferenc
1754	Mikó Gergely
1755–56	Fekécs András
1757	Vaszkó András
1758	Hornok András
1759	Duda János
1760	Hornok Ferenc III.
1761–62	Katona István
1763	Tímár Mihály
1764–66	Katona István
1767	Hornok András
1768	Varjú György
1769–74	Katona István
1775	Dávid György
1776	Katona István
1777–79	Drahó János
1780	Farkas Pál
1781	Farkas Pál
1782	Csúvár András
1783	Dávid György
1784–85	Farkas Pál
1786–87	Varga Márton
1788–89	Farkas Pál

Év	Jegyző
1730–42	Zsámbok István
1743–45	Sztrenszky János
1746–54	Tezarovics Mihály
1755–62	Vámosi György
1763–71	Stamalinger György
1772	Vranovics József
1775	Szabadi István
1776–80	Vranovics József
1781–83	Somodi György
1784–93	Vámosy István

Év	Bíró	Év	Jegyző
1790	Tímár Mihály		
1791–93	Farkas Pál		
1794	Katona István	1794–1806	Nagy István
1795–97	Binges István		
1798–1802	Kalmár Mihály		
1803	Tímár Mihály		
1804–1806	Kalmár Mihály		
1807–08	Tímár János	1807–47	Salacz József
1809	Kalmár Mihály		
1810	Katona Imre		
1811	Tímár M. János		
1812	Pintér György		
1813–14	Kalmár Mihály		
1815–16	Tímár M. János		
1817–19	Vaszkó István		
1820	Iványi Pál		
1821	Pintér György		
1822–23	Tímár J. Mihály		
1824	Kalmár György		
1825–40	Iványi Pál Hunya Mátyás Uhrin Imre Dinya Mihály Hunya Mátyás Tímár István		
1841–42	Farkas György		
1843–47	Tímár I. István		
1848–60	Kovács János	1848–89	Salacz Imre
1861–63	Pintér György		
1864	Tímár György		
1865	Pintér György		
1866	Hunya M. József		
1867–69	Uhrin József		
1870–79	Kovács M. István		
1880–88	?		
1889	Tímár István		
1890–91	Hunya J. Mihály	1890–93	Harsányi Dániel
1892	Hunya József		
1893–95	Tímár J. János	1894–1921	Vinkovics Ignác
1896–98	Uhrin József		
1899–1900	Tímár J. János		
1901–05	Uhrin J. Imre		
1906–07	?		
1908–1914	Kovács J. Pál		
1915	Fekécs Ignác		
1916–21	Sóczó Ignác		
1922–24	Tímár Imre	1922–35	Finta Albert
1925	Hunya Máté		

Év	Bíró
1926	Kovács István
1927	Hunya Máté
1928–30	Kovács István
1931–33	Kalmár Imre
1934–36	Tímár Imre
1937–43	Kalmár Imre
1944	Bartos Máté
1945–49	Mészáros Frigyes

Év	Jegyző
1936–42	Harsányi László
1943	Tóth Libor
1944–50	Borsi Vince

Év	Tanácselnök
1950	Smíri István
1951–56	Magyar István
1956–1958	K. Tímár Imre
1958–70	Czikkely Miklós
1970–81	Szilágyi Imre

Év	Tanács titkár
1950–60	Tímár Imre
1960–81	Kulik István

Az I. világháború gyomai áldozatainak névsora

Ádám Bálint	Csáki Balázs	Domokos János	Gecsei Lajos
Ágoston Gergely	Csáki Balázs	Domokos Lajos	Gecsei László
Ágoston Lajos	Csáki Imre	Duda Bálint	Gonda Elek
Antal János	Csáki József	Dutkan Dezső	Gonda Mihály
Arany Dániel	Csáki Kálmán	Dutkan Gábor	Götz Mihály
Arany Károly	Csáki Lajos	Dutkan Károly	Gyebnár Frigyes
Bácsi Ferencz	Csalah Lajos	Dutkan László	Gyebnár Lajos
Bácsi Lajos	Csapó Bálint	Dutkan Mihály	Gyuricza József
Bakulya János	Csapó Gábor	Egei Károly	Gyuricza Pál
V. Balogh András	Csapó Gyula	Eiler Dániel	Háger Frigyes
Balogh József	Csapó Imre	Eke Lajos	Haibach József
Balogh Károly	Csapó Imre	Eke Mihály	Hajdu Lajos
Balogh Lajos	Csapó István	Erdei József	Hajdú Mihály
Balogh Nándor	Csapó Lajos	Erdei Lajos	Hamza László
Barta János	Csapó Lajos	Erdei László	Harmati László
Bartolf József	Csapó Lajos	Erdei Mihály	Hatvani Sándor
Batári Lajos	Csapó László	Erdei Sándor	Heisz György
Bátori Gábor	Csapó László	Fadgyas Máté	Herter Ádám
Bátori József	Csapó Sándor	Faragó László	Herter Ádám
Bátori Sándor	Csath Gábor	Farkas Antal	Herter József
Bekő János	Csath Imre	Fekécs Mihály	Horváth Ádám
Bereci József	Csath Lajos	Fekete Endre	Horváth József
Béres Antal	Cselei Endre	Fekete Gábor	Horváth Lajos
Béres Elek	Cseri Gábor	Fekete János	Horváth Sándor
Béres István	Csikós László	Fekete József	Illésy Zoltán
Béres János	Csikós Mihály	Fekete József	Imre Antal
Béres Lajos	Csiri Imre	Fekete József	Imre Bálint
Béres Sándor	Csökönyi Endre	Fekete Lajos	Imre Ferencz
Berstein Jenő	Czakó Márton	Fekete Mihály	Imre István
Biró András	Czeglédi András	Fésüs János	id. Imre József
Biró Balázs	Czeglédi Gábor	Gábor Ferencz	Imre Lajos
Biró Balázs	Czeglédi Károly	Gábor Lajos	Imre Lajos
Biró Béla	Czeglédi Mihály	Gábor Pál	K. Imre Lajos
Biró János	Czeglédi Mihály	ifj. Gál Imre	K. Imre Lajos
Biró László	Czeglédi Sándor	Gál István	Imre László
Biró Mihály	Czikkely Bálint	Gál Lajos	Imre Mózes
Bogár Lajos	Czinkócki Antal	Gál Lajos	Izsó János
Bojtos János	Czulák Ernő	Gál László	Izsó Lajos
Borcsák György	Dénes K. Imre	Gál Zsigmond	Izsó Mihály
Börner András	Deutsch Mór	Garai Balázs	Jovi Pál
Bosnyák István	Diószegi András	Garai Balázs	Józsa Sándor
Botlik Mihály	Diószegi József	Garai Mihály	Á. Juhász Lajos
Braun Márton	Dobó Lajos	Garzó András	Juhás Antal
Braucher Ádám	Dobó Mihály	Gecsei István	Kádár Albert
Bucsi Lajos	Domokos János	Gecsei József	Kajla Lajos
Bucsi Sándor	Domokos János	Gecsei Lajos	Kakati Endre

Kakati Gergely	Koós Imre	Marjai János	Pályer Márton
Kakati László	Kóródi István	Marjai János	Pap Imre
dr. Kalocsa István	Kőszegi Lajos	Márton Lajos	Pap Lajos
Kalocsa Lajos	Kotirlan László	Márton Lajos	Pap Lajos
Karádi László	Kovács Balázs	Marton László	Perei László
Katona János	V. Kovács Bálint	Márton Mihály	Perei Mihály
Kéki Zsigmond	Kovács Ferencz	Matyi Imre	Petneházi Sándor
Kereki Endre	Á. Kovács Gábor	Máyer Ferencz	Piltz Márton
Kéri H. János	H. Kovács Gábor	Megyeri István	Piltz Mihály
Cs. Kéri László	Kovács Gergely	Megyeri János	Poharalecz József
Kéri Sándor	K. Kovács István	Mészáros Imre	Popovics Ferenc
Kertész János	Kovács József	Mészáros János	Püski András
Király Endre	Kovács Kálmán	Mikus Imre	Putnoki Albert
Kis Balázs	Kovács Lajos	Molnár Gábor	Putnoki Sándor
Kis Kovács Sándor	Kovács G. László	Molnár György	Rácz János
B. Kiss Antal	B. Kovács László	Molnár Gyula	Rácz Jenő
F. Kiss Bálint	Kovács Mihály	Molnár János	Rácz Lajos
Kiss Dániel	Á. Kovács Mihály	Molnár János	Rácz Péter
B. Kiss Dániel	Kovács Péter	K. Molnár Lajos	Rátai János
Kiss Endre	Á. Kovács Péter	Müle Imre	Rau Márton
Kiss F. Lajos	Kovács Sándor	Munkácsi József	Reisz M. Simon
Kiss Gábor	H. Kovács	Munkácsi Lajos	Roósz András
B. Kiss Gábor	Zsigmond	Muzslai Gusztáv	Sáfri Lajos
Kiss Imre	Kruchió Elek	Nádudvari Lajos	Sallai László
Kiss Imre	Kruchió Gergely	Nádudvari Sándor	Schechna Márton
F. Kiss János	Kruchió Gyula	Nagy A. Gábor	Schrödei Ferencz
T. Kiss József	Kruchió János	Nagy A. László	Schrödei István
Kiss Lajos	Kruchió János	F. Nagy Antal	Schvalm Márton
B. Kiss Lajos	Kruchió Lajos	Cs. Nagy Gábor	Schwartz Rudolf
T. Kiss László	Kruchió László	K. Nagy Imre	Sebők István
Kiss László	Kruchió László	R. Nagy Lajos	Seprenyi Ferencz
Kiss Mihály	Kruchió László	Nagy László	Seprenyi József
B. Kiss Mihály	Kun László	Cs. Nagy László	Stranzki Lajos
D. Kiss Mihály	Kun Mihály	Nagy Mihály	Sütő Imre
Kiss P. Lajos	Láda István	G. Nagy Mihály	Cs. Szabó Albert
Kiss Sándor	Lajosy Géza	Nehéz Gergely	Cs. Szabó Dániel
B. Kiss Sándor	Lakatos András	Nemes Mihály	Szabó Gábor
K. Kiss Zsigmond	Latinovics János	Németh Lukács	K. Szabó Gábor
Klimó Mihály	Lautner A. János	Novák György	Szabó Imre
Knap János	Lohmann Henrik	Nyitrai András	K. Szabó István
Knap János	Lukács Gábor	Oláh János	Szabó József
T. Kocsi Lajos	Lukács Imre	Oláh János	Szabó József
I. Kocsis Mihály	Lukács János	Oláh László	B. Szabó József
K. Kocsis Mihály	Lukács Lajos	Oláh Sándor	G. Szabó József
T. Kocsis Mihály	Lukács Sándor	Oláh Vince	Szabó Lajos
Kohler Márton	Magdás István	Oláh Zsigmond	B. Szabó Lajos
Kökössy Lajos	Majoros István	Olajos Sándor	G. Szabó László
Konya Balázs	Makra István	Pál János	Szabó Mihály
Kónya László	Marjai Imre	Pálinkás Mihály	Cs. Szabó Zoltán

Szalóki György
Szalóki Lajos
Szántai Endre
Szántai László
Szántai László
Szántó Ignác
Szárász Márton
Szarka Zsigmond
Szarvas Béla
Szász János
Szász Lajos
Szatmári Bálint
Szatmári Gábor
Szebeni György
Szendrei József
Szerető József
Szilágyi András
Szilágyi Elek
Szilágyi Endre
B. Szilágyi Imre
K. Szilágyi István
Szilágyi János
Szilágyi János
K. Szilágyi Lajos
Szilágyi László
Szilágyi László
Szilágyi Mihály

Szilágyi Sándor
Szmola János
Szmolnik György
Szököcs János
Szulyó Imre
Szurovecz Imre
Tandi Imre
Tari Mihály
Tari Mihály
Tarnócki Lajos
Terhes Gábor
Tokai Lajos
Tóth Bálint
Tóth István
Tóth Lajos
S. Tóth Lajos
Tóth P. Károly
Tóth Sándor
Tótká Bálint
Tótká József
Tótká Lajos
Trafikánt Endre
Trafikánt Gyula
Tuba István
Tuba Lajos
Tuba Mihály
Turi Lajos

Udvari Sándor
Uhrin János
Uhrin József
Cs. Varga Bálint
Varga Imre
Varga István
Varga István
K. Varga István
Varga Lajos
Varga Lajos
Cs. Varga Lajos
Varga Sándor
Vass András
Vatai Mihály
Vavró Pál
Veress Lajos
Veress Miklós
Vince István
Vincze Sándor
Virág János
Vizsnyai János
Vizsnyai József
Vrankó János
Wagner Mihály
Weigert Ádám
Weigert Dániel
Weigert György

Weigert Mihály
Weigert Mihály
Weigert Mihály
Wertheim László
Winter Ádám
Wolf György
Wolf József
Wolf Miklós
Zdusek János
Zöld Bálint
Zöld Gábor
Zöld István
Zöld József
Zöld Lajos

*Az 1938. évi harcok-
ban elesett
gyomai hősök*

Ágoston József
Csiri Gyula
Dékány Ferencz
Farkas Dániel
Farkas István
Miklovicz István
Schmidt István

Az I. világháború endrődi áldozatainak névsora

Almási István	Drahó György	Gyuricza Lajos	Kiss Máté
Almási János	Drahó Pál	Gyuricza Mátyás	Kiszely Imre
Árvai Mátyás	Egyed Pál	Gyuricza Pál	Kiszely István
Árvai Sándor	Faggyas Elek	Hanyecz Gergely	Kiszely Lajos
Babarik János	Faggyas Lajos	Hanyecz István	Kmellár Miklós
Bacsó József	Farkas Imre	Hanyecz Máté	Knapp Vince
Balázs Mihály	Farkas János	Harnos Gergely	Koloh József
Balázs Pál	Farkas Lajos	Harnos Vince	Komáromi Gábor
Bálint Mihály	Farkas Mátyás	Harsányi Mihály	Kondor Sándor
Bálint Sándor	Farkasinszki Bálint	Hegedús András	Kontra Pál
Barják János	Farkasinszki Imre	Hegedús János	Kontra Vince
Barják Lajos	Farkasinszki István	Hegedús János	Kopcsék János
Bela Imre	Farkasinszki Lajos	Hegedús Lukács	Kopcsék Lajos
Bela Mihály	Farkasinszki Lajos	Hegedús Máté	Kopcsék Mátyás
Bela Pál	Farkasinszki Mihály	Hegedús Máté	Kovács Vilmos
Berta Kálmán	Fekécs József	Hornok Imre	Kulik Imre
Binges Elek	Fekécs József	Hornok Imre	Liziczai Lajos
Binges István	Fekécs Lajos	Hornok Imre	Matuska János
Bohrát István	Fekécs Mihály	Hornok Imre	Nagy István
Bokikicz Ferenc	Fekécs Vendel	Hornok István	Nagy Lajos
Bukva Lajos	Ferenczi Mihály	Hornok István	Navai László
Bula István	Forgács Lajos	Hornok István	Nehéz Lajos
Bula István	Földi György	Hornok József	Raffael Lajos
Czikkely Imre	Földi István	Hornok József	Salamon István
Czikkely József	Frolyó Imre	Hornok Lajos	Smíri Imre
Czikkely Lajos	Frolyó Imre	Hornok Máté	Sóczó József
Czikkely Mátyás	Frolyó István	Hornok Mihály	Szilágyi Mihály
Csík Elek	Frolyó Máté	Hornok Pál	Szmola Ince
Csúvár Imre	Fülöp Elek	Hornok Pál	Szmola János
Csúvár János	Fülöp Imre	Hunya Lajos	Szosznyák Lajos
Dávid Géza	Fülöp Imre	Hunya Mátyás	Szosznyák Mátyás
Dávid Imre	Fülöp Mátyás	Hunya Vendel	Szujó István
Dávid Imre	Gácsi András	Ipacs József	Szurovecz Frigyes
Dávid István	Gellai András	Iványi Imre	Szurovecz István
Dávid István	Gellai Imre	Iványi Mihály	Szurovecz Mihály
Dávid István	Gellai Lajos	Iványi Miklós	Tímár Ignác
Dávid István	Gellai Lajos	Jambrik Vince	Tímár Imre
Dávid István	Giricz György	Jánosik László	Tímár Imre
Dávid Lajos	Giricz Mihály	Juhász Máté	Tímár István
Dávid Lajos	Gonda András	Kalmár József	Tímár István
Dávid Lajos	Gubucz Lajos	Karsai Imre	Tímár Lajos
Dinya Elek	Gubuznai Elek	Katona Bálint	Tímár Lajos
Dinya Géza	Gyuricza Elek	Katona János	Tímár Sándor
Dinya József	Gyuricza Imre	Katona József	Tóth Miklós
Dinya Mihály	Gyuricza István	Katona Mátyás	Török György
Dógi József	Gyuricza István	T. Kiss László	Ugrin Imre

Urbán József
Vaszko Elek
Vaszko József
Vinkovics János
Zarnai Mátyás

Fülöp István
Gálik Pál
Gellai István
Hornok Elek
Iványi Mátyás
Jánossy László
Kiszely László
Kondor Fülöp
Kutyik István

Majoros István
Papp Gy. Lajos
Paróczai György
Pető István
Salamon Antal
Szmola Vince
Tahi József
Tímár Elek
Zs. Tímár Elek

Tímár Illés
Tímár János
Tímár Menyhért
Tímár Menyhért
Tímár Pál
Vaszko Imre
Veres Miklós
Zrena Mátyás

Kiegészítés:

Arany János
Barta János

Megjegyzés: Endrődről 397 áldozatot követelt az első világháború (Hunya Sándor: Endrőd története). Mostanra csak a közölt neveket tudtuk azonosítani.

A kiegészítés forrása: Gyulai Levéltár, Endrőd nagyközség iratai 1919–1929 V. 331. b. 24.

A II. világháború gyomai áldozatainak névsora

Ailer Erzsébet	Breuer Béla	Eiler Erzsébet	Hajdú Imre
Ailer Mihály	Breuer Lipót	Eiler Márton	Hajdú István
Arany József	Breuer Lipótné szül.	Eiler Mihály	Hangya László
Aranyi Antal	Steiner Etelka	dr. Eisler Vilmosné	Hank Ferenc
Aranyi Antal	Breuer Salamon	szül. Láng Róza	Hartmann Éva
Ádám Gyula	Brücher József	Eke Gábor	Hartmann Sándor
Ágoston József	Bula Ede	Ellenbogen Mór	Hartmann Sándorné
Balog György	Búza Józsefné szül.	Ellenbogen Morné	Herczeg László
V. Balogh László	Braun Zsuzsanna	Erdős Mihály	Herter Imre
Barta Lajos	Csalah Ferenc	Fagyas István	Herter Lajos
Barta Lajos Mihály	Csalah János	Faragó János	Hoffmann József
Bartolf Sándor	Csapó Dániel	Farkas Dániel	Hornok László
Bácsi Gyula	Csapó Imre	Farkas Imre	Horváth Endre
Bálint Sándor	Csapó Lajos	Farkas Miklós	Horváth László
Bátori István	Csáka Lajos	Fejes Lajos	Hunya Károly Lajos
Becher Rezső	Csáki Dániel	Fekete Péter	Icsa Lajos
Becher Rezsőné szül.	Csáki Imre	Fittinger János	Icsa Sándor
Eisler Ella	Csépa Sándor	Földi István	Imre Zsigmond
Bedő Bayer Mór	Csikós Bálint	Forgács István	Iványi Aladár
Beinschróth András	Csikós László	Fried Irén	Iványi Miklós
Beinschróth Ádám	Csikós Mihály	Fried Lajos	Izsó László
Beinschróth Dániel	Csiri György	Fukács Gyula	Joó Gábor
Beinschróth József	Csík József	Garai Balázs	Juhász Endre
Beinschróth Mihály	Csoma László	ifj. Garai Balázs	Juhász József
Benkő Gyula	Csúvár Gábor	Gál István	Juhász Lajos
Berényi Imre	Csúvár Mihály	Gecsei Gábor	Juhász Vencel
Berényi István	Czeplédi István	Gonda Elek	Jurcsó János
Berkovics Adolf	Czeplédi Sándor	Gonda Lajos	Kajla Ferenc
Berkovics Adolfné	Czeplédi Zsigmond	Glück László	Kánya Frigyes
szül. Schwartz	Dávid Miklós	Grósz Lajos	Karl Péter
Paula	Debreczeni Dezső	Grósz Zoltánné szül.	Kasza Mihály
Béres József	Debreczeni István	Messinger Szerén	Kató Gábor
Béres Mihály	Dékány Ferenc	Groszmann Éva	Kató István
Binges Imre	Dinya Frigyes	Groszmann Jakab	Katona Dániel
Blum Mór	Dobó József	Jenőné	Kegyes Istvánné szül.
Blum Mórné szül.	Dobó Lajos	Gyetvai István	Kocsis Róza
Klein Róza	Domokos Gábor	Gyomai Kruchió	Kéki Zsigmond
Bodnár Imre	Domokos Imre	József	Kelemen Sándor
Bodrogi András	Domokos János	Győri János	Kéri Gábor
Bogár Imre	Domokos Károly	Gyuricza Lajos	Kéri Gyula
Bohák Imre	Drahó Sándor	Haibach Ádám	Kéri Lajos
Bokán István	Ehrmann Ernő	Haibach Dániel	Kéri László
Braun Mihály	Ehrmann Ignác	Haibach József	Kéri Zsigmond
ifj. Braun Mihály	Ehrmann Izidor	Hainfarth Mihály	Kis Antal
Braun Lajos	Ehrmann József	Hajdú András	Kis József
Braun Zsuzsanna	Eiler Ádám	Hajdú Béla	Kis Márton

Kiss Ákos	Lohrer Hermann	Piller József	Szerető Antalné
Kiss Antal	Lukács László	Pluhár Mihály	szül. Szilágyi
Kiss Lajos	Lukács László	Politzer Gyula	Mária
Kiss Márton	Lukács Sándor	Pomázi Tibor	Szerető Bálint
Kiss Sándor	Magz Lajos	Preisz Gyuláné	Szilágyi István
Kiss Sándor	Majoros Mátyás	Putnoki Bálint	Szilágyi Károly
Kiszely János	Makcsali János	Putnoki István	Szilágyi Lajos
Klein László	Markstein Ignácné	Putnoki Lajos	Tandi Károly
Kner Imre	szül. Svéd Ida	Putnoki Mária	dr. Tardos Gáspár
Kner Imréné szül.	Mayer Ferenc	Putnoki Mihály	dr. Tardos Gáspárné
Kulka Etelka	Márton Endre	Rivnák László	Tari István
Kner Izidorné szül.	Márton Lajos	Sallai Antal	Tari Lajos
Netter Kornélia	Melicher Gyula	Sallai László	Tímár Béla
Kocsi Gyula	dr. Messinger Albert	Schramm József	Ó. Tímár Ferenc
Kohut Ilona	dr. Messinger	Schreiber Sándorné	Tímár Imre
Kós Sándor	Albertné	szül. Scéd	Török Sándor
P. Kovács Balázs	Miklovicz István	Gizella	Tóth Antal
Kovács Benedek	Molnár György	Schubkégel József	Tóth István
Kovács Elek	Molnár József	Schubkégel Mihály	Tóth Lajos
F. Kovács Gyula	Molnár Károly	Schubkégel Mihály	Tóth Péter
Kovács Imre	B. Molnár Lajos	Schwalm Márton	Trafikant Dénes
Kovács Imre	Munkácsi Albert	Schwalm Márton	Trafikant Erzsébet
Kovács István	Munkácsi János	Schwartz Éva	Trafikant Hermanné
Kovács Lajos	Muth Ilona	Schwartz Ferenc	szül. Weisz Etel
Kovács Péter	Muth Lajos	ifj. Schwartz Ferenc	Trafikant Ilona
Kovács Sándor	Nagy Albert	Schwartz Ferencné	Trafikant Vilmos
ifj. Kovács Sándor	Cs. Nagy Bálint	szül. Müller Berta	Trebits Dezső
Kovács Vilmos	Nagy Dezső	Schwartz Frida	Trebits Dezsőné
Kozma Lajos	Nagy János	Schwartz Károly	dr. Trenkel Pálné
Kozma Sándor	Nagy László	Schwartz Károlyné	Uhrin Dezső
Köhler Ádám	Nagy Sándor	Schwartz Zoltán	Uhrin István
Köszl Ottó	Nádor Arturné szül.	Sebők Lajos	Uhrin Vilmos
Köszl Ottóné szül.	Bernstein Gizella	Spitzer Dezsőné	Urbancsek Ádám
Zöld Mária	Nyitrai Gábor	Spitzer Károlyné	Vági József
Krausz András	Nyitrai János	szül.: Schwartz	Varga István
Krausz Márton	Nyitrai Sándor	Ilona	Várkonyi Elemér
Kruchió Elek	Oláh János	K. Szabó István	Végh József
Kruchió Gábor	Oláh Lajos	V. Szabó János	Vincze Lajos
Kruchió István	Oláh László	Szabó Sándor	Wagner Ádám
Krució János	Pap István	Szakálos Lajos	Wagner József
Krució József	Papp István	László	Waldmann Mózesné
Kun Antal	Papp Sándor	Szalóki Lajos	szül.: Markstein
Kun Elek	Pataki László	Szántó József	Ilona
Kun Lajos	Pápai Pál	Szántó József	Weigert Ádám
Kurilla Imre	Payer József	Szász Gábor	Weigert György
Kurilla Imre Sándor	Pelyva András	Szász Gyula	ifj. Weigert
Lehoczki Ádám	Pető Gyula	Szeberényi József	György
Lehoczki Katalin	Pető Pál	Szendrei Mihály	Weigert József
Lehoczki Mihály	Pécs Mihály	Szentesi Imre	Weigert József

Weigert Vilma
Magdolna
Weinberger György
Weinberger
Miklósné szül.
Trafikant Matild
Winkler Gyula

Winter Ádám
Winter Magdolna
Wolf Ádám
Wolf György
Wolf József
ifj. Wolf József
Zdusek Géza

Zdusek József
Zöld Endre
Zöld Imre
Zöld József
Zöld Lajos

Nők száma: 44 fő
Izraelita: 53 fő
Német ajkú: 56 fő
20 év alatti: 22 fő
(legfiatalabbak:
5 évesek)
Legidősebb: 83 éves

A II. világháború endrődi áldozatainak névsora

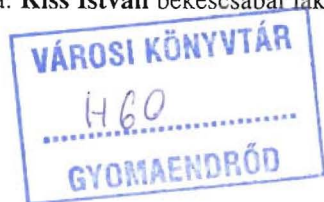
Almási János	Deutsch László	Gellai Menyhért	Hegedűs Sándor
Almási János	Deutsch Sándor	Giricz Antal	Hegedűs Vince
Almási Lajos	Décsi Mihály	Giricz Imre	Heinfarth Mihály
Ambrus János	Dinya András	Giricz Imre	Hirschl Sándor
Árvai Géza	Dinya Boldizsár	Giricz Sándor	Hoffmann Józsefné
Árvai Illés	Dinya Elek	Giricz Sándor	Hoffmann Lili
Árvai József	Dinya Ignác	Giricz Vince	Hoffmann Miklós
Árvai László	Dinya Imre	Gonda Lajos	Hornok Ambrus
Babecz Lajos	Dinya Máté	Gonda Mihály	Hornok András
Babos István	Dinya Mihály	Gonda Pál	Hornok Elek
Bacsa József	Dinya Sándor	Grósz Sándor	Hornok Eszter
Balla Fülöp	Diós Ignác	Grósz Sándorné	Hornok Károly
Balogh Bálint	Dógi János	Gubucz Lajos	Hornok Lajos
Balogh Imre	Duda János	Guttmann György	Hornok Lajos
Bari József	Fagyas András	Guttmann Sámuel	Hornok Máté
Bálint Gergely	Fagyas Károly	Guttmann Sámuelné	Hornok Vince
ifj. Bányai Ernő	Farkas Mihály	Gyebnár János	Hornok Vince
Beke Lajos	Farkasinszki Imre	Gyetvai István	Hornok Vince
Bela János	Farkasinszki János	Gyuricza Albert	Hunya Béla
Bela József	Farkasinszki Lajos	Gyuricza Elek	Hunya Imre
Binges Imre	Fekécs István	Gyuricza Imre	Iványi Miklós
Blanár János	Fekécs Mátyás	Gyuricza Imre	Izsák Adolf
Bozsó János	Fekete János	Gyuricza István	Izsák Adolfné
Bozsó Károly	Fenákel Lajos	Gyuricza János	Izsák Andor
Bozsó Károly	Forgács Imre	Gyuricza János	Jakus Vince
Bradák György	Földvári Sándor	Gyuricza József	Jancsó József
Bukovi Lajos	Frolyó Imre	Gyuricza Lajos	Josepovits László
Bula Imre	Frolyó Imre	Gyuricza Lajos	Kajla János
Bula János	Frolyó Mátyás	Gyuricza Lajos	Kajla Mátyás
Bula József	Fuchs Izidor	Gyuricza Vince	Kakas István
Bula Miklós	Fülöp Imre	Gyuricza Vince	Kalmár Ferenc
Bula Vendel	Fülöp Imre	Hangya József	Katona Béla
Bula Vince	Fülöp János	Hanyecz Benedek	Katona Gergely
Csáki Ambrus	Fülöp László	Hanyecz Imre	Katona László
Cserenyecz Lajos	Fülöp Miklós	Hanyecz István	Katona Mátyás
Csikós Mihály	Gábor István	Hanyecz Joachim	Katona Pál
Csúvár János	Galambos Mihály	Hanyecz Pál	Katona Sándor
Csúvár Lajos	Gallai Sándor	Hegedűs Béla	Kenyeres Mihály
Csúvár László	Gelb Dezső	Hegedűs Imre	Kertes Vince
Dávid Elek	Gelb Dezsőné	Hegedűs István	Kiss György
Dávid Illés	Gelb Erzsébet	Hegedűs János	Kiss Lajos
Dávid László	Gelb Sándor	Hegedűs József	Kiss Mátyás
Dávid Pál	Gellai Gáspár	Hegedűs Károly	Kiss Sándor
Dávid Vince	Gellai Gergely	Hegedűs Máté	Knapcsek Elek
Detsch Imre	Gellai István	Hegedűs Máté	Knapp Lajos
Deutsch Lajos	Gellai Lajos	Hegedűs Péter	Koczka Ede

Kohn Berta	Poharalecz Imre	Szurovecz Máté	Uhrin János
Kohn Béla	Polányi János	Szűgyi István	Uhrin Máté
Kohn Ernő	Polányi Máté	Takács István	Uhrin Miklós
Kohn Lídia	Putnoki Bálint	Takács István	Uhrin Sándor
Kohn Pálné	Raduska Lajos	Takács Lajos	Uhrin Vilmos
Kontra Ferenc	Rácz Vince	Talán József	Ung Imre
Kontra József	Rozenczveig	Timafalvi Lajos	Ung Imre
Korcsmáros Gergely	Rezsőné	Tímár Ambrus	Varga István
Kordiak Andrásné	Róza Lajos	Tímár Elek	Varga István
Kovács Dániel	Salamon Imre	Tímár Ferenc	Varga István
Köles Imre	Salamon István	Tímár Gábor	Varga Lajos
Kurilla Imre	Salamon László	Tímár Ilona	Varga Péter
Kurilla István	Salamon Mihály	Tímár Imre	Varjú Imre
Kurilla Mátyás	Salamon Vendel	Tímár Imre	Varjú Imre
Látkóczi Gergely	Schwarz Ede	Tímár Imre	Varjú István
Lipták Elek	Schwarz Edéné	Tímár István	Varjú József
Liziczai Vince	Schwarz Sándor	Tímár István	Varjú Lajos
Madarász Sándor	Schwarz Sándorné	Tímár János	Varjú Vince
Majoros Imre	Sámuel István	Tímár József	Vaszko Imre
Majoros István	Sámuel Sándor	Tímár József	Vaszko János
Mastala Miklós	Sámuel Sándorné	Tímár Lajos	Vaszko János
Megyik László	Sipkóczi Imre	Tímár László	Vaszko Sándor
Mészáros Károly	Sóczó János	Tímár Mária	Vágó István
Mikó László	Sóczó Józsefné	Tímár Mihály	Véger Mihály
Mikó Vince	Sóczó Mátyás	Tímár Mihály	Véha János
Molnár Imre	Sóczó Vince	Tímár Máté	Véha Sándor
Molnár Sándor	Spielberger József	Tímár Miklós	Virág András
Németh Mátyás	Steiner Elemér	Tímár Miklós	Virág Elek
Nádasdi Elek	Steiner Mór	Tímár Pál	Walfisch Pál
Németh György	Szabó Imre	Tímár Vince	
Németh Miklós	Szabó István	Tímár Vince	<i>Pótlólag:</i>
Nyilas Lajos	Szabó Károly	Tímár Vince	Búza György
Oláh Imre	Szabó Mátyás	Tóth Boldizsár	Hanyecz István
Oláh Imre	Szabó Sándor	Tóth Imre	Hegedűs Boldizsár
Oláh József	Szabó Vince	Tóth István	Iványi Imre
Papp András	Szakáros Lajos	Tóth István	Josepovits Bernát
Papp János	Szakáros László	Tóth Kálmán	Kohn Pál
Papp József	Szekeres Ferenc	Tóth László	Kurilla Mihály
Pálista Lajos	Szekeres József	Tóth Péter	Mikó Vince
Paróczai Imre	Szmola István	Turcsányi Elek	Szakács Jenő
Paróczai Imre	Szmola Máté	Turcsányi Elek	Tímár Béla
Paróczai Vince	Szmola Péter	Ugrin Dániel	Tímár János
Pelyva Margit	Szosznyák Mihály	Uhrin Benő	Turcsányi Imre
Pelyva Máté	Szosznyák Lajos	Uhrin Dezső	
Pelyva Mátyás	Szőnyi István	Uhrin Elek	<i>Összesen:</i>
Pintér Bálint	Szujó István	Uhrin Endre	368 áldozat
Pintér Imre	Szujó Miklós	Uhrin Imre	
Pintér Ignác	Szurovecz Gergely	Uhrin István	

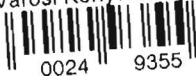
A Gyomáról deportált német származásúak névsora

Ailer Magdolna	1927	Heinfarth Mária (Susánszki Mihályné)	1919
Ailer Mihály	1901	Heinfarth Márton	1914
Báder János	1903	Heinfarth Mihály	1902
Bartolf Sándor	1922	Herter Ádám	1902
Beinschróth Ádám	1901	Herter Gyula	1903
Beinschróth Ádám	1925	Herter Imre	1912
Beinschróth Ádám	1926	Herter József	1900
Beinschróth Dániel	1904	Herter Magdolna	1917
Beinschróth József	1919	Herter Márton	1901
Beinschróth Márton	1911	Hoffmann Zsuzsanna	
Beinschróth Mihály	1905	(Bohráth Vincéné)	1915
Beinschróth Mihály	1906	Joó Gábor	1914
Beinschróth Róza	1925	Joó Magdolna	1924
Bodrogi András	1922	Joó Piroska	1926
Brandt József	1903	Karbinger Mária	1927
Brandt Mária	1925	Karl Ádám	1921
Braun Erzsébet (Szilágyi Albertné)	1922	Kéri Róza (Solymosi Ferencné)	
Braun Eszter	1926	Kiss András	1926
Braun Márton	1901	Kiss Imre	1922
Braun Márton	1926	Kiss István	1928
Braun Mihály	1901	Kiss Lajos	1924
Braun Mihály	1906	Kiss Márton	1902
Braun Sándor	1902	Klein József	1909
Braun Zsuzsanna (Búza Józsefné)	1912	Klein Julianna	1924
Brücher Márton	1923	Klein Mária	1921
Dévánszky Mária	1914	Klein Mihály	1908
Eiler Ádám	1926	Kollmann Erzsébet	1926
Eiler Erzsébet	1923	Kovács Imre	1927
Eiler Imre	1920	Köhler Ádám	1899
Eiler László		Köhler Ádám	1924
Eiler Zsuzsanna	1924	Köhler Mihály	1899
Erdei Erzsébet	1924	Köszl Ottó	1914
Fekete József	1924	Kreisz Imre	1920
Fekete Róza	1926	Krémmér György	1911
Fridrich Ferenc	1927	Kretschmaier Gusztáv	1906
Fridrich Márton	1903	Kurtz József	1911
Haibach Ádám	1923	Kurtz Mihály	1907
Haibach Ádám Péter	1902	Lehóczki Ádám	1922
Haibach Dániel	1911	Lehóczki Katalin	1924
Haibach Gyula	1927	Lehóczki Mária	1915
Haibach Ilona	1925	Lehóczki Mihály	1900
Haibach József	1901	Luczi Anna	1927
Haibach Márton	1906	Maász András	1902
Haibach Márton	1911	Maász Mária (Bohák Jánosné)	
Haibach Róza	1926	Malatinszki László	1928
Heinfarth Irén (Iványi Gergelyné)	1922	Maléth Márton	

Melicher Gyula	1929	Völgyi Irén	1925
Mercz Béla	1915	Wagner Ádám	1902
Mercz Géza	1917	Wagner József	1906
Mester József	1907	Wagner Márton	1905
Molnár Elek		Wallner Zsuzsánna (Molnár Elekné)	1914
Muth Ádám	1927	Weigert Irén	1924
Muth Ilona	1926	Weigert József	1905
Nagy Dezső	1927	Weigert József	1928
Nagy Ilona	1927	Weigert Lajos	1920
F. Nagy Lajos	1928	Weigert Margit	1926
Nun Mária	1918	Weigert Márton	1909
Pájer Mihály	1919	Weigert Mihály	1899
Pájer József	1922	Weigert Mihály	1907
Pécs Mihály	1902	Weigert Vilma	1926
Pfeiffer György	1904	Winkler Gyula	1928
Pfeiffer Mária	1926	Winter Ádám	1900
Pfeiffer Márton	1924	Winter Magdolna	1926
Piltz József	1905	Wolf Ádám	1909
Renner Mihály	1899	Wolf András	1907
Roósz Ádám	1928	Wolf Dániel	1920
Sáfri Erzsébet	1927	Wolf Erzsébet (Szántó Józsefné)	1914
Salgó Erzsébet (Eiler Lászlóné)		Wolf Erzsébet	1927
Sallai Mária	1924	Wolf József	1903
Sánta Imre		Wolf József	1927
Sánta Imréné (Bánhegyi Piroska)	1920	Wolf Lajos	1914
Schmidt Péter	1904	Wolf Mária	1926
Schramm Ilona (Krémmer Györgyné)	1919	Wolf Márton	1927
Schubkégel Ádám	1910	Wolf Mihály	1928
Schubkégel József	1912	Zémann Zoltán	1899
Schubkégel Mihály	1905	Zémann Zoltán	1927
Schwalm Magdolna	1919		
Schwalm Márton	1921	Molnárné Wallner Zsuzsánna önként követte	
Schwalm Mihály	1910	a férjét, Molnár Eleket;	
Schramm József	1915	Eiler László nejét, Salgó Erzsébetet	
Simon Ilona (Maléth Mártonné)		Solymosi (Stégmájer) Ferenc nejét, Kéri	
Solymosi Ferenc	1918	Rózát követte önként a deportálásba.	
Stégmájer Lajos	1926		
Stégmájer Róza	1925	<i>Forrás:</i> dr. Bíró Jánosné Herter Jolán	
Szendrei Mihály	1928		
Urbancsek Ádám	1926	A most közölt névsor eredeti példányát őrzi	
Völgyi Anna	1923	és közreadta: Kiss István békéscsabai lakos	

Városi Könyvtár Gye

0024

9355

